

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΛΑ΄

Πέμπτη 6 Ιουνίου 2019

ΘΕΜΑΤΑ

Α. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Επικύρωση Πρακτικών, σελ. 7745, 7906
2. Ανακοινώνεται ότι τη συνεδρίαση παρακολουθούν μέλη της Επιτροπής του Σχεδίου του Ποινικού Κώδικα, τα μέλη της Επιτροπής Σχεδίου του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, μαθητές από το 4ο Δημοτικό Σχολείο Δάφνης, το 2ο Δημοτικό Σχολείο Χαλανδρίου, το 9ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας «ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ», το 1ο Δημοτικό Σχολείο Χίου, το 13ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων και το 6ο Δημοτικό Σχολείο Καρδίτσας, σελ. 7750, 7753, 7761, 7770, 7780
3. Αποχώρηση των Βουλευτών της Δημοκρατικής Συμπαράταξης, του Λαϊκού Συνδέσμου - Χρυσή Αυγή και του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, σελ. 7746, 7747
4. Επί διαδικαστικού θέματος, σελ. 7745, 7746, 7747, 7748, 7749, 7750, 7767, 7780

Β. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

- α) Κύρωση του Ποινικού Κώδικα, σελ. 7745 - 7780
- β) Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, σελ. 7745 - 7780, 7826

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝΤΕΣ

ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ Γ. , σελ. 7761 - 7780
ΚΟΥΡΑΚΗΣ Α. , σελ. 7745 - 7761
ΜΑΥΡΩΤΑΣ Γ. , σελ. 7780 - 7906

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Α. Επί διαδικαστικού θέματος:

ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ Γ. , σελ. 7767
ΒΟΥΤΣΗΣ Ν. , σελ. 7748
ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ Μ. , σελ. 7745, 7747, 7750
ΚΟΖΟΜΠΟΛΗ - ΑΜΑΝΑΤΙΔΗ Π. ,
σελ. 7746
ΚΟΝΤΟΝΗΣ Χ. , σελ. 7749
ΚΟΥΡΑΚΗΣ Α. , σελ. 7745, 7746, 7747
ΛΟΒΕΡΔΟΣ Α. , σελ. 7745, 7746
ΜΑΥΡΩΤΑΣ Γ. , σελ. 7780
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ Η. , σελ. 7745, 7746
ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ Ε. , σελ. 7746

Β. Επί των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ Ε. , σελ. 7757
ΒΟΥΤΣΗΣ Ν. , σελ. 7748
ΔΟΥΖΙΝΑΣ Κ. , σελ. 7765
ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ Μ. , σελ. 7749, 7762, 7770, 7772,
7780
ΚΑΜΜΕΝΟΣ Δ. , σελ. 7759
ΚΑΤΣΙΚΗΣ Κ. , σελ. 7762, 7763
ΚΟΖΟΜΠΟΛΗ - ΑΜΑΝΑΤΙΔΗ Π. ,
σελ. 7763
ΚΟΝΤΟΝΗΣ Χ. , σελ. 7749, 7756
ΛΑΠΠΑΣ Σ. , σελ. 7750, 7767, 7769
ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ Α. , σελ. 7761
ΜΑΥΡΩΤΑΣ Γ. , σελ. 7754, 7780
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ Ν. ,
σελ. 7750, 7769, 7780
ΤΣΙΡΚΑΣ . , σελ. 7753
ΤΣΙΡΩΝΗΣ Ι. , σελ. 7762
ΨΥΧΟΓΙΟΣ Γ. , σελ. 7764

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ:

ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΟΥ Γ. , σελ. 7746

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ

ΙΖ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Δ'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΛΑ'

Πέμπτη 6 Ιουνίου 2019

Αθήνα, σήμερα στις 6 Ιουνίου 2019, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.23', συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Α' Αντιπροέδρου αυτής κ. **ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΚΟΥΡΑΚΗ**.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

(ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ: Σύμφωνα με την από 5-6-2019 εξουσιοδότηση του Σώματος επικυρώθηκαν με ευθύνη του Προεδρείου τα Πρακτικά της ΡΛ' συνεδριάσεώς του, της Τετάρτης 5 Ιουνίου 2019, σε ό,τι αφορά:

1) την λήψη απόφασης επί της από 4 Ιουνίου 2019 ομόφωνης πρότασης της Διάσκεψης των Προέδρων

2) την ψήφιση στο σύνολο των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας:

α) «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης του Αζερμπαϊτζάν για την προστασία του περιβάλλοντος και άλλες διατάξεις».

β) «Κύρωση του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια σχετικά με την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και τον δίκαιο και ισότιμο καταμερισμό των οφελών που απορρέουν από τη χρησιμοποίησή τους, στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα και άλλες διατάξεις».

Εισερχόμαστε στη συμπληρωματική ημερήσια διάταξη της

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μόνη συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου των σχεδίων νόμων του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: 1) «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» και 2) «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας».

Η Διάσκεψη των Προέδρων αποφάσισε στη συνεδριάσή της στις 4 Ιουνίου 2019 τη συζήτηση και ψήφιση των νομοσχεδίων σε μία συνεδρίαση ενιαία επί της αρχής και επί του συνόλου.

Πριν δώσω το λόγο στον κύριο Υπουργό Δικαιοσύνης, να ενημερώσω ότι παραβρίσκονται εξ αριστερών μου τα μέλη της Επιτροπής του νέου σχεδίου Ποινικού Κώδικα, τα οποία είναι τα εξής: Πρόεδρος ο κ. Χριστόφορος Αργυρόπουλος, δικηγόρος, πρώην επίτιμος Πρόεδρος Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων. Η κ. Έλλη Συμεωνίδου-Καστανίδου, Κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο κ. Στέφανος Παύλου, καθηγητής Νομικής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου. Ο κ. Γεώργιος Δημήτριάδης, καθηγητής της Νομικής Σχολής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο κ. Ηλίας Αναγνωστόπουλος, καθηγητής Νομικής Αθηνών. Ο κ. Δημοσθένης Στίγγας, Πρόεδρος Πρωτοδικών, Μόνιμη Ελληνική Αντιπροσωπεία στις Βρυξέλλες. Ο κ. Σ. Μανταγκιοζίδης, Εισαγγελέας Αρείου Πάγου. Ο Π. Καζής,

δικηγόρος. Ο Η. Τζανακάκης, δικαστικός λειτουργός του Αρείου Πάγου.

Ομοίως, στην Επιτροπή Σχεδίου και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας τα μέλη της Επιτροπής -παρίστανται φαντάζομαι- είναι: Ο Πρόεδρος, κ. Θεοχάρης Δαλακούρας. Ο κ. Παναγιώτης Μπρακουμάτσος, Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου. Ο κ. Αθανάσιος Ζαχαριάδης, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο κ. Ιωάννης Γενίδης, Καθηγητής Νομικής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ελληνική Εταιρεία Ποινικού Δικαίου. Ο κ. Ευάγγελος Χασαλιάς, Εισαγγελέας Εφετών. Ο κ. Χαράλαμπος Σεβαστιδής, Πρόεδρος Πρωτοδικών. Ο κ. Αριστομένης Ζανετής, Επίκουρος Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων. Ο κ. Βασίλειος Δημακόπουλος, Δικηγόρος, εκπρόσωπος Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Ο κ. Νικόλαος Νικολάου, Αντεισαγγελέας Εφετών και ο κ. Δημήτριος Συμεωνίδης, Επίκουρος Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Τους ευχαριστούμε για την παρουσία τους εδώ.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Μισό λεπτό. Θα σας δώσω τον λόγο, κύριε Λοβέρδο.

ΗΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ: Κι εγώ θα ήθελα τον λόγο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Κι σε σας, βεβαίως. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Καλογήρου, ζήτησε να προηγηθεί. Σας ακούμε, κύριε Καλογήρου.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αντιλαμβάνομαι και τα διαδικαστικά...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Επί της διαδικασίας θέλω.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Επί της διαδικασίας θέλετε.

Κύριε Πρόεδρε, είναι στην κρίση σας, εάν θα προηγηθούν επί των διαδικαστικών ζητημάτων. Αυτό που ήθελα να θέσω στην έναρξη της συζήτησης είναι ένα ζήτημα, το οποίο απασχολεί αυτή τη στιγμή έντονα και την κοινή γνώμη και τα πολιτικά κόμματα. Συνεπώς, θεωρώ ότι, εφόσον πρόκειται να θεθούν διαδικαστικά ζητήματα, πριν διευκρινίσω ζήτημα ουσίας, νομίζω ότι έπομαι πράγματι, επειδή είναι θέμα ουσίας. Οπότε, θα επανέλθουμε μετά το διαδικαστικό ζήτημα, πράγματι. Απλά, θα μου επιτρέψετε και εμένα να σχολιάσω επί του διαδικαστικού ζητήματος, που φαντάζομαι ότι θα τεθεί, γιατί έχει ήδη τεθεί από χτες στη συζήτηση στις επιτροπές.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Κύριε Λοβέρδο, έχετε τον λόγο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, σας ευχαριστώ ιδιαίτερα, που μου δίνετε τον λόγο στο θεμελιώδες θέμα της διαδικασίας, που μας απασχολεί. Σας ευχαριστώ και για τη στάση σας χθες στην αντίστοιχη συζήτηση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μπροστά σε αυτή την επιτροπή, που με τόση επιμέλεια και επί τόσο πολύ καιρό βασάνισαν πραγματικά δύο πολύ σημαντικά για τη ζωή των ανθρώπων κείμενα, το κείμενο που οργανώνει την προστασία των εννόμων αγαθών, τον βαθμό της προστασίας της, και το κείμενο που οργανώνει την ποινική δικαιοσύνη, τα θεμελιωδέστερα, δηλαδή, κείμενα για τη ζωή των ανθρώπων στις οργανωμένες σύγχρονες κοινωνίες, λυπάμαι πάρα πολύ που είναι σχεδόν περισσότεροι από εμάς τους Βουλευτές, γιατί η Κυβέρνηση διάλεξε αυτή την απαράδεκτη αντισυνταγματική διαδικασία να είμαστε σήμερα εδώ.

Κύριε Πρόεδρε, παραβιάζεται το άρθρο 1, παράγραφος 2 περί λαϊκής κυριαρχίας του Συντάγματος, και το άρθρο 1, παράγραφος 3, που ορίζει ότι όλες οι εξουσίες πηγάζουν από τον ελληνικό λαό, καθώς και όσα άρθρα ακόμα συναρμολογούνται σε αυτές τις κεφαλιώδεις δύο πρώτες διατάξεις. Το παραβιάζει αυτό και η Κυβέρνηση, με την άδεια του Προέδρου της Βουλής και της πλειοψηφίας, διότι από τη στιγμή που οδεύουμε προς εκλογές, είναι πραγματικά λυπηρό να έρχεται εδώ μια τόσο σημαντική προσπάθεια με αντισυνταγματική διαδικασία. Ό, τι και να έχει ειπωθεί στη Διάσκεψη των Προέδρων κατά πλειοψηφία, δεν μπορεί να στηρίξει αντίθετη άποψη.

Περαιτέρω, κύριε Πρόεδρε, τα πράγματα γίνονται λίγο χειρότερα, όσο πηγαίνουμε παρακάτω. Προ δύο μηνών, μετά από μια τυχαία συζήτηση που είχα με ανώτατο δικαστικό εισαγγελικό λειτουργό, από αυτούς που τίμησε προσφάτως η Διάσκεψη των Προέδρων με την άποψη της, κέρδισα την πρόταση για κάποιες θεμελιώδεις και σημαντικές αλλαγές που γίνονται, να μην αργήσουν. Λόγου χάριν, εγώ δεν ντρέπομαι να πω -όπως ντρέπεται η πλειοψηφία- ότι ο νόμος 1608 έπρεπε εδώ και δεκαετίες να αλλάξει. Και σας έστειλα διά του παρόντος εκείνη την ημέρα Υπουργού, του κ. Τζανακόπουλου, συγχαρητήρια και σε εσάς, στον κ. Κοντονή και στον κ. Παρασκευόπουλο, ίσως.

Κρίσιμες, όμως, αλλαγές, απαραίτητες, έπρεπε να φύγουν από αυτή τη συλλογική προσπάθεια και να έρθουν εδώ με ένα μικρό σχέδιο νόμου να τις ψηφίσουμε όλοι μαζί και θα το κάνουμε. Υπάρχουν διατάξεις που λύνουν θέματα δεκαετιών και είμαστε υπέρ, χωρίς να ντρέπομαστε, κύριε Πρόεδρε, τι θα μας πει ο άλφα και ο βήτα.

Αλλά η Κυβέρνηση ντρέπεται! Ντρέπεται η Κυβέρνηση να πει τι εμπεριέχει αυτό το κείμενο. Δεν έχει το θάρρος των διατάξεων, των οποίων φέρει την ευθύνη να κατατεθούν εδώ, μετά από αυτή την υπέροχη δουλειά που έγινε, για να επιψηφιστούν, όπως το Σύνταγμα ορίζει.

Έρχονται εκατοντάδες διατάξεις, μέσα στις οποίες -η φράση είναι πολύ αιχμηρή, την υιοθετώ όπως θα την πω- εμπεριέχονται «σκορπιοί και φίδια». Υπάρχουν διατάξεις, που αν τις ακούσει ο ελληνικός λαός, θα πάρει θέση ενάντια σε αυτούς, που πήραν την πρωτοβουλία να ψηφίσουν. Εμείς, δεν θα ανήκουμε σε αυτούς ούτε καν θα νομιμοποιήσουμε την αντισυνταγματική διαδικασία με την παρουσία μας. Τι θα σας πείραζε να έχει συζητηθεί αυτή η προσπάθεια, που εδώ όταν καταλήγει σε μία συνεδρίαση, όπως σωστά είπε ο Πρόεδρος, ψηφίζουμε επί της αρχής και στο σύνολο; Δεν έχουμε κατ' άρθρον συζήτηση εδώ, στην Ολομέλεια, εφαρμόζουμε Σύνταγμα και Κανονισμό της Βουλής, άρθρο 76 παράγραφος 6 και άρθρο 111 παράγραφος 3 του Κανονισμού. Προφανώς. Αλλά δεν έπρεπε η Εθνική Αντιπροσωπεία να γνωρίζει τι ψηφίζει; Στη βάση της κριτικής μετά, για διατάξεις που η πλειοψηφία δεν έχει πάρει χαμπάρι ότι υπάρχουν μέσα, τι θα λέτε εσείς; Τι θα λέτε στον αιφνιδιασμένο, που ακούει ότι γίνεται διαδήλωση στην Αθήνα για διάταξη περί βιασμού; εσείς, είστε η Κυβέρνηση, που πριν από δύο μήνες οδηγήσατε τον πρόεδρο της Επιτροπής για την Προστασία των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κ. Σταυρόπουλο σε παραίτηση, που συνοδεύτηκε και από την επίκληση της προέδρου του Ευρωπαϊκού Δικτύου των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων προς τον Πρωθυπουργό τον ίδιο, στον οποίον υπάγεται η συγκεκριμένη αρχή. Εσείς είστε οι άνθρωποι που λειτουργείτε υπέρ των δικαιωμάτων στα λόγια. Αλλά δεν εί-

μαστε τα λόγια μας, είμαστε οι πράξεις μας.

Γι' αυτό, κύριε Πρόεδρε, επειδή η Εθνική Αντιπροσωπεία δεν ξέρει τι θα ψηφίσει, η επιψήφιση, που προϋποθέτει μία συζήτηση επί της αρχής και στο σύνολο, δεν σημαίνει ότι η Εθνική Αντιπροσωπεία θα έχει άγνοια διατάξεων, που θεμελιώνουν προστασία εννόμων αγαθών και τον βαθμό της προστασίας τους. Δεν μπορεί οι δικηγόροι συνάδελφοι της Πλειοψηφίας, να μην ξέρουν τι έχουν ψηφίσει. Γιατί δεν ξέρουν!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗ - ΑΜΑΝΑΤΙΔΗ: Μη μας προσβάλλετε, κύριε!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Προσβάλλετε εσείς τον ελληνικό λαό και την Εθνική Αντιπροσωπεία! Είστε ..... με αυτήν την προσπάθεια που κάνετε σήμερα!

(Θόρυβος - διαμαρτυρίες)

Τα λόγια είναι αιχμηρά, αλλά τα αξίζουν αυτοί, στους οποίους απευθύνονται.

Κύριε Πρόεδρε, κλείνω. Εμείς ζητήσαμε να σεβαστεί η Κυβέρνηση και ο Πρόεδρος της Βουλής, το Σύνταγμα. Δεν έγινε. Τι ζητάμε τώρα; Επειδή στην προσπάθεια που έγινε επί τόσα χρόνια είμαστε αρωγοί, αλλά δεν ντρεπόμαστε για τις επιλογές μας, τις λέμε δημόσια...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΦΙΛΙΠΠΟΥ: Πώς σας προκύπτει ότι ντρέπομαστε;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Γιατί δεν κάνατε συζήτηση, συνάδελφε! Γιατί στη Διαρκή Επιτροπή περάσαν όλα με αέρα. Γι' αυτό ντρέπεστε!

Θα πρέπει, κύριε Πρόεδρε, να συνειδητοποιηθεί και ο ελληνικός λαός να καταλάβει ότι με αυτές τις διαδικασίες προστασία εννόμων αγαθών, δικονομική οργάνωση αυτής της προστασίας δεν χωρεί. Είμαστε ενάντια, καταγγέλλουμε, καταδικάζουμε και αποχωρούμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Φαντάζομαι, κύριε Λοβέρδο, ότι τα περί «.....» δεν έχουν θέση σε αυτήν την Αίθουσα. Έχουμε άλλες εκφράσεις να αντιπαρατεθούμε και θα παρακαλούσα να συναινέσετε, για να διαγραφούν από τα Πρακτικά.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ναι.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα η Κοινοβουλευτική Ομάδα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστώ.

Ο κ. Παναγιώταρος έχει τον λόγο.

ΗΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αν δεν είχαν μεσολαβήσει οι Ευρωεκλογές, που έγιναν πριν από δώδεκα ημέρες, όπου η λαϊκή ετυμηγορία καταβαράθρωσε τον ΣΥΡΙΖΑ και την πλειοψηφική «τσόντα» του, τότε θα είχατε μια δικαιολογία να φέρετε το εν λόγω νομοσχέδιο, αφού ακόμα θα λειτουργούσε το ελληνικό Κοινοβούλιο και η Βουλή.

Με τα αποτελέσματα, όμως, τα οποία ήταν πολύ άσχημα για την Κυβέρνησή σας και με το γεγονός ότι μόλις σε τρεις εβδομάδες περίπου θα γίνουν εθνικές εκλογές, θεωρούμε ότι όλες αυτές οι ενέργειες, που γίνονται από μέρους σας, δεν έχουν απολύτως κανένα νόημα, στερούνται σοβαρότητας και δικαιολογούν όλους αυτούς, οι οποίοι λένε ότι εξυμνηρείτε απολύτως συγκεκριμένα συμφέροντα, στόχους ή στιδήποτε άλλο.

Κι εμείς με τη σειρά μας, καταγγέλλουμε την εν λόγω διαδικασία. Αποχωρούμε και σας αφήνουμε μόνους σας να κάνετε ό, τι θέλετε.

Ευχαριστούμε πολύ.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα η Κοινοβουλευτική Ομάδα του Λαϊκού Συνδέσμου - Χρυσή Αυγή)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Τον λόγο έχει ο κ. Εμμανουήλ Συντυχάκης από το Κομμουνιστικό Κόμμα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΥΝΤΥΧΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν θα κάνω κάποια ιδιαίτερη αγόρευση. Τοποθετηθήκαμε και χθες επί της διαδικασίας στην επιτροπή και θεωρούμε σκόπιμο και στην Ολομέλεια να πάρουμε θέση γι' αυτό το ζήτημα, θεωρώντας ότι ο χρόνος που επελέγη, για να έρθουν για συζήτηση και ψήφιση στη Βουλή -εν μέσω προεκλογικής περιόδου- τα σχέδια του νέου Ποινικού Κώδικα και του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ο τρόπος που το εισάγει η Κυβέρνηση, όπως-όπως δηλαδή με διαδικασίες κατεπιγοντος, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι αφορούν, όπως είναι προφανές, πολύ σοβαρά νομοθετήματα, που

αλλάζουν, κατά την άποψή μας, εκ βάθρων και το σύστημα των ποινών και αυτό της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης στη χώρα μας, δεν μας βρίσκει σύμφωνους.

Η Κυβέρνηση είχε όλη την ευχέρεια να το φέρει νωρίτερα στη Βουλή. Δεν το έπραξε και αυτό εγείρει σοβαρά ερωτηματικά για εμάς. Κατά την άποψή μας, αποτελεί μια μεθόδευση από την πλευρά της Κυβέρνησης να περάσουν όπως-όπως τόσο σοβαρά νομοθετήματα, για να μην πάρει χαμπάρι ο λαός για τις σοβαρές και επικίνδυνες αλλαγές σε αυτούς τους δύο νέους Κώδικες.

Ως εκ τούτου, το ΚΚΕ οδηγείται στην απόφαση να αποχωρήσει από τη συζήτηση και ψήφιση των νέων κωδίκων. Δεν πρόκειται να συμπράξουμε σε τέτοιου είδους σκοπιμότητες ούτε να νομιμοποιήσουμε τέτοιες διαδικασίες ούτε φυσικά και την ουσία των κωδίκων, που ενισχύουν το ποινικό οπλοστάσιο της αστικής τάξης της χώρας μας και της εκάστοτε κυβέρνησης, συρρικνώνοντας ακόμα περισσότερο δημοκρατικά δικαιώματα και λαϊκές ελευθερίες.

Η Κυβέρνηση ας ψάξει αλλού για τακτικισμούς και αφηγήματα, όπως είπε χθες ο κύριος Υπουργός, που επιδιώκουν να μπλοκάρουν τη συζήτηση και ψήφιση του νομοσχεδίου. Πρώτα από όλα, στην ίδια, έτσι όπως το μεθόδευσε και στα κόμματα της Νέας Δημοκρατίας και του ΚΙΝΑΛ, που, όπως φαίνεται, τους βόλεψε μια χαρά έτσι όπως εξελίχθηκε η διαδικασία, για να μετατρέψουν τη χρονική αυτή στιγμή το ζήτημα αυτό σε αρένα μιας φλύαρης και ανούσιας αντιπαράθεσης για να αποπροσανατολιστεί ο λαός. Και αυτό γιατί, επί της ουσίας, δεν εκφράζουν ουσιαστικές διαφωνίες με το περιεχόμενο των νέων Κωδίκων, κάτι που συνομολογήθηκε άλλωστε και από στελέχη και της Νέας Δημοκρατίας και του Κινήματος Αλλαγής.

Ευχαριστώ.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την Αίθουσα η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΚΚΕ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα μπορούμε μετά στη λίστα των Κοινοβουλευτικών Εκπροσώπων. Νομίζω ότι πρέπει να προηγηθούν ο κύριος Υπουργός και ο κύριος Πρόεδρος της Βουλής και μετά να μπορούμε κανονικά στη διαδικασία.

Κύριε Υπουργέ, έχετε τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Δεν με εκπλήσσει η συμπεριφορά και οι δηλώσεις του κ. Λοβέρδου. Αυτά που λέει ο Ο καθένας από εμάς και κυρίως αυτά που οι Βουλευτές σε αυτή την Αίθουσα λένε, οι τοποθετήσεις τους, χαρακτηρίζουν τους ίδιους, χαρακτηρίζουν το δημοκρατικό τους ήθος, την ποιότητά τους, την εντιμότητά τους, την αξιοπρέπειά τους.

Όλα όσα είπε, επικαλούμενος μάλιστα, τη σοβαρότητα και την επιστημονική των μελών της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, αποτελούν μια ευθεία προσβολή στα πρόσωπα και των μελών των δύο νομοπαρασκευαστικών, οι οποίοι με κόπο εργάστηκαν εδώ και τέσσερα χρόνια τουλάχιστον, προκειμένου να ολοκληρωθούν τα δύο αυτά σχέδια, αλλά και μια ολόκληρη προσπάθεια σε βάθος δεκαετίας προκειμένου να αναμορφωθεί και να τροποποιηθεί η ποινική δίκη στη χώρα.

Απέναντι σε μια έντιμη πράξη πολιτικής δεοντολογίας του Πρωθυπουργού της Κυβέρνησης και της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, δηλαδή αμέσως μετά το αποτέλεσμα των ευρωπαϊκών εκλογών να προαναγγελθεί μια πολιτική δέσμευση, σε σχέση με την προκήρυξη των εθνικών εκλογών, τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και το ΚΙΝΑΛ με την παρακολουθηματική συμπεριφορά του, ενδεικτική για τη σχέση και την ταύτιση των δύο αυτών κομμάτων, αποφάσισαν να επινοήσουν ένα δήθεν συνταγματικό επιχείρημα απονομιμοποίησης, τόσο της Κυβέρνησης που σύμφωνα και με το Σύνταγμα ασκεί κανονικά τα καθήκοντά της, όσο και της Βουλής, η οποία δεν έχει διαλυθεί. Εμφανίζουν διαλυμένη τη Βουλή, απονομιμοποιημένη την Κυβέρνηση. Αυτή είναι η στόχευσή τους. Χρησιμοποιούν, όπως μπορούν, κάθε μέσο, προκειμένου να πείσουν σε σχέση με αυτό.

Το Κίνημα Αλλαγής, αμέσως μετά το ζήτημα το οποίο προκλήθηκε από την επίσημη σύμφωνη με το νόμο και το Σύνταγμα τήρηση της διαδικασίας προεπιλογής στην ηγεσία των ανωτάτων δικαστηρίων -εκπρόσωπος του Κινήματος Αλλαγής, ο κ. Βενιζέ-

λος- κάλεσε την Κυβέρνηση τουλάχιστον να επιδείξει συμπεριφορά συναίνεσης και να νομοθετηθούν οι κώδικες.

Ο κ. Λοβέρδος στο παρελθόν, όπως και σήμερα, τι μας κάλεσε να κάνουμε; Να καταργήσουμε τον νόμο περί καταχραστών του δημοσίου. Τι να κάνουμε δηλαδή; Να κάνουμε αυτό που αυτές οι πολιτικές δυνάμεις είχαν κάνει όλα αυτά τα χρόνια στους Ποινικούς Κώδικες; αποσπασματικές τροποποιήσεις, προκειμένου να πετύχουν συγκεκριμένα πολιτικά ή δήθεν ποινικά επιχειρήματα, αποσπασματικές νομοθετήσεις, που οδήγησαν στην κατάσταση, την οποία βιώνει σήμερα ο νομικός κόσμος, ο δικαστής, ο δικηγόρος και κυρίως οι πολίτες με αυτήν την ποινική φούσκα, η οποία δημιουργήθηκε όλα αυτά τα χρόνια με αυτές τις αποσπασματικές τροποποιήσεις των Ποινικών Κωδικών.

Ντρέπομαι ειλικρινά, γιατί επιβεβαιώνεται αυτό που λέγαμε και χθες στις επιτροπές. Τόσο το Κίνημα Αλλαγής όσο και η Νέα Δημοκρατία επιχειρούν να δημιουργήσουν και ένα άλλο επιχείρημα, να μην πάρουν θέση απέναντι σε αυτά τα κορυφαία δύο νομοθετήματα, προκειμένου την επόμενη μέρα να μπορούν να δημιουργήσουν οποιοδήποτε έωλο επιχείρημα, οποιαδήποτε διαστρέβλωση ποινικών διατάξεων, γιατί έτσι έχουν μάθει και αυτοί είναι.

Η διαδικασία αυτή έρχεται και ήρθε σήμερα. Γιατί ένας από τους λόγους σε σχέση με τον χρόνο νομοθέτησης, είναι η δημόσια διαβούλευση, η οποία προηγήθηκε και η οποία παρατάθηκε με αίτημα τίνος; Του Κινήματος Αλλαγής. Κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης επισκεφθήκαν εκπρόσωποι όλων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων το Υπουργείο, παρόντων των μελών των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, προκειμένου να γίνουν παρατηρήσεις.

Οι παρατηρήσεις έγιναν. Πολλές από τις παρατηρήσεις και τις τροποποιήσεις ενσωματώθηκαν, προκειμένου να επιτευχθεί αυτό που μέχρι προχθές υπήρχε, δηλαδή μία ευρεία συναίνεση, σε σχέση με τους δύο αυτούς κώδικες, οι οποίοι τεχνηέντως, την επόμενη μέρα και για μικροπολιτικούς λόγους και με απόλυτη υποκρισία, εμφανίζονται σήμερα, δήθεν να παραπονιούνται για μία fast track διαδικασία, η οποία κρύβει «σκορπιούς και φιδιά».

Είναι αποκαλυπτική των προθέσεών τους η δήλωση από πλευράς του κ. Λοβέρδου και Κινήματος Αλλαγής, γιατί εμείς σεβαστήκαμε πράγματι, παρατείναμε τη δημόσια διαβούλευση. Ήταν όμως κρίμα -και είναι κρίμα- δύο τέτοια σπουδαία νομοθετήματα μετά από όλη αυτή την πορεία, όλη αυτή την διάρκεια να καταλήξουν εκεί που κατέληξαν και όλα τα προηγούμενα σχέδια ποινικών κωδικών στο συρτάρι του Υπουργού, γιατί κανένας δεν είχε την πολιτική δύναμη και ευθύνη, όπως είχε αυτή η Κυβέρνηση και αυτή η Κοινοβουλευτική Ομάδα να προβαίνει σε μεταρρυθμίσεις, τις οποίες κανένας άλλος δεν τόλμησε όλα αυτά τα χρόνια για λόγους ενοχής, πολιτικής ενοχής.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Έχει δημιουργηθεί ένα ζήτημα, το οποίο έχουμε αντιληφθεί και έχουν αντιληφθεί και τα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής. Οδήγησε μάλιστα, αν έχω ενημερωθεί σωστά, και την Πρόεδρο του Κινήματος Αλλαγής σε δηλώσεις σήμερα. Θα ξεκινήσει αυτό, εμείς θα νομοθετούμε στη Βουλή και τα πολιτικά στελέχη των δύο κομμάτων θα τοποθετούνται εκτός Βουλής. Αυτό είναι το μέτρο της δικής τους πολιτικής ευθύνης, οι τοποθετήσεις τους να γίνονται έξω από εδώ, όχι εδώ.

Υπάρχει, λοιπόν, μια συζήτηση που αφορά το θέμα του ορισμού του βιασμού, του άρθρου 336. Υπήρξε μία, νομίζω ορθή, σε σωστή κατεύθυνση, νομοθετική πρωτοβουλία και διόρθωση με τη δημόσια διαβούλευση από πλειοψηφία της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής. Θα είμαι σύντομος. Σήμερα διαβάζουμε ότι ο βιασμός γίνεται πλημμέλημα. Δεν ισχύουν. Είναι αδιανόητα αυτά τα πράγματα να γράφονται με τέτοια ευκολία.

Διατηρείται κακούργημα που τιμωρείται με κάθειρξη ως δεκαπέντε έτη. Είναι ψέμα ότι είναι πλημμέλημα. Τιμωρείται ως κακούργημα, όταν τελείται με βία ή με απειλή σοβαρού και σπουδαίου κινδύνου που συνδέεται με τη ζωή ή τη σωματική ακεραιότητα του θύματος. Μάλιστα, πια δεν τιμωρείται μόνο η τέλεση συνουσίας ή άλλης ασελγούς πράξης, αλλά κάθε γενετήσια πράξη και οι ίσης βαρύτητας με αυτές συμπεριφορές.

Επίσης, κακούργημα είναι ο θανατηφόρος βιασμός. Επίσης,

κακούργημα είναι όταν τελείται από περισσότερους δράστες. Επίσης, -και το επισημάναμε και χθες στη συζήτηση στην επιτροπή- στο άρθρο 338 προβλέπεται ως κακούργημα η τέλεση γενετήσιας πράξης απέναντι σε θύμα που δεν μπορεί για οποιονδήποτε λόγο -επαναλαμβάνω, για οποιονδήποτε λόγο- να αντισταθεί. Δηλαδή, αυτό που συζητούσαμε με την κ. Καββαδία, το θύμα που «παγώνει».

Επίσης, υπήρξε μια πρόβλεψη, η παράγραφος 5 του άρθρου 336, η οποία προκάλεσε και τη συγκεκριμένη συζήτηση, όπου προσπάθησε να κλιμακώσει ποινολογικά την οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά με ένα πλημμέλημα, με την προβλεπόμενη ποινή τρία ως πέντε έτη, η οποία σύμφωνα με το νέο σχέδιο του Ποινικού Κώδικα θα είναι εκτιτέα. Αυτό το άρθρο, επαναλαμβάνω, προστέθηκε μετά από την δημόσια διαβούλευση. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, βιασμός θεωρείται οποιαδήποτε απειλή παράνομης πράξης.

Τώρα, το τελευταίο ζήτημα απαιτεί μια συνειδητοποίηση αυτής της αλλαγής, της ποινολογικής δηλαδή κλιμάκωσης. Το γεγονός ότι στην παράγραφο 5, λοιπόν, προβλέφθηκε αυτό το πλαίσιο ποινής τρία έως πέντε έτη φυλάκισης, το οποίο θα εκτιέται, φαίνεται ότι δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό από τους πολίτες, από την κοινή γνώμη, από τα κινήματα. Εμφανίζεται ξαφνικά άλλο σημερινό παράδοξο για μια Κυβέρνηση και μια Κοινοβουλευτική Ομάδα, η οποία τόσα έχει νομοθετήσει στο πεδίο των δικαιωμάτων. Τόσες πρωτοβουλίες έχουν παρθεί. Δεν μπορεί να εμφανιζόμαστε εμείς ως η Κοινοβουλευτική Ομάδα, η Κυβέρνηση και το Υπουργείο Δικαιοσύνης που ξαφνικά αποφάσισε να προστατεύσει τους βιαστές και το βιασμό.

Σε συνεννόηση -και αυτό είναι το θέμα που πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν, πριν μπορούμε στην ουσιαστική συζήτηση των Κωδίκων- με τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών και επειδή είναι παρόντες και επειδή μπορούμε να το κάνουμε, με μία νομοτεχνική βελτίωση θα διορθωθεί η παράγραφος 5 στην κατεύθυνση προκειμένου να υπάρξει μια σωστή εξισορρόπηση ποινολογική και για οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά σε σχέση με τις προβλέψεις του άρθρου 336. Θα επανέλθουμε με αυτήν και με άλλες νομοτεχνικές βελτιώσεις που έχουμε συζητήσει ήδη χθες από τις επιτροπές, προκειμένου να σταματήσει αυτή η συζήτηση.

Και το Ποτάμι επίσης στην κοινοβουλευτική του πορεία τα τελευταία χρόνια στο επίπεδο της προάσπισης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών και σε όλα τα νομοσχέδια τα οποία αφορούσαν αυτόν τον ευαίσθητο τομέα έχει σταθεί με συγκεκριμένη συμπεριφορά. Γι' αυτό ήθελα να είναι γνωστό και στους κοινοβουλευτικούς του Ποταμιού ότι αυτό που προβληματίζει αυτή τη στιγμή και αυτό θα λυθεί.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Τον λόγο έχει ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Νίκος Βούτσος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ (Πρόεδρος της Βουλής): Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν θα υπεισέλθω στην ουσία της σημερινής συζήτησης ούτε στην πολιτική αντιπαράθεση η οποία έχει εξελιχθεί. Προφανώς, αποκρούω το ότι η Βουλή λειτουργεί εδώ και δύο εβδομάδες αντισυνταγματικά κ.λπ..

Γνωρίζουμε όλοι ότι, εφόσον ο Πρωθυπουργός κατά δήλωσή του τη Δευτέρα θα πάει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και θα εισηγηθεί να κλείσει αυτή η περίοδος της Βουλής, σήμερα και αύριο είναι οι τελευταίες συνεδριάσεις εν ολομेलεία.

Και δράττομαι της ευκαιρίας που είναι οι εκλεκτοί λειτουργοί της δικαιοσύνης παρόντες, να πω μερικά πράγματα και στο τέλος να αναφέρω και ένα άλλο ζήτημα. Επί τη λήξει, λοιπόν, αυτής της τετράχρονης περίπου περιόδου και μέσα σε δύσκολες συνθήκες θέλω αποτιμώντας να σας πω από την πλευρά μου ότι προσπαθήσαμε να κινηθούμε με πλήρη θεσμική προσήλωση σε ό,τι αφορά τα λεπτά σημεία όπου οι ανεξάρτητες κατά το Σύνταγμα εξουσίες έρχονται σε επαφή με ζητήματα τα οποία περιγράφονται και στο Σύνταγμα. Και ήταν πολλές αυτές οι στιγμές μέσα σε αυτά τα χρόνια.

Ήταν πολλές αυτές οι στιγμές που και λόγω του άρθρου 86 -

το οποίο είναι σαφές ότι θα αλλάξει στην επόμενη Βουλή πλέον την αναθεωρητική- κάναμε ό,τι δουλειά μπορούσαμε να κάνουμε ως προτεινόμενη Βουλή. Επανελημμένα ασχοληθήκαμε και υπήρχε μια αλληλογραφία -επιτρέψτε μου την έκφραση- με τους εισαγγελείς, με το Υπουργείο, με τους ανακριτές, για μια σειρά πάρα πολύ σοβαρών ζητημάτων. Λειτουργήσαν εξεταστικές επιτροπές, προέκυψαν νομολογίες μέσα απ' αυτήν την εμπειρία και υπήρξε απόλυτη προσήλωση και ενθάρρυνση και βοήθεια προς το δικαστικό σώμα όποτε και όπου ζητήθηκε, για να είναι σαφές ότι το πολιτικό σύστημα είναι αποφασισμένο πλέον πάνω στα πολύ κρίσιμα ζητήματα -που και στη συνείδηση του λαού μας υπάρχουν πολύ σοβαρά ερωτηματικά- του κατά πόσον έχει κάνει για τον εαυτό του ένα πέπλο ασυλίας, να φύγουμε εντελώς απ' αυτήν την εποχή.

Σεβόμαστε απολύτως τη δικαιοσύνη, τους λειτουργούς της και τις αποφάσεις της. Και είχαμε την ευκαιρία επί τέσσερα χρόνια σε αλληπάλληλες ακροάσεις, τις οποίες κατά το Σύνταγμα η Διάσκεψη των Προέδρων είχε με το σύνολο των ανώτερων και ανώτατων δικαστικών, να ακροαστούμε και με ελεύθερη βούληση να κάνουμε τις προτάσεις μας, τις αξιολογήσεις μας, τις μικρές λίστες με βάση τις οποίες από εκεί και πέρα κατά το σημερινό σύστημα όπου γίνεται ο διορισμός των μελών των ανωτάτων δικαστηρίων, να τις δίνουμε προς την Κυβέρνηση.

Και επίσης, υπήρξαν σε αυτή την Βουλή όποτε χρειάστηκε και με πλειοψηφία 4/5 εγκρίσεις συνθέσεων όλων των ανεξαρτήτων αρχών οι οποίες κατά το Σύνταγμα προβλέπονται, ακροάσεις και μια πολύ σημαντική δουλειά σε αυτόν τον τομέα, όπως και οι διαδοχικοί Υπουργοί της παρούσας Κυβέρνησης έφεραν νομοθετήματα τα οποία ψηφίστηκαν και τα οποία κατά κοινή ομολογία -εξ όσων και εγώ άκουσα στις ακροάσεις με τους ανώτατους δικαστές- βοήθησαν σε κρίσιμα ζητήματα, όπως παραδείγματος χάριν στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης όπως και σε άλλα ζητήματα.

Αυτά όλα νομίζω πως είναι σημαντικά. Ακόμα και σε αποφάσεις-νομοθετήματα οι οποίες εκρίθησαν -λίγες ήταν οι περιπτώσεις, αλλά θέλω απολογιστικά να αναφερθώ σε αυτές, δεν θέλω να το ξεχάσω- ότι βρίσκονταν στα όρια ή είχαν κάποιες αντισυνταγματικές διατάξεις, η Βουλή προσέτρεξε, προσαρμόστηκε. Οι Υπουργοί έφεραν καινούριες διατυπώσεις, έφεραν καινούρια άρθρα και υπήρξε στο τέλος μια εναρμόιση και με τις αποφάσεις των αρμόδιων δικαστηρίων πάνω σε αυτά τα θέματα.

Αισθάνθηκα την υποχρέωση να τα πω αυτά ενώπιόν σας και ενώπιον της Εθνικής Αντιπροσωπείας, διότι πιστεύω πραγματικά ότι η καλή λειτουργία, η καλή συνεργασία και κυρίως, όμως, ο απόλυτος σεβασμός ανάμεσα στην ανεξαρτησία της νομοθετικής εξουσίας και της δικαστικής εξουσίας θωρακίζει με αυτό που πιστεύω ότι υπηρετήσαμε, δηλαδή μια θεσμική προσήλωση στη λειτουργία της δημοκρατίας.

Κύριε Πρόεδρε, κλείνοντας και πιστεύοντας ότι διερμηνεύω το σύνολο των Βουλευτών και των δυνάμεων, τουλάχιστον του δημοκρατικού τόξου, αισθάνομαι την υποχρέωση να πω ότι, με αφορμή την χθεσινή επίσημη απάντηση από πλευράς του γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών για το πολύ κρίσιμο ζήτημα που η παρούσα Βουλή άνοιξε και η Κυβέρνηση κατ' εντολή της Βουλής με ρηματική διακοίνωση ξεκίνησε το θέμα της διεκδίκησης των αποζημιώσεων, θέλω να είμαι ευθύς από πλευράς της ελληνικής Βουλής ότι το σύνολο των αξιώσεων οι οποίες περιγράφονται στη συγκεκριμένη ρηματική διακοίνωση παραμένουν ενεργές και απαράγραπτες και ότι θα πρέπει με πολύ πιο μεγάλη ευαισθησία όλοι μας, όλα τα κράτη, όλες οι χώρες, κυρίως οι χώρες που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για αυτά τα ζητήματα, εν προκειμένω η Γερμανία, καθώς χθες υπήρξε από όλους τους ηγέτες των χωρών η απόδοση τιμής για τη λήξη του Παγκοσμίου Πολέμου και καθώς όλοι αντιλαμβανόμαστε ότι στον 21^ο αιώνα δεν πρέπει να αφήσουμε να σπάσει το επωαζόμενο αυγό του φιδιού για μια ακόμη φορά, θα πρέπει με πολύ μεγάλη ευαισθησία, ενάργεια, με ιστορική αντίληψη για τη διατήρηση της μνήμης και όχι με τυπικές και απαξιωτικές, επιτρέψτε μου να πω, εκφράσεις να αποσυρμαστούμε από έναν διάλογο, ο οποίος θα πρέπει να προηγηθεί για να ξεκινήσει και να βρει τέλος αυτή η απαράγραπτη και απολύτως νόμιμη διεκδίκηση του ελληνικού λαού.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει ζητήσει για λίγο για ορισμένες ερωτήσεις ο κ. Κοντονής, τέως Υπουργός Δικαιοσύνης.

Κύριε Κοντονή, έχετε τον λόγο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι συνάδελφοι, πριν μπούμε στη συζήτηση, δύο σοβαρά κατά τη γνώμη μου -το ένα είναι κατά κύριο λόγο διαδικαστικό και το άλλο μπορεί να φαίνεται το ίδιο, αλλά, κατά τη γνώμη μου, είναι πιο ουσιαστικό- προς τον Υπουργό ερωτήματα.

Άκουσα προηγουμένως τον κύριο Υπουργό να λέει ότι ενσωματώθηκαν στο σχέδιο το οποίο έχουμε μπροστά μας οι παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν στη διαβούλευση. Δηλαδή, έχουμε ένα διαφορετικό σχέδιο νόμου από αυτό που παρέδωσε η νομοπαρασκευαστική επιτροπή; Και αν συνέβη αυτό, επαναποστάθηκε με νόμο η με άλλη διαδικασία η νομοπαρασκευαστική επιτροπή; Δεν θέλω να επεκτείνω το σκεπτικό μου, κύριε Υπουργέ. Αντιλαμβάνεστε τι ερωτώ.

Το δεύτερο που θέλω, κύριε Υπουργέ και κύριοι Βουλευτές: Κάνω έκκληση και προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης και προς όλους τους Βουλευτές που είναι παρόντες σήμερα στην Αίθουσα, όχι για αυτούς που επέλεξαν να λείπουν, για το ζήτημα του χρόνου έναρξης ισχύος του Ποινικού Κώδικα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κύριε Υπουργέ, θεωρώ ότι είναι αδιανόητο, μεσοσύσης της δικαστικής περιόδου, σε είκοσι μέρες από την ψήφιση να ισχύσει ο νέος κώδικας. Ή θα πρέπει να ισχύσει από την αρχή του δικαστικού έτους ή από την 1η Ιανουαρίου, όπως συμβαίνει τις περισσότερες φορές.

Δεν θέλω και εδώ να επεκτείνω το σκεπτικό το οποίο διαπερνά την ερώτησή μου, αλλά σας παρακαλώ, κύριε Υπουργέ και κύριοι Βουλευτές, κάνω έκκληση να μην ισχύσει από την 1^η Ιουλίου, όπως αναφέρεται στο νομοσχέδιο, ο νέος Ποινικός Κώδικας. Και αντιλαμβάνεστε γιατί το λέω αυτό το πράγμα και γιατί κάνω αυτή την έκκληση προς όλους.

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε, κύριε Κοντονή.

Ο κύριος Υπουργός έχει τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ως προς το πρώτο ζήτημα, σας ενημερώνω ότι και οι δυο νομοπαρασκευαστικές επιτροπές με υπουργικές αποφάσεις οι οποίες δημοσιεύτηκαν βάσει συγκεκριμένης εξουσιοδοτικής είναι εν ενεργεία, μέχρι 15 Ιουνίου μάλιστα για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Συνεπώς κατά τη διάρκεια της περιόδου της δημόσιας διαβούλευσης λειτούργησαν κανονικά και ήταν σε ισχύ. Δεν ήρθε μια καταργημένη νομοπαρασκευαστική επιτροπή να λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης.

Μετά τη δημόσια διαβούλευση, λοιπόν, συνέχισαν οι νομοπαρασκευαστικές να συνεδριάζουν, επεξεργάστηκαν τις παρατηρήσεις οι οποίες προέκυψαν από τους αρμόδιους φορείς, από τις δικαστικές ενώσεις, από τα πολιτικά κόμματα και από τους πολίτες και το σχέδιο το οποίο κατατέθηκε την προηγούμενη Δευτέρα συνοδεύτηκε από ένα δελτίο Τύπου του Υπουργείου, στο οποίο κατατέθηκαν, προκειμένου να είναι εύκολο σε όλους μας και σε όλους σας και αναφέρθηκαν και οι αλλαγές οι οποίες έχουν γίνει πια στα κατατεθειμένα δύο σχέδια, σε σχέση με αυτά που είχαν τεθεί στη δημόσια διαβούλευση και τα οποία και χθες συζητήσαμε. Επισημάναμε ιδιαίτερα, δηλαδή, τις αλλαγές που υπήρξαν μεταξύ των κειμένων που υπήρχαν προ της δημόσιας διαβούλευσης και μετά και το ίδιο θα κάνουμε και σήμερα.

Το θέμα χρόνου έναρξης ισχύος, επειδή και εμένα με έχει απασχολήσει -γενικώς έχει απασχολήσει και υπάρχει επιχειρηματολογία γενικότερη- θα τα συζητήσουμε στην πορεία της συζήτησης αυτής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Για το δεύτερο, κύριε Υπουργέ;

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Θα το δούμε στην πορεία. Αυτήν τη στιγμή είναι 1^η Ιουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Στην πορεία, πολύ ωραία.

Ο κ. Κοντονής έχει τον λόγο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θέλω να πω ότι χαίρομαι που είπε ο κύριος Υπουργός ότι θα εξετασθεί μέχρι πέρατος της συζήτησεως το θέμα της έναρξης ισχύος του κώδικα. Αυτό κατάλαβα, κύριε Υπουργέ, έτσι;

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ναι, με ρητή την επισήμανση ότι έχουμε 1^η Ιουλίου και ότι υπάρχει ακριβώς αντίθετη επιχειρηματολογία απ' αυτήν που επικαλείστε, σε περίπτωση που ο χρόνος έναρξης μετατεθεί είτε τον Σεπτέμβριο είτε 1^η Ιανουαρίου. Αυτά, λοιπόν, θα τα συζητήσουμε σήμερα, θα τα συζητήσουμε και με τους Βουλευτές και θα καταλήξουμε. Η πρόθεση του Υπουργείου είναι η ημερομηνία χρόνος έναρξης αυτή που υπάρχει απ' τη στιγμή στο κατατεθειμένο νομοσχέδιο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Και ελπίζω μέχρι πέρας της συζήτησης να έχουμε μια μεταστροφή της άποψης του Υπουργείου όσον αφορά τον χρόνο έναρξης ισχύος.

Όσον αφορά όμως το πρώτο ζήτημα που έθεσα, κύριε Υπουργέ, έχω την εντύπωση ότι οι νομοπαρασκευαστικές επιτροπές -μάλιστα στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας δεν βλέπω ούτε καν τον Πρόεδρο της νομοπαρασκευαστικής, η οποία είχε συσταθεί με νόμο, τον κ. Παντελή- μετά την παράδοση του σχεδίου είχαν ολοκληρώσει το έργο τους και εφόσον χρόνο δεν είχε δοθεί παράταση κατά τον χρόνο των εργασιών τους, δεν θα μπορούσε να δοθεί μετά.

Αυτή η είναι η προσωπική μου προσέγγιση και ελπίζω στο σημείο αυτό κάτι να έχει γίνει, ούτως ώστε να τηρηθεί η νομιμότητα. Και το λέω αυτό, κύριε Υπουργέ, διότι εάν είχε επανασταθεί η νομοπαρασκευαστική ή οι νομοπαρασκευαστικές με νόμο, δεν θα υπήρχε κανένα πρόβλημα. Κανένα απολύτως! Αλλά με υπουργική απόφαση να δοθεί παράταση σε μια νομοπαρασκευαστική που είχε τελειώσει ο χρόνος ζωής της και μάλιστα, αν θυμάμαι καλά, από τον Σεπτέμβριο του 2017, αυτό νομίζω ότι μας δημιουργεί ένα διαδικαστικό, αλλά σοβαρό πρόβλημα στην όλη υπόθεση. Επαναλαμβάνω ότι το σοβαρό όμως δεν είναι αυτό, αλλά ο χρόνος έναρξης ισχύος του Ποινικού Κώδικα.

Και σας παρακαλώ για άλλη μια φορά, κύριε Υπουργέ. Κάνω έκκληση να μη βιαστεί το Υπουργείο και να μην αποστούν και ως Βουλή να ψηφίσουμε μεσοσύσης της δικαστικής περιόδου την αλλαγή του κώδικα, διότι αντιλαμβάνεστε αυτά που είπε η Ένωση Εισαγγελέων, η οποία είναι μια μετριοπαθής Ένωση, δεν αρέσκειται σε πυροτεχνήματα και σε αντιπολιτευτικό λόγο κατά της Κυβέρνησης, όπως η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, η οποία μας είχε πει ότι τείνουμε να γίνουμε Τουρκία και Πολωνία εδώ και δύο χρόνια.

Για όλα αυτά τα θέματα, σας παρακαλώ πάρα πολύ, κάνω δραματική έκκληση, να ισχύσει ο Κώδικας τουλάχιστον από 1^η Σεπτεμβρίου, με την έναρξη του δικαστικού έτους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Καλώς.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Καλογήρου έχει τον λόγο για ένα λεπτό.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Αντιλαμβάνεσθε, κύριε Κοντονή, μιας και βρεθήκατε και στην ίδια θέση και αντιμετωπίσατε το ζήτημα των νομοπαρασκευαστικών, δεν υπήρχε καμία περίπτωση να είχαν έρθει στη Βουλή δύο σχέδια Ποινικών Κωδίκων, χωρίς να έχει τηρηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία όσον αφορά τη νόμιμη σύσταση, συγκρότηση των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών. Άρθρο 74 του ν. 4139/2013: Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συγκροτείται η επιτροπή. Με βάση αυτήν την εξουσιοδοτική εκδίδονται οι υπουργικές αποφάσεις, οι οποίες και θα κατατεθούν, προκειμένου να μην δημιουργείται καμία εσφαλμένη εντύπωση ως προς αυτό. Οι παρατάσεις γίνονταν, ήδη και από προηγούμενη θητεία και από εσάς, με πράξεις και συνεχιστικά.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Κατά τον χρόνο λειτουργίας τους.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Τελείωσε, κατά τη γνώμη μου διευκρινίστηκε επαρκώς και θα κατατεθούν και τα συγκεκριμένα έγγραφα, για να μην δημιουργούμε εντυπώσεις που δεν χρειάζονται.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Προχωρούμε.

Ο κ. Λάππας έχει τον λόγο.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, αισθάνομαι την κοινοβουλευτική και πολιτική υποχρέωση να μιλήσω μόνο για ένα λεπτό, εκ μέρους όλων των συναδέλφων της Πλειοψηφίας, για όσα καταφρονητικά, εξυβριστικά και ταπεινωτικά περιείχε η εισήγηση του κ. Λοβέρδου.

Ο κ. Λοβέρδος, κύριε Πρόεδρε, πριν από δυο μήνες μας κουνούσε το δάκτυλο εδώ στη Βουλή, λέγοντας: «Γιατί δεν φέρνετε τους κώδικες επιτέλους; Γιατί δεν τελειώνει τις εργασίες της η νομοπαρασκευαστική επιτροπή;». Επίμονα, καθημερινά, έθετε το θέμα στο ελληνικό Κοινοβούλιο. Και ο κ. Λοβέρδος δεν είναι μόνο Βουλευτής, δεν είναι μόνο συνάδελφος δικηγόρος, είναι και πανεπιστημιακός δάσκαλος. Όταν καταφρονεί, όταν εξυβρίζει, όταν διαβάλλει, όταν συκοφαντεί, συναδέλφους της Πλειοψηφίας καταλογίζοντάς μας -το κατάλαβε, το αντιλήφθηκε ο ίδιος!- ότι είμαστε άσχετοι, ότι δεν διαβάσαμε τους δύο κώδικες, ότι δεν έχουμε ιδέα για το τι περιλαμβάνουν και επίσης ότι δεν γνωρίζουμε τι προτείνουν, θα του πω ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη προσβολή και καταφρόνηση σε συνάδελφο του ελληνικού Κοινοβουλίου να του απευθύνεις την κατηγορία ότι αγνοεί τι περιέχει το υπό ψήφιση νομοσχέδιο. Αυτό είναι το πρώτο.

Δεύτερον, τι θα ήθελε ο κ. Λοβέρδος, κύριε Πρόεδρε, να τον χειροκροτήσουμε ως *habemus papam*;

Κύριε Πρόεδρε, εάν ήταν εδώ, θα του έλεγα το εξής: Εάν θέλει να μιλήσει για διάλογο, επειδή είμαστε όλοι νομικοί, θα του πω τώρα που ακούει από το γραφείο του ότι η νομική επιστήμη στηρίζεται πάνω σε ένα αξίωμα, που είναι η βάση, ο πυρήνας, το στήριγμα της νομικής σκέψης. Είναι μια φράση του Αριστοτέλη που λέει «πάντα γάρ ενδέχεται και άλλως έχουν». Δηλαδή, για όλα τα θέματα υπάρχει και δεύτερη εκδοχή, ίσως και τρίτη. Γι' αυτό, άλλωστε, στη νομική επιστήμη ο διάλογος είναι το απαύγασμα, η ομορφιά, είναι ο πυρήνας του.

Εκ των διαφερόντων καλλίστην αρμονίαν. Θα έπρεπε να το αποδεικνύουν εδώ και ο ίδιος και το κόμμα του και η Νέα Δημοκρατία, που επιλέγουν με απίστευτη υποκρισία και καιροσκοπισμό ό,τι θέλουν να πουν, όπως επεσήμανε και ο Υπουργός, να τα λένε τώρα, αυτήν τη στιγμή που μιλάμε, στα κανάλια και να επιτρέπουν σε δημοσιογράφους, με τους οποίους μιλούν, να λένε ότι ο βιασμός έχει γίνει πλημμέλημα και ότι την ποινή της ισόβιας κάθειρξης ο Ποινικός Κώδικας την καταργεί. Τέτοιο αίσχος, τέτοια ντροπή, κύριε Πρόεδρε!

Κλείνω, λέγοντάς του ότι στα δύσκολα χρόνια που ήταν Υπουργός, το 2010-2014, ξέραμε τι σήμαινε επιτροπεία, μνημόνια κ.λπ.. Το μεγάλο πρόβλημα που αναδείχθηκε εκείνα τα χρόνια ήταν τι είναι δημοκρατία και πώς κερδίζεται. Σήμερα, μπαίνοντας σε μια μεταμνημονιακή εποχή, το πολιτικό ερώτημα, το νομικό, αυτό που είναι ευθύνη μας, που αναδύεται και είναι το κυρίαρχο είναι: Τι είναι δικαιοσύνη, κυρίως ποινική δικαιοσύνη και πώς απονέμεται. Εάν νόμιζον ο κ. Λοβέρδος και το κόμμα του και η Νέα Δημοκρατία ότι δεν μπορούν να έχουν θέση στο ελληνικό Κοινοβούλιο για έναν τέτοιο σοβαρό, επιστημονικό, νομικό διάλογο, λυπάμαι βαρύντατα και επιστρέφουμε στο σύνολό τους όλες τις καταφρονητικές και υβριστικές φράσεις που είπα.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Λάππα.

Πριν προχωρήσουμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Εργαστήριο Δημοκρατίας» που οργανώνει το Ίδρυμα της Βουλής, είκοσι μαθήτριες και μαθητές και δύο συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 4^ο Δημοτικό Σχολείο Δάφνης.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Επίσης, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, είκοσι οκτώ μαθήτριες και μαθητές και δύο συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 2^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλανδρίου.

Η Βουλή τούς καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Συνεχίζουμε με τον εισηγητή του ΣΥΡΙΖΑ κ. Νικόλαο Παρασκευόπουλο.

Θα ήθελα να ενημερώσω ότι στη συνέχεια θα μιλήσει ο κ. Τσίρκας. Στο διάστημα της ομιλίας των δύο πρώτων εισηγητών γίνονται εγγραφές ομιλητών. Μετά το τέλος της ομιλίας του δεύτερου εισηγητή θα κλείσει ο κατάλογος.

Κύριε Παρασκευόπουλε, έχετε τον λόγο για δεκαπέντε λεπτά.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Παρακαλώ για την ανοχή σας, σε ό,τι αφορά το θέμα του χρόνου, γιατί το αντικείμενο έχει μεγάλη έκταση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχοντας επιστρέψει στον κοινοβουλευτικό και στον δικαίκο πολιτισμό μετά τις δύο πρώτες τοποθετήσεις και έχοντας ακούσει, με τον σεβασμό που του ανήκει, τον Πρόεδρο της Βουλής, μπορούμε να περάσουμε στο θέμα μας. Είθισται, βέβαια και είναι και ορθολογικό να συζητούνται πρώτα τα διαδικαστικά θέματα και στη συνέχεια να περνάμε στη συζήτηση των ουσιαστικών θεμάτων.

Επιτρέψτε μου, όμως, να προτάξω μία μικρή εισαγωγή που αφορά τη σημασία του σημερινού νομοσχεδίου. Θα ήθελα να θυμίσω ότι αυτή τη στιγμή επιτελούμε έργο ιστορικής σημασίας ψηφίζοντας έναν νέο Ποινικό Κώδικα.

Από την ελληνική Επανάσταση του 1821 μέχρι σήμερα, έχουμε τέσσερις μόνο Ποινικούς Κώδικες που ίσχυαν. Ο πρώτος ήταν το «Απάνθισμα των Εγκληματικών» το 1824. Ο δεύτερος ήταν ο βαυαρικής εμπνεύσεως ποινικός νόμος το 1835. Ακολούθησε ο Ποινικός Κώδικας που ισχύει ακόμη και σήμερα, ο οποίος ψηφίστηκε μετά από μακρόχρονη εργασία και τέθηκε σε εφαρμογή από την αρχή του 1951. Ο σημερινός θα είναι μόλις τέταρτος στην νεοελληνική ιστορία Ποινικός Κώδικας, ο οποίος θα συζητηθεί.

Μένοντας σε αυτό το εισαγωγικό μέρος, επίσης, θα ήθελα να πω ότι η ποινική ύλη, στο πλαίσιο βεβαίως του σύγχρονου δικαίου, στο σύνολό του έχει μία διακεκριμένη θέση. Στην αρχαιότητα, στην ιστορία, στο παρελθόν αποτέλεσε ως ένα βαθμό και τη μήτρα του δικαίου γενικά. Εξιστορώντας, δηλαδή, το Ποινικό Δίκαιο ξεπερνάμε την ιστορία και φτάνουμε στα εδάφη της κοινωνικής ανθρωπολογίας και της προϊστορίας.

Έχω την εντύπωση ότι η Ορέστεια περιγράφει με τον καλύτερο τρόπο τη μετάβαση από την εκδίκηση στο δίκαιο, έχοντας αποτυπώσει ιστορικά μία ιδρυτική στιγμή για το δίκαιο στη χώρα μας. Με αυτήν, αυτή τη στιγμή, έχουμε να ασχοληθούμε.

Όμως, οι λόγοι για τη σημασία του Ποινικού Κώδικα στο συζητούμενο σήμερα θέμα ενώπιόν σας δεν είναι μόνο ιστορικοί, αλλά είναι και ουσιαστικοί και αφορούν και τη δημοκρατία και την πολιτική τάξη, διότι ο Ποινικός Κώδικας αφορά την άσκηση ποινικής εξουσίας, δηλαδή αφορά την εθνική κυριαρχία. Χωρίς δυνατότητα επιβολής των νόμων, ένα κράτος είναι ένα μη κράτος. Γι' αυτόν τον λόγο, επειδή ακριβώς το κράτος στο οποίο αναφερόμαστε, το δικό μας, είναι δημοκρατικό, έχουμε να κάνουμε με ένα θέμα, το οποίο είναι πρωτίστως σημασίας.

Επανερχόμενος στα διαδικαστικά ζητήματα, τα οποία τέθηκαν, θα ήθελα να πω ότι σήμερα καταλαβαίνω ότι συγκρούονται δύο αντιλήψεις. Η μία είναι συναινετική που επιθυμεί -και έμπρακτα επιβεβαιώνει αυτήν την επιθυμία- να προχωρήσει η διαδικασία νομοθέτησης με έναν τρόπο συναινετικό, εν όψει της σημασίας του θέματος. Και μία άλλη είναι συγκρουσιακή, η οποία ακόμη και αν θεωρητικά ή πλατωνικά θεοποιεί τη συναίνεση, στην πραγματικότητα εδώ έχει μία μη συναινετική στάση.

Κατ' αρχάς, πρέπει να πω ότι βεβαίως από την τοποθέτηση του συναδέλφου του κ. Συντυχάκη και μετά επανήλθαμε στον κοινο-

βουλευτικό πολιτισμό, αλλά πάντως έστω και αν είναι διαδικαστικό-παρενθετικό θέμα θα ήθελα να πω το πόσο δεν καταλαβαίνω ενώπιον κρίσιμων νομοθετημάτων τη στάση της αποχής. Και μάλιστα πολύ λυπούμαι, αν και δεν είναι αυτό το θέμα το οποίο αποτελεί αντικείμενο της σημερινής συζήτησης και επί της διαδικασίας, για το πόσο προβληματικό είναι να φτάσει να ανέχεται η έννομη τάξη και μάλιστα η συνταγματική τάξη στάσεις αποχής ακόμη και κατά τη συζήτηση θεμάτων που εμπίπτουν στο άρθρο 86 του Συντάγματος, το οποίο ιδρύει μία οιοσδήποτε δικαιοδοτική λειτουργία, όπου αρνησιδικία δεν επιτρέπεται βέβαια.

Έχοντας, λοιπόν, μπροστά μας την ανάγκη να αποφανθούμε στα σχετικά ζητήματα, πρώτα τεθήκαμε αντιμετώπι με ένα ερώτημα το οποίο έθεσε η Αντιπολίτευση. Είναι σωστό τώρα λίγο πριν από τις αναμενόμενες εκλογές να συζητηθεί ένα τόσο σοβαρό νομοθέτημα;

Πρέπει να θυμίσω εδώ κάποια πράγματα. Πρώτα απ' όλα, η ψήφιση με ένα άρθρο του Ποινικού Κώδικα στο σύνολό του, έτσι όπως αυτή τη στιγμή πρόκειται να επισυμβεί, δεν έχει χαρακτηριστικά επίσημης ή βιασύνης. Ένας ποινικός κώδικας, κατ' αρχάς, είναι ένα νομοθέτημα το οποίο ψηφίζεται με την διαδικασία των κωδίκων. Επομένως, ο χρόνος ο οποίος θα αφιερωθεί στη συζήτηση δεν μπορεί παρά να είναι αυτός ο οποίος αφιερώνεται τώρα. Κατ' άρθρον δεν συζητούμε, στο σύνολο μόνο. Μία ημέρα αυτό συμβαίνει στις επιτροπές και μία στην Ολομέλεια. Άρα δεν θυσιάζεται χρόνος της αναγκαίας συζήτησης για τον Ποινικό Κώδικα.

Όμως, δεν είναι μόνο αυτό. Ο Ποινικός Κώδικας, λόγω της σημασίας του, είναι ένα νομοθέτημα στο οποίο έχει γίνει μία μακρόχρονη επεξεργασία. Έτσι ήταν πάντα. Ακουστική και κατά τη διάρκεια της επιτροπής ότι ο Ποινικός Κώδικας που ισχύει σήμερα και τέθηκε σε εφαρμογή από 1-1-1951 άρχισε να ανασυντάσσεται και να αναθεωρείται από το 1911. Οι νομοπαρασκευαστικές εργασίες κράτησαν σαράντα χρόνια.

Και οι νομοπαρασκευαστικές εργασίες αυτού του σχεδίου Ποινικού Κώδικα που εισάγεται τώρα ήταν μακρόχρονες. Έχουμε συμπληρώσει δεκαέτη και όπως είναι γνωστό σε πολλούς έγιναν αναμορφώσεις, έγιναν εναλλαγές προεδρίας στις αντίστοιχες επιτροπές και σταδιακά φτάσαμε στη διαμόρφωση του σχεδίου το οποίο συζητείται σήμερα.

Στις επιτροπές αυτές μετείχαν οι ειδικοί, μετείχαν επιστήμονες που διακονούν το ποινικό δίκαιο και την ποινική δικονομία. Έχουμε να κάνουμε, λοιπόν, με ένα έργο το οποίο έχει βαρύνοντα επιστημονικά χαρακτηριστικά. Ενώ το σχέδιο το οποίο συζητείται σήμερα και το οποίο είναι προϊόν της συγκεκριμένης νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, της οποίας τα μέλη είναι και ενώπιόν μας σήμερα.

Ήθελα να πω ότι οι επιτροπές οι οποίες δούλεψαν εδώ και δέκα χρόνια δούλεψαν αρμονικά, δούλεψαν οργανικά και συνεργαζόμενες. Βεβαίως, υπήρξαν εναλλαγές, αλλά στις εναλλαγές που υπήρξαν η κάθε μία επιτροπή, η οποία ασχολήθηκε και παρά την όποια ανασύνθεση της δεν έβαζε στο ράφι το προηγούμενο σχέδιο για να ξεκινήσει από την αρχή. Όλοι δούλεψαν σταδιακά, «πατώντας» στις επιστημονικές εργασίες που είχαν προηγηθεί και προωθώντας, κατά το δυνατόν, το έργο της απόκτησης ενός Ποινικού Κώδικα, ο οποίος θα είναι λειτουργικός.

Αντιμετώπισα το ερώτημα «γιατί το 2015, για παράδειγμα, είχαμε μία εναλλαγή των επιτροπών» και προσπάθησα να εξηγήσω ότι η εναλλαγή αυτή δεν οφειλόταν καθόλου σε ουσιαστικές αντιρρήσεις επί του περιεχομένου του σχεδίου το οποίο υπήρχε τότε, το 2015, αλλά μόνο σε ένα θέμα το οποίο είναι εν μέρει νομοτεχνικό και εν μέρει διαδικαστικό, το ότι κρίθηκε τότε ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο για τους νομικούς στο σύνολο τους, δικαστές και δικηγόρους, να τηρηθεί η αριθμηση των άρθρων της ισχύουσας νομοθεσίας σήμερα, του Ποινικού Κώδικα, καθώς να τηρηθούν, επίσης, και οι τίτλοι με την ορολογία τους, όπου δεν ήταν κανονιστικά αναγκαία η αλλαγή, προκειμένου να μπορεί να αξιοποιηθεί και από τους σύγχρονους νομικούς ο θησαυρός νομολογίας και θεωρίας, δηλαδή σκέψεων που κτίστηκαν πάνω στην παλαιά ρύθμιση, πάνω στον κώδικα ο οποίος ισχύει σήμερα και οποίος είναι το αρχιτεκτόνημα του Νικολάου Χωραφά.

Όμως, ήταν μόνο τεχνικός ο λόγος της μεταβολής και, κατά

τα λοιπά, όχι μόνο στηρίχτηκαν τα μέλη της νέας επιτροπής στα προηγούμενα, αλλά και οργανικά, έχοντας ως μέλος την καθηγήτρια κ. Καστανίδου-Συμεωνίδου και με πρόσκληση της καθηγήτριας, της κ. Τζανετάκη, συνεργάστηκαν ακριβώς με μέλη της προηγούμενης επιτροπής, ώστε αυτή η οργανική συνέχεια να υπάρχει.

Βεβαίως, άκουσα το θέμα, το οποίο έθεσε ο κ. Κοντονής ότι αυτή η επιτροπή είχε εδώ και καιρό παραδώσει το έργο της και δεν θα μπορούσε να είχε γίνει στη συνέχεια μια παραπέρα επεξεργασία.

Δεν συμφωνώ καθόλου, κύριε Κοντονή. Κατ' αρχάς, πιστεύω ότι de lege ferenda ή de constitutie ferenda, αν θέλετε, το να ανατίθεται νομοθετικό έργο χωρίς δυνατότητα άποψης ή έκφρασης άποψης και μάλιστα συγκεκριμένων νόμων στη Βουλή, με ανάγκη προσυπογραφής της γνώμης μιας επιτροπής ειδικών και αποδοχής εν συνόλω ή απόρριψής της, θέτει ένα ζήτημα δημοκρατίας, το οποίο στο μέλλον θα μπορούσαμε ίσως να το εξετάσουμε.

Όμως, και ερήμην αυτής της μελλοντικής, εν πάση περιπτώσει, συζητήσεως και αποφάσεως, αυτό το οποίο συνέβη ήταν ότι οι επιτροπές, οι οποίες ανέλαβαν, γνώριζαν ότι υπάρχει και μια διαδικασία διαβούλευσης ενώπιον ενός σημαντικού νομοθετήματος. Δεν υπάρχει κανείς μεταξύ τους -το προεξοφλώ, είναι ενώπιόν μας κιόλας- ο οποίος θα διεκδικούσε την έλλειψη διαλόγου ενόψει του κειμένου, το οποίο προσπάθησαν και μας παρέδωσαν. Επομένως, ήταν απολύτως φυσικό και δεδομένο το έργο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής να τελειώνει μόνο μετά την εξάντληση του διαλόγου.

Τι σημαίνει το γεγονός ότι το νομοθέτημα, το οποίο ψηφίζουμε, είναι ένα έργο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής; Σημαίνει ότι έχει τον τελικό λόγο. Δηλαδή, ακούει τον διάλογο, συζητά και με τον Υπουργό, ο οποίος είναι μέσα σε ένα Σύστημα, το οποίο υπηρετεί τη λαϊκή κυριαρχία, ένας εκφραστής της δημοκρατίας, ακούει τα κοινοβουλευτικά στελέχη, ακούει τους Βουλευτές και τελικώς αποδίδει ένα κείμενο, το οποίο θα φτάσει στην οριστική του διαμόρφωση, ίσως και με κάποιες νομοτεχνικές λεπτομέρειες, στη σημερινή συζήτηση.

Έτσι, λοιπόν, θέλω να πω ότι έχουμε να κάνουμε με ένα έργο, το οποίο άκουσα ήδη και εχθές να αντιμετωπίζεται ως καρπός των πολιτικών θέσεων του ΣΥΡΙΖΑ. Ωστόσο, το έργο αυτό δεν μπορεί να φορτωθεί σε ένα συγκεκριμένο κόμμα. Η φυσιογνωμία του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα που συζητείται αυτήν τη στιγμή ορίζεται από το κράτος δικαίου, από τις ανάγκες ασφάλειας και από τις συνταγματικές διαδικασίες, οι οποίες αποβλέπουν στην ολοκλήρωση των νομοθετημάτων και όχι από οποιαδήποτε πολιτική σκοπιμότητα.

Θέλω να μνημονεύσω αυτήν τη στιγμή, τουλάχιστον εν τάχει, και να ευχαριστήσω τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών για το έργο τους. Ίσως είναι πολύ χρονοβόρο εν όψει του χρόνου που διαθέτω να μνημονεύσω ένα-ένα τα ονόματα. Όμως, η συμβολή τους στη διαμόρφωση αυτού του κώδικα πραγματικά του καθενός ήταν πολύτιμη.

Στις επιτροπές που εναλλάχθηκαν προήδρευαν οι καθηγητές Ανδρουλάκης, Μυλωνόπουλος, ο αείμνηστος Ιωάννης Μανδραλουδάκης, τον οποίον αντικατέστησε η κ. Συμεωνίδου-Καστανίδου. Στις επιτροπές επεξεργασίας, οι οποίες επίσης λειτούργησαν υπό τη σκέπη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών και σε συνεργασία με το Υπουργείο για τον χάρτη του διαλόγου προήδρευσε και ο επίσης παριστάμενος Αντιστασιαγέλας κ. Βασίλειος Μαρκής και εντέλει, στην τελευταία αυτή φάση, προήδρευε στις εργασίες, ο διατελέσας και Πρόεδρος της Ένωσης Ποινικολόγων κ. Χριστόφορος Αργυρόπουλος.

Έχουμε, επομένως, ένα επιστημονικό έργο το οποίο οφείλουμε να σεβαστούμε.

Κατανάλωσα πολύ χρόνο με τα διαδικαστικά.

Πρέπει πάντως να πω από άποψη ουσίας ότι δεν είχα συνειδητοποιήσει πριν να έρθω εδώ πόσο δεν έχει γίνει αντιληπτό, ιδίως ευρύτερα, το ότι αυτό το οποίο εμείς ψηφίζουμε είναι ένα νομοθέτημα το οποίο ψηφίζεται στο σύνολό του, δηλαδή ψηφίζουμε για την ποινική μας νομοθεσία έναν νέο φέροντα σκελετό, μία νέα ραχοκοκαλιά.

Το γεγονός ότι ψηφίζουμε έναν νέο σκελετό πάνω στις ίδιες

γενικότερες αρχές, αλλά ίσως με διαφορετικές ειδικότερες αρχές, καθόλου δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνουν στο μέλλον μεταρρυθμίσεις κατ' άρθρο. Αυτές προφανώς θα γίνουν. Δεν ψηφίζουμε Σύνταγμα, ώστε ό,τι ψηφιστεί σήμερα να είναι αναλλοίωτο στη συνέχεια. Αυτό το οποίο, όμως, είναι χαρακτηριστικό είναι ότι εισφέρεται αυτή τη στιγμή στην ελληνική κοινωνία ένα νέο σύστημα ικανό να υποδεχθεί το σύνολο της ποινικής νομοθεσίας με έναν διαφορετικό τρόπο.

Να μη μνημονεύσω τις αρχές που διέπουν το ποινικό δίκαιο. Αυτές είναι σε όλους γνωστές.

Το ποινικό δίκαιο, το οποίο αναπαράγεται με το σημερινό σχέδιο Ποινικού Κώδικα, υπηρετεί πάντοτε την αρχή της νομιμότητας, τον σεβασμό της αξιοπρέπειας, την αρχή της ενοχής, τη δημοκρατική αρχή που επίσης επικοινωνεί και αλληλοσηπηρεάζεται με τις ρυθμίσεις της ποινικής νομοθεσίας, με την αρχή της ισοτιμίας, του κοινωνικού κράτους και της επείκειας.

Παρένθεση εδώ: Έθεσα από χθες το θέμα του ότι οφείλουμε να μην χρησιμοποιήσουμε τον όρο «επιείκεια» για μία διάταξη η οποία για τους στοιχειώδεις γνώστες της φιλοσοφίας του δικαίου και της ιστορίας του δικαίου δεν έχει σχετικό περιεχόμενο με την έννοια της επιείκειας. Και επειδή η αλλαγή είναι μόνο νομοτεχνική, χαιρόμαι που άκουσα από τον Υπουργό ότι μπορεί να την υποδεχθεί.

Η έννοια της επιείκειας μάς είναι γνωστή από την αριστοτελική εποχή. Σημαίνει ότι το δίκαιο μπορεί να προσαρμόζεται, να λαμβάνει υπ' όψιν τις ιδιομορφίες των συγκεκριμένων περιπτώσεων και η επιείκεια συνιστά μια μορφή απονομής του δικαίου, μια μορφή δικαιοσύνης και όχι μια παράκαμψή της.

Πρόκειται για διατάξεις που δεν οδηγούν σε απονομή δικαιοσύνης. Το δικαστήριο έχει απονείμει μια ποινή σε αυτές τις περιπτώσεις, με βάση την αναλογικότητα και τις αρχές της δικαιοσύνης και αυτή η ρύθμιση επιτρέπει να αποκλίνουμε με διάφορες ευεργετικές ρυθμίσεις χάριν της εξάρθρωσης του εγκλήματος γενικά. Δηλαδή αυτές οι ρυθμίσεις προτείνουν μια παράκαμψη από τη δικαιοσύνη χάριν μιας σκοπιμότητας ορθής ίσως, αλλά διαφορετικής.

Γι' αυτό πολύ ορθά μέχρι τώρα η νομοθεσία μας στην περίπτωση της ποινικής νομοθεσίας των ναρκωτικών δεν κάνει λόγο για μέτρα επιείκειας, κάνει λόγο για ευνοϊκά μέτρα και αυτή η ορολογία πρέπει να διατηρηθεί και σήμερα. Εν πάση περιπτώσει, ας δείξουμε ότι στην Ελλάδα γνωρίζουμε στοιχειωδώς την ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και την ελληνική φιλοσοφία.

Γυρνώντας στο κείμενο να πω ότι ο νέος κώδικας, βεβαίως, έχει προσαρμοστεί στην πρόοδο, δηλαδή σε κατακτήσεις οι οποίες αφορούν και τον κοινωνικό χώρο, αλλά ιδιαίτερα και το κράτος δικαίου και τη μηχανική –για να το πω έτσι– της ασφάλειας. Δεν παύει να επιδιώκει την ισορροπία μεταξύ ασφάλειας και κράτους δικαίου, δηλαδή σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη που αντιμετωπίζει τον ποινικό έλεγχο. Όντως, στο άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα, στους ορισμούς βρίσκουμε ότι η έννοια του οικείου πλέον δεν αφορά μόνο την οικογένεια, όπως τη γνωρίζαμε, αλλά και την οικογένεια, όπως έχει διευρυνθεί πλέον η έννοιά της θεσμικά.

Όμως, να πω ποιο είναι το κύριο σημείο αλλαγής, το οποίο επισημάνθηκε ήδη. Το κύριο σημείο είναι ότι μέχρι σήμερα είχαμε ένα πρόβλημα με τις ποινές, το οποίο αφορούσε τόσο τις μεγάλες ποινές όσο και τις ελαφρές και τις πολύ μικρές. Ποιο ήταν αυτό;

Κατ' αρχάς, σε ό,τι αφορά τις σοβαρές ποινές, το πρόβλημά μας ήταν ότι είχαμε πολύ υψηλές απειλούμενες ποινές και ένα ιδιαίτερα εύκαμπτο και ελαστικό σύστημα απολύσεων. Αυτό το σύστημα έπρεπε να εξισορροπηθεί έτσι, ώστε να φθάσουμε να έχουμε ένα ποινικό σύστημα το οποίο να ταιριάζει με αυτό της διεθνούς κοινότητας και να παρέχει εμπιστοσύνη, ασφάλεια και δικαιώματα στους Έλληνες πολίτες.

Ποια είναι η εξισορρόπηση; Ελαφρώς χαμηλότερες οι απειλούμενες ποινές σε αρκετές περιπτώσεις και ένα πάγιο σύστημα πλέον απολύσεων. Τι σημαίνει ελαφρώς χαμηλότερες; Σημαίνει ότι μειώνονται οι περιπτώσεις όπου προβλέπονται ισόβια –κάποιες χώρες έχουν καταργήσει τα ισόβια, εμείς τα διατηρούμε– ώστε να μην φτάνουμε στο φαινόμενο να είναι η χώρα μας η μοναδική που έχει το 10% των κρατουμένων στις φυλακές ισόβιτες

και να γινόμαστε μάλιστα για τον λόγο αυτό δέκτες διαρκούς κριτικής για τον δικαϊκό μας και ποινικό μας πολιτισμό. Μειώνεται, λοιπόν, ο αριθμός των ισόβιων, αλλά διατηρούνται για τα βαριά εγκλήματα. Κατεβαίνει αισθητά, όχι όμως και πολύ το ανώτατο όριο της πρόσκαιρης κάθειρξης από τα είκοσι στα δεκαπέντε χρόνια.

Κατά τα λοιπά, στο πεδίο της φυλάκισης και των πλημμελημάτων, δηλαδή των ποινών που αφορούν τις αξιόποινες πράξεις μεσαίας τάξης έχουμε σημαντικές αλλαγές, αφού πλέον έχουμε τρεις κύριες ποινές: τη φυλάκιση η οποία από τα τρία χρόνια και μετά πλέον θα εκτίεται, την παροχή κοινωφελούς εργασίας και τη χρηματική ποινή, ενώ καταργείται ο θεσμός της χρηματικής εξαγοράς της ποινής φυλάκισης, με καταβολή ποσού χρημάτων.

Από την ώρα που η πολιτεία είχε κρίνει ότι πρέπει να επιβάλλει μία ποινή φυλάκισης, είναι σωστό αυτό να τηρείται. Η εναλλακτική επιλογή να είναι η κοινωφελής εργασία που και πάλι δεν μπορεί να θέσει τους πολίτες σε άνιση θέση μεταξύ τους, και να μην έχουμε αυτή τη φθορά την οποία συνεπαγόταν το σύστημα με τη μετατροπή και που και πάλι έδινε στη χώρα μας εδώ μια ιδιαίτερη θέση. Δεν ήταν μια ρύθμιση η οποία να είναι ανεκτή, να γίνεται αποδεκτή από άλλες ευρωπαϊκές ρυθμίσεις.

Βεβαίως, θα αδικήσω τη δουλειά της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής η οποία είναι τεράστια. Δόθηκε προσοχή και στα τετρακόσια πενήντα άρθρα του Ποινικού Κώδικα, σε ένα προς ένα, ψηφίζοντας εδώ με μία μόνο διάταξη. Αναγκαστικά αδικούμε το έργο, αλλά θυμίζω ότι βεβαίως ότι κατά άρθρον στο μέλλον θα δοκιμασθεί αυτή η ποινική νομοθεσία.

Επίσης, θα ήθελα να πω ότι αντιλαμβάνομαι τη σημασία του θέματος του βιασμού και ελπίζω η συζήτηση που θα γίνει εδώ να καταλήξει σε μια θέση, η οποία θα εκφράζει όλες τις ανάγκες και τις ασφάλειας και του κράτους δικαίου.

Θεωρώ, επίσης, πολύ θετικό το ότι ο Υπουργός ήδη χθες δήλωσε ότι αποδέχεται τη νομοτεχνική πρόταση το άρθρο που αφορά τα βασανιστήρια να μετακινηθεί από τη θέση στην οποία βρίσκεται στο σχέδιο, δηλαδή μεταξύ των εγκλημάτων περί την υπηρέσια στα εγκλήματα τα οποία αφορούν το πολίτευμα και την εσχάτη προδοσία.

Με αυτό θα τελειώσω. Θέλω να πω το εξής. Ποινολόγοι διαφωνούν εάν τα βασανιστήρια θίγουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ή κάτι άλλο, εάν η αξιοπρέπεια είναι έννομο αγαθό ή όχι. Επιτρέψτε μου να πω ότι μπορούμε να αποδώσουμε θεωρητική ίσως και τεχνοκρατική σημασία σε αυτές τις διαφωνίες και να επιχειρήσουμε να δούμε την ουσία. Και η ουσία είναι ποια; Η ουσία είναι ότι ένας άνθρωπος ο οποίος βασανίζεται, παύει να μπορεί να έχει αυτοπροσδιορισμένη άποψη, γνώμη και θέληση.

Φαντάζομαι πλείστοι έχετε διαβάσει τους «Ανθρωποφύλακες» του Περικλή Κοροβέση, όπου περιγράφει με τον καλύτερο τρόπο πώς ο άνθρωπος ο οποίος βασανίζεται από ένα σημείο και μετά νιώθει να μην υπάρχει, λόγω του αόρητου πόνου. Ο άνθρωπος ο οποίος δεν μπορεί να αυτοπροσδιοριστεί, δεν μπορεί δυστυχώς, αν και δεν το θέλει αυτό, να είναι κύτταρο της δημοκρατίας, διότι η δημοκρατία προϋποθέτει ψήφο και η ψήφος προϋποθέτει αυτοπροσδιορισμό.

Θίγει, λοιπόν, ο βασανισμός τα βάθρα της δημοκρατίας. Και θίγει τα βάθρα του Συντάγματός μας, επειδή επηρεάζει όχι μόνο τη δημοκρατία, αλλά και το κράτος δικαίου, διότι και το κράτος δικαίου προϋποθέτει ατομική ευθύνη των ανθρώπων, προϋποθέτει ενοχή των ανθρώπων. Και η ενοχή, επίσης, προϋποθέτει αυτοπροσδιορισμό, τη δυνατότητά σου να επιλέξεις την πρώτη, την άλλη ή τη βήτα συμπεριφορά, πράγμα το οποίο το καταργεί ο αόρητος πόνος.

Αυτή την πράξη, αυτό το έγκλημα το οποίο προσβάλλει τα βάθρα του πολιτεύματος και τα δύο και το κράτος δικαίου και τη δημοκρατία, δεν μπορούμε να το βάλουμε μεταξύ των εγκλημάτων περί την υπηρέσια και να μην το βάλουμε στον οικείο του χώρο, που είναι τα εγκλήματα κατά του πολιτεύματος.

Ευχαριστώ που με ακούσατε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε και εμείς τον Βουλευτή της Α' Θεσσαλονίκης κ. Νίκο Παρασκευόπουλο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριανταπέντε μαθητές και μαθήτριες και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί από το 9^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας «ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ».

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο Βασίλειος Τσίρκας, ομοίως εισηγητής από τον ΣΥΡΙΖΑ, για δεκαπέντε λεπτά.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, βρισκόμαστε σήμερα εδώ να συζητήσουμε τους νέους κώδικες μετά από πολύχρονες εργασίες των ειδικών νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, στις οποίες συμμετείχαν σημαντικοί και επιφανείς εκπρόσωποι των νομικών σχολών της χώρας, εκπρόσωποι δικαστικών ενώσεων, καθώς και εκπρόσωποι της ολομέλειας των δικηγορικών συλλόγων της χώρας.

Βρισκόμαστε εδώ, σε μια ανοιχτή Βουλή, όπου πληρούνται - όπως είπα νωρίτερα και ο Υπουργός Δικαιοσύνης και ο Πρόεδρος της Βουλής, ο κ. Βούτσας- όλες οι συνταγματικές, νομικές και πολιτικές προϋποθέσεις και σε αυτό το πλαίσιο η Κυβέρνηση έχει την υποχρέωση και το δικαίωμα να φέρνει για ψήφιση έτοιμα και ώριμα νομοσχέδια, πόσω μάλλον τους νέους Ποινικούς Κώδικες, που αποτελούν, κατά τη γνώμη μου, ένα ιστορικό βήμα, μια μικρή ή μεγαλύτερη -δεν ξέρω- επιτυχία αυτής της κοινοβουλευτικής Πλειοψηφίας, της Κυβέρνησης, που προχωράει σε αυτό το ιστορικό και σημαντικό βήμα.

Είναι αλήθεια ότι τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν ανάγκες για εμπλουτισμό των τρόπων διερεύνησης, της κίνησης και ολοκλήρωσης της ποινικής διαδικασίας σε εύλογο χρόνο, της αποσυμφόρησης των δικαστηρίων, με ταυτόχρονες εγγυήσεις των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων. Η ποινική δικαιοσύνη αλλάζει, εκσυγχρονίζεται. Ωστόσο, στον πυρήνα της παραμένουν οι ίδιες αξίες και αρχές και αυτό το επιβεβαιώνουν και οι συγκεκριμένοι κώδικες και ο τρόπος με τον οποίο καταρτίστηκαν.

Βέβαια, έχουμε και τον νέο Ποινικό Κώδικα. Δυο κουβέντες από μένα μόνο. Τα είπα ο προηγούμενος εισηγητής, ο κ. Παρασκευόπουλος. Σκοπός της σύνταξης του νέου Ποινικού Κώδικα ήταν ο εξορθολογισμός και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος ποινικών κυρώσεων, η «ανακαίνιση» -εντός εισαγωγικών η λέξη- διατάξεων του ειδικού μέρους, που με την πάροδο του χρόνου έχουν χάσει τη σημασία τους και τη ρυθμιστική ιμβελέειά τους.

Εγκλήματα που τελούνται στο διαδίκτυο, διασυνοριακό οργανωμένο έγκλημα, νεοφανείς μορφές εγκλημάτων ασύμμετρης βίας επέβαλαν αυτές τις νομοθετικές αλλαγές και είμαστε εδώ σήμερα, μετά από εβδομήντα χρόνια, που φέρνουμε αυτές τις αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα και στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, με στόχο τη βελτίωση του ποινικού συστήματος, που, μετά από πολλές και αποσπασματικές ρυθμίσεις των προηγούμενων δεκαετιών, είχε χάσει σε σημαντικό βαθμό τη συνοχή του.

Η παρέμβαση αυτή αποτελεί ένα εγχείρημα εκσυγχρονισμού και της ποινικής διαδικασίας, της ποινικής δικαιοσύνης, του συστήματος ποινών κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα, που θα συμβάλει καθοριστικά στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, με ευεργετικές συνέπειες στην κοινωνική και οικονομική ζωή, αλλά και στη βελτίωση των συνθηκών ζωής στις φυλακές. Η νομοπαρασκευαστική επιτροπή επεξεργάστηκε και κατέθεσε ένα πλήρως ανανεωμένο και εναρμονισμένο με τις σύγχρονες δικαιοκρατικές απαιτήσεις σχέδιο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Προέκυψε αυτό το σχέδιο αφ' ενός, μέσα από τη συσχέτιση και αξιοποίηση όλων των προηγούμενων προσπαθειών κωδικοποίησης και όλων των επιστημονικών θέσεων των τελευταίων είκοσι ετών και αφ' ετέρου, μέσα από μια επιστημονική εξέλιξη των ευρωπαϊκών εξελίξεων και θέσεων στον χώρο του δικαίου.

Λήφθηκαν υπ' όψιν και αξιοποιήθηκαν προτάσεις και θέσεις από το σχέδιο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας του 1995 υπό την προεδρία του αείμνηστου καθηγητή Μανωλεδάκη, μεγάλο μέρος προτάσεων και θέσεων από το σχέδιο του Κώδικα Ποινικής Δι-

κονομίας του 2014 υπό την προεδρία του κ. Μαργαρίτη και βεβαίως, θέσεις από τις ενδιάμεσες επιτροπές υπό την προεδρία του αείμνηστου εισαγγελέα Κρουσταλάκη.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η προσπάθεια να αποκρυσταλλώνεται την ενοποιητική δύναμη των κοινά αποδεκτών δίκαιων και ανάλογων ρυθμίσεων, αλλά και την κοινή πεποίθηση της αναγκαιότητας προώθησης νέων θεσμών για την υπέρβαση των διαχρονικών αγκυλώσεων της ποινικής δικονομικής πραγματικότητας.

Η υπέρβαση αυτή ίσως -εμείς έχουμε αυτήν την πεποίθηση- αποτελέσει την απαρχή για τη δημιουργία μιας νέας εικόνας του ποινικού συστήματος, θα ενδυναμώσει τη θεσμική διάσταση των παραγόντων της δίκης, θα ενισχύσει τα δικαιώματά τους, θα εξασφαλίσει ταχύτερη εκδίκαση των υποθέσεων και εν τέλει θα εμπειδώσει σε μεγαλύτερο βαθμό την εμπιστοσύνη των πολιτών, των κοινωνιών, στο σύστημα απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

Σίγουρα σημεία αναφοράς όλης αυτής της επιστημονικής και νομοθετικής κινητικότητας στον χώρο της ποινικής δίκης και των δικαιωμάτων αποτελεί τόσο η αναζητούμενη επιτάχυνση, όπως είπα νωρίτερα, απονομής της ποινικής δικαιοσύνης, αλλά και η ενίσχυση και διεύρυνση των δικαιωμάτων των διαδίκων και ιδίως του κατηγορουμένου, καθώς και η αποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού στο πεδίο αντιμετώπισης της οργανωμένης εγκληματικότητας.

Διατηρούνται οι κεντρικές ρυθμίσεις του άρθρου 1 για την ποινική δικαιοδοσία και του άρθρου 2 για τις εξαιρέσεις, όπου υπήρξε επιβεβλημένη αυτή η διαδικασία, καθώς αντανακλά τη δικαιοκρατική κατάσταση των δικαστηρίων και την υποχρέωση τήρησης των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας.

Οι ρυθμίσεις των άρθρων 3 μέχρι και 13 αναμορφώθηκαν ώστε να αποδίδουν αφ' ενός πληρέστερα την κατάσταση των δικαστηρίων, όπως στην περίπτωση του άρθρου 12 που αναφέρεται στην υποχρεωτική παράσταση του εισαγγελέα κατά τις συνεδριάσεις των ποινικών δικαστηρίων, αφ' ετέρου δε ακριβέστερα την παρούσα νομοθετική κατάσταση.

Στα άρθρα 14 έως 26 επανακαθορίζονται οι θεσμοί, που εμπειδώνουν την αμεροληψία των δικαστικών προσώπων, δηλαδή οι θεσμοί του αποκλεισμού, της εξαίρεσης και της αποχής των δικαστικών προσώπων και οι επιμέρους τροποποιήσεις αντανάκλουν την αξίωση αμεροληψίας των οργάνων απονομής της δικαιοσύνης.

Σε σχέση με τον θεσμό της εξαίρεσης, αποφασίστηκε να μην προωθηθεί στο άρθρο 15 η ενδεικτική απαρίθμηση των λόγων που προκαλούν υπόνοιες μεροληψίας. Κρίθηκε ότι οι λόγοι αυτοί -και νομίζω ότι αυτό είναι σωστό- έχουν αναπτυχθεί επαρκώς στη νομολογία, όσο και στη θεωρία και κατά τρόπο που παρέχει την ασφάλεια ορθής εφαρμογής τους.

Η προβλεπόμενη στα άρθρα 16 ως 22 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαδικασία της εξαίρεσης κατατείνει στην εξασφάλιση, αφ' ενός, της δυνατότητας απρόσκοπτης προβολής των λόγων εξαίρεσης και, αφ' ετέρου, της δυνατότητας απροσωπώληπτης εξέτασης και δικαστικής κρίσης τους.

Επήλθαν ειδικότερες τροποποιήσεις, όπως αυτή του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 23, η οποία προέβλεπε τον πειθαρχικό έλεγχο του δικαστικού λειτουργού που δηλώνει αδικαιολογήτως αποχή, διάταξη που καταργείται καθώς αντιβαίνει στην ανάγκη εμπέδωσης του θεσμού της αποχής που λειτουργεί και φοβικά. Όπως και στο πρώτο, έτσι και στο δεύτερο τμήμα του σχεδίου νόμου για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, τα διαλαμβανόμενα εν προκειμένω σε σχέση με την ποινική δίωξη δεν απομακρύνονται ριζικά από τις ισχύουσες σήμερα ρυθμίσεις.

Με αφετηρία τη σκέψη ότι η συνολική μορφή και εξέλιξη τόσο της προκαταρκτικής εξέτασης, όσο και της προανάκρισης-κύριας ανάκρισης είναι συνυφασμένη με το μοντέλο προδικασίας που επιλέγεται, τέθηκαν υπ' όψιν των μελών της επιτροπής και συγκριτικές αναφορές γι' αυτά τα μοντέλα προδικασίας που ισχύουν στον ευρωπαϊκό χώρο.

Οι γενικές διατάξεις για την ποινική δίωξη περιλαμβάνουν, αφ' ενός, επαναδιατύπωση συγκεκριμένων ρυθμίσεων που προωθούν και αποκρυσταλλώνουν τις ελάχιστες δικαιοκρατικές εγγυήσεις της διαδικασίας δίωξης και της ανεξαρτησίας των

εισαγγελικών λειτουργιών κατά την άσκησή της, αφ' ετέρου δε την ενσωμάτωση ειδικών διατάξεων για τους ειδικούς εισαγγελέεις.

Ύστερα από την ολοκλήρωση της διαβούλευσης για το σχέδιο, αλλά και την ολοκλήρωση της επεξεργασίας μιας σειράς προτάσεων, που έχουν αποσταλεί στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή από επιστημονικές δικαστικές ενώσεις και φορείς, αποτυπώνεται ρητά στα άρθρα 34 και 36 το σύνολο των προτάσεων που απεστάλησαν στις επιτροπές που αφορούν τους ειδικούς εισαγγελέεις οικονομικού εγκλήματος και διαφθοράς και η υποχρέωση να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας κατά τη λήψη δικονομικών μέτρων που επιτρέπουν την πρόσβαση σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο που είναι χρήσιμο για την άσκηση του έργου τους.

Στη συνέχεια σχετικά με την αποχή από την ποινική δίωξη με όρους επί πλημμελημάτων, προστέθηκε για λόγους ενίσχυσης των δικαιωμάτων του υπόπτου, αλλά και για λόγους εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του ίδιου του θεσμού ρητά στη ρύθμιση ότι ο εισαγγελέας καλεί αυτόν στον οποίο αποδίδεται η πράξη να εμφανιστεί ενώπιόν του μόνος του ή με συνήγορο, αφού η παράσταση με συνήγορο προωθεί την κατανόηση προϋποθέσεων εφαρμογής του θεσμού και μπορεί να εγγυηθεί την επιλογή της πιο συμφέρουσας για τον ενδιαφερόμενο λύσης.

Επαναδιατυπώνεται το άρθρο 59, που ρυθμίζει το ζήτημα της αναβολής της ποινικής δίωξης με πράξη του εισαγγελέα σε συγκεκριμένα εγκλήματα.

Στο Πέμπτο Κεφάλαιο ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα που αφορούν στην υποβολή, διαχείριση της έγκλισης και τις δικονομικές δυνατότητες αντίδρασης του εγκαλούντος. Ειδικότερα σε σχέση με το δικαίωμα προσφυγής του εγκαλούντος, το σχέδιο νόμου επαναφέρει παλαιότερη ρύθμιση που προέβλεπε την έναρξη προθεσμίας προσφυγής από την επίδοση της σχετικής διάταξης του εισαγγελέα, αφού μόνο έτσι μπορεί να εξασφαλιστεί πληρέστερα η γνώση της απορριπτικής διάταξης και να διαφυλαχτεί η άσκηση των δικαιωμάτων του εγκαλούντος στο πλαίσιο μιας δίκαιης δίκης.

Στο Έκτο και Έβδομο Κεφάλαιο οι σχετικές διατάξεις για την άδεια δίωξης και το δικασμένο παρέμειναν αναλλοίωτες. Εξάλλου, στη μακρά διαδρομή τους δεν έχουν παρατηρηθεί σοβαρές ερμηνευτικές ή άλλες δυσαρμονίες.

Σημαντική αλλαγή σχετικά με την παράσταση πολιτικής αγωγής στο τρίτο τμήμα του σχεδίου όπου υπάρχει ένα διαφοροποιημένο νομικό πλαίσιο της κρίσιμης ύλης είναι ότι επαναπροσδιορίζεται η έννοια και η θέση του πολιτικώς ενάγοντα στο πλαίσιο της ποινικής δίκης και κρίθηκε ως καταλληλότερο από την επιτροπή ένα μοντέλο πολιτικής αγωγής, που υιοθετείται μεν για τον καθορισμό του τίτλου αυτών που νομιμοποιούνται ενεργητικά το παραδοσιακό αστικό κριτήριο, ώστε να διατηρηθούν και τα νομολογιακά κεκτημένα, πλην όμως αποσυνδέει την πολιτική αγωγή από την ανάγκη εισαγωγής της αστικής αξίωσης στο ποινικό δικαστήριο.

Είπαν και νωρίτερα και ο ίδιος Παρασκευόπουλος και ο κύριος Υπουργός ότι μετά τη δημόσια διαβούλευση οι περισσότερες προτάσεις-παρατηρήσεις που απεστάλησαν στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή έχουν γίνει δεκτές και έχουν ενσωματωθεί στο σχέδιο που συζητάμε σήμερα. Θα πω μερικές από αυτές: Λόγω της πρόβλεψης του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα για εκτέλεση της στερητικής της ελευθερίας ποινής που υπερβαίνει τα τρία έτη, επανακαθορίστηκε η αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου, ώστε να περιλαμβάνει πλέον όσα πλημμελήματα απειλούνται με ποινή φυλάκισης έως τρία έτη με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας ή συνδυασμό των ανωτέρω.

Σχετικά με την αρχή της ηθικής απόδειξης, υπάρχει πρόβλεψη υποχρέωσης των δικαστών να αιτιολογούν πάντοτε ειδικά και εμπειριστικά με ποια αποδεικτικά μέσα και με ποιους συλλογισμούς σχημάτισαν τη δικανική τους κρίση. Ενισχύεται το δικαίωμα ενημέρωσης του υπόπτου, που πλέον περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τη γνωστοποίηση των ποινικών διατάξεων, η παραβίαση των οποίων διερευνάται, καθώς και των θεμάτων επί των οποίων παρέχει εξηγήσεις.

Υπάρχουν τρεις σημαντικές προβλέψεις για την ποινική διαπραγμάτευση όπου απαγορεύεται η υπαγωγή συγκεκριμένων εγκλημάτων αυξημένης ηθικοκοινωνικής αξίας στον θεσμό της ποινικής διαπραγμάτευσης. Παρέχεται στον εισαγγελέα η ευχέρεια να θεωρήσει υπόθεση ως ακατάλληλη προς διαπραγμάτευση επικαλούμενος περιστάσεις τέλεσης και την προσωπικότητα του κατηγορουμένου. Παρέχεται επίσης, στον εισαγγελέα η ευχέρεια να καλεί ενώπιόν του τον παθόντα για ακρόαση και για λόγους συμμετοχής του στη διαδικασία, αλλά και για λόγους πληρέστερης εικόνας ως προς την καταλληλότητα της διαπραγμάτευσης.

Ενισχύθηκε θεσμικά η εφαρμογή της ποινικής διαταγής με δύο πρόσθετες προβλέψεις. Η ευμενέστερη ποινική αντιμετώπιση όσων αποδέχονται την ποινική διαταγή με επιβολή είτε χρηματικής ποινής μειωμένης τουλάχιστον κατά τα 2/3 σε σχέση με το οριζόμενο στο νόμο-πλαίσιο ποινής, είτε ποινής φυλάκισης μέχρι τριών μηνών με υπ' όρων αναστολή, ενώ στην πρόβλεψη διαδικασίας εκδίκασης των αντιρρήσεων και ανατροπής αυτής της απόφασης της ποινικής διαταγής εγκαταλείπεται η αρχική προθεσμία των δέκα ημερών ως ανελαστική και πιεστική και η υπόθεση συζητείται με την κοινή διαδικασία ύστερα από την προηγούμενη κλήτευση του κατηγορουμένου.

Αξιοποιούνται σε αρκετές διατάξεις σε σχέση με την κλήτευση ή την ενημέρωση τα σύγχρονα μέσα και οι τεχνικές δυνατότητες, κάτι που είναι πολύ σημαντικό.

Κλείνοντας, κύριε Πρόεδρε, θέλω να πω ότι το σχέδιο συνολικά για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας μπορεί να δώσει στον πολίτη και στον δικαστή τη δυνατότητα να επιλέξουν ανάμεσα σε παραδοσιακά και σε πιο σύγχρονα μοντέλα απονομής δικαιοσύνης, χωρίς καμμία έκπτωση σε θεμελιώδη δικαιώματα του πρώτου και στον δικαιοδοτικό ρόλο του δεύτερου. Το τεκμήριο αθωότητας, το δικαίωμα σιωπής, η προστασία της αξίας του ανθρώπου, η προστασία και η ικανοποίηση του θύματος συνυπάρχουν αρμονικά με την ταχεία απονομή της δικαιοσύνης, τις κατά παρέκκλιση διαδικασίες και άλλους σύγχρονους θεσμούς αποκαταστατικής δικαιοσύνης. Είναι ένα νομοθέτημα, που είναι συστηματοποιημένο και δομημένο στις αρχές της δίκαιης δίκης.

Κάποιες διατάξεις παρέμειναν αναλλοίωτες, κάποιες ενισχύθηκαν, όπως οι διατάξεις σε σχέση με τον ρόλο του εισαγγελέα στην ποινική δίκη και την προκαταρκτική εξέταση, η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των πιο πρόσφατων διατάξεων, όπως η αποχή από δίωξη και η ποινική διαπραγμάτευση, αλλά και η υιοθέτηση νέων μηχανισμών, όπως ο ποινικός συμβιβασμός, με την προσδοκία ότι μακροπρόθεσμα θα καλλιεργηθεί και στους πολίτες μια άλλη αντίληψη για την ποινική δικαιοσύνη.

Σίγουρα ο νομικός μας πολιτισμός και η ποινική δικαιοσύνη ήταν βασισμένα σε δημοκρατικές αξίες και αρχές, αλλά το απαραίτητο συστατικό στοιχείο για τη σωστή λειτουργία του ποινικού μας συστήματος και της ποινικής διαδικασίας είναι να παρατεθούν αυτές οι αρχές και οι αξίες σε ένα νομοθέτημα συστηματοποιημένο, όπου θα διευκρινίζονται οι εννοιολογικές ασάφειες του παρελθόντος, θα αποκρυσταλλώνονται οι βασικές αρχές της δίκαιης δίκης, θα καθίσταται σαφής και ξεκάθαρη η μέχρι σήμερα θεωρούμενη πολύπλοκη νομική ποινική διαδικασία, ενώ παράλληλα εισάγονται νέοι μηχανισμοί ταχύτερης και δικαιοτέρας για όλους απονομής της δικαιοσύνης.

Νομίζω ότι όλα αυτά επιτυγχάνονται με το σχέδιο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που συζητάμε σήμερα.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Τσίρα.

Στο σημείο αυτό σάς ενημερώνουμε ότι έχει κλείσει ο κατάλογος των ομιλητών.

Τον λόγο έχει ο κ. Μαυρωτάς από το Ποτάμι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΩΤΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Συζητάμε σήμερα στη Βουλή τον νέο Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, δυστυχώς όμως όχι όπως θα άξιζε στη σοβαρότητα αυτών των κειμένων, με ευθύνες και της Κυβέρνησης και της Αντιπολίτευσης. Τα τέσσερα από τα έξι πλέον κοινοβουλευτικά κόμματα έχουν αποχωρήσει από τη διαδικασία,

θεωρώντας τη Βουλή απονομιμοποιημένη επειδή τη Δευτέρα θα προκηρυχθούν οι εκλογές, κατά τα λεγόμενα του Πρωθυπουργού. Η απορία μπορεί και σε εμάς να υπάρχει γιατί το νομοσχέδιο αυτό δεν ήρθε νωρίτερα και έρχεται την τελευταία εβδομάδα, αλλά αυτό δεν θα μας εμποδίσει να δούμε τα πράγματα καθαρά, με γνώμονα το ευρύτερο και όχι το κομματικό συμφέρον.

Στο Ποτάμι θεωρούμε τον θεσμικό κοινοβουλευτικό μας ρόλο πολύ σοβαρή υπόθεση και δεν θα ετεροκαθορίζομαστε από το τι κάνουν οι άλλοι, οι πιο μεγάλοι και βέβαιοι οι πολιτικά πιο έμπειροι. Θα μπορούσε και το Ποτάμι να βγάλει την ουρά του απέξω και να αφήσει την Κυβέρνηση να ψηφίσει τους κώδικες μόνη της, να αποφύγει τις κακοτοπιές, γιατί οι νέοι κώδικες έχουν και σημεία που προβληματίζουν, όπως κάθε τι που αλλάζει. Όμως, με το Ποτάμι δεν μπήκαμε στη Βουλή για να λείπουμε στα κρίσιμα, όπως ίσως θα ήταν βολικό, αν σκεπτόμασταν μόνο το πολιτικό κόστος. Μπήκαμε για να υποστηρίξουμε με τόλη και συνέπεια τη θέση μας, χωρίς ούτε να ετεροπροσδιορίζομαστε, ούτε να λουφάζουμε, ούτε να υποκρινόμαστε, όπως ίσως θα ήθελαν κάποιοι. Επειδή έχουμε το προνόμιο να έχουμε στις τάξεις μας και να συμβουλευόμαστε ανθρώπους, που ξέρουν πολύ καλά ζητήματα, όπως το προκείμενο, έχουμε απόλυτη εμπιστοσύνη στη γνώμη τους.

Να ξεκαθαρίσουμε, λοιπόν, ότι οι κώδικες που ψηφίζουμε σήμερα δεν είναι οι κώδικες του ΣΥΡΙΖΑ, όπως θέλουν κάποιοι να περάσουν για τους δικούς τους λόγους. Είναι αποτέλεσμα δουλειάς δεκαετίας μιας επιστημονικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, που αποτελείται από διακεκριμένους καθηγητές, μαχόμενους δικηγόρους, δικαστές, εισαγγελείς, που μας τιμούν σήμερα με την παρουσία τους.

Οι ισχύοντες κώδικες είναι παιδιά της δεκαετίας του '50, σχεδόν εβδομήντα χρόνια πίσω. Και άνθρωποι να ήταν, θα έπρεπε να είχαν συνταξιοδοτηθεί. Ήταν, λοιπόν, απαρχαιωμένοι. Χρειάζονταν εξορθολογισμό και εκσυγχρονισμό, προσαρμογή στις σύγχρονες συνθήκες και στα διεθνή και ευρωπαϊκά πλαίσια.

Άκουσα πολλούς εδώ, αλλά και έξω να λένε «ας μην ψηφίσουμε τώρα τους κώδικες, ας το κάνει η νέα Κυβέρνηση». Με τη λογική αυτή, δηλαδή με το να κλωτσάμε το τενεκεδάκι συνεχώς παρακάτω, φτάσαμε σήμερα στο σημείο να έχουν περάσει αλληπάλληλες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και να μην έχουν ψηφιστεί οι κώδικες. Το συνεχές κυνήγι των ιδανικών συνθηκών οδηγεί τελικά σε ακινησία και οι συνθήκες πλέον είναι ώριμες. Σε μια χώρα που η αναβολή λήψης αποφάσεων και η δρομολόγηση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων αποτελεί ίσως το βασικότερο εμπόδιο προόδου, θεωρούμε πως θα πρέπει να αντισταθούμε στις σειρήνες του λαϊκισμού και να κάνουμε το βήμα προς τον εκσυγχρονισμό των συγκεκριμένων βασικών νομοθετημάτων της δικαιοσύνης.

Το σύνολο των προτεινομένων αλλαγών για τον νέο Ποινικό Κώδικα έχει γίνει δεκτό από τον νομικό και δικαστικό κόσμο με θετικό πρόσημο, όπως και ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας που με σειρά διατάξεων που εισάγονται, εισάγονται θεσμοί που είναι επιτυχημένοι για χρόνια και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως ο θεσμός της ποινικής διαπραγμάτευσης, της ποινικής συνδιαλλαγής, της αποχής από την ποινική δίωξη και άλλοι, που στοχεύουν στην αποφυγή των ατελείωτων δικών και των ατέρμονων δικαστικών ποινικών εκκρεμοτήτων, αλλά και στην αποκατάσταση της ζημιάς και την επανόρθωση της όποιας βλάβης έχει προκληθεί με το έγκλημα στον παθόντα. Έτσι, με τον εκσυγχρονισμό αυτόν πετυχαίνουμε ταχύτερη απόδοση δικαιοσύνης, αποσυμφόρηση δικαστηρίων και φυλακών.

Θετικό βήμα είναι επίσης ότι υιοθετήθηκαν πολλά σχόλια και βελτιώσεις που προτάθηκαν από τους φορείς στη δημόσια διαβούλευση. Αυτά μπορούμε να τα συνοψίσουμε ως εξής: Υιοθετήθηκε από τη δημόσια διαβούλευση ειδική διάταξη αυστηρής τιμωρίας του ρατσιστικού εγκλήματος.

Βελτιώθηκαν νομοτεχνικά και συντονίστηκαν οι διατάξεις για την αναστολή εκτέλεσης ποινής, την κατ' οίκον έκτιση της ποινής και την παροχή κοινωνικού εργασιών, την υπό όρους απόλυση και τη μεταχείριση των ανηλίκων.

Ορίστηκε η ποινή της κάθειρξης για τη δωροδοκία πολιτικών προσώπων και εναρμονίστηκαν οι διατάξεις προς τις διεθνείς

συμβάσεις που δεσμεύουν τη χώρα.

Ορίστηκε αυστηρότερο πλαίσιο ποινής για τους διευθύνοντες εγκληματικών οργανώσεων με κάθειρξη ως δεκαπέντε έτη πλέον και βελτιώθηκαν νομοτεχνικά οι σχετικές διατάξεις, κάτι που είναι και επίκαιρο.

Εντάχθηκαν ρητά στο άρθρο 336 αυτά που ακούσαμε προηγουμένως περί βιασμού, και οι άλλες μορφές βιασμού, εκτός από τον εξαναγκασμό με σωματική βία ή απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας. Είναι πράγματα που θα πω στη συνέχεια.

Συμπληρώθηκαν οι διατάξεις για την ενίσχυση της προστασίας των ανηλίκων απέναντι στην γενετήσια εκμετάλλευσή τους και προσαρμοστήκαμε στις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας.

Εγκλήματα όπως η κλοπή και η φθορά προβλέφθηκε ότι θα διώκονται κατ' αρχήν αυτεπάγγελτα ώστε να εξυπηρετηθούν πρακτικές ανάγκες, όπως η σύλληψη επ' αυτοφώρω, με τη δυνατότητα όμως της εκ των υστέρων παύσεως της ποινικής δίωξης αν υποβάλλει σχετική δήλωση ο ίδιος θα παθών.

Θυμίζω ότι η αρχική ρύθμιση προέβλεπε μόνο κατ' έγκληση δίωξη και είχε λάβει πολλά αρνητικά σχόλια. Προβλέφθηκε η αυτεπάγγελτη δίωξη της κακούρηγματικής απιστίας και στον ιδιωτικό τομέα προς αποφυγήν τυχόν καταχρήσεων, κυρίως, εκ μέρους οργάνων της διοίκησης μεγάλων επιχειρήσεων και οργανισμών. Και αυτό κατόπιν έντονης αντίδρασης των εισαγγελέων, που υποστήριξαν ότι η κατ' έγκληση και όχι η αυτεπάγγελτη δίωξη θα εξουδετερώσει και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητων αρχών, όπως είναι η αρχή για το ξέπλυμα που τεκμηριώνει πολλές υποθέσεις ξεπλύματος χρήματος επικαλούμενη αρχικά την απιστία.

Λήφθηκε πρόνοια επίσης ώστε να μην επηρεάζονται οι αστικές απαιτήσεις του παθόντος σε περίπτωση παραγραφής του αδικήματος λόγω μετατροπής του από κακούρηγμα σε πλημμέλημα.

Διευρύνεται το αξιόποινο ώστε να περιλάβει προσβαλλόμενα αγαθά της σύγχρονης οικονομικής ζωής, όπως πιστωτικές κάρτες και ταξιδιωτικές επιταγές, ενώ τυποποιούνται τα εγκλήματα κατά των συγκοινωνιών και των τηλεπικοινωνιών και άλλων κοινοφελών εγκαταστάσεων.

Επανακαθορίστηκε –και το ακούσαμε και προηγουμένως– η αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου, έτσι ώστε να περιλαμβάνει πλέον όσα πλημμελήματα απειλούνται με ποινή φυλάκισης έως τρία έτη. Τα πλημμελήματα πλέον θα χωρίζονται σε ελαφριά και βαριά, με τα πρώτα να δικάζονται αποκλειστικά πλέον από το μονομελές πλημμελειοδικείο, ενώ τα βαριά πλημμελήματα ήταν μέχρι σήμερα στη συντριπτική τους πλειοψηφία τα κακούρηγματα.

Παράλληλα, περισσότερες αρμοδιότητες θα έχει το μονομελές εφετείο και άλλα αρκετά σημαντικά, τα οποία δεν έχω τον χρόνο να αναπτύξω τώρα.

Ας πάμε όμως, λίγο πιο συγκεκριμένα να δούμε τον νέο Ποινικό Κώδικα. Είναι πολύ θετικό το γεγονός ότι ο νέος Ποινικός Κώδικας αναγνωρίζει ρητά στην αιτιολογική του έκθεση ως βασική του αρχή, την αρχή της προσωπικής αυτονομίας και την αρχή της επικουρικότητας του Ποινικού Δικαίου ως μέτρου της ελευθερίας των πολιτών. Αυτό συνιστά μία στιβαρή φιλελεύθερη δέσμευση του νέου Ποινικού Κώδικα.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση ο σκοπός του είναι, μεταξύ άλλων, ο εξορθολογισμός και ο εκσυγχρονισμός, όπως είπαμε, του συστήματος ποινών, η αντιμετώπιση σύγχρονων ζητημάτων –παραδείγματος χάριν εγκλήματα που τελούνται στο διαδικτυο, το διασυνοριακό οργανωμένο έγκλημα, οι νεοφανείς μορφές εγκλημάτων ασύμμετρης βίας–, η κατάργηση απαρχαιωμένων ή αχρείαστων ποινικών διατάξεων, η προσαρμογή στο διεθνές περιβάλλον και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων.

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να πούμε ότι ο νέος Ποινικός Κώδικας διανέμει περισσότερο από την αρχή της επιείκειας, αφού προβλέπονται μικρότερες ποινές σε μία σειρά από εγκλήματα, ενώ πολλά αδικήματα μετατρέπονται από κακούρηγματα σε πλημμελήματα, στα οποία πάντως δυσκολεύει η χορήγηση αναστολής. Δηλαδή, μπορεί να έχουμε μικρότερες ποινές, οι οποίες ωστόσο θα πρέπει να εκτίονται πραγματικά στη φυλακή.

Κάποια ειδικότερα θέματα τώρα. Ένα βασικό θετικό σημείο

στον νέο Ποινικό Κώδικα είναι ότι οι δράστες από δεκαοκτώ ως είκοσι πέντε ετών θα αντιμετωπίζονται με ειδικό καθεστώς, κλιμακώνοντας τη μετάβαση από το καθεστώς του ανήλικου σε αυτό του ενήλικα, κάτι που είναι και κοινωνιολογικά αποδεκτό.

Κοινωνικής εργασίας. Ο νέος Ποινικός Κώδικας προβλέπει την επιβολή από τα δικαστήρια ως κύριας ποινής, την κοινωφελή εργασία για σειρά αδικημάτων. Σωστό μέτρο, αλλά θα πρέπει να μας προβληματίσει η εφαρμογή του. Χρειάζονται οι απαραίτητες υποδομές, ώστε να μπορέσει να λάβει σάρκα και οστά. Η επιβολή της κοινωφελούς εργασίας ως ποινή με προφανή στόχο και ο δράστης να τιμωρείται και το κοινωνικό σύνολο να ωφελείται από την παροχή εργασίας, είναι μία πολύ καλή πρόβλεψη, αλλά θέλει δουλειά για να εφαρμοστεί στην πράξη.

Γνώστες των πραγμάτων σε θέματα ποινικής καταστολής, σημειώνουν πως δεν υπάρχουν υποδομές σε δήμους και σε κρατικούς φορείς, όπως δεν υπάρχει και η ανάλογη κουλτούρα και νοοτροπία για απορρόφηση εκατοντάδων καταδικών σε κοινωφελείς εργασίες, θέματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να μη μένουν οι σχετικές θετικές, θετικότερες διατάξεις γράμματα άνευ περιεχομένου.

Μία άλλη διάταξη που προβληματίζει και έχει γίνει πολλή συζήτηση, σχεδόν έχει επικρατήσει στο δημόσιο διάλογο -και επιτρέψτε μου να πω ότι μαζί έχει επικρατήσει και πολύ παραπληροφόρηση- έχει να κάνει με το θέμα του βιασμού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 336 του Ποινικού Κώδικα.

Σύμφωνα με τον ισχύοντα κώδικα, όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου, εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελή πράξη ή σε ανοχή της, τιμωρείται με κάθειρξη, ενώ αν η πράξη έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών. Αυτά είναι στον ισχύοντα κώδικα. Επομένως, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, ο βιασμός συγκαταλέγεται στα κακούργηματα σε όλες του τις μορφές.

Με τις προτεινόμενες αλλαγές οι βασικές ποινές μένουν οι ίδιες, αλλά εμπλουτίζεται η περιπτωσιολογία και εισάγεται η παράγραφος 5 που κάνει λόγο ρητά για ψυχολογική βία, δηλαδή ο βιασμός που επιτυγχάνεται όχι με σωματική, αλλά με απειλή παράνομης πράξης. Μολοντί μέχρι σήμερα θα αντιμετωπιζόταν ως κακούργημα, αν μπορούσε βέβαια να αποδειχθεί, υποβιβάζεται έτσι σε πλημμέλημα, το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών έως πέντε ετών, πραγματικής όμως έκτισης της ποινής.

Και αυτό δημιουργεί προβληματισμό, καθ' ότι το θύμα βιασμού υφίσταται την ίδια σωματική συνέπεια, είτε ο βιασμός προέρχεται από την απειλή βίας ή ψυχολογική απειλή, και επίσης αυτή η διάταξη έχει δημιουργήσει ένα κύμα από fake news, ότι τάχα το έγκλημα του βιασμού έγινε από κακούργημα πλημμέλημα, δηλαδή στο θέμα των συμβολισμών.

Φαντάζομαι ότι οι συντάκτες του κώδικα, έχοντας και πλούσια εμπειρία υποθέσεων, προσπάθησαν να ισορροπήσουν στο να συμπεριλάβουν από τη μία ως ιδιαίτερη περίπτωση την ψυχολογική βία -κάτι που μέχρι τώρα ήταν εμμέσως και ασαφώς καθορισμένο- και από την άλλη να μπορεί να υλοποιηθεί η ποινή στην πράξη, δεδομένης της δυσκολίας απόδειξης, δηλαδή να δώσουν περισσότερους βαθμούς ελευθερίας στους δικαστές που κρίνουν τέτοιες περιπτώσεις.

Μπορεί στη συνείδηση όλων μας ή τουλάχιστον για τους περισσότερους, ο βιασμός να ορίζεται περισσότερο από την απουσία συναίνεσης και όχι από τη χρήση βίας, αλλά στο ποινικό μέρος το ζήτημα είναι τι μπορεί να αποδειχθεί, ώστε να μην καταλήξουμε σε υπερβολές. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο συμβολισμός πρέπει να είναι για μηδενική ανοχή απέναντι στο βιασμό. Και αν αλλάξει κάτι στο άρθρο 336 και ειδικά στην παράγραφο 5, όπως είπε ο Υπουργός, εμείς χαίρομαστε πολύ, γιατί θα έχουμε συμβάλει με την παρουσία μας στη Βουλή στο να γίνει αυτή η αλλαγή και όχι με την απουσία μας.

Όσον αφορά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι διατάξεις του νέου κώδικα αναβαθμίζουν τον ρόλο των εισαγγελέων και ουσιαστικά καθιστούν τους εισαγγελέες πρωταγωνιστές στην ποινική διαδικασία. Ειδικότερα, αλλάζουν σχεδόν τα πάντα στις έρευνες των ποινικών υποθέσεων.

Ο εισαγγελέας θα έχει όλες τις αρμοδιότητες του ανακριτή εκτός από την προφυλάκιση. Θα ερευνά, δηλαδή, τα πάντα και θα προβαίνει σε κάθε ενέργεια. Θα είναι, επίσης, ο πρωταγωνιστής σε μία σειρά νέων θεσμών με στόχο την αποκατάσταση της ζημιάς σε οικονομικά εγκλήματα και τον συμβιβασμό πριν από τις δίκες, προκειμένου να επιταχυνθεί η απονομή της δικαιοσύνης, κάτι που όλοι νομίζω ομολογούμε ότι το έχουμε ανάγκη.

Επίσης, ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας επιφέρει ριζικές αλλαγές στην έρευνα και εκδίκαση όλων των ποινικών υποθέσεων. Σύμφωνα με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις εισάγονται θεσμοί, όπως η ποινική συνδιαλλαγή, η ποινική διαπραγμάτευση ή αποχή από την ποινική δίωξη, θεσμοί που κατατείνουν στο να αποκαθίσταται η ζημιά σε οικονομικά και περιουσιακής φύσεως εγκλήματα και να βρίσκεται συμβιβαστική λύση, ώστε να αποφεύγονται μακροχρόνιες δικαστικές εκκρεμότητες.

Εν κατακλείδι, λοιπόν, με τον νέο Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας πραγματοποιείται επιτέλους μετά από δεκαετίες εμπειρίας ένας εκσυγχρονισμός τους. Ο εκσυγχρονισμός αυτός θα πρέπει να αποσκοπεί στην πρόληψη και περιστολή της εγκληματικότητας, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να επιτυγχάνεται η επιτάχυνση των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης και η αποσυμφόρηση των φυλακών, χωρίς όμως να δίνεται η εικόνα της ατιμωρησίας των εγκληματιών.

Και με τα δύο προτεινόμενα σχέδια νόμου, που αναμορφώνουν τους δύο Κώδικες του Ποινικού Δικαίου, φαίνεται να εκπληρώνονται σε μεγάλο βαθμό αυτοί οι σκοποί. Δεν θα πρέπει η γιγάντια αυτή προσπάθεια της τελευταίας δεκαετίας τουλάχιστον της επιστημονικής κοινότητας να θυσιαστεί στον βωμό πολιτικών σκοπιμοτήτων και μιας άγονης προεκλογικής αντιπαράθεσης.

Βέβαια, ακόμα και τα καλύτερα νομοθετήματα, όπως μας έχει δείξει η ζωή, κρίνονται στην πράξη. Και βέβαια, θα υπάρχει αναπόφευκτα μία μεταβατική περίοδος μέχρι να ισορροπήσει ξανά το σύστημα.

Θα περιμένουμε να ακούσουμε, κύριε Υπουργέ, και αυτό που ακούστηκε προηγουμένως για τον χρόνο έναρξης της 1^{ης} Ιουλίου, τα υπέρ και τα κατά σε σχέση με αυτά που είπε και ο κ. Κοντονής ή με άλλες προτάσεις που πιθανώς να ακουστούν σήμερα στην Αίθουσα. Εάν, όμως, φοβόμαστε τη μεταβατική περίοδο και δεν κάνουμε αλλαγές, είμαστε καταδικασμένοι να βαλτώσουμε, όχι μόνο στους νομικούς κώδικες, αλλά παντού.

Παρά, λοιπόν, τους όποιους προβληματισμούς που έχουν ακουστεί, είτε για την ουσία είτε για τη διαδικασία, το ισοζύγιο για εμάς στο Ποτάμι είναι θετικό. Και για αυτό θα υπερψηφίσουμε τον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από τις πτέρυγες του ΣΥΡΙΖΑ και του Ποταμιού)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Γιώργο Μαυρωτά, ειδικό αγορητή από το Ποτάμι.

Μπαινουμε στον κατάλογο των ομιλητών. Πρώτος ομιλητής είναι ο Βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ κ. Κοντονής.

Κύριε Κοντονή, έχετε τον λόγο.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι αχαράκτηριστο, θα έλεγα, αλλά και απολύτως προβληματική η στάση των κομμάτων της Αντιπολίτευσης, τα οποία επέλεξαν σε δύο κρίσιμα και βασικά νομοθετήματα, όπως είναι ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και ο Ποινικός Κώδικας, να μην συμμετέχουν σε αυτή τη συζήτηση στη Βουλή.

Αδικούν και τη συζήτηση, αλλά αδικούν και την ίδια την υποστασή τους. Διότι από προχθές έχω παρατηρήσει στις τηλεοράσεις να γίνεται μία εκτεταμένη συζήτηση από τους σημερινούς απόντες όχι για τη διαδικασία, για τον λόγο, δηλαδή, που μας είπαν ότι αποχωρούν από την Αίθουσα του Κοινοβουλίου, αλλά για επιμέρους άρθρα των νομοθετημάτων. Δηλαδή, η συζήτηση που έπρεπε να γίνει εδώ και να εμπλουτιστεί ο διάλογος, ακόμα και η αντιπαράθεση, με απόψεις, τα κόμματα που αποχώρησαν δεν το πράττουν στην Αίθουσα του Κοινοβουλίου, αλλά στα κανάλια και σε τηλεοπτικές εκπομπές με φωτοβολίδες και κορώνες. Είναι κάτι που ευτελίζει τον δημοκρατικό διάλογο, είναι κάτι που ευτελίζει τον κοινοβουλευτισμό και απορώ ποιες είναι εκείνες οι

σοφές κεφαλές που παίρνουν τέτοιου είδους αποφάσεις.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα ήταν ενδιαφέρον να στρέψουμε τα μάτια λίγο στο παρελθόν και να θυμηθούμε ότι σε αυτήν εδώ την Αίθουσα αυτοί που κατηγορούν σήμερα την Κυβέρνηση ότι νομοθετεί, είχαν αλλάξει διάταξη του Ποινικού Κώδικα –αν θυμάμαι καλά, κύριε Υπουργέ, τη διάταξη περί απιστίας- για δεκαπέντε ημέρες και επανέφεραν την προηγούμενη, αφού βεβαίως ίσχυσε ο ευμενέστερος ποινικός νόμος, η ευμενέστερη ποινική διάταξη, υπέρ κατηγορουμένων στους οποίους στόχευαν. Και έρχονται σήμερα και κάνουν αυτού του τύπου την κριτική;

Βεβαίως ο οποιοσδήποτε, ο καθένας θα ήθελε αυτή η συζήτηση να ήταν εκτεταμένη χρονικά κ.λπ., αλλά σε καμμία περίπτωση δεν δικαιολογείται αυτή η στάση από τις συγκεκριμένες πολιτικές δυνάμεις, οι οποίες σας είπα σε τι σημείο είχαν φτάσει στο τέλος του βίου της κυβέρνησης Σαμαρά.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ήταν κοπιώδης και αγωνιώδης η προσπάθεια για να έχουμε αυτά τα νομοθετήματα, αυτά τα σχέδια, μπροστά μας για τα οποία εργάστηκε πληθώρα διαπρεπών επιστημόνων, καθηγητών, δικαστών και δικηγόρων. Πάνω από δέκα χρόνια απασχολήθηκε η επιστημονική κοινότητα και νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και θέλω να πω ότι τα σχέδια που έχουμε μπροστά μας είναι εμβληματικά και απολύτως θετικά.

Θα αναφέρω δύο σημεία. Κατά πρώτον, στον Ποινικό Κώδικα γίνεται ένας εξορθολογισμός των ποινών. Είναι απαράδεκτο αυτό που συνέβαινε -το ανέφερε ο κ. Παρασκευόπουλος, αλλά θέλω να το τονίσω κι εγώ- να υπάρχει ποινή ισόβιας κάθειρξης για καταχραστές και ισόβια κάθειρξη να προβλέπεται και για την ανθρωποκτονία. Δηλαδή δίνουμε την εντύπωση ότι δεν έχουμε ένα αξιολογικό σύστημα, αλλά όλα τα βάζουμε στο ίδιο σακί, για να ικανοποιήσουμε ενδεχομένως στιγμιαίες διαθέσεις της κοινής γνώμης.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι για αυτές τις προβλεπόμενες ποινές η χώρα μας είχε δεχθεί παρατηρήσεις κατ' επανάληψη από διεθνείς οργανισμούς και ήταν επιτέλους ανάγκη να προχωρήσει αυτό το σύστημα αναδιάρθρωσης των ποινών.

Το δεύτερο που θέλω να πω είναι ότι επιταχύνεται η διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης και είναι ιδιαίτερα θετικό το γεγονός ότι επιτέλους δίδεται η δυνατότητα στους εισαγγελέεις, σε πρώτο χρόνο, όχι μόνο να αρχειοθετούν υποθέσεις όταν είναι προδήλως αβάσιμες, αλλά να έρχονται σε ποινική συνδιαλλαγή με τον κατηγορούμενο έτσι ώστε να είναι δυνατόν ένα αδίκημα που αποδέχεται την τέλεσή του ο πολίτης εκείνος, που εις βάρος του ασκείται ποινική δίωξη, να λήξει σε πρώτο στάδιο και να μην έχουμε εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, με αποτέλεσμα να επιταχύνεται η διαδικασία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έθεσα στην αρχή της συζήτησης δύο ζητήματα και είπα ότι το πρώτο, το διαδικαστικό, δηλαδή το θέμα της συγκρότησης των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, είναι ένα θέμα που απασχολεί στη νομική του διάσταση, δεν το θεωρώ όμως τόσο σοβαρό όσο το δεύτερο που ανέφερα και θέλω να διευκρινίσω.

Υπάρχει η άποψη, την οποία εξέφρασε και ο κύριος Υπουργός -και έχει σοβαρή νομική θεμελίωση- ότι η περαιτέρω επεξεργασία των νομοσχεδίων έγινε δυνάμει του ν.4139/2013 -αν θυμάμαι καλά- και δυνάμει της εξουσιοδοτικής ρύθμισης που εμπεριέχει.

Είναι προφανές, από αυτά που άκουσα και από τον Υπουργό και από τον κ. Παρασκευόπουλο, ότι εδώ έχουμε μία εφαρμογή του νόμου, αλλά κατά τη γνώμη μου, όταν αυτή η παράσταση της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής δεν γίνεται κατά τον χρόνο λειτουργίας της, τότε υπάρχει ένα ζήτημα που πρέπει να διευκρινιστεί, πολλών δε μάλλον αφού μεσολάβησε της παράδοσης του σχεδίου -και της μίας επιτροπής και της άλλης- σύσταση νέας νομοπαρασκευαστικής επιτροπής η οποία ήλεγξε εάν υπάρχουν αντιφατικές διατάξεις μεταξύ των δύο νομοθετημάτων.

Κατά τη γνώμη μου, θα έπρεπε η περαιτέρω επεξεργασία να γίνει με ανασύσταση των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών με νόμο. Αυτή είναι η ένσταση την οποία κατέθεσα. Όμως, και εδώ -και το γνωρίζω, για αυτό είπα ότι είναι ήσσονος σημασίας αυτή η παρατήρηση- θα μπορούσε να κριθεί και μπορεί να κριθεί ότι

αυτή η διαδικασία ανήκει στα *interna corporis* της Βουλής, επομένως δεν επηρεάζει περαιτέρω. Αυτό είναι κάτι το οποίο μπορεί να λησθεί και να έχει βάση από όλες τις απόψεις.

Εκείνο, όμως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, που με έναν τρόπο -θα έλεγα-έντονο πρότεινα προηγουμένως και το επαναλαμβάνω και αυτή τη στιγμή αφορά τον χρόνο ισχύος των νομοθετημάτων. Θεωρώ ότι είναι λάθος να δίνουμε όπλα σε πολιτικούς αντιπάλους και σε πολιτικούς ανταγωνιστές της Κυβέρνησης και του ΣΥΡΙΖΑ για να εφευρίσκουν λόγους και να καλύπτουν δικές τους ανομίες. Θεωρώ ότι δεν έχουμε κανέναν λόγο, μεσούσης της δικαστικής περιόδου, να εκκινήσει η εφαρμογή των δύο αυτών βασικών νομοθετημάτων.

Θα πρέπει, κύριε Υπουργέ, να εκκινήσει από 1^η Σεπτεμβρίου, όποτε έχουμε έναρξη του δικαστικού έτους ή από 1^η Ιανουαρίου. Δεν έχουμε καμμία αντίρρηση να είναι σύντομα, από 1^η Σεπτεμβρίου, που εκκινεί το δικαστικό έτος. Θεωρώ ότι μία τέτοια απόφαση, εκ μέρους σας και εκ μέρους της Βουλής, κωνιορτοποιεί όλα εκείνα τα επιχειρήματα που ακούστηκαν τις τελευταίες τέσσερις ημέρες κατά της Κυβέρνησης. Όλοι γνωρίζουμε ότι δεν υπάρχει καμμία σκιά σε αυτή την πρόταση νόμου, αλλά υπάρχουν εδώ ισχυρισμοί που προβάλλονται καταχρηστικά εις βάρος της Κυβέρνησης και της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, ακριβώς για να καλύψουν τις ανομίες του παρελθόντος. Μία από αυτές ανέφερα προηγουμένως με τη διάταξη περί απιστίας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι η σημερινή συνεδρίαση της Βουλής έχει ιστορική σημασία και παρά τις ενστάσεις που ακούστηκαν για επιμέρους άρθρα, τα οποία φαντάζομαι θα διορθωθούν με τη διαδικασία του νόμου στο άμεσο προσεχές μέλλον, είναι κάτι το οποίο πρέπει να μας κάνει υπερήφανους. Σας καλά όλους να υπερψηφίσουμε τα δύο αυτά βασικά νομοθετήματα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Κοντονή.

Τον λόγο έχει ο κ. Ευάγγελος Βενιζέλος, Βουλευτής του ΚΙΝΑΛ και πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης για δώδεκα λεπτά.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η σημερινή συνεδρίαση είναι η τελευταία του Σώματος της Βουλής των Ελλήνων στην οποία μετέχω, καθώς είναι βέβαιο ότι δεν θα είμαι μέλος της Βουλής της επομένης περιόδου.

Ζήτησα, λοιπόν, να λάβω τον λόγο, παρ' ότι η Κοινοβουλευτική Ομάδα στην οποίαν εξακολουθώ να ανήκω έχει ήδη δηλώσει ότι αποχωρεί, γιατί θεωρώ ότι είναι υποχρέωσή μου να απευθυνθώ στην Αίθουσα και το Σώμα για να πω μερικά λόγια αποχαιρετισμού.

Συμβαίνει, όμως, σήμερα η Ολομέλεια της Βουλής των Ελλήνων να συζητά και να καλείται να ψηφίσει δύο θεμελιώδη νομοθετήματα, τα σχέδια νόμου για την Κώρωση του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα της Ποινικής Δικονομίας.

Έχω, λοιπόν, υποχρέωση, όχι τόσο κοινοβουλευτική όσο επιστημονική, ως δάσκαλος του συνταγματικού δικαίου και ως μαθητής του Ιωάννη Μανωλεδάκη, που μας δίδαξε μαζί με πολλούς άλλους και κυρίως μαζί με τον Νίκο Παρασκευόπουλο τη σημασία του ποινικού φιλελευθερισμού, να τοποθετηθώ παρεμπιπτόντως έστω και σύντομα γύρω από τα θέματα αυτά.

Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία ότι τα νομοθετήματα αυτά του 1950, που φέρουν συμπτωματικώς μία άλλη πολύ σημαντική για μένα υπογραφή, αυτή του τότε Υπουργού Δικαιοσύνης, Θεμιστοκλή Τσάτσου, λειτούργησαν επί δεκαετίες ως υποδειγματικά νομοθετήματα, αλλά σταδιακά ιδίως ως προς τον Ποινικό Κώδικα διασπάστηκε η δογματική συνοχή του νομοθετήματος, προέκυψε το φαινόμενο του πληθωρισμού των απειλούμενων και επιβαλλόμενων ποινών.

Έγιναν για διάφορους λόγους, από όλες τις Βουλές όλων των περιόδων, νομοθετικές παρεμβάσεις σε σχέση με την έκταση των ποινών και την υπό όρους απόλυση για λόγους πρακτικούς. Και τελικά φτάσαμε σε ένα φαινόμενο, το οποίο είναι εξαιρετικά ανησυχητικό και προσβάλλει ευθέως το κράτος δικαίου και το Σύνταγμα της χώρας, φτάσαμε στη βάνουσα προσβολή της αρχής

της αναλογικότητας στην ίδια την αξιολόγηση των προστατευόμενων έννομων αγαθών.

Υπάρχουν έννομα αγαθά που προστατεύονται με πολύ αυστηρές ποινές, οι οποίες απειλούνται, ενώ αυτά είναι ήσσονος σημασίας σε σχέση με άλλα έννομα αγαθά που προστατεύονται μέσα από διαφορετική ποινική μεταχείριση. Αυτό είναι η καρδιά του προβλήματος και είναι αδιανόητο να συμβαίνει σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου.

Συνεπώς, ο εκσυγχρονισμός των κωδίκων είναι απολύτως αναγκαίος, γιατί, αν μη τι άλλο, πρέπει να υπάρξει εναρμόνιση με το Σύνταγμα, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και βεβαίως με τις σύγχρονες αντιλήψεις του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού.

Η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της επιείκειας είναι πυλώνες αυτού του πολιτισμού και είμαι πραγματικά υπερήφανος, γιατί το 2001 ως γενικός εισηγητής της Αναθεώρησης του Συντάγματος πρότεινα -και έγινε δεκτό- να εισαχθεί ρητά η αρχή της αναλογικότητας στο άρθρο 25, παράγραφος 1 του Συντάγματος.

Ερωτώμενος «από όλη την Αναθεώρηση του 2001, που ήταν σχεδόν ολική, εάν έπρεπε να κρατήσετε μία διάταξη, ποια διάταξη θα κρατούσατε;», είχα πει το εξής: «Θα έλεγα ότι η διάταξη αυτή είναι η διάταξη του άρθρου 25 του Συντάγματος».

Επιπλέον όλων αυτών υπάρχει μία κοινωνιολογία του δικαίου και μία κοινωνιολογία της δικαιοσύνης που μας λέει ότι ο αυστηρός δικαστής τελικά δεν έχει να φοβηθεί τίποτα, ακόμη και όταν είναι δυσανάλογος και ανατιολόγητος, ενώ ο επιεικής δικαστής τελεί υπό τη δαμόκλειο σπάθη του εσωτερικού ελέγχου που είναι η πιο ακραία μορφή προσβολής της λεγόμενης εσωτερικής ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης.

Συμφωνώ με τη διαπίστωση πως δεν πρόκειται για μία νομοθετική πρωτοβουλία του ΣΥΡΙΖΑ. Πρόκειται για μία καθυστερημένη οφειλόμενη ενέργεια που είχε υποχρέωση να πράξει η Κυβέρνηση, όχι μόνο η παρούσα, αλλά και η προηγούμενη, ίσως και πολλές προηγούμενες.

Και τιμώ τα παρισταμένα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, μεταξύ των οποίων βρίσκονται αγαπητοί φίλοι και συνάδελφοι, βρίσκονται εκλεκτοί θεράποντες της δικαιοσύνης, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, αλλά και μαθητές μου, κάτι που με κάνει ακόμη περισσότερο υπερήφανο.

Στο πρόσωπο του κ. Χριστόφορου Αργυρόπουλου, που κατά τη γνώμη μου είναι η ενσάρκωση της αξιοπρέπειας και της ποιότητας στο πεδίο της μαχόμενης δικηγορίας, αλλά και του νομικού πολιτισμού, θέλω να χαιρετίσω και να τιμήσω όλα τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, μνημονεύοντας ειδικότερα και τον αγαπητό φίλο Βασίλη Μαρκή, με τον οποίον συμπορεύομαστε σε πολλά ζητήματα.

Υπάρχουν επιμέρους αντιρρήσεις. Υπάρχουν προβλήματα. Η νομολογία θα επεξεργαστεί τις νέες διατάξεις. Οι βελτιώσεις θα γίνουν αναγκαστικά, αλλά -προς θεού- χωρίς να θιγεί η συστηματικότητα και η δογματική συνοχή των νέων κωδίκων. Αναμφίβολα, όμως, το συνολικό βήμα είναι και θετικό και αναγκαίο.

Παρακολούθησα τα όσα είπε ο κ. Κοντονής και τη συζήτηση για τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ της έναρξης της τυπικής ισχύος και της έναρξης της ουσιαστικής ισχύος του νόμου. Στο πεδίο του ποινικού δικαίου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις που έχουν τώρα πια καλλιεργηθεί και επικρατήσει και σύμφωνα με τις αντιλήψεις που διαπερνούν τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που έχει δεχθεί ότι το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατοχυρώνει ρητά και την αρχή της αναδρομικότητας του επιεικέστερου ποινικού νόμου, δεν μπορεί να υπάρξει καταστροφική γη της αρχής αυτής μέσω μιας τεχνητής διάκρισης μεταξύ δημοσίευσης και έναρξης ισχύος, δηλαδή μεταξύ τυπικής ισχύος και ουσιαστικής ισχύος του νόμου. Αυτό υφέρπει στη νομολογία.

Στις δύο πιο πρόσφατες αποφάσεις του Στρασβούργου, -τις οποίες παρακολουθώ γιατί μέχρι τώρα είμαι ο Γενικός Εισηγητής της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εφαρμογή των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στα σαράντα επτά κράτη-μέλη του Συμβουλίου και λυπάμαι που η αποχώρησή μου από τη Βουλή στερεί και εμένα προσωπικά, αλλά και τη χώρα, από την ιδιότητα

αυτή του εισηγητού και ελπίζω ο διάδοχός μου να συνεχίσει στην ίδια γραμμή με τη στήριξη των στελεχών της γραμματείας- τις αποφάσεις *Scorrola v. Italy* (no. 2) 2009 του Μεγάλου Τμήματος και *Ruban v. Ukraine* του 2016 του Πέμπτου Τμήματος, αποτυπώνεται αυτή η αρχή.

Άρα, θεωρώ ότι πρέπει να προβλεφθεί, αν μη τι άλλο, ότι δεν μπορεί το δικαστήριο να βρεθεί σε αμηχανία εάν δει να δημοσιεύεται ο νόμος, αλλά να μην ισχύει ουσιαστικά. Διότι η αρχή της οικονομίας της δίκης δεν θα του επιτρέψει να εκδώσει μία απόφαση η οποία θα καταπέσει μετά με τα ένδικα μέσα. Άρα, αυτό πρέπει να προβλεφθεί ρητά. Να προβλεφθεί δηλαδή, αν μη τι άλλο, ή η άμεση δημοσίευση και ισχύς ή έστω ότι δεν θα εκδοθούν αποφάσεις παρά μετά την 1^η Ιουλίου, για να αποφευχθεί αυτή η αντινομία, η οποία παραβιάζει την ασφάλεια του δικαίου και του άρθρου 7 του Συντάγματος και το άρθρο 7 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Άλλωστε, εάν επηρεάζονται δίκες, -που κατά πάσα πιθανότητα επηρεάζονται- θα επηρεαστούν και στις 10 Ιουνίου και την 1^η Ιουλίου και την 16^η Σεπτεμβρίου. Οι ίδιες δίκες είναι. Δεν προχωρά με τέτοιους ρυθμούς η ποινική δικαιοσύνη. Δυστυχώς, προχωρά με τραγικά αργούς ρυθμούς. Άρα, δεν υπάρχει ουσιαστική διαφορά, ουσιαστικό αντικείμενο δηλαδή, στη συζήτηση αυτή.

Έρχομαι, όμως, τώρα στο ευθύτερα πολιτικό μέρος της ομιλίας μου αυτής. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η ψήφιση των κωδίκων θα έπρεπε να έχει γίνει πολύ νωρίτερα, σε πολιτικά άυποπτο χρόνο, υπό συνθήκες πολιτικής συναίνεσης. Η Κυβέρνηση θα έπαιθε τότε ότι σέβεται πραγματικά τον ποινικό φιλελευθερισμό και το κράτος δικαίου. Γιατί θα μου επιτρέψετε να πω ότι οι αντιρρήσεις μου για το αν πράγματι σέβεται τους κανόνες αυτούς είναι πάρα πολύ μεγάλες.

Είδαμε τα τελευταία χρόνια να παραβιάζεται συστηματικά στην Αίθουσα αυτή από τον ίδιο τον Πρωθυπουργό το τεκμήριο αθωότητας. Είδαμε να παραβιάζεται συστηματικά από κυβερνητικούς κύκλους η μυστικότητα της ποινικής προδικασίας, η ίδια ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Η δε κάλυψη των θέσεων του προέδρου και του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου έχει τραυματίσει, ούτως ή άλλως, τη δικαιοσύνη, διότι η κατά χρόνον αρμοδιότητα της Κυβέρνησης γεννάται με την κένωση των θέσεων. Μόνο νομοπαρασκευαστικές ενέργειες μπορούν να γίνουν πριν, οι οποίες θυμίζω ότι προβλέπονται από απλό νόμο που έχει κριθεί αντισυνταγματικός με πρακτικό της Διοικητικής Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άρα η κατά χρόνον αρμοδιότητα του Υπουργικού Συμβουλίου γεννάται την 1^η Ιουλίου. Την 1^η Ιουλίου, όμως, είναι διαλελυμένη η Βουλή και άρα δεν υπάρχει νομιμοποίηση, δεν υπάρχει δηλαδή δεσμός με τη λαϊκή κυριαρχία που να νομιμοποιεί το Υπουργικό Συμβούλιο να παρέμβει στη δομή της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και της διάκρισης των εξουσιών. Το σχήμα είναι πάρα πολύ απλό. Και είμαι βέβαιος ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας το έχει υπ' όψιν του.

Δεν θα μιλήσω σήμερα σε αυτή την αποχαιρετιστήρια ομιλία για το τι έγινε στην τραγική σκευωρία της υπόθεσης «NOVARTIS», αλλά οι αναφορές του αντεισαγγελέως του Αρείου Πάγου, κ. Ιωάννη Αγγελή, δεν μπορούν να μείνουν αναπάντητες. Οι μηνύσεις που υπεβλήθησαν από προστατευόμενο μάρτυρα κατά προστατευόμενων μαρτύρων δεν μπορούν να μείνουν αναπάντητες. Είναι ευτύχημα ότι ο νέος Ποινικός Κώδικας δεν καθιστά επιεικέστερα τα άρθρα 134 και 239, που είναι κρίσιμα για τη διερεύνηση της σκευωρίας αυτής.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, αποχωρώ από τη Βουλή των Ελλήνων μετά από είκοσι έξι και πλέον χρόνια συνεχούς και αδιάλειπτης θητείας στα έδρανα αυτά. Εκλέχθηκα Βουλευτής Θεσσαλονίκης, πολλές φορές πρώτος σε σταυρούς προτίμησης, σε 10 διαφορετικές εκλογικές αναμετρήσεις. Υπηρέτησα δεκαεφτά χρόνια την κυβέρνηση και την κυβερνητική πλειοψηφία από διάφορες υπουργικές θέσεις έως και τη θέση του αντιπροέδρου της κυβέρνησης και του κυβερνητικού εταίρου. Έχω διατελέσει αρχηγός κόμματος και Βουλευτής της αντιπολίτευσης εννέα χρόνια. Και θέλω να ευχαριστήσω την Ελληνική Δημοκρατία, γιατί με τίμησε με τόσο υψηλά αξιώματα. Θέλω να ευχαριστήσω όλους τους Βουλευτές όλων των βουλευτικών περιόδων, και της

παρούσας, ανεξαρτήτως κομματικής τοποθέτησης, για τη συνεργασία και για τις αντιπαραθέσεις, που είναι η ουσία της δημοκρατίας.

Θεωρώ κορυφαία κοινοβουλευτική στιγμή την άσκηση των καθηκόντων του γενικού εισηγητή της αναθεώρησης από το 1995 έως το 2001. Και λυπάμαι γιατί έτυχε να είναι κολοβή η σημερινή συνεδρίαση λόγω της αποχώρησης της Μείζονος Αντιπολίτευσης, αλλά και άλλων κομμάτων.

Θα ήθελα πραγματικά να απευθυνθώ σήμερα σε όλες και όλους τους Βουλευτές, πρωτίστως όμως να απευθυνθώ στην Αίθουσα. Οι τοίχοι της Αίθουσας αυτής έχουν αυτιά και μνήμη. Η κοινοβουλευτική ιστορία είναι το πιο σημαντικό ίσως τμήμα της συνολικής ιστορίας του έθνους, τους δύο αιώνες ζωής του νέου ελληνικού κράτους. Στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις και στα Πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων συμπυκνώνονται η αγωνία, η εμπειρία, τα επιτεύγματα, οι ήττες και οι νίκες του έθνους. Είναι το corpus του συνολικού κεκτημένου του τόπου.

Τώρα έχω την ευκαιρία να απευθύνομαι όχι μόνο στην Αίθουσα αλλά και στους πολιτικούς μου αντιπάλους, στην απερχόμενη κυβέρνηση πλειοψηφία κατά βάση του ΣΥΡΙΖΑ. Εύχομαι κατ' αρχάς στην επόμενη Βουλή ως αντιπολίτευση ο ΣΥΡΙΖΑ να αντιληφθεί πλήρως τη σημασία της εθνικής ενότητας, όπως αντιλήφθηκε και εκ των πραγμάτων, έστω με μεγάλη καθυστέρηση, τη σημασία του αγώνα που δόθηκε από το 2010 για τη διάσωση της χώρας.

Εύχομαι να συνειδητοποιήσει τη σημασία που έχουν τα δικαιώματα της αντιπολίτευσης ως προς τη λειτουργία της Βουλής και των επιτροπών της, τη σημασία και την αξία του κοινοβουλευτικού ελέγχου τώρα που δεν θα νέμεται την εξουσία, να αντιληφθεί την ανάγκη προστασίας και ενίσχυσης του κύρους του Κοινοβουλίου ως συμβολικού τόπου της δημοκρατίας. Αλλά φυσικά αυτό ισχύει και για το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης που διεκδικεί να καταλάβει την κυβέρνηση και για τα κόμματα της Ελάσσονος Αντιπολίτευσης που διεκδικούν να παίξουν ρόλο στο θεσμικό οικοδόμημα του τόπου. Πρέπει και αυτά να διδαχθούν εξίσου πολύ και να το αποδείξουν αυτό στην πράξη.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ήταν ελαφρώς καλύτερο από το αναμενόμενο, σε σχέση με την άνοδο του εθνικολαϊκισμού και της Ακροδεξιάς και δείχνει μία ενίσχυση του Κέντρου, κυρίως των Φιλελευθέρων και των Πράσινων. Όμως δεν έχει εξαλειφθεί, το αντίθετο, η κρίση της ευρωπαϊκής φιλελεύθερης δημοκρατίας, ο κίνδυνος της μετάταξής της σε μη φιλελεύθερη, σε αυταρχική δημοκρατία. Αυτός ο κίνδυνος εκκινεί από την κρίση νομοποίησης και την κρίση αντιπροσωπευσης των πολιτικών και κομματικών συστημάτων. Εκκινεί πάντα ως κρίση του κοινοβουλίου και του κοινοβουλευτισμού. Η απαξίωση της Βουλής και του Βουλευτή οδηγεί αναπόφευκτα στην απαξίωση της δημοκρατίας. Η σύγχρονη δημοκρατία ή είναι αντιπροσωπευτική ή δεν υπάρχει.

Ελπίζω και εύχομαι η Βουλή της επόμενης περιόδου να ανταποκριθεί στις μεγάλες θεσμικές, εθνικές, κοινωνικές και πολιτικές προκλήσεις που είναι προφανείς: Πρώτον, στην Αναθεώρηση του Συντάγματος, την οποία μπορεί να συντελέσει για κρίσιμα θέματα, όπως ο τρόπος εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, με απλή πλειοψηφία. Αυτό συνέβη λόγω της ανιστόρητης αλαζονείας του ΣΥΡΙΖΑ, παρά τις προειδοποιήσεις μου.

Η δεύτερη μεγάλη υποχρέωση της επόμενης Βουλής είναι η αποκατάσταση του κύρους των θεσμών, της δικαιοσύνης, των ανεξάρτητων αρχών, της δημόσιας διοίκησης, η ανάδειξη ενός κράτους λειτουργικού, ευφυούς και αποτελεσματικού. Όμως, το μείζον είναι η υιοθέτηση, με την ευρύτερη δυνατή, πολιτική και κοινωνική συναίνεση, ενός εθνικού σχεδίου ανασυγκρότησης, ενός νέου κοινωνικού και εθνικού συμβολαίου με μια κοινωνία που αντιλαμβάνεται την ανάγκη των μεταρρυθμίσεων και δεν τις αντιμετωπίζει φοβικά, αλλά φιλικά, γιατί αφορούν και στηρίζουν τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.

Η χώρα έχει ανάγκη από μεγάλα συστήματα που δυστυχώς δεν διαθέτει πραγματικά. Αναφέρομαι στο τραπεζικό, στο ασφαλιστικό και στο φορολογικό σύστημα. Μόνο έτσι έχει νόημα η συζήτηση για ανταγωνιστικότητα, κάλυψη του επενδυτικού κενού,

υπέρβαση της στασιμοχρεοκοπίας και της αναιμικής ανάπτυξης, αποφυγή του δημοσιονομικού κενού και διασφάλιση δημοσιονομικού χώρου. Αυτά προϋποθέτουν πρωτίστως διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ανασύσταση της μεσαίας τάξης.

Θέλω να σας ευχαριστήσω θερμά όλες και όλους προσωπικά, τον Πρόεδρο της Βουλής, τα μέλη του Προεδρείου, τα υπηρεσιακά στελέχη του Σώματος. Δεν θα είμαι, όπως είπα, μέλος της επόμενης Βουλής. Όμως, είμαι και θα είμαι πάντα μάχιμος και ενεργός πολίτης και πιστεύω ότι αυτό είναι ό,τι σημαντικότερο μπορεί να κάνει κάποιος σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα όπως το δικό μας.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Βενιζέλο.

Καλώ στο Βήμα τον κ. Δημήτριο Καμμένο, Ανεξάρτητο Βουλευτή, ο οποίος έχει τον λόγο για επτά λεπτά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΜΜΕΝΟΣ: Ευχαριστώ πολύ.

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αγαπητοί συνάδελφοι, είναι αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός των κωδίκων; Ναι. Χρονικά έπρεπε να συμβεί αυτή την περίοδο, είκοσι πέντε, τριάντα, τριάντα πέντε μέρες πριν τις εκλογές; Η άποψή μου είναι πως όχι.

Ξεκινώ, για να προλάβω να κάνω τις παρατηρήσεις μου. Εξαρχής δηλώνω ότι καταψηφίζω κατ' άρθρον και στο σύνολό του το νομοθέτημα.

Βιασμός, άρθρο 336 του Ποινικού Κώδικος. Υιοθετείται ένας νομικός ορισμός του βιασμού που είναι απαράδεκτος τόσο σύμφωνα με τις τυπικές δεσμεύσεις της χώρας όσον αφορά τις συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων όσο και σύμφωνα με τις πολιτικές υποχρεώσεις της Κυβέρνησης. Ουσιαστικά ο νέος ορισμός του σχεδίου του Ποινικού Κώδικα δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για το σοβαρό αυτό έγκλημα, όπως επισημαίνει η Διεθνής Αμνηστία.

Κύριο ζήτημα αποτελεί το γεγονός ότι ο βιασμός εξακολουθεί να ορίζεται με βάση τη βία και όχι με βάση την απουσία συναίνεσης. Επιπλέον υιοθετείται ένας ακόμα πιο περιοριστικός από τον υπάρχοντα ορισμός απειλής. Από την απειλή σπουδαίοι και άμεσο κίνδυνος περνάμε μόνο σε εκείνες τις περιπτώσεις που αφορούν απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας και έτσι η απειλή ορίζεται αποκλειστικά ως σωματική και κλείνει οποιδήποτε περιθώριο διαφορετικής ερμηνείας.

Ναβάλω εδώ μια μικρή παρένθεση για το bullying που υφίστανται τα παιδιά εντός και εκτός διαδικτύου και το σύγχρονο έγκλημα με το νέο μείγμα το πολιτιστικό στην Ελλάδα.

Ένα εξίσου τρωτό σημείο της διατάξεως περί βιασμού είναι η έλλειψη του όρου «συναίνεση». Η έλλειψη της συναίνεσης συνιστά στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, η αποτύπωση της οποίας στο κείμενο του νόμου συνιστά επί μακρόν πάγιο αίτημα των φεμινιστικών οργανώσεων. Εδώ τις αγνοείτε.

Ο βιασμός δεν πραγματώνεται μόνο με σωματική βία, απειλή σοβαρού ή άμεσου κινδύνου της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας, όπως επαναλαμβάνεται τόσο στην παλιά όσο και στη νέα διάταξη του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα, αλλά σε κάθε περίπτωση όταν ελλείπει η συναίνεση του θύματος.

Ο νομοθέτης έχει υποχρέωση να σφυγμομετρεί τις ανάγκες τις κοινωνίες, να κρίνει δηλαδή σκεπτόμενος εγκληματολογικά επί τη βάση τού πώς λειτουργεί το έγκλημα, καθώς και των συνεχώς μεταβαλλόμενων αναγκών της κοινωνίας, και αυτό να το σημειώσουμε. Η κοινωνία η σημερινή δεν είναι η ίδια με την κοινωνία όπως ήταν πενήντα ή δέκα χρόνια πριν και δεν θα είναι ίδια η ελληνική κοινωνία δέκα χρόνια αργότερα και είναι χρυσή ευκαιρία να προλάβουμε με κάποιες διατάξεις.

Είναι γνωστό ότι το έγκλημα με το πέρασ του χρόνου αλλάζει μορφή και αυτό επιβάλλει στον νομοθέτη να επαγρυπνά και να νομοθετεί με μοναδικό γνώμονα την ασφάλεια και την προστασία του υπέρτατου αγαθού. Δεν χρειάζονται νομικές γνώσεις ούτε ιδιότητα μέλους νομοπαρασκευαστικής επιτροπής -χωρίς καμμία προσβολή στα πρόσωπά σας, εννοείται-, για να αφομοιώσει κανείς το εξής απλό κείμενο της κοινωνίας: Οι ποινές στα ειδικά εγκλήματα οφείλουν να είναι αυστηρές.

Προτάσεις σχετικές με τις εκρηκτικές ύλες μολότοφ. Ειδικότερα στο άρθρο 272 του Ποινικού Κώδικα περί κατοχής μολότοφ, αυτή μετατρέπεται σε πλημμέλημα με ποινή από 3 έως 5 έτη φυλάκισης, ενώ μέχρι σήμερα η κατοχή και παρασκευή εκρηκτικών υλών τιμωρούνταν με κάθειρξη. Συγκεκριμένα στο παλιό άρθρο ανέφερε ότι, πρώτον, όποιος κατασκευάζει, προμηθεύεται ή κατέχει εκρηκτικές ύλες ή εκρηκτικές βόμβες με σκοπό να τις χρησιμοποιήσει για να προξενήσει κοινό κίνδυνο σε ξένα πράγματα ή κίνδυνο για άνθρωπο ή να τις παραχωρήσει σε άλλον με τέτοια χρήση, τιμωρείται με κάθειρξη. Στο νέο άρθρο αναφέρει ότι, πρώτον, «όποιος κατασκευάζει, προμηθεύεται ή κατέχει εκρηκτικές ύλες ή εκρηκτικές βόμβες από τις οποίες μπορεί να προκληθεί κίνδυνος για άνθρωπο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 3 ετών».

Αναφέρεται στη δεύτερη παράγραφο του νέου άρθρου ότι «ο δράστης δεν τιμωρείται αν πριν εξεταστεί από τις αρχές παρέδωσε με τη θέλησή του σε αυτές τα ως άνω υλικά ή αντικείμενα ή κατέστη σε αυτές δυνατό το να αποκτήσουν στην κατοχή τους ή απέτρεψε με άλλον τρόπο τον κίνδυνο να γίνει χρήση αυτών».

Ουσιαστικά, εάν παραδώσει το υλικό που μετέφερε ο ίδιος, πριν του γίνει έλεγχος από αστυνομικά όργανα, τότε πρέπει να αφήνεται ελεύθερος και να μη διώκεται για την κατοχή του, ούτε καν να εξετάζεται αν ευθύνεται για την κατασκευή τους, ούτε για τον τρόπο προμήθειάς τους. Το θέμα της κατασκευής και κατοχής εκρηκτικών, δηλαδή μολότοφ, οι οποίες έχουν μετατρέψει την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και πολλές άλλες πόλεις σε πεδίο μάχης μεταξύ αστυνομικών και αυτοαποκαλούμενων αναρχικών λαμβάνει πλέον νέες διαστάσεις. Η ανεξέλεγκτη δράση συμμοριών και η μετατροπή περιοχών της Αθήνας σε άβυσσους για τις δυνάμεις δημόσιας τάξης είναι αποτέλεσμα της αντίληψης των κυβερνώντων της Κυβέρνησης για τη βία και το έγκλημα. Την ώρα που αστυνομικοί υποστηρίζουν ότι κινδυνεύει και το βλέπουμε κιάλας- η σωματική τους ακεραιότητα καθημερινά και συνηχίζεται αυτή η κατάσταση, θα θρηνησουμε θύματα, όπως λένε και οι ίδιοι. Την ώρα που σε όλη την Ελλάδα διάφοροι μπαχαλάκηδες απειλούν ζωές και περιουσίες με τη χρήση μολότοφ η Κυβέρνηση διά του νομοσχεδίου, το Υπουργείο Δικαιοσύνης μετατρέπει σε πλημμέλημα και αθώωση αν παραδώσουν ειρηνικά τα όπλα που κατέχουν. Υπ' όψιν δε ότι βάσει του θεμελιώδους άρθρου 2 του Ποινικού Κώδικα περί αναδρομικής ισχύος του ηπιότερου νόμου, οι διατάξεις αυτές θα ισχύουν σε υποθέσεις επί των οποίων έχει ασκηθεί ήδη δίωξη ή έχουν ήδη ορισθεί δικάσιμοι.

Ανθρωποκτονία με δόλο. Η ζωή είναι ένα υπέρτατο αγαθό. Το πιο επώδυνο έγκλημα που μπορεί να διαπραχθεί εντός του οργανωμένου κοινωνικού συνόλου είναι η αφαίρεση ανθρώπινης ζωής. Παγκοσμίως, όταν κάποιος με πρόθεση σκοτώσει άλλον, η ποινή είναι ισόβια κάθειρξη. Είμαι κάθετα αντίθετος με την απαξίωση του κορυφαίου έννομου αγαθού και αυτό διότι στο νέο σχέδιο νόμου προβλέπεται διαζευκτικά και η πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών, εκτός από την ισόβια κάθειρξη στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας με δόλο, άρθρο 299 του Ποινικού Κώδικα. Θα πρέπει να διατηρηθεί το παλιό καθεστώς και η μείωση της ποινής να αντιμετωπίζεται με την αναγνώριση των ελαφροπνικτών περιστάσεων, όπως αυτό είναι αυτονόητο.

Κατάργηση των άρθρων 150 και 151, νόθευση αποδεικτικών και κατάχρηση πληρεξουσιότητας. Με τις νέες διατάξεις καταργούνται τα άρθρα 150 και 151 του Ποινικού Κώδικα. Τι λέει το άρθρο 150, το οποίο τιμωρεί με ποινή κάθειρξης όποιον με πρόθεση νοθεύσει, καταστρέψει ή αποκρύψει έγγραφα ή άλλα αντικείμενα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απόδειξη δικαιωμάτων ή την υποστήριξη συμφερόντων του ελληνικού κράτους ή συμμάχου σε άλλο κράτος; Το άρθρο 151, που καταργείται, τιμωρεί με ποινή κάθειρξης πρόσωπα που εκπροσωπούν τη χώρα σε διαπραγματεύσεις με ξένες κυβερνήσεις και προκαλούν ζημία στα συμφέροντα της χώρας που διαπραγματεύεται. Το καταργούμε το άρθρο. Στόχος του συγκεκριμένου άρθρου ήταν να αποτρέψουμε τους εκάστοτε εκπροσώπους της Ελλάδας να «εκμεταλλευτούν» τρόπον τινά την ιδιότητά τους βλάπτοντας τα συμφέροντα της χώρας.

Το συγκεκριμένο άρθρο, το οποίο τώρα καταργείται, προέβλεπε ότι όποιος ως πληρεξούσιος του ελληνικού κράτους ή

από τους συμμάχους του διεξαγάγει με τέτοια ή άλλη κυβέρνηση υποθέσεις του εντολέα του με πρόθεση κατά τέτοιον τρόπο που να μπορεί να προκύψει βλάβη για τον εντολέα, για το ελληνικό κράτος δηλαδή, τιμωρείται με κάθειρξη, όπως ανέφερε το άρθρο με τίτλο «Κατάχρηση πληρεξουσιότητας» και εντάσσεται στον ισχύοντα Ποινικό Κώδικα στο κεφάλαιο «Προδοσία της χώρας».

Η κατάργηση του συγκεκριμένου άρθρου συνδέεται προφανέστατα, κατά την ταπεινή μου άποψη, με τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Για την υποβάθμιση του εγκλήματος της δωροδοκίας του υπαλλήλου τα είπαν οι συνάδελφοι και δεν θέλω να καταχραστώ τον χρόνο σας.

Κατάργηση των άρθρων 198, 199 και 201 του Ποινικού Κώδικα, ήτοι τα άρθρα που τιμωρούν την κακόβουλη βλασφημία, την καθύβριση θρησκευμάτων και την περιύβριση νεκρών.

Η κατάργηση των άρθρων 198, 199 και 201 του Ποινικού Κώδικος, που αφορούν την κακόβουλη βλασφημία, την καθύβριση θρησκευμάτων και την περιύβριση νεκρών, θα έχει ιδιαίτερα αρνητικά αποτελέσματα για το αγαθό της θρησκευτικής και κοινωνικής ειρήνης στη χώρα μας. Πρακτικά, λοιπόν, οι προωθούμενες ανωτέρω αλλαγές σημαίνουν ότι θα μπορεί ο οποιοσδήποτε, χωρίς να κινδυνεύει να του επιβληθεί κάποια ποινική κύρωση, να υβρίζει δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο τον Θεό, να βλασφημεί δημόσια τα θεία, να καθυβρίζει δημόσια και κακόβουλα με οποιονδήποτε τρόπο την Ανατολική Ορθόδοξη επίσημη θρησκεία του ελληνικού κράτους και οποιαδήποτε άλλη αναγνωρισμένη θρησκεία από το ελληνικό κράτος, να προβαίνει σε περιύβριση νεκρού, να προβαίνει σε περιύβριση τάφου, όπως και ένα σωρό άλλες παραβατικές συμπεριφορές, που μέχρι σήμερα τουλάχιστον θεωρούνται κολάσιμες και επιφέρουν ποινικές κυρώσεις.

Αποτελεί αδήριτη ανάγκη η διατήρηση της πολιτιστικής και πνευματικής ταυτότητας του λαού μας και πρέπει οπωσδήποτε να παύσει η αποδόμηση της ελληνικής κοινωνίας από τις διαχρονικές της αξίες. Θα πρέπει να σταματήσει η αποκαθίλωση των πνευματικού ιστού της Ορθόδοξης Εκκλησίας, η αποδυνάμωση της Ορθοδοξίας κατά την κρίσιμη αυτή περίοδο που διέρχεται η χώρα μας, που μάλιστα τη στιγμή που ο θρησκευτικός φανατισμός στη γείτονα ενδυναμώνεται τραγικές συνέπειες μόνο μπορεί να έχει.

Για την αποποινικοποίηση της κακόβουλης βλασφημίας οδηγούμαστε στην κακουργηματική θρησκευτική αυτοδικία.

Μετατροπή της ποινής από κάθειρξη σε φυλάκιση, παράβαση του απορρήτου τηλεφωνικής επικοινωνίας και προφορικής συνομιλίας. Άρθρο 370 του Ποινικού Κώδικος.

Το άρθρο 370 του Ποινικού Κώδικος, εν συντομία, μέχρι πρότινος όριζε στην παράγραφο 1 ότι όποιος αθέμιτα, υφ' οιονδήποτε τρόπο, παρεμβαίνει σε συσκευή που χρησιμοποιείται για επικοινωνία, όπως το τηλέφωνο, για παράδειγμα, προκειμένου να πληροφορηθεί ή να αποτυπώσει τα λεγόμενα, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Πλέον, με την ίδια συμπεριφορά, η επαπειλούμενη ποινή είναι «φυλάκιση».

Περαιτέρω, η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου όριζε ότι όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με τεχνικά μέσα ή αποτυπώνει με υλικό φορέα προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων ή αποτυπώνει με υλικό φορέα μη δημόσια πράξη άλλου τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα ετών. Πλέον, με την ίδια συμπεριφορά, η επαπειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Με τις προτεινόμενες διατάξεις μετατρέπεται σε πλημμέλημα το κακούργημα της παράνομης καταγραφής τηλεφωνικής συνομιλίας, αδικήμα για το οποίο ελέγχονται διάφοροι φίλοι μας εδώ στην Κυβέρνηση.

Η Κυβέρνηση, με τη νομοθετική της παρέμβαση, επιχειρεί να μειώσει όλες τις ποινές που προβλέπει σήμερα το σχετικό άρθρο, ενώ διέγραψε ειδική πρόβλεψη που έκανε το συγκεκριμένο άρθρο για το έγκλημα, όπως επίσης και για την ανθρωποκτονία από αμέλεια κατά συρροή. Αυτή η απάλειψη επηρεάζει την υπόθεση της τραγωδίας στο Μάτι και είναι ευνόητο.

Η επαύξηση της βαρύτερης ποινής από καθεμιά από τις τρέχουσες αυτές ποινές, που μπορεί να υπεισελάθουν για αμέλεια κατ' εξακολούθηση και για πολλά θύματα, είναι καλύτερη από τέσσερις μήνες εάν η συντρέχουσα ποινή είναι ανώτερη από δύο

έτη, είναι ένα έτος εάν αυτή η ποιή είναι κάθειρξη έως δέκα έτη και δυο έτη εάν η ποιή είναι κάθειρξη ανώτερη από δέκα έτη. Εάν τα εγκλήματα που συρρέουν πραγματώθηκαν σε μια πράξη, το δικαστήριο επαυξάνει ελεύθερα τη βαρύτητα στις συντρέχουσες ποινές.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Β' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ**)

Αυτά είναι γνωστά. Προς Θεού, δεν θέλω να μπαίνω στα χωράφια άλλων, αλλά πρέπει να προσέξουμε ιδιαίτερα αυτό το κομμάτι, διότι με τα εγκλήματα που συντελέστηκαν στο Μάτι και στη Μάνδρα, τουλάχιστον αυτά τα δύο που έτυχαν στα τελευταία τέσσερα χρόνια, θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί με τον τρόπο που η Ποινική Δικονομία, αλλά και οι δικαστές μας θα έρθουν, μετά την ψήφιση αυτού του νόμου και την ισχύ του, να βγάλουν αποφάσεις δίκαιες προς το κοινό, όχι μόνο αίσθημα, αλλά και τις ανθρώπινες ζωές που σώθηκαν, διότι συγγνώμη δεν ακούσαμε, αλλά να βρούμε τουλάχιστον την άκρη στα δικαστήρια.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ευχαριστούμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, είκοσι έξι μαθήτριες και μαθητές και τέσσερις συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 1^ο Δημοτικό Σχολείο της Χίου.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Η κ. Λυμπεράκη από το Ποτάμι έχει τον λόγο.

ΑΝΤΙΓΩΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν είμαι νομικός. Και αυτό θα φανεί στον λόγο μου και στις διατυπώσεις μου. Αφού δεν μπορώ να μιλήσω, λοιπόν, με βάση το λεκτικό της πειθαρχίας, την οποία δεν υπηρετώ, θα μιλήσω πολιτικά, αλλά όχι με την έννοια τη συνηθισμένη, αλλά με την έννοια του πώς αντιλαμβάνεται μία απλή πολίτης τις αλλαγές που γίνονται αυτές τις μέρες, αυτή τη μέρα, σήμερα, με τους κώδικες που ψηφίζουμε.

Στο μυαλό, λοιπόν, της απλής πολίτου, το δικό μου, ποτέ δεν είναι λάθος εποχή για να προχωρήσει η Βουλή στον εξορθολογισμό και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος των ποινών και στην εναρμόνιση με τις διεθνείς πρακτικές. Ποτέ δεν είναι λάθος στιγμή να αντιμετωπιστούν τα σύγχρονα θέματα που δεν υπήρχαν στην προηγούμενη κατάσταση, όπως είναι τα εγκλήματα του ιντερνέτ, τα διασυνοριακά εγκλήματα κ.τ.λ.. Ποτέ δεν είναι κακή στιγμή να καταργηθούν απαρχαιωμένες ποινικές διατάξεις. Τέλος, ποτέ δεν είναι κακή στιγμή να παρθούν μέτρα για να βελτιωθεί η ζωή των κρατουμένων.

Από τη σκοπιά της Βουλευτού του Ποταμιού, μιας φιλελεύθερης Βουλευτού, η οποία αποχαιρετάει, όπως και ο κ. Βενιζέλος τη Βουλή για άλλους λόγους από ό,τι εκείνος, θα ήθελα να πω ότι για μας στο Ποτάμι το πιο σημαντικό πράγμα ότι είναι οι νέοι κώδικες διαπνέονται από την αρχή της επείκειας. Υπάρχουν μικρότερες ποινές, αλλά με δυσκολότερη δυνατότητα αναστολής.

Διότι έχουμε καταλάβει, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι η πολύ μεγάλη ποινή δεν λειτουργεί αποτρεπτικά για τον άνθρωπο ο οποίος σκέφτεται να κάνει ένα έγκλημα. Η πολύ μεγάλη ποινή μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά στο μυαλό του ανθρώπου που τον δικάζει, γιατί θα του φανεί, ίσως, ασύμμετρη σε σχέση με το έγκλημα που έκανε.

Ως εκ τούτου, και ενώ έχω ζυμωθεί σε όλη μου τη νεότητα στα κινήματα τα φεμινιστικά και καταλαβαίνω την ακραία γλώσσα και τον μαξιμαλισμό των αιτημάτων, η αναγνώριση ότι ο βιασμός χωρίς σωματική βλάβη είναι διαφορετικός από τον βιασμό με σωματική βλάβη είναι μία λογική –νομίζω– διάκριση.

Θα ήθελα, επίσης, να υπογραμμίσω ότι είναι σημαντικό από τη σκοπιά της οπτικής του Ποταμιού ότι υιοθετήθηκαν πολλά σχόλια και βελτιώσεις που προτάθηκαν στη διάρκεια της δημόσιας διαβούλευσης. Ιδιαίτερη σημασία για εμένα έχει η αυστηρή τιμωρία του ρατσιστικού εγκλήματος. Δεν θέλω να επεκταθώ περισσότερο, γιατί τα είπα πολύ λεπτομερώς ο εισηγητής μας, ο κ. Μαυρωτάς.

Θα ήθελα, όμως, να πω, σε ό,τι αφορά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ότι η πιο σημαντική για εμένα καινοτομία είναι ότι εισάγει τον θεσμό της ποινικής διαπραγμάτευσης, της συναλλαγής, της εξωδικαστικής -αν θέλετε- επίλυσης που αποσυμφορίζει τελικώς τον χρόνο και τη δραστηριότητα των δικαστηρίων και τελικώς, βελτιώνει την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης.

Στα θέματα φύλου που θα ήθελα οπωσδήποτε να αναφερθώ, θέλω να πω ότι είναι σημαντικό ότι για πρώτη φορά τυποποιείται το αδίκημα της σεξουαλικής παρενόχλησης. Δεν άκουσα κανέναν άλλο να το αναφέρει. Μέσα στον ορμαγδό των καταγγελιών έχει περάσει απαραίτητο. Είναι πολύ σημαντικό.

Θέλω να επανέλθω λίγο στο θέμα του βιασμού. Αν μπορεί ο Υπουργός, να το σουλουπώσει λίγο. Είναι, όμως, λογικό να υπάρχει ηπιότερη ποινή. Μιλήστε με ανθρώπους που έχουν δεχθεί σωματική βία και μιλήστε και με ανθρώπους που έχουν δεχθεί ψυχολογική βία. Συνήθως, αυτοί που δέχονται σωματική έχουν και ψυχολογική βία. Αν καταλήξετε ότι είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα, νομίζω ότι απλώς επαναλαμβάνουμε τα λάθη της νεότητας μας χωρίς να είμαστε πλέον νέοι.

Θα ήθελα, όμως, να υπογραμμίσω και κάτι άλλο εκεί. Εφόσον δεν περιγράφεται η περίπτωση βιασμού χωρίς συναίνεση με την άσκηση ψυχολογικής βίας ή και επειδή το άλλο θεωρείται κακούργημα, η τάση θα ήταν κάθε φορά να χρειάζεται πολύ-πολύ μεγάλο βάρος απόδειξης, προκειμένου να καταδικαστεί κάποιος. Κι εδώ μας φέρνει πάλι σε αυτό που σαν απλός πολίτης παρατηρώ και δεν είμαι σίγουρη ότι το διατυπώνω σωστά, ότι η πολύ αυστηρή ποινή εμποδίζει την περιγραφή μιας πράξης σε αξιόποινη, επειδή θεωρείται ότι είναι εξαιρετικά σκληρή η ποινή που προκύπτει από εκεί.

Προτιμώ, λοιπόν, ένα σύστημα κανόνων που επιτρέπει την απόδοση δικαιοσύνης σε ολόκληρο φάσμα αποχρώσεων, αν θέλετε, εγκλημάτων με διαφορετικές ποινές, παρά να κρατάμε μόνο την πιο ακραία, χτυπητή και αξιόποινη πλευρά του και να πετάμε το μπαλάκι μετά στο ποιος θα το σηκώσει και ποιον θα χαρακτηρίσει.

Επιτρέψτε μου να τελειώσω με τα θέματα του timing, του χρονισμού. Τα κουβεντιάσαμε και μας ταλαιπωρούν από προχθές στη Διάσκεψη των Προέδρων. Φαίνεται ότι υπάρχει μια εμμονή στους Βουλευτές και στις Βουλευτριες κατά παράδοση στη Βουλή να δίνουν μία τρομερή σημασία στο γιατί γίνεται κάτι τη στιγμή που γίνεται και ποιος ωφελείται τελικά. Μία μικρή αντήχηση αυτού του επιχειρήματος την ακούσαμε και στο πότε ακριβώς θα αρχίσει να εφαρμόζεται, αν θα είναι την 1^η Ιουλίου ή την 1^η Σεπτεμβρίου και ποιος θα ωφεληθεί εν τω μεταξύ.

Κοιτάξτε να δείτε κάτι, η δική μας η δουλειά είναι να πηγαίνουμε ένα βήμα πίσω και να βλέπουμε τη μεγάλη εικόνα και κάθε στιγμή έχει τους δικούς της κερδισμένους και χαμένους και τις δικές της κερδισμένες και χαμένες. Εάν δεν είναι αυτή τη στιγμή αυτοί οι συγκεκριμένοι χαμένοι και οι συγκεκριμένοι κερδισμένοι, θα είναι στην επόμενη στιγμή κάποιος άλλος.

Δεν είναι δυνατόν να προσπαθούμε να χαράξουμε πολιτική και το μέλλον αυτής της χώρας, κοιτάζοντας τις άκρες των παπουτσιών μας, ποιος θα ωφεληθεί μικρά και στενά τώρα ή μεθαύριο ή τον άλλο μήνα. Θα ήθελα, λοιπόν, να το πετάξουμε από πάνω μας αυτό το βάρος της απόδειξης, ότι κάτι που κάνουμε σήμερα δεν ωφελεί κανέναν που δεν θα θέλαμε να ωφεληθεί ποτέ και ότι, αν έχουμε κάποια δεύτερη σκέψη, προτιμούμε να μη συζητήσουμε τίποτα και να μη λύσουμε κανένα θέμα, διότι είμαστε υπόλογοι ότι θα ωφεληθεί, για παράδειγμα, ο κ. Κουλουμπουρδάκης στην Κοπενχάγη. Και αυτό είναι λάθος.

Από τη σκοπιά, λοιπόν, ενός φιλελεύθερου κόμματος του Κέντρου, το οποίο έχει υποστεί έκλειψη και άρα μειώνεται και η πολιτική βιοποικιλότητα του Κοινοβουλίου, αλλά όχι της πολιτικής σκηνής ελλιπώς, ήθελα να πω ότι είναι πολύ καλό να συγκεντρωθούμε στα βήματα που πρέπει να πάρουμε για το αύριο, χωρίς να κοιτάμε τις άμεσες, στενές επιπτώσεις που έχει για το σήμερα και για το χθες. Μόνο έτσι έχουμε ελπίδα να ξεφύγουμε από αυτούς τους φαύλους κύκλους και να μιλήσουμε πραγματικά πολιτικά.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Ποταμιού)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κι εμείς ευχαριστούμε, κυρία Λυμπεράκη.

Τον λόγο έχει ο κ. Τσιρώνης από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πριν ξεκινήσω την τοποθέτησή μου δεν μπορώ να μην αναφερθώ στην κατάπτυστη και υβριστική για την πολιτεία μας τοποθέτηση του κ. Λοβέρδου. Μας αποκάλυψε ο κ. Λοβέρδος «...», επειδή συνεχίζουμε να είμαστε μέσα σε αυτό το Κοινοβούλιο. Και βέβαια, δέχθηκε να φύγει από τα Πρακτικά, αλλά η τοποθέτηση υπάρχει και οφείλω να απαντήσω πολιτικά.

Κύριε Πρόεδρε, Βουλευτή με εξέλεξε ο ελληνικός λαός και είμαι εδώ με εντολή του ελληνικού λαού και όχι με εντολή κανενός Λοβέρδου, καμμίας Γεννηματά και κανενός Μητσοτάκη.

Και ο μόνος άνθρωπος, ο μόνος πολίτης αυτής της χώρας, που θα μου πει να πάψω να είμαι σε αυτό το Κοινοβούλιο είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μου δώσει εντολή με την υπογραφή του να πάψω να είμαι Βουλευτής, την άλλη μέρα θα πάψω να είμαι Βουλευτής, την ίδια ώρα θα πάψω να είμαι Βουλευτής. Κάθε άλλος άνθρωπος που, κατά την πολιτική του άποψη, κατά την ιδεολογία του, αμφισβητεί αυτό εδώ το Κοινοβούλιο, είναι αυτός «...», είναι αυτός φασίστας, γιατί δεν διαφέρει σε τίποτα από τον Γεώργιο Παπαδόπουλο, που, κατά τη δική του βούληση, έκρινε ότι για το καλό της χώρας και της ιδεολογίας του έπρεπε να σταματήσει να λειτουργεί η Βουλή και έδωσε αυτός την εντολή στον εαυτό του.

Ποιος είναι ο κ. Λοβέρδος που θα υποδείξει το πόσες μέρες λειτουργεί η Βουλή;

Θα πω το πολύ απλό παράδειγμα: Αν η Βουλή έφτανε στην κανονική της λήξη, αν έπρεπε με βάση τη συνταγματική εντολή, με βάση την εντολή του Συντάγματος, να διαλυθεί και να πάμε κανονικά και όχι σε πρόωρες εκλογές, τι θα γινόταν, δηλαδή; Μία μέρα πριν, δέκα μέρες πριν, έναν μήνα πριν δεν έπρεπε η Βουλή να νομοθετεί και έπρεπε να σταματήσει το κοινοβουλευτικό της έργο; Ποιος θα το πει αυτό; Ο κ. Λοβέρδος;

Στην Αμερική υπάρχουν οι Πρόεδροι, οι οποίοι έχουν χάσει την εντολή, γιατί χάνουν τις εκλογές τον Νοέμβριο -και εκεί το Σύνταγμα τους είναι πραγματικά ιστορικό, είναι αρχαίο σύνταγμα, είναι από τα πιο παλιά συντάγματα-, και παρ' όλα αυτά ασκούν τα καθήκοντα τους κανονικά μέχρι να παραδώσουν στον διάδοχό τους και παράγουν πολιτικό έργο.

Θεωρώ απαράδεκτη, λοιπόν, αυτή την τοποθέτηση και προχωρώ στον νομό. Φυσικά, εδώ πέρα δεν μιλάμε για τις πελατεικές ρυθμίσεις που ψήφισε η Βουλή το 2014 και αρχές του 2015, τελευταία ώρα πριν διαλυθεί, γιατί έχουν γίνει και αυτά. Εδώ μιλάμε για μια τεράστια μεταρρύθμιση, γιατί ένα από τα πιο μεγάλα προβλήματα της ελληνικής πολιτείας είναι ακριβώς η καθυστέρηση της δικαιοσύνης.

Όμως, οφείλω να αναφερθώ και θα αναφερθώ στον κύριο Υπουργό στο θέμα του βιασμού. Λέει, λοιπόν, εδώ πέρα ο νόμος -και είπαμε ότι θα έχουμε νομοτεχνική βελτίωση και την αναμένουμε- ότι όποιος με σωματική βία, απειλή σοβαρού ή άμεσου κινδύνου ζωής, σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετικής πράξης τιμωρείται με κάθειρξη. Και λέμε ότι θα προσθέσουμε και την ψυχολογική βία και μερικά άλλα.

Δεν είναι αυτό βιασμός. Βιασμός είναι η σεξουαλική πράξη χωρίς συναίνεση. Τελεία και παύλα.

Γιατί το λέω αυτό; Το 80%, από ό,τι έχω διαβάσει κοινωνιολογικές μελέτες, των βιασμών που καταστρέφουν ζωές γίνονται χωρίς να υπάρχει καμμία εμφανής σωματική βλάβη ή απειλή ζωής ή απειλή σωματικής ακεραιότητας.

Ο σύζυγος ο απαράδεκτος που βιάζει τη σύζυγό του και εκείνη υποτάσσεται για να μη μάθουν τίποτα τα παιδιά, ο απαράδεκτος συγγενής που έστω και την ενήλικη έφηβη την πειθαναγκάζει, χωρίς καμμία πράξη εκβίασης, απλώς για να μην το μάθει ο μπαμπάς, για να μη διαταραχτεί η οικιακή γαλήνη του σογιού, ο άνθρωπος εκείνος ο οποίος στο όνομα κάποιου -δεν ξέρω ποιου- έρωτα ασκεί αυτή την πράξη, ενώ δεν θέλει η σύντροφός του, αλλά δεν θέλει να χαλάσει τη σχέση της, ουσιαστικά κακοποιεί ψυχικά.

Αυτές οι χιλιάδες περιπτώσεις πώς θα μπορούσαν να ενταχθούν σε αυτό το άρθρο; Πώς θα μπορούσε να τεκμηριωθεί; Γιατί ακόμα και η ψυχολογική βία, απ' ό,τι φαίνεται στη διάταξη που είδαμε την τελευταία, προϋποθέτει κάποια απειλή. Μα ποια είναι η απειλή εν τέλει;

Εδώ θα σας διαβάσω τι λέει το άρθρο 36 της Σύμβασης της Βαρκελώνης, την οποία εμείς εδώ σε αυτό το Κοινοβούλιο κυρώσαμε φέτος: «Διάπραξη μη συναινετικής, κολπικής, πρωκτικής ή στοματικής διείσδυσης σεξουαλικού χαρακτήρα στο σώμα άλλου ατόμου με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε οργάνου του σώματος ή αντικειμένου, διάπραξη άλλων μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα στο άτομο, εξαναγκασμός άλλου ατόμου να συμμετέχει σε μη συναινετικές πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα με τρίτο άτομο. Δεύτερον, η συναίνεση πρέπει να παρέχεται εκουσίως ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου, η οποία αξιολογείται στα πλαίσια των περιστάσεων...». Νομικό κείμενο είναι κι αυτό, ούτε μαξιμαλιστικό ούτε στιδήποτε.

Λέμε, λοιπόν, κάτι πάρα πολύ απλό και εκφράζω και τον Υφυπουργό, τον κ. Δημαρά, ο οποίος και αυτός ανήκει στους Οικολόγους Πρόσινους και έχουμε συνεννοηθεί.

Δεν δεχόμαστε να ψηφίσουμε οποιαδήποτε άλλη διάταξη που δεν είναι αυτού του χαρακτήρα. Δεν δεχόμαστε κλιμάκωση, γιατί ο βιασμός είναι ειδικός εγκλημα, όχι απειλή, επειδή απειλεί τη σωματική ακεραιότητα ή επειδή φοβάται κάποιος τη σωματική βία, αλλά επειδή καταστρέφει ζωές, καταστρέφει ψυχές, καταστρέφει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Δεν μπορούμε να καταλάβουμε αυτή την ειδοποιό διαφορά, την απλή, ότι, αν εμένα μου διαλύσεις την προσωπικότητά μου, μου διαλύσεις την αξιοπρέπιά μου, είναι πολύ χειρότερο από το να απειλεις να μου σπάσεις τα μούτρα ή να μου γδάρεις τα χέρια ή να μου προκαλέσεις μώλωπες που θα αποδειχθούν από κάποιον ιατροδικαστή;

Δεν αντιλαμβάνομαστε το πόσο ειδικός είναι αυτή η πράξη, όταν δεν συναινεί το θύμα; Δεν μπορώ να το αντιληφθώ, λοιπόν. Η συναίνεση είναι συγκεκριμένη λέξη, είναι ορισμός και εδώ σας ανέφερα διεθνές κείμενο, το οποίο έχει κυρώσει η χώρα μας.

Παρακαλώ, λοιπόν, τον Υπουργό να δει ξανά τη νομοτεχνική βελτίωση, να βάλει μέσα τη συναίνεση. Θα χαρούμε να το δούμε αυτό και να δούμε πραγματικά ότι θα ολοκληρωθεί μέσα στον διάλογο. Αναμένουμε.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Το λύσαμε αυτό, πάει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ: Να είστε καλά, ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Και εμείς ευχαριστούμε.

Ο κ. Κωνσταντίνος Κατσίκης έχει τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΙΚΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ της Δικαιοσύνης, αξιότιμοι κύριοι δικαστικοί λειτουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτή ίσως να είναι η τελευταία μου ομιλία στην παρούσα κοινοβουλευτική σύνοδο. Έχει, όμως, χωρίς να το επιδιώξω, σημασιολογικό χαρακτήρα.

Εστιαζόμενος στο γεγονός ότι η ελαχιστότητά μου επέλεξε να είναι εδώ, σε αυτό το Βήμα της Βουλής, αντίθετα από εκείνους που αποχώρησαν -και βεβαίως, απόλυτα σέβομαι αυτό το δικαίωμά τους-, προκειμένου εγώ, ως ορκισμένος υπηρέτης εκείνων οι οποίοι μου εμπιστεύθηκαν αυτή τη θέση στο Κοινοβούλιο και στους οποίους προσπάθησα να την επιστρέψω υπό μορφή δικαίου αυτή την τετραετία, να συνεχίσω και την ύστατη στιγμή να υπερασπίζω όχι μόνο το νόμιμο και δίκαιο αιτήματά τους και δικαιώματά τους μέσα σε ένα κράτος γεμάτο αγκυλώσεις και παθογένειες που τους τα προκαλεί, αλλά κυρίως να στηρίξω τις δημοκρατικές αντιλήψεις τους και τις ελευθερίες τους στον βαθμό που πιστεύω, αξιότιμη κύριε Υπουργέ, ότι με άρθρα του παρόντος νομοθετήματος σήμερα θίγονται.

Και επειδή, κύριοι συνάδελφοι, ουδέποτε στη ζωή μου επέλεξα την αποχή ως μέθοδο αντιπαράθεσης, είμαι εδώ για να καταθέσω, βεβαίως, την άποψή μου και τη θέση μου σε ένα εμβληματικό -θα έλεγα- χαρακτήρα νομοθέτημα, την αναγκαιότητα σύνταξης του οποίου επέβαλε η δικαστική πράξη επτά σχεδόν δεκαετιών και η επιστημονική μελέτη δεκάδων νομικών, προκειμέ-

νου να ερευνηθούν και να αντιμετωπισθούν νέες δικαιοκές συνθήκες.

Ωστόσο, από τη γρήγορη ανάγνωση που κατάφερα να κάνω - γιατί εμβριθής μελέτη δεν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί στα τετρακόσια εξήντα εννέα άρθρα αυτού του νομοθετήματος-κοιμβικό σημείο -ξεκινώ από αυτό, κύριοι συνάδελφοι- που θίγει τον θρησκευτικό πυρήνα του Έλληνα αποτελεί η κατάργηση των άρθρων 198 και 199 του Ποινικού Κώδικα, όπως ισχύει μέχρι αυτή τη στιγμή, που αφορούν τη θρησκευτική εξύβριση.

Αγαπητοί συνάδελφοι του ΣΥΡΙΖΑ, επιτρέψτε μου να σας πω πως το ότι με πάμπολλους τρόπους έχετε διατρανώσει -όσοι εξ υμών το έχετε πράξει- την αθεΐα σας δεν σημαίνει πως αυτό σας νομιμοποιεί στο να θίγεται το θρησκευτικό συναίσθημα ενός ολόκληρου λαού, αποποικιοποιώντας την εξύβριση των θείων.

Με νομιμοποιείτε -συμβολικά αναφέρομαι στον εαυτό μου- στο να καθυβρίζω τη θρησκεία μου, να βρίζω τον Θεό μου, τον Ιησού Χριστό μου, την Παναγία μου, αλλά να βρίζω και τις άλλες αποδεκτές θρησκείες στην ελληνική επικράτεια, τον μουσουλμανισμό, τον βουδισμό, τον ινδουισμό.

Καθυβρίζοντας, λοιπόν, τον Θεό -κάτι που δεν είναι παράνομο-, θα τον εξοργίσω, με οποιοσδήποτε επιπτώσεις επιφέρει αυτό. Και δεν θα είναι παράνομο, αν περάσει η κατάργηση αυτών των δύο άρθρων 198 και 199 του Κώδικα.

Θέλω να σας θυμίσω λιγάκι, αν δεν με απατά η μνήμη μου, ήταν το 2008, όταν ένα δημοσίευμα για τον Μωάμεθ σε μια εφημερίδα -συγχωρήστε με, δεν με βοηθάει η μνήμη μου- ξεσήκωσε όλους τους μουσουλμάνους και τους μωαμεθανούς. Ξήλωσαν τα μάρμαρα από το Σύνταγμα και από το κέντρο της Αθήνας, γίνανε τα όπλα αυτών των θρησκευτικών μειονοτήτων και κατεδάφισαν όλα τα καταστήματα και τα κτήρια της Αθήνας. Οι ζημιές ήταν πολλών εκατομμυρίων.

Επίσης, φαντάζεστε τους πολίτες να αλληλοβρίζονται στον δρόμο, τα πεζοδρόμια, με επίκληση των θείων; Δεν μπορώ να καταλάβω τι κοινωνία πάμε να διαμορφώσουμε και ποια πρότυπα πάμε να επιβάλλουμε με την κατάργηση αυτών των διατάξεων. Αλλά δεν θέλω να πιστεύω ότι μια τέτοια κοινωνία ονειρεύεστε.

Το επιχείρημα της ελευθερίας του λόγου και της δυνατότητας κριτικής δεν μπορεί να σταθεί όταν το ίδιο το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει κρίνει πως οι σχετικοί νόμοι, που σημειωτέον προβλέπονται και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη, δεν παραβιάζουν τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Γιατί, λοιπόν, τέτοια σπουδή; Δεν το καταλαβαίνω από μέρους σας, κόντρα στο λαϊκό αίσθημα. Κι εδώ σταματώ αυτό που ξεκίνησα να λέω για τα άρθρα 198 και 199, τα οποία παρακαλώ πολύ να μην καταργήσετε.

Είναι βέβαιο και το έχουμε βιώσει όλοι ότι ο Έλληνας υπομένει. Υπομένει οικονομική πίεση, εργασιακή ανασφάλεια, επισφαλής μελλοντικά προσδόκιμα, αλλά όποιος επιχειρήσει να του θίξει τα όσα και τα ιερά της φυλής και της πατρίδας δεν ανταποκρίθηκε ο Έλληνας, αντιθέτως εξεμάνη.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Δώστε μου λίγο ακόμη χρόνο, σας παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Συνεχίστε, παρακαλώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΤΣΙΚΗΣ: Ευχαριστώ.

Δώστε μας, λοιπόν, να καταλάβουμε ποια είναι η προσοδοτικότητα που υπηρετεί η συγκεκριμένη τροποποίηση.

Όσο αυτή η ενέργεια είναι ανακόλουθη με το κοινό αίσθημα, άλλο τόσο ανακόλουθη με την κοινή λογική είναι η πρόταση για την τροποποίηση των άρθρων που αφορούν τα εγκλήματα περί της γενετήσιας ελευθερίας. Είναι αδιανόγη, κύριοι συνάδελφοι, η κατηγοριοποίηση του βιασμού που εισάγετε με το άρθρο 336 του υπό ψήφιση νομοθετήματος.

Υπάρχει, αλήθεια, ελαφρύς βιασμός; Υπάρχει βιασμός με τη θέληση και χωρίς τη θέληση του βιαζόμενου; Δεν το χωράει ο νους μας, δεν το χωράει. Θεωρώ πως πρέπει να ακούσετε τις εναντιώσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διαβούλευση, αλλά και μετά τη δημοσιοποίηση του κειμένου.

Είναι αδιανόγη η διαβάθμιση του βιασμού. Υπάρχει «ολίγον βιασμός» και «πολύς βιασμός»; Όχι.

Σε αυτό το σημείο λέω να σκεφτείτε τελικά, όταν θα έρθει η ώρα της ψήφισης του νομοθετήματος, ποιες αλλαγές θα έχετε κάνει, ώστε να συμβάλετε σε ορθό νομικό καθοριστικό πλαίσιο της έννοιας του βιασμού.

Ένα άλλο σημείο στο οποίο θα ήθελα να εστιάσω την προσοχή σας -και με αυτό θα τελειώσω- είναι η μετατροπή αδικημάτων, όπως η απιστία, η απάτη, η υπεξαίρεση, η κλοπή, η διάρρηξη, σε πλημμελήματα και η θεσμοθέτηση ηπιότερης μεταχείρισης στους παρανομούμενους.

Είναι δυνατόν, αλήθεια, να λέτε πως αν κάποιος κλέψει ένα κινητό αντικείμενο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή και αν μπει σε σπίνι με διάρρηξη και κλέψει αντικείμενα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτους ή χρηματική ποινή; Αναφέρομαι στο άρθρο 372. Θέλω να πιστεύω πως εκ παραδρομής έχει γραφεί έτσι το άρθρο. Σας είπα ότι ξεφυχτήσαμε για να κάνουμε μια ανάγνωση, όχι ενδελεχή μελέτη. Αν έχω κάνει λάθος, έχω κάνει λάθος λόγω της πίεσης του χρόνου. Αν, όμως, δεν έχω κάνει λάθος και είναι σωστό αυτό που λέω, θέλω να πιστεύω πως εκ παραδρομής έχει γραφεί έτσι το άρθρο, γιατί διαφορετικά η συλλογιστική μας θα πρέπει να οδηγεί σε άλλες ατραπούς. Δείτε το, γιατί κατά τη γνώμη μου είναι λάθος.

Άλλο σημείο επιβεβλημένης από μέρους σας εξήγησης είναι η χαλαρή αντιμετώπιση όσων δωροδοκούν αλλά και όσων δωροδοκούνται. Είναι δυνατόν όταν όλοι μας έχουμε καταστεί γνώστες πάμπολλων τέτοιων περιπτώσεων, τις οποίες αγωνιζόμαστε να αντιμετωπίσουμε, εσείς να μειώνετε τις ποινές από δέκα χρόνια σε τρία χρόνια και ειδικά όταν πρόκειται για κρατικό αξιωματούχο; Αναφέρομαι στα άρθρα 235 και 236.

Και, βέβαια, το κερασάκι στην τούρτα αποτελεί η μετατροπή από κακούργημα σε πλημμέλημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Αλήθεια, θέλετε να ρίξετε κάποιους στα μαλακά; Επιδίωξη σας είναι η αποσύνθεση του κοινωνικού ιστού; Κανείς δεν καταλαβαίνει αυτή την εμμονική ταχύτητα με την οποία επιθυμείτε να τα τελειώσετε όλα.

Όμως, νομοθετήματα τεράστιου εκποτίματος, όπως ο Ποινικός Κώδικας, θα έπρεπε να τύχουν κοινής αποδοχής και αφού έχει ομιλήσει και τοποθετηθεί ο νομικός κόσμος της χώρας. Τώρα θα περάσετε μόνοι σας ένα αμφίβολου αντικειμενικότητας και αμεροληψίας νομοθέτημα.

Αναφορικά, λοιπόν, με αυτό το νομοθέτημα, που προκαλεί το κοινό αίσθημα των πολιτών, το σύνολο της επιστημονικής κοινότητας, η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτικών δυνάμεων της χώρας, αλλά και η στοιχειώδης λογική λένε πως πρέπει να καταγγείλουμε την κατάθεσή του και να προβούμε στην καταψήφισή του.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Η κ. Κοζομπόλη από τον ΣΥΡΙΖΑ έχει τον λόγο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗ - ΑΜΑΝΑΤΙΔΗ: Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η σημερινή μέρα είναι μια ωραία μέρα, καθώς μετά από επτά δεκαετίες έρχονται προς ψήφιση δύο εμβληματικά νομοθετήματα, που αποτελούν έργο ιστορικής σημασίας, ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και ο Ποινικός Κώδικας. Την ωραία ημέρα σκιάζει η ηχηρή απουσία, πλην του Ποταμιού, της Αντιπολίτευσης, που για μια ακόμη φορά θυσιάζει τη νομιμότητα χάριν της πολιτικής, μικροπολιτικής, θα έλεγα, σκοπιμότητας.

Με υποκρισία επικαλούνται τους θεσμούς που υπονομεύουν. Η Νέα Δημοκρατία μιλάει για απονομιμοποιημένη Βουλή, που άνοιξε για διευθετήσεις. Ανάλογες δηλώσεις ακούσαμε και από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες που αποχώρησαν από τη διαδικασία ψήφισης των κωδίκων.

Αυτές οι δηλώσεις είναι στο σύνολό τους κατασκευασμένες και αποκρύπτουν την αλήθεια. Αποκρύπτουν, δηλαδή, ότι η Βουλή δεν έκλεισε ποτέ για να ανοίξει και ότι λειτουργεί κανονικά, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τον Κανονισμό της, ότι η εμβληματική μεταρρύθμιση των δύο κωδίκων δεν είναι διευθέτηση, ότι οι κώδικες που έρχονται προς ψήφιση δεν είναι προϊόν κομματικής εμπνεύσεως, αλλά κοπιώδες έργο νομοπαρασκευαστι-

κών επιτροπών, που συγκροτήθηκαν τόσο από την παρούσα Κυβέρνηση όσο και από παλαιότερες.

Η διαφορά έγκειται στο ότι το τελικό σχέδιο που έφτασε στα χέρια του νυν Υπουργού Δικαιοσύνης δεν έμεινε στο συρτάρι, κατατέθηκε στη Βουλή και με τη διαδικασία που προβλέπει το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής θα είναι αύριο νόμος του κράτους.

Η συγκεκριμένη συμπεριφορά της Αντιπολίτευσης προσβάλλει τους διακεκριμένους επιστήμονες που επί σειρά ετών εργάστηκαν, το έργο των οποίων είχε τη δέουσα δημοσιότητα. Το τελικό σχέδιο τέθηκε σε διαβούλευση και οι παρατηρήσεις τους ενσωματώθηκαν στο υπό συζήτηση και υπό ψήφιση σχέδιο νόμου, υποδειγματική διαδικασία, την οποία για επικοινωνιακά τερτίπια απαξιώνουν.

Επιπλέον, ενώ αποφεύγουν να πάρουν θέση σε κύρια ζητήματα που πραγματεύονται οι κώδικες, διασπείρουν ψευδείς ειδήσεις, προς τρομοκράτηση των πολιτών.

Θεωρώ ότι σε όλη αυτή τη συμπεριφορά μόνο μία λέξη ταιριάζει: «ντροπή!». Θα κριθούν από την ιστορία.

Η σύνταξη και νομοθέτηση του νέου Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ήταν μία αδήριτη ανάγκη -έχει επισημανθεί προ πολλού από ευρύ κύκλο νομικών φορέων και προσωπών- και αφορά πρωτίτως την κοινωνία και όχι μόνο τον νομικό κόσμο. Η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης, η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός του συστήματος ποινικών κυρώσεων, αλλά και της ύλης, αποτελούν τους βασικούς στόχους του νέων κωδίκων. Μετά από εβδομήντα χρόνια ισχύος τους και δεδομένων των ριζικών τεχνολογικών, οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, είναι προφανής η ανάγκη, η αξίωση εξορθολογισμού τους.

Αυτή τη σπουδαία προσπάθεια επωμίστηκαν και διεκπεραίωσαν με κοπιώδη και επιστημονικά άρτια εργασία τα μέλη των δύο νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, που, βεβαίως, ενσωμάτωσαν και την επιστημονική εργασία των προηγούμενων, επιφανών νομομαθών, καθηγητών νομικών σχολών, δικαστικών λειτουργών, δικηγόρων -μερικοί εκ των οποίων σήμερα είναι εδώ και τους ευχαριστούμε πολύ- εγνωσμένου επιστημονικού και προσωπικού κύρους με ευρυγνώμια και σύγχρονη ματιά για το ποινικό και δικονομικό σύστημα. Το αποτέλεσμα της εργασίας τους είναι εναρμονισμένο με το δικαιοκρατικό και ανθρωποκεντρικό πνεύμα, αλλά και με τις κατευθύνσεις, υποδείξεις των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και προτύπων, ιδίως σε ό,τι αφορά την ισορροπία μεταξύ της υπερβολικής αυστηρότητας των ποινών και της υπερβολικής επιείκειας κατά την εκτέλεσή τους.

Οι αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα είναι πολλές και ουσιώδεις. Επισημαίνω κάποιες από αυτές: Η κατάργηση των πταισμάτων ως εγκλημάτων και η αντιμετώπισή τους ως διοικητικών παραβάσεων. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η άσκοπη ταλαιπωρία των πολιτών, των δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπηρεσιών. Η αναμόρφωση του συστήματος των ποινών, μειώνοντας όπου πρέπει την υπερβολική αυστηρότητα -για παράδειγμα, στην ισόβια κάθειρξη ή στο ανώτατο όριο της πρόσκαιρης, στην ποινική μεταχείριση ανηλίκων και αλλού-, ενισχύοντας τις απειλούμενες ποινές στους διευθύνοντες εγκληματικές οργανώσεις, σε εκείνους που εκμεταλλεύονται γενετήσια τους ανήλικους, στους δράστες ρατσιστικών εγκλημάτων, αλλά και διευρύνοντας το πλαίσιο ποινής και σε λοιπές μορφές βιασμού πέραν των ισχυουσών.

Στο σημείο αυτό -και επειδή διαδίδονται τα αντίθετα- θέλω να παρατηρήσω ότι το σχέδιο νόμου διατηρεί τον βιασμό ως κακούργημα. Αναφέρεται ρητά στην παράγραφο 1 του άρθρου 336. Με την προσθήκη, δε, της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου, η οποία ορίζει ότι «γενετήσια πράξη είναι η συνουσία και η ίση βαρύτερη με αυτήν πράξεις», διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής και η δυνατότητα απόδειξης της παράνομης πράξης.

Περαιτέρω, το κεφάλαιο του Ποινικού Κώδικα «Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής» περιλαμβάνει και πολλές άλλες ποινικοποιήσεις, δηλαδή και άλλα εγκλήματα, που δεν έχουν τις προδιαγραφές βαρύτητας της παραγράφου 1 του 336, αλλά περιλαμβάνουν πράξεις που είναι σεξουαλικές και τελούν-

ται χωρίς τη συναίνεση του θύματος. Οι πράξεις αυτές τιμωρούνται ανάλογα με τις ειδικές περιστάσεις από διάφορες διατάξεις, όπως την παράγραφο 5, που επίσης προστίθεται στο άρθρο 336 και επιχειρεί να καλύψει τις περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στην παράγραφο 1.

Επίσης, με το άρθρο 343 τιμωρείται όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, εκμεταλλευόμενος εργασιακή εξάρτηση ή την ανάγκη του άλλου να εργαστεί ή την παραμονή προσώπου σε σωφρονιστικά ή θεραπευτικά καταστήματα.

Να σημειώσω εδώ ότι η ποινή φυλάκισης που επιβάλλεται, εκτίεται.

Επομένως η αλήθεια είναι ότι οι μη συναινετικές πράξεις στο σεξουαλικό πεδίο τιμωρούνται.

Περαιτέρω, στους νέους κώδικες είναι πολύ σημαντικό το ότι αναβαθμίζεται ο ρόλος της παροχής κοινωφελούς εργασίας -ένα πάγιο αίτημα του νομικού και μη κόσμου- και αποτελεί πλέον αυτοτελή ποινή αντί της καταστολής, του εγκλεισμού στις φυλακές. Λειτουργεί, έτσι, ως εναλλακτική ποινή της στερητικής της ελευθερίας και θα συμβάλει τα μέγιστα στην αποσυμφόρηση των φυλακών και στην ένταξη των παραβατών στην κοινωνία.

Καθιερώνεται ενιαίο ποσοτικό κριτήριο, ζημία άνω των εκατόν είκοσι χιλιάδων για τα κακούργηματα κατά της περιουσίας και καταργείται ο αναχρονιστικός ν.1608/1950, διατηρώντας, ταυτόχρονα, την αυστηρότητα του πλαισίου κατά εκείνων που βάζουν χέρι στη δημόσια περιουσία.

Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας θα πω μόνο ότι ο θεσμός της ποινικής συνδιαλλαγής θα συμβάλει τα μέγιστα -εκτός των άλλων- στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης.

Δεν επεκτείνω σε επιμέρους ενδιαφέρουσες και ορθές αλλαγές.

Καταλήγω, λέγοντας ότι η ουσία των νέων κωδίκων συνίσταται σε μια μεγάλη τομή, σε μια σπουδαία μεταρρύθμιση. Οι πολίτες, ο νομικός κόσμος και ο ιστορικός του μέλλοντος θα θυμούνται και θα καταγράφουν την απλή αλήθεια.

Παρά την εργασία που πολλές φορές παραδόθηκε από τις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, η σπουδαία αυτή μεταρρύθμιση των νέων κωδίκων συντελείται από την παρούσα Κυβέρνηση με ηχηρή απουσία των Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας, του Κινήματος Αλλαγής και του Κομμουνιστικού Κόμματος. Κρίμα! (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ο κ. Γεώργιος Ψυχολόγος από τον ΣΥΡΙΖΑ έχει τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κύριοι της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες, βρισκόμαστε μπροστά στη συζήτηση και ψήφιση των σχεδίων νόμων για τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και τον Ποινικό Κώδικα για να εναρμονίσουμε την ελληνική έννομη τάξη, η οποία πάντοτε ήταν σε ένα πολύ προοδευτικό και πολύ προχωρημένο επίπεδο σε αυτά τα θέματα, αλλά να την εναρμονίσουμε και να την εκσυγχρονίσουμε ακόμα περισσότερο στη βάση της διεθνούς και ευρωπαϊκής έννομης τάξης.

Εδώ θέλω να σχολιάσω πολύ γρήγορα τα λεχθέντα από τον κ. Λοβέρδο, τα οποία νομίζω ότι δεν τιμούν την Αίθουσα αυτή, διότι πρέπει να σεβόμαστε πολύ περισσότερο αυτόν τον ιερό χώρο και τους συναδέλφους μας και -δεύτερον- να πω ότι η στάση της Αντιπολίτευσης υπηρετεί εξόφθαλμα μια σκοπιμότητα απέναντι στη νομιμότητα.

Ξεκινώντας, λοιπόν, από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας -αναφέρθηκαν ενδελεχώς από τους εισηγητές μας οι επιμέρους διατάξεις- θέλω να σταθώ στους νέους θεσμούς ποινικής διαπραγμάτευσης, της ποινικής διατάξης και της ποινικής συνδιαλλαγής, που πραγματικά είναι πρωτοποριακοί και θα συμβάλουν στην αποσυμφόρηση των δικαστηρίων και βέβαια στη συστηματικοποίηση των μέτρων που αφορούν ανήλικους παραβάτες, εξασφαλίζοντάς τους ειδική μεταχείριση.

Για τον Ποινικό Κώδικα νομίζω ότι ο εκσυγχρονισμός του συστήματος των ποινικών κυρώσεων -ένα πάγιο αίτημα δεκαετιών από όλες τις πλευρές- και η αντιμετώπιση ζητημάτων που επηρεάζονται από την πρόοδο της τεχνολογίας και τις κοινωνικές

και πολιτικές εξελίξεις, είναι πάρα πολύ σημαντικά θέματα.

Επίσης, μεταξύ άλλων θέλω να πω ότι σε περιπτώσεις που περιουσιακά ή υπηρεσιακά κακοουργήματα στρέφονται κατά του ελληνικού δημοσίου, προβλέπονται πλέον βαρύτερες ποινές. Έτσι, σε συνδυασμό με την επιμήκυνση του χρόνου παραγραφής από τα δεκαπέντε στα είκοσι χρόνια, εξασφαλίζεται η προστασία της δημόσιας περιουσίας και καθίσταται περιπτώς ο ν. 1608/1950, ο οποίος καταργείται, για να μην έχουμε και αυτά τα φαινόμενα που είδαμε με τις καθαρίστριες, οι οποίες τιμωρήθηκαν εξονωτικά και παράλογα με βάση το πλαίσιο αυτό.

Ακόμη, προβλέπονται διαδικασίες δήμευσης και αποκατάστασης της οικονομικής ζημίας. Αναβιβάζεται η προσφορά κοινωφελούς εργασίας σε κύρια ποινή πλέον και όχι σε μια προϋπόθεση για τη μείωση της ποινής. Καταργείται η μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε χρηματική, προκειμένου να μην έχουμε όλα αυτά τα φαινόμενα της εξαγοράς των ποινών και εν τέλει να μην είναι εκπιτέες και βέβαια καταργούνται διατάξεις αναχρονιστικού χαρακτήρα, όπως το αξιόποινο της απεργίας των δημοσίων υπαλλήλων.

Συνεχίζοντας θα ήθελα να αναφερθώ και σε κάποιες διορθώσεις οι οποίες έγιναν και έχουν να κάνουν με όλη αυτή τη διαβούλευση που έγινε το προηγούμενο διάστημα. Είναι πολύ σημαντικό να αναφέρουμε ότι υπήρχε μια αλληλεπίδραση. Είχαμε τα αυτιά μας ανοιχτά στην κοινωνία, στους φορείς και τα πολιτικά κόμματα που παραμένει το ρατσιστικό έγκλημα. Είναι μία διάταξη πολύ σημαντική που δείχνει την ειδική απαξία απέναντι στο έννομο αγαθό και συνιστά επιβαρυντική περίπτωση για το ρατσιστικό κίνητρο, σε ένα έγκλημα για το οποίο πολύ πρόσφατα, μάλιστα, είδαμε μια σχετική απόφαση από το Εφετείο Αθηνών.

Επίσης, στα θέματα του βιασμού, που πολλάκις συζητήθηκαν, νομίζω ότι και με τις βελτιωτικές αλλαγές που ανήγγειλε ο Υπουργός αντιμετωπίζεται επαρκώς και τιμωρείται επαρκώς με βάση και τα αιτήματα που έχουν προβληθεί.

Θα ήθελα, όμως, σε αυτό το σημείο, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να αναφερθώ αναδρομικά στην πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης - από το 2015 και μετά - που έφερε πολλά νομοσχέδια, τα οποία μας τίμησαν ιδιαίτερα, έφεραν τη χώρα σε ένα ανώτερο επίπεδο πολιτιστικά και πολιτικά και που εμείς που την εκπροσωπούμε στους διεθνείς οργανισμούς, βλέπαμε ανάγλυφα ότι η εικόνα μας και η παρουσία μας ήταν σαφώς καλύτερη. Αναφέρομαι στην κατάργηση των φυλακών τύπου Γ' που η αντιπολίτευση και, κυρίως, η Νέα Δημοκρατία θέλει να επαναφέρει, βάζοντας τη φυλακή μέσα στη φυλακή, αποκλείοντας, δηλαδή, κάθε δικαίωμα από τη στιγμή που κάποιος κλείνεται στη φυλακή. Διότι γνωρίζουμε πολύ καλά ότι το μόνο που στερείται κάποιος όταν φυλακίζεται, είναι η ελευθερία του. Οι φυλακές τύπου Γ' διογκώνουν το έγκλημα, γιατί δημιουργούν ωρολογιακές βόμβες μέσα στα σωφρονιστικά καταστήματα.

Εν συνεχεία, έχουμε αναβάθμιση των υποδομών σε πολλά σωφρονιστικά καταστήματα της χώρας μέσα από σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, μέσα από τις αγροτικές φυλακές μέσα από τις γυναικείες φυλακές.

Άλλες κινήσεις από συναρμόδια Υπουργεία είχαν να κάνουν αμιγώς με τον τομέα των δικαιωμάτων και των ελευθεριών, είτε των ατομικών είτε των κοινωνικών, επειδή γνωρίζουμε ότι υπάρχει μια καθολικότητα στην αντιμετώπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εμείς, λοιπόν, προσπαθήσαμε να μην αφήσουμε το ένα και να καταργήσουμε το άλλο. Να λειτουργήσουν ενιαία, στη λογική της καθολικότητας των δικαιωμάτων.

Σε αυτή, λοιπόν, τη λογική και απ' αυτή την άποψη, φέραμε το νομοσχέδιο για την ιθαγένεια των παιδιών δεύτερης γενιάς τα οποία φοίτησαν ή γεννήθηκαν στη χώρα αυτή και που μέχρι τώρα δεν είχαν το δικαίωμα να λάβουν την ελληνική υπηκοότητα.

Εν συνεχεία, φέραμε το σύμφωνο συμβίωσης, το οποίο διευρύνουμε για όλα τα ζευγάρια, χωρίς διακρίσεις.

Φέραμε την κατάργηση της υποχρεωτικότητας της σαρία που ήταν σταθερό και πάγιο ζήτημα, το οποίο απασχολούσε και το Συμβούλιο της Ευρώπης, από το οποίο πιεζόμασαν να το κάναμε. Το νομοθετήσαμε, λοιπόν, και αυτό.

Φέραμε την κύρωση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης

για την πρόληψη της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας. Είμαστε από τους τελευταίους που φέραμε για κύρωση ένα τέτοιο νομοθέτημα, βάζοντας και τις αντίστοιχες δομές και χρηματοδοτήσεις για να εφαρμοστεί στην πράξη.

Φέραμε το νέο σύστημα αναδοχής και τεκνοθεσίας που επί δεκαετίες περίμενε η ελληνική κοινωνία.

Και, βέβαια, η Ελλάδα δίνει σήμερα μάχη στο προσφυγικό και το μεταναστευτικό σε μια αντίρροπη πορεία από την υπόλοιπη Ευρώπη, με σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της Συνθήκης της Γενεύης. Πρέπει να συνεχίσουμε και να αγωνιστούμε για να επηρεάσουμε κι όλες τις άλλες χώρες να εφαρμόσουν τις αποφάσεις.

Αναφέρθηκα ενδεικτικά σε κάποια απ' αυτά που έχουμε κάνει τα τελευταία χρόνια, τα οποία, νομίζω, έφεραν και στο κομμάτι των δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου μια επανάσταση σε σχέση με αυτά που είχαμε να δούμε για δεκαετίες.

Κλείνω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, λέγοντας ότι γι' αυτή την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ εγώ είμαι περήφανος, γιατί απαρτίζεται από ανθρώπους οι οποίοι και σε νομικό και σε πολιτικό και σε κινηματικό επίπεδο έχουν μια τεράστια διαδρομή. Είμαι σίγουρος ότι όλοι μαζί και το επόμενο διάστημα θα συνεχίσουμε τη μάχη για έναν κόσμο στο μπόι των ονείρων και των ανθράπων. Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ο κ. Κωνσταντίνος Δουζίνας έχει τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΟΥΖΙΝΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Όλοι έχουμε δει την απεικόνιση της δικαιοσύνης ως μιας γυναικάς με μια ζυγαριά και συνήθως με κλεισμένα τα μάτια. Δηλαδή, η δικαιοσύνη ως ένα ζύγισμα και μια εξισορρόπηση. Το Ποινικό Δίκαιο είναι ακριβώς ο χώρος στον οποίο αυτή η έννοια της εξισορρόπησης και του ζυγίσματος αρχών και αξιών είναι κεντρικός.

Ποιες είναι αυτές οι αρχές; Θα τα πω λίγο απλά. Με τόσους συναδέλφους και φίλους καθηγητές του Ποινικού Δικαίου, εγώ είμαι απλώς ένας καθηγητής της φιλοσοφίας του δικαίου.

Από τη μία πλευρά έχουμε το δημόσιο αγαθό στην ασφάλεια, στην αποτροπή της εγκληματικότητας, στην προστασία των πολιτών και από την άλλη έχουμε την αξιοπρέπεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των συμμετεχόντων στην ποινική διαδικασία, αλλά κυρίως του κατηγορουμένου, του καταδικασθέντος και του τιμωρημένου, του φυλακισμένου κ.λπ., με σκοπό, βέβαια, και την αναμόρφωση του και την επιστροφή του στην κοινωνία.

Ο Γερμανός φιλόσοφος Χέγκελ έλεγε στην αρχή του 19^{ου} αιώνα ότι η τιμωρία αποτελεί αναγνώριση της αξιοπρέπειας και της ταυτότητας του εγκληματία. Μάλιστα, έλεγε ότι ο κατάδικος και ο εγκληματίας -ακόμα κι αυτός που καταδικάστηκε σε θάνατο- πρέπει να επιθυμεί την ποινή του, διότι αυτόν τον φτιάχνει έναν πραγματικό και πλήρη άνθρωπο.

Βέβαια, στους δύο αιώνες που πέρασαν από τότε, οι επιστήμες, η Ποινική Επιστήμη, η Εγκληματολογία, η Σωφρονιστική, ειςήγαγαν αρχές ανθρωπισμού στο Ποινικό Δίκαιο και στην ποινική διαδικασία. Έτσι, έχουμε φτάσει σε αυτή την εξισορρόπηση, αυτό που προσπαθούμε να αξιολογήσουμε σήμερα, αλλά και σε οποιοδήποτε άλλο νομικό κρατοδικαϊκό καθεστώς, είναι ακριβώς κατά πόσον αυτή η εξισορρόπηση φαίνεται να είναι επιτυχημένη, να έχουν ληφθεί υπ' όψιν και οι δύο πλευρές της ζυγαριάς.

Τα τελευταία, όμως, χρόνια, από το 1989 και μετά -κι εγώ ξέρω περισσότερο, βέβαια, τον αγγλοαμερικανικό κόσμο-, έχουμε μία στροφή και του Ποινικού Δικαίου και της Ποινικής Δικονομίας προς μεγαλύτερη αυστηρότητα, προς μεγαλύτερες ποινές, προς αυστηρότητα στις συνθήκες έκτισης των ποινών και, βέβαια, τη μεγαλύτερη παραμονή στις φυλακές και τη δημιουργία αυτών των ειδικών φυλακών, αυτό που ακούστηκε πριν, των φυλακών τύπου Γ' κ.λπ.. Μάλιστα, έχουμε και άλλα χαρακτηριστικά, όπως ότι ορισμένες μειονότητες τείνουν να είναι δυσανάλογα εκπροσωπούμενες στον πληθυσμό των φυλακισμένων. Παραδείγματος χάριν, στην Αμερική το 10% όλων των νέων μαύρων, Αφροαμερικανών, κάποια στιγμή πηγαίνουν φυλακή.

Γιατί συνέβη αυτό; Γιατί έχουμε αυτή την αυστηροποίηση όλων των πλευρών του ποινικού συστήματος; Θα έλεγα πολύ

απλά και γρήγορα ότι υπάρχουν δύο λόγοι. Ο πρώτος είναι ότι τα τελευταία τριάντα, σαράντα χρόνια με αυτό που λέγεται πιθανόν υπερβολικά και λανθασμένα, με την είσοδο, δηλαδή, του νεοφιλελευθερισμού, με την υποχώρηση του κοινωνικού κράτους, ο κόσμος, οι πολίτες στη δυτική Ευρώπη έχουν πάρει ένα μήνυμα ότι το άτομο, ο ατομοκεντρισμός, το συμφέρον του καθενός μας βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο της άσκησης της πολιτικής, η ατομική επιθυμία μηχανή της οικονομίας. Ο άλλος είναι είτε εμπόδιο στα σχέδιά μου, είτε είναι εργαλείο, το οποίο μπορώ να το χρησιμοποιήσω ακριβώς για να επιτύχω τα σχέδιά μου.

Σε αυτή την ατομοκεντρική κατεύθυνση, σιγά-σιγά η γραμμή μεταξύ νομιμότητας και παρανομίας έχει αρχίσει να εξασθενεί και να γίνεται ένα continuum, μία συνέχεια, μεταξύ νόμιμης και παράνομης συμπεριφοράς. Κυρίως αυτό το βλέπουμε στα λεγόμενα «White-collar crimes», στα «εγκλήματα που άσπρου κολάρου», των ανωτέρων υπαλλήλων και αυτών που έχουν σχέση με το μανάτζμεντ, τις τράπεζες, όπου εκεί, βέβαια, η τιμώρηση είναι πολύ μικρότερη.

Το ξέραμε, όμως, αυτό από την περίοδο του Χομπς. Ο Χομπς είχε πει ότι αν η συναίνεση προς τον Λεβιάθαν, προς το κράτος, προς την κρατική εξουσία υποχωρεί, τότε ο μόνος τρόπος με τον οποίον είναι δυνατόν να επιτευχθεί η κοινωνική ειρήνη είναι ο δικαστής, ο φύλακας και ο εκτελεστής. Και είναι ακριβώς μέσα από την υποχώρηση εκείνων των πηγών και των πόρων που δημιουργούν την αποδοχή και τη συναίνεση των πολιτών -ενός μεγάλου τμήματος των πολιτών- προς το κράτος, που έχουμε αυτή την κατάσταση. Το ξέραμε αυτό. Ξέραμε, δηλαδή, ότι αυτή η λεγόμενη «νεοφιλελευθεροποίηση», αυτή η υποχώρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων και των άλλων δικαιωμάτων, θα οδηγούσε σε αύξηση και της παρανομίας και της εγκληματικότητας, αλλά και της αυστηρότητας των κρατικών απαντήσεων σε αυτό το φαινόμενο.

Και εκεί ήρθε και προστέθηκε και η λεγόμενη πολιτική του εκφοβισμού. Από τις 11 Σεπτεμβρίου και μετά σε όλο τον κόσμο, σε όλο τον αγγλόφωνο κόσμο, που τον ξέρω εγώ καλύτερα, είχαμε -ακριβώς αυτό έλεγα πριν- την αυστηροποίηση, τη δημιουργία ιδιωνύμων εγκλημάτων, την αύξηση των ποινών, την αύξηση του χρόνου έκτισης ποινών κ.λπ.. Ο φόβος του εγκλήματος έγινε εργαλείο πολιτικής.

Και ερχόμαστε πολύ σύντομα εδώ στην Ελλάδα. Εδώ η κατάσταση ήταν ιδιόμορφη σε έναν μεγάλο βαθμό. Το νομοσχέδιο των εκλεκτών συναδέλφων προχωράει προς τον εκσυγχρονισμό και την εκλογίκευση του ποινικού συστήματος. Να πω μόνο μια κουβέντα σχετικά με τον τρόπο έκτισης των ποινών, κυρίως της φυλάκισης, και να πω και ένα σύνθημα, το οποίο λέμε στην Αγγλία και είναι το εξής: Η φυλάκιση είναι η ποινή. Ο τρόπος έκτισης της ποινής -είτε ως τιμωρητικός είτε ως εξουθενωτικός- δεν είναι ποινή. Αυτό νομίζω, σε ένα μεγάλο βαθμό, το πετυχαίνει αυτός ο νέος Ποινικός Κώδικας, ο οποίος ακριβώς, κάνοντας εκλογίκευση των ποινών και του τρόπου άσκησης τους, προχωράει προς τη σωστή κατεύθυνση και πηγαίνει αντίθετα σε αυτά που έλεγα πριν για τα άλλα νομικά συστήματα της Δύσης.

Θέλω να πω δυο κουβέντες για τον βιασμό. Θεωρώ ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα που είχαμε σχετικά με την ιστορία του βιασμού ήταν η δημόσια συζήτηση που έγινε, που έδωσε την εντύπωση -και με ορισμένα ψέματα που ακούστηκαν περί της κατάργησης της κακουργηματικής του ιδιότητας- σε πάρα πολλές και πολλούς ότι κατά κάποιο τρόπο ο βιασμός δεν είναι σημαντικό έγκλημα. Αυτό προφανώς ήταν ψέματα, αλλά αυτού του είδους η συζήτηση νομίζω δυναμώνει μια αντίληψη που υπάρχει γενικά στην κοινωνία και που κάνει τον βιασμό ένα από τα πιο υποτιμημένα εγκλήματα σε όλα τα επίπεδα. Είναι ένα εξαιρετικά συνηθισμένο, αλλά αόρατο έγκλημα.

Στη Μεγάλη Βρετανία οι έρευνες δείχνουν ότι μέχρι και το 92% των βιασμών δεν αναφέρονται στην αστυνομία. Παραπέρα, από αυτό το 92%, από το υπόλοιπο 8%, μόνο το 8% πηγαίνει σε δίκη και μόνο στο 3% υπάρχουν καταδικές για τον βιασμό. Δηλαδή σε όλα τα επίπεδα στα οποία το κράτος αντιμετωπίζει αυτό το έγκλημα έχουμε μια σημαντική υποβίβαση.

Στην Ελλάδα μία στις πέντε γυναίκες -σύμφωνα με μία από τις καλύτερες έρευνες που έχουμε- θα αναγκαστούν να έχουν σε-

ξουαλικές σχέσεις χωρίς να συναινέσουν, θα βιαστούν, και οι περισσότερες δεν το αναφέρουν πουθενά. Το 80% των βιασμών δεν καταγγέλλεται και θεωρείται συχνά ότι είναι έγκλημα κατά της τιμής της γυναίκας και όχι έγκλημα της δημόσιας τάξης και βέβαια η πλειονότητα των βιασμών δεν είναι ο άγνωστος βιαστής, που είναι βέβαια και το αντικείμενο του φόβου και του τρόμου των γυναικών, αλλά κάποιος μέσα στην οικογένεια ή το περιβάλλον τους.

Αυτά είναι στοιχεία που υπάρχουν στη διεθνή βιβλιογραφία πλήρως νομίζω καταγεγραμμένα. Εγώ έχω την τιμή -και τη δύσκολη θέση- η σύντροφός μου, η Τζοάνα Μπουρκέ, να είναι πιθανόν η πιο γνωστή διεθνώς ερευνήτρια για τα θέματα του βιασμού και τα βιβλία της είναι μεταφρασμένα και στα ελληνικά και τα έχω μάθει από κοντά.

Θέλω να τελειώσω με το εξής: Προφανώς αναγνωρίζω το πρόβλημα που υπήρξε και τη συζήτηση η οποία έγινε, αλλά όταν μιλάμε και επιστημονικά αλλά και με έναν διδακτικό τρόπο προς την κοινωνία μας, η οποία σε μεγάλο βαθμό, όπως και οι άλλες, υποτιμά το τεράστιο και απαράδεκτο και καταστροφικό για τα θύματα έγκλημα, πρέπει να πούμε πάρα πολύ ξεκάθαρα: Σεξουαλική πράξη χωρίς συναίνεση είναι βιασμός, τέλεια και παύλα.

Εγώ καταλαβαίνω ότι πιθανόν αυτή τη στιγμή, μέσα από τις ιδιομορφίες και μέσα από τα άλλα τεχνικά θέματα που έχουν ανακύψει, πιθανόν δεν ήταν δυνατόν να γίνει. Εντούτοις, οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη γίνεται χωρίς τη ρητή και σαφή συγκατάθεση είναι βιασμός. «Όχι» σημαίνει «όχι», ακόμα και αν το θύμα είναι υπό την επήρεια αλκοόλ, εάν κοιμάται, εάν είναι σε αναισθησία.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει βιασμός και η μεγαλύτερη υποχώρηση νομίζω και του πολιτικού και του νομικού συστήματος είναι να κάνει μια σειρά από μεταρρυθμίσεις, όχι μόνο στο τελευταίο σημείο, που είναι η ποινική δίκη -όπως σας είπα, πάρα πολύ λίγες υποθέσεις καταλήγουν στην ποινική δίκη και παγκοσμίως και εδώ- αλλά από το πρώτο επίπεδο, στην αστυνομία, να υπάρχει εκπαίδευση αστυνομικών να μπορούν να μιλάνε με τα θύματα, με αυτούς που έρχονται να καταγγείλουν, και σε όλο το επίπεδο της ποινικής διαδικασίας.

Θέλω, τελειώνοντας, να πω κατ' αρχάς ότι με τον κ. Βενιζέλο είμαστε συνάδελφοι. Εγώ είμαι μεγαλύτερός του και έχει χρησιμοποιήσει και το έργο μου και το έργο των «Critical legal studies» επανειλημμένα στο παρελθόν. Εδώ στη Βουλή είχαμε πολλές αντιθέσεις, αλλά νομίζω ότι είναι σημαντικό να πω εγώ, ως ένας συνάδελφος πανεπιστημιακός και μέχρι το απώτερο μέλλον συνάδελφος πολιτικός, ότι πρέπει αυτή η Αίθουσα να τον αποχαιρετήσει. Είχαμε μεγάλες διαφορές, αλλά πρόκειται περί ενός σημαντικού κοινοβουλευτικού ανδρός.

Για να τελειώσω, για εμένα προσωπικά, ως Βουλευτή για πρώτη φορά στη ζωή μου, και μετά από πολύ μεγάλη θητεία στα πανεπιστημιακά θρανία και στο εξωτερικό, ήταν μια μεγάλη εμπειρία και πρέπει τελειώνοντας -γιατί πιθανόν αυτή είναι η τελευταία μου ομιλία σε αυτή την περίοδο και πιθανόν και στις επόμενες- να ευχαριστήσω το Προεδρείο αλλά κυρίως τις Υπηρεσίες της Βουλής. Συναντώντας τους συναδέλφους από τις Υπηρεσίες της Βουλής συνάντησα μερικούς από τους πιο αποτελεσματικούς και νομίζω από τους πιο συνεργατικούς ανθρώπους στη ζωή μου. Δεν παίρνουν την πλήρη αναγνώριση την οποία δικαιούνται και νομίζω ότι είναι σημαντικό να το λέμε ξανά και ξανά: Χωρίς τους υπαλλήλους και τις Υπηρεσίες της Βουλής δεν θα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε και πρέπει να τους ευχαριστήσουμε και πάλι.

Τέλος, σε όλους τους συναδέλφους: Με πίκραναν, τους πίκρανα, ως Πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών που είχαμε πολλά προβλήματα και πολλές προκλήσεις -βέβαια κυρίως με τη Συμφωνία των Πρεσπών- υπήρξαν και επιθέσεις και αντεγκλήσεις, αλλά προσπαθήσαμε νομίζω όλοι να κάνουμε ό,τι μπορούσαμε. Εντούτοις, ως η τελευταία μας -πιθανόν- ομιλία σε αυτό το Κοινοβούλιο, πρέπει να πούμε ότι το έργο της δημοκρατίας δεν σταματάει, θα συνεχιστεί. Το υπηρετήσαμε καλύτερα ή χειρότερα κάποιοι, αλλά νομίζω βγαίνουμε όλοι μας -και ελπίζω και ο ελληνικός λαός- σοφότεροι από αυτή την περίοδο.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ευχαριστούμε τον κ. Δουζίνα που ήταν μια ξεχωριστή φωνή σε αυτή την Αίθουσα και πιστεύω θα είναι κιάλας απόλυτα χρήσιμος για το Κοινοβούλιο.

Τον λόγο έχει τώρα ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ κ. Σπύρος Λάππας για δώδεκα λεπτά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Ξεκινάω με μια εκμυστηρευση. Ως δικηγόρος, από τα νεαρά μου χρόνια μέχρι τώρα, έχω χρησιμοποιήσει τα συγγράμματα, τις απόψεις, τις επιστημονικές σελίδες, τη νομική πένα όλων των παρισταμένων των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών και στο μυαλό -ξέρετε- των δικηγόρων ενός περιφερειακού πρωτοδικείου, όπως είναι η Καρδίτσα, άντε και το Εφετείο Λάρισας, όλες αυτές οι κορυφαίες πένες της νομικής σκέψης έμοιαζαν στο μυαλό μας με αυτό που λέγαμε «γίγαντες του νομικού πολιτισμού». Βλέπω δίπλα μου τώρα και κατεβαίνοντας από το Βήμα τελευταία μέρα της σύγκλησης της Βουλής, σήμερα και αύριο, πραγματικά θα είμαι πολύ εντυπωσιασμένος με την παρουσία τους και όχι μόνο με την προσωπική παρουσία τους αλλά και με όσα έχουν κάνει για τη συγκρότηση ολόκληρου αυτού του νομικού εγχειρήματος.

Κύριε Πρόεδρε και κυρίες και κύριοι συνάδελφοι και επίσημοι εκλεκτοί προσκεκλημένοι των επιτροπών, η νομική επιστήμη κατατάσσεται, σύμφωνα με την πυραμίδα του Κεντρόφ, που είναι η κατάταξη των επιστημών, στις θεωρητικές, ανθρωπιστικές επιστήμες. Και υπό την έννοια αυτή, στον πυρήνα της έχει και πρέπει να έχει, και στη χώρα μας αλλά και σε όλον τον κόσμο, απόλυτα ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα και αυτό να πηδαλιουχεί τη σκέψη και του ερευνητή και του εφαρμοστή του δικαίου αλλά και της Βουλής που νομοθετεί. Και νομίζω ότι αυτό ακριβώς το στοιχείο του ανθρωποκεντρικού πυρήνα της νομικής σκέψης αποτυπώνεται, απόλυτα θα έλεγα εγώ, στο σχέδιο των δύο κωδίκων που έχουμε μπροστά μας. Και γι' αυτό είμαστε περήφανοι και για εσάς, και για το ελληνικό Κοινοβούλιο και γενικότερα για τη νομική κοινότητα.

Βλέπετε κι εσείς ότι η Βουλή σήμερα συνεδριάζει με την απουσία του κόμματος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Εδώ ανοίξετε μια παρένθεση. Η Αξιωματική Αντιπολίτευση έχει απόλυτο πολιτικό, κοινοβουλευτικό και συνταγματικό ρόλο, σημαντικότητα. Κλείνει η παρένθεση. Είμαστε σχεδόν μόνο η Πλειοψηφία και Το Ποτάμι.

Παρ' όλα αυτά, εγώ και επέμενα και επιμένω ότι καλώς κάνομε και συζητάμε τους κώδικες, τις προτάσεις δηλαδή, και αυτό χρειάζεται ένα θάρρος και να θυμίσω στον φίλο και αξιότιμο Υπουργό Δικαιοσύνης μια φράση από τον Πλούταρχο: «Αρχή γαρ του νικάν το θαρρείν». Άρα, λοιπόν, αυτό θεωρώ ότι είναι μια θαρραλέα απόφαση, μια θαρραλέα πρωτοβουλία, μια θαρραλέα πολιτική και κοινοβουλευτική επιλογή. Άρα είναι το πρώτο μιας σοβαρής νομικής πολιτικής και συνταγματικής νίκης.

Άκουσα πριν τον συνάδελφο, τον κ. Δουζίνα, με τον οποίο συνεργαστήκαμε σε πολλές επιτροπές με κυρίως λιγότερο πολιτικό και περισσότερο επιστημονικό-νομικό χαρακτήρα, όπως ήταν οι Επιτροπές Διερεύνησης Σκανδάλων που είχαμε νομικά θέματα τεράστια και σοβαρά. Αγαπητέ Κώστα, μπορεί να είναι η τελευταία μας σήμερα συνάντηση στα έδρανα του ελληνικού Κοινοβουλίου και ασφαλώς αποχωρώντας από τη Βουλή σήμερα, που δεν ξέρουμε αν θα είμαστε πάλι εδώ την επόμενη εκλογική περίοδο, κρατώ βαθιά μες στην ψυχή μου τη συνάντησή μας και τις εντυπώσεις που έχω αποκομίσει από τη σχέση μας.

Επειδή, όμως, είστε καθηγητής της Φιλοσοφίας του Δικαίου, θέλω πάλι σαν προοίμιο αυτής της τοποθέτησής μου να πω αυτό που γράφετε στα βιβλία σας. Με ρωτούσε τώρα έξω ένας άνθρωπος: «Τι είναι τέλος πάντων αυτός ο νόμος, γιατί είναι τόσο σημαντικός;». Άλλος με ρωτούσε γιατί είναι καταλυτική η σημασία του και συνιστά ακόμα να βρούμε και λεπτομερειακά.

Θα πω κάτι που λέτε στο βιβλίο σας. Ο νόμος, όπως έχει αναλύσει την ουσία του δικαίου ο κ. Δουζίνας δηλαδή, ως ανθρώπινο δημιουργηματο-κατασκευάσμα είναι a priori ατελής και γι' αυτό προβλέπεται η τροποποίηση του άλλωστε, η επικαιροποίησή του κάποιες φορές και συχνά και η κατάργησή του. Ο νόμος, λοιπόν, δεν ταυτίζεται με το δίκαιο, αλλά είναι το απαραίτητο εργαλείο,

ίσως το μοναδικό εργαλείο να βρούμε το δίκαιο. Αυτό λέτε, κύριε Δουζίνα, και το αποδέχομαι απολύτως και πλήρως.

Επίσης, να συμπληρώσω κάτι. Το πρωί, πριν πάω στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, στη συζήτηση που είχα έξω με έναν συνάδελφο εκλεκτό -όχι νομικό, εκλεκτό όμως συνάδελφο, επιστήμονα- για το τι μπορεί να κάνει ο νόμος, σε αυτή την κουβέντα που είχαμε θυμήθηκα μια φράση του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ στα χρόνια βέβαια της κατάρτας και της χολέρας στις ΗΠΑ τη δεκαετία του '50 και του '60, που είναι η περίοδος των φυλετικών διακρίσεων, του άγριου κυνηγητού των έγχρωμων κ.λπ., κ.λπ.. Είπε, λοιπόν, ο Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ: «Είναι αλήθεια ότι ο νόμος δεν μπορεί να αναγκάσει έναν άνθρωπο να με αγαπήσει, αλλά μπορεί να τον εμποδίσει να με λιντσάρει, και αυτό είναι πάρα, πάρα, πάρα πολύ σημαντικό». Αυτό, λοιπόν, μπορεί να κάνει ο νόμος.

Και κλείνοντας την εισαγωγή μου -επειδή προέρχομαι από το δικηγорικό σώμα- και βλέποντας εδώ στην πρώτη σειρά τον αξιότιμο κ. Χριστόφορο Αργυρόπουλο, που και αυτός διακονεί από την πρώτη βαθμίδα επιστημοσύνης και αξιοσύνης στα ποινικά ακροατήρια, για να τιμήσω και το δικηγорικό σώμα πέραν των καθηγητών του πανεπιστημίου και των εφαρμοστών του δικαίου, που σαφώς από το αντικείμενό τους έδειξαν τι μπορούν να κάνουν με τα σχέδια, θα έλεγα, όπως λέει και ο Χένρι Ρόμπερτ σε ένα βιβλίο του μικρό «Ο συνήγορος» ότι: «Το δικηγорικό σώμα είναι τόσο παλιό όσο και το δικαστικό, τόσο ευγενές όσο και η αρετή και τόσο απαραίτητο όσο και η δικαιοσύνη».

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, απαντώντας πριν στον κ. Λοβέρδο για αυτή την πρωτοφανή καταφρονητική στάση που επέδειξε απέναντι στους συναδέλφους της Πλειοψηφίας, καταλογίζοντάς τους άγνοια και αδυναμία κατανόησης των διατάξεων των δύο Ποινικών Κωδίκων, νομίζω είναι μια βαρύτατη προσβολή, όχι μόνο της προσωπικότητας των συναδέλφων, ιδίως των νομικών και όλων των συναδέλφων, αλλά και μια βαριά προσβολή του κοινοβουλευτικού ήθους και της κοινοβουλευτικής τάξης και το επισημαίνω.

Και το επισημαίνω, γιατί προτιμά αυτός και το κόμμα του, όπως και το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, αντί να έρθουν εδώ και να αναπτύξουμε έναν διάλογο σε δύο εμβληματικού χαρακτήρα θέματα, όπως είναι η σύσταση, η συγκρότηση εξαρχής των δύο Ποινικών Κωδίκων, που θα έλεγα ότι θα είναι η αποθέωση του κοινοβουλευτικού και πολιτικού βίου και του νομικού βεβαίως, προτιμούν έξω από τις Αίθουσες να περιδιαβαίνουν ανά δευτερόλεπτο, ανά λεπτό, όλα τα ραδιόφωνα και τις τηλεοράσεις και τα μέσα ενημέρωσης και τις εφημερίδες και να καταγγέλλουν, λέει, την Πλειοψηφία, γιατί προχωράει στην ψήφιση των κωδίκων, μάλιστα αφήνοντας σοβαρούς υπαινιγμούς, βαρύτατους και για τα μέλη των παρασκευαστών επιτροπών, λέγοντάς τους ότι υποτάχτηκαν δήθεν στις διαθέσεις σκοπιμότητας και ταπεινού χαρακτήρα του κυβερνητικού κόμματος, δηλαδή του ΣΥΡΙΖΑ.

Λένε ακριβώς τα ίδια με όσα έλεγαν πριν από έναν ή δύο μήνες για το σύνολο των δικαστικών λειτουργιών που ασχολούνταν με υποθέσεις που έστειλε η Βουλή στη δικαιοσύνη. Είναι ακριβώς η ίδια επιχειρηματολογία, το ίδιο αφήγημα, το οποίο το καταγγέλλω και μακριά από εμάς, τουλάχιστον από τους Βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ. Άλλωστε, θα έλεγα και μακριά από τους ανθρώπους της νομικής επιστήμης, γιατί η νομική επιστήμη καταυγάζεται όταν υπάρχει ένας αένας διάλογος. Άλλωστε, γνωρίζουμε τη φράση *audi alteram partem* ή «πάντα χάριν ενδέχεται και άλλως έχει» ή τα έχει κάνει κομμάτια που αποτελούν τη βάση, τη ρίζα, τη ραχοκοκαλιά της ποινικής επιστήμης διεθνώς και στη χώρα μας βεβαίως. Ή αν θέλετε τη φράση του Ηράκλειτου «εκ των διαφερόντων καλλίστην αρμονίαν».

Δεν μπορούμε εδώ από τις αντιπαραθέσεις, από τον γόνιμο διάλογο, να φτάσουμε σε μια σύνθεση, σε μια τέτοια σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία, όπως είναι η σύνταξη των δύο κωδίκων, που δεν ικανοποιούν αυταρέσκεια ενός κόμματος ή ενός Υπουργού. Πρέπει να το κατανοήσουν και οι πολίτες και η ελληνική κοινωνία ότι οι κώδικες, όπως έρχονται, ικανοποιούν βασικές, οξύτερες κοινωνικές ανάγκες και υπό την έννοια αυτή αφορούν και τη δημοκρατία συνολικά.

Δεν θα ξεχάσω, βεβαίως, ότι έτσι που ασχολούνται οι συνά-

δελφοί των δύο άλλων κομμάτων με τα μέσα ενημέρωσης και όχι με το Κοινοβούλιο, θέλοντας θα επιτύχουν έναν διάλογο, φτάνουμε σε μια εποχή που θα έλεγε κανένας ότι σε επίπεδο ενημέρωσης είμαστε σε εποχή τεράτων. Πάλι χθες -και σήμερα- ξανάκουσα ότι οι κώδικες του ΣΥΡΙΖΑ -λέει- καταργούν την ισόβια κάθειρξη κ.λπ.. Να μην τα πολυλογώ. Σημεία και τέρτατα! Απίστευτα πράγματα! Και, μάλιστα, τα λένε αυτά οι δημοσιογράφοι και τα δημοσιεύουν την ώρα που συνομιλούν με συναδέλφους νομικούς των άλλων κομμάτων. Αντιλαμβάνεται, λοιπόν, κανένας ότι η πολιτική σκοπιμότητα, το πολιτικό κριτήριο εάν υπερσχύσει του επιστημονικού και του νομικού, πράγματι θα βρεθούμε σε μια εποχή τεράτων.

Η νομική επιστήμη είναι και φραγμός, είναι και ασπίδα, είναι και το ιδανικό και του πολίτη, αλλά και του Βουλευτή. Αν το ξεχνάει αυτό οποιοδήποτε νομικός συνάδελφος, νομίζω ότι διαπράττει μεγάλο σφάλμα. Το ξέρουμε, όμως, γιατί το κάνουν οι συνάδελφοι. Θυμούνται τη φράση του Χάρολντ Λάζουελ που έλεγε ότι «όποιος ελέγχει την πληροφορία, είναι βέβαιο ότι θα ελέγξει πλήρως και την εξουσία». Αυτό κάνουν. Ελέγχουν τα μέσα ενημέρωσης. Δεν γίνεται, όμως, έτσι δυστυχώς.

Πριν περάσω στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα -που θα είναι πολύ σύντομος, γιατί θα είναι αναλυτικός ο κύριος Υπουργός- έκανα πριν μια αναφορά και θα το επαναλάβω. Η ελληνική κοινωνία πέρασε διά πυρός και σιδήρου μετά το 2009, σε προγράμματα λιτότητας και περιοριστικών πολιτικών. Εκεί κατανοήσαμε ότι υπήρχαν και οι περιορισμοί και της δημοκρατίας, θα έλεγα. Είπα πριν ότι το μεγάλο ερώτημα τότε ήταν τι είναι η δημοκρατία και πώς κερδίζεται. Είπα πριν -και απευθύνομαι στα μέλη των επιτροπών, στους σεβαστούς δασκάλους μας- ότι σήμερα, μετά τα μνημόνια, μετά τις περιοριστικές πολιτικές, μετά αυτά τα προγράμματα λιτότητας, νομίζω ότι το αμείλικτο ερώτημα που έχουμε να απαντήσουμε πολίτες, πολιτικοί και επιστήμονες είναι: τι είναι στις συνθήκες αυτές η δικαιοσύνη και πώς απονέμεται.

Θα θυμίσω ότι οι κορυφαίοι διανοητές της εποχής μας, όπως ο Τόσκι, ο Χάμπερμας, ο Καστοριάδης, ο Μπάουμαν, ο Μπαντιού, ο Μαρκ Ρος, είχαν διατυπώσει, σχεδόν με βεβαιότητα, ότι όταν μια κοινωνία συμπίπτει αφόρητα και διαρκώς με προγράμματα περιοριστικών πολιτικών, ιδίως στο θέμα της οικονομίας, είναι βέβαιο -λέει- ότι επιβάλλεται απόλυτα στην πολιτική και στη νομική επιστήμη το χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι αρχές του, ενώ είχαν και αμφιβολίες αν από την κυριαρχία αυτή διασώζεται το σύστημα απονομής δικαιοσύνης και ειδικότερα το σύστημα της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης.

Και πρέπει να ξαναθυμηθούμε, κύριοι συνάδελφοι και εξαίρετοι δάσκαλοι, τι είναι η δικαιοσύνη. Θυμόμαστε ότι η δικαιοσύνη είναι ίσως η κρισιμότερη απ' όλες τις εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής κι αυτό γιατί αποτελεί τον τελικό στόχο, το τελικό αγαθό όπως έλεγαν οι Λατίνοι, το *summum bonum*, της πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης, τόσο με τη μορφή της κοινωνικής δικαιοσύνης όσο και με αυτή της ατομικής, που είναι μία από τις κοινωνικές προϋποθέσεις. Αλλιώς, η διαφορετική αντιμετώπιση των επιμέρους ατόμων θα εισάγει ουσιαστικά πολιτικοκοινωνικές διακρίσεις.

Γι' αυτό άλλωστε όλα τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα χωρίς την ύπαρξη της δικαιοσύνης μένουν κενός λόγος. Γι' αυτό είναι κοινός τόπος ότι η δικαιοσύνη είναι προϋπόθεση αλλά και στόχος ταυτόχρονα για την επίτευξη και διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, που σήμερα διασπάται κυρίως για οικονομικούς λόγους και από προγράμματα λιτότητας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Μισό λεπτό, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Πρόεδρε, ξαναθυμίζω πολύ σύντομα την επιλογή ενός Αρχηγού Αξιωματικής Αντιπολίτευσης -που θέλει να εμφανίζεται ως επίδοξος Πρωθυπουργός- να κάνει μια φοβερή δήλωση προχθές και θέλω να την αντιμετωπίσω. Τα είπε χθες η κ. Χριστοδουλόπουλου στην επιτροπή.

Ακούστε πώς δικαιολόγησε το ότι δεν έρχεται το κόμμα του στη Βουλή να συζητήσουμε τους δύο κώδικες γι' αυτούς τους λόγους που ανέπτυξε πριν. Ακούστε τι είπε ο Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και επίδοξος Πρωθυπουργός: «Δεν θα μπορούμε στο κάδρο μιας απονομιμοποιημένης Βουλής, η οποία...

», παρακαλώ προσέξτε! «...άνοιξε μόνο και μόνο για διευθετήσεις. Να τις κάνουν μόνοι τους, χωρίς εμάς».

Αυτό είναι το αίσθημα ευθύνης που διακατέχει τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, που πολιτικά, νομικά και συνταγματικά έχει θεσμικό ρόλο και θεσμική υποχρέωση, όταν πράγματι έρχονται τέτοιες μεγάλες, καινοτόμες, ενημερωτικού χαρακτήρα νομοθετικές πρωτοβουλίες, να είναι παρόντες στη Βουλή και να δίνουν τον αγώνα είτε να αποδεχτούν είτε να τροποποιήσουν ό,τι κατά την άποψή τους δεν είναι σωστό. Πρωτοφανής δήλωση για Αρχηγό Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και επίδοξο Πρωθυπουργό και με λυπεί αφόρητα.

Είναι, δηλαδή, η Βουλή σήμερα απονομιμοποιημένη, επειδή ηττήθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ στις ευρωεκλογές; Είναι αυτό επιχείρημα που μπορεί να χρησιμοποιεί σε νομικό και πολιτικό επίπεδο ένας Αρχηγός Αξιωματικής Αντιπολίτευσης; Πώς είναι απονομιμοποιημένη; Θα έπρεπε να έχει κλείσει η Βουλή δηλαδή, πριν προκηρυχθούν εκλογές; Ας μας απαντήσουν.

Ειδικά σήμερα -αφορά το δεύτερο σκέλος της δήλωσης του κ. Μητσοτάκη- η Βουλή συνεδριάζει για το θέμα των κωδίκων και ταυτίζεται -λέει- κατά την άποψή του- με κάποια διευθέτηση. Έτσι το αντιλαμβάνεται ο κ. Μητσοτάκης και η Νέα Δημοκρατία; Αυτή τη σοβαρή συζήτηση που γίνεται με ένα τεράστιο επιστημονικό έργο από τα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών, τη χαρακτηρίζει ως μια απλή διευθέτηση; Αυτό νομίζω ότι δεν είναι ο προσήκων σεβασμός ούτε στα μέλη των νομοπαρασκευαστικών επιτροπών ούτε στο επιστημονικό τους έργο, ούτε στο γεγονός ότι δίπλα μας έχουμε την «αφρόκρεμα» της νομικής σκέψης στη χώρα μας -και πρέπει να είμαστε περήφανοι γι' αυτό- ούτε βεβαίως είναι πολιτικά ορθό να ταυτίζει τη συζήτηση και ψήφιση των κωδίκων ως μια απλή, διαπιστωτικού τύπου διευθέτηση. Νομίζω ότι πρόκειται για κατήφορο.

Κύριε Πρόεδρε, να πω και κάτι για τον κώδικα, το Ποινικό Δίκαιο. Το Ποινικό Δίκαιο είναι από τους πλέον ζωντανούς κλάδους του δικαίου. Αντικείμενό του είναι το έγκλημα, που είναι ορισκό φαινόμενο της κοινωνικής ζωής, συνδεδεμένο με ανθρώπινα πάθη, εντάσεις και ανυπέβλητα διλήμματα. Το Ποινικό Δίκαιο αναδεικνύει την έννοια της επιείκειας και τη σπουδαιότητα των ατομικών ελευθεριών. Διαφυλάσσει την αξία του ανθρώπου και τις αρχές του κράτους δικαίου. Επικοινωνεί με υπέρκοιες έννοιες που προάγουν τον πολιτισμό, υπενθυμίζει τη σημασία της νηφαλιότητας, αντί της αγοραίας αντίδρασης -την απέδειξε πριν- και αποβλέπει στην πραγμάτωση έλλογης δικαιοσύνης σε πνεύμα δημοκρατίας.

Και προσθέτω -αυτό το διαβάζω από κείμενα των επιφανών προσκεκλημένων μας στα αριστερά μας- ότι όλα αυτά πρέπει να γίνονται με γνώμονα τον άνθρωπο του πλατωνικού Πρωταγόρα: «πάντων χρημάτων μέτρον άνθρωπος».

Κύριε Πρόεδρε, δεν θέλω να μπω στις διατάξεις. Θα τα πει ο κύριος Υπουργός. Δεν ξέρω εάν είστε έτοιμος να τα πείτε, κύριε Υπουργέ. Θα μπορούσα να πω τις τροποποιήσεις που επέφερε μετά τη διαβούλευση και είναι πάρα πολύ σημαντικό.

Κλείνω, όμως, με ένα σημαντικό θέμα που με προβληματίζει πολύ βαριά και θα ήθελα να τον κοιτάω στα μάτια, αλλά δεν είναι εδώ ο κ. Κατσίκης. Μου ήταν αδιανόητο ότι σήμερα συζητώντας την ψήφιση αυτών των δύο κωδίκων -που είναι ένα έργο φιλελεύθερης αντίληψης, δημοκρατικής αρχής- ήρθε να μας πει ότι η κατάργηση του άρθρου 198, περί κακόβουλης βλασφημίας, διαταράσσει το δημοκρατικό πολίτευμα. Και είναι νομικός ο κ. Κατσίκης και θα του έλεγα πιο σκληρά λόγια, αν ήταν εδώ απέναντί μου. Δεν θέλω να τα πω ενώ είναι απών.

Πρέπει, όμως, να του πω ότι η βλασφημία ως ποινικό αδίκημα δεν υπάρχει σε καμία έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Και θα έλεγα ότι υπάρχει σε ελάχιστα μέρη του κόσμου, εκεί όπου ο φονταμενταλισμός έχει επιβάλει με τα όπλα και την κυριαρχία την άποψη ότι η θρησκεία είναι η βάση του κράτους. Τέτοιο πράγμα δεν μπορεί να προσήκει σε μια ελληνική έννομη τάξη και συνταγματική αρχή, γιατί για εμάς η βάση του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία. Το λέει το Σύνταγμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κύριε συνάδελφε, σας παρακαλώ ολοκληρώστε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, μην ανησυχείτε. Είμαι τελευταίος ομιλητής.

Χθες πάλι για το θέμα της κατάργησης του αδικήματος περί κακόβουλης βλασφημίας -απευθύνομαι στους καθηγητές- σε αυτό το βιβλίο της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου -αυτό εδώ που κρατάω είναι το παλιό, δύο-τρία χρόνια νομίζω ότι είναι το καινούργιο- περιγράφεται ότι ο θεός δεν έχει ανάγκη από εισαγγελεία. Όλο αυτό το βιβλιαράκι ασχολείται με την υπόθεση του άρθρου 198, της κακόβουλης βλασφημίας. Αναφέρει όλα τα περιστατικά στα οποία η ελληνική δικαιοσύνη πήρε αποφάσεις που εγώ τις αποκαλώ «γκρίζες», «μαύρες» σελίδες της ελληνικής δικαιοσύνης, που καταδίκασαν ανθρώπους για τα καλλιτεχνικά τους δημιουργήματα.

Να μην αναφέρω τον «Τελευταίο Πειρασμό» του Καζαντζάκη, να μην αναφέρω το έργο, τον «Τελευταίο Πειρασμό» του Σκορτσέζου που απαγόρευσε ο εισαγγελέας με διάταξη του, να μην αναφέρω το άλλο καλλιτεχνικό έργο που διαφωνώ και να σας το πω -αλλά είναι μια καλλιτεχνική δημιουργία- να μη σας πω για την επιχείρηση της Χρυσής Αυγής σε ένα θέατρο που ήθελε να το καταργήσει και ερχόταν ο εισαγγελέας και έβγαζε διάταξη απαγόρευσης. Πότε; Τον εικοστό πρώτο αιώνα σε μια χώρα στην οποία λένε ότι γεννήθηκε η δημοκρατία και δώσαμε τα φώτα. Δώσαμε τα φώτα σε όλους και αφαιρέσαμε τα δικά μας τα φώτα.

Επικαλούμαι μόνο μια φράση από το βιβλίο αυτό, διότι μου είναι πραγματικά ακατανόητο από έναν νομικό άνθρωπο, της νομικής σκέψης, να έρχεται εδώ, στο ελληνικό Κοινοβούλιο, και να λέει ότι αυτός ο νομικός κώδικας με την πρόταση που κάνει, από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή, προσβάλλει το δημοκρατικό πολίτευμα γιατί η βάση του -λέει- είναι το συναίσθημα! Αυτό το λέει άνθρωπος της νομικής επιστήμης! Σας είπα πριν τι σημαίνει νομική επιστήμη, τι σημαίνει νομική σκέψη, τι σημαίνει νομικό αφήγημα και δόγμα.

Θα διαβάσω από το βιβλιαράκι αυτό και θα κλείσω, κύριε Πρόεδρε. Όμως, πριν το διαβάσω για να είναι μια κατακλειδα, θα ήθελα να πω ότι χθες επιχείρησε να παρέμβει στη νομοθετική μας λειτουργία και ένας μητροπολίτης λέγοντας κάτι που πραγματικά θα γραφτεί στις δέλτους της νομικής και συνταγματικής ιστορίας. Κοντολογίς λέει: «Με την κατάργηση των διατάξεων θα διαρραγεί η κοινωνική συνοχή» -δηλαδή εάν καταργηθεί η κακόβουλη βλασφημία, θα διαταραχθεί η κοινωνική συνοχή- «εφόσον ο καθένας από εμάς θα αρχίσει δολίως να εξυβρίζει το θρήσκευμα των συμπολιτών του, έτσι θα απειληθεί» -ακούστε το και κρατηθείτε!- «η δημοκρατική ευστάθεια της χώρας».

Να μιλήσουμε για υπερβολή; Να μιλήσουμε για ακατανόητη επιχειρηματολογία μητροπολίτη που διακονεί σε μια Μητρόπολη;

Μάλιστα στο ίδιο δημοσίευμα χθες της εφημερίδας, που σχολιάζει αυτό, αναφέρει για έναν έντονα θρησκευόμενο καθηγητή πανεπιστημίου, ο οποίος είχε πει για τη βλασφημία ότι ο θεός δεν έχει ανάγκη του στήριξή του εισαγγελέα για να επιβεβαιώσει την παρουσία του και ούτε μπορεί ασφαλώς ο θεός να θεωρηθεί έννομο αγαθό, αφού ο θεός, σύμφωνα με τη θρησκεία μας, είναι η αρχή και το τέλος όλων των έννομων αγαθών. Δηλαδή, ούτε αυτό δεν γνώριζε ο μητροπολίτης, που θα έπρεπε να το γνωρίζει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κύριε συνάδελφε, σας παρακαλώ ολοκληρώστε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, ολοκληρώνω.

Επί το λαϊκότερο θα λέγαμε σήμερα ότι αυτός που βρίζει τον θεό, ο μητροπολίτης και ο κ. Κατσίκης θέλουν να πάει στη φυλακή. Τους απαντώ το εξής: Στην κόλαση να πάει, αν θέλει, στη φυλακή όχι!

Κύριε Πρόεδρε, κλείνω με μία μόνο παράγραφο. Η ελευθερία της έκφρασης, λέει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, είναι σύμφυτη με το δημοκρατικό πολίτευμα και απολαμβάνει ιδιαίτερης προστασίας ακόμα και όταν ο εκφερόμενος λόγος θίγει και προκαλεί.

Σύμφωνα με την κλασική διατύπωση της ιστορικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου «Handyside» κατά Ηνωμένου Βασιλείου, η ελευθερία της έκφρασης περιλαμβάνει όχι μόνο πληροφορίες και ιδέες που γίνονται ευμενώς δεκτές και θεωρούνται ουδέτερες ή αδιάφορες, αλλά και εκείνες που προσβάλλουν, σο-

κάρουν και αναστατώνουν το κράτος ή έναν αριθμό του πληθυσμού. Το επιβάλλει ο πλουραλισμός και το ευρύ πνεύμα, χωρίς τα οποία δεν μπορεί να υπάρξει δημοκρατική κοινωνία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κύριε Λάππα, σας παρακαλώ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝΑΣ ΛΑΠΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, τελειώσα.

Κύριοι συνάδελφοι, ευχαριστώ θερμά όλους τους συναδέλφους, με τους οποίους συνεργαστήκαμε τέσσερα χρόνια στις επιτροπές της Βουλής, όπου εκεί μας δόθηκε η ευκαιρία να λειτουργήσουμε όχι απλά ως μέλη του Κοινοβουλίου αλλά και να συνεχίσουμε πλέον και τη διεκπεραίωση νομικών ζητημάτων, νομικού ενδιαφέροντος και νομικού περιεχομένου.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Ο κ. Παρασκευόπουλος έχει τον λόγο για μια σύντομη παρέμβαση.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Αν μου επιτρέπετε, μια σύντομη δευτερολογία, κύριε Πρόεδρε.

Προηγουμένως βγήκα για λίγο στον διάδρομο και ένας από τους παρόντες μαθητές μου, θα τον ονοματίσω γιατί όλους τους αγαπώ το ίδιο, μου είπε «Δάσκαλε, το συνειδητοποιείς ότι έχουμε έναν Ποινικό Κώδικα κάθε αιώνα;».

Το 1835 ποινικός νόμος, το 1950 Ποινικός Κώδικας και σήμερα είναι ένας άλλος. Δεν μετράει το απάνθισμα για την εγκληματικότητα. Είναι ένα πρόχειρο, ατελές νομοθέτημα της επανάστασης, της στιγμής. Η Ιστορία, δηλαδή, μας λέει ότι το πιο πιθανό είναι ότι τον επόμενο Ποινικό μας Κώδικα θα τον έχουμε τον 22^ο αιώνα. Το πιο πιθανό είναι αυτό. Αυτό οφείλει να μας κάνει να συνειδητοποιήσουμε το βάρος αυτού του νομοθετήματος. Νομίζω ότι όσοι είμαστε σ' αυτή εδώ την Αίθουσα και δεν φύγαμε το έχουμε αντιληφθεί.

Για τη διαδικασία θέλω να κάνω μία μικρή διόρθωση στα όσα είπα, μία συμπλήρωση, εάν θέλετε. Υπό την πίεση διαφόρων παραπόνων ή, νομίζω, λανθασμένης κριτικής ότι εδώ προωθείται οσπευσμένα ένα νομοθέτημα, επειδή απηχί τις θέσεις της Κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ κ.λπ., και εγώ, όπως και πολλοί άλλοι ομιλητές, είπαμε ότι αυτό το νομοθέτημα, αυτό το σχέδιο είναι κατ' εξοχήν επιστημονικό έργο μιας επιτροπής και δεν είναι έργο του ΣΥΡΙΖΑ, είναι ένα έργο της Κυβέρνησης.

Αδίκησα την Κυβέρνηση. Πρέπει να πω ότι πάντως η Κυβέρνηση και το κόμμα, το οποίο έχει την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, είχε τον εξής σημαντικό ρόλο: Ήταν ένας εγγυητής της ανεξαρτησίας και του διαλόγου κατά τη διάρκεια των διαδικασιών της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής. Δεν λέω ότι μόνο αυτή η Κυβέρνηση διαφύλαξε την ανεξαρτησία. Και οι προηγούμενοι το έκαναν, αλλά και αυτή το έκανε. Παρά το γεγονός ότι η εξουσία τείνει προς την κατάχρηση, διαφύλαξε και προστάτευσε τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή από οποιεσδήποτε επεμβάσεις, οι οποίες θα ήταν εκτός της επιστημονικής λογικής και, εν πάση περιπτώσει, της σημαντικής λειτουργίας, την οποία έχουμε εδώ να επιτελέσουμε.

Βέβαια, άκουσα πολλά θεωρητικά ενδιαφέροντα θέματα. Έχω τον πειρασμό και εγώ να πω τι είναι νόμος. Άκουσα τι συζητήσαμε προηγουμένως. Θυμάμαι τον Αριστοτέλη, που έλεγε ότι «νόμος είναι δίκαιον τι». Με δυο λόγια τα έλεγε όλα ο Σταγειρίτης. Είδε κάτι το οποίο μετέχει στο δίκαιο, αλλά δεν το εξαντλεί. Αυτό προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο δουλεύουμε. Ο Αριστοτέλης, κυρίως ως παραπλήρωμα, εντός του δικαίου έβλεπε την επεικεία, αλλά, εν πάση περιπτώσει, έδειχνε ότι αντιλαμβάνεται τη σημασία του νομοθετήματος και το γεγονός ότι αυτό δεν εξαντλεί το δίκαιο.

Πέρα από το διαδικαστικό θέμα, θέλω να πω μόνο δύο πράγματα, για να τελειώσω. Εξηγήθηκε εδώ ότι αυτό το οποίο ψηφίζεται είναι μία νέα ραχοκοκαλιά του Ποινικού Δικαίου, ένας νέος φέρων σκελετός, ο οποίος πιθανότητα θα υποστεί σε επιμέρους άρθρα-μεταρρυθμίσεις στο μέλλον. Πάντοτε η νομοθεσία έχει μία ρευστότητα. Και λέω «φέρων σκελετός», όχι θεμέλια, γιατί τα θεμέλια είναι τα ίδια, αυτά τα οποία είπαμε. Είναι το κράτος δικαίου, είναι η αρχή της ενочής, η αρχή της αναλογικότητας. Ίδια είναι τα θεμέλια με αυτά που είχαμε προηγουμένως. Αυτό, το οποίο όντως αλλάζει εδώ, είναι το στήσιμο ενός νομικού οικοδο-

μήματος επί των θεμελίων αυτών με τέτοιο τρόπο, ώστε να απηχέει και τη σύγχρονη εξέλιξη, αλλά και τις κοινωνικές ανάγκες και την Ιστορία, όπως αυτά έχουν εξελιχθεί.

Εάν επέμεινα -και με συμπαθάτε αναδρομικά γι' αυτό- στο θέμα των βασανιστηρίων και χθες στην επιτροπή και σήμερα ενώπιον της Ολομέλειας ήταν μόνο για τον εξής λόγο, διότι αυτό το θέμα νομικοτεχνικά εμφανίζεται, δεν θα έλεγα, ως ευτελής, αλλά, εν πάση περιπτώσει, είναι απλό. Είναι μια νομοτεχνική επέμβαση, που αφορά όμως τα θεμέλια, θα έλεγα, πέρα από τον φέροντα σκελετό. Τα θεμέλια αφορά. Η πράξη των βασανιστηρίων είναι μία πράξη που θίγει τον ανθρώπινο αυτοπροσδιορισμό, δεν επιτρέπει στον πολίτη να είναι ούτε κύτταρο της δημοκρατίας ούτε κύτταρο του κράτους δικαίου. Αυτό το τόσο σημαντικό θέμα νομίζω ότι οφείλει να δείξει ο ελληνικός λαός σήμερα, μέσω της Βουλής που τον αντιπροσωπεύει, ότι το συνειδητοποιεί και το τοποθετεί εκεί όπου του ανήκει.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Και εμείς σας ευχαριστούμε πολύ, κύριε Παρασκευόπουλε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, είκοσι δύο μαθήτριες και μαθητές και τρεις συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 13^ο Δημοτικό Σχολείο Χανίων.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Καλογήρου έχει τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, αξιότιμα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, κύριε Πρόεδρε της Βουλής, όταν το δεδομένο γίνεται ζητούμενο, τότε πολλά πράγματα χάνουν την αξία τους.

Σήμερα και όλες αυτές τις μέρες, έχει αμφισβητηθεί το συνταγματικό δεδομένο. Η σημερινή νομοθέτηση είναι η καλύτερη απάντηση. Το δεδομένο δεν γίνεται ποτέ ζητούμενο.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Θέλω να πω ότι πράγματι σε αυτή την ιστορική συγκυρία, μετά από τις εύστοχες παρατηρήσεις και του Νίκου Παρασκευόπουλου, έχει σημασία ότι αυτή η Κοινοβουλευτική Ομάδα, αυτή η Κυβέρνηση, αυτή η νομοπαρασκευαστική επιτροπή, που πράγματι έχει αυτό το τεκμήριο σε σχέση με την επιστημονική της κατάρτιση, με τον τρόπο που προσεγγίζει τα θέματα, με τον τρόπο που προσπαθεί να λύσει ακόμη και τις εσωτερικές της διχογνωμίες, έχει τελικά σημασία -και είναι αυτή θεσμική σημασία- ότι εσείς είστε τα συγκεκριμένα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, εμείς είμαστε η συγκεκριμένη Κυβέρνηση και Κοινοβουλευτική Ομάδα που κατάφερε να κάνει αυτό που δεν γινόταν όλες αυτές τις δεκαετίες.

Έχουμε, λοιπόν, σήμερα την τιμή σήμερα και έχω κι εγώ προσωπικά να εισηγήσω τα σχέδια δύο βασικών κωδίκων της ποινικής μας νομοθεσίας, του Ποινικού Κώδικα και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Το ξέρουμε ότι τόσο ο Ποινικός Κώδικας όσο και ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1951 και έχουν συμπληρώσει πια εβδομήντα έτη ζωής.

Παρά το γεγονός ότι στον πυρήνα τους βρίσκονται η ρωμαλέα πνευματική εργασία προσώπων, όπως ο Χωραφάς, ο Τζωρτζόπουλος, ο Μπουρόπουλος, η ανάγκη για την αντικατάστασή τους από μια νομοθετική προσπάθεια που θα απέδιδε τις νεότερες κοινωνικές ανάγκες, προέκυψε ήδη πριν από περίπου δέκα χρόνια. Τα πρόσωπα που εργάστηκαν για τον σκοπό αυτόν ήταν πολλά και σχεδόν όλοι οι σημαντικοί θεωρητικοί του Ποινικού Δικαίου στη χώρα μας. Μεταξύ αυτών ειδική μνεία σ' αυτόν που δούλεψε με ιδιαίτερο πάθος και μεθοδικότητα, στον αείμνηστο καθηγητή Ιωάννη Μανωλεδάκη.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η βάση κάθε προσπάθειας θεμελίωσης ενός ποινικού συστήματος σε μια σύγχρονη δημοκρατική

κοινωνία είναι η θεώρηση του Ποινικού Δικαίου ως μέτρου προστασίας των έννομων αγαθών, αλλά ταυτόχρονα ως μέτρου της ελευθερίας των πολιτών, αφού ο ποινικός κανόνας, περιγράφοντας την αξιόποινη πράξη, θέτει το όριο ανάμεσα στην απαγορευμένη στους κοινωνούς δραστηριότητα και στην επιτρεπτή ποινική δικαιοσύνη καταστολή αυτής της δραστηριότητας.

Πρωτίστως, όμως, ο Ποινικός Κώδικας, ο ποινικός κανόνας σε μια φιλελεύθερη δημοκρατική κοινωνία δεν έχει ως αποστολή την εμπέδωση μιας γενικής, αφηρημένης, αόριστης απαγόρευσης ή μιας γενικής επίκτητης τήρησης ορισμένης συμπεριφοράς. Ο ποινικός κανόνας προοιδαίνει συγκεκριμένη με ορισμένη περιγραφή συμπεριφορά που η έννομη τάξη αξιολογεί αρνητικά και απειλεί γι' αυτήν την ανάλογη ποινή.

Άρα, ένα φιλελεύθερο Ποινικό Δίκαιο, όπως κατά βάση είναι το ελληνικό Ποινικό Δίκαιο, στηρίζεται περισσότερο στη διευκόλυνση της ελεύθερης ανάπτυξης της κοινωνικής και οικονομικής ζωής των πολιτών, παρά στην εμπέδωση της ασφάλειας. Για να το πούμε αλλιώς, τόσο η ελευθερία όσο και η ασφάλεια είναι πράγματι βασικά κοινωνικά αγαθά, όμως η ελευθερία είναι εκείνη που τίθεται τελικά ως προϋπόθεση κάθε έκφανσης της κοινωνικής μας ζωής.

Οι βασικές αρχές που σέβεται ο παρών Ποινικός Κώδικας είναι μεταξύ άλλων η αρχή του κράτους δικαίου, η αρχή της νομιμότητας, η αρχή της προστασίας της αξίας του ανθρώπου, η αρχή της ενοχής, η αρχή της αναλογικότητας, η δημοκρατική αρχή, η αρχή της προσωπικής αυτονομίας, η φιλελεύθερη αρχή, η αρχή της ισότητας του κοινωνικού κράτους και βέβαια η αρχή της επεικέλειας.

Βασικές νέες ρυθμίσεις που θα μπορούσαν να σταχυολογηθούν από το προτεινόμενο κείμενο του νέου Ποινικού Κώδικα και να αναδειχθεί η σχέση τους με τις παραπάνω αξίες είναι στο γενικό μέρος τα εξής:

Ρυθμίζεται ότι ο επεικέστερος νόμος ισχύει σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν προκύπτει αυτός από συγκεκριμένη διάταξη, χωρίς να απαιτείται να είναι συνολικά και επεικέστερος ο νόμος που την προβλέπει.

Διευρύνεται η έννοια των οικείων, ώστε να περιλαμβάνονται πλέον και τα μέλη της λεγόμενης κοινωνικής οικογένειας, όχι μόνο δηλαδή αυτής που προέρχεται από τον γάμο.

Καταργείται το κατά συνήθη έγκλημα αφού η ύπαρξη σταθερής ροπής στην τέλεση εγκλήματος θεωρείται ότι έπρεπε να οδηγήσει σε μείωση και όχι σε επαύξηση ποινής.

Αναγνωρίζεται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ο δικαστής μπορεί να επιβάλλει μειωμένη ποινή στο έγκλημα που τελείται διά παραλείψεως. Καταργούνται τα πταίσματα που τόσο ταλαιπωρούν τους πολίτες χωρίς να προσφέρουν στο αντεγκληματικό έργο και οι οικείες συμπεριφορές, πλέον, θα καταλαμβάνονται μόνο από τις προβλέψεις για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων.

Ανοίγει μία παρένθεση σε αυτό. Τι οφείλουμε από αυτά που δεν μπορέσαμε να κάνουμε σήμερα και εχθές σε αυτές τις συζητήσεις; Από σήμερα και μετά, οφείλουμε να εξηγούμε στους πολίτες, ποια είναι η επόμενη τους μέρα μέσα στις αίθουσες των ποινικών δικαστηρίων, είτε είναι κατηγορούμενοι είτε είναι πολιτικώς ενάγοντες είτε είναι μάρτυρες. Το ίδιο οφείλουμε και για την καθημερινότητά του δικαστή και για την καθημερινότητα του δικηγόρου, αλλά και για την ενασχόληση της ακαδημαϊκής κοινότητας με βάση τα νέα δεδομένα. Αυτό είναι το μεγάλο στοίχημα αυτού του κώδικα. Το μεγάλο στοίχημα τώρα ξεκινάει και θα κερδηθεί στην εφαρμογή.

Εντάσσεται, λοιπόν, στον Ποινικό Κώδικα ως αυτοτελής λόγος άρσης του καταλογισμού το λεγόμενο «τραγικό ηθικό δίλημμα». Οι νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, τα τέσσερα χρόνια, από τότε που ξεκίνησαν και με την απόφαση του Νίκου Παρασκευόπουλου και εν συνεχεία του Σταύρου Κοντονή και στο τέλος με εμένα, προσπάθησαν να επιλύσουν, κατά τη γνώμη μου, με πολύ εύστοχο επιστημονικό τρόπο τα ζητήματα, τα οποία είχαν τεθεί και είχαν σωρευτεί πια στη νομολογία, στη θεωρία, παίρνοντας συγκεκριμένες θέσεις. Ξέρω ότι αυτοί που μας παρακολουθούν και κυρίως η επιστημονική κοινότητα, αλλά και οι δικαστές μπορεί να έχουν διατυπωμένες και διαφορετικές απόψεις. Αυτό, όμως, που συμβαίνει σήμερα είναι μία επιτυχημένη προσπάθεια σύγκλισης όλων των επιστημονικών απόψεων, όλων αυτών που

έχουν προηγηθεί όλα τα προηγούμενα χρόνια.

Βελτιώνεται η περιγραφή του περιεχομένου της αρχής εκτέλεσης στην απόπειρα του εγκλήματος. Αυτό θα πρέπει να έχει αρχίσει να πραγματώνεται ορισμένο μέρος της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, ενώ καταργείται η λεγόμενη «απόσφορη απόπειρα» σε συνέχεια της παρατήρησης που έκανα πριν. Καταργείται η διάκριση άμεσου και απλού συνεργού. Προβλέπεται, βέβαια, να μπορεί το δικαστήριο να επιβάλλει ποινή στον υπαίτιο, αυτό που πριν θεωρούνταν απλή συνέργεια.

Στο επίπεδο των ποινικών κυρώσεων, η κυρία αλλαγή συνίσταται σε μία ισορροπημένη συνολική αναδιάρθρωση ποινών με μείωση των απειλούμενων πλαισίων ποινής που έρχεται είτε ευθέως είτε με τη μετατροπή των κακουρηγμάτων σε πλημμελήματα με εξαιρέσεις και ταυτόχρονα με προβλέψεις έκτισης ακόμη και των πλημμεληματικών ποινών.

Περαιτέρω, προστίθεται ως κύρια ποινή η παροχή κοινωφελούς εργασίας προς αποφυγή των συνεπειών αποκοινωνικοποίησης που επέρχονται με τον εγκλεισμό. Μειώνεται το ανώτερο όριο του πλαισίου ποινής καθείρξεως, προσεγγίζοντας τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η χρηματική ποινή επιβάλλεται με ιδιαίτερη εκτίμηση της οικονομικής δυνατότητας του καταδικαζομένου και της οικογένειάς του και εκτίεται με καταβολή σε δόσεις.

Εκσυγχρονίζεται ο θεσμός της αναστολής εκτέλεσης της ποινής που προβλέπεται πια για ποινές έως τρία έτη, ενώ καταργείται η μετατροπή της ποινής σε χρηματική. Περιορίζονται και εκσυγχρονίζονται οι παρεπόμενες ποινές.

Στην επιμέτρηση της ποινής και στις ελαφρυντικές περιστάσεις επέρχονται σημαντικές βελτιώσεις, αφού προστίθενται και άλλα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν του ο δικαστής για να επιβάλει την τελική ποινή, όπως λόγου χάριν δεν απαιτείται η αναζήτηση γενικά έντιμης ζωής, αλλά σύννομη, ώστε η κρίση για το ζήτημα να μην αφήνεται σε αυτό που λέω «μια αξιολογική προσέγγιση», αλλά να αξιοποιείται και ένα αντικειμενικό μέγεθος, δηλαδή ότι ο δράστης δεν έχει τελέσει το παρελθόν άλλα εγκλήματα.

Ενισχύεται, επίσης, ο θεσμός της δήμευσης, αφού προβλέπεται ότι αν δεν βρεθεί το αντικείμενο προς δήμευση, μπορεί να επιβληθεί δήμευση σε άλλα περιουσιακά στοιχεία του δράστη ή αυτή να αντικατασταθεί από χρηματική ποινή, ενώ προβλέπεται και η δήμευση της περιουσίας τρίτου, στον οποίο μεταβιβάστηκε το προς δήμευση αντικείμενο με σκοπό να αποφευχθεί η δήμευσή του στα χέρια του δράστη.

Αυξάνεται η έννοια του νεαρού ενήλικα στην ηλικία των είκοσι πέντε ετών.

Κλείνω, σε σχέση με το Γενικό Μέρος.

Στοίχημα, επίσης, της διοίκησης, στοίχημα της πολιτείας, σε σχέση κυρίως με την παροχή κοινωφελούς εργασίας, είναι το πώς θα εφαρμοστεί, πώς θα ενδυναμωθούν, πώς θα στελεχωθούν οι δομές αυτές, πώς θα λειτουργήσουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλοι φορείς υποδοχής της κοινωφελούς εργασίας.

Στο Ειδικό Μέρος καταργούνται μία σειρά από εγκλήματα που δεν περιέχουν πραγματικό άδικο, όπως λόγου χάριν η κακόβουλη βλασφημία, ή που περιγράφουν συμπεριφορές με χαμηλή απαξία που μπορεί να αντιμετωπιστούν με άλλα μέσα, όπως οι διοικητικές κυρώσεις.

Καταργούνται οι διατάξεις και ολόκληρα κεφάλαια, όπως για τα εγκλήματα για τη στρατιωτική υπηρεσία, με κριτήριο ότι δεν συναντώνται αντίστοιχα σε κανένα σύγχρονο ευρωπαϊκό Κώδικα.

Διευρύνεται το αξιόποιο σχετικά με τα σύγχρονα μέσα πληρωμών. Επιχειρείται σαφέστερη περιγραφή των εγκλημάτων που στρέφονται κατά των συγκοινωνιών, τηλεπικοινωνιών και άλλων κοινωφελών εγκαταστάσεων.

Υπάρχουν οι ρυθμίσεις για τα εγκλήματα του κοινού κινδύνου, όπως ο εμπρησμός σε δάση. Προβλέπονται επιβαρυντικές περιπτώσεις με ποινή καθείρξεως τουλάχιστον δέκα ετών όταν αυτά έχουν οδηγήσει σε θάνατο ή ακόμη και ισόβιας καθείρξεως όταν έχουν προκαλέσει περισσότερους θανάτους.

Πρέπει ξεχωριστά να τονιστεί ότι γενικά στον κώδικα δεν συναντώνται εγκλήματα αφηρημένης διακινδύνευσης, παρά μόνο δυνητικής και συγκεκριμένης.

Ενοποιούνται τα άρθρα για τα εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων και της σωματεμπορίας, αφού κοινά προσβαλλόμενο αγαθό είναι η ελευθερία.

Σε σχέση με τα οικονομικά εγκλήματα, επιλέγη μία δομική αλλαγή, η αντιστοίχιση της δημόσιας περιουσίας του δημοσίου με ό,τι ισχύει για αυτήν σε άλλους κλάδους του δικαίου και η προστασία της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου ως τέτοιας. Εξάλλου υφίστανται πρόνοιες για πρόβλεψη κακουρηγμάτων ακόμη και όταν προσβάλλεται η ιδιωτική περιουσία απέναντι σε πράξεις απιστίας με κριτήριο το ύψος του ποσού της ζημιάς ή απέναντι σε πράξεις δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα.

Τέλος, προστέθηκαν ειδικές προβλέψεις διαμόρφωσης κακουρηγμάτων για τις πράξεις του καταργούμενου ν.1608/1950, του περίφημου νόμου περί καταχραστών του δημοσίου με ειδική πρόβλεψη για μεγαλύτερο χρόνο παραγραφής.

Λίγο προσοχή σε όλα αυτά. Είναι εύκολο να ειπωθεί κι ήταν προφανώς ένας από τους λόγους που υπήρξαν φόβοι και από προηγούμενες πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης, κάτι που όλοι συμφωνούσαμε ότι ο νόμος περί καταχραστών του δημοσίου έπρεπε να καταργηθεί και έπρεπε να δημιουργηθεί ή να θεσπιστεί ένα καινούργιο σύστημα, ένα καινούργιο νομικό πλαίσιο που να αντιμετωπίζει τα θέματα της περιουσίας του δημοσίου, της διάκρισης της ιδιωτικής περιουσίας με την ιδιωτική περιουσία, που μπορούσε να χτυπήσει τις εκκρεμείς υποθέσεις, μάλιστα σε ένα πλαίσιο ποινικού λαϊκισμού που μπορούσε να δημιουργήσει τον οποιοδήποτε πολιτικό ειλικρινή ή μη ειλικρινή διάλογο.

Αυτό ξεπεράστηκε με αυτήν την νομοθετική πρωτοβουλία αυτής της Κυβέρνησης και δεν θα επιτρέψετε και δεν θα επιτρέψουμε σε κανέναν να δημιουργήσει κανέναν όρο διαστρεβλωτικό απέναντι στις καινούργιες ρυθμίσεις, οι οποίες είναι και σαφείς και -κατά τη γνώμη μου- επαρκείς για να καλύψουν τα συγκεκριμένα ποινικά φαινόμενα.

Στο πεδίο της διαφθοράς, όπως η δωροληψία και η δωροδοκία, οι αντίστοιχες πράξεις προσέγγισαν τα επίπεδα ποινών που υπάρχουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ διατηρήθηκαν και πολλές περιπτώσεις με κριτήριο το αν η πράξη αντίκειται στα καθήκοντα ή αν τελείται κατ' επάγγελμα ως κακουργήματα.

Τονίζεται ότι το έγκλημα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, αυτό που λέγεται αλλιώς «ξέπλυμα», προϋποθέτει με την ύπαρξη βασικού εγκλήματος από το οποίο προέρχονται παράνομα έσοδα, αλλά μπορεί να οδηγήσει σε ποινή ακόμη κι αν αυτό έχει παραγραφεί.

Εδώ αξίζει να καταγραφεί στα Πρακτικά, προκειμένου να μπορεί να λειτουργήσει ερμηνευτικά προς τα δικαστήρια και τους δικηγόρους στις υποθέσεις οι οποίες θα κριθούν, η αναφορά ότι στον νέο Ποινικό Κώδικα όλες οι μορφές δωροδοκίας ή ευρύτερα διαφθοράς αντιμετωπίζονται σύμφωνα με τα πρότυπα και τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η Ελλάδα.

Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι οι σχετικές διατάξεις διαρθρώνονται συστηματικά στα αντίστοιχα κεφάλαια του Ειδικού Μέρους. Οι απειλούμενες ποινές κλιμακώνονται αναλόγως προς την απαξία της εκάστοτε συμπεριφοράς, ώστε να είναι συγχρόνως αναλογικές και αποτελεσματικές. Έτσι η δωροδοκία πολιτικών προσώπων στα άρθρα 159 και 159Α, και δικαστών στο άρθρο 237, διαπλάσσεται ως κακούργημα σε αμφοτέρως τις μορφές, ενεργητική και παθητική δωροληψία υπαλλήλου, τιμωρείται ως κακούργημα όταν ο δωροδοκούμενος παραβαίνει τα καθήκοντά του και ως πλημμέλημα όταν αυτός δωροδοκείται για να προβεί σε νόμιμες ενέργειες.

Αντίστοιχη διάκριση γίνεται και για τον δράστη ενεργητικής δωροδοκίας υπαλλήλου αναλόγως του αν η πράξη του αφορά νόμιμες ή παράνομες ενέργειες του υπαλλήλου.

Πέραν της κλασικής δωροδοκίας, στον νέο κώδικα τιμωρείται αυτοτελώς η εμπορία επιρροής, αλλά και η δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα, η οποία στεγάζεται στο άρθρο 396. Ακόμη, οι σχετικές με τη διαφθορά διατάξεις συμπληρώνονται στον νέο κώδικα από ευρύ κατάλογο μέτρων επιείκειας, με τα οποία παρέχονται ισχυρά κίνητρα και προστασία σε όσους αποκαλύπτουν τις πρακτικές διαφθοράς.

Η ένταξη στον 1608 έχει επικριθεί δικαίως ως συστηματική και

δογματικά άστοχη και έχει προκαλέσει πλήθος ερμηνευτικών προβλημάτων στη δικαστηριακή πρακτική. Ζημία στην περιουσία του δημοσίου μπορεί να επέλθει μόνο από τις τυχόν παράνομες υπηρεσιακές ενέργειες, στην οποία θα προβεί ο δωροδοκούμενος και, βέβαια, οι τελευταίες θα συνιστούν άλλες αυτοτελείς αξιόποινες πράξεις, όπως απιστία, απάτη, ψευδής βεβαίωση και πλαστογραφία, οι οποίες τιμωρούνται ως κακουργήματα στον νέο κώδικα, αν το όφελος υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Υπουργού)

Κύριε Πρόεδρε, επειδή έχουμε δύο σχέδια και επειδή δεν τοποθετήθηκαν στην αρχή, παρά μόνο επί του διαδικαστικού, θα χρειαστώ αρκετό χρόνο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Παρακαλώ, κύριε Υπουργέ.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Σημειωτέον, η ευρεία ποινικοποίηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, σύμφωνα με το άρθρο 396 του νέου Ποινικού Κώδικα και του άρθρου 237 του ισχύοντος, καθιστά περιττή την πλασματικώς διευρυμένη έννοια του υπαλλήλου στο ισχύον άρθρο 263. Πράγματι ο χρηματιζόμενος και τιμωρούμενος ως υπάλληλος κατά πλάσμα δικαίου υπό το ισχύον 263Α θα τιμωρείται ως δράστης παθητικής δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, στον οποίο και πράγματι ανήκει.

Η τελευταία αυτή παρατήρηση μπορεί να επιλύσει και ζητήματα διαχρονικού δικαίου σε εκκρεμείς υποθέσεις. Οι πράξεις, δηλαδή, που παύουν να θεωρούνται ως δωροδοκία υπαλλήλου, σύμφωνα με το άρθρο 235 του ισχύοντος Ποινικού Κώδικα, δεν καθίστανται αναδρομικώς ανέγκλητες, αλλά εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 237Β του ισχύοντος ή του άρθρου 396 του νέου Ποινικού Κώδικα.

Αντιστοίχως, μπορεί να τύχει εφαρμογής η νομοθεσία για τη νομιμοποίηση εσόδων εγκληματικής δραστηριότητας, εφόσον συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις των κατά περίπτωση εφαρμοστέων διατάξεων.

Αυτές είναι παρατηρήσεις διαχρονικότητας από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή, τις οποίες διάβασα αυτολεξεί, προκειμένου να είναι ορθά και συγκεκριμένα καταχωρημένες στα Πρακτικά της Βουλής.

Τώρα θα προσπαθήσω να συντομεύσω παρ' όλο που ήθελα να έχουμε τη δυνατότητα να μιλήσουμε περισσότερο για συγκεκριμένα άρθρα. Ωστόσο, θα πρέπει να πούμε ότι απασχόλησε πάρα πολύ την κοινή γνώμη τις τελευταίες ώρες, αλλά και προηγούμενως, το θέμα της διάταξης του 336 σχετικά με τον βιασμό, καθώς δημιουργήθηκε ένα κοινωνικό αίτημα, μια κοινωνική συζήτηση έξω από αυτήν την Αίθουσα, μια εσφαλμένη, κατά τη γνώμη μου, συζήτηση όσον αφορά τους τίτλους που ακούσαμε σήμερα σχετικά με το ότι ο βιασμός γίνεται πλημμέλημα.

Δεν ισχύει κάτι τέτοιο. Η πρόνοια, οι προβλέψεις των ρυθμίσεων του άρθρου 336 ήταν η πρόταση της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, η οποία είχε μια σταθερή νομική κατεύθυνση. Η παρουσία της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής εδώ σήμερα, που πραγματικά νομίζω ότι είναι και ιστορική και τιμητική, επέτρεψε τη συζήτηση ακόμη και στην Αίθουσα αυτή αυτού του συγκεκριμένου ζητήματος το οποίο δημιουργήθηκε.

Έτσι, με τη σύμφωνη γνώμη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής και μαζί με νομοτεχνικές ρυθμίσεις, νομοτεχνικές βελτιώσεις, οι οποίες είναι αμιγώς νομοτεχνικές, η νέα διάταξη, λοιπόν, θα έχει ως εξής: Στην παράγραφο, λοιπόν, 5 «Οποιοσδήποτε από την περίπτωση της παραγράφου 1, επιχειρεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη ως δέκα έτη.». Τελειώσαμε και με αυτό.

Παρακαλώ να χαιρέτισουμε πραγματικά το γεγονός ότι η νομοπαρασκευαστική επιτροπή με τη σταθερή της άποψη μπόρεσε ακόμα και την τελευταία στιγμή να αφουγκραστεί αυτό που συνέβαινε, προκειμένου να δώσει μια λύση.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Οι νομοτεχνικές βελτιώσεις έχουν κατατεθεί ήδη, είναι αμιγώς τεχνικές, πέραν και της αποδοχής των δύο ζητημάτων που έθεσε ο σεβαστός δάσκαλος Δικαίου Νίκος Παρασκευόπουλος όσον αφορά την αλλαγή στον τίτλο «Ειδικά μέτρα επεικέιας». Όπου

έχουμε «μέτρα επεικέιας», τα λέμε πλέον «ευνοϊκά μέτρα» και αντίστοιχα όπου έχουμε «ειδικά μέτρα επεικέιας» τα λέμε «ειδικά ευνοϊκά μέτρα». Αυτά ήθελα να πω σε σχέση με τη μεταφορά του άρθρου των βασανιστηρίων. Τελειώσαμε και με τις νομοτεχνικές.

Πάμε τώρα στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Το μεγάλο στόιχημα, κατά τη γνώμη μου, στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ήταν αυτό που είπαμε και πριν, δηλαδή η καθημερινότητα του πολίτη, το αίσθημα ασφάλειας που μπορεί να έχει ο πολίτης μέσα στην ποινική διαδικασία, η ποιοτική αναβάθμιση της ποινικής δίκης, αλλά και η ταχύτητα -όχι η προχειρότητα- προκειμένου ο πολίτης να αισθάνεται πράγματι την ασφάλεια που χρειάζεται μέσα στην ποινική δίκη και το αίσθημα ότι μπορεί να δικαιωθεί μέσα στην ποινική δίκη. Πότε; Μετά από οκτώ χρόνια μιας οικονομικής λαίλαπας.

Αυτή η οικονομική λαίλαπα έτεινε σχεδόν να καταστρέψει τη σχέση εμπιστοσύνης του πολίτη τόσο προς τη δικαιοσύνη όσο και προς την πολιτική.

Είναι η κατάλληλη χρονική συγκυρία, μετά από όλα αυτά τα χρόνια εφαρμογής των μνημονιακών πολιτικών που ξέρουμε ότι επέδρασαν και στην απονομή του Ποινικού Δικαίου και στις διατάξεις. Παρακολούθησαμε οκτώ χρόνια μνημονιακών ποινικών διατάξεων, που κατά τη γνώμη μου πρέπει να τις αποτυπώσουμε σε έναν κατάλογο διατάξεων του δικαίου της μνημονιακής ανάγκης και να τις αφήσουμε για πάντα πίσω μας.

Σε αυτό, λοιπόν, το μεγάλο στόιχημα για μία νέα δίκη νομίζω ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό να δούμε τους εναλλακτικούς τρόπους, την ποινική διαταγή, την αποχή από την ποινική δίωξη, την ποινική συνδιαλλαγή και την ποινική διαπραγμάτευση. Νομίζω ότι αυτοί οι τέσσερις θεσμοί είναι οι εξαιρετικά σημαντικοί που προκύπτουν από τα νέα κείμενα του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Σε αυτόν τον νέο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ενδυναμώνεται ο ρόλος του εισαγγελέα, προβλέπεται ο εμπλουτισμός της ποινικής δίκης με στοιχεία της κατηγορητικής δίκης ως προς τον ρόλο του δικαστή στην εξέταση μαρτύρων, αλλά και ως προς τις διαδικασίες της εναλλακτικής περάτωσης της δίκης. Υιοθετείται η ευρωπαϊκή τάση διεύρυνσης του θεσμού της αποχής, όπως είπαμε πριν, από την ποινική δίωξη.

Επίσης, ενισχύονται οι θεσμοί διαφύλαξης της αμεροληψίας των δικαστικών προσώπων, λόγω χάριν με την πρόβλεψη αποκλεισμού συμμετοχής στη σύνθεση του δευτεροβαθμίου δικαστηρίου στον Άρειο Πάγο του εισαγγελέα που συνέπραξε πρώτο βαθμό στην έκδοση της απόφασης.

Απαλείφεται η δυνατότητα του Υπουργού Δικαιοσύνης να παραγγέλλει προκαταρκτική εξέταση και σωστά.

Ενσωματώνονται οι προβλέψεις για τις ειδικές εισαγγελίες στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Απλοποιείται η διαδικασία της πολιτικής αγωγής. Απαλλάσσεται από αυτήν την αντιστοίχιση, από αυτήν την αξίωση αποζημίωσης και συνδέεται άρρηκτα πλέον και μοναδικά με το ποινικά ενδιαφέρον μεθόδους της υποστήριξης της κατηγορίας.

Αποσαφηνίζονται, επαναπροσδιορίζονται σαφέστερα τα δικαιώματα των διαδίκων, της ακρόασης, της ενημέρωσης, της επικοινωνίας με τα τρίτα πρόσωπα.

Αναδιάρθρωθηκε η καθ' ύλην αρμοδιότητα των δικαστηρίων και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Θυμόμαστε όλοι τη συζήτηση η οποία είχε επικρατήσει σε σχέση με την αναγκαιότητα του μονομελούς εφετείου, σε σχέση με τα κακουργήματα.

Επειδή εδώ νομίζω ότι έχει ασκηθεί κριτική και έχει γίνει μια συζήτηση από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς σε σχέση με το ζήτημα της κατάργησης του μονομελούς, το οποίο πλέον θα ρυθμίζει διαδικαστικά ζητήματα που θα αφορούν, για παράδειγμα, την επικύρωση της ποινικής διαπραγμάτευσης, η διάρθρωση όλου του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας είναι τέτοια που ουσιαστικά επιτρέπει να εφαρμοστούν αυτές οι διαδικασίες. Θα αποσυμφωρηθεί με τέτοιο τρόπο η ποινική δίκη, ούτως ώστε πράγματι το μονομελές εφετείο ουσίας να μην είναι πλέον αναγκαίο.

Επίσης, πολύ σημαντικό αίτημα διαδίκων και δικηγόρων και της κοινωνίας εδώ και χρόνια ήταν το θέμα της τήρησης πρακτικών με τη φωνοληψία και με την τηλεδιάσκεψη και με την εικονοτηλεδιάσκεψη, ώστε να παρασχεθεί στην πολιτεία το αναγκαίο

νομοθετικό έρεισμα για την περαιτέρω εισαγωγή των σύγχρονων μέσων στην ποινική δίκη.

Προσαρμόστηκαν ειδικές ανακριτικές πράξεις, απαιτήσεις δικαιοκρατίας, όπως ήταν η θεσμοθέτηση αληθινής και όχι τυπικής αιτιολογίας των προϋποθέσεων εφαρμογής τους. Έχουμε προβλέψει διευκολύνσεις για την ανάκτηση των προϊόντων από εγκληματικές δραστηριότητες στη λογική της επιστροφής των λεγόμενων «κλεμμένων» από τις πράξεις οικονομικού εγκλήματος ή διαφθοράς. Εκσυγχρονίζονται οι προβλέψεις για τα ένδικα μέσα.

Προβλέφθηκε, επίσης, αυξημένη αποζημίωση ως και υπερδιπλασιασμού για τους αδικώς κρατηθέντες και απλουστεύθηκε η σχετική διαδικασία.

Και προχωρώ σε λίγες ακόμα παρατηρήσεις σε σχέση με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Σχετικά με την ποινική συνδιαλλαγή, θα είναι άρθρο 301 και επόμενα του νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Εκεί προβλέπονται τα κακούργηματα στα οποία μπορούν να εφαρμοστούν, άρθρα 216 και 242, στα εγκλήματα χωρίς βία ή απειλή που στρέφονται κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας.

Με αυτόν τον τρόπο, μέχρι την περάτωση της ανάκρισης, θα καλείται ο κατηγορούμενος και ο παθών, προκειμένου να βρουν και μέσω των συνηγόρων τους, τη λεγόμενη συνδιαλλαγή. Προβλέπονται όλες αναλυτικά οι διαδικασίες που θα ακολουθηθούν από και τα πέρα, πριν την περάτωση της ανακρίσεως και μέχρι την περάτωση της ανακρίσεως.

Σχετικά με τα θέματα της ποινικής διαπραγμάτευσης πάλι σε περιπτώσεις αυτεπαγγέλτων διωκόμενων εγκλημάτων, εξαιρουμένων των κακούργημάτων που απειλούνται με ποινή ισόβιας κάθειρξης, εδώ θα έχουμε τη δυνατότητα δηλαδή του κατηγορουμένου να συμφωνήσει, να διαπραγματευτεί με την εισαγγελική αρχή την ποινή που θα του επιβληθεί. Αυτό θα είναι πια το μοναδικό αντικείμενο, η επιβλητέα κύρια ή παρεπόμενη ποινή.

Είναι πάρα πολλές οι παρατηρήσεις και καταλαβαίνω ότι η συζήτηση γίνεται και αρκετά τεχνική. Καταλαβαίνω, επίσης, ότι σε όλη αυτήν τη διαδρομή αυτής της εργασίας και όλων αυτών των άρθρων δεν θα μπορούσα να είμαι αντίστοιχος στην καταγραφή σήμερα σε αυτό τον σύντομο χρόνο σε αυτήν τη διαδικασία προς την ποιότητα και το μέγεθος αυτής της κορυφαίας μεταρρύθμισης. Οπότε, ως προς αυτό, να είστε επιεικείς μαζί μου σήμερα. Ολοκληρώνω σιγά σιγά.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, όπως φάνηκε ήδη από τα δύο σχέδια Ποινικών Κωδίκων, επελέγη να εισαχθούν προς ψήφιση εν όψει του γεγονότος ότι παρά τις ενδεχόμενες διαφοροποιήσεις ή διαφωνίες ως προς επιμέρους σημεία τους, στο σημαντικότερο βαθμό επιτυγχάνουν να συγκεράσουν τους στόχους του εκσυγχρονισμού της ποινικής μας νομοθεσίας και της προσέγγισης της και πάλι μετά από πολλές δεκαετίες παρέκκλισης από τα αρχικά τους πρότυπα στο συμβαίνον στην Ευρώπη.

Όπως ευχερώς θα διαπιστώσει κάποιος ανατρέχοντας στις οικείες εισηγητικές εκθέσεις, τα κείμενα αυτά είναι κατ' εξοχήν καρποί της φιλελεύθερης αντίληψης στο Ποινικό Δίκαιο. Καταφέρνουν να συνδυάσουν τα σύγχρονα αιτήματα για επιτάχυνση των διαδικασιών ενός κόσμου που τρέχει με πολύ μεγάλες ταχύτητες και της διαφύλαξης των δικαιωμάτων των πολιτών απέναντι στην ποινική εξουσία.

Ο τρόπος που το κάνουν αυτό δεν είναι με εμπνεύσεις που έχουν προς τα μέσα, κοίταγμα σε μια φοβερή για τις διεθνείς εξελίξεις τάση, αλλά αξιοποιώντας τη διαχρονική σχέση της ποινικής θεωρίας της πατρίδας μας με οικείου χώρους και σχολές σκέψης της ευρωπαϊκής ηπειρού.

Επελέγη, λοιπόν, αποβλέποντας στον στρατηγικό στόχο της εισαγωγής μιας σύγχρονης και ταυτόχρονα ανθρωπιστικής και δικαιοκρατικής νομοθεσίας, η υποβολή τους προς ψήφιση ως κωδίκων από το ελληνικό Κοινοβούλιο.

Ο ΣΥΡΙΖΑ ως κόμμα της Αριστεράς αφουγκράζεται σταθερά τα κινήματα και τις ανάγκες των φυλακισμένων και των ανθρώπων που τίθενται στο περιθώριο από τους μηχανισμούς της ποινικής εξουσίας, αλλά ταυτόχρονα –και αυτή είναι μια σχέση αμφίδρομη, η οποία δεν θα πρέπει να παρεξηγείται και να δια-

στρεβλώνεται από κανέναν- αφουγκράζεται την ανάγκη για ασφάλεια του πολίτη, αφού είναι γνωστό ότι οι δικαιοκρατικές εγγυήσεις έχουν θεθεί για όλους.

Ο καθένας μπορεί να βρεθεί απέναντι στην ποινική καταστολή που ξεκινά κάποιες φορές και με πρωτοβουλία οργάνων του κράτους που δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους ή που σφάλλουν στον τρόπο που την κάνουν, ενδεχομένως γιατί προσπαθούν να την ασκήσουν σε αντίξοες συνθήκες. Όλοι μπορούμε να είμαστε δράστες και θύματα.

Είναι, λοιπόν, μια συγκυρία για να διατυπωθεί το εξής συμπέρασμα. Ο ΣΥΡΙΖΑ που λοιδορήθηκε όλο αυτό το διάστημα ως αποσυνάγωγος της θεσμικής αντίληψης και των μεταρρυθμιστικών πρωτοβουλιών, είναι εν τέλει εκείνος που αναλαμβάνει το βάρος να κάνει τομές με υψηλό κοινωνικό ενδιαφέρον και βάθος χωρίς να λογαριάζει το πολιτικό κόστος ή να κρύβεται από τα προβλήματα.

Και το κάνει αυτό προσανατολισμένος στην ευρωπαϊκή δικαιοταξία και τα ευρωπαϊκά πρότυπα, αποδεικνύοντας σταθερά ότι οι συγκρούσεις που ανέδειξε στον ευρωπαϊκό χώρο ήταν για περαιτέρω δικαιοσύνη στη λειτουργία των θεσμών και τη συνύπαρξη των λαών στην ήπειρό μας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ που λοιδορείται με κάθε ευκαιρία για απαξίωση της δικαιοσύνης, προσπαθεί να αναλάβει εκείνες τις τομές που θα βγάλουν τη δικαιοσύνη από το τέλμα της στασιμότητας και του ατέρμονου χρόνου απονομής της που την έβαλαν οι πρακτικές τόσων χρόνων.

Η Κυβέρνηση αυτή είναι που παρ' ότι καταγγέλλεται κάθε λίγο ως Κυβέρνηση των λαϊκιστών, προσπαθεί να δώσει με αυτό το νομοθέτημα ισχυρό πλήγμα στις λογικές του ποινικού λαϊκισμού. Αναφορικά με αυτά για τα οποία κατηγορήθηκε η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ και η Κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ σε σχέση με τα θέματα της δικαιοσύνης και τον τρόπο που η Κοινοβουλευτική Ομάδα ανταποκρίθηκε ως προς τα αιτήματα της δικαιοσύνης και τα διαδικαστικά ζητήματα που προέκυπταν από την εισαγωγή στο Κοινοβούλιο των ποινικών δικογραφιών, κυρίως, σε σχέση με εμπλεκόμενους πολιτικών προσώπων, η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ τήρησε και την κοινοβουλευτική τάξη και το Σύνταγμα. Για όλα αυτά που ακούστηκαν και όλα αυτά που γράφτηκαν σε σχέση μ' αυτή τη συμπεριφορά, η τελευταία καθαρή απάντηση προς το παρόν είναι ο συγκεκριμένος νέος Ποινικός Κώδικας και ο νέος Κώδικας Ποινικής Δικονομίας.

Είναι σημαντική η κατάργηση του ν. 1608/1950. Για όσους διαδίδουν τις τελευταίες μέρες ότι ο ΣΥΡΙΖΑ βρίσκεται στη Βουλή, γιατί διευθετεί ζητήματα που έχουν να κάνουν με δική του ευθύνη για τη διακυβέρνησή του, θα ήθελα να θυμίσω την αιτιολογική έκθεση του δρακόντειου και τόσο αναποτελεσματικού ν. 1608/1950, που είναι ένα καλό παράδειγμα για το ότι η δεξιά παράταξη στην Ελλάδα διαχρονικά πολιτευόταν μέσω των «fake news» και της προπαγάνδας, αφού εκεί προτάσσεται η πάταξη της διαφθοράς λόγω ενός σκανδάλου λαθραμπορίας χρυσού, που χρεώθηκε στους κομμουνιστοσυμμορίτες.

Η απάντηση είναι, βέβαια, το κύρος των προσώπων της επιτροπής, η γνωστή στην κοινωνία ανεξαρτησία τους απέναντι σε κάθε κόμμα, η διάρκεια των εργασιών τους που είναι ανώτερη των δέκα ετών, η διαβούλευση από την οποία αναδείχθηκε κλίμα συναίνεσης. Υπήρξε κλίμα συναίνεσης μέχρι προχθές, όπου τα κόμματα της Νέας Δημοκρατίας και του Κινήματος Αλλαγής αποφάσισαν να αλλάξουν τη στάση τους –με συγκεκριμένες βέβαια εξαιρέσεις, καθώς είδαμε μία κορυφαία εξαίρεση σήμερα από τον κ. Βαγγέλη Βενιζέλο- και να αποστασιοποιηθούν, προκειμένου όπως είπα και το πρῶτο, να μπορέσουν να αποκτήσουν όποια μετέπειτα σχέση θα ήθελαν –εννοώ και σε επίπεδο επικοινωνίας, γιατί ξέρετε ότι είναι πολύ σημαντική η επικοινωνία στην εποχή που ζούμε- ως προς τους κώδικες αυτούς.

Αυτό είναι που μας στέρησε ένα κλίμα συναίνεσης ως προς τα τεχνικά ζητήματα που θα μπορούσαν να απασχολήσουν τους δύο αυτούς κώδικες. Συνεπώς πιστοί στην κατάθεση του νομοθετήματος που προβλέπει την έναρξη ισχύος την 1^η Ιουλίου και στο γεγονός ότι είναι καλό να αποφευχθούν πολύ μεγάλα διαστήματα μεταξύ του χρόνου ψήφισης και του χρόνου έναρξης και προκειμένου να μη διαταραχθούν δίκες οι οποίες μπορούν

να διαρκέσουν όλο αυτό το μεσοδιάστημα, ακόμη και των τριών μηνών, προκρίθηκε η 1^η Ιουλίου. Είναι η ημερομηνία έναρξης των Θερινών Τμημάτων. Για το πρακτικό του πράγματος καταλαβαίνουμε όλοι ότι τα δικαστήριά μας είναι κλειστά. Θα υπάρξει εν όψει και των εθνικών εκλογών της 7^{ης} Ιουλίου ο αναγκαίος χρόνος, προκειμένου όλοι οι εμπλεκόμενοι στις ποινικές δίκες να λάβουν –επιτρέψτε μου τον όρο– τα μέτρα τους. Έτσι νομίζω ότι δημιουργείται ένας ασφαλής διάδρομος σε σχέση με τον τρόπο υλοποίησης και εφαρμογής αυτών των δύο κωδίκων.

Αμέσως, λοιπόν, μετά την κατάθεσή τους βρήκαν μια πρόφαση για να απέχουν από τη διαδικασία αυτή. Ο λόγος είναι σαφής και τον επαναλαμβάνω. Δεν θέλουν να δεχθούν το πολιτικό κόστος των αναγκαιών μεταρρυθμίσεων στο πεδίο της αντεγκληματικής τους πολιτικής και δεν θα μπορούσαν να αντιπαρατεθούν.

Προσπαθούσαμε να σκεφτούμε με τα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής –ολοκληρώνω μ' αυτό και ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε και εσάς αλλά και το Σώμα για την ανοχή σας στον χρόνο– πώς θα ήταν αυτή η μέρα, πώς θα μπορούσε να είναι μια μέρα ψήφισης των νέων Ποινικών Κωδίκων.

Η απάντηση είναι ότι κάπως έτσι θα ήταν με παρόντες αυτούς που θα είχαν την τόλμη να το κάνουν, με απόντες αυτούς που δεν τόλμησαν όλα τα χρόνια που προηγήθηκαν να κάνουν όλα τα σχέδια Ποινικών Κωδίκων που παρέμειναν στα υπουργικά συρτάρια εδώ και χρόνια. Κάπως έτσι θα ήταν. Με την παρουσία

σας νιώσατε και εσείς –και απευθύνομαι στα μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής– αυτό που σας έλειπε στην εικόνα των εργασιών σας. Είναι αυτή εδώ η επίπονη διαδικασία εντός του Κοινοβουλίου, αυτή η απόλυτη δημοκρατική διαδικασία, το δημοκρατικό αίτημα, όπως σας αποτυπώθηκε ακόμη και την τελευταία στιγμή, προκειμένου και εσείς να δείτε, να αφουγκραστείτε και να πάρετε ακόμη και την τελευταία στιγμή συγκεκριμένες αποφάσεις. Αυτή ήταν μία εμπειρία, όσο καιρό στέκεστε έξω από αυτό και συζητάτε για τη λεγόμενη βούληση του νομοθέτη ή βλέπετε κάποια λάθη τα οποία δεν καταλαβαίνετε πώς έχουν προκύψει στη νομοθέτηση. Κάπως έτσι είναι και κάπως έτσι λύνονται. Αυτό όμως αυτή η διαδικασία που έγινε σήμερα, είναι αυτή που επέτρεψε τελικά να προχωρήσουμε σε αυτή τη μεταρρύθμιση.

Δεν θα μπορούσε, λοιπόν, στο ερώτημα που έθεσα να είναι διαφορετικά. Η Αριστερά πάντα γράφει ιστορία, επειδή δεν έχει ιδιοτέλεια και δεν έχει κανένα ειδικό σκοπό να γράψει την ιστορία, γι' αυτό και τη γράφει.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Καταθέτω και τις νομοτεχνικές βελτιώσεις για τα Πρακτικά.

(Στο σημείο αυτό ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Μιχαήλ Καλογήρου καταθέτει για τα Πρακτικά τις προαναφερθείσες νομοτεχνικές βελτιώσεις, οι οποίες έχουν ως εξής:

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

«ΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ»

ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ

1. Στο άρθρο 13 περίπτωση γ' εδάφιο τελευταίο μεταξύ της λέξης «προορίζονται» και της λέξης «είναι» προστίθεται το διαζευκτικό «ή».
2. Στο άρθρο 95 μεταξύ της λέξης «μπορούν» και της λέξης «επιβληθούν» προστίθεται η λέξη «να».
3. Στο άρθρο 100 παράγραφος 1 μεταξύ των λέξεων «αυτού» και «η διάρκεια» διαγράφεται η παύλα (-) και τίθεται κόμμα (,), ομοίως μεταξύ των λέξεων «μηνών» και «και την» διαγράφεται η παύλα (-) και τίθεται κόμμα (,).
4. Στο άρθρο 187Γ παράγραφος 4 εδάφιο πρώτο διορθώνεται η λέξη «βρίσκεται» στο ορθό «βρίσκονται» και η λέξη «οργάνωσης» στο ορθό «οργάνωση».
5. Στο άρθρο 220 παράγραφος 2 διαγράφεται η λέξη «ΠΚ».
6. Στο άρθρο 235 παράγραφος 5 στην έβδομη σειρά διορθώνεται η λέξη «φορέα» στο ορθό «φορέας».
7. Στο άρθρο 236 παράγραφος 3 στην τρίτη σειρά μεταξύ της λέξης «τιμωρείται» και της λέξης «φυλάκιση» συμπληρώνεται η λέξη «με».
8. Στο άρθρο 268 παράγραφος 1 περίπτωση β μεταξύ της λέξης «την» και της λέξης «προέκυψε» προστίθεται η λέξη «πράξη».
9. Στο άρθρο 312 παράγραφος 1 περίπτωση τελευταία διορθώνεται το στοιχείο «ε» στο ορθό «δ».
10. Στο άρθρο 360 παράγραφος 2 διαγράφεται η λέξη «ΠΚ».
11. Στο άρθρο 361 παράγραφος 2 στο τέλος της πρότασης τίθεται τελεία.
12. Στο άρθρο 366 παράγραφος 3 μετά την λέξη «εξύβριση» τίθεται κόμμα (,) ομοίως μετά την λέξη «τελέστηκε» τίθεται κόμμα (,).

13. Στους τίτλους των άρθρων 187Γ και 263^Α του προς κύρωση κώδικα διαγράφονται οι όροι «μέτρα επιείκειας» και στον τίτλο του άρθρου 350^Α διαγράφεται ο όρος «ειδικά μέτρα επιείκειας» και αντικαθίστανται, αντίστοιχα, με τους όρους «ευνοϊκά μέτρα» και «ειδικά ευνοϊκά μέτρα».

14. Το άρθρο 239^Α διαγράφεται και η ίδια διάταξη αριθμείται σε 137^Α προτίθεται
μετά το άρθρο 137 και αριθμείται σε 137^Α.

15. Μετά το άρθρο 137, ο τίτλος «Άρθρα 137^Α – 137Δ» αντικαθίσταται σε «Άρθρα 137Β – 137Δ».

16. Η παρ. 5 του άρθρου 336 αντικαθίσταται ως εξής:

«5. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1, επιχειρεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.»

17. Στο άρθρο 239 παρ. α) η φράση "239Α" αντικαθίσταται με τη φράση "137Α".

Αθήνα 6.6.2019

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Μιχαήλ Καλογήρου

ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΚΥΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ»

Στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας γίνονται οι ακόλουθες νομοτεχνικές βελτιώσεις:

Στο άρθρο 81: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 86: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 110: Μετά τον αριθμό «110.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 111: Στην παρ. 5 απαλείφεται το γράμμα και η τελεία «N.» πριν τον αριθμό «4251/2014».

Στο άρθρο 143: Στην παρ. 4 μετά τη φράση «4. Ανεξάρτητα από τα οριζόμενα στις προηγούμενες παραγράφους,» διαγράφεται η λέξη «το δικαστήριο».

Στο άρθρο 155: Στην παρ.1 εδ. γ οι λέξεις «δέκα οκτώ» γίνονται μία λέξη «δεκαοκτώ».

Στο άρθρο 159: Μετά τον αριθμό «159.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 165: Μετά τον αριθμό «165.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 166: Στην παρ.1 εδ. α οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Στο άρθρο 168: Μετά τις λέξεις «Άρθρο 168.-» απαλείφεται ο αριθμός «1.» και τίθεται μετά τις λέξεις «Υπολογισμός των προθεσμιών.».

Στο άρθρο 170: Μετά τον αριθμό «170.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 172: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 194: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 201: Στην παρ.2 εδ. δ η λέξη «θέσεως» διορθώνεται σε «θέσης».

Στο άρθρο 224: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 227: Μετά τον αριθμό «227.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 233: Στην παρ.2 εδ. δ στην λέξη «περιφερείας» διορθώνεται ο τονισμός σε «περιφέρειας».

Στο άρθρο 234: Μετά τον αριθμό «234.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 236: Μετά την λέξη «διόρισε» απαλείφεται η τελεία «.».

Στο άρθρο 237: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 261: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 284: Στην παρ.3 οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Στο άρθρο 292: Στην παρ. 1 περ.α εδ. τελευταίο, τίθεται κόμμα «,» μετά τις λέξεις «κατά το άρθρο 28».

Στο άρθρο 292: Στην παρ.2 εδ.β οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Στο άρθρο 302: Στην παρ.1 εδ. α απαλείφεται η λέξη «εφετών» μετά την λέξη «εισαγγελέα».

Στο άρθρο 302: Στην παρ. 3 εδ. α οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Στο άρθρο 304: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 362: Στην παρ.3 οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Στο άρθρο 368: Στο τέλος των περιπτώσεων «α» και «β» μετά τις λέξεις «κατηγορουμένου» και «πεθάνει» αντί για παύλα «-» τίθεται άνω τελεία.

Στο άρθρο 385: Στην παρ.1 οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Στο άρθρο 412: Οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Μετά το άρθρο 416 στο τέλος του τίτλου του **Δευτέρου Κεφαλαίου** «Πλημμελήματα που καταλαμβάνονται επ' αυτοφώρω.» απαλείφεται η τελεία «.»

Στο άρθρο 424: Στην παρ.1 οι λέξεις «δέκα πέντε» γίνονται μία λέξη «δεκαπέντε».

Στο άρθρο 447: Μετά τον αριθμό «447.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 524: Στην αρχή της πρώτης παραγράφου τίθεται ο παραλειφθείς αριθμός «1.».

Στο άρθρο 530: Μετά τον αριθμό «530.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 554: Μετά τον αριθμό «554.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 575: Μετά τον αριθμό «575.» τίθεται παύλα (-).

Στο άρθρο 580: Μετά τον αριθμό «580.» τίθεται παύλα (-).

Αθήνα 6.6.2019

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Μιχαήλ Καλογήρου

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Βαρεμένος): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής των Ελλήνων, είκοσι οκτώ μαθητές και μαθήτριες και έξι εκπαιδευτικοί συνοδοί τους, από το 6^ο Δημοτικό Σχολείο Καρδίτσας.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Και τώρα θα κάνουμε μία μικρή διακοπή μέχρι οι υπηρεσίες να ανταποκριθούν στο τέλος των ντοκουμέντων που πρέπει να ετοιμάσουν.

(ΔΙΑΚΟΠΗ)

(ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ)

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Ζ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΥΡΩΤΑΣ**)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, συνεχίζεται η συνεδρίαση.

Θα δώσω τον λόγο στον κύριο Υπουργό για να δώσει κάποιες περαιτέρω διευκρινίσεις για τις νομοτεχνικές βελτιώσεις, γιατί δεν είχε προλάβει προηγουμένως.

Κύριε Υπουργέ, έχετε τον λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ (Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κατατέθηκαν οι νομοτεχνικές βελτιώσεις τόσο στο σχέδιο του Ποινικού Κώδικα όσο και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Όπως είπα και κατά την τελευταία τοποθέτηση, είναι αμιγώς νομοτεχνικές σε σχέση με ορθογραφικά λάθη, σημεία στίξης, κόμματα κ.λπ. πέραν των δύο ουσιαστικών βελτιώσεων.

Η μία αφορούσε την πέμπτη παράγραφο του άρθρου 336 σε σχέση με τον βιασμό. Οι άλλες δύο αφορούσαν τη μεταφορά της διάταξης του άρθρου των βασανιστηρίων. Αυτές οι δύο νομοτεχνικές βελτιώσεις επιφέρουν -και προς καταχώριση στα Πρακτικά- σχετικές τροποποιήσεις και στις εισηγητικές εκθέσεις, στην αιτιολογική έκθεση των δύο κωδίκων. Το λέω προς καταγραφή στα Πρακτικά.

Δεύτερον, για λόγους ιστορικότητας και για να παραμείνει επίσης στα Πρακτικά, θα ήθελα μαζί με όλες τις ευχαριστίες τις οποίες έχω αναφέρει από το πρωί, να ευχαριστήσω ειδικά τον συνεργάτη και φίλο Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης κ. Γεώργιο Σάρλη, χωρίς τον οποίον δεν θα μπορούσαμε να έχουμε ολοκληρώσει αυτή την πολύ μεγάλη προσπάθεια.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Ευχαριστούμε τον κύριο Υπουργό για τις διευκρινίσεις που έδωσε για τις νομοτεχνικές βελτιώσεις.

Κηρύσσεται περαιωμένη η συζήτηση επί της αρχής και επί των άρθρων του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα».

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο επί της αρχής;
Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το σχέδιο νόμου Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» έγινε δεκτό επί της αρχής ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το άρθρο πρώτο, όπως τροποποιήθηκε;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το άρθρο πρώτο έγινε δεκτό, όπως τροποποιήθηκε, ομοφώνως.

Εισερχόμαστε στην ψήφιση του ακροτελεύτιου άρθρου.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το ακροτελεύτιο άρθρο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το ακροτελεύτιο άρθρο έγινε δεκτό ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» έγινε δεκτό επί της αρχής και επί των άρθρων ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο και στο σύνολο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το σχέδιο νόμου έγινε δεκτό και στο σύνολο ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Ποινικού Κώδικα» έγινε δεκτό ομοφώνως, σε μόνη συζήτηση, επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου και έχει ως εξής:

«Κύρωση του Ποινικού Κώδικα

Άρθρο Πρώτο

Κυρώνεται σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 6 του Συντάγματος ο Ποινικός Κώδικας, ο οποίος συντάχθηκε από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή που συγκροτήθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 74 παρ. 1α του ν. 4139/2013 «Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις» (Α'74), με την απόφαση 38882/18.5.2015 (ΦΕΚ τ. ΥΟΔΔ 375/26.5.2015) του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την απόφαση 80884/Φ.279/8.11.2018 (ΦΕΚ τ. ΥΟΔΔ 676/15.11.2018) και συμπληρώθηκε με διαδοχικές αποφάσεις του ίδιου Υπουργού, και έχει ως εξής:

«ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ
ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
Ο ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Ι. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 1
Καμία ποινή χωρίς νόμο

Έγκλημα δεν υπάρχει χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της καθώς και την επιβλητέα γι' αυτή ποινή.

Άρθρο 2

Αναδρομική ισχύς του ηπιότερου νόμου

1. Αν από την τέλεση της πράξης ως την αμετάκλητη εκδίκαση της ίσχυσαν περισσότερες διατάξεις νόμων, εφαρμόζεται αυτή που στη συγκεκριμένη περίπτωση οδηγεί στην ευμενέστερη με-

ταχείριση του κατηγορουμένου.

2. Αν μεταγενέστερος νόμος χαρακτηρίσει την πράξη μη αξιόποινη (ανέγκλητη), παύει η εκτέλεση της ποινής που επιβλήθηκε καθώς και τα ποινικά επακόλουθά της, όπως και η εκτέλεση των μέτρων ασφαλείας.

Άρθρα 3 - 4
(Καταργούνται)

II. ΤΟΠΙΚΑ ΟΡΙΑ ΙΣΧΥΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

Άρθρο 5
Εγκλήματα που τελέστηκαν στην ημεδαπή

1. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται σε όλες τις πράξεις που τελέστηκαν στο έδαφος της επικράτειας, ακόμη και από αλλοδαπούς. Επίσης εφαρμόζονται και στις πράξεις συμμετοχής που τελέστηκαν στο έδαφος της ελληνικής επικράτειας, αν η κύρια πράξη, για την οποία δεν υπάρχει δικαιοδοσία των ελληνικών ποινικών δικαστηρίων, είναι αξιόποινη και κατά τους ελληνικούς ποινικούς νόμους.

2. Πλοία ή αεροσκάφη ελληνικά θεωρούνται έδαφος της επικράτειας οπουδήποτε και αν βρίσκονται, εκτός αν σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο υπόκεινται σε αλλοδαπό νόμο.

Άρθρο 6
Εγκλήματα ημεδαπών στην αλλοδαπή

1. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και για πράξη που χαρακτηρίζεται από αυτούς ως κακούρηγμα ή πλημμέλημα και τελέστηκε στην αλλοδαπή από ημεδαπό, αν αυτή, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της, είναι αξιόποινη και κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέστηκε ή αν διαπράχθηκε σε πολιτειακά ασύντακτη χώρα.

2. Η ποινική δίωξη ασκείται και εναντίον αλλοδαπού, ο οποίος κατά την τέλεση της πράξης ήταν ημεδαπός. Επίσης ασκείται και εναντίον εκείνου που απέκτησε την ελληνική ιθαγένεια μετά την τέλεση της πράξης.

3. Στα πλημμελήματα, ακόμη και όταν διώκονται αυτεπαγγέλτως, οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται μόνο εφόσον υπάρχει έγκληση του παθόντος ή αίτηση της Κυβέρνησης της χώρας όπου τελέστηκε το πλημμέλημα.

Άρθρο 7
Εγκλήματα αλλοδαπών στην αλλοδαπή

1. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και κατά αλλοδαπού για πράξη που τελέστηκε στην αλλοδαπή και χαρακτηρίζεται από αυτούς ως κακούρηγμα ή πλημμέλημα, αν η πράξη αυτή στρέφεται εναντίον Έλληνα πολίτη και είναι αξιόποινη, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της, και κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε ή αν διαπράχθηκε σε πολιτειακά ασύντακτη χώρα. Ως Έλληνας πολίτης για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου λογίζεται και το κυοφορούμενο που θα αποκτήσει με τη γέννησή του την ελληνική ιθαγένεια, καθώς και τα νομικά πρόσωπα που εδρεύουν στην ημεδαπή.

2. Η διάταξη της παρ. 3 του προηγούμενου άρθρου έχει και εδώ εφαρμογή.

Άρθρο 8
Εγκλήματα στην αλλοδαπή που τιμωρούνται πάντοτε κατά τους ελληνικούς νόμους

Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς, ανεξάρτητα από τους νόμους του τόπου τέλεσης, για τις εξής πράξεις που τελέστηκαν στην αλλοδαπή:

α) εσχάτη προδοσία ή προδοσία της χώρας σε βάρος του ελληνικού κράτους,

β) εγκλήματα που αφορούν τη στρατιωτική υπηρεσία και την υποχρέωση στρατεύσεως στην Ελλάδα,

γ) αξιόποινη πράξη που τέλεσαν ως υπάλληλοι του ελληνικού κράτους, ή όργανο ή οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει την έδρα του στην Ελλάδα,

δ) πράξη που στρέφεται εναντίον ή απευθύνεται προς υπάλληλο του ελληνικού κράτους ή έλληνα υπάλληλο όργανο ή οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την άσκηση της υπηρεσίας τους ή σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων τους,

ε) ψευδορκία σε διαδικασία που εκκρεμεί στις ελληνικές αρχές,

στ) τρομοκρατικές πράξεις,

ζ) πειρατεία,

η) εγκλήματα σχετικά με το νόμισμα,

θ) παράνομη εμπορία ναρκωτικών,

ι) εμπορία ανθρώπων,

ια) κάθε άλλο έγκλημα, για το οποίο ειδικές διατάξεις ή διεθνείς συμβάσεις υπογραμμένες και επικυρωμένες από το ελληνικό κράτος προβλέπουν την εφαρμογή των ελληνικών ποινικών νόμων.

Άρθρο 9
Ακαταδίωκτο εγκλημάτων που τελέστηκαν στην αλλοδαπή

1. Η ποινική δίωξη για πράξη που τελέστηκε στην αλλοδαπή αποκλείεται: α) αν ο υπαίτιος δικάστηκε για την πράξη αυτή στην αλλοδαπή και αθώωθηκε ή αν, σε περίπτωση που καταδικάστηκε, έχει εκτίσει ή εκτίει νομίμως την ποινή του, β) αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, η πράξη έχει παραγραφεί ή η ποινή που επιβλήθηκε έχει παραγραφεί ή έχει χαριστεί, γ) αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, χρειάζεται έγκληση για τη δίωξη της πράξης και τέτοια έγκληση είτε δεν υποβλήθηκε είτε ανακλήθηκε.

2. Η προηγούμενη παράγραφος δεν ισχύει για τις πράξεις που ορίζει το άρθρο 8.

3. Η ποινική δίωξη αποκλείεται αν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση για την ίδια πράξη από δικαστήριο κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 10
Υπολογισμός ποινών που εκτίθηκαν στην αλλοδαπή

Η ποινή που εκτίθηκε ολικά ή μερικά στην αλλοδαπή, αν επακολουθήσει καταδίκη στην ημεδαπή για την ίδια πράξη, αφαιρείται από την ποινή που επέβαλαν τα ελληνικά δικαστήρια.

Άρθρο 11
Αναγνώριση αλλοδαπών ποινικών αποφάσεων

1. Αν Έλληνας καταδικαστεί στην αλλοδαπή για πράξη που, σύμφωνα με τις διατάξεις των ημεδαπών νόμων, συνεπάγεται παρεπόμενες ποινές, το αρμόδιο δικαστήριο των πλημμελειοδικών μπορεί να επιβάλει τις ποινές αυτές.

2. Το αρμόδιο δικαστήριο των πλημμελειοδικών μπορεί επίσης να επιβάλει τα μέτρα ασφαλείας που προβλέπουν οι ελληνικοί νόμοι σε όποιον καταδικάστηκε ή αθώωθηκε στην αλλοδαπή.

3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων δεν ισχύουν στην περίπτωση του άρθρου 9 παρ. 3.

III. ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΟΡΩΝ

Άρθρο 12
Ειδικοί ποινικοί νόμοι

Οι διατάξεις του γενικού μέρους του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζονται και σε αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται σε ειδικούς νόμους, αν οι νόμοι αυτοί δεν ορίζουν διαφορετικά με ρητή διάταξή τους.

Άρθρο 13
Έννοια όρων του Κώδικα

Στον Κώδικα οι ακόλουθοι όροι χρησιμοποιούνται με την εξής σημασία:

α) Υπάλληλος είναι εκείνος στον οποίο νόμιμα έχει ανατεθεί, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.

β) Οικείοι είναι όσοι συνδέονται με δεσμό νόμιμης συγγένειας σε ευθεία γραμμή, οι θετοί γονείς και τα θετά τέκνα, οι ανάδοχοι γονείς και τα ανάδοχα τέκνα, οι επίτροποι ή επιμελητές του υπαίτιου και όσοι βρίσκονται υπό την επιτροπεία ή επιμέλεια του υπαίτιου, οι σύζυγοι, οι συμβιούντες με σταθερή συμβίωση ή με σύμφωνο συμβίωσης, οι μνηστευμένοι, οι αδερφοί και οι σύζυγοί τους ή οι συμβιούντες ως ανωτέρω με αυτούς και οι μνηστήρες των αδερφών, ακόμη κι αν ο γάμος, η συμβίωση ή η μνηστεία έχουν λυθεί.

γ) Έγγραφο είναι κάθε γραπτό που προορίζεται ή είναι πρόσφορο να αποδείξει γεγονός που έχει έννομη σημασία όπως και κάθε σημείο που προορίζεται να αποδείξει ένα τέτοιο γεγονός. Έγγραφο είναι και κάθε μέσο το οποίο χρησιμοποιείται από υπολογιστή ή περιφερειακή μνήμη υπολογιστή, με ηλεκτρονικό, μαγνητικό ή άλλο τρόπο, για εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή αναπαραγωγή στοιχείων που δεν μπορούν να διαβαστούν άμεσα, όπως επίσης και κάθε μαγνητικό, ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό στο οποίο εγγράφεται οποιαδήποτε πληροφορία, εικόνα, σύμβολο ή ήχος, αυτοτελώς ή σε συνδυασμό, εφόσον τα μέσα και τα υλικά αυτά προορίζονται ή είναι πρόσφορα να αποδείξουν γεγονότα που έχουν έννομη σημασία.

δ) Σωματική βία συνιστά και η περιαγωγή άλλου σε κατάσταση αναισθησίας ή ανικανότητας για αντίσταση με υπνωτικά ή ναρκωτικά ή άλλα ανάλογα μέσα.

ε) Κατ' επάγγελμα τέλεση του εγκλήματος συντρέχει, όταν από την επανειλημμένη τέλεση της πράξης ή από την υποδομή που έχει διαμορφώσει ο υπαίτιος με πρόθεση επανειλημμένης τέλεσης της πράξης προκύπτει σκοπός του υπαίτιου για πορισμό εισοδήματος.

στ) Πληροφοριακό σύστημα είναι συσκευή ή ομάδα διασυνδεδεμένων ή σχετικών μεταξύ τους συσκευών, εκ των οποίων μία ή περισσότερες εκτελούν, σύμφωνα με ένα πρόγραμμα, αυτόματη επεξεργασία ψηφιακών δεδομένων, καθώς και τα ψηφιακά δεδομένα που αποθηκεύονται, αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας, ανακτώνται ή διαβιβάζονται από την εν λόγω συσκευή ή την ομάδα συσκευών με σκοπό τη λειτουργία, τη χρήση, την προστασία και τη συντήρηση των συσκευών αυτών.

ζ) Ψηφιακά δεδομένα είναι η παρούσα γένεση γεγονότων, πληροφοριών ή εννοιών σε μορφή κατάλληλη προς επεξεργασία από πληροφοριακό σύστημα, συμπεριλαμβανομένου προγράμματος που παρέχει τη δυνατότητα στο πληροφοριακό σύστημα να εκτελέσει μια λειτουργία.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ
Ι. Η ΠΡΑΞΗ

Άρθρο 14
Έννοια της αξιόποινης πράξης

1. Έγκλημα είναι πράξη άδικη και καταλογιστή σε εκείνον που την τέλεσε, η οποία τιμωρείται από τον νόμο.

2. Στις διατάξεις των ποινικών νόμων ο όρος «πράξη» περιλαμβάνει και τις παραλείψεις.

Άρθρο 15
Έγκλημα που τελείται με παράλειψη

1. Όπου ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, η μη αποτροπή του τιμωρείται όπως η πρόκλησή του με ενέργεια, αν ο υπαίτιος της παράλειψης είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να προβεί σε ενέργεια για την αποτροπή του αποτελέσματος. Η ιδιαίτερη νο-

μική υποχρέωση πηγάζει από νόμο, σύμβαση ή προηγούμενη επικίνδυνη ενέργεια του υπαίτιου.

2. Στις περιπτώσεις των εγκλημάτων με παράλειψη ο δικαστής μπορεί να επιβάλει μειωμένη ποινή (άρθρο 83).

Άρθρο 16
Τόπος τέλεσης της πράξης

Τόπος τέλεσης της πράξης θεωρείται ο τόπος όπου ο υπαίτιος διέπραξε ολικά ή μερικά την αξιόποινη ενέργεια ή παράλειψη, καθώς και ο τόπος όπου επήλθε ή, σε περίπτωση απόπειρας, έπρεπε να επέλθει σύμφωνα με την πρόθεσή του το αποτέλεσμα.

Άρθρο 17
Χρόνος τέλεσης της πράξης

Χρόνος τέλεσης της πράξης θεωρείται ο χρόνος κατά τον οποίο ο υπαίτιος ενέργησε ή όφειλε να ενεργήσει. Ο χρόνος κατά τον οποίο επήλθε το αποτέλεσμα είναι αδιάφορος.

Άρθρο 18
Κατηγορίες αξιοποιώνων πράξεων

Οι αξιόποινες πράξεις διακρίνονται σε κακούργηματα και πλημμελήματα. Κάθε πράξη που τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη είναι κακούργημα. Κάθε πράξη που τιμωρείται με φυλάκιση ή περιορισμό σε ειδικό κατάρστημα κράτησης νέων ή μόνο με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωνικού εργασιών είναι πλημμέλημα.

Άρθρο 19
Ποινικός χαρακτήρας πράξεων που έχουν εκδικαστεί

Αν μια πράξη που εκδικάστηκε είναι κακούργημα ή πλημμέλημα, κρίνεται με βάση τη βαρύτερη ποινή που καθορίζεται από τον νόμο γι' αυτή και όχι με βάση την τυχόν ελαφρότερη ποινή που επέβαλε ο δικαστής λόγω ελαφρυντικών περιστάσεων (άρθρο 84) ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο μείωσης της ποινής σύμφωνα με το άρθρο 83.

II. Ο ΑΔΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

Άρθρο 20
Λόγοι άρσης του αδικού

Εκτός από τις περιπτώσεις των άρθρων 21, 22, 25, 304 παρ. 4, 308 παρ. 2, 367 και 371 παρ. 4, ο άδικος χαρακτήρας της πράξης αίρεται και όταν αυτή αποτελεί ενάσκηση δικαιώματος ή εκπλήρωση καθήκοντος που προβλέπεται στο νόμο.

Άρθρο 21
Προσταγή

1. Δεν είναι άδικη η πράξη την οποία κάποιος επιχειρεί για να εκτελέσει προσταγή που του έδωσε, σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους, η αρμόδια αρχή, αν ο νόμος δεν επιτρέπει στον αποδέκτη της προσταγής να εξετάσει αν είναι νόμιμη ή όχι. Στην περίπτωση αυτή ως αυτουργός τιμωρείται εκείνος που έδωσε την προσταγή.

2. Η διάταξη δεν εφαρμόζεται αν η προσταγή είναι προδήλως αντισυνταγματική ή παράνομη.

Άρθρο 22
Άμυνα

1. Δεν είναι άδικη η πράξη που τελείται σε κατάσταση άμυνας.

2. Άμυνα είναι η αναγκαία προσβολή του επιτιθεμένου στην οποία προβαίνει το άτομο προς υπεράσπιση του εαυτού του ή άλλου από παρούσα και άδικη επίθεση που στρέφεται εναντίον τους.

3. Το αναγκαίο μέτρο της άμυνας κρίνεται από τον βαθμό επι-

κινδυνότητας της επίθεσης, από το είδος της προσβολής που απειλείται, από τον τρόπο και την ένταση της επίθεσης και από τις υπόλοιπες περιστάσεις.

Άρθρο 23
Υπέρβαση άμυνας

Όποιος υπερβαίνει τα όρια της άμυνας τιμωρείται, αν η υπέρβαση έγινε με πρόθεση, με ποινή ελαττωμένη, και αν έγινε από αμέλεια, σύμφωνα με τις σχετικές με αυτήν διατάξεις. Μένει ατιμώρητος και δεν του καταλογίζεται η υπέρβαση, αν ενέργησε με αυτόν τον τρόπο εξαιτίας του φόβου ή της ταραχής που του προκάλεσε η επίθεση.

Άρθρο 24
Υπαίτια κατάσταση άμυνας

Δεν απαλλάσσεται από την ποινή που ορίζει ο νόμος όποιος με πρόθεση προκάλεσε την επίθεση άλλου για να διαπράξει εναντίον του αξιόποινη πράξη με το πρόσχημα της άμυνας.

Άρθρο 25
Κατάσταση ανάγκης που αίρει το άδικο

1. Δεν είναι άδικη η πράξη που τελεί κάποιος προς αποτροπή παρόντος και αναπότρεπτου με άλλα μέσα κινδύνου, ο οποίος απειλεί το πρόσωπο ή την περιουσία του ίδιου ή κάποιου άλλου χωρίς δική του υπαιτιότητα, αν η προσβολή που προκλήθηκε στον άλλο είναι σημαντικά κατώτερη κατά το είδος και τη σπουδαιότητα από την προσβολή που απειλήθηκε.

2. Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται σε όποιον έχει καθήκον να εκτεθεί στον απειλούμενο κίνδυνο.

3. Η διάταξη του άρθρου 23 έχει αντίστοιχη εφαρμογή και στην περίπτωση αυτού του άρθρου.

III. Η ΥΠΑΙΤΙΟΤΗΤΑ

Άρθρο 26
Υπαιτιότητα στα κακουργήματα και πλημμελήματα

Τα κακουργήματα και πλημμελήματα τιμωρούνται μόνο όταν τελούνται με δόλο. Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις που ορίζει ειδικά ο νόμος, τα πλημμελήματα τιμωρούνται και όταν τελούνται από αμέλεια.

Άρθρο 27
Δόλος

1. Με δόλο (με πρόθεση) πράττει όποιος θέλει την παραγωγή των περιστατικών που κατά τον νόμο απαρτίζουν την έννοια της αξιόποινης πράξης, καθώς και όποιος γνωρίζει ότι από την πράξη του ενδέχεται να παραχθούν αυτά τα περιστατικά και το αποδέχεται.

2. Όπου ο νόμος απαιτεί να έχει τελεστεί η πράξη εν γνώσει ορισμένου περιστατικού, δεν αρκεί ο ενδεχόμενος δόλος. Και όπου ο νόμος απαιτεί η πράξη να έχει τελεστεί με σκοπό την πρόκληση ορισμένου αποτελέσματος απαιτείται ο δράστης να έχει επιδιώξει να προκαλέσει αυτό το αποτέλεσμα.

Άρθρο 28
Αμέλεια

Από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει είτε δεν πρόβλεψε το αξιόποιο αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, είτε το πρόβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επερχόταν.

Άρθρο 29
Ευθύνη από το αποτέλεσμα

Στις περιπτώσεις που ο νόμος ορίζει ότι κάποια πράξη τιμωρείται με βαρύτερη ποινή όταν έχει ορισμένο αποτέλεσμα, η πρόκληση του οποίου τυποποιείται ως αυτοτελές έγκλημα αμέλειας, η ποινή αυτή επιβάλλεται στον αυτουργό ή στο συμμετοχο μόνο αν το αποτέλεσμα μπορεί να αποδοθεί τουλάχιστον σε αμέλειά τους, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα κατ' άλλη διάταξη.

Άρθρο 30
Πραγματική πλάνη

1. Δεν πράττει με δόλο όποιος κατά το χρόνο τέλεσης της αξιόποινης πράξης αγνοεί τα περιστατικά που τη συνιστούν. Αν όμως η άγνοια αυτών των περιστατικών μπορεί να αποδοθεί σε αμέλεια του υπαιτίου, η πράξη του καταλογίζεται ως έγκλημα αμέλειας.

2. Δεν καταλογίζονται στο δράστη περιστατικά που κατά το νόμο επαυξάνουν το αξιόποιο της πράξης του, αν τα αγνοούσε.

IV. ΛΟΓΟΙ ΑΡΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΥ

Άρθρο 31
Νομική πλάνη

1. Μόνη η άγνοια του αξιοποίνου δεν αρκεί για να αποκλείσει τον καταλογισμό.

2. Η πράξη όμως δεν καταλογίζεται σε εκείνον που την τελεί αν αυτός δεν είχε συνείδηση του άδικου χαρακτήρα της λόγω πλάνης που δεν μπορούσε να αποφύγει, μολονότι κατέβαλε την οφειλόμενη από τις περιστάσεις και δυνατή γι' αυτόν επιμέλεια (συγγνωστή νομική πλάνη). Αν ο υπαίτιος μπορούσε να αποφύγει την πλάνη, η πράξη καταλογίζεται σε αυτόν, αλλά το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλει μειωμένη ποινή (άρθρο 83).

Άρθρο 32
Κατάσταση ανάγκης που αίρει τον καταλογισμό

1. Η πράξη δεν καταλογίζεται σε εκείνον που την τελεί για να αποτρέψει παρόντα και αναπότρεπτο με άλλα μέσα κίνδυνο, ο οποίος απειλεί χωρίς δική του υπαιτιότητα το πρόσωπο ή την περιουσία του ίδιου ή οικείου του, αν η προσβολή που προκλήθηκε στον άλλο από την πράξη είναι κατά το είδος και τη σπουδαιότητα ανάλογη με την προσβολή που απειλήθηκε.

2. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 25 εφαρμόζονται και εδώ.

Άρθρο 33
Αδυναμία αποφυγής του αδικού

Η πράξη δεν καταλογίζεται σε εκείνον που την τέλεσε, αν κατά την τέλεσή της αδυνατούσε να συμμορφωθεί προς το δίκαιο λόγω ανυπέρβλητου για τον ίδιο διλήμματος εξαιτίας σύγκρουσης καθηκόντων και η προσβολή που προκλήθηκε από την πράξη είναι κατά το είδος και τη σπουδαιότητα ανάλογη με την προσβολή που απειλήθηκε.

Άρθρο 34
Ανικανότητα προς καταλογισμό

Η πράξη δεν καταλογίζεται στον δράστη αν λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής ή διατάραξης της συνείδησης κατά τον χρόνο τέλεσής της, δεν είχε την ικανότητα να αντιληφθεί το άδικο της πράξης του ή να ενεργήσει σύμφωνα με την αντίληψή του για το άδικο αυτό.

Άρθρο 35
Υπαίτια πρόκληση ανικανότητας

1. Πράξη που κάποιος αποφάσισε σε κανονική ψυχική κατάσταση, αλλά που για την τέλεσή της έφερε τον εαυτό του σε κατάσταση διαταραγμένης συνείδησης ή σε κατάσταση πλήρους αδυναμίας να ενεργήσει ή να παραλείψει, του καταλογίζεται ως πράξη που τελέστηκε με δόλο.

2. Αν η πράξη που τέλεσε σε τέτοια κατάσταση είναι άλλη από εκείνη που είχε αποφασίσει, ο υπαίτιος τιμωρείται με ποινή ελαττωμένη (άρθρο 83).

3. Πράξη που κάποιος πρόβλεψε ή μπορούσε να προβλέψει ότι ενδέχεται να τελέσει αν οδηγηθεί σε κατάσταση διαταραγμένης συνείδησης ή σε κατάσταση πλήρους αδυναμίας να ενεργήσει ή να παραλείψει, του καταλογίζεται ως πράξη που τελέστηκε από αμέλεια.

V. ΜΕΙΩΜΕΝΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ

Άρθρο 36
Μειωμένη ικανότητα καταλογισμού

1. Αν εξαιτίας κάποιας από τις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 34, δεν έχει εκλείψει εντελώς, μειώθηκε όμως σημαντικά η ικανότητα για καταλογισμό, επιβάλλεται μειωμένη ποινή (άρθρο 83).

2. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση υπαίτιας κατά την έννοια του άρθρου 35 πρόκλησης της μειωμένης ικανότητας.

Άρθρα 37 – 41
(Καταργούνται)

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

I. ΑΠΟΠΕΙΡΑ

Άρθρο 42
Έννοια και ποινή της απόπειρας

1. Όποιος, έχοντας αποφασίσει να τελέσει έγκλημα, αρχίζει να εκτελεί την περιγραφόμενη στο νόμο αξιόποινη πράξη, τιμωρείται, αν το έγκλημα δεν ολοκληρώθηκε, με μειωμένη ποινή (άρθρο 83).

2. Το δικαστήριο μπορεί να κρίνει ατιμώρητη την απόπειρα πλημμελήματος για το οποίο ο νόμος προβλέπει ποινή φυλάκισης όχι ανώτερη από ένα έτος ή μόνο χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, εκτιμώντας όλες τις περιστάσεις τέλεσης του εγκλήματος.

3. Αν ο υπαίτιος απόπειρας ενόσ εγκλήματος που τιμωρείται βαρύτερα όταν έχει ορισμένο αποτέλεσμα (άρθρο 29), προκαλέσει με υπαιτιότητά του το αποτέλεσμα αυτό, τιμωρείται με την ποινή του εκ του αποτελέσματος διακρινόμενου εγκλήματος μειωμένη στο μέτρο του άρθρου 83, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα κατ' άλλη διάταξη.

Άρθρο 43
(Καταργείται)

Άρθρο 44
Υπαναχώρηση

1. Η απόπειρα μένει ατιμώρητη αν ο δράστης, αφού άρχισε την εκτέλεση της αξιόποινης πράξης, δεν την ολοκλήρωσε με τη θέλησή του και όχι από εξωτερικά εμπόδια.

2. Αν ο δράστης αποτυχημένου εγκλήματος δεν επαναλάβει άμεσα την πράξη του, με δική του θέληση και όχι από εξωτερικά

εμπόδια, τιμωρείται με την ποινή της απόπειρας μειωμένη στο μισό.

3. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται και ο δράστης που ολοκλήρωσε την πράξη του, παρεμπόδισε όμως με τη θέλησή του την επέλευση του αξιόποινου αποτελέσματος. Το δικαστήριο μπορεί να κρίνει την απόπειρα ατιμώρητη. Τα ίδια ισχύουν και αν το αποτέλεσμα δεν επήλθε από άλλη αιτία και ο δράστης κατέβαλε πάντως σοβαρή προσπάθεια για να το αποτρέψει. Οι πράξεις των εδαφίων α' και γ' μένουν ατιμώρητες, αν πρόκειται για έγκλημα το αξιόποινο του οποίου εξαλείφεται με έμπρακτη μετάνοια.

4. Οι προηγούμενες παράγραφοι εφαρμόζονται και για τον συμμετόχο που με τη θέλησή του εμπόδισε την ολοκλήρωση της πράξης ή την επέλευση του αποτελέσματος.

II. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Άρθρο 45
Συναυτουργοί

Αν δύο ή περισσότεροι πραγμάτωσαν από κοινού, εν όλω ή εν μέρει, τα στοιχεία της περιγραφόμενης στον νόμο αξιόποινης πράξης, καθένας τους τιμωρείται ως αυτουργός.

Άρθρο 46
Ηθικός αυτουργός και προβοκάτορας

1. Με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε.

2. Όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να τελέσει κάποιο έγκλημα, με σκοπό να τον καταλάβει ενώ αποπειράται να τελέσει το έγκλημα ή ενώ επιχειρεί αξιόποινη προπαρασκευαστική του πράξη και με τη θέληση να τον ανακόψει από την αποπεράτωση του εγκλήματος, τιμωρείται με την ποινή του αυτουργού μειωμένη στο μισό.

Άρθρο 47
Συνεργός

Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου, πρόσφερε με πρόθεση σε άλλον οποιαδήποτε συνδρομή πριν από την τέλεση ή κατά την τέλεση της άδικης πράξης που διέπραξε, τιμωρείται με μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει την ποινή του αυτουργού, αν ο υπαίτιος προσφέρει άμεση συνδρομή κατά την τέλεση και στην εκτέλεση της πράξης, θέτοντας το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού.

Άρθρο 48
Γενική διάταξη

Το αξιόποινο των συμμετόχων κατά τα άρθρα 46 και 47 είναι ανεξάρτητο από το αξιόποινο εκείνου που τέλεσε την πράξη.

Άρθρο 49
Ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις

1. Όπου ο νόμος, για να είναι μια πράξη αξιόποινη, απαιτεί ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις, αν αυτές υπάρχουν μόνο στον δράστη, τότε οι συμμετόχοι κατά το άρθρο 46 παρ. 1 και 47 τιμωρούνται με μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Αν όμως υπάρχουν μόνο στο πρόσωπο των συμμετόχων, οι τελευταίοι τιμωρούνται ως αυτουργοί και ο δράστης ως συνεργός.

2. Οι ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις ή άλλες περιστάσεις που επιτείνουν, μειώνουν ή αποκλείουν την ποινή λαμβάνονται υπόψη μόνο για εκείνο τον συμμετόχο στον οποίο υπάρχουν.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΟΙΝΕΣ, ΜΕΤΡΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ, ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

I. ΚΥΡΙΕΣ ΠΟΙΝΕΣ

Άρθρο 50
Είδη ποινών

Κύριες ποινές είναι: α) οι στερητικές της ελευθερίας, β) η χρηματική ποινή και γ) η προσφορά κοινωφελούς εργασίας.

Άρθρο 51
Ποινές στερητικές της ελευθερίας

1. Ποινές στερητικές της ελευθερίας είναι η κάθειρξη, η φυλάκιση και ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων.

2. Για τις πρόσκαιρες στερητικές της ελευθερίας ποινές, η ημέρα υπολογίζεται σε είκοσι τέσσερις ώρες, η εβδομάδα σε επτά ημέρες, ο μήνας και το έτος σύμφωνα με το ημερολόγιο που ισχύει.

3. Ο χρόνος της ποινής επιμετράται πάντοτε σε πλήρεις ημέρες, εβδομάδες, μήνες και έτη.

Άρθρο 52
Κάθειρξη

1. Η κάθειρξη είναι πρόσκαιρη και κατ' εξαίρεση, εφόσον ο νόμος το ορίζει ρητά, ισόβια.

2. Η διάρκεια της πρόσκαιρης κάθειρξης δεν υπερβαίνει τα δεκαπέντε έτη ούτε είναι κατώτερη των πέντε ετών.

Άρθρο 53
Φυλάκιση

Η διάρκεια της φυλάκισης δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη ούτε είναι κατώτερη των δέκα ημερών.

Άρθρο 54
Περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων

Η διάρκεια του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων δεν υπερβαίνει τα πέντε έτη ούτε είναι κατώτερη των έξι μηνών, αν για την πράξη που τελέστηκε ο νόμος απειλεί κάθειρξη ως δέκα έτη. Αν η απειλούμενη κάθειρξη είναι ισόβια ή πρόσκαιρη ανώτερη από αυτήν του προηγούμενου εδαφίου, η διάρκεια του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης δεν υπερβαίνει τα οκτώ έτη ούτε είναι κατώτερη από δύο.

Άρθρο 55
Παροχή κοινωφελούς εργασίας

Η παροχή κοινωφελούς εργασίας δεν μπορεί να έχει διάρκεια ανώτερη των επτακοσίων είκοσι ωρών ούτε να είναι κατώτερη των εκατό ωρών, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά.

Άρθρο 56
(Καταργείται)

Άρθρο 57
Χρηματική ποινή

1. Η χρηματική ποινή προσδιορίζεται σε ημερήσιες μονάδες.

2. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά σε ειδικές διατάξεις, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να είναι ανώτερη: α) από ενενήντα ημερήσιες μονάδες όταν απειλείται ως μόνη κύρια ποινή, β) από εκατόν ογδόντα ημερήσιες μονάδες όταν απειλείται διαζευκτικά με ποινή στερητική της ελευθερίας και γ) από τριακόσιες εξήντα ημερήσιες μονάδες όταν απειλείται αθροιστικά με ποινή στερητική της ελευθερίας.

3. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά σε ειδικές διατάξεις, το ύψος κάθε ημερήσιας μονάδας δεν μπορεί να είναι κατώτερο από ένα

ευρώ ούτε ανώτερο από εκατό ευρώ.

4. Με τον θάνατο του καταδικασθέντος διαγράφεται η χρηματική ποινή. Σε καμία περίπτωση δεν εκτελείται εναντίον των κληρονόμων του.

Άρθρο 58
(Καταργείται)

II. ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΠΟΙΝΕΣ

Άρθρο 59
Γενική διάταξη

Παρεπόμενες ποινές είναι: α) η αποστέρηση θέσεων και αξιωματών, β) η απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος, γ) η αφαίρεση άδειας οδήγησης ή εκμετάλλευσης μεταφορικού μέσου, δ) η δημοσίευση καταδικαστικής απόφασης και ε) η δήμευση.

Άρθρο 60
Αποστέρηση θέσεων και αξιωματών

1. Αν ο υπάιτιος καταδικάστηκε σε ποινή κάθειρξης, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει αποστέρηση της δημόσιας θέσης ή του δημόσιου ή αυτοδιοικητικού αξιώματος που κατέχει, εφόσον η πράξη του συνιστά βαριά παράβαση των καθηκόντων του.

2. Η αποστέρηση επέρχεται μόλις η απόφαση γίνει αμετάκλητη.

Άρθρα 61 – 64
(Καταργούνται)

Άρθρο 65
Απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος

1. Αν ο υπάιτιος διέπραξε έγκλημα με βαριά παράβαση των καθηκόντων του επαγγέλματός του, για την άσκηση του οποίου απαιτείται ειδική άδεια της αρχής, και εφόσον του επιβλήθηκε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον δύο ετών, το δικαστήριο μπορεί να απαγορεύσει την άσκηση του επαγγέλματος αυτού για χρονικό διάστημα από ένα μήνα έως δύο έτη.

2. Η απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος αρχίζει μόλις η απόφαση γίνει αμετάκλητη και η διάρκειά της, εφόσον ο δράστης κρατείται, υπολογίζεται από την επομένη της ημέρας κατά την οποία απολύεται από τη φυλακή.

Άρθρο 66
Αφαίρεση άδειας οδήγησης
ή εκμετάλλευσης μεταφορικού μέσου

1. Αν ο υπάιτιος διέπραξε έγκλημα που έχει άμεση σχέση με την οδήγηση ή την εκμετάλλευση μεταφορικού μέσου και εφόσον του επιβλήθηκε ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον έξι μηνών, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αφαίρεση της άδειας οδήγησης που κατέχει, για όλα ή ορισμένου τύπου μεταφορικά μέσα, ή της άδειας εκμετάλλευσης αντιστοίχως για χρονικό διάστημα από ένα μήνα ως ένα έτος.

2. Η διάταξη της παραγράφου 2 του προηγούμενου άρθρου έχει και στην περίπτωση αυτή ανάλογη εφαρμογή.

Άρθρο 67
Δημοσίευση καταδικαστικής απόφασης

1. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη δημοσίευση της καταδικαστικής απόφασής του, αν το επιβάλλει το δημόσιο συμφέρον.

2. Η δημοσίευση διατάσσεται στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος, ύστερα από αίτηση του παθόντος.

3. Στην ίδια απόφαση ορίζεται ο τρόπος της δημοσίευσης και η υποχρέωση καταβολής της δαπάνης γι' αυτήν.

4. Η απόφαση δημοσιεύεται όταν καταστεί αμετάκλητη.

Άρθρο 68 Δήμευση

1. Αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία που είναι προϊόντα κακουργήματος ή πλημμελήματος του οποίου πηγάζει από δόλο, καθώς και το τίμημά τους, και όσα αποκτήθηκαν με αυτά αμέσως ή εμμέσως, επίσης και αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν ή προορίζονταν για την εκτέλεση τέτοιας πράξης μπορούν να δημευθούν αν αυτά ανήκουν στον αυτουργό ή σε κάποιον από τους συμμετόχους. Αν τα παραπάνω αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία έχουν αναμειχθεί με περιουσία που αποκτήθηκε από νόμιμες πηγές, η σχετική περιουσία υπόκειται σε δήμευση μέχρι την καθορισμένη αξία των αναμειχθέντων αντικειμένων.

2. Δήμευση δεν επιβάλλεται, όταν το δικαστήριο, αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτημα διαδίκου ή τρίτου, κρίνει ότι αυτή είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση δυσανάλογη, όπως όταν υπάρχει κίνδυνος να αποστερήσει τον καταδικασθέντα ή τρίτο, ιδίως την οικογένειά τους, από πράγμα που εξυπηρετεί τον αναγκαίο βιοπορισμό τους ή να προκαλέσει σε αυτούς υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη. Στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ανάλογα περιορισμένη δήμευση ή να επιβάλει χρηματική ποινή, σύμφωνα με την παράγραφο 4.

3. Αν τα αντικείμενα ή τα περιουσιακά στοιχεία της παραγράφου 1 δεν υπάρχουν πλέον ή δεν έχουν βρεθεί, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει δήμευση (αναπληρωματική δήμευση) σε ίσης, κατά το χρόνο έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης, αξίας περιουσιακά στοιχεία του δράστη.

4. Αν το δικαστήριο δεν μπορεί να επιβάλει δήμευση στα αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία των προηγούμενων παραγράφων, επειδή αυτά δεν υπάρχουν ή δεν επαρκούν ή ανήκουν εν όλω ή εν μέρει σε τρίτο, στον οποίο δεν μπορεί να επιβληθεί δήμευση, μπορεί να επιβάλει στον δράστη χρηματική ποινή μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στην αξία των αντικειμένων αυτών.

5. Η δήμευση επιβάλλεται σε τρίτο αν τα αντικείμενα ή περιουσιακά στοιχεία μεταβιβάστηκαν, άμεσα ή έμμεσα, από τον δράστη σε αυτόν ή αν αποκτήθηκαν από αυτόν ή περιήλθαν με άλλο τρόπο σε αυτόν, εφόσον κατά το χρόνο κτήσης των περιουσιακών στοιχείων γνώριζε ότι ενδέχεται να προέρχονται από κακούργημα ή πλημμέλημα εκ δόλου και ότι σκοπός της μεταβίβασής τους ήταν να αποφευχθεί η δήμευση. Η γνώση, σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο, πρέπει να προκύπτει από το συνδυασμό περισσότερων ειδικά αναφερόμενων στην απόφαση του δικαστηρίου περιστατικών, όπως ιδίως ότι η μεταβίβαση ή η απόκτηση του περιουσιακού στοιχείου πραγματοποιήθηκε χωρίς αντάλλαγμα ή με αντάλλαγμα σημαντικά κατώτερο από την αγοραία αξία ή από εκείνο που θα προέκυπτε, με βάση τη συνήθη πρακτική, στις οικείες βιοτικές σχέσεις. Η δήμευση επιβάλλεται στον τρίτο μόνο εφόσον δεν μπορεί να επιβληθεί σε βάρος του δράστη δήμευση του ανταλλάγματος που έλαβε για τη μεταβίβαση ή αναπληρωματική δήμευση. Όταν ο τρίτος είναι νομικό πρόσωπο, εξετάζεται αν υπήρχε η προβλεπόμενη γνώση σχετικά με την προέλευση των περιουσιακών στοιχείων, σε όποιον έχει εξουσία εκπροσώπησής του ή είναι εξουσιοδοτημένος για τη λήψη αποφάσεων ή για την άσκηση ελέγχου, στο πλαίσιο του νομικού προσώπου ή της επιχείρησής ή σε όποιον ασκεί εν τοις πράγμασι τα καθήκοντα αυτά.

6. Σε κάθε περίπτωση δήμευσης, το δικαστήριο αποφασίζει αν αυτά που δημεύθηκαν, επιβάλλεται να καταστραφούν ή αν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το δημόσιο συμφέρον ή για κοινωνικούς σκοπούς ή για την ικανοποίηση του θύματος.

III. ΜΕΤΡΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Άρθρο 69 Γενική διάταξη

1. Μέτρα ασφαλείας, εκτός από τα προβλεπόμενα στα άρθρα 122 και 123, είναι: α) τα μέτρα θεραπείας ατόμων που πάσχουν από ψυχική ή διανοητική διαταραχή και (β) η δήμευση κατά το άρθρο 76.

2. Τα μέτρα ασφαλείας δεν μπορούν να επιβληθούν όταν η επιβολή τους παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας ενόψει της βαρύτητας της πράξης που έχει τελεστεί, της πράξης που υπάρχει κίνδυνος να τελεστεί, καθώς και της έντασης αυτού του κινδύνου. Για την αξιολόγηση των όρων αυτών απαιτείται ειδική αιτιολογία.

Άρθρο 69Α

Μέτρα θεραπείας ατόμων που απαλλάσσονται από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής

1. Αν κάποιος που τέλεσε αξιόποινη πράξη, η οποία απειλείται με ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους, απαλλάχθηκε από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής (άρθρο 34), το δικαστήριο διατάσσει κατάλληλο για τη θεραπεία του μέτρο, εφόσον κρίνει ότι, εξαιτίας της κατάστασής του, υπάρχει κατά το χρόνο έκδοσης της απόφασης κίνδυνος, αν αφεθεί ελεύθερος, να τελέσει και άλλα τουλάχιστον ανάλογης βαρύτητας εγκλήματα. Η διάταξη της απόφασης που αφορά στο θεραπευτικό μέτρο εκτελείται με φροντίδα της εισαγγελικής αρχής.

2. Η προηγούμενη παράγραφος ισχύει για όλα τα εγκλήματα κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας που απειλούνται με ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών. Δεν ισχύει για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας που δεν εμπεριέχουν χρήση βίας ή απειλή βίας.

3. Κατάλληλα θεραπευτικά μέτρα είναι: (α) η νοσηλεία σε ειδικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου, (β) η νοσηλεία σε ψυχιατρικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου και (γ) η υποχρεωτική θεραπεία και ψυχιατρική παρακολούθηση κατά τακτά χρονικά διαστήματα σε κατάλληλη εξωνοσοκομειακή Μονάδα Ψυχικής Υγείας ή εξωτερικά ιατρεία δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου.

4. Οι προϋποθέσεις επιβολής του μέτρου βεβαιώνονται με μία τουλάχιστον πραγματογνωμοσύνη που διενεργείται αμέσως μετά τη σύλληψη και με άλλη μία τουλάχιστον πραγματογνωμοσύνη που διενεργείται όσο το δυνατό πλησιέστερα προς τη δικάσιμο, με μέριμνα του εισαγγελέα του δικαστηρίου στο οποίο εισάγεται προς εκδίκαση η υπόθεση. Οι πραγματογνωμοσύνες διενεργούνται από πραγματογνώμονα που επιλέγεται, κατά προτίμηση, από τον κατάλογο που τηρείται στο οικείο Πρωτοδικείο. Στις πραγματογνωμοσύνες προτείνεται και το τυχόν κατάλληλο μέτρο θεραπείας.

Άρθρο 70

Διάρκεια του θεραπευτικού μέτρου

1. Στην απόφαση που διατάσσει το θεραπευτικό μέτρο ορίζεται ο μέγιστος χρόνος της διάρκειάς του, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη για τα πλημμελήματα και τα πέντε έτη για τα κακούργηματα. Ένα μήνα τουλάχιστον πριν τη συμπλήρωση του χρόνου αυτού, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο στην περιφέρεια του οποίου εκτελείται το θεραπευτικό μέτρο, μπορεί, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση, να διατάξει την παράταση του μέτρου ή την αντικατάστασή του με άλλο για τον ίδιο κατά ανώτατο όριο χρόνο, εφόσον τούτο επιβάλλεται για τις ανάγκες της θεραπείας και εξακολουθούν να υπάρχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου. Πριν από την έκδοση της απόφασης, το δικαστήριο καλεί τον θεραπευόμενο και το συνήγορό του, καθώς και τη διεύθυνση της μονάδας, όπου εκτελείται το μέτρο, να διατυπώσουν τις απόψεις τους. Κατ' εξαιρεση είναι δυνατή η παράταση του χρόνου διάρκειας του θεραπευτικού μέτρου πέραν των ανωτάτων χρονικών ορίων, με τη διαδικασία και για τους λόγους που προβλέπονται στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο, εφόσον για την ύπαρξη των λόγων αυτών και την ανάγκη παράτασης του χρόνου διάρκειας του μέτρου υφίσταται η σύμφωνη γνώμη του θεράποντος ψυχιάτρου του θεραπευομένου και του επιστημονικού διευθυντή της μονάδας θεραπείας. Ο συνολικός χρόνος διάρκειας του θεραπευτικού μέτρου δεν μπορεί να υπερβαίνει τη χρονική διάρκεια του ανώτατου ορίου της ποινής που προβλέπεται στο νόμο για την πράξη που τέλεσε ο θεραπευόμενος.

2. Το ίδιο δικαστήριο, κάθε έτος, τηρώντας την ίδια διαδικασία, αποφασίζει αν το θεραπευτικό μέτρο που έχει επιβληθεί πρέπει να εξακολουθήσει ή να αντικατασταθεί με άλλο. Μπορεί όμως και οποτεδήποτε, με αίτηση του εισαγγελέα, του θεραπευομένου ή της διεύθυνσης της μονάδας όπου εκτελείται το μέτρο, μετά από εισήγηση του θεράποντος ιατρού, να διατάξει την άρση ή αντικατάστασή του. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, στην απόφαση απαιτείται να υπάρχει ειδική αιτιολογία ως προς την ανάγκη διατήρησης του θεραπευτικού μέτρου. Νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί μετά την πάροδο τεσσάρων μηνών από την απόρριψη της προηγούμενης.

3. Στη διαδικασία ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1, εδάφιο β' και 2 του άρθρου αυτού, καθώς και του Εφετείου σε περίπτωση άσκησης έφεσης, εάν ο θεραπευόμενος δεν έχει συνήγορο, διορίζεται συνήγορος αυτεπαγγέλτως, κατά τις διατάξεις του άρθρου 340 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 71

Μέτρα θεραπείας απόρων μειωμένου καταλογισμού λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής

1. Αν κάποιος τέλεσε αξιόποινη πράξη λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που μειώνει σημαντικά τον καταλογισμό του (άρθρο 36 παρ. 1) και η πράξη του απειλείται με ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους, το δικαστήριο, εκτός από την επιβολή της μειωμένης ποινής, διατάσσει την εισαγωγή του σε ψυχιατρικό παράρτημα καταστήματος κράτησης ή, σε περίπτωση αναστολής εκτέλεσης της ποινής του, τα θεραπευτικά μέτρα του άρθρου 69Α παρ. 3, εφόσον κρίνει ότι συντρέχει ο περιγραφόμενος στο άρθρο 69Α παρ. 1 κίνδυνος. Οι παράγραφοι 2 και 4 του άρθρου 69Α έχουν και στην περίπτωση αυτή εφαρμογή.

2. Η εκτέλεση του μέτρου γίνεται αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης, με φροντίδα της εισαγγελικής αρχής.

3. Το άρθρο 70 έχει και εδώ ανάλογη εφαρμογή. Μετά την ολοκλήρωση του θεραπευτικού μέτρου, ο καταδικασθείς εκτίει την ποινή του, εφόσον δεν έχει ανασταλεί η εκτέλεσή της. Από την ποινή αφαιρείται ο χρόνος νοσηλείας στο ψυχιατρικό παράρτημα καταστήματος κράτησης ή στις μονάδες του άρθρου 69Α παρ. 3, στοιχεία α' και β'. Το Τριμελές Πλημμελειοδικείο του τόπου εκτέλεσης του μέτρου μπορεί όμως να διατάξει τη μη έκτιση της ποινής, αν το έγκλημα για το οποίο επιβλήθηκε είναι πλημμέλημα και η έκτιση δεν θεωρείται πλέον αναγκαία.

Άρθρα 72 – 74
(Καταργούνται)

Άρθρο 75

Παραγραφή μέτρου ασφαλείας

1. Αν από τότε που έγινε αμετάκλητη η απόφαση με την οποία επιβλήθηκε το μέτρο ασφαλείας του άρθρου 69Α περάσει τριετία χωρίς να έχει αρχίσει η εκτέλεσή του, αυτό δεν μπορεί πια να εκτελεστεί, εκτός αν το δικαστήριο που το επέβαλε διατάξει διαφορετικά και δεν έχουν περάσει δέκα έτη από την επιβολή του.

2. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την εκτέλεση του μέτρου κατά την προηγούμενη παράγραφο μόνο αν ο σκοπός του μέτρου επιβάλλει ακόμα και τότε την εφαρμογή του.

Άρθρο 76
Δήμευση

1. Η δήμευση των αντικειμένων της παραγράφου 1 του άρθρου 68 επιβάλλεται υποχρεωτικά σε βάρος του κατόχου τους, έστω και χωρίς την καταδίκη ορισμένου προσώπου για την τελεσθείσα πράξη, αν από τη φύση τους προκύπτει κίνδυνος της δημόσιας τάξης. Η δήμευση εκτελείται και κατά των κληρονόμων, αν η απόφαση έγινε αμετάκλητη ενόσω ζούσε εκείνος κατά του οποίου απαγγέλθηκε η δήμευση. Αν δεν προηγήθηκε καταδίκη ορισμένου προσώπου ή δεν μπορούσε να γίνει δίωξη, τη δήμευση διατάσσει είτε το δικαστήριο που δίκασε την υπόθεση είτε το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο.

στικό συμβούλιο.

2. Το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο αποφασίζει αν αυτά που δημεύθηκαν, επιβάλλεται να καταστραφούν ή αν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το δημόσιο συμφέρον ή για κοινωνικούς σκοπούς ή για την ικανοποίηση του θύματος.

Άρθρα 77 – 78
(Καταργούνται)

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ ΠΟΙΝΗΣ

I. ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

Άρθρο 79
Δικαστική επιμέτρηση της ποινής

1. Με την επιμέτρηση της ποινής καθορίζεται η ανάλογη και δίκαιη τιμωρία του εγκλήματος με βάση τη βαρύτητα της πράξης και το βαθμό ενοχής του υπαιτίου γι' αυτή. Το δικαστήριο σταθμίζει τα στοιχεία που λειτουργούν υπέρ και σε βάρος του υπαιτίου και συνεκτιμά τις συνέπειες της ποινής για τον ίδιο και τους οικείους του.

2. Για την εκτίμηση της βαρύτητας του εγκλήματος το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του: α) τη βλάβη που προξένησε το έγκλημα ή τον κίνδυνο που προκάλεσε, β) τη φύση, το είδος και το αντικείμενο του εγκλήματος, καθώς επίσης όλες τις περιστάσεις χρόνου, τόπου, μέσων και τρόπου που συνόδευσαν την προπαρασκευή ή την εκτέλεσή του.

3. Για την εκτίμηση του βαθμού ενοχής του υπαιτίου, το δικαστήριο εξετάζει: α) την ένταση του δόλου ή το βαθμό της αμέλειάς του, β) τα αίτια που τον ώθησαν στην εκτέλεση του εγκλήματος, την αφορμή που του δόθηκε και τον σκοπό που επιδίωξε, γ) τον χαρακτήρα του και τον βαθμό της ανάπτυξής του που επηρέασαν την πράξη, δ) τις ατομικές και κοινωνικές περιστάσεις και την προηγούμενη ζωή του στο μέτρο που σχετίζονται με την πράξη, ε) τον βαθμό της δυνατότητας και της ικανότητάς του να πράξει διαφορετικά, στ) τη διαγωγή του κατά τη διάρκεια της πράξης και μετά την πράξη και ιδίως τη μετάνοια που επέδειξε και την προθυμία του να επανορθώσει τις συνέπειες της πράξης του.

4. Στοιχεία που λειτουργούν υπέρ του υπαιτίου θεωρούνται ιδίως: α) το ότι αυτός διαδραμάτισε έναν σαφώς υποδεέστερο ρόλο σε πράξη που τελέστηκε από πολλούς, β) το ότι τέλεσε την πράξη σε δικαιολογημένη συναισθηματική φόρτιση, γ) το ότι έθεσε τον εαυτό του στη διάθεση των αρχών χωρίς σημαντική καθυστέρηση, ενώ μπορούσε να διαφύγει, δ) το ότι διευκόλυνε ουσιαστικά την εξιχνίαση του εγκλήματος.

5. Στοιχεία που λειτουργούν σε βάρος του υπαιτίου θεωρούνται ιδίως: α) η κατ' επάγγελμα τέλεση της πράξης, β) η ιδιαίτερη σκληρότητα, γ) η εκμετάλλευση της εμπιστοσύνης του θύματος, δ) το γεγονός ότι το θύμα δεν μπορούσε να προστατεύσει τον εαυτό του, ε) το ότι ο υπαίτιος διαδραμάτισε ιθύνοντα ρόλο σε πράξη που τελέστηκε με συμμετοχή πολλών.

6. Στοιχεία που έχουν αξιολογηθεί από τον νομοθέτη για τον προσδιορισμό της απειλούμενης ποινής δεν λαμβάνονται από το δικαστήριο επιπροσθέτως υπόψη κατά την επιμέτρησή της.

7. Η επιμέτρηση της ποινής πρέπει να είναι ειδικά και εμπειρστατωμένα αιτιολογημένη. Η απλή μνεία ότι έχουν εκτιμηθεί τα κριτήρια των προηγούμενων παραγράφων δεν συνιστά αιτιολογία.

Άρθρο 80
Επιμέτρηση και απότιση χρηματικής ποινής

1. Κατά την επιμέτρηση της χρηματικής ποινής, το δικαστήριο ορίζει στην απόφαση τόσο τον αριθμό των ημερήσιων μονάδων όσο και το ύψος τους.

2. Κατά τον προσδιορισμό του αριθμού των ημερήσιων μονάδων, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του μόνο τη βαρύτητα της πράξης και την ενοχή του υπαιτίου γι' αυτή.

3. Το δικαστήριο καθορίζει το ύψος κάθε ημερήσιας μονάδας με βάση την προσωπική και οικονομική κατάσταση του υπαιτίου,

λαμβάνοντας υπόψη ειδικότερα τα καθαρά έσοδα που αποκτά από την εργασία του κατά μέσο όρο κάθε ημέρα, άλλα τυχόν εισοδήματα και εν γένει την περιουσία του, καθώς και τις οικογενειακές του υποχρεώσεις. Άλλες υποχρεώσεις του μπορούν επίσης να συνυπολογισθούν από το δικαστήριο.

4. Αν ο καταδικασθείς αδυνατεί να καταβάλει αμέσως το σύνολο της χρηματικής ποινής ή η καταβολή της θα συνεπαγόταν την αδυναμία καταβολής της αποζημίωσης στο θύμα, το δικαστήριο καθορίζει προθεσμία, όχι μεγαλύτερη από τρία έτη, ώστε μέσα σε αυτήν να καταβάλει σε δόσεις την ποινή του.

5. Αν η αδυναμία καταβολής των δόσεων της χρηματικής ποινής οφείλεται σε ουσιώδη αλλαγή των όρων της προσωπικής και οικονομικής κατάστασης του καταδικασθέντος μετά την επιμέτρηση της ποινής, ο καταδικασθείς μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση: α) διεύρυνση της προθεσμίας καταβολής της χρηματικής ποινής, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει συνολικά τα πέντε έτη, β) μείωση του ύψους της ημερήσιας μονάδας ή γ) αντικατάσταση της χρηματικής ποινής από την προσφορά κοινωφελούς εργασίας, στο μέτρο που ορίζει το δικαστήριο. Η αίτηση αυτή μπορεί να υποβληθεί μία μόνο φορά.

6. Μαζί με τη χρηματική ποινή το δικαστήριο ορίζει τη στερητική της ελευθερίας ποινή που θα πρέπει να εκτίσει ο καταδικασθείς σε περίπτωση μη καταβολής της χρηματικής ποινής, η διάρκεια της οποίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τον αριθμό των ημερήσιων μονάδων της χρηματικής ποινής. Στην περίπτωση αυτή δεν έχει εφαρμογή η διάταξη του άρθρου 99.

Άρθρο 81

Επιμέτρηση της ποινής της παροχής κοινωφελούς εργασίας

1. Κατά την επιμέτρηση της ποινής της παροχής κοινωφελούς εργασίας λαμβάνονται υπόψη και η ηλικία, η κατάσταση της υγείας του υπαίτιου, καθώς και οι επαγγελματικές και οικογενειακές του υποχρεώσεις.

2. Στην απόφαση ορίζεται η μέγιστη διάρκεια παροχής της κοινωφελούς εργασίας, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους είκοσι τέσσερις μήνες.

3. Η κοινωφελής εργασία πραγματοποιείται σε δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή μη κερδοσκοπικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, προς όφελος του κοινού ή και άλλα, τα οποία ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τυχόν συναρμόδιων Υπουργών. Μπορεί επίσης να αφορά και σε παροχή υπηρεσιών προς τον παθόντα, αν υπάρχει η σύμφωνη γνώμη του. Με την ίδια απόφαση ορίζονται επίσης η οργάνωση της παροχής κοινωφελούς εργασίας, η διαδικασία επιλογής, ανάθεσης και επίβλεψης της σχετικής εργασίας και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

4. Στην απόφαση καθορίζεται και η φυλάκιση ή η χρηματική ποινή που θα πρέπει να εκτίσει ο καταδικασθείς, αν δεν εκτελέσει με συνέπεια την κοινωφελή εργασία. Τέσσερις ώρες κοινωφελούς εργασίας αντιστοιχούν προς μία ημέρα φυλάκισης ή μία ημερήσια μονάδα χρηματικής ποινής.

5. Αν η εργασία παρέχεται από εκείνον που καταδικάστηκε ελλειπώς ή πλημμελώς με δική του υπαιτιότητα, ο εισαγγελέας εκτέλεσης της ποινής, αφού λάβει υπόψη τη συχνότητα και σοβαρότητα της παραβίασης των υποχρεώσεων από τον καταδικασθέντα, τον βαθμό της υπαιτιότητάς του και το τμήμα της ποινής που εκτίθηκε, μπορεί να: α) προβεί σε προειδοποίηση εκείνου που καταδικάστηκε, β) παρατείνει την προθεσμία για την εκτέλεση της εργασίας μέχρι ένα επιπλέον έτος, γ) επιτρέψει την εκτέλεση της χρηματικής ποινής που είχε καθοριστεί σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, αφού αφαιρέσει το ποσό που αναλογεί στην ήδη εκτελεσθείσα ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας, καθορίζοντας για κάθε τέσσερις ώρες εργασίας μία ημερήσια μονάδα χρηματικής ποινής, δ) διατάσσει την έκταση μέτρους της φυλάκισης που επιβλήθηκε σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, διάρκειας δέκα ημερών έως ενός μηνός, ε) διατάσσει την έκταση της φυλάκισης που επιβλήθηκε σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, αφού αφαιρέσει τον χρόνο πα-

ροχής κοινωφελούς εργασίας, καθορίζοντας για κάθε τέσσερις ώρες εργασίας μία ημέρα φυλάκισης.

Άρθρο 82

Υπολογισμός του χρόνου της προσωρινής κράτησης

1. Όταν επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή, αφαιρείται ο χρόνος κράτησης μετά τη σύλληψη, ο χρόνος της προσωρινής κράτησης, καθώς και ο χρόνος παραμονής σε θεραπευτικές μονάδες για διενέργεια πραγματογνωμοσύνης κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

2. Στην περίπτωση συρροής εγκλημάτων που συνεκδικάζονται, αφαιρείται από την επιβληθείσα συνολική ποινή ο χρόνος της κράτησης που διατάχθηκε για οποιοδήποτε από αυτά, ακόμη και όταν η απόφαση κήρυξε τον καταδικασθέντα άθωο για το έγκλημα για το οποίο είχε κρατηθεί. Αν ο κρατηθείς αθωωθεί για το έγκλημα για το οποίο είχε κρατηθεί και για αυτά που συνεκδικάστηκαν, ο χρόνος κράτησης αφαιρείται από άλλες ποινές, εφόσον επιβλήθηκαν για εγκλήματα που διαπράχθηκαν πριν από την κράτηση.

3. Η αρμόδια αρχή για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων αφαιρεί από την ποινή τον χρόνο κράτησης που μεσολάβησε από την έκδοση της απόφασης έως τότε που αυτή έγινε αμετάκλητη.

4. Όταν επιβάλλεται μόνο χρηματική ποινή για το έγκλημα για το οποίο ο καταδικασθείς είχε κρατηθεί, αφαιρούνται από την ποινή που του επιβλήθηκε οι ημερήσιες μονάδες που αντιστοιχούν στον χρόνο της κράτησης.

Άρθρο 82 Α

Έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά

Εάν έχει τελεστεί έγκλημα κατά παθόντος, η επιλογή του οποίου έγινε λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, το πλαίσιο ποινής διαμορφώνεται ως εξής:

α) Στην περίπτωση πλημμελήματος, που τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος, το ελάχιστο όριο της ποινής αυξάνεται κατά έξι μήνες. Στις λοιπές περιπτώσεις πλημμελημάτων, το ελάχιστο όριο αυτής αυξάνεται κατά ένα έτος.

β) Στην περίπτωση κακουργήματος, το ελάχιστο όριο ποινής αυξάνεται κατά δύο έτη.

II. ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Άρθρο 83

Μειωμένη ποινή

Όπου στον νόμο προβλέπεται μειωμένη ποινή χωρίς άλλο προσδιορισμό, το πλαίσιο της καθορίζεται ως εξής: α) αντί για την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, επιβάλλεται κάθειρξη, β) αντί για την ποινή της κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών ή κάθειρξη έως οκτώ έτη, γ) αντί για την ποινή της κάθειρξης έως δέκα έτη επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή κάθειρξη έως έξι έτη, δ) σε κάθε άλλη περίπτωση, ο δικαστής μειώνει την ποινή ελεύθερα έως το ελάχιστο όριό της. Αν ο νόμος προβλέπει σωρευτικά ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή, μπορεί να επιβληθεί και μόνο η τελευταία.

Άρθρο 84

Ελαφρυντικές περιστάσεις

1. Η ποινή μειώνεται επίσης κατά το μέτρο που προβλέπει το προηγούμενο άρθρο και στις περιπτώσεις που συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις.

2. Ελαφρυντικές περιστάσεις θεωρούνται ιδίως: α) το ότι ο υπαίτιος έζησε σύννομα ως τον χρόνο που έγινε το έγκλημα, περίπτωση που δεν αποκλείεται από μόνη την προηγούμενη καταδίκη του για ελαφρό πλημμέλημα, β) το ότι στην πράξη του ωθήθηκε από μη ταπεινά αίτια ή από μεγάλη ένδεια ή υπό την επιδραση σοβαρής απειλής ή υπό την επιβολή προσώπου στο οποίο αυτός

οφείλει υπακοή ή με το οποίο βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης, γ) το ότι στην πράξη του ωθήθηκε από ανάρμοστη συμπεριφορά του παθόντος ή παρασύρθηκε από οργή ή βίαιη θλίψη που του προκάλεσε άδικη εναντίον του πράξη, δ) το ότι επέδειξε ειλικρινή μετάνοια και επιδίωξε να άρει ή να μειώσει τις συνέπειες της πράξης του, ε) το ότι συμπεριφέρθηκε καλά για σχετικά μεγάλο διάστημα μετά την πράξη του, ακόμα και κατά την κράτησή του.

3. Ως ελαφρυντική περίπτωση λογίζεται και η μη εύλογη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας που δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του κατηγορουμένου.

Άρθρο 85

Συρροή λόγων μείωσης της ποινής

1. Όταν στο πρόσωπο του υπαιτίου συντρέχουν περισσότεροι λόγοι μείωσης της ποινής ή όταν συντρέχουν ένας ή περισσότεροι τέτοιοι λόγοι μαζί με ελαφρυντικές περιστάσεις του άρθρου 84 ή περισσότερες ελαφρυντικές περιστάσεις, το δικαστήριο ελαττώνει περαιτέρω το κατώτατο όριο της μειωμένης κατά το άρθρο 83 ποινής ως εξής: α) τα πέντε έτη μειώνονται σε τρία, β) τα δύο έτη σε ένα, γ) το ένα έτος, σε έξι μήνες και δ) η μειωμένη ποινή της φυλάκισης, σε παροχή κοινωφελούς εργασίας ή χρηματική ποινή.

2. Οι ποινές της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλονται και όταν πέραν της συνδρομής ενός λόγου μείωσης της ποινής ή ελαφρυντικής περίπτωσης, ο κατηγορούμενος έχει ομολογήσει την ενочή του κατά την προδικασία, συμβάλλοντας έτσι στην έγκαιρη απονομή της δικαιοσύνης.

Άρθρα 86 – 93
(Καταργούνται)

III. ΣΥΡΡΟΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Άρθρο 94

Συνολική ποινή σε περίπτωση στερητικών της ελευθερίας ποινών

1. Κατά του υπαιτίου δύο ή περισσότερων εγκλημάτων που τελέστηκαν με περισσότερες πράξεις και τιμωρούνται με πρόσκαιρες στερητικές της ελευθερίας ποινές, επιβάλλεται, μετά την επιμέτρησή τους, συνολική ποινή, η οποία αποτελείται από τη βαρύτερη από τις συντρέχουσες ποινές επαυξημένη. Αν οι συντρέχουσες ποινές είναι του ίδιου είδους και ίσης διάρκειας, η συνολική ποινή σχηματίζεται με την επαύξηση μιας από αυτές. Η επαύξηση της βαρύτερης ποινής για κάθε μία από τις συντρέχουσες ποινές δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το ένα δεύτερο κάθε συντρέχουσας ποινής, ούτε μπορεί η συνολική ποινή να ξεπεράσει τα είκοσι έτη, όταν η βαρύτερη ποινή είναι κάθειρξη και τα οκτώ έτη όταν πρόκειται για φυλάκιση.

2. Αν τα εγκλήματα που συρρέουν τελέστηκαν με μία πράξη, το δικαστήριο επαυξάνει ελεύθερα τη βαρύτερη από τις συντρέχουσες ποινές, αλλά όχι πέρα από το ανώτατο όριο του είδους της ποινής.

3. Αν χορηγήθηκε αμνηστία, χάρη, αναστολή δίωξης, απόλυση υπό όρο ή επήλθε παραγραφή ή αφέθηκε οπωσδήποτε η ποινή για ένα ή περισσότερα από τα εγκλήματα που συρρέουν και των οποίων οι ποινές προσμετρήθηκαν κατά τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου, εξακολουθεί η εκτέλεση των υπόλοιπων ποινών και, αν συντρέχει περίπτωση, ο εισαγγελέας προκαλεί νέα προσμέτρηση γι' αυτές, αυτεπαγγέλτως ή με αίτηση του καταδικασθέντος.

Άρθρο 95

Συντρέχουσες παρεπόμενες ποινές και μέτρα ασφαλείας

Οι παρεπόμενες ποινές και τα μέτρα ασφαλείας επιβάλλονται ή μπορούν να επιβληθούν μαζί με τη συνολική ποινή, αν το ορίζει ο νόμος για ένα από τα εγκλήματα που συρρέουν.

Άρθρο 96

Συνολική ποινή σε περίπτωση συρροής χρηματικών ποινών

1. Αν συντρέχουν περισσότερες από μία χρηματικές ποινές, η συνολική ποινή που επιβάλλεται αποτελείται από τη βαρύτερη τους, επαυξημένη ανάλογα με την οικονομική κατάσταση του καταδικασθέντος. Η επαύξηση αυτή όμως δεν μπορεί να ξεπεράσει το ένα δεύτερο του αθροίσματος των υπόλοιπων ποινών που συντρέχουν. Αν οι συντρέχουσες ποινές είναι ισόποσες, η συνολική ποινή σχηματίζεται με την επαύξηση μιας από αυτές.

2. Η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 94 εφαρμόζεται και σε αυτό το άρθρο.

Άρθρο 96Α

Συνολική ποινή σε περίπτωση συρροής ποινών παροχής κοινωφελούς εργασίας

1. Κατά του υπαιτίου δύο ή περισσότερων εγκλημάτων που τελέστηκαν με περισσότερες πράξεις και τιμωρούνται με ποινή παροχής κοινωφελούς εργασίας, επιβάλλεται, μετά την επιμέτρηση, συνολική ποινή, η οποία αποτελείται από τη βαρύτερη από τις συντρέχουσες ποινές επαυξημένη. Αν οι συντρέχουσες ποινές είναι ίσης διάρκειας, η συνολική ποινή σχηματίζεται με την επαύξηση μιας από αυτές. Η επαύξηση της βαρύτερης ποινής για κάθε μία από τις συντρέχουσες ποινές δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το ένα δεύτερο κάθε συντρέχουσας ποινής, ούτε μπορεί η συνολική ποινή να ξεπεράσει τις οκτακόσιες ώρες κοινωφελούς εργασίας.

2. Αν τα εγκλήματα που συρρέουν τελέστηκαν με μία πράξη, το δικαστήριο επαυξάνει ελεύθερα τη βαρύτερη από τις συντρέχουσες ποινές, αλλά όχι πέρα από το ανώτατο όριο του είδους της ποινής.

3. Η ποινή της παροχής κοινωφελούς εργασίας δεν εκτελείται όταν συντρέχει με στερητική της ελευθερίας ποινή μεγαλύτερη των τριών ετών.

Άρθρο 97

Άλλες περιπτώσεις συνολικής ποινής

Οι διατάξεις των άρθρων 94 παρ. 1, 96 παρ. 1 και 96 Α παρ. 1 εφαρμόζονται και όταν κάποιος, προτού εκτιθεί ολοκληρωτικά ή παραγραφεί ή χαριστεί η ποινή που του επιβλήθηκε για κάποια αξιόποινη πράξη, καταδικαστεί για άλλη αξιόποινη πράξη, οπότεδήποτε και αν τελέστηκε αυτή.

Άρθρο 98

Έγκλημα κατ' εξακολούθηση

1. Αν περισσότερες από μία πράξεις του ίδιου προσώπου συνιστούν εξακολούθηση του ίδιου εγκλήματος, το δικαστήριο μπορεί, αντί να εφαρμόσει τις διατάξεις των άρθρων 94 παρ. 1, 96 παρ. 1 και 96 Α παρ. 1, να επιβάλει μία και μόνο ποινή, για την επιμέτρηση της οποίας λαμβάνει υπόψη το όλο περιεχόμενο των μερικότερων πράξεων.

2. Η αξία του αντικειμένου της πράξης και η περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που προκύπτουν από την κατ' εξακολούθηση τέλεση του εγκλήματος λαμβάνονται συνολικά υπόψη αν ο δράστης απέβλεπε με τις μερικότερες πράξεις του στο αποτέλεσμα αυτό. Στις περιπτώσεις αυτές ο ποινικός χαρακτήρας της πράξης προσδιορίζεται με βάση τη συνολική αξία του αντικειμένου και την συνολική περιουσιακή βλάβη ή το συνολικό περιουσιακό όφελος που ανάλογα με το έγκλημα επήλθε ή σκοπήθηκε.

IV. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Άρθρο 99

Αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό όρο

1. Αν κάποιος καταδικαστεί σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο διατάσσει την αναστολή εκτέλεσης

της ποινής για διάστημα από ένα έως τρία έτη, εκτός αν κρίνει, με βάση ειδικά μνημονευόμενα στην αιτιολογία στοιχεία, ότι η εκτέλεση της ποινής είναι απολύτως αναγκαία για να αποτρέψει τον καταδικασθέντα από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Ο χρόνος αναστολής δεν μπορεί να είναι βραχύτερος από τη διάρκεια της ποινής και αρχίζει από τη δημοσίευση της απόφασης που χορηγεί την αναστολή.

2. Στην ίδια απόφαση το δικαστήριο μπορεί να προσδιορίσει τους όρους υπό τους οποίους παρέχεται η αναστολή εκτέλεσης της ποινής, οι οποίοι, διαζευκτικά ή σωρευτικά, είναι ιδίως: α) η αποκατάσταση του συνόλου ή μέρους της ζημίας που προκλήθηκε στο θύμα της αξιόποινης πράξης κατά το μέτρο των δυνατοτήτων του καταδικασθέντος, β) η αφαίρεση της άδειας οδήγησης για χρονικό διάστημα έως ένα έτος, αν η πράξη συνδέεται με σοβαρή παραβίαση των κανόνων οδήγησης, γ) η καταβολή ποσού ύψους έως δέκα χιλιάδες ευρώ για κοινωνικώς σκοπούς, δ) η εκπλήρωση υποχρεώσεων του καταδικασθέντος για διατροφή ή επιμέλεια άλλων προσώπων, ε) η συμμετοχή του καταδικασθέντος, εφόσον συναινεί, σε πρόγραμμα απεξάρτησης ή άλλο θεραπευτικό πρόγραμμα, στ) η συμμετοχή του καταδικασθέντος σε συνεδρίες με επιμελητή κοινωνικής αρωγής, ζ) η εμφάνιση στο αστυνομικό τμήμα, η) η απαγόρευση εξόδου από τη χώρα.

3. Μετά από αίτηση του εισαγγελέα εκτέλεσης της ποινής ή του καταδικασθέντος, το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει την άρση ή την τροποποίηση των όρων που έχει επιβάλει. Νέα αίτηση του καταδικασθέντος μπορεί να υποβληθεί μετά πάροδο τριμήνου από την απόρριψη της προηγούμενης.

4. Αν ο καταδικασθείς παραβιάζει τους όρους που του έχουν επιβληθεί, εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη του άρθρου 81 παρ. 5.

Άρθρο 100

Αναστολή εκτέλεσης μέρους της ποινής

1. Αν κάποιος καταδικαστεί σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, το δικαστήριο, εφόσον κρίνει ότι είναι αναγκαία η έκτιση μέρους της στερητικής της ελευθερίας ποινής για να τον αποτρέψει από την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων, μπορεί να διατάξει την εκτέλεση του μέρους αυτού, η διάρκεια του οποίου δεν μπορεί να είναι κατώτερη των δέκα ημερών ούτε ανώτερη των τριών μηνών και την αναστολή εκτέλεσης του υπολοίπου.

2. Οι παράγραφοι 2 έως 4 του προηγούμενου άρθρου έχουν και εδώ ανάλογη εφαρμογή.

Άρθρο 101

Ανάκληση της αναστολής

Αν κατά τη διάρκεια της αναστολής, καταστεί αμετάκλητη καταδίκη για πράξη που τελέστηκε πριν από τη δημοσίευση της απόφασης για την αναστολή, και η συνολική ποινή που επιβάλλεται κατά το άρθρο 97 υπερβαίνει τα τρία έτη, η αναστολή θεωρείται ότι δε χορηγήθηκε ποτέ, εκτός αν το δικαστήριο, απαγγέλλοντας τη νέα καταδίκη, ρητά διατάξει με την ίδια απόφαση να διατηρηθεί η αναστολή, λόγω της ελαφράς φύσης του πλημμελήματος για το οποίο απαγγέλθηκε η νέα καταδίκη.

Άρθρο 102

Άρση της αναστολής

1. Αν κατά τον χρόνο της αναστολής ο καταδικασθείς καταδικαστεί και πάλι για έγκλημα που τελέστηκε κατά τη διάρκεια της αναστολής, το δικαστήριο διατάσσει την άρση της αναστολής μόλις καταστεί αμετάκλητη η νέα καταδίκη. Η ποινή που επιβλήθηκε με τη νέα καταδίκη εκτελείται στη συνέχεια μετά την ποινή που είχε ανασταλεί, εκτός αν λόγω της ελαφράς φύσης του πλημμελήματος που αφορά η νέα καταδίκη, το δικαστήριο με την

ίδια απόφαση ρητά διατάξει να μην αρθεί η αναστολή.

2. Αν η αναστολή δεν ανακληθεί και δεν αρθεί, η ποινή που είχε ανασταλεί θεωρείται σαν να μην είχε επιβληθεί.

Άρθρο 103

Ενέργεια αλλοδαπής απόφασης

Αν η καταδίκη που ορίζει το προηγούμενο άρθρο επήλθε με απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου, η ενέργειά της όσον αφορά την άρση της αναστολής κρίνεται ελεύθερα από το δικαστήριο, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε διατάξεις διεθνών ή ευρωπαϊκών κειμένων που δεσμεύουν τη χώρα.

Άρθρο 104

Δικαστικές δαπάνες, αποζημιώσεις και παρεπόμενες ποινές

1. Η αναστολή της ποινής δεν απαλλάσσει τον καταδικασθέντα από την πληρωμή των δικαστικών εξόδων, την αστική αποζημίωση ή τη χρηματική ικανοποίηση.

2. Οι παρεπόμενες ποινές αναστέλλονται και εξαλείφονται μαζί με την κύρια ποινή. Αν όμως πρόκειται για αποστέρηση θέσεων και αξιωματών κατά το άρθρο 60, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη μη αναστολή.

V. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΣΤΕΡΗΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΠΟΙΝΗΣ

Άρθρο 104Α

Μετατροπή της φυλάκισης σε κοινωφελή εργασία

1. Όταν επιβάλλεται φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα τρία έτη και δεν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των άρθρων 99 και 100, η ποινή μετατρέπεται σε παροχή κοινωφελούς εργασίας (άρθρο 81), εκτός αν το δικαστήριο κρίνει, με ειδική αιτιολογία, ότι αυτή δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τον δράστη από την τέλεση άλλων εγκλημάτων. Κάθε ημέρα φυλάκισης δεν μπορεί να αντιστοιχεί σε περισσότερες από τρεις ώρες κοινωφελούς εργασίας, η διάρκεια της οποίας δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία έτη.

2. Η μετατροπή δεν είναι εφικτή αν ο καταδικασθείς δεν συναινεί ή δεν είναι παρών. Αν ο καταδικασθείς δεν ήταν παρών, μπορεί να ζητήσει τη μετατροπή της ποινής του σε παροχή κοινωφελούς εργασίας με αυτοτελή αίτησή του.

3. Αν επήλθε ουσιώδης αλλαγή των όρων της παραγράφου 1, ο καταδικασθείς μπορεί να ζητήσει νέο υπολογισμό της παρεχόμενης κοινωφελούς εργασίας με αυτοτελή αίτησή του.

VI. Δικαστική άφεση της ποινής

Άρθρο 104Β

Λόγοι δικαστικής άφεσης της ποινής

1. Το δικαστήριο μπορεί να μην επιβάλει ποινή στον υπαίτιο πλημμελήματος αν: α) αυτός έχει πληγεί τόσο σοβαρά από το αποτέλεσμα της πράξης του, ώστε η επιβολή της ποινής να εμφανίζεται πλέον δυσανάλογα επαχθής, β) έχει αποκαταστήσει στο μέτρο του δυνατού την προσβολή που έχει προκαλέσει στον παθόντα, δείχνοντας ειλικρινή μετάνοια, ώστε η ποινή να μην κρίνεται πλέον αναγκαία, γ) η βλάβη ή ο κίνδυνος που προκλήθηκαν από την πράξη του ήταν ιδιαίτερως μικρής βαρύτητας ή δ) έχει περάσει ασυνήθιστα μεγάλο χρονικό διάστημα από την τέλεση του εγκλήματος, ώστε η επιβολή της ποινής να μην εμφανίζεται πλέον αναγκαία, σε συνδυασμό και με τη μικρή βαρύτητα της πράξης.

2. Το δικαστήριο δεν επιβάλλει ποινή στον υπαίτιο πλημμελήματος, αν έχει ολοκληρωθεί επιτυχώς διαδικασία αποκαταστατικής δικαιοσύνης μεταξύ αυτού και του παθόντος.

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
Η ΕΚΤΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

I. ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΕΡΗΤΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΠΟΙΝΗΣ

Άρθρο 105
Έκτιση της ποινής στην κατοικία

1. Όποιος καταδικάστηκε σε ποινή στερητική της ελευθερίας έως δεκαπέντε έτη και έχει υπερβεί το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας εκτίει την ποινή ή το υπόλοιπο της ποινής στην κατοικία του, εκτός αν το δικαστήριο, με ειδική αιτιολογία, κρίνει ότι η έκτιση της ποινής σε κατάστημα κράτησης είναι απολύτως αναγκαία για να αποτραπεί από την τέλεση άλλων αντίστοιχης βαρύτητας εγκλημάτων. Αν το πιο πάνω όριο ηλικίας έχει συμπληρωθεί κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, αποφασίζει το δικαστήριο που επιβάλλει την ποινή. Σε κάθε άλλη περίπτωση αποφασίζει το συμβούλιο πλημμελειοδικών της περιοχής που εδρεύει το δικαστήριο αυτό, μετά από αίτηση του καταδικασθέντος.

2. Η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου ισχύει, ανεξαρτήτως ποινής, και για τις μητέρες που έχουν την επιμέλεια ανήλικων τέκνων, τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει το όγδοο έτος της ηλικίας τους. Ισχύει επίσης, χωρίς τις προϋποθέσεις της παραγράφου 1, για εκείνους που νοσούν από σύνδρομο επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας τελικού σταδίου, από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια και υποβάλλονται σε τακτική αιμοκάθαρση, από ανθεκτική φυματίωση ή είναι τετραπληγικοί, από κίρρωση του ήπατος με αναπηρία άνω του εξήντα επτά τοις εκατό (67%), από γεροντική άνοια ή από κακοήθη νεοπλασμάτα τελικού σταδίου. Για τη διακρίβωση των προϋποθέσεων του προηγούμενου εδαφίου απαιτείται γνωμάτευση δύο ιατρών δημόσιου νοσοκομείου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Υγείας μπορεί να προστίθενται και άλλα είδη ασθενειών ανάλογης βαρύτητας.

3. Το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο εάν κατά τις προηγούμενες παραγράφους αντικαταστήσει την στερητική της ελευθερίας ποινή με έκτιση της στην κατοικία, μπορεί να επιβάλει στον καταδικασθέντα κατάλληλους κατά την κρίση του όρους από εκείνους που αναφέρονται στο άρθρο 99 παρ. 2 περιπτώσεις δ' έως στ', με ανάλογη εφαρμογή της παρ. 4 του ίδιου άρθρου, ή έκτιση με ηλεκτρονική επιτήρηση. Το δικαστικό συμβούλιο μπορεί να ανακαλέσει την έκτιση της ποινής στην κατοικία αν διαπιστώθει ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 2.

Άρθρο 105Α
Παροχή κοινωφελούς εργασίας

1. Ο καταδικαζόμενος σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει συνολικά τα πέντε έτη, μπορεί να δηλώσει προς το δικαστήριο ότι επιθυμεί να μετατραπεί το υπόλοιπο της ποινής του έως τον χρόνο της υπό όρο απόλυσης, κατά το επόμενο άρθρο, σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, αφού θα έχει εκτίσει πραγματικά το ένα δέκατο αυτής. Το Δικαστήριο, μετατρέπει την ποινή, εν όλω ή εν μέρει, εκτός αν με ειδική αιτιολογία κρίνει ότι η βαρύτητα της πράξης, οι συνθήκες τέλεσής της και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του καταδικασθέντος, καθιστούν απολύτως αναγκαία την έκτιση της ποινής στο κατάστημα κράτησης για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν άλλων αντίστοιχης βαρύτητας εγκλημάτων.

2. Για τη μετατροπή της στερητικής της ελευθερίας ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας, κάθε μήνας φυλάκισης αντιστοιχεί σε σαράντα ώρες κοινωφελούς εργασίας, η οποία πρέπει να εκτελεστεί εντός του οριζόμενου στην προηγούμενη παράγραφο χρόνου.

3. Η μετατροπή δεν προϋποθέτει αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση.

4. Οι παράγραφοι 3 και 5, περιπτώσεις α' και ε' του άρθρου 81 ισχύουν και στην περίπτωση αυτή.

II. ΑΠΟΛΥΣΗ ΚΑΤΑΔΙΚΟΥ ΥΠΟ ΟΡΟ

Άρθρο 105B
Απόλυση υπό τον όρο της ανάκλησης

1. Όσοι καταδικάστηκαν σε στερητική της ελευθερίας ποινή μπορούν να απολυθούν υπό τον όρο της ανάκλησης, σύμφωνα με τις πιο κάτω διατάξεις, εφόσον έχουν εκτίσει:

α) σε περίπτωση φυλάκισης, τα δύο πέμπτα αυτής,
β) σε περίπτωση πρόσκαιρης κάθειρξης, τα τρία πέμπτα αυτής και
γ) σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης τουλάχιστον είκοσι έτη.

2. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης δεν απαιτείται να έχει καταστεί η καταδίκη αμετάκλητη.

3. Στην περίπτωση που συντρέχουν σωρευτικά περισσότερες ποινές, ο καταδικασθείς μπορεί να απολυθεί αν έχει εκτίσει το άθροισμα των τμημάτων των ποινών, που προβλέπεται στην παράγραφο 1. Σε κάθε περίπτωση ο καταδικασθείς μπορεί να απολυθεί αν έχει εκτίσει είκοσι πέντε έτη και όταν το παραπάνω άθροισμα υπερβαίνει το όριο αυτό.

4. Αν ο καταδικασθείς εργάζεται, κάθε ημέρα εργασίας υπολογίζεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της σωφρονιστικής νομοθεσίας. Κάθε ημέρα κράτησης κρατουμένων που πάσχουν από ημιπληγία ή παραπληγία, σκληρήνωση κατά πλάκας ή έχουν υποβληθεί σε επέμβαση μεταμόσχευσης καρδιάς, ήπατος, νεφρού ή μυελού των οστών ή είναι φορείς του συνδρόμου επίκτητης ανοσοποιητικής ανεπάρκειας ή πάσχουν από κακοήθη νεοπλασμάτα ή από νεφρική ανεπάρκεια για την οποία γίνεται τακτική αιμοκάθαρση ή από φυματίωση κατά τη διάρκεια της θεραπείας της, υπολογίζεται ευεργετικά ως δύο (2) ημέρες εκτίομενης ποινής. Το ίδιο ισχύει και για: α) κρατούμενους με ποσοστό αναπηρίας πενήντα τοις εκατό (50%) και άνω, που δεν μπορούν να εργαστούν, εφόσον κρίνεται ότι η παραμονή τους στο κατάστημα κράτησης καθίσταται ιδιαίτερα επαχθής λόγω αδυναμίας αυτοεξυπηρέτησης, β) κρατούμενους με ποσοστό αναπηρίας εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω, γ) κρατούμενους στους οποίους απαγορεύεται ύστερα από γνωμάτευση από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) η ανάληψη εργασίας ή απασχόλησης που μπορεί βάσιμα να προκαλέσει σοβαρή και μόνιμη βλάβη στην υγεία τους, δ) κρατούμενους οι οποίοι νοσηλεύονται σε θεραπευτικά καταστήματα ή νοσοκομεία εφόσον η νοσηλεία τους έχει διαρκέσει τουλάχιστον τέσσερις (4) μήνες, ε) κρατούμενες μητέρες για όσο διάστημα έχουν μαζί τους τα ανήλικα τέκνα τους, στ) κρατούμενους που συμμετέχουν σε θεραπευτικό πρόγραμμα ψυχικής απεξάρτησης από ναρκωτικά εγκεκριμένου, κατά το άρθρο 51 του ν. 4139/2013 οργανισμού και ζ) κρατούμενους για όσο διάστημα διαρκεί η κράτησή τους σε χώρους αστυνομικών τμημάτων ή αστυνομικών διευθύνσεων. Η διακρίβωση της αναπηρίας στις περιπτώσεις α' και β' γίνεται με τη διαδικασία της παραγράφου 2 του άρθρου 105.

5. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης, ως ποινή που εκτίθηκε θεωρείται αυτή που υπολογίστηκε ευεργετικά είτε κατά την προηγούμενη παράγραφο είτε κατά τις ειδικές διατάξεις που προβλέπουν αντίστοιχο υπολογισμό.

6. Προκειμένου για ποινές κάθειρξης δεν μπορεί να χορηγηθεί στον καταδικασθέντα απόλυση υπό όρο, αν δεν έχει παραμείνει στο σωφρονιστικό κατάστημα για χρονικό διάστημα ίσο με τα δύο πέμπτα της ποινής που του επιβλήθηκε και, σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης, δεκαέξι έτη. Το χρονικό διάστημα των δύο πέμπτων ή, σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης, των δεκαέξι ετών, προσυεξάνεται κατά το ένα τρίτο των λοιπών ποινών που τυχόν έχουν επιβληθεί, στην περίπτωση που αυτές συντρέχουν σωρευτικά. Σε κάθε περίπτωση όμως ο καταδικασθείς μπορεί να απολυθεί αν έχει παραμείνει στο κατάστημα είκοσι έτη και αν εκτίει περισσότερες ποινές ισόβιας κάθειρξης, αν έχει παραμείνει είκοσι πέντε έτη.

Άρθρο 106
Προϋποθέσεις για τη χορήγηση της απόλυσης

1. Η απόλυση υπό όρο μπορεί να μη χορηγηθεί αν κριθεί με ει-

δική αιτιολογία ότι η διαγωγή του καταδικασθέντος, κατά την έκτιση της ποινής του, καθιστά απολύτως αναγκαία τη συνέχιση της κράτησής του για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν νέων αξιόποινων πράξεων. Μόνη η επίκληση πειθαρχικού παραπτώματος κατά την έκτιση της ποινής δεν αρκεί για τη μη χορήγηση της απόλυσης.

2. Στον απολυόμενο μπορούν να επιβληθούν ορισμένες υποχρεώσεις που θα αφορούν τον τρόπο της ζωής του και ιδίως τον τόπο διαμονής του, με ανάλογη εφαρμογή των περιπτώσεων δ' έως στ' της παραγράφου 2 του άρθρου 99. Οι υποχρεώσεις αυτές μπορούν πάντοτε να ανακληθούν ή να τροποποιηθούν με αίτηση εκείνου που απολύθηκε.

3. Η εποπτεία για την τήρηση των κατά την προηγούμενη παράγραφο υποχρεώσεων μπορεί να ανατεθεί και σε εταιρεία προστασίας αποφυλακισομένων.

Άρθρο 107 Ανάκληση της απόλυσης

1. Η απόλυση μπορεί να ανακληθεί, αν εκείνος που απολύθηκε δε συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν κατά την απόλυση.

2. Στην περίπτωση αυτή ο χρόνος από την απόλυση έως τη νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στη διάρκεια της ποινής.

Άρθρο 108 Άρση της απόλυσης

Η απόλυση αίρεται αν μέσα στο χρονικό διάστημα που προβλέπει το επόμενο άρθρο, εκείνος που απολύθηκε διαπράξει έγκλημα με δόλο, για το οποίο του επιβλήθηκε αμετακλήτως οποτεδήποτε ποινή στερητική της ελευθερίας ανώτερη από ένα έτος. Στην περίπτωση αυτή εκτίει αθροιστικά και ολόκληρο το υπόλοιπο της προηγούμενης ποινής, το οποίο όφειλε να εκτίσει κατά τον χρόνο της απόλυσης.

Άρθρο 109 Συνέπειες της μη ανάκλησης και άρσης

Αν από την απόλυση περάσει το χρονικό διάστημα της ποινής το οποίο υπολείπεται για έκτιση, σε όσες περιπτώσεις αυτό είναι ανώτερο από τρία έτη, ή αν περάσουν τρία έτη χωρίς να γίνει ανάκληση ή άρση, η ποινή θεωρείται ότι εκτίθηκε. Η ισόβια κάθειρξη θεωρείται ότι εκτίθηκε, αν περάσουν δέκα έτη από την απόλυση χωρίς να γίνει ανάκληση ή άρση της απόλυσης.

Άρθρο 110 Διαδικασία για τη χορήγηση και την ανάκληση της απόλυσης

1. Για τη χορήγηση της απόλυσης υπό όρο αποφασίζει το συμβούλιο των πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής. Ο καταδικασθείς κλητεύεται υποχρεωτικά δέκα τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση, κατά την οποία μπορεί να παραστεί αυτοπροσώπως ή με συνήγορο που διορίζει με απλό έγγραφο θεωρημένο από τον διευθυντή της φυλακής ή τις αρμόδιες αρχές.

2. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται με αίτηση της διεύθυνσης του καταστήματος στο οποίο κρατείται ο καταδικασθείς. Η αίτηση υποβάλλεται δύο μήνες πριν από τη συμπλήρωση του χρόνου που προβλέπει το άρθρο 105B. Αν η διεύθυνση του καταστήματος κρίνει ότι συντρέχουν προϋποθέσεις για τη μη χορήγηση της απόλυσης, υποβάλλει σχετική αναφορά μαζί με έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος στον εισαγγελέα των πλημμελειοδικών, ο οποίος την εισάγει στο συμβούλιο.

3. Για την ανάκληση αποφασίζει το ίδιο δικαστικό συμβούλιο, ύστερα από πρόταση των αρχών που εποπτεύουν αυτόν που απολύθηκε. Το εδάφιο β' της πρώτης παραγράφου εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή.

4. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης, για να προληφθεί κίν-

δυνος της δημόσιας τάξης, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου διαμονής εκείνου που απολύθηκε μπορεί να διατάξει την προσωρινή σύλληψή του ύστερα από την οποία προκαλείται αμέσως με τη νόμιμη διαδικασία η απόφαση για την ανάκληση. Αν αποφασιστεί η ανάκληση, θεωρείται ότι αυτή επήλθε την ημέρα της σύλληψης.

Άρθρο 110A Απόλυση υπό τον όρο της κατ' οίκον έκτισης της ποινής με ηλεκτρονική επιτήρηση

1. Όσοι καταδικάστηκαν σε ποινή στερητική της ελευθερίας μπορούν, με αίτησή τους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 106 παρ. 1, να απολυθούν υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 284 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, εφόσον έχουν εκτίσει:

α) προκειμένου για φυλάκιση, το ένα πέμπτο αυτής,
β) προκειμένου για πρόσκαιρη κάθειρξη, τα δύο πέμπτα αυτής και
γ) προκειμένου για ισόβια κάθειρξη, τουλάχιστον δεκατέσσερα έτη.

2. Στην περίπτωση που συντρέχουν σωρευτικά περισσότερες ποινές, ο καταδικασθείς πρέπει να έχει εκτίσει το άθροισμα των τμημάτων των ποινών που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο. Σε κάθε περίπτωση μπορεί να απολυθεί, αν έχει εκτίσει δεκαεπτά έτη, ακόμη και όταν το παραπάνω άθροισμα υπερβαίνει το όριο αυτό.

3. Αν ο καταδικασθείς εργάζεται, κάθε ημέρα εργασίας υπολογίζεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της σωφρονιστικής νομοθεσίας.

4. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης, ως ποινή που εκτίθηκε θεωρείται αυτή που υπολογίστηκε ευεργετικά κατά την προηγούμενη παράγραφο. Προκειμένου για ποινές κάθειρξης δεν μπορεί να χορηγηθεί στον καταδικασθέντα η απόλυση, αν δεν έχει παραμείνει στο σωφρονιστικό κατάστημα για χρονικό διάστημα ίσο με το ένα πέμπτο της ποινής που του επιβλήθηκε και, σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης, για δώδεκα έτη. Το χρονικό διάστημα του ενός πέμπτου ή, σε περίπτωση ισόβιας κάθειρξης, των δώδεκα ετών, προσαυξάνεται κατά το ένα πέμπτο των λοιπών ποινών που τυχόν έχουν επιβληθεί, στην περίπτωση που αυτές συντρέχουν σωρευτικά. Σε κάθε περίπτωση όμως ο καταδικασθείς μπορεί να απολυθεί αν έχει παραμείνει στο κατάστημα δεκατέσσερα έτη και αν εκτίει περισσότερες ποινές ισόβιας κάθειρξης, αν έχει παραμείνει δεκαέξι έτη.

5. Για την απόλυση του καταδικασθέντος κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν απαιτείται να έχει καταστεί η καταδίκη αμετάκλητη.

6. Ο απολυθείς σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου επιτρέπεται να ευρίσκεται προκαθορισμένες ώρες της ημέρας εκτός του τόπου του κατ' οίκον περιορισμού του αποκλειστικά για λόγους εργασίας, εκπαίδευσης ή επαγγελματικής κατάρτισης, συμμετοχής του σε εγκεκριμένο πρόγραμμα συντήρησης ή απεξάρτησης από ναρκωτικές ουσίες ή αλκοόλ ή και εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που του έχουν επιβληθεί. Οι ώρες απουσίας του καταδικασθέντος από τον τόπο του κατ' οίκον περιορισμού του και το σύνολο των υποχρεώσεων του καθορίζονται είτε με το βούλευμα που διέταξε την απόλυσή του είτε μετά τη χορηγηθείσα απόλυση, με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής. Με διάταξη του, ο ίδιος εισαγγελέας είτε κατόπιν αίτησης του καταδικασθέντος είτε αυτεπαγγέλτως, αποφασίζει για την αλλαγή του τόπου του κατ' οίκον περιορισμού, την τροποποίηση του προγράμματος των ωρών απουσίας του καταδικασθέντος από αυτόν και την επιβολή ή τροποποίηση των υποχρεώσεων του τελευταίου. Κατά τα λοιπά ισχύουν τα οριζόμενα στο άρθρο 106 παρ. 2.

7. Η απόλυση σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου μπορεί να μη χορηγηθεί, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 106.

8. Η απόλυση μπορεί να ανακληθεί, αν ο καταδικασθείς δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν και πιθανολογείται ότι ενόψει της βαρύτητας της παράβασης των υποχρεώσεων του, του τρόπου και των εν γένει συνθηκών που αυτή

συντελέστηκε, δεν παρέχει την προσδοκία ότι θα τηρήσει τις υποχρεώσεις του στο μέλλον. Σε περίπτωση ανάκλησης, ο χρόνος από την απόλυση έως τη νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στην εκτιθείσα ποινή. Ο καταδικασθείς διατηρεί πάντως το δικαίωμα να απολυθεί υπό όρο κατ' άρθρο 105B.

9. Η απόλυση σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου αίρεται, όταν ο καταδικασθείς, κατά το χρονικό διάστημα που προβλέπεται στην παράγραφο 10, τελέσει κακούργημα ή πλημμέλημα με δόλο που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών, για το οποίο καταδικάστηκε αμετάκλητως. Σε περίπτωση άρσης της απόλυσης, ο χρόνος από την απόλυση έως τη νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στην εκτιθείσα ποινή. Ο καταδικασθείς στην περίπτωση αυτή δικαιούται να απολυθεί υπό όρο κατ' άρθρο 105B, αφού παραμένει στο σωφρονιστικό κατάστημα ένα επιπλέον έτος σε σχέση με τα οριζόμενα στο άρθρο 105B παρ. 1. Το ίδιο ισχύει αν, κατά το χρόνο που κατέστη η καταδική αμετάκλητη, είχε ήδη χορηγηθεί απόλυση κατ' άρθρο 105B, χωρίς όμως να έχει παρέλθει το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στο άρθρο 109. Δεν εφαρμόζεται το προηγούμενο εδάφιο, αν, κατά το χρόνο που κατέστη η καταδική αμετάκλητη, είχε ήδη χορηγηθεί στον καταδικασθέντα η απόλυση υπό όρο κατ' άρθρο 105B, χωρίς να έχει ανακληθεί, με αποτέλεσμα η ποινή για την οποία χορηγήθηκε η απόλυση να θεωρείται ότι έχει ήδη εκτιθεί κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 109.

10. Η με το παρόν άρθρο χορηγούμενη απόλυση εκτείνεται μέχρι του χρονικού σημείου της χορήγησης στον καταδικασθέντα της απόλυσης υπό όρο κατ' άρθρο 105B.

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΞΑΛΕΙΦΟΥΝ ΤΟ ΑΞΙΟΠΟΙΝΟ
– ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΠΟΙΝΩΝ

I. ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ

Άρθρο 111
Χρόνος παραγραφής

1. Το αξιόποινο εξαλείφεται με την παραγραφή.
2. Τα κακούργηματα παραγράφονται μετά είκοσι έτη αν ο νόμος προβλέπει γι' αυτά την ποινή της ισόβιας κάθειρξης και μετά δέκα πέντε έτη σε κάθε άλλη περίπτωση, εκτός αν ο νόμος προβλέπει διαφορετικά.
3. Τα πλημμελήματα παραγράφονται μετά πέντε έτη.
4. Οι πιο πάνω προθεσμίες υπολογίζονται κατά το ισχύον ημερολόγιο.
5. Αν ο νόμος ορίζει διαζευκτικά περισσότερες από μία ποινές, οι πιο πάνω προθεσμίες υπολογίζονται σύμφωνα με τη βαρύτερη απ' αυτές.

Άρθρο 112
Έναρξη του χρόνου παραγραφής

Η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει από την ημέρα που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά. Σε περίπτωση συμμετοχής η προθεσμία αρχίζει από το χρόνο τέλεσης της πράξης του φυσικού αυτοργού.

Άρθρο 113
Αναστολή της παραγραφής

1. Η προθεσμία της παραγραφής αναστέλλεται για όσο χρόνο, σύμφωνα με διάταξη νόμου, δεν μπορεί να αρχίσει ή να εξακολουθήσει η ποινική δίωξη, καθώς και για όσο χρόνο διαρκεί η κύρια διαδικασία και έως ότου γίνει αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση.

2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο αναστολή δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από πέντε έτη για τα κακούργηματα και τρία έτη για τα πλημμελήματα. Ο χρονικός περιορισμός της αναστολής δεν ισχύει όταν η αναβολή ή αναστολή της ποινικής δίωξης, ή η αναβολή της δίκης, λαμβάνει χώρα κατ' εφαρμογή των άρθρων 29, 59 και 61 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση, η έλλειψή της δεν αναστέλλει την παραγραφή.

4. Η προθεσμία παραγραφής των κακούργημάτων που στρέφονται κατά ανηλικού, αναστέλλεται μέχρι την ενηλικίωση του θύματος.

II. ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΣΗ

Άρθρο 114
Μη υποβολή έγκλησης ή δήλωση παραίτησης
από το δικαίωμα της έγκλησης

1. Όταν ο νόμος απαιτεί έγκληση για την ποινική δίωξη κάποιου αξιόποινης πράξης, το αξιόποινο εξαλείφεται αν ο δικαιούχος δεν υποβάλει την έγκληση μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα που έμαθε για την τέλεση της πράξης και για τον δράστη της ή για έναν από τους συμμετόχους.

2. Το ίδιο αποτέλεσμα συνεπάγεται και η ρητή δήλωση του δικαιούχου της έγκλησης ενώπιον της αρμόδιας αρχής, ότι παραιτείται από το δικαίωμα της έγκλησης.

Άρθρο 115
Πρόσωπα που δικαιούνται να υποβάλουν έγκληση

1. Έγκληση δικαιούται να υποβάλει ο αμέσως παθών από την αξιόποινη πράξη, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά.

2. Αν ο παθών δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του ή τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση, το δικαίωμα της έγκλησης έχει ο νόμιμος αντιπρόσωπός του. Αν ο παθών έχει συμπληρώσει το δέκατο τρίτο έτος της ηλικίας του, το δικαίωμα της έγκλησης έχουν τόσο ο παθών όσο και ο νόμιμος αντιπρόσωπός του, και μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας του το δικαίωμα αυτό το έχει μόνο ο παθών.

3. Αν δύο ή περισσότεροι έχουν δικαίωμα έγκλησης, το δικαίωμα του καθενός είναι αυτοτελές.

4. Μετά τον θάνατο του παθόντος το δικαίωμα της έγκλησης μεταβιβάζεται στον επιζώντα σύζυγο ή σε αυτόν που συμβιώνε με τον θανόντα έως τον θάνατό του καθώς και στα τέκνα του, και αν αυτοί δεν υπάρχουν ή είναι δράστες του εγκλήματος, στους γονείς του.

Άρθρο 116
Αδιαίρετο της έγκλησης

Η ποινική δίωξη ασκείται εναντίον όλων των συμμετόχων του εγκλήματος ακόμη και αν η έγκληση που υποβλήθηκε στρέφεται εναντίον ενός από αυτούς.

Άρθρο 117
Ανάκληση της έγκλησης

1. Αυτός που υπέβαλε την έγκληση μπορεί να την ανακαλέσει με τους όρους που ορίζει ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Αν η έγκληση έχει υποβληθεί από τον νόμιμο εκπρόσωπο του παθόντος, αυτός διατηρεί το δικαίωμα της ανάκλησης μόνο όσο διαρκεί η νόμιμη εκπροσώπηση. Μετά τη λήξη της, δικαίωμα ανάκλησης έχει ο παθών ή ο νέος νόμιμος εκπρόσωπός του.

2. Μετά την ανάκληση της έγκλησης που υποβλήθηκε δεν μπορεί να υποβληθεί νέα.

3. Η ανάκληση που έγινε για έναν από τους συμμετόχους της πράξης έχει ως συνέπεια την παύση της ποινικής δίωξης και των υπολοίπων, εφόσον και αυτοί διώκονται με έγκληση.

4. Η ανάκληση δεν έχει κανένα αποτέλεσμα για τον κατηγορούμενο που δηλώνει προς την αρχή ότι δεν την αποδέχεται.

III. ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΠΟΙΝΩΝ

Άρθρο 118
Χρόνος παραγραφής των ποινών που επιβλήθηκαν

Οι ποινές που επιβλήθηκαν αμετάκλητα, αν έμειναν ανεκτέλεστες, παραγράφονται: α) η ισόβια κάθειρξη, μετά τριάντα έτη, β)

η πρόσκαιρη κάθειρξη, μετά είκοσι έτη, γ) η φυλάκιση, οι χρηματικές ποινές και ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων μετά δέκα έτη, δ) η παροχή κοινωνικού εργασιών μετά πέντε έτη και ε) οι παρεπόμενες ποινές μαζί με τις κύριες.

Άρθρο 119

Έναρξη του χρόνου παραγραφής των ποινών

Η παραγραφή των ποινών αρχίζει από την ημέρα που η απόφαση έγινε αμετάκλητη.

Άρθρο 120

Αναστολή της παραγραφής των ποινών

Η προθεσμία της παραγραφής των ποινών αναστέλλεται: α) για όσο χρόνο σύμφωνα με το νόμο δεν μπορεί να αρχίσει ή να εξακολουθήσει η εκτέλεση μιας ποινής, β) για όσο χρόνο σύμφωνα με τα άρθρα 99 και 100 έχει ανασταλεί η εκτέλεση της ποινής ή έχει επιτραπεί η καταβολή με δόσεις της χρηματικής ποινής που επιβλήθηκε.

ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ

Άρθρο 121

Ορισμός

1. Στο κεφάλαιο αυτό με τον όρο ανήλικο νοούνται αυτοί που κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης έχουν ηλικία μεταξύ του δωδεκάτου και του δέκατου όγδοου έτους της ηλικίας τους συμπληρωμένων.

2. Οι ανήλικοι υποβάλλονται σε αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων άρθρων.

Άρθρο 122

Αναμορφωτικά μέτρα

1. Αναμορφωτικά μέτρα είναι: α) η επίπληξη του ανήλικου, β) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανήλικου στους γονείς ή στους επιτρόπους του, γ) η ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανήλικου σε ανάδοχη οικογένεια, δ) η ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε ιδρύματα ανηλικών ή σε επιμελητές ανηλικών, ε) η συνδιαλλαγή μεταξύ ανήλικου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης, στ) η αποζημίωση του θύματος ή η κατ' άλλον τρόπο άρση ή μείωση των συνεπειών της πράξης από τον ανήλικο, ζ) η παρακολούθηση κοινωνικών και ψυχολογικών προγραμμάτων σε κρατικούς, δημοτικούς, κοινοτικούς ή ιδιωτικούς φορείς, η) η φοίτηση σε σχολές επαγγελματικής ή άλλης εκπαίδευσης ή κατάρτισης, θ) η παρακολούθηση ειδικών προγραμμάτων κυκλοφοριακής αγωγής, ι) η παροχή κοινωνικού εργασιών, ια) η ανάθεση της επιμέλειας και επιτήρησης του ανήλικου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλικών και ιβ) η τοποθέτηση σε κατάλληλο κρατικό, δημοτικό, κοινοτικό ή ιδιωτικό ίδρυμα αγωγής.

2. Σε κάθε περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ως πρόσθετα αναμορφωτικά μέτρα επιπλέον υποχρεώσεις που αφορούν στον τρόπο ζωής του ανήλικου ή στη διαπαιδαγώγησή του. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβάλει δύο ή περισσότερα από τα μέτρα που προβλέπονται στα στοιχεία α' έως και ια' της προηγούμενης παραγράφου.

3. Η επιλογή του αναμορφωτικού μέτρου που πρόκειται να επιβληθεί διέπεται από την αρχή της επικουρικότητας, για την εφαρμογή της οποίας τα αναμορφωτικά μέτρα που προβλέπονται στα στοιχεία α' - θ' της πρώτης παραγράφου προτάσσονται των υπολοίπων. Το περιεχόμενο και η διάρκεια κάθε μέτρου πρέπει να είναι ανάλογα προς τη βαρύτητα της πράξης που έχει τελεστεί, την προσωπικότητα του ανήλικου και τις βιολογικές του συνθήκες. Με αποφάσεις του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρω-

πίνων Δικαιωμάτων ρυθμίζονται όλα τα θέματα που αφορούν στην επιβολή και εκτέλεση των μέτρων της πρώτης παραγράφου.

4. Στην απόφαση του δικαστηρίου ορίζεται η μέγιστη διάρκεια του αναμορφωτικού μέτρου.

Άρθρο 123

Θεραπευτικά μέτρα

1. Αν η κατάσταση του ανήλικου απαιτεί ιδιαίτερη μεταχείριση, ιδίως αν αυτός πάσχει από ψυχική διαταραχή ή από οργανική νόσο ή βρίσκεται σε κατάσταση που του δημιουργεί σοβαρή σωματική δυσλειτουργία ή του έχει γίνει έξη η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, οινοπνευματωδών ποτών ή ναρκωτικών ουσιών και δεν μπορεί να την αποβάλει με τις δικές του δυνάμεις ή εμφανίζει ουσιαστική καθυστέρηση στην πνευματική και ηθική του ανάπτυξη, το δικαστήριο διατάσσει: α) την ανάθεση της υπεύθυνης επιμέλειας του ανήλικου στους γονείς, στους επιτρόπους του ή σε ανάδοχη οικογένεια, β) την ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου σε προστατευτικές εταιρείες ή σε επιμελητές ανηλικών, γ) την παρακολούθηση συμβουλευτικού θεραπευτικού προγράμματος από τον ανήλικο ή δ) την παραπομπή του ανήλικου σε θεραπευτικό ή άλλο κατάλληλο κατάστημα. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβληθούν τα μέτρα που προβλέπονται στα στοιχεία α' ή β' σε συνδυασμό με το μέτρο που προβλέπεται στο στοιχείο γ'.

2. Τα θεραπευτικά μέτρα διατάσσονται ύστερα από προηγούμενη διάγνωση και γνωμοδότηση από εξειδικευμένη ομάδα ιατρών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών, οι οποίοι κατά περίπτωση υπάγονται σε Μονάδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ή σε ιατρικά κέντρα υγείας ή κρατικά νοσηλευτικά ιδρύματα.

Άρθρο 124

Μεταβολή ή άρση μέτρων

1. Το δικαστήριο που δίκασε μπορεί οποτεδήποτε να αντικαταστήσει τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε με άλλα, αν το κρίνει αναγκαίο. Αν τα μέτρα εκπλήρωσαν το σκοπό τους, τα αίρει.

2. Το ίδιο μπορεί να πράξει και για τα θεραπευτικά μέτρα ύστερα από γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ. 2.

3. Το δικαστήριο αντικαθιστά τα αναμορφωτικά μέτρα με θεραπευτικά ύστερα από γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ. 2.

4. Η συνδρομή των προϋποθέσεων αντικατάστασης ή άρσης των αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων ελέγχεται από το δικαστήριο το αργότερο μετά την πάροδο ενός έτους από την επιβολή τους.

Άρθρο 125

Διάρκεια μέτρων

1. Τα αναμορφωτικά μέτρα που επέβαλε το δικαστήριο παύουν αυτοδικαίως, όταν ο ανήλικος συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας. Το δικαστήριο μπορεί, με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του, να παρατείνει τα μέτρα έως τη συμπλήρωση του εικοστού πρώτου έτους.

2. Τα θεραπευτικά μέτρα επιτρέπεται να παραταθούν και μετά το δέκατο όγδοο έτος ύστερα από γνωμοδότηση, σύμφωνα με το άρθρο 123 παρ. 2, έως τη συμπλήρωση του εικοστού πρώτου έτους.

Άρθρο 126

Ποινική μεταχείριση των ανηλικών

1. Η αξιόποινη πράξη που τελέστηκε από ανήλικο δώδεκα έως δεκαπέντε ετών δεν καταλογίζεται σε αυτόν. Το δικαστήριο μπορεί να του επιβάλει αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

2. Σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη και έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του επιβάλλονται επίσης αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, εκτός αν κρίνεται αναγκαίο να επιβληθεί περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων κατά το επόμενο άρθρο.

Άρθρο 127

Περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων

1. Περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων επιβάλλεται μόνο σε ανήλικους που έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας τους, εφόσον η πράξη τους, αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα και εμπεριέχει στοιχεία βίας ή στρέφεται κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας. Η απόφαση πρέπει να περιέχει ειδική και εμπεριστατωμένη αιτιολογία, από την οποία να προκύπτει γιατί τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα ή η έκτιση της ποινής στην κατοικία σε συνδυασμό με τέτοια μέτρα δεν κρίνονται στη συγκεκριμένη περίπτωση επαρκή ενόψει των ιδιαίτερων συνθηκών τέλεσης της πράξης και της προσωπικότητας του ανηλίκου.

2. Στην απόφαση ορίζεται επακριβώς ο χρόνος παραμονής του ανηλίκου στο κατάστημα αυτό, σύμφωνα με το άρθρο 54.

Άρθρο 128

Αντικατάσταση του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων

1. Ο περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων μπορεί να αντικατασταθεί εν όλω ή εν μέρει από την κατ' οίκον έκτιση της ποινής, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 105 παρ. 2.

2. Το ίδιο ισχύει για την εν μέρει αντικατάσταση του περιορισμού από την παροχή κοινωφελούς εργασίας, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 105 Α. Το δικαστήριο ορίζει το κατάλληλο για τον ανήλικο είδος κοινωφελούς εργασίας.

Άρθρο 129

Απόλυση υπό όρο

1. Το δικαστήριο απολύει υπό όρο τον ανήλικο μετά τη λήξη του ενός δευτέρου του περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων και ορίζει τον χρόνο της δοκιμασίας, που δεν μπορεί να υπερβαίνει το υπόλοιπο της ποινής. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης, ως περιορισμός που εκτίθηκε θεωρείται και αυτός που υπολογίστηκε ευεργετικά σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

2. Η απόλυση υπό όρο χορηγείται οπωσδήποτε, εκτός αν κριθεί με ειδική αιτιολογία ότι η διαγωγή του ανηλίκου κατά την έκτιση του περιορισμού καθιστά απολύτως αναγκαία τη συνέχιση της κράτησής του, για να αποτραπεί η τέλεση από αυτόν νέων αξιόποινων πράξεων.

3. Για τη χορήγηση της υπό όρο απόλυσης, η διεύθυνση του καταστήματος στο οποίο κρατείται ο ανήλικος υποβάλλει αίτηση προς το Τριμελές Δικαστήριο Ανηλίκων στο Πλημμελειοδικείο του τόπου όπου εκτίεται ο περιορισμός μαζί με έκθεση της κοινωνικής υπηρεσίας του καταστήματος δύο μήνες πριν συμπληρωθεί η έκτιση του ενός δευτέρου του περιορισμού που επιβλήθηκε. Ο ανήλικος κλητεύεται υποχρεωτικά δέκα τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση του δικαστηρίου, κατά την οποία μπορεί να παραστεί αυτοπροσώπως ή να εκπροσωπηθεί από συνήγορο που διορίζει με απλό έγγραφο θεωρημένο, ως προς το γνήσιο της υπογραφής, από το διευθυντή του καταστήματος κράτησης, από δικηγόρο ή από τις αρμόδιες αρχές. Αν η αίτηση για απόλυση υπό όρο δε γίνει δεκτή, νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί μετά δύο μήνες από την απόρριψη, εκτός αν υπάρχουν νέα στοιχεία.

4. Η απόλυση υπό όρο μπορεί να χορηγηθεί και πριν από την έκτιση του ενός δευτέρου του περιορισμού που επιβλήθηκε, μόνο για σπουδαίους λόγους και εφόσον έχει εκτιθεί πραγματικά το ένα τρίτο αυτού.

5. Στον απολυόμενο μπορεί να επιβληθούν κατά τη διάρκεια του χρόνου δοκιμασίας υποχρεώσεις που αφορούν στον τρόπο ζωής του και ιδίως στον τόπο διαμονής, στη διαπαιδαγώγηση ή την παρακολούθηση εγκεκριμένου από το νόμο θεραπευτικού προγράμματος απεξάρτησης από ναρκωτικές ή άλλες ουσίες. Αν ο απολυόμενος παραβιάσει τους όρους που του έχουν επιβληθεί, η απόλυση μπορεί να ανακληθεί, όταν πιθανολογείται ότι ενόψει της

βαρύτητας της παράβασης των υποχρεώσεων, του τρόπου και των εν γένει συνθηκών που αυτή συντελέστηκε, δεν παρέχει ο ανήλικος την προσδοκία ότι στο μέλλον θα τηρήσει τις υποχρεώσεις του. Σε περίπτωση ανάκλησης, ο χρόνος από την απόλυση έως τη νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στην εκτιθείσα ποινή.

6. Αν ο απολυόμενος κατά το χρόνο δοκιμασίας καταδικασθεί για πράξη που αν τελούσε ενήλικος θα χαρακτηριζόταν ως κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο, η απόλυση αίρεται και εφαρμόζεται το άρθρο 132.

7. Αν μετά την απόλυση παρέλθει ο χρόνος δοκιμασίας τον οποίο όρισε η απόφαση χωρίς να γίνει ανάκληση, η ποινή θεωρείται ότι εκτίθηκε.

Άρθρο 129Α

Απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση

1. Ανήλικοι οι οποίοι καταδικάστηκαν σε ποινή περιορισμού σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, μπορούν, μετά από αίτησή τους, να απολυθούν υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 284 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, εφόσον έχουν εκτίσει το ένα τρίτο της ποινής τους. Η αίτηση συνοδεύεται από έκθεση της Κοινωνικής Υπηρεσίας του καταστήματος κράτησης και έκθεση της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων, όπου γίνεται ειδική μνεία στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον του καταδικασθέντος, με ιδιαίτερη αναφορά στις σχέσεις του με τα πρόσωπα με τα οποία ενδέχεται να συνικηθεί εάν του χορηγηθεί η απόλυση. Οι παρ. 2 και 3 εδ. β' και γ' του άρθρου 129 εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή.

2. Ως ποινή που εκτίθηκε θεωρείται αυτή που υπολογίστηκε ευεργετικά κατά τις ισχύουσες διατάξεις. Η απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση δεν μπορεί πάντως να χορηγηθεί, αν ο ανήλικος δεν έχει παραμείνει στο κατάστημα για χρονικό διάστημα ίσο με το ένα πέμπτο της ποινής του.

3. Η παρ. 6 του άρθρου 110 Α έχει και στην περίπτωση αυτή εφαρμογή.

4. Το ίδιο ισχύει και για την παρ. 5 του άρθρου 129. Αν η απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση ανακληθεί, ο ανήλικος διατηρεί το δικαίωμα να απολυθεί υπό όρο κατ' άρθρο 129.

5. Η απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση αίρεται αν ο ανήλικος, κατά το χρονικό διάστημα που διαρκεί η εν λόγω απόλυση, τελέσει με δόλο πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν πλημμέλημα, για την οποία καταδικάστηκε οπωσδήποτε αμετακλήτως. Στην περίπτωση αυτή, ο χρόνος από την απόλυση έως τη νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στην εκτιθείσα ποινή. Ο ανήλικος διατηρεί το δικαίωμα να απολυθεί υπό όρο κατ' άρθρο 129.

6. Η απόλυση υπό τον όρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση αίρεται αν ο ανήλικος, όσο διαρκεί η εν λόγω απόλυση τελέσει πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα, για την οποία καταδικάστηκε οπωσδήποτε αμετακλήτως. Στην περίπτωση αυτή ο χρόνος από την απόλυση έως τη νέα σύλληψη δεν υπολογίζεται στην εκτιθείσα ποινή και ο ανήλικος αποκτά το δικαίωμα να απολυθεί υπό όρο κατ' άρθρο 129, αφού παραμείνει στο ειδικό κατάστημα κράτησης νέων ένα επιπλέον έτος σε σχέση με τα οριζόμενα στο άρθρο 129 παρ. 1 και 4. Το ίδιο ισχύει αν, κατά το χρόνο που κατέστη η καταδίκη αμετάκλητη, είχε ήδη χορηγηθεί η απόλυση υπό όρο κατ' άρθρο 129, χωρίς όμως να έχει παρέλθει το χρονικό διάστημα που αναφέρεται στο άρθρο 129 παρ. 7. Δεν εφαρμόζεται το προηγούμενο εδάφιο, αν κατά τον χρόνο που κατέστη η καταδίκη αμετάκλητη, είχε ήδη χορηγηθεί η απόλυση υπό όρο κατ' άρθρο 129 χωρίς να έχει ανακληθεί, με αποτέλεσμα να θεωρείται η ποινή για την οποία χορηγήθηκε η απόλυση ήδη εκτιθείσα κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 129 παρ. 7.

7. Η παρ. 7 του άρθρου 129 ισχύει και στην περίπτωση αυτή.

Άρθρο 130
Εκδίκαση μετά τη συμπλήρωση
του δέκατου όγδοου έτους

1. Η διάταξη του άρθρου 126 παρ. 1 εφαρμόζεται και για ανηλίκους που τέλεσαν αξιόποινη πράξη πριν τη συμπλήρωση του δέκατου πέμπτου έτους και εισάγονται σε δίκη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους. Στην περίπτωση αυτή τα αναμορφωτικά μέτρα παύουν αυτοδικαίως όταν ο υπαίτιος συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του.

2. Η διάταξη του άρθρου 127 παρ. 1 εφαρμόζεται και για τους ανηλίκους που τέλεσαν αξιόποινη πράξη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου πέμπτου έτους της ηλικίας τους και εισάγονται σε δίκη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους. Το εδ. β' της προηγούμενης παραγράφου ισχύει και στην περίπτωση αυτή.

3. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι η επιβολή αναμορφωτικών ή θεραπευτικών μέτρων δεν είναι επαρκής και ότι ο περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων, μολονότι αναγκαίος για τον ποινικό σωφρονισμό του καταδικασθέντος, δεν είναι πλέον σκόπιμος λόγω της ηλικίας του, μπορεί να διατάξει την έκτιση της ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα. Στην περίπτωση αυτή ο καταδικασθείς κρατείται χωριστά από τους άλλους ενήλικους καταδικασθέντες.

4. Την απόφαση αυτή μπορεί να λάβει το δικαστήριο του τόπου έκτισης της ποινής και μετά τον εγκλεισμό στο ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, ύστερα από αίτηση της διεύθυνσης του καταστήματος ή του αρμόδιου εισαγγελέα, μετά από ακρόαση των ανωτέρω και του καταδικασθέντος. Όταν ο καταδικασθείς συμπληρώνει το 21ο έτος της ηλικίας του, και στη συνέχεια ανά έτος, το ίδιο δικαστήριο εξετάζει και αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση έκτισης της ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα.

Άρθρο 131
Έναρξη εκτέλεσης της απόφασης μετά
τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου έτους

1. Αν ο καταδικασθείς σε περιορισμό σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων συμπλήρωσε το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του πριν αρχίσει η εκτέλεση της απόφασης, το δικαστήριο που δίκασε, αν κρίνει ότι ο περιορισμός αυτός δεν είναι πλέον σκόπιμος λόγω της ηλικίας του καταδικασθέντος, μπορεί να διατάξει την έκτιση της ποινής σε σωφρονιστικό κατάστημα.

2. Οι παράγραφοι 3 εδ. β' και 4 του προηγούμενου άρθρου ισχύουν και στην περίπτωση αυτή.

Άρθρο 132
Συρροή

1. Αν ο κρατούμενος σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων διαπράξει αξιόποινη πράξη πριν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του ή αν συντρέξει άλλη περίπτωση συρροής κατά το άρθρο 97, το δικαστήριο επαυξάνει την ποινή που είχε καθορίσει με την προηγούμενη απόφασή του χωρίς να υπερβεί τα όρια του άρθρου 54.

2. Το ίδιο ισχύει αν ο κρατούμενος σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων διαπράξει αξιόποινη πράξη μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου και πριν από τη συμπλήρωση του εικοστού πέμπτου έτους της ηλικίας του και το δικαστήριο του επιβάλει περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 133 παρ. 1 στοιχείο α' ή ποινή φυλάκισης.

3. Αν ο κρατούμενος σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων διαπράξει κακούργημα μετά τη συμπλήρωση του δέκατου όγδοου και πριν από τη συμπλήρωση του εικοστού πέμπτου έτους της ηλικίας του, για το οποίο του επιβάλλεται ποινή κάθειρξης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 133 στοιχείο β', το δικαστήριο επιβάλλει συνολική ποινή κάθειρξης επαυξημένη. Η επαύξηση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το ένα δεύτερο της ποινής που είχε καθορίσει η προηγούμενη απόφαση του δικαστηρίου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 94 παρ. 1.

Άρθρο 133
Νεαροί ενήλικες

Όταν ο δράστης κατά τον χρόνο τέλεσης αξιόποινης πράξης δεν έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του, το δικαστήριο μπορεί: α) να διατάξει τον περιορισμό του σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων (άρθρο 54) εφόσον κρίνει ότι η τέλεση της πράξης οφείλεται στην ελλιπή ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, λόγω της νεαρής ηλικίας και ότι ο περιορισμός αυτός θα είναι αρκετός για να αποφευχθεί η τέλεση άλλων εγκλημάτων, ή β) να επιβάλει μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται η διάταξη της παρ. 3 εδ. β' του άρθρου 130.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

Άρθρο 134
Εσχάτη προδοσία

1. Όποιος επιχειρεί με βία ή απειλή βίας να καταλύσει, να μεταβάλει, να αλλοιώσει ή να καταστήσει ανενεργό, διαρκώς ή προσωρινά, το δημοκρατικό πολίτευμα που στηρίζεται στη λαϊκή κυριαρχία ή θεμελιώδεις αρχές ή θεσμούς του πολιτεύματος αυτού ή να αποστερήσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή αυτόν που ασκεί την προεδρική εξουσία, τον Πρωθυπουργό, την Κυβέρνηση ή τη Βουλή από την εξουσία που έχουν κατά το Σύνταγμα, τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και: (α) όποιος επιχειρεί να τελέσει την πράξη της προηγούμενης παραγράφου με κατάχρηση της ιδιότητάς του ως οργάνου του κράτους ή με σφετερισμό της ιδιότητάς αυτής, καθώς και (β) όποιος ασκεί την εξουσία που ο ίδιος ή άλλος κατέλαβε με τους τρόπους και τα μέσα που προβλέπει το άρθρο αυτό.

3. Θεμελιώδεις αρχές και θεσμοί του πολιτεύματος θεωρούνται στο Κεφάλαιο αυτό: α) η ανάδειξη του Αρχηγού του Κράτους με εκλογή, β) το δικαίωμα του λαού να εκλέγει τη Βουλή με γενικές, άμεσες, ελεύθερες, ίσες και μυστικές ψηφοφορίες μέσα στα συνταγματικά χρονικά πλαίσια, γ) το κοινοβουλευτικό σύστημα διακυβέρνησης, δ) η αρχή του πολυκομματισμού, ε) η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, όπως προβλέπεται στο Σύνταγμα, στ) η αρχή της δέσμευσης του νομοθέτη από το Σύνταγμα και της εκτελεστικής και της δικαστικής λειτουργίας από το Σύνταγμα και τους νόμους, ζ) η αρχή της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και η) η γενική ισχύς και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων που προβλέπει το Σύνταγμα.

Άρθρο 135
Προπαρασκευαστικές πράξεις

1. Όποιος δημόσια ή με τη διάδοση εγγράφων, εικόνων ή παραστάσεων ή μέσω του διαδικτύου προκαλεί με πρόθεση ή προσαθεί να διεγείρει άλλους στο να επιχειρήσουν πράξεις από εκείνες που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος οργανώνεται με άλλον ή άλλους με σκοπό να εκτελέσουν πράξη από εκείνες που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο ή σε συνεννόηση με ξένη κυβέρνηση προπαρασκευάζει την εκτέλεση μιας απ' αυτές τις πράξεις.

Άρθρο 136
Παρεπόμενες ποινές

Στις περιπτώσεις των άρθρων 134 και 135, μαζί με την ποινή της κάθειρξης το δικαστήριο επιβάλλει και αποστέρηση θέσεων και αξιωματών.

Άρθρο 137
Έμπρακτη μετάνοια

1. Στις περιπτώσεις των άρθρων 134 και 135, ο δράστης μένει ατιμώρητος αν με δική του θέληση παρεμπόδισε την επέλευση του αποτελέσματος που επιδίωξε με την πράξη του ή συντέλεσε αποφασιστικά στη ματαίωσή του.

2. Αν στις περιπτώσεις του άρθρου 134 ο δράστης συντέλεσε αποφασιστικά στην αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος, τιμωρείται με ποινή μειωμένη. Το δικαστήριο όμως μπορεί, εκτιμώντας ελεύθερα όλες τις περιστάσεις, να κρίνει την πράξη του ατιμώρητη.

Άρθρο 137Α
Βασανιστήρια

1. Υπάλληλος ή στρατιωτικός, στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη, η ανάκριση ή η εξέταση αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτώματων ή η εκτέλεση ποινών ή η φύλαξη ή η επιμέλεια κρατουμένων, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη, εάν υποβάλλει σε βασανιστήρια κατά την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων πρόσωπο που βρίσκεται στην εξουσία του με σκοπό: α) να αποσπάσει από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο ομολογία, κατάθεση, πληροφορία ή δήλωση ιδίως αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας, β) να το τιμωρήσει ή γ) να εκφοβίσει αυτό ή τρίτα πρόσωπα. Με την ίδια ποινή τιμωρείται υπάλληλος ή στρατιωτικός, που με εντολή των προϊσταμένων του ή αυτοβούλως σφετερίζεται τέτοια καθήκοντα και τελεί τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου.

2. Επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν οι πράξεις της προηγούμενης παραγράφου: α) τελούνται με μέσα ή τρόπους συστηματικού βασανισμού, ιδίως κτυπήματα στα πέλματα του θύματος (φάλαγγα), ηλεκτροσόκ, εικονική εκτέλεση ή παραισθησιογόνες ουσίες ή β) έχουν ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του θύματος. Η ποινή αυτή επιβάλλεται και όταν ο υπαίτιος, ως προϊστάμενος, έδωσε την εντολή τέλεσής τους.

3. Σωματική κάκωση, βλάβη της υγείας, άσκηση παράνομης σωματικής ή ψυχολογικής βίας και κάθε άλλη σοβαρή προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, που τελείται από τα πρόσωπα, υπό τις περιστάσεις και για τους σκοπούς που προβλέπει η παράγραφος 1, εφόσον δεν υπάγεται στην έννοια των βασανιστηρίων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, αν δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη αν συντρέχει η περίπτωση β' της προηγούμενης παραγράφου. Ως προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας θεωρούνται ιδίως: α) η χρησιμοποίηση ανιχνευτή αλήθειας, β) η παρατεταμένη απομόνωση, γ) η σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας.

4. Αν οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων επέφεραν το θάνατο του θύματος επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Βασανιστήρια συνιστούν, κατά το άρθρο αυτό, κάθε μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, καθώς και κάθε παράνομη χρησιμοποίηση χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών ή τεχνικών μέσων με σκοπό να κάψουν τη βούληση του θύματος. Δεν υπάγονται στην έννοια των βασανιστηρίων πράξεις ή συνέπειες συμφοειές προς τη νόμιμη εκτέλεση ποινής ή άλλου νόμιμου περιορισμού της ελευθερίας ή προς άλλο νόμιμο μέτρο οικονομικού καταναγκασμού.

6. Η καταδίκη για τις πράξεις των παραγράφων 1 έως 4 συνεπάγεται αυτοδίκαιη αποστέρηση αξιωμαίων και θέσεων, που επέρχεται μόλις η καταδικαστική απόφαση γίνεται αμετακλήτη.

7. Σε περίπτωση που οι πράξεις του άρθρου αυτού τελούνται υπό καθεστώς σφετερισμού της λαϊκής κυριαρχίας, η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει μόλις αποκατασταθεί η νόμιμη εξουσία.

8. Η συνδρομή των όρων των άρθρων 20 έως 25 ουδέποτε αίρει τον άδικο χαρακτήρα των πράξεων αυτού του άρθρου.

9. Ο παθών των πράξεων του άρθρου αυτού δικαιούται να απαιτήσει από τον αμετακλήτως καταδικασθέντα και από το δημόσιο, που ευθύνονται σε ολόκληρο, αποζημίωση για τις ζημιές που υπέστη και χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή περιουσιακή βλάβη.

Άρθρα 137B – 137Δ
(Καταργούνται)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΥΠΟΣΤΑΣΗΣ
ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

I. ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Άρθρο 138
Επιβουλή της ακεραιότητας της χώρας

1. Όποιος επιχειρεί με βία ή απειλή βίας να αποσπάσει από το ελληνικό κράτος τμήμα του εδάφους ή του θαλάσσιου χώρου που ανήκει σε αυτό ή να τα συγχωνεύσει σε άλλο κράτος, τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος επιχειρεί να τελήσει την πράξη με κατάχρηση της ιδιότητάς του ως οργάνου του κράτους ή με σφετερισμό της ιδιότητας αυτής.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 135 έως 137 έχουν και εδώ ανάλογη εφαρμογή.

Άρθρο 139
Νόθευση αποδεικτικών

Όποιος νοθεύει, καταστρέφει ή κρύβει έγγραφα ή άλλα αντικείμενα που χρησιμεύουν για την απόδειξη των εδαφικών δικαιωμάτων του ελληνικού κράτους ή την υποστήριξη συμφερόντων του τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

II. ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Άρθρο 140
Έκθεση σε κίνδυνο πολέμου

1. Όποιος επιχειρεί με συνομιλίες ή διαπραγματεύσεις με ξένη κυβέρνηση ή οργάνωση που ασκεί στην πράξη κρατική εξουσία σε ορισμένο τόπο να προκαλέσει πόλεμο ή εχθροπραξίες εναντίον του ελληνικού κράτους ή συμμάχου του, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

2. Αν εξαιτίας των ενεργειών του κηρύχθηκε πραγματικά πόλεμος ή άρχισαν εχθροπραξίες, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

3. Οι ποινές των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλονται αν οι πράξεις δεν τιμωρούνται βαρύτερα με άλλες διατάξεις.

4. Ο δράστης της πράξης της πρώτης παραγράφου μένει ατιμώρητος, αν με δική του θέληση παρεμπόδισε την πρόκληση του πολέμου ή των εχθροπραξιών που επιδίωξε με την πράξη του.

Άρθρο 141
Έκθεση σε κίνδυνο αντιποιώνων

1. Όποιος, με πράξεις που θέτουν υπό αμφισβήτηση κυριαρχικά δικαιώματα άλλου κράτους ή με άλλες προκλητικές ενέργειες, εκθέτει το ελληνικό κράτος ή σύμμαχό του ή τους κατοίκους τους σε κίνδυνο αντιποιώνων ή εκθέτει σε κίνδυνο διατάραξης τις φιλικές σχέσεις της Ελλάδας ή συμμάχου της με ξένο κράτος, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν τα αντίποινα επήλθαν πραγματικά εξαιτίας των ενεργειών του επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

Άρθρο 142

Έκθεση σε κίνδυνο αντιποίνων από αμέλεια

Αν η πράξη του προηγούμενου άρθρου τελέστηκε από αμέλεια επιβάλλεται παροχή κοινωφελούς εργασίας ή χρηματική ποινή και, αν εξαιτίας αυτής επήλθαν αντίποινα, φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 142 Α

Παραβάσεις κανονισμών της Ε.Ε.

Όποιος με πρόθεση παραβιάζει κυρώσεις ή περιοριστικά μέτρα, που έχουν επιβληθεί σε βάρος κρατών ή οντοτήτων ή οργανισμών ή φυσικών ή νομικών προσώπων, με κανονισμούς της ΕΕ τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη εκτός αν από άλλη διάταξη προβλέπεται βαρύτερη ποινή. Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζονται και όταν οι προβλεπόμενες σε αυτό πράξεις δεν είναι αξιόποινες, κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέστηκαν.

III. ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ
ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Άρθρο 143

Υπηρεσία στον εχθρό

1. Έλληνας πολίτης, ο οποίος σε καιρό πολέμου κατά του ελληνικού κράτους υπηρετεί στον στρατό του εχθρού ή παίρνει όπλα κατά της ελληνικής πολιτείας ή των συμμαχών της τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος σε έδαφος του ελληνικού κράτους που βρίσκεται υπό εχθρική κατοχή, υποστηρίζει τη δύναμη του εχθρού σε αυτό καταδίδοντας άτομα που αντιστέκονται στις δυνάμεις κατοχής ή προσφέροντας τις υπηρεσίες του σε αυτές, με σκοπό τη διατήρηση του κατοχικού καθεστώτος.

Άρθρο 144

Υποστήριξη της πολεμικής δύναμης του εχθρού

1. Όποιος σε πόλεμο που κηρύχθηκε ή που επίκειται κατά της ελληνικής πολιτείας: α) ενισχύει τις πολεμικές δυνάμεις του εχθρού υπηρετώντας σε αυτές ως στρατιώτης ή προσφέροντας μέσα ή υπηρεσίες ή β) βλάπτει τις ελληνικές πολεμικές δυνάμεις καταστρέφοντας, αφαιρώντας ή μη παραδίδοντας τα πιο πάνω μέσα ή αρνούμενος τις οφειλόμενες υπηρεσίες, τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

2. Ο ξένος υπήκοος που παρέχει στον εχθρικό στρατό τα μέσα ή τις υπηρεσίες της προηγούμενης παραγράφου δεν τιμωρείται, εκτός αν, κατά τον χρόνο της πράξης, κατοικούσε στην Ελλάδα ή σε έδαφος κατεχόμενο από την Ελλάδα ή αν όσα έδωσε προέρχονται από αυτά τα εδάφη.

3. Όποιος σε πόλεμο που κηρύχθηκε ή που επίκειται κατά της ελληνικής πολιτείας επιχειρεί να ενισχύσει τις πολεμικές δυνάμεις του εχθρού ισχυριζόμενος ή διαδίδοντας ειδήσεις σχετικά με τις θέσεις, την ισχύ ή τις ενέργειες των ελληνικών ένοπλων δυνάμεων τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

Άρθρο 145

(Καταργείται)

IV. ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ

Άρθρο 146

Παραβίαση μυστικών της Πολιτείας

1. Όποιος παραδίδει ή αφήνει να περιέλθει στην κατοχή ή τη γνώση άλλου κρατικό απόρρητο τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

2. Αν η πράξη τελείται σε καιρό πολέμου, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

3. Με τις ποινές των προηγούμενων παραγράφων τιμωρείται και όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου ανακοινώνει ή διαδίδει κρατικό απόρρητο.

Άρθρο 147

Παραβίαση μυστικών της Πολιτείας από αμέλεια

Όποιος τελεί τις πράξεις του προηγούμενου άρθρου από αμέλεια, εφόσον τα απόρρητα ήταν υπηρεσιακώς εμπιστευμένα σε αυτόν ή τού ήταν προσιτά λόγω της δημόσιας υπηρεσίας του ή με εντολή κάποιας αρχής, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή και σε καιρό πολέμου, με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 148

Κατασκοπεία

1. Όποιος παράνομα πετυχαίνει να περιέλθει στην κατοχή ή στη γνώση του κρατικό απόρρητο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Αν όμως ο υπαίτιος ενήργησε με σκοπό να χρησιμοποιήσει το κρατικό απόρρητο για να το διαβιβάσει σε άλλον ή να το ανακοινώσει δημόσια, με τρόπο που μπορεί να προκαλέσει κίνδυνο στα συμφέροντα του κράτους, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και αν η πράξη έγινε σε καιρό πολέμου, κάθειρξη.

Άρθρο 149

Έννοια κρατικού απορρήτου

Κρατικό απόρρητο κατά την έννοια των άρθρων 146 έως 148 είναι ένα γεγονός, αντικείμενο ή πληροφορία, η πρόσβαση στα οποία είναι δυνατή σε ένα προσδιορισμένο κύκλο προσώπων και που χαρακτηρίζονται ως μυστικά για να αποφευχθεί ο κίνδυνος προσβολής της εδαφικής ακεραιότητας, της αμυντικής ικανότητας, των διεθνών σχέσεων ή των οικονομικών συμφερόντων του ελληνικού κράτους και της διεθνούς ειρήνης.

Άρθρα 150 – 151

(Καταργούνται)

Άρθρο 152

Παρεπόμενες ποινές

Στα εγκλήματα αυτού του Κεφαλαίου, το δικαστήριο, μαζί με την ποινή, επιβάλλει αποστέρηση θέσεων και αξιωματών.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΑΛΛΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

Άρθρο 153

Προσβολές κατά των εκπροσώπων άλλου κράτους

Όποιος βιαιοπραγεί κατά του αρχηγού ή μέλους της κυβέρνησης άλλου κράτους κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην Ελλάδα, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

Άρθρο 154

Προσβολή διπλωματικών αντιπροσώπων

Όποιος τελεί την πράξη του προηγούμενου άρθρου εναντίον πρεσβευτή διαπιστευμένου στην ελληνική πολιτεία ή άλλου διπλωματικού αντιπροσώπου κατά τον χρόνο παραμονής του στην Ελλάδα, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.

Άρθρο 155

Προσβολή συμβόλων άλλου κράτους

Όποιος, για να εκδηλώσει μίσος ή περιφρόνηση, αφαιρεί, καταστρέφει, παραμορφώνει ή ρυπαίνει τη σημαία ή έμβλημα της

κυριαρχίας άλλου κράτους, που τελεί σε ειρήνη με την Ελλάδα και είναι αναγνωρισμένο από αυτήν ή διακόπτεται ή ηχητικά παρεμποδίζει την ανάκρουση του εθνικού του ύμνου, τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας. Η δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από αίτηση της αλλοδαπής κυβέρνησης.

Άρθρο 156
Προϋποθέσεις της δίωξης

Τα εγκλήματα αυτού του Κεφαλαίου δίκονται μόνο αν η Ελλάδα διατηρεί διπλωματικές σχέσεις με το αλλοδαπό κράτος και η αμοιβαιότητα είναι εξασφαλισμένη τόσο κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης, όσο και κατά τον χρόνο εκδίκασής της.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ι. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ, ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Άρθρο 157
Προσβολές κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας,
της Βουλής ή της Κυβέρνησης
και οργάνων τοπικής αυτοδιοίκησης

1. Όποιος με βία ή απειλή βίας επιχειρεί να εξαναγκάσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή εκείνον που ασκεί την προεδρική εξουσία, τη Βουλή, την Κυβέρνηση ή μέλος τους σε εκτέλεση, παράλειψη ή ανοχή πράξης που ανάγεται στα καθήκοντά τους, καθώς και όποιος βιαιοπραγεί εναντίον τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Η ίδια ποινή επιβάλλεται αν η πράξη στρέφεται κατά αρχηγού αναγνωρισμένου κατά τον κανονισμό της Βουλής πολιτικού κόμματος.

2. Ο υπαίτιος των πράξεων της παραγράφου 1 εναντίον του περιφερειάρχη, του δημάρχου, του περιφερειακού ή δημοτικού συμβουλίου τοπικής αυτοδιοίκησης ή μέλους του τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

3. Αν τα πρόσωπα κατά των οποίων στράφηκαν οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων διέτρεξαν κίνδυνο ζωής ή βαριάς σωματικής βλάβης, επιβάλλεται κάθειρξη για την πράξη της παραγράφου 1 και φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών για την πράξη της παραγράφου 2.

Άρθρο 158
Νόθευση εκλογής ή ψηφοφορίας

1. Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο προκαλεί την παραγωγή μη γνήσιου αποτελέσματος σε εκλογή ή ψηφοφορία που διενεργείται από τη Βουλή ή κάποια επιτροπή της ή νοθεύει το γνήσιο αποτέλεσμα της εκλογής ή ψηφοφορίας τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Ο υπαίτιος των πράξεων της προηγούμενης παραγράφου σε εκλογή ή ψηφοφορία που διενεργείται από περιφερειακό ή δημοτικό συμβούλιο τοπικής αυτοδιοίκησης ή κάποια επιτροπή τους τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 159
Δωροληψία πολιτικών προσώπων

1. Με κάθειρξη και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες τιμωρείται ο Πρωθυπουργός, τα μέλη της Κυβέρνησης, ο βουλευτής, ο περιφερειάρχης, ο δήμαρχος ή τα μέλη των κατά το άρθρο 157 παρ. 2 συμβουλίων ή των επιτροπών τους, οι οποίοι ζητούν ή λαμβάνουν άμεσα ή μέσω τρίτου, για τους εαυτούς τους ή άλλους, οποιασδήποτε φύσης ωφελήματα που δεν δικαιούνται ή απαιτούν τέτοια ως αντάλλαγμα για ενέργεια ή παράλειψη τους, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στα

καθήκοντά τους ή αντίκειται σε αυτά.

2. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται το μέλος της Βουλής, των συμβουλίων τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιτροπών τους που σχετικά με κάποια εκλογή ή ψηφοφορία η οποία διενεργείται από τα ως άνω σώματα ή επιτροπές δέχεται την παροχή ή υπόσχεση οποιασδήποτε φύσης ωφελήματος, για τον εαυτό του ή για άλλον, ή ζητεί τέτοιο ως αντάλλαγμα για να μη λάβει μέρος στην εκλογή ή ψηφοφορία, για να υποστηρίξει ορισμένο θέμα προς ψήφιση ή για να ψηφίσει με ορισμένο τρόπο.

3. Σε περίπτωση καταδίκης για τις πράξεις των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλεται και έκπτωση από τη δημόσια θέση που κατέχει ο καταδικασθείς.

4. Οι παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται από: α) μέλη κοινοβουλευτικών συνελεύσεων διεθνών ή υπερεθνικών οργανισμών στους οποίους η Ελλάδα είναι μέλος, β) μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στις περιπτώσεις αυτές οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται στην αλλοδαπή, ακόμα κι αν δεν είναι αξιόποινη κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε.

5. Οι διατάξεις των άρθρων 238 και 263Α παρ. 2 έως 5 έχουν ανάλογη εφαρμογή και στα εγκλήματα των προηγούμενων παραγράφων.

Άρθρο 159Α
Δωροδοκία πολιτικών προσώπων

1. Όποιος υπόσχεται ή παρέχει στον Πρωθυπουργό ή μέλος της Κυβέρνησης, τον περιφερειάρχη ή το δήμαρχο, άμεσα ή μέσω άλλου, οποιαδήποτε ωφελήματα που δεν δικαιούνται για τον εαυτό του ή για άλλον, για ενέργεια ή παράλειψη ή μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος σχετικά με εκλογή ή ψηφοφορία που διενεργείται από τη Βουλή, ή το κατά το άρθρο 157 παρ. 2 συμβούλιο τοπικής αυτοδιοίκησης ή επιτροπή τους, υπόσχεται ή παρέχει σε μέλος των πιο πάνω σωμάτων ή των επιτροπών τους οποιαδήποτε ωφελήματα που δεν δικαιούνται, για τον εαυτό του ή για άλλον, για να μην λάβει μέρος στην εκλογή ή στην ψηφοφορία ή για να ψηφίσει με ορισμένο τρόπο.

3. Διευθυντής επιχείρησης ή άλλο πρόσωπο που έχει την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε επιχείρηση τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ποινική διάταξη, αν από αμέλεια δεν απέτρεψε πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές του ή υπόκειται στον έλεγχο του από την τέλεση προς όφελος της επιχείρησης της πράξης των προηγούμενων παραγράφων.

4. Οι προηγούμενες παράγραφοι (1-3) εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται προς: α) μέλη κοινοβουλευτικών συνελεύσεων διεθνών ή υπερεθνικών οργανισμών στους οποίους η Ελλάδα είναι μέλος, β) μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, γ) μέλη του Κοινοβουλίου ή οποιασδήποτε συμβουλίου τοπικής αυτοδιοίκησης άλλου κράτους. Στις περιπτώσεις αυτές οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται στην αλλοδαπή από ημεδαπό, ακόμα κι αν δεν είναι αξιόποινη κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε.

5. Οι διατάξεις των άρθρων 238 και 263 Α έχουν ανάλογη εφαρμογή και στα εγκλήματα των προηγούμενων παραγράφων.

Άρθρο 160
Αντιποίηση

Όποιος αντιποιείται την άσκηση του αξιώματος των προσώπων που αναφέρονται στο άρθρο 157 τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 160Α
Διατάραξη συνεδριάσεων

1. Όποιος παρεμποδίζει τη διεξαγωγή συνεδρίασης του

Υπουργικού Συμβουλίου, της Βουλής ή κάποιας επιτροπής τους ή τη διαταράσσει με οποιονδήποτε τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

2. Όποιος παρεμποδίζει ή διαταράσσει συνεδρίαση των κατά το άρθρο 157 παρ. 2 συμβουλίων ή των επιτροπών τους τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

II. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΚΛΟΓΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Άρθρο 161 Βία κατά εκλογέων

1. Όποιος με βία ή απειλή βίας ή με κατάχρηση μιας εργασιακής ή οικονομικής σχέσης εξάρτησης, παρεμποδίζει εκλογέα να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα ή επιβάλλει την ενάσκησή του υπέρ ή κατά ορισμένου υποψηφίου σε εκλογές βουλευτών, ευρωβουλευτών ή αυτοδιοικητικών αρχών ή σε δημοψήφισμα κατά το Σύνταγμα, τιμωρείται με φυλάκιση.

2. Αν το πρόσωπο κατά του οποίου στράφηκε η πράξη διέτρεξε σοβαρό προσωπικό κίνδυνο, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.

3. Το δικαστήριο μαζί με την ποινή για τις πράξεις των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλει και αποστέρηση θέσεων και αξιωματών.

Άρθρο 162 Εξαπάτηση εκλογέων

Όποιος με ψευδείς ειδήσεις ή συκοφαντικές διαδόσεις που ανάγονται στο πρόσωπο κάποιου υποψηφίου ή με άλλο τρόπο εξαπατά εκλογέα, με αποτέλεσμα αυτός να μην ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα, να ψηφίσει άκυρα ή να μεταβάλλει το εκλογικό του φρόνημα σε κάποια από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 163 Παραβίαση της μυστικότητας της ψηφοφορίας

Όποιος, σε κάποια από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161 κατορθώνει με οποιονδήποτε τρόπο να μάθει είτε ο ίδιος είτε τρίτος την ψήφο που έδωσε ο εκλογέας, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 164 Νόθευση εκλογής

1. Όποιος ψηφίζει χωρίς να έχει δικαίωμα σε κάποια από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161 ή ψηφίζει κατ' επανάληψη ή δίνει πολλές ψήφους ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο προκαλεί την παραγωγή μη γνήσιου αποτελέσματος της εκλογής, καθώς και όποιος νοθεύει το γνήσιο αποτέλεσμα αυτής, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν ο υπαίτιος εκτελούσε υπηρεσία κατά την εκλογή ή το δημοψήφισμα, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

3. Η παράγραφος 3 του άρθρου 161 εφαρμόζεται και σ' αυτή την περίπτωση.

Άρθρο 165 Δωροδοκία εκλογέα

1. Όποιος σχετικά με κάποια από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161, από την προκήρυξή τους και έως το τέλος της ψηφοφορίας υπόσχεται ή παρέχει σε εκλογέα οποιαδήποτε ωφελήματα που δεν δικαιούται για να παραλείψει να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα ή για να το ασκήσει με ορισμένο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη και με χρηματική ποινή. Η παράγραφος 3 του άρθρου 161 εφαρμόζεται και σ' αυτή την περίπτωση.

2. Με φυλάκιση έως δύο έτη και χρηματική ποινή τιμωρείται ο εκλογέας, ο οποίος, σχετικά με κάποια από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161 και κατά το χρόνο που προβλέπεται

στην προηγούμενη παράγραφο, δέχεται παροχή ή υπόσχεση ωφελημάτων που δεν δικαιούται ή απαιτεί τέτοια για να παραλείψει την άσκηση του εκλογικού του δικαιώματος ή για να το ασκήσει με ορισμένο τρόπο.

3. Όποιος από την προκήρυξη κάποιας από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161 και έως το τέλος της ψηφοφορίας υπόσχεται ή κάνει δωρεά για φιλανθρωπικό σκοπό ή για εκτέλεση έργου σε εκλογική περιφέρεια, δήμο, φιλανθρωπικό κατάστημα, κοινωφελές ίδρυμα ή εκκλησία, ως αντάλλαγμα για να υπερψηφιστεί, καταψηφιστεί ή προτιμηθεί συγκεκριμένος υποψήφιος, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη και με χρηματική ποινή.

Άρθρο 166 Διατάραξη εκλογικής διαδικασίας

1. Όποιος με βία ή απειλή παρεμποδίζει τη διεξαγωγή κάποιας από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161 ή τη διαταράσσει με οποιονδήποτε τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

2. Όποιος σχετικά με κάποια από τις εκλογές ή τα δημοψηφίσματα του άρθρου 161, από την αρχή της ψηφοφορίας και έως την ολοκλήρωση της διαλογής καταστρέφει ολικά ή μερικά κάλπη ή με οποιονδήποτε τρόπο εξαφανίζει την κάλπη, το πρωτόκολλο ή τα πρακτικά της ψηφοφορίας ή τα διαβιβαζόμενα στοιχεία στην αρμόδια αρχή, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Άρθρο 167 Βία κατά υπαλλήλων και δικαστικών προσώπων

1. Όποιος με βία ή απειλή βίας επιχειρεί να εξαναγκάσει κάποια αρχή ή υπάλληλο να ενεργήσει πράξη που ανάγεται στα καθήκοντά του ή να παραλείψει νόμιμη πράξη, καθώς και όποιος βιαιοπραγεί εναντίον του ή κατά προσώπου που έχει προσληφθεί ή άλλου υπαλλήλου που έχει προστρέξει για να τον υποστηρίξει κατά τη διάρκεια της νόμιμης ενέργειάς του (αντίσταση), τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν η πράξη στράφηκε κατά δικαστικού λειτουργού, διαιτητή ή ενόρκου, ή έγινε από περισσότερους, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

3. Αν το πρόσωπο κατά του οποίου στράφηκε η πράξη διέτρεξε σοβαρό προσωπικό κίνδυνο ή η πράξη έγινε από πρόσωπο που οπλοφορεί ή φέρει αντικείμενα με τα οποία μπορεί να προκληθεί σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

Άρθρο 167Α Αθέμιτη επιρροή σε δικαστικούς λειτουργούς

Όποιος εκτός από τις περιπτώσεις των άρθρων 167 και 237 επιχειρεί με αθέμιτη επιρροή ή πίεση ή με απειλή να επιβάλει σε δικαστικό λειτουργό, διαιτητή ή ενόρκο την ενέργεια πράξης που ανάγεται στα καθήκοντά του ή την παράλειψη νόμιμης πράξης ή την ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένου διαδίκου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

Άρθρο 168 Διατάραξη της λειτουργίας υπηρεσίας

1. Όποιος εισέρχεται παράνομα σε χώρο δημόσιας υπηρεσίας ή υπηρεσίας τοπικής αυτοδιοίκησης ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή επιχείρησης κοινής ωφέλειας, ή παραμένει στους χώρους αυτούς και προκαλεί έτσι διακοπή ή σοβαρή διατάραξη της ομαλής διεξαγωγής της υπηρεσίας, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται και όποιος, χωρίς να διαταράζει την κοινή ειρήνη, εμποδίζει αυθαίρετα ή διαταράσσει σοβαρά τις συνεδριάσεις συλλογικού οργάνου, συγκροτούμενου σύμφωνα με το νόμο για τη διεξαγωγή δημόσιων υποθέσεων.

Άρθρο 168Α
Διατάραξη δικαστικών συνεδριάσεων

Όποιος εμποδίζει αυθαίρετα ή διαταράσσει σοβαρά τις συνεδριάσεις δικαστηρίου ή δικαστικού συμβουλίου τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 169
Απειθεία

Με φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος, ύστερα από νόμιμη πρόσκληση, αρνείται σε κάποιον από τους υπαλλήλους του άρθρου 13 παρ. α΄, χωρίς αντίσταση την υπηρεσία ή συνδρομή που οφείλεται κατά τον νόμο ή την είσοδο σε οποιοδήποτε μέρος για να επιχειρηθεί κάποια νόμιμη υπηρεσιακή ενέργεια.

Άρθρο 169Α
Παραβίαση δικαστικών αποφάσεων

1. Όποιος δεν συμμορφώθηκε σε προσωρινή διαταγή ή διάταξη δικαστικής ή εισαγγελικής απόφασης σχετική με τη ρύθμιση της νομής ή της κατοχής, την άσκηση της γονικής μέριμνας, την επικοινωνία με το τέκνο και τη ρύθμιση της χρήσης της οικογενειακής στέγης και της κατανομής των κινητών μεταξύ συζύγων, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

2. Όποιος εν γνώσει ματαιώνει την εκτέλεση της ποινής ή του μέτρου ασφαλείας που επιβλήθηκε σε άλλον τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή. Η πράξη μένει ατιμώρητη αν ο υπαίτιος την τέλεσε υπέρ κάποιου οικείου του.

Άρθρο 170
Στάση

1. Όποιος με πρόθεση συμμετέχει σε συγκεντρωμένο πλήθος που διαπράττει με ενωμένες δυνάμεις κάποια από τις πράξεις του άρθρου 167 τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Οι υποκινητές της στάσης, καθώς και εκείνοι που μεταχειρίστηκαν βία ή απειλές βίας ή βιαιοπραγήσαν, τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, αν άλλη διάταξη νόμου δεν τιμωρεί την πράξη με βαρύτερη ποινή.

Άρθρο 171
(Καταργείται)

Άρθρο 172
Ελευθέρωση φυλακισμένου

1. Όποιος με πρόθεση ελευθερώνει φυλακισμένο ή άλλον που κρατείται νόμιμα με διαταγή της αρχής τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν ο δράστης της πράξης της προηγούμενης παραγράφου είναι υπάλληλος επιφορτισμένος με τη φύλαξη ή άλλο πρόσωπο επιφορτισμένο με την υποχρέωση αυτή τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Αν η πράξη τελέστηκε από αμέλεια επιβάλλεται φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή, εφόσον ο δράστης ήταν επιφορτισμένος με τη φύλαξη αυτού που απέδρασε.

3. Ο εξ αμελείας υπαίτιος μένει ατιμώρητος αν με δική του προσπάθεια συλληφθεί εντός ενός μηνός εκείνος που απέδρασε.

Άρθρο 173
Απόδραση κρατουμένου

1. Φυλακισμένος που αποδρά τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος, που εκτίεται αθροιστικά, εκτός αν οικειοθελώς επιστρέψει στη φυλακή. Αν αποδράσει άλλος που νόμιμα κρατείται με διαταγή αρχής, επιβάλλεται φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή.

2. Η συμμετοχή σε απόδραση φυλακισμένου ή άλλου που νόμιμα κρατείται με διαταγή της αρχής τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη. Αν ο δράστης είναι υπάλληλος επιφορτισμένος με τη φύ-

λαξη του πιο πάνω προσώπου ή άλλο πρόσωπο επιφορτισμένο με την υποχρέωση αυτή επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

Άρθρο 173Α
Παραβίαση περιορισμού κατ' οίκον με ηλεκτρονική επιτήρηση

1. Όποιος, κατά τον χρόνο που τελεί υπό ηλεκτρονική επιτήρηση, με πρόθεση: α) αφαιρεί, καταστρέφει, φθείρει ή με οποιονδήποτε τρόπο επεμβαίνει στη συσκευή ή στο σύστημα ηλεκτρονικής επιτήρησης ή β) με οποιονδήποτε τρόπο αλλοιώνει τα συναφή με την επιτήρηση δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, τιμωρείται με φυλάκιση. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος, κατά τον χρόνο που τελεί υπό ηλεκτρονική επιτήρηση, εκμεταλλεύεται βλάβη ή μη ορθή λειτουργία της συσκευής ή του συστήματος ηλεκτρονικής επιτήρησης, διαφεύγει από την επιτήρηση των αρμοδίων αρχών. Η ποινή των παραπάνω αδικημάτων εκτίεται αθροιστικά με την ποινή για την πράξη για την οποία ο ηλεκτρονικά επιτηρούμενος ήταν κρατούμενος.

2. Οποιοσδήποτε συμμετέχει στις παραπάνω πράξεις τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Αν ο συμμετέχων έχει την ιδιότητα του σωφρονιστικού ή αστυνομικού υπαλλήλου ή του αρμόδιου για την ηλεκτρονική επιτήρηση υπαλλήλου, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

Άρθρο 174
Στάση κρατουμένου

1. Φυλακισμένοι ή άλλοι κρατούμενοι με νόμιμη διαταγή της αρχής που με ενωμένες δυνάμεις:

α) επιχειρούν βίαια να αποδράσουν, β) επιτίθενται με έργα κατά των υπαλλήλων της φυλακής ή του κρατητηρίου ή κατά εκείνων στους οποίους έχει ανατεθεί η φύλαξη ή η επίβλεψη, γ) επιχειρούν με βία ή με απειλή να εξαναγκάσουν κάποιον από αυτούς σε πράξη ή παράλειψη τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

2. Ο υποκινητής των πράξεων της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος των πράξεων της προηγούμενης παραγράφου αν χρησιμοποίησε όπλο, καθώς και αν κάποιος από τα πρόσωπα κατά των οποίων στράφηκε η πράξη διέτρεξε σοβαρό προσωπικό κίνδυνο.

3. Η ποινή για τις πράξεις των προηγούμενων παραγράφων εκτίεται αθροιστικά με την ποινή που επιβλήθηκε ή που θα επιβληθεί για την πράξη για την οποία ήταν κρατούμενος ο υπαίτιος.

Άρθρο 175
Αντιποίηση

1. Όποιος με πρόθεση αντιποιείται την άσκηση κάποιας δημόσιας, δημοτικής ή κοινοτικής υπηρεσίας τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

2. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και για την αντιποίηση άσκησης υπηρεσίας λειτουργού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού ή άλλης θρησκείας γνωστής στην Ελλάδα καθώς και για την αντιποίηση της άσκησης δικηγορίας.

3. Η αντιποίηση δικαστικής ή δικηγορικής ιδιότητας σε σχέση με ένδικη υπόθεση τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 176
(Καταργείται)

Άρθρο 177
Παραβίαση κατάσχεσης

Όποιος με πρόθεση καταστρέφει, βλάπτει ή αφαιρεί κατασχεμένο πράγμα τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 178

Παραβίαση σφραγίδων που έθεσε η αρχή

Όποιος με πρόθεση και αυθαίρετα θραύει ή βλάπτει σφραγίδα που έθεσε η αρχή για την κατάσχεση ή για τη φύλαξη κλεισμένων πραγμάτων ή εγγράφων ή για τη βεβαίωση της ταυτότητάς τους ή ματαιώνει με οποιονδήποτε τρόπο μια τέτοια σφράγιση τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 179

Παραβίαση φύλαξης της αρχής

Όποιος με πρόθεση καταστρέφει, βλάπτει ή με οποιονδήποτε τρόπο αφαιρεί από την εξουσία της αρχής έγγραφα ή άλλα πράγματα που βρίσκονται στη φύλαξή της ή που αυτή τα παρέδωσε στη φύλαξη άλλου τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 180

Βλάβη επίσημων κοινοποιήσεων

Όποιος με πρόθεση και αυθαίρετα αφαιρεί, βλάπτει ή παραμορφώνει τις επίσημες κοινοποιήσεις που η αρμόδια αρχή έχει δημόσια τοιχοκολλήσει ή εκθέσει, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή με χρηματική ποινή.

Άρθρο 181

Μη ανακοίνωση ανεύρεσης νεκρού κ.λπ.

Όποιος δεν ανακοινώνει αμέσως στις αρχές την ανεύρεση νεκρού ή χωρίς την απαιτούμενη άδεια της αρχής ενταφιάζει ή με οποιονδήποτε τρόπο εξαφανίζει ή ανατέμνει νεκρό, καθώς και όποιος παραβαίνει τις διατάξεις που εκδίδει η αρμόδια αρχή για να αποτρέψει την πρόωρη ταφή, την εξαφάνιση ή την ανατομή νεκρού, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρα 182 - 182Α

(Καταργούνται)

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Άρθρο 183

Διέγερση σε ανυπακοή

Όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου προκαλεί ή διεγείρει σε απειθεία κατά των νόμων ή των διαταγμάτων ή εναντίον άλλων νόμιμων διαταγών της αρχής, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή με χρηματική ποινή.

Άρθρο 184

Διέγερση σε διάπραξη εγκλημάτων, βιαιοπραγίες ή διχόνοια

1. Όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου προκαλεί ή διεγείρει σε διάπραξη πλημμελήματος ή κακουργήματος και έτσι εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή με χρηματική ποινή.

2. Με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου αν με αυτήν επιχειρείται η τέλεση βιαιοπραγιών κατά ομάδας ή προσώπου που προσδιορίζεται με βάση τα χαρακτηριστικά της φυλής, το χρώμα, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, τις γενεαλογικές καταβολές, τη θρησκεία, την αναπηρία, το γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου. Στην περίπτωση αυτή δεν εφαρμόζεται το άρθρο 82 Α.

3. Με φυλάκιση τιμωρείται η πράξη των προηγούμενων παραγράφων αν είχε ως άμεσο επακόλουθο την τέλεση εγκλημάτων.

4. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται και όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου προκαλεί ή διεγείρει τους πολίτες σε βιαιοπραγίες μεταξύ τους ή σε αμοιβαία διχόνοια με αποτέλεσμα να προκληθεί διατάραξη της

κοινής ειρήνης κατά το άρθρο 189.

Άρθρο 185

(Καταργείται)

Άρθρο 186

Πρόκληση και προσφορά για την τέλεση εγκλήματος

1. Όποιος δίνει ή υπόσχεται αμοιβή σε άλλον για να τελέσει ορισμένο κακούργημα καθώς και όποιος αποδέχεται αυτήν την προσφορά και αναλαμβάνει την τέλεσή του, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

2. Όποιος δίνει ή υπόσχεται αμοιβή σε άλλον για να τελέσει ορισμένο πλημμέλημα το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, καθώς και όποιος αποδέχεται αυτήν την προσφορά και αναλαμβάνει την τέλεσή του, τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

3. Οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων μπορεί να μειούνται ατιμώρητες αν ο υπαίτιος ανακάλεσε με δική του θέληση την προσφορά ή την αποδοχή της πριν από την έναρξη τέλεσης του εγκλήματος.

Άρθρο 187

Εγκληματική οργάνωση

1. Όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε επιχειρησιακά δομημένη και με διαρκή εγκληματική δράση οργάνωση τριών ή περισσότερων προσώπων, που επιδιώκει την τέλεση περισσότερων κακούργημάτων τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Αυτός που διευθύνει την εγκληματική οργάνωση τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της πρώτης παραγράφου, οργανώνεται με άλλον ή άλλους για να διαπράξουν κακούργημα τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Με φυλάκιση έως τρία έτη τιμωρείται ο υπαίτιος αν η κατά το προηγούμενο εδάφιο ένωση έγινε για τη διάπραξη πλημμελήματος με το οποίο επιδιώκεται οικονομικό ή άλλο υλικό όφελος ή η προσβολή της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας ή της ανηλικότητας.

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και όταν οι προβλεπόμενες σε αυτό αξιόποινες πράξεις τελέστηκαν στην αλλοδαπή από ημεδαπό ή στρέφονταν κατά Έλληνα πολίτη ή κατά νομικού προσώπου που εδρεύει στην ημεδαπή ή κατά του Ελληνικού κράτους, ακόμη και αν αυτές δεν είναι αξιόποινες κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέστηκαν.

Άρθρο 187Α

Τρομοκρατικές πράξεις – Τρομοκρατική οργάνωση

1. Όποιος τελεί κακούργημα ή οποιοδήποτε κοινώς επικίνδυνο έγκλημα υπό συνθήκες ή με τέτοιο τρόπο ή σε τέτοια έκταση που να προκαλεί σοβαρό κίνδυνο για τη χώρα ή για διεθνή οργανισμό και με σκοπό να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό ή να εξαναγκάσει παρανόμως δημόσια αρχή ή διεθνή οργανισμό να εκτελέσει οποιαδήποτε πράξη ή να απόσχει από αυτή ή να βλάψει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις συνταγματικές, πολιτικές ή οικονομικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού τιμωρείται με την ποινή που προβλέπεται για το τελούμενο έγκλημα αυξημένη ως εξής: α) Αν πρόκειται για ποινή ισόβιας κάθειρξης, προβλεπόμενης διαζευκτικά με ποινή κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δώδεκα ετών. β) Αν πρόκειται για ποινή κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δώδεκα ετών. γ) Αν πρόκειται για ποινή κάθειρξης, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον επτά ετών. δ) Αν πρόκειται για ποινή φυλάκισης, το κατώτατο όριο επαυξάνεται κατά ένα έτος.

2. Με κάθειρξη έως δέκα έτη τιμωρείται όποιος συγκροτεί ή εντάσσεται ως μέλος σε δομημένη και με διαρκή δράση ομάδα από τρία ή περισσότερα πρόσωπα που δρουν από κοινού και επιδιώ-

κουν την τέλεση του εγκλήματος της παραγράφου 1 (τρομοκρατική οργάνωση). Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρείται η πράξη του προηγούμενου εδαφίου, όταν η τρομοκρατική οργάνωση έχει συσταθεί για την τέλεση πλημμελημάτων της παραγράφου 1. Η κατασκευή, προμήθεια ή κατοχή όπλων, εκρηκτικών υλών και χημικών ή βιολογικών υλικών ή υλικών που εκπέμπουν επιβλαβείς για τον άνθρωπο ακτινοβολίες προς εξυπηρέτηση των σκοπών της τρομοκρατικής οργάνωσης συνιστά επιβαρυντική περίπτωση. Η μη διάπραξη από την τρομοκρατική οργάνωση οποιουδήποτε από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα συνιστά ελαφρυντική περίπτωση.

3. Αυτός που διευθύνει την τρομοκρατική οργάνωση του πρώτου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με κάθειρξη. Με την ποινή του προηγούμενου εδαφίου μειωμένη (άρθρο 83) τιμωρείται αυτός που διευθύνει την τρομοκρατική οργάνωση του δεύτερου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου.

4. Όποιος προκαλεί σε άλλον την απόφαση για συμμετοχή σε συγκεκριμένη τρομοκρατική οργάνωση ή για τέλεση ορισμένης τρομοκρατικής πράξης, παρέχοντας σε αυτόν οδηγίες, πληροφορίες ή κατευθύνσεις (στρατολόγηση), τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών αν η προς εκτέλεση πράξη συνιστά κακούρηγμα και με φυλάκιση έως δύο έτη, αν πρόκειται για πλημμέλημα.

5. Με τις ποινές της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται και όποιος, με οποιονδήποτε τρόπο, εκπαιδεύει άλλον στην κατασκευή ή χρήση εκρηκτικών, πυροβόλων ή άλλων όπλων, επιβλαβών ή επικίνδυνων ουσιών ή άλλων ειδικών μεθόδων ή τεχνικών ενόψει της διάπραξης ενός από τα εγκλήματα που απαριθμούνται στην παράγραφο 1.

6. Όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου απειλεί με τέλεση τρομοκρατικής πράξης ή προκαλεί ή διεγείρει σε διάπραξη της και έτσι εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη.

Άρθρο 187 Β Αξιοποίηση υποστήριξη

1. Όποιος παρέχει κάθε είδους περιουσιακά στοιχεία, υλικά ή άυλα, κινητά ή ακίνητα ή κάθε είδους χρηματοοικονομικά μέσα, ανεξάρτητα από τον τρόπο κτήσης τους, σε τρομοκρατική οργάνωση ή σε μεμονωμένο τρομοκράτη ή για τη συγκρότηση τρομοκρατικής οργάνωσης ή για να καταστεί κάποιος τρομοκράτης ή τα εισπράττει, συλλέγει ή διαχειρίζεται χάριν των ανωτέρω, ανεξάρτητα από τη διάπραξη οποιουδήποτε εγκλήματος, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρείται η πράξη του προηγούμενου εδαφίου, όταν η τρομοκρατική οργάνωση έχει συσταθεί ή σκοπείται να συσταθεί μόνο για την τέλεση πλημμελημάτων. Το ίδιο ισχύει όταν ο μεμονωμένος τρομοκράτης τελεί ή σκοπείται να τελέσει μόνο πλημμέλημα.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών τιμωρείται και όποιος, εν γνώσει της μελλοντικής αξιοποίησής τους, παρέχει ουσιώδεις πληροφορίες για να διευκολύνει ή να υποβοηθήσει την τέλεση από τρομοκρατική οργάνωση ή από μεμονωμένο τρομοκράτη οποιουδήποτε κακούρηγματος.

3. Με κάθειρξη ως δέκα έτη τιμωρείται όποιος, με απειλή ή χρήση βίας κατά δικαστικών λειτουργών, ενόρκων, ανακριτικών ή δικαστικών υπαλλήλων, μαρτύρων, πραγματογνωμόνων ή διερμηνέων, ή με δωροδοκία των ίδιων προσώπων, ματαιώνει την αποκάλυψη, τη δίωξη ή την τιμωρία των εγκλημάτων των άρθρων 187 παρ. 1 εδ. β' και 187Α καθώς και των κακούρηγμάτων που τελήθηκαν από εγκληματικές ή τρομοκρατικές οργανώσεις, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα κατ' άλλη διάταξη.

Άρθρο 187Γ Ευνοϊκά μέτρα

1. Αν κάποιος από τους υπαίτιους των πράξεων των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 187 ή των παραγράφων 2 έως 4 του άρθρου 187Α καταστήσει δυνατή με αναγγελία στην αρχή την πρόληψη της διάπραξης ενός από τα σχεδιαζόμενα εγκλήματα, ή

με τον ίδιο τρόπο συμβάλλει ουσιωδώς στην εξάρθρωση της οργάνωσης, απαλλάσσεται από την ποινή για τις πράξεις αυτές. Αν δεν έχει ακόμη ασκηθεί ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών με αιτιολογημένη διάταξη του απέχει από την άσκηση της και υποβάλλει την δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος ενεργεί σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

2. Αν στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου ο υπαίτιος έχει τελέσει κάποιο από τα επιδιωκόμενα εγκλήματα ή έχει τελέσει κάποιο από τα εγκλήματα της παραγράφου 1 του άρθρου 187Α, το δικαστήριο του επιβάλλει μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αναστολή αυτής της ποινής, εκτιμώντας ιδίως την έκταση της συμμετοχής του υπαίτιου στην οργάνωση και τον βαθμό της συμβολής του στην εξάρθρωσή της.

3. Για όποιον καταγγέλλει αξιόποινες πράξεις που τελήθηκαν σε βάρος του από εγκληματική οργάνωση, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, εφόσον η καταγγελία πιθανολογείται βάσιμη, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη για παραβάσεις του νόμου περί αλλοδαπών και περί εκδιδομένων με αμοιβή προσώπων, ώσπου να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέλλθηκαν. Αν η κατηγορία αποδειχθεί βάσιμη, η αποχή από την ποινική δίωξη γίνεται οριστική.

4. Η απέλαση αλλοδαπών που βρίσκονται παράνομα στη χώρα και καταγγέλλουν αξιόποινες πράξεις που τελήθηκαν από εγκληματική ή τρομοκρατική οργάνωση αναστέλλεται μέχρι να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέλλθηκαν. Όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή της απέλασης χορηγείται στους αλλοδαπούς άδεια παραμονής κατά παρέκκλιση από την ισχύουσα νομοθεσία περί αλλοδαπών.

Άρθρο 188 (Καταργείται)

Άρθρο 189 Διατάραξη της κοινής ειρήνης

1. Όποιος συμμετέχει σε συγκεντρωμένο πλήθος που με ενωμένες δυνάμεις διαπράττει βιαιοπραγίες εναντίον προσώπων ή πραγμάτων ή εισβάλλει παράνομα σε ξένα σπίτια, καταστήματα ή άλλα ακίνητα κτήματα, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν οι πιο πάνω πράξεις, καθώς και πράξεις φθοράς ξένης ιδιοκτησίας, γίνονται με σκοπό να παρεμποδίσουν την έκδοση και την ελεύθερη κυκλοφορία εφημερίδων, περιοδικών ή βιβλίων, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

3. Οι υποκινητές της διατάραξης που έχουν καθοδηγητικό ρόλο μέσα στο πλήθος τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Με την ίδια ποινή τιμωρούνται και εκείνοι που τέλεσαν βιαιοπραγίες κατά τη διατάραξη.

4. Όποιος, χωρίς να διαταράσσει την κοινή ειρήνη, εμποδίζει αυθαίρετα ή διαταράσσει σοβαρά μια νόμιμη συλλογική εκδήλωση με σκοπό τη ματαίωσή της, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 190 Απειλή διάπραξης εγκλημάτων

Όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου απειλεί ότι θα διαπραχθούν εγκλήματα και δημιουργεί έτσι φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή με χρηματική ποινή.

Άρθρο 191 Διασπορά ψευδών ειδήσεων

1. Όποιος δημόσια ή μέσω του διαδικτύου διαδίδει ή διασπείρει με οποιονδήποτε τρόπο ψευδείς ειδήσεις με αποτέλεσμα να προκαλέσει φόβο σε αόριστο αριθμό ανθρώπων ή σε ορισμένο κύκλο ή κατηγορία προσώπων, που αναγκάζονται έτσι να προ-

βούν σε μη προγραμματισμένες πράξεις ή σε ματαίωσή τους, με κίνδυνο να προκληθεί ζημία στην οικονομία, στον τουρισμό ή στην αμυντική ικανότητα της χώρας ή να διαταραχθούν οι διενθικές σχέσεις, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Όποιος από αμέλεια γίνεται υπαίτιος της πράξης της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

Άρθρο 191Α
Προσβολή συμβόλων ή τόπων
ιδιαίτερης εθνικής ή θρησκευτικής σημασίας

1. Όποιος δημόσια αφαιρεί, καταστρέφει, παραμορφώνει ή ρυπαίνει την επίσημη σημαία του κράτους ή έμβλημα της κυριαρχίας του ή ηχητικά παρεμποδίζει τη δημόσια ανάκρουση του εθνικού ύμνου, και έτσι εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος τελεί πράξεις ρύπανσης ή φθοράς σε τόπους ιδιαίτερης εθνικής ή θρησκευτικής σημασίας καθώς και σε χώρους φύλαξης νεκρών ή νεκροταφεία και προκαλεί έτσι φόβο ή ανησυχία σε αόριστο αριθμό ανθρώπων, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

Άρθρα 192 -197
(Καταργούνται)

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΠΙΒΟΥΛΗ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Άρθρα 198 - 199
(Καταργούνται)

Άρθρο 200
Διατάραξη θρησκευτικών συναθροίσεων

1. Όποιος κακόβουλα προσπαθεί να εμποδίσει ή με πρόθεση διαταράσσει μια ανεκτή κατά το πολίτευμα θρησκευτική συνάθροιση για λατρεία ή τελετή, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος μέσα σε εκκλησία ή σε τόπο ορισμένο για θρησκευτική συνάθροιση ανεκτή κατά το πολίτευμα ενεργεί υβριστικά ανάρμοστες πράξεις.

Άρθρο 201
(Καταργείται)

ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Άρθρα 202-206
(Καταργούνται)

ΕΝΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ,
ΑΛΛΑ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΕΝΣΗΜΑ

Άρθρο 207
Παραχάραξη νομίσματος και άλλων μέσων πληρωμής

1. Όποιος παραποιεί ή νοθεύει νόμισμα οποιουδήποτε κράτους ή εκδοτικής αρχής, είτε κατά είτε πριν από το χρόνο νόμιμης κυκλοφορίας του είτε κατά το διάστημα κατά το οποίο γίνεται δεκτό προς ανταλλαγή από τους αρμόδιους φορείς, με σκοπό να το θέσει σε κυκλοφορία σαν γνήσιο, ή κατέχει πλαστό νόμισμα με τον ίδιο σκοπό, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος, με τον ίδιο σκοπό, παραποιεί ή νοθεύει κάθε άλλο ενσώματο μέσο, εκτός από το νόμισμα, που λόγω της ιδιαίτερης φύσης του, μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλο μέσο πληρωμής, επιτρέπει στον κάτοχο ή στο

χρήστη του να μεταφέρει χρήματα ή νομισματική αξία και προστατεύεται από την απομίμηση ή τη δόλια χρήση μέσω σχεδιασμού, κωδικού ή υπογραφής ή άλλου πρόσφορου τρόπου, όπως πιστωτικές κάρτες, κάρτες των ευρωεπιταγών, λοιπές κάρτες εκδιδόμενες από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ταξιδιωτικές επιταγές, ευρωεπιταγές, λοιπές επιταγές και συναλλαγματικές.

3. Σε ιδιαίτερα ελαφρές περιπτώσεις μικρού αριθμού πλαστών ή μικρής φερόμενης αξίας τους, οι πράξεις των παραγράφων 1 και 2 τιμωρούνται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 208
Κυκλοφορία πλαστών νομισμάτων
και άλλων μέσων πληρωμής

1. Όποιος, εν γνώσει της πλαστότητας, θέτει σε κυκλοφορία σαν γνήσιο πλαστό νόμισμα οποιουδήποτε κράτους ή εκδοτικής αρχής, είτε κατά είτε πριν από τον χρόνο νόμιμης κυκλοφορίας του είτε κατά το διάστημα κατά το οποίο γίνεται δεκτό προς ανταλλαγή από τους αρμόδιους φορείς, ή άλλο μέσο πληρωμής, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή. Σε ιδιαίτερα ελαφρές περιπτώσεις μικρού αριθμού πλαστών ή μικρής φερόμενης αξίας τους επιβάλλεται φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν ο υπαίτιος ή αντιπρόσωπός του είχε δεχτεί το πλαστό νόμισμα ή άλλο μέσο πληρωμής σαν γνήσιο, επιβάλλεται φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή. Η ίδια ποινή επιβάλλεται, αν ο υπαίτιος ενήργησε εκτελώντας εντολή εκείνου στον οποίο δόθηκε το νόμισμα ή άλλο μέσο πληρωμής σαν γνήσιο, όταν βρίσκεται σε σχέση εξάρτησης με τον εντολέα ή ζει μαζί του στην ίδια κατοικία.

Άρθρο 208Α
Καθ' υπέρβαση κατασκευή νομίσματος

Με τις ποινές της παραγράφου 1 εδάφια α' και β' του προηγούμενου άρθρου τιμωρείται και όποιος με πρόθεση κατασκευάζει, προμηθεύεται, κατέχει ή θέτει σε κυκλοφορία νόμισμα είτε κατά είτε πριν από το χρόνο νόμιμης κυκλοφορίας του είτε κατά το διάστημα κατά το οποίο γίνεται δεκτό προς ανταλλαγή από τους αρμόδιους φορείς και για την κατασκευή του οποίου έχουν χρησιμοποιηθεί νόμιμες εγκαταστάσεις και υλικά, χωρίς όμως την άδεια της αρμόδιας αρχής ή καθ' υπέρβαση του σχετικού δικαιώματος.

Άρθρο 208Β

Όποιος παράνομα παράγει, πωλεί, εισάγει, χρησιμοποιεί ή διανέμει για πώληση ή για άλλους εμπορικούς σκοπούς μέταλλα ή μάρκες τα οποία: α) φέρουν στην οψη τους όρους «ευρώ» ή «λεπτά ευρώ» ή το σύμβολο του ευρώ, β) έχουν μέγεθος εντός των νόμιμων ορίων αναφοράς ή γ) φέρουν στην όψη τους οποιουδήποτε σχέδιο που είναι παρόμοιο με εκείνο των εθνικών εμπρόσθιων όψεων ή των κοινών οπίσθιων όψεων των κερμάτων ευρώ ή είναι πανομοιότυπο ή παρόμοιο με το σχέδιο της στεφάνης των κερμάτων των δύο ευρώ, τιμωρείται με χρηματική ποινή.

Άρθρο 208Γ
Πλαστογραφία και κατάχρηση ενσήμων

1. Όποιος καταρτίζει πλαστά ή νοθεύει επίσημα δηλωτικά αξίας με σκοπό να τα χρησιμοποιήσει σαν γνήσια, εν γνώσει τα χρησιμοποιεί σαν γνήσια ή τα προμηθεύεται γι' αυτόν το σκοπό ή τα προσφέρει στην αγορά ή τα εισάγει σε κυκλοφορία τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

2. Όποιος εν γνώσει ξαναχρησιμοποιεί επίσημα δηλωτικά αξίας, που είχαν ήδη χρησιμοποιηθεί, ή τα αποκτά με σκοπό να τα ξαναχρησιμοποιήσει προσφέροντάς τα στην αγορά ή εισάγοντάς τα σε κυκλοφορία τιμωρείται με χρηματική ποινή.

Άρθρα 209 - 210
(Καταργούνται)

Άρθρο 211
Προπαρασκευαστικές πράξεις

Όποιος με σκοπό να διαπράξει κάποιο από τα εγκλήματα των άρθρων 207, 208Α και 208Β κατασκευάζει ή κατέχει εργαλεία, αντικείμενα, προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών ή άλλα μέσα ειδικά προσαρμοσμένα, χρήσιμα γι' αυτόν το σκοπό, καθώς και ολογραφήματα ή λοιπά συστατικά στοιχεία του νομίσματος, τα οποία χρησιμεύουν για την προστασία από την παραχάραξη, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 212
Έμπρακτη μετάνοια

1. Το αξιόπιστο των πράξεων των άρθρων 207, 208, 208Α και 208Β εξαλείφεται αν ο υπαίτιος με τη θέλησή του και πριν από κάθε κυκλοφορία ακυρώσει ή καταστρέψει τα πλαστά ή καθ' υπέρβαση κατασκευασθέντα πριν εξεταστεί με οποιονδήποτε τρόπο για την πράξη του από τις αρμόδιες αρχές.

2. Εξαλείφεται επίσης το αξιόπιστο των πράξεων του άρθρου 211 αν ο υπαίτιος καταστρέψει με τη θέλησή του τα αντικείμενα που αναφέρονται σ' αυτό πριν τα χρησιμοποιήσει.

Άρθρο 213
Δήμευση

1. Η δήμευση των πλαστών ή καθ' υπέρβαση κατασκευασθέντων νομισμάτων ή άλλων μέσων πληρωμής, των αντικειμένων του άρθρου 207, 208Α, 208Β και των πλαστών ή επαναχρησιμοποιημένων ενσήμων διατάσσεται και αν ακόμα δεν διωχθεί και καταδικαστεί ορισμένο πρόσωπο και ανεξάρτητα από το αν αυτά ανήκουν ή όχι στον αλλοδαπό ή τον συμμετόχο του εγκλήματος.

2. Αν όμως ο κύριος των νομισμάτων ή του υλικού από το οποίο κατασκευάστηκαν είναι αποδεδειγμένα αμέτοχος στην παραχάραξη ή την κιβδηλεία, τα νομίσματα αχρηστεύονται ως νομίσματα και αποδίδονται ύστερα από αυτό στον κύριο.

3. Τα νομίσματα που κατάσχονται ως ύποπτα προϊόντα παραχάραξης ή κιβδηλείας, αποστέλλονται στο αντίστοιχο Εθνικό Κέντρο Ανάλυσης ή Εθνικό Κέντρο Ανάλυσης Κερμάτων Ευρώ για ανάλυση, ανίχνευση και εντοπισμό περαιτέρω προϊόντων παραχάραξης, χωρίς καθυστέρηση και το αργότερο μέχρι να εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση κατά την ποινική διαδικασία.

Άρθρα 214-215
(Καταργούνται)

ΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ

Άρθρο 216
Πλαστογραφία

1. Όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος για τον παραπάνω σκοπό εν γνώσει χρησιμοποιεί πλαστό ή νοθευμένο έγγραφο.

3. Αν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων (παράγραφοι 1-2) σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

4. Αν οι πράξεις των παραγράφων 1 και 2 στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού Δημοσίου, των νομικών προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και το συνολικό περιουσιακό όφελος ή η συνολική

ζημία υπερβαίνει συνολικά τις 120.000 ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη.

Άρθρο 217
Πλαστογραφία πιστοποιητικών

1. Όποιος με σκοπό να διευκολύνει την άμεση συντήρηση, την κίνηση ή την κοινωνική πρόοδο αυτού του ίδιου ή άλλου καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει πιστοποιητικό ή μαρτυρικό ή άλλο έγγραφο που κατά προορισμό χρησιμεύει για τέτοιους σκοπούς ή εν γνώσει του χρησιμοποιεί τέτοιο πλαστό ή νοθευμένο έγγραφο τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος χρησιμοποιεί για τον ίδιο σκοπό τέτοιο έγγραφο, που είναι γνήσιο, είχε εκδοθεί όμως για άλλον.

3. Με φυλάκιση τιμωρείται όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει πτυχίο ή κάθε πιστοποιητικό γνώσεων ή δεξιοτήτων, ή νοθεύει γνώση ή κάνει χρήση αυτών, με σκοπό να καταλάβει θέση εργασίας ή να διεκδικήσει βαθμολογική ή μισθολογική προαγωγή στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα.

Άρθρα 218 -219
(Καταργούνται)

Άρθρο 220
Υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης

1. Όποιος πετυχαίνει με εξαπάτηση να βεβαιωθεί σε δημόσιο έγγραφο αναληθώς περιστατικό που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, καθώς και όποιος χρησιμοποιεί τέτοια ψευδή βεβαίωση για να εξαπατήσει άλλον σχετικά με το περιστατικό αυτό, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, αν δεν τιμωρείται βαρύτερα κατά τις διατάξεις για την ηθική αυτοουργία.

2. Αν όμως υπάρχουν οι όροι του άρθρου 216 παρ. 3 και 4, επιβάλλεται φυλάκιση και χρηματική ποινή.

Άρθρο 221
Ψευδείς ιατρικές πιστοποιήσεις

1. Γιατροί, οδοντίατροι, κτηνίατροι, φαρμακοποιοί, χημικοί και μαίες που εν γνώσει εκδίδουν ψευδείς πιστοποιήσεις, οι οποίες προορίζονται να παρέχουν πίστη σε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή ή νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου ή σε μια ασφαλιστική επιχείρηση ή που μπορούν να ζημιώσουν άμεσα οικονομικά άλλον τιμωρούνται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή. Αν οι ψευδείς αυτές πιστοποιήσεις προορίζονται για δικαστική χρήση, αυτοί που τις εκδίδουν τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή.

2. Με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος χρησιμοποιεί τέτοια ψευδή πιστοποίηση για να εξαπατήσει δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή ή νομικό πρόσωπο δημόσιου δικαίου ή ασφαλιστική επιχείρηση. Αν έγινε δικαστική χρήση της ανωτέρω ψευδούς πιστοποίησης, ο διάδικος που έκανε τη χρήση τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 222
Υπεξαγωγή εγγράφων

Όποιος με σκοπό να βλάψει άλλον αποκρύπτει, βλάπτει ή καταστρέφει έγγραφο του οποίου δεν είναι κύριος ή δεν είναι αποκλειστικά κύριος ή που άλλος έχει δικαίωμα, κατά τις διατάξεις του αστικού δικαίου, να ζητήσει την παράδοση ή την επίδειξή του τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 223
(Καταργείται)

ΕΝΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Άρθρο 224
Ψευδής κατάθεση

1. Όποιος, ενώ εξετάζεται ως διάδικος ή μάρτυρας σε δικαστήριο ή ενώπιον αρχής αρμόδιας να ενεργεί εξέταση για την κρινόμενη υπόθεση, εν γνώσει του καταθέτει ψευδή στοιχεία σχετικά με την υπόθεση αυτή ή αρνείται ή αποκρύπτει την αλήθεια, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών έως τρία έτη και χρηματική ποινή.

2. Όποιος εμφανίζεται ως μάρτυρας ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης αρχής αρμόδιας να ενεργεί εξέταση και αρνείται να δώσει τη μαρτυρία του τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

3. Αν ο υπαίτιος τέλεσε τις πράξεις των προηγούμενων παραγράφων για να αποφύγει ποινική ευθύνη είτε δική του είτε κάποιου από τους οικείους του, χωρίς να ενοχοποιήσει ψευδώς άλλον, το δικαστήριο μπορεί να τον απαλλάξει από κάθε ποινή.

Άρθρο 225
(Καταργείται)

Άρθρο 226
Ψευδής πραγματογνωμοσύνη ή διερμηνεία

1. Όποιος ως πραγματογνώμονας ή διερμηνέας εν γνώσει εκθέτει ψέματα ή αποκρύπτει την αλήθεια, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

2. Το δικαστήριο επιβάλλει επιπροσθέτως απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος για χρονικό διάστημα από ένα έως δύο έτη, η οποία αρχίζει μόλις η απόφαση γίνει αμετάκλητη.

Άρθρο 227
Έμπρακτη μετάνοια

Στις περιπτώσεις του άρθρου 224 η πράξη μένει ατιμώρητη αν ο υπαίτιος με την ελεύθερη θέλησή του ανακάλεσε ενώπιον της ίδιας αρχής την ψευδή κατάθεση με νέα κατάθεση. Η ανάκληση αυτή δεν απαλλάσσει από την ποινή τον υπαίτιο, αν η αρχή έχει ήδη εκδώσει απόφαση ή αν επήλθε σε άλλον κάποια έννομη επιβλαβής συνέπεια.

Άρθρο 228
(Καταργείται)

Άρθρο 229
Ψευδής καταμήνυση

1. Όποιος εν γνώσει καταμηνύει άλλον ψευδώς ή αναφέρει γι' αυτόν ενώπιον της αρχής ότι τέλεσε αξιόποινη πράξη ή πειθαρχική παράβαση, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος εν γνώσει και ψευδώς καθιστά άλλον ύποπτο στην αρχή υποβάλλοντας, αλλοιώνοντας ή αποκρύπτοντας κάποιο αποδεικτικό μέσο για αξιόποινη πράξη ή πειθαρχική παράβαση.

3. Το δικαστήριο με αίτηση του παθόντος μπορεί να του επιτρέψει να δημοσιεύσει την απόφαση με έξοδα του καταδικασθέντος. Το δικαίωμα αυτό παύει να υπάρχει αν η δημοσίευση δεν γίνει μέσα σε έξι μήνες από την καταχώρηση της τελεσίδικης απόφασης στο ειδικό βιβλίο.

Άρθρο 230
Ψευδής καταγγελία

Όποιος, χωρίς να καθιστά άλλον ύποπτο, παριστάνει εν γνώσει του ψευδώς στην αρχή ότι τελέστηκε κάποιο κακούργημα ή πλημμέλημα, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 231
Υπόθαψη

1. Όποιος εν γνώσει ματαιώνει τη δίωξη άλλου για κακούργημα ή πλημμέλημα που διέπραξε τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Η υπόθαψη μένει ατιμώρητη αν ο υπαίτιος την τέλεσε υπέρ κάποιου οικείου του.

Άρθρο 232
Παρασιώπηση εγκλημάτων

1. Όποιος, ενώ έμαθε με τρόπο αξιόπιστο ότι μελετάται κακούργημα ή ότι άρχισε ήδη η εκτέλεσή του, και σε χρόνο τέτοιο ώστε να μπορεί ακόμα να προληφθεί η τέλεση ή το αποτέλεσμα του, παραλείπει να το αναγγείλει εγκαίρως στην αρχή, τιμωρείται, αν το κακούργημα τελέστηκε ή έγινε απόπειρά του, με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Η παράλειψη αυτή μένει ατιμώρητη αν η αναγγελία στην αρχή θα αφορούσε πρόσωπο οικείο εκείνου που την παρέλειψε.

Άρθρο 233
Απιστία δικηγόρων

1. Δικηγόρος που βλάπτει εν γνώσει τα συμφέροντα εκείνου του οποίου έχει αναλάβει τη νομική προστασία, ή που στην ίδια ένδικη υπόθεση βοηθά με συμβουλές ή με παροχή υπηρεσίας και τους δύο διαδίκους, είτε ταυτόχρονα είτε διαδοχικά, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν όμως ενήργησε αφού συνεννοήθηκε με αυτούς που έχουν αντίθετα συμφέροντα ή επιδιώκοντας κέρδος, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

Άρθρο 234
Παραβίαση της μυστικότητας
δικαστικών συνεδριάσεων

Με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος με οποιονδήποτε τρόπο δημοσιεύει έκθεση για κάποια δικαστική συνεδρίαση που έχει διεξαχθεί κεκλεισμένων των θυρών ή οποιοδήποτε έγγραφο τέτοιας δίκης, εκτός αν το δικαστήριο στο οποίο διεξάγεται η δίκη επιτρέψει τη δημοσίευση.

ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Ι. ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΓΙΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΟΦΕΛΟΣ

Άρθρο 235
Δωροληψία υπαλλήλου

1. Υπάλληλος ο οποίος ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή μέσω τρίτου, για τον εαυτό του ή για άλλον, οποιασδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα, ή αποδέχεται την υπόσχεση παροχής τέτοιου ωφελήματος, για ενέργεια ή παράλειψή του σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν ο υπαίτιος τελεί την πράξη του προηγούμενου εδαφίου κατ' επάγγελμα τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

2. Αν η ως άνω ενέργεια ή παράλειψη του υπαίτιου αντίκειται στα καθήκοντα του, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή. Αν ο υπαίτιος τελεί την πράξη του προηγούμενου εδαφίου κατ' επάγγελμα τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες.

3. Υπάλληλος ο οποίος ζητεί ή λαμβάνει, για τον εαυτό του ή για άλλον, αθέμιτη παροχή περιουσιακής φύσης, επωφελούμενος από την ιδιότητα του, τιμωρείται με φυλάκιση, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ποινική διάταξη.

4. Προϊστάμενοι υπηρεσιών ή επιθεωρητές ή πρόσωπα που έχουν την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε υπηρεσίες του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των

νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τιμωρούνται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ποινική διάταξη, αν με παράβαση συγκεκριμένου υπηρεσιακού καθήκοντος από αμέλεια, δεν απέτρεψαν πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές τους ή υπόκειται στον έλεγχο τους από την τέλεση πράξης των προηγούμενων παραγράφων.

5. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 εφαρμόζονται και όταν οι πράξεις τελούνται από λειτουργούς ή άλλους υπαλλήλους με οποιαδήποτε συμβατική σχέση, οργάνου ή οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει την έδρα του στην Ελλάδα και κάθε δημόσιου διεθνούς ή υπερεθνικού οργανισμού στον οποίο η Ελλάδα είναι μέλος ή φορέας αυτού, καθώς και από κάθε πρόσωπο, αποσπασμένο ή όχι, που εκτελεί καθήκοντα τα οποία αντιστοιχούν σε αυτά που εκτελούν οι λειτουργοί ή άλλοι υπάλληλοι, ακόμα κι αν δεν είναι αξιόποινες κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκαν.

Άρθρο 236 Δωροδοκία υπαλλήλου

1. Όποιος προσφέρει, υπόσχεται ή παρέχει σε υπάλληλο, άμεσα ή μέσω τρίτου, οποιασδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα, για τον εαυτό του ή για άλλον, για ενέργεια ή παράλειψη του υπαλλήλου σε σχέση με την άσκηση των καθηκόντων του, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν η ως άνω ενέργεια ή παράλειψη αντίκειται στα καθήκοντα του υπαλλήλου, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

3. Διευθυντής επιχείρησης ή άλλο πρόσωπο που έχει την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε επιχείρηση τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα, αν από αμέλεια δεν απέτρεψε πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές του ή υπόκειται στον έλεγχο του από την τέλεση προς όφελος της επιχείρησης πράξης των προηγούμενων παραγράφων.

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3 εφαρμόζονται και όταν οι πράξεις τελούνται προς: α) λειτουργούς ή άλλους υπαλλήλους με οποιαδήποτε συμβατική σχέση οργάνου ή οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει την έδρα του στην Ελλάδα και κάθε δημόσιου διεθνούς ή υπερεθνικού οργανισμού ή φορέα στον οποίο η Ελλάδα είναι μέλος, καθώς και προς κάθε πρόσωπο, αποσπασμένο ή όχι, που εκτελεί καθήκοντα τα οποία αντιστοιχούν σε αυτά που εκτελούν οι λειτουργοί ή άλλοι υπάλληλοι ή β) οποιοδήποτε πρόσωπο που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα ή υπηρεσία για ξένη χώρα. Στις περιπτώσεις αυτές οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται στην αλλοδαπή από ημεδαπό, ακόμα κι αν δεν είναι αξιόποινη κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε.

Άρθρο 237 Δωροληψία και δωροδοκία δικαστικών λειτουργών

1. Όποιος καλείται κατά το νόμο να εκτελέσει δικαστικά καθήκοντα ή ο διατητής, αν ζητήσει ή λάβει, άμεσα ή μέσω τρίτου, για τον εαυτό του ή για άλλον, οποιασδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα, ή αποδεχθεί την υπόσχεση παροχής τέτοιου ωφελήματος, για ενέργεια του ή παράλειψη, μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στην εκτέλεση των καθηκόντων του κατά την απονομή της δικαιοσύνης ή την επίλυση διαφοράς, τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες.

2. Με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες τιμωρείται όποιος για τον πιο πάνω σκοπό υπόσχεται ή παρέχει τέτοια ωφέληματα, άμεσα ή μέσω τρίτου, στα πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου, για τους εαυτούς τους ή για άλλον.

3. Διευθυντής επιχείρησης ή άλλο πρόσωπο που έχει την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε επιχείρηση τιμωρείται με

φυλάκιση και χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη ποινική διάταξη, αν από αμέλεια δεν απέτρεψε πρόσωπο που τελεί υπό τις εντολές του ή υπόκειται στον έλεγχο του από την τέλεση προς όφελος της επιχείρησης της πράξης της προηγούμενης παραγράφου.

4. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και όταν οι πράξεις τελούνται: α) από ή προς μέλη του Δικαστηρίου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) από ή προς όσους ασκούν δικαστικά καθήκοντα ή καθήκοντα διαιτητή σε διεθνή δικαστήρια των οποίων η δικαιοδοσία είναι αποδεκτή από την Ελλάδα ή γ) προς δικαστές, ενόρκους ή διαιτητές άλλων κρατών σχετικά με την άσκηση των δικαστικών τους καθηκόντων. Στις περιπτώσεις αυτές οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και όταν η πράξη τελείται στην αλλοδαπή από ή προς ημεδαπό, ακόμα κι αν δεν είναι αξιόποινη κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε.

Άρθρο 237Α Εμπορία επιρροής – Μεσάζοντες

1. Όποιος ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή μέσω τρίτου, οποιασδήποτε φύσης ωφέλημα, για τον εαυτό του ή για άλλον, ή αποδέχεται την υπόσχεση παροχής τέτοιου ωφελήματος ως αντάλλαγμα για αθέμιτη επιρροή την οποία ισχυρίζεται ή επιβεβαιώνει, ψευδώς ή αληθώς, ότι μπορεί να ασκήσει σε κάποιο από τα πρόσωπα που αναφέρονται στα άρθρα 159 Α, 235 παρ. 1 και 237 παρ. 1, ώστε αυτά να προβούν σε πράξη ή παράλειψη που ανάγεται στην άσκηση των καθηκόντων τους, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

2. Με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος προσφέρει, υπόσχεται ή παρέχει, άμεσα ή μέσω τρίτου, οποιασδήποτε φύσης ωφέλημα, για τον εαυτό του ή για άλλον, σε πρόσωπο που ισχυρίζεται ή επιβεβαιώνει, ψευδώς ή αληθώς, ότι μπορεί να ασκήσει αθέμιτη επιρροή σε κάποιο από τα πρόσωπα που απαριθμούνται στα άρθρα 159 Α, 235 παρ. 1 και 237 παρ. 1, ώστε αυτά να προβούν σε πράξη ή παράλειψη που ανάγεται στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Άρθρο 237Β (Καταργείται)

Άρθρο 238 Δήμευση

Στις περιπτώσεις των άρθρων 235 έως και 237Α το δικαστήριο επιβάλλει στον καταδικασθέντα και την παρεπόμενη ποινή της δήμευσης (άρθρο 68).

II. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 239 Κατάχρηση εξουσίας

Υπάλληλος στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη ή η ανάκριση αξιόποινων πράξεων: α) αν μεταχειρίστηκε παρανόμως εκβιαστικά μέσα για να πετύχει οποιαδήποτε έγγραφη ή προφορική κατάθεση κατηγορουμένου, μάρτυρα ή πραγματογνώμονα τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα κατά το άρθρο 137 Α, β) αν εν γνώσει του εξέθεσε σε δίωξη ή τιμωρία κάποιον αθώο ή παρέλειψε να δώσει κάποιον υπαίτιο, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή, αν πρόκειται για κακούργημα και με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, αν πρόκειται για πλημμέλημα.

Άρθρο 240 Παραβάσεις στην εκτέλεση των ποινών

1. Υπάλληλος στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η εκτέλεση των ποινών τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή αν εν γνώσει του εκτέλεσε παράνομα ποινή ή

μέτρο ασφαλείας ή παρέλειψε την εκτέλεση.

2. Με τις ποινές της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται και ο αρμόδιος για την εκτέλεση εντάλματος σύλληψης υπάλληλος, που δεν το εκτελεί.

3. Αν οι παραβάσεις των προηγούμενων παραγράφων οφείλονται σε αμέλεια, επιβάλλεται φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 241
Παραβίαση οικιακού ασύλου

Υπάλληλος που, χρησιμοποιώντας την υπαλληλική του ιδιότητα εισέρχεται στην κατοικία άλλου χωρίς ο άλλος να το θέλει, εκτός από τις περιπτώσεις που το προβλέπει ο νόμος και χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 242
Ψευδής βεβαίωση, νόθευση κ.λπ.

1. Υπάλληλος που στα καθήκοντά του ανάγεται η έκδοση ή σύνταξη ορισμένων δημοσίων εγγράφων, αν σε τέτοια έγγραφα βεβαιώνει με πρόθεση ψευδώς περιστατικό που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπάλληλος ο οποίος με πρόθεση νοθεύει, καταστρέφει, βλάπτει ή υπεξάγει έγγραφο που του εμπιστεύθηκαν ή του είναι προσιτό λόγω της υπηρεσίας του.

3. Αν όμως ο υπαίτιος κάποιος από τις πράξεις των παραγράφων 1 και 2 είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον αθέμιτο όφελος ή να βλάψει παράνομα άλλον, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή εάν το συνολικό όφελος ή η συνολική βλάβη υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ.

4. Με την ποινή της παρ. 1 τιμωρείται όποιος εν γνώσει του χρησιμοποιεί το έγγραφο που είναι πλαστό ή νοθευμένο ή έχει υπεξαχθεί. Αν όμως είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον αθέμιτο όφελος ή να βλάψει παράνομα άλλον και το συνολικό όφελος ή η συνολική βλάβη υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ, επιβάλλεται η ποινή της παραγράφου 3.

5. Αν οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων στρέφονται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού Δημοσίου, των νομικών προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και το συνολικό όφελος ή η συνολική βλάβη υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Οι πράξεις αυτές παραγράφονται μετά είκοσι έτη.

Άρθρο 243
Νόθευση δικαστικού εγγράφου

1. Όποιος κατά την εκτέλεση των δικαστικών ή διαιτητικών του καθηκόντων εν γνώσει αλλοιώνει το διατακτικό απόφασης δικαστηρίου ή δικαστικού συμβουλίου ή διαιτητικής απόφασης, ή το αποτέλεσμα ψηφοφορίας για την έκδοσή της, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή. Η ίδια ποινή επιβάλλεται όταν η πράξη αφορά τα πρακτικά συνεδριάσεων δικαστηρίου ή δικαστικού συμβουλίου.

2. Αν ο υπαίτιος της πράξης της προηγούμενης παραγράφου σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτο ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή εάν το συνολικό περιουσιακό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ.

3. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή τιμωρείται και όποιος άλλος, κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών του καθηκόντων, γίνεται υπαίτιος του εγκλήματος της πρώτης παραγράφου, καθώς και όποιος εν γνώσει κάνει χρήση των πιο πάνω αποφάσεων. Αν συντρέχει η επιβαρυντική περίπτωση της παραγράφου 2 επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 244
Παράνομη βεβαίωση ή είσπραξη δικαιωμάτων του Δημοσίου

Υπάλληλος που εν γνώσει βεβαιώνει ή εισπράττει φόρους, δασμούς, τέλη ή άλλα φορολογήματα, δικαστικά έξοδα ή οποιαδήποτε άλλα δικαιώματα του Δημοσίου που δεν οφείλονται τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρα 245 - 250
(Καταργούνται)

Άρθρο 251
Παραβίαση δικαστικού απορρήτου

1. Όποιος καλείται κατά νόμο να ασκήσει δικαστικά καθήκοντα ή ο διαιτητής, αν με οποιονδήποτε τρόπο γνωστοποιεί σε άλλον, αφήνει να περιέλθει στην κατοχή ή γνώση άλλου, ανακοινώνει ή διαδίδει δικαστικό απόρρητο, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν με την πράξη σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον οποιοδήποτε όφελος ή να βλάψει άλλον, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή. Η παράβαση αυτή τιμωρείται και αν τελέστηκε μετά την αποχώρηση από την υπηρεσία.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και εκείνος στον οποίο το δικαστικό απόρρητο ήταν προσιτό λόγω της υπηρεσίας του ή της συμμετοχής του στη διαδικασία ως δικηγόρου ή διαδίκου.

3. Το δικαστικό απόρρητο κατά το άρθρο αυτό αφορά γεγονότα, έγγραφα ή πληροφορίες όταν αυτά σχετίζονται με: α) συνεδρίαση δικαστικού συμβουλίου, β) διάσκεψη ή μυστική ψηφοφορία, γ) πράξεις που διενεργούνται στη διάρκεια της ανάκρισης, δ) συνεδρίαση δικαστηρίου που έχει διεξαχθεί κεκλεισμένων των θυρών, όταν από τη δημοσιοποίηση των στοιχείων της προκαλείται κίνδυνος προσβολής άλλου ή ε) στοιχεία που σχετίζονται με διαιτησία ή διαμεσολάβηση, όταν η δημοσιοποίησή τους δημιουργεί κίνδυνο προσβολής του ενός μέρους.

Άρθρο 252
Παραβίαση υπηρεσιακού απορρήτου

1. Υπάλληλος που κατά παράβαση των καθηκόντων του γνωστοποιεί σε άλλον απόρρητα που του εμπιστεύτηκαν ή γνωρίζει λόγω της υπηρεσίας του, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Η παράβαση αυτή τιμωρείται και αν τελέστηκε μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την υπηρεσία.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και εκείνος που χρησιμοποιεί το υπηρεσιακό απόρρητο εν γνώσει της προέλευσής του, με σκοπό να βλάψει το κράτος ή άλλον.

3. Το υπηρεσιακό απόρρητο κατά το άρθρο αυτό αφορά έγγραφα ή πληροφορίες που με νόμο ή απόφαση της αρμόδιας αρχής έχουν χαρακτηριστεί εμπιστευτικά.

Άρθρο 253
(Καταργείται)

Άρθρο 254
Αποσιώπηση λόγου εξαίρεσης

Υπάλληλος για τον οποίο υπάρχει νόμιμος λόγος να εξαιρεθεί σε κάποια υπόθεση και που εν γνώσει του αποσιωπά το περιστατικό αυτό και ενεργεί σ' αυτήν την υπόθεση, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή, αν η αποσιώπηση έγινε με σκοπό την αθέμιτη ωφέλεια του ίδιου ή άλλου ή τη βλάβη άλλου. Επιβάλλεται φυλάκιση ή χρηματική ποινή, όταν η πράξη τελείται από δικαστικό λειτουργό ή διαιτητή.

Άρθρο 255
Αθέμιτη συμμετοχή

Υπάλληλος που άμεσα ή έμμεσα και ιδίως χρησιμοποιώντας άλλο πρόσωπο ή με πράξεις συγκαλυμμένες, πήρε μέρος σε

πλειστηριασμό, μίσθωση, δημοπρασία ή σε οποιαδήποτε άλλη πράξη στην οποία ασκεί τα υπηρεσιακά του καθήκοντα, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη και χρηματική ποινή.

Άρθρα 256 - 258
(Καταργούνται)

Άρθρο 259
Παράβαση καθήκοντος

Υπάλληλος που με πρόθεση παραβαίνει τα καθήκοντα της υπηρεσίας του με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο όφελος ή να βλάψει το κράτος ή κάποιον άλλο τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, αν η πράξη αυτή δεν τιμωρείται με άλλη ποινική διάταξη.

Άρθρο 260
Ανυποταξία σε πολιτική αρχή

Στρατιωτικός διοικητής, αξιωματικός ή υπαξιωματικός ή αστυνομικός υπάλληλος ο οποίος παραλείπει να συγκεντρώσει και να χρησιμοποιήσει την ένοπλη ή αστυνομική δύναμη που έχει στις διαταγές του, αν και η αρμόδια πολιτική αρχή τον κάλεσε νόμιμα να το πράξει, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρα 261 - 262
(Καταργούνται)

Άρθρο 263
Παρεπόμενες ποινές

1. Στις περιπτώσεις των άρθρων 235, 237, 239, 242, 243, η αμετάκλητη καταδίκη του υπαιτίου συνεπάγεται αυτοδικαίως έκπτωση από τη δημόσια θέση και τα αξιώματα που κατέχει.

2. Η διάταξη του άρθρου 238 εφαρμόζεται αναλόγως σε όλα τα εγκλήματα των άρθρων 239 έως 260, καθώς και του άρθρου 396, εφόσον έχουν προσπορίσει στους υπαίτιους περιουσιακά οφέλη.

Άρθρο 263Α
Ευνοϊκά μέτρα

1. Οι πράξεις των άρθρων 236 παρ. 1, 2 και 3 και 237 παρ. 2 και 3 και 396 παρ. 1 μένουν ατιμώρητες αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν εξετασθεί ως ύποπτος ή κατηγορούμενος για την πράξη του, την αναγγείλει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή σε οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο ή άλλη αρμόδια αρχή, εγχειρίζοντας έγγραφη αναφορά ή προφορικά, οπότε συντάσσεται σχετική έκθεση.

2. Αν ο υπαίτιος των πράξεων των άρθρων 236 παρ. 1, 2 και 3 και 237 παρ. 2 και 3 ή ο συμμετοχος στις πράξεις των άρθρων 235 παρ. 1, 2 και 3, 237 παρ. 1 και 239 έως 261, καθώς και του άρθρου 390, όταν τελείται από υπάλληλο, συμβάλει ουσιαστικά, με αναγγελία στην αρχή, στην αποκάλυψη της συμμετοχής υπαλλήλου στις πράξεις αυτές, τιμωρείται με ποινή μειωμένη στο μέτρο του άρθρου 44 παρ. 2. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής αυτής, ανεξάρτητα αν συντρέχουν οι όροι του άρθρου 99. Το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών με βούλευμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του αρμοδίου εισαγγελέα, διατάσσει την αναστολή της ασκηθείσας ποινικής δίωξης κατά του υπαιτίου για ορισμένο χρονικό διάστημα, προκειμένου να επιβεβαιωθεί η αλήθεια των εισφερόμενων στοιχείων. Την αναστολή της δίωξης μπορεί να διατάξει και το δικαστήριο, εφόσον τα στοιχεία εισφέρονται μέχρι την έκδοση απόφασης σε δεύτερο βαθμό. Με το ίδιο βούλευμα ή απόφαση μπορεί να διαταχθεί και η άρση ή η αντικατάσταση των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού που έχουν επιβληθεί. Αν μετά την αναστολή της ποινικής δίωξης προκύψει ότι τα εισφερθέντα από τον υπαίτιο στοιχεία δεν ήταν επαρκή για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά του υπαλλήλου, το σχετικό βούλευμα ή απόφαση

ανακαλείται και συνεχίζεται κατά του υπαιτίου η ανασταλείσα ποινική δίωξη.

3. Υπάλληλος, υπαίτιος για την τέλεση των πράξεων των άρθρων 235 έως 261, καθώς και του άρθρου 390, ή συμμετοχος στις πράξεις αυτές, ο οποίος συμβάλει ουσιαστικά, με αναγγελία στην αρχή, στην αποκάλυψη της συμμετοχής στις πράξεις αυτές άλλων υπαλλήλων, τιμωρείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, εφόσον το πρόσωπο που καταγγέλλεται κατέχει θέση ανώτερη της δικής του και ο ίδιος έχει μεταβιβάσει στο Δημόσιο όλα τα περιουσιακά στοιχεία που έχει αποκτήσει, αμέσως ή εμμέσως, από την τέλεση ή τη συμμετοχή στην τέλεση των παραπάνω εγκλημάτων. Αν κατ' εξαίρεση η μεταβίβαση αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι το στάδιο της επιμέτρησης της ποινής, το δικαστήριο μπορεί να επιφυλαχθεί ως προς την επί ποινής κρίση του, διακόπτοντας προς τούτο τη διαδικασία για ορισμένη ημερομηνία και χωρίς το χρονικό περιορισμό του άρθρου 352 παρ. 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή ορίζει και τις συγκεκριμένες μεταβιβάσεις ή άλλες ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβεί ο δράστης για να τύχει του σχετικού ευεργετήματος. Με την απόφαση περί διακοπής της δίκης το δικαστήριο μπορεί να διατάξει και την άρση ή την αντικατάσταση των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού που έχουν επιβληθεί.

4. α) Αν κάποιος από τους υπαίτιους των εγκλημάτων των άρθρων 235 έως 261, 390 και 396 ή πράξεων νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται άμεσα από τις συγκεκριμένες εγκληματικές δραστηριότητες, εισφέρει αποδεικτικά στοιχεία για τη συμμετοχή στις πράξεις αυτές προσώπων που διατελούν ή διατέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί, το δικαστικό συμβούλιο, με βούλευμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα, διατάσσει την αναστολή της ασκηθείσας σε βάρος του ποινικής δίωξης και την αμελλητί παραπομπή της δικογραφίας στη Βουλή. Την παραπάνω αναστολή μπορεί να διατάξει το δικαστήριο και όταν τα στοιχεία εισφέρονται μέχρι την έκδοση απόφασης σε δεύτερο βαθμό. Με το ίδιο βούλευμα ή απόφαση μπορεί να διαταχθεί και η άρση ή η αντικατάσταση των μέτρων δικονομικού καταναγκασμού που έχουν ταχθεί.

β) Αν η Βουλή κρίνει, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 86 του Συντάγματος, ότι τα στοιχεία δεν είναι επαρκή για την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος Υπουργού ή Υφυπουργού, το βούλευμα ή η απόφαση ανακαλείται και η ανασταλείσα ποινική δίωξη συνεχίζεται. Αν η Βουλή αποφασίσει την άσκηση ποινικής δίωξης σε βάρος Υπουργού ή Υφυπουργού κατά το άρθρο 86 του Συντάγματος, σε περίπτωση καταδίκης από το Ειδικό Δικαστήριο, ο κατά το προηγούμενο εδάφιο συμμετοχος που εισέφερε τα αποδεικτικά στοιχεία τιμωρείται με ποινή μειωμένη στο μέτρο του άρθρου 44 παρ. 2. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αναστολή εκτέλεσης της ποινής αυτής κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2.

5. Αν η κίνηση της ποινικής διαδικασίας δεν είναι δυνατή λόγω εξαλείψης του αξιόποινου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 86 παρ. 3 εδ. β' του Συντάγματος, στον κατηγορούμενο επιβάλλεται ποινή μειωμένη στο μέτρο του άρθρου 44 παρ. 2. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει και την αναστολή εκτέλεσης της ποινής αυτής, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 2.

ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΟΙΝΩΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

Άρθρο 264
Εμπρησμός

1. Όποιος προξενεί πυρκαγιά, τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, β) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γ) με κάθειρξη αν στην περίπτωση των στοιχείων α' ή β' η πράξη προκάλεσε σημαντική βλάβη σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας ή είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ανθρώπου, δ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγά-

λου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου προκαλεί από αμέλεια την πυρκαγιά από την οποία προέκυψε κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 265
Εμπρησμός σε δάση

1. Όποιος προξενεί πυρκαγιά σε δάσος ή δασική έκταση κατά την έννοια του νόμου ή σε έκταση που έχει νόμιμα κηρυχθεί δασωτά ή αναδασωτά, τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, β) με κάθειρξη έως δέκα έτη από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γ) με κάθειρξη αν στην περίπτωση των στοιχείων α' ή β' η πράξη προκάλεσε σημαντική βλάβη σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας ή είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ανθρώπου ή η φωτιά εξαπλώθηκε σε μεγάλη έκταση, δ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Αν ο υπαίτιος σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

3. Όποιος στις περιπτώσεις της πρώτης παραγράφου προκαλεί από αμέλεια την πυρκαγιά σε δάσος ή δασική έκταση κατά την έννοια του νόμου ή σε έκταση που έχει νόμιμα κηρυχθεί δασωτά ή αναδασωτά τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρα 266-267
(καταργούνται)

Άρθρο 268
Πλημμύρα

1. Όποιος προξενεί πλημμύρα τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, β) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γ) με κάθειρξη αν στην περίπτωση των στοιχείων α' ή β' η πράξη προκάλεσε σημαντική βλάβη σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας ή είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ανθρώπου, δ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου προκαλεί από αμέλεια την πλημμύρα από την οποία προέκυψε κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 269
(Καταργείται)

Άρθρο 270
Έκρηξη

1. Όποιος προξενεί έκρηξη με οποιοδήποτε τρόπο, και ιδίως με την χρήση εκρηκτικών υλών, τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, β) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γ) με κάθειρξη αν στην περίπτωση των στοιχείων α' ή β' η πράξη προκάλεσε σημαντική βλάβη σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας ή είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ανθρώπου, δ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου

προκαλεί από αμέλεια την έκρηξη από την οποία προέκυψε κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 271
(Καταργείται)

Άρθρο 272
Κατασκευή και κατοχή εκρηκτικών υλών

1. Όποιος κατασκευάζει, προμηθεύεται ή κατέχει εκρηκτικές ύλες ή εκρηκτικές βόμβες από τις οποίες μπορεί να προκληθεί κίνδυνος για άνθρωπο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

2. Ο δράστης δεν τιμωρείται αν πριν εξεταστεί από τις αρχές παρέδωσε με τη θέλησή του σ' αυτές τα πιο πάνω υλικά ή αντικείμενα ή κατέστησε γι' αυτές δυνατό να τα αποκτήσουν στην κατοχή τους ή απέτρεψε με άλλο τρόπο τον κίνδυνο να γίνει χρήση αυτών.

Άρθρο 273
Κοινώς επικίνδυνη βλάβη

1. Όποιος καταστρέφει ή προξενεί βλάβη σε πράγμα δικό του ή ξένο, κινητό ή ακίνητο, όπως ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, οικοδομικά ή άλλα έργα για την προστασία από φυσικές και άλλες καταστροφές, τιμωρείται: α) με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν από την πράξη προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, β) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γ) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ή τον θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου προκαλεί από αμέλεια την καταστροφή ή τη βλάβη από την οποία προέκυψε κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 274
(καταργείται)

Άρθρο 275
Άρση ασφαλιστικών εγκαταστάσεων

1. Όποιος σε μεταλλεία, σε εργοστάσια ή σε άλλες εργασίες που η λειτουργία τους είναι επικίνδυνη για τη ζωή των εργαζομένων, καταστρέφει ή με οποιονδήποτε τρόπο αχρηστεύει εγκαταστάσεις που ασφαλίζουν από αυτόν τον κίνδυνο ή διακόπτει τη λειτουργία τους, τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κίνδυνος για άνθρωπο, β) με κάθειρξη αν στην περίπτωση του στοιχείου α' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη, γ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου α' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου προκαλεί από αμέλεια την καταστροφή, την αχρήστευση ή τη διακοπή της λειτουργίας ασφαλιστικής εγκατάστασης από την οποία προέκυψε κίνδυνος, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 276
(Καταργείται)

Άρθρο 277
Πρόκληση ναυαγίου

1. Όποιος προκαλεί τη βύθιση ή την προσάραξη πλοίου τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη

προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, β) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γ) με κάθειρξη αν στην περίπτωση των στοιχείων α' ή β' η πράξη προκάλεσε σημαντική βλάβη σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας ή είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ανθρώπου, δ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου προκαλεί από αμέλεια τη βύθιση ή την προσάραξη πλοίου από την οποία προέκυψε κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 278
(Καταργείται)

Άρθρο 279
Δηλητηρίαση πραγμάτων προορισμένων
για χρήση από το κοινό

1. Όποιος δηλητηριάζει: α) πηγές, πηγάδια, βρύσες ή άλλες διοχετεύσεις ή δεξαμενές νερού, β) τρόφιμα, ποτά ή άλλα πράγματα που είναι προορισμένα για πώληση ή για χρήση από το κοινό των οποίων η χρήση μπορεί να προκαλέσει κίνδυνο για άνθρωπο, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος εισάγει σε κάποιο από αυτά άλλες ύλες που μπορούν να προκαλέσουν το ίδιο αποτέλεσμα. Με την ίδια ποινή τιμωρείται επίσης όποιος κατέχει προς πώληση, πωλεί ή θέτει με οποιοδήποτε τρόπο σε κυκλοφορία τα υπό στοιχείο β' πράγματα.

2. Οι πράξεις της παραγράφου 1 τιμωρούνται α) με κάθειρξη αν είχαν ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη, β) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν είχαν ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

3. Όποιος στις περιπτώσεις της παραγράφου 1 πράττει από αμέλεια και προκαλεί τον κίνδυνο ή προκαλεί από αμέλεια τη δυνατότητα κινδύνου, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρα 280 - 284
(Καταργούνται)

Άρθρο 285
Παραβίαση μέτρων για την πρόληψη ασθενειών

1. Όποιος παραβιάζει τα μέτρα που έχει διατάξει ο νόμος ή η αρμόδια αρχή για να αποτραπεί η εισβολή ή η διάδοση μιας μεταδοτικής ασθένειας τιμωρείται: α) με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κοινός κίνδυνος για ζώα, β) με φυλάκιση και χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κίνδυνος μετάδοσης της ασθένειας σε αόριστο αριθμό ανθρώπων.

2. Αν η παραβίαση είχε ως αποτέλεσμα μεταδοθεί η ασθένεια σε ζώα, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, και αν είχε ως αποτέλεσμα να μεταδοθεί σε άνθρωπο, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη.

3. Αν η παραβίαση είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

4. Όποιος στις περιπτώσεις της παραγράφου 1 παραβιάζει τα μέτρα από αμέλεια, τιμωρείται: α) στην περίπτωση του στοιχείου α' με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας και β) στην περίπτωση του στοιχείου β' με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 286
Παραβίαση κανόνων οικοδομικής

1. Όποιος κατά την εκπόνηση μελέτης ή τη διεύθυνση ή την εκτέλεση οικοδομικού ή άλλου ανάλογου έργου ή κατεδάφισης ενεργεί παρά τους κοινώς αναγνωρισμένους τεχνικούς κανόνες, τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή αν από την πράξη μπορεί να προκύψει κίνδυνος για άνθρωπο, β) με κάθειρξη αν στην περίπτωση του στοιχείου α' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη, γ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου α' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου παραβιάζει από αμέλεια τους κοινώς αναγνωρισμένους τεχνικούς κανόνες τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

3. Η παραγραφή των εγκλημάτων της παραγράφου 1 στοιχεία β' και γ' αρχίζει από την επέλευση του θανάτου ή της βαριάς σωματικής βλάβης και πάντως δεν μπορεί να υπερβεί τα τριάντα έτη από την παραβίαση των κανόνων.

Άρθρο 287
(Καταργείται)

Άρθρο 288
Παρεμπόδιση αποτροπής κοινού κινδύνου
και παράλειψη οφειλόμενης βοήθειας

1. Όποιος ματαιώνει ή δυσχεραίνει την ενέργεια που είναι αναγκαία για να αποτραπεί ή να κατασταλεί ένας κοινός κίνδυνος που υπάρχει ή που επίκειται για τη ζωή ή την υγεία ανθρώπου ή για ξένες ιδιοκτησίες τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Όποιος σε περίπτωση δυστυχήματος ή κοινού κινδύνου ή κοινής ανάγκης δεν προσφέρει τη βοήθεια που του ζητήθηκε και που μπορούσε να προσφέρει, χωρίς ο ίδιος να διατρέξει ουσιώδη κίνδυνο, τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

Άρθρο 289
Έμπρακτη μετάνοια και δικαστική άφεση της ποινής

1. Στις περιπτώσεις της παραγράφου 2 των άρθρων 264, 268, 270, 273, 275, 277 και 286 και της παραγράφου 3 του άρθρων 265, 279 και 285 ο υπαίτιος δεν τιμωρείται αν με τη θέλησή του αποτρέψει τον κίνδυνο ή με τη γρήγορη αναγγελία του προς τις αρχές δώσει αφορμή για την αποτροπή του.

2. Στις περιπτώσεις των εγκλημάτων του παρόντος κεφαλαίου το δικαστήριο μπορεί να κρίνει την πράξη ατιμώρητη αν ο υπαίτιος με τη θέλησή του αποτρέψει την εξέλιξη του κινδύνου ή με τη γρήγορη αναγγελία του προς τις αρχές δώσει αφορμή για την αποτροπή της.

ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ,
ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ
ΚΟΙΝΩΦΕΛΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

I. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Άρθρο 290
Επικίνδυνες παρεμβάσεις στην οδική συγκοινωνία

1. Όποιος διαταράσσει την ασφάλεια της συγκοινωνίας στους δρόμους:

α) με καταστροφή, βλάβη ή μετακίνηση εγκαταστάσεων ή οχη-

μάτων,

β) με τοποθέτηση ή διατήρηση εμποδίων,

γ) με αλλοίωση σημείων ή σημάτων ή με τοποθέτηση ή διατήρηση εσφαλμένων σημείων ή σημάτων, ή

δ) με άλλες, εξίσου επικίνδυνες για την ασφάλεια της συγκοινωνίας πράξεις, τιμωρείται: αα) με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν από την πράξη προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, ββ) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γγ) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν στην περίπτωση των στοιχείων α' ή β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη άλλου ή προκάλεσε βλάβη σε κοινωφελείς εγκαταστάσεις, δδ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου προκαλεί από αμέλεια τη διατάραξη της ασφάλειας της συγκοινωνίας από την οποία προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 290Α Επικίνδυνη οδήγηση

1. Όποιος κατά τη συγκοινωνία στους δρόμους ή στις πλατείες:

α) οδηγεί όχημα μοτολότι δεν είναι σε θέση να το πράξει με ασφάλεια εξαιτίας της κατανάλωσης οινοπνεύματος ή χρήσης ναρκωτικών ουσιών ή λόγω σωματικής ή πνευματικής εξάντλησης, ή β) οδηγεί όχημα σε εθνικές ή περιφερειακές οδούς αντίστροφα στο ρεύμα της εκάστοτε κατεύθυνσης ή σε πεζοδρόμους, πεζοδρόμια ή πλατείες, ή οδηγεί όχημα που είναι τεχνικά ανασφαλές ή με ανασφαλή τρόπο φορτωμένο ή προβαίνει κατά την οδήγηση σε επικίνδυνους ελιγμούς ή μετέχει σε αυτοσχέδιους αγώνες, τιμωρείται, αν δεν προβλέπονται βαρύτερες κυρώσεις σε άλλες διατάξεις:

αα) με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν από την πράξη προέκυψε κοινός κίνδυνος σε ξένα πράγματα, ββ) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γγ) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν στην περίπτωση των στοιχείων α' ή β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ή προκάλεσε βλάβη σε κοινωφελείς εγκαταστάσεις, δδ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Όποιος στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου οδηγεί επικίνδυνα από αμέλεια και από την πράξη του αυτή προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 291 Επικίνδυνες παρεμβάσεις στη συγκοινωνία μέσω σταθερής τροχιάς, πλοίων και αεροσκαφών

1. Όποιος διαταράσσει την ασφάλεια της συγκοινωνίας μέσω σταθερής τροχιάς, πλοίων ή αεροσκαφών

α) με καταστροφή, βλάβη ή μετακίνηση εγκαταστάσεων ή συγκοινωνιακών μέσων,

β) με τοποθέτηση ή διατήρηση εμποδίων,

γ) με αλλοίωση σημείων ή σημάτων ή με τοποθέτηση ή διατήρηση εσφαλμένων σημείων ή σημάτων, ή

δ) με παραβίαση των κανόνων τεχνικού ελέγχου ή ασφαλούς φόρτωσης των συγκοινωνιακών μέσων,

ε) με άλλες, εξίσου επικίνδυνες, για την ασφάλεια της συγκοινωνίας πράξεις

τιμωρείται: αα) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν από την πράξη προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα, ββ) με κάθειρξη έως δέκα έτη αν από την πράξη προέκυψε κίνδυνος για άνθρωπο, γγ) με κάθειρξη αν στην περίπτωση των στοιχείων α'

ή β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη ή προκάλεσε βλάβη σε εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας, δδ) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών αν στην περίπτωση του στοιχείου β' η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο άλλου. Αν προκλήθηκε ο θάνατος μεγάλου αριθμού ανθρώπων, το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει ισόβια κάθειρξη.

2. Με τις ίδιες ποινές κατά τις διακρίσεις των στοιχείων α' έως δ' της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται, εάν δεν προβλέπονται βαρύτερες κυρώσεις σε άλλες διατάξεις, όποιος οδηγεί όχημα σταθερής τροχιάς ή κυβερνά πλοίο ή αεροπλάνο χωρίς να είναι σε θέση να το πράξει με ασφάλεια εξαιτίας της κατανάλωσης οινοπνεύματος ή χρήσης ναρκωτικών ουσιών ή λόγω σωματικής ή πνευματικής εξάντλησης.

3. Όποιος στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων από αμέλεια προκαλεί τη διατάραξη της ασφάλειας της συγκοινωνίας ή οδηγεί επικίνδυνα και έτσι προέκυψε κοινός κίνδυνος για ξένα πράγματα ή για άνθρωπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 292 Παρακώλυση συγκοινωνιών

1. Όποιος παρεμποδίζει ή διαταράσσει σε μεγάλη έκταση ή για μεγάλο χρονικό διάστημα τη λειτουργία των κοινόχρηστων συγκοινωνιακών μέσων, και ιδίως μέσω σταθερής τροχιάς, πλοίου, αεροπλάνου ή λεωφορείου, τιμωρείται με φυλάκιση.

2. Αν η πράξη τελέστηκε από αμέλεια, επιβάλλεται χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

ΙΙ. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΚΟΙΝΟΦΕΛΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Άρθρο 292 Α Εγκλήματα κατά της ασφάλειας των τηλεφωνικών επικοινωνιών

1. Όποιος χωρίς δικαίωμα αποκτά πρόσβαση σε σύνδεση ή σε δίκτυο παροχής υπηρεσιών τηλεφωνίας ή σε σύστημα υλικού ή λογισμικού, που χρησιμοποιείται για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών, και με τον τρόπο αυτόν θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια των τηλεφωνικών επικοινωνιών, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή. Αν ο υπαίτιος της πράξης του προηγούμενου εδαφίου είναι ο εργαζόμενος ή συνεργάτης του παρόχου υπηρεσιών τηλεφωνίας, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

2. Ο πάροχος υπηρεσιών τηλεφωνίας ή ο νόμιμος εκπρόσωπος αυτού, ο οποίος παραβιάζει διάταξη κανονισμού της Αρχής Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ) ή όρο της Γενικής Άδειας ή του δικαιώματος χρήσης ραδιοσυχνότητας ή του δικαιώματος χρήσης αριθμού, που αναφέρονται στην ασφάλεια των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

3. Ο πάροχος υπηρεσιών τηλεφωνίας ή ο νόμιμος εκπρόσωπος αυτού ή ο κατά τον νόμο υπεύθυνος για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών, που παραλείπει να λάβει τα αναγκαία μέτρα για την αποτροπή πράξης της παραγράφου 1, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή, εφόσον η πράξη τελέστηκε ή έγινε απόπειρα τέλεσής της, ανεξάρτητα αν θα τιμωρηθεί ο υπαίτιος.

4. Αν ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος ή να προκαλέσει περιουσιακή ζημία σε άλλον, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή. Εφόσον το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ, ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή. Αν από τις πράξεις των προηγούμενων παραγράφων μπορεί να τεθούν σε κίνδυνο θεμελιώδεις αρχές και θεσμοί του Πολιτεύματος, όπως μνημονεύονται στο άρθρο 134 Α του Ποινικού Κώδικα ή απόρρητο που αναφέρεται στην ασφάλεια του κράτους ή στην ασφάλεια εγκαταστάσεων κοινής ωφέλειας, επιβάλλεται κάθειρξη.

5. Όποιος αθέμιτα διαθέτει στο εμπόριο ή με άλλον τρόπο

προσφέρει προς εγκατάσταση ειδικά τεχνικά μέσα για την τέλεση των πράξεων της παραγράφου 1 ή δημόσια διαφημίζει ή προσφέρει τις υπηρεσίες του για την τέλεσή τους τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 292B
Παρακώλυση λειτουργίας
πληροφοριακών συστημάτων

1. Όποιος χωρίς δικαίωμα παρεμποδίζει σοβαρά ή διακόπτει τη λειτουργία συστήματος πληροφοριών με την εισαγωγή, διαβίβαση, διαγραφή, καταστροφή, αλλοίωση ψηφιακών δεδομένων ή με αποκλεισμό της πρόσβασης στα δεδομένα αυτά, τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

2. Η πράξη της πρώτης παραγράφου τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή, αν τελέστηκε με τη χρήση εργαλείου που έχει σχεδιαστεί κατά κύριο λόγο για πραγματοποίηση επιθέσεων που επηρεάζουν μεγάλο αριθμό συστημάτων πληροφοριών ή επιθέσεων που προκαλούν σοβαρές ζημιές και ιδίως επιθέσεων που προκαλούν μεγάλης έκτασης ή για μεγάλο χρονικό διάστημα διατάραξη των υπηρεσιών των συστημάτων πληροφοριών, οικονομική ζημιά ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή σημαντική απώλεια δεδομένων, β) με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή, αν προκάλεσε σοβαρές ζημιές και ιδίως μεγάλης έκτασης ή για μεγάλο χρονικό διάστημα διατάραξη των υπηρεσιών των συστημάτων πληροφοριών, οικονομική ζημιά ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή σημαντική απώλεια δεδομένων και γ) με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, αν τελέστηκε κατά συστημάτων πληροφοριών που αποτελούν μέρος υποδομής για την προμήθεια του πληθυσμού με ζωτικής σημασίας αγαθά ή υπηρεσίες. Ως ζωτικής σημασίας αγαθά ή υπηρεσίες νοούνται ιδίως η εθνική άμυνα, η υγεία, οι συγκοινωνίες, οι μεταφορές και η ενέργεια.

Άρθρο 292Γ

Με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος χωρίς δικαίωμα και με σκοπό τη διάπραξη των εγκλημάτων του άρθρου 292B παράγει, πωλεί, προμηθεύεται προς χρήση, εισάγει, κατέχει, διανέμει ή με άλλο τρόπο διακινεί: α) συσκευές ή προγράμματα υπολογιστή, σχεδιασμένα ή προσαρμοσμένα κυρίως για το σκοπό της διάπραξης των εγκλημάτων του άρθρου 292 B, β) συνθηματικά ή κωδικούς πρόσβασης ή άλλα παρεμφερή δεδομένα με τη χρήση των οποίων είναι δυνατόν να αποκτηθεί πρόσβαση στο σύνολο ή μέρος ενός πληροφοριακού συστήματος.

Άρθρο 292Δ
Προσβολές του απορρήτου
των τηλεπικοινωνιών του κοινού

1. Όποιος χωρίς δικαίωμα αποκτά πρόσβαση σε σύνδεση ή σε δίκτυο παροχής στο κοινό υπηρεσιών τηλεφωνίας ή ηλεκτρονικής επικοινωνίας ή σε σύστημα υλικού ή λογισμικού που χρησιμοποιείται για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών, εάν από την πράξη μπορεί να προκύψει κοινός κίνδυνος για το απόρρητο του περιεχομένου τηλεφωνικών ή ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή των στοιχείων της θέσης ή κίνησης αυτών, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

2. Αν ο δράστης της πράξης της προηγούμενης παραγράφου είναι πάροχος υπηρεσιών τηλεφωνίας ή ηλεκτρονικής επικοινωνίας ή νόμιμος εκπρόσωπος αυτού ή μέλος της διοίκησης ή υπεύθυνος της διασφάλισης του απορρήτου ή εργαζόμενος ή συνεργάτης του παρόχου ή αποβλέπει να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 292E
Παρακώλυση των τηλεπικοινωνιών

1. Όποιος παρεμποδίζει ή διαταράσσει σε μεγάλη έκταση ή

για μεγάλο χρονικό διάστημα τη λειτουργία εγκατάστασης παροχής στο κοινό υπηρεσιών τηλεφωνίας ή ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ιδίως του διαδικτύου με αθέμιτη παρέμβαση σε πράγμα ή σε σύστημα πληροφοριών ή σε ηλεκτρονικά δεδομένα που εξυπηρετούν τη λειτουργία αυτής, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Η παράγραφος 2 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζεται και για την πράξη της παραγράφου 1.

3. Αν η πράξη τελέστηκε από αμέλεια, επιβάλλεται χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

Άρθρο 293
Παρακώλυση της λειτουργίας
άλλων κοινωφελών εγκαταστάσεων

1. Όποιος παρεμποδίζει ή διαταράσσει σε μεγάλη έκταση ή για μεγάλο χρονικό διάστημα τη λειτουργία εγκατάστασης που εξυπηρετεί την παροχή στο κοινό:

α) ταχυδρομικών υπηρεσιών,

β) νερού, φωτισμού, φυσικού αερίου, θερμότητας ή κινητήριας δύναμης με αθέμιτη παρέμβαση σε πράγμα ή σε σύστημα πληροφοριών ή σε ηλεκτρονικά δεδομένα που εξυπηρετούν τη λειτουργία της εγκατάστασης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Η παράγραφος 2 του άρθρου 292B εφαρμόζεται και για την πράξη της παραγράφου 1.

3. Αν από την πράξη προκλήθηκε κατάσταση κοινής ανάγκης, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη.

4. Αν η πράξη τελέστηκε από αμέλεια, επιβάλλεται φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή.

Άρθρα 294 – 297
(καταργούνται)

Άρθρο 298

Έμπρακτη μετάνοια και δικαστική άφεση της ποινής

1. Η διάταξη του άρθρου 289 παρ. 1 έχει ανάλογη εφαρμογή και στις περιπτώσεις των παραγράφων 2 των άρθρων 290, 290 A, 291, 292.

2. Η διάταξη του άρθρου 289 παρ. 2 έχει ανάλογη εφαρμογή και στα εγκλήματα αυτού του κεφαλαίου.

ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ

I. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΒΛΑΒΗΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Άρθρο 299
Ανθρωποκτονία με δόλο

1. Όποιος σκότωσε άλλον τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

2. Αν η πράξη αποφασίστηκε και εκτελέστηκε σε βρασμό ψυχικής ορμής, επιβάλλεται κάθειρξη.

Άρθρο 300
Ανθρωποκτονία κατ' απαίτηση

Όποιος αποφάσισε και εκτέλεσε ανθρωποκτονία ύστερα από σπουδαία και επίμονη απαίτηση του θύματος και από οίκτο γι' αυτόν που έπασχε από ανίατη ασθένεια τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 301
Συμμετοχή σε αυτοκτονία

Όποιος κατέπεισε άλλον να αυτοκτονήσει, αν τελέστηκε η αυτοκτονία ή έγινε απόπειρά της, καθώς και όποιος έδωσε βοήθεια κατά την τέλεσή της, η οποία διαφορετικά δεν θα ήταν εφικτή, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 302
Ανθρωποκτονία από αμέλεια

Όποιος από αμέλεια σκότωσε άλλον, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

Άρθρο 303
Παιδοκτονία

Μητέρα που με πρόθεση σκότωσε το παιδί της κατά ή μετά τον τοκετό, αλλά ενώ εξακολουθούσε ακόμη η διατάραξη του οργανισμού της από αυτόν, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

II. ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΤΟΥ ΕΜΒΡΥΟΥ

Άρθρο 304
Διακοπή της κύησης

1. Όποιος χωρίς τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει την κύηση τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

2. Όποιος με τη συναίνεση της εγκύου ή των προσώπων που έχουν τη γονική μέριμνα ή επιμέλεια της αν αυτή είναι ανίκανη να συναιέσει, διακόπτει την εγκυμοσύνη της, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή και αν ενεργεί κατ' επάγγελμα, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή. Με την ίδια ποινή, μειωμένη κατά το μέτρο του άρθρου 83, τιμωρείται και όποιος προμηθεύει σε έγκυο τα μέσα για τη διακοπή της εγκυμοσύνης της, εφόσον έγινε τουλάχιστον απόπειρα αυτής.

3. Έγκυος που μετά την εικοστή τέταρτη εβδομάδα της κύησης διακόπτει την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει τιμωρείται με φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή.

4. Δεν είναι άδικη πράξη η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που ενεργείται από την έγκυο ή με τη συναίνεση των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 από γιατρό μαιευτήρα γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου, σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα, αν συντρέχει μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) Δεν έχουν συμπληρωθεί δώδεκα εβδομάδες εγκυμοσύνης.
- β) Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί και δεν έχουν συμπληρωθεί δεκαεννέα εβδομάδες εγκυμοσύνης.

γ) Έχουν διαπιστωθεί, με τα μέσα προγεννητικής διάγνωσης, ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού ή υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται σχετική βεβαίωση και του κατά περίπτωση αρμόδιου γαιτρού.

5. Με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος κατά την πραγματοποίηση προγεννητικού ελέγχου μετά την εικοστή εβδομάδα της κύησης ή κατά τη διάρκεια του τοκετού και πριν από την εμφάνιση του παιδιού στον εξωτερικό κόσμο, προκαλεί με αμέλεια διακοπή της κύησης ή βαριά βλάβη στο έμβryo, που έχει ως αποτέλεσμα τον θάνατο του νεογνού.

Άρθρο 304A
Σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού

1. Όποιος βαιοπραγεί σε βάρος εγκύου ή της χορηγεί φάρμακα ή άλλες ουσίες, με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβryo ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιάς του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Επιβάλλεται φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή αν ο υπαίτιος έχει αμέλεια ως προς το αποτέλεσμα αυτό της πράξης του.

2. Με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος κατά την πραγματοποίηση προγεννητικού ελέγχου μετά την εικοστή εβδομάδα της κύησης ή κατά τη διάρκεια του τοκετού και πριν από την εμφάνιση του παιδιού στον εξωτερικό

κόσμο προκαλεί από αμέλεια του βαριά βλάβη στο έμβryo ή γίνεται υπαίτιος στο να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιάς του.

Άρθρο 305
(Καταργείται)

III. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΔΥΝΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Άρθρο 306
Έκθεση

1. Όποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος υπαίτια τραυμάτισε, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

2. Αν η πράξη προκάλεσε στον παθόντα: α) βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, β) θάνατο, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη.

Άρθρο 307
Παράλειψη προσφοράς βοήθειας

Όποιος παραλείπει να σώσει άλλον από κίνδυνο ζωής, αν και μπορεί να το πράξει χωρίς κίνδυνο της δικής του ζωής ή υγείας, τιμωρείται φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

ΔΕΚΑΤΟ ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΚΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 308
Σωματική βλάβη

1. Όποιος προξενεί σε άλλον σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή. Αν η κάκωση ή βλάβη της υγείας που του προξένησε είναι εντελώς ελαφρά, τιμωρείται με παροχή κοινωφελούς εργασίας.

2. Για τη δίωξη της πράξης της προηγούμενης παραγράφου απαιτείται έγκληση, εκτός αν ο παθών είναι δημόσιος υπάλληλος και η πράξη τελέστηκε κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του ή για λόγους σχετικούς με την εκτέλεσή της, οπότε η δίωξη είναι αυτεπάγγελτη.

3. Η σωματική βλάβη της παραγράφου 1 δεν είναι άδικη, όταν επιχειρείται με τη συναίνεση του παθόντος και δεν προσκρούει στα χρηστά ήθη.

4. Ο υπαίτιος της πράξης της παραγράφου 1 είναι δυνατό να απαλλαγεί από κάθε ποινή αν παραισώθηκε στην πράξη από δικαιολογημένη αγανάκτηση, εξαιτίας μιας αμέσως προηγούμενης πράξης που τέλεσε ο παθών εναντίον του ή ενώπιόν του και που ήταν ιδιαίτερα σκληρή ή βάνανση.

Άρθρο 309
Επικίνδυνη σωματική βλάβη

Αν η πράξη του προηγούμενου άρθρου τελέστηκε με τρόπο που μπορούσε να προκαλέσει στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 310
Βαριά σωματική βλάβη

1. Όποιος προκαλεί σε άλλον βαριά σωματική βλάβη τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Αν επεδίωκε την πρόκληση της βαριάς σωματικής βλάβης, τιμωρείται κάθειρξη έως δέκα έτη.

2. Βαριά σωματική βλάβη υπάρχει ιδίως αν η πράξη προξένησε στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά και μακροχρόνια αρρώστια ή σοβαρό ακρωτηριασμό ή αν τον εμπόδισε σημαντικά και για πολύ χρόνο να χρησιμοποιεί το σώμα ή τη διάνοιά του.

Άρθρο 311
Θανατηφόρα σωματική βλάβη

Αν η σωματική βλάβη είχε επακόλουθο το θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη.

Άρθρο 312
Σωματική βλάβη αδυνάμων ατόμων

1. Όποιος προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας σε ανήλικο ή σε πρόσωπο που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του, εφόσον τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται υπό την επιμέλεια ή την προστασία του δράστη βάσει νόμου, δικαστικής απόφασης ή πραγματικής κατάστασης, συνοικούν με τον δράστη ή έχουν μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας, τιμωρείται: α) για την πράξη του άρθρου 308 παρ. 1 εδάφιο α', με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, β) για την πράξη του άρθρου 309, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, γ) για την πράξη του άρθρου 310 παρ. 1 εδ. α', με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και αν επεδίωκε την πρόκληση βαριάς σωματικής βλάβης, με κάθειρξη και δ) για την πράξη του άρθρου 311, με κάθειρξη.

2. Οι ίδιες ποινές επιβάλλονται όταν η πράξη τελείται σε βάρος συζύγου κατά τη διάρκεια του γάμου ή σε βάρος συντρόφου κατά τη διάρκεια της συμβίωσης. Η τέλεση της πράξης σε βάρος εγκύου συνιστά επιβαρυντική περίπτωση.

3. Με την πρόκληση σωματικής βλάβης σε βάρος ανηλίκου κατά την παράγραφο 1 στοιχείο α' εξομοιώνεται και η τέλεση των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων ενώπιον ανηλίκου.

4. Με την πρόκληση σωματικής βλάβης κατά την παράγραφο 1 στοιχείο γ' εξομοιώνεται και η μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση σε βάρος των προσώπων της πρώτης παραγράφου.

Άρθρο 313
Συμπλοκή

Αν εξαιτίας συμπλοκής ή επίθεσης που έγινε από πολλούς επήλθε θάνατος ή βαριά σωματική βλάβη ανθρώπου, καθένας από εκείνους που πήραν μέρος στη συμπλοκή ή στην επίθεση τιμωρείται για μόνη τη συμμετοχή του σε αυτή με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή, εκτός αν έχει εμπλακεί χωρίς υπαιτιότητά του.

Άρθρο 314
Σωματική βλάβη από αμέλεια

1. Όποιος από αμέλεια προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας άλλου τιμωρείται με παροχή κοινωφελούς εργασίας ή χρηματική ποινή ή φυλάκιση έως δύο έτη. Αν η σωματική βλάβη που προκλήθηκε είναι εντελώς ελαφρά, επιβάλλεται παροχή κοινωφελούς εργασίας ή χρηματική ποινή.

2. Για την ποινική δίωξη της πράξης της προηγούμενης παραγράφου απαιτείται έγκληση. Η δίωξη είναι αυτεπάγγελτη αν ο υπαίτιος ήταν οδηγός οχήματος ή υπόχρεος λόγω της υπηρεσίας ή του επαγγέλματός του να καταβάλει ιδιαίτερη επιμέλεια ή προσοχή. Όταν ο υπαίτιος οδηγός οχήματος δεν μεταφέρει επιβιβαστές ή πράγματα με σκοπό βιοπορισμού, η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, ο εισαγγελέας όμως με διάταξή του απέχει από την ποινική δίωξη αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του δράστη. Αν η δήλωση υποβληθεί μετά την άσκηση ποινικής δίωξης, το δικαστήριο παύει οριστικά αυτήν.

Άρθρο 315

Όποιος καταπαύει γυναίκα να υποβληθεί σε ακρωτηριασμό των γεννητικών της οργάνων τιμωρείται με φυλάκιση.

ΔΕΚΑΤΟ ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
(Καταργήθηκε)

Άρθρα 316 - 321
(Καταργήθηκαν)

ΔΕΚΑΤΟ ΟΓΔΩΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Άρθρο 322
Αρπαγή

1. Όποιος με εξαπάτηση, βία ή απειλή βίας συλλαμβάνει, απάγει ή παράνομα κατακρατεί άλλον, έτσι ώστε να τον αποστερεί από την προστασία της πολιτείας και ιδίως όποιος περιάγει άλλον σε ομηρία ή σε άλλη παρόμοια κατάσταση στέρησης της ελευθερίας, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Αν η πράξη έγινε με σκοπό να εξαναγκαστεί ο παθών ή κάποιος άλλος σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για την οποία δεν υπάρχει υποχρέωσή του, επιβάλλεται κάθειρξη, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με βάση τους κανόνες της συρροής.

2. Με κάθειρξη τιμωρείται η πράξη της παραγράφου 1 εδ. α', ακόμα κι όταν έγινε χωρίς τη χρήση των μέσων που αναφέρονται σε αυτή, όταν τελείται από υπάλληλο ή από πρόσωπα ή ομάδες προσώπων που ενεργούν με την άδεια, υποστήριξη ή συναίνεση κρατικής αρχής, εφόσον ακολουθείται από άρνηση παραδοχής της στέρησης της ελευθερίας ή από απόκρουση της τύχης ή του τόπου όπου βρίσκεται το θύμα (βίαιη εξαφάνιση). Αποτελεί επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση της πράξης σε βάρος εγκύου, ανηλίκου ή ατόμου που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του.

3. Τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, όποιος, ως προϊστάμενος, έδωσε εντολή για την τέλεση της πράξης της προηγούμενης παραγράφου, εφόσον αυτή τελέστηκε ή έγινε απόπειρά της.

4. Όποιος ως προϊστάμενος δεν έλαβε όλα τα αναγκαία και εύλογα μέτρα, εντός της εξουσίας του, για την πρόληψη ή την καταστολή της τέλεσης μιας πράξης βίαιης εξαφάνισης ή για την παραπομπή της πράξης αυτής στις αρμόδιες αρχές προς έρευνα και ποινική δίωξη τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, εάν η πράξη του δεν τιμωρείται βαρύτερα κατά τις διατάξεις περί συμμετοχής.

5. Η επίκληση των άρθρων 20 έως 25 δεν μπορεί να άρει τον άδικο χαρακτήρα των πράξεων των παραγράφων 2 και 3.

6. Η καταδίκη υπαλλήλου για τις πράξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 επισύρει αυτοδικαίως αποστέρηση της θέσης που κατέχει. Εάν οι πράξεις αυτές τελούνται υπό καθεστώς σφετερισμού του δημοκρατικού πολιτεύματος, η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει μόλις αποκατασταθεί η νόμιμη εξουσία.

Άρθρα 322Α - 323
(Καταργούνται)

Άρθρο 323Α
Εμπορία ανθρωπών

1. Όποιος με τη χρήση βίας, απειλής βίας ή άλλων εξαναγκαστικών μέσων ή με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας, στρατολογεί, απάγει, μεταφέρει, κατακρατεί παράνομα, υποθάλλει, παραδίδει ή παραλαμβάνει άλλον με σκοπό την εκμετάλλευσή του, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος και αν, για να επιτύχει τον ίδιο σκοπό, τελεί τις πράξεις της προηγούμενης παραγράφου αποσπώντας τη συναίνεση άλλου με τη χρήση απατηλών μέσων ή παρασύροντάς τον εκμεταλλευσόμενος την ευάλωτη θέση στην οποία βρίσκεται.

3. Με κάθειρξη και χρηματική ποινή τιμωρείται η πράξη των προηγούμενων παραγράφων όταν: α) τελείται κατ' επάγγελμα, β) τελείται από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει

ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη, γ) συνδέεται με την παράνομη είσοδο, παραμονή ή έξοδο του παθόντος από τη χώρα ή δ) είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος. Επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, αν η πράξη είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο.

4. Με τις ποινές της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται η πράξη των παραγράφων 1 και 2 όταν στρέφεται κατά ανήλικου, ακόμα κι όταν τελείται χωρίς τη χρήση των μέσων που αναφέρονται σε αυτές. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται και όποιος, με τα μέσα των παραγράφων 1 και 2 στρατολογεί ανήλικο με σκοπό τη χρησιμοποίησή του σε ένοπλες επιχειρήσεις.

5. Η έννοια της «εκμετάλλευσης» στις προηγούμενες παραγράφους περιλαμβάνει τον πορισμό παράνομου περιουσιακού οφέλους από: α) την υπαγωγή του σε καθεστώς δουλείας ή σε παρεμφερείς προς τη δουλεία πρακτικές, β) την υπαγωγή του σε καθεστώς ειλωτείας, γ) την εργασία ή την παιδεία του θύματος (εργασιακή εκμετάλλευση), δ) την τέλεση εγκληματικών πράξεων από αυτό, ε) την αφαίρεση κυττάρων, ιστών ή οργάνων του σώματός του, στ) την τέλεση από αυτό γενετήσιων πράξεων, πραγματικών ή προσποητών, ή την παροχή εργασίας ή υπηρεσιών που έχουν ως αποκλειστικό σκοπό τη γενετήσια διέγερση (γενετήσια εκμετάλλευση) ή ζ) τον εξαναγκασμό του σε τέλεση γάμου.

6. Με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος εν γνώσει, χωρίς να χρησιμοποιεί τα μέσα των παραγράφων 1 και 2, προσλαμβάνει στην εργασία του πρόσωπο που είναι θύμα εμπορίας, δέχεται τις υπηρεσίες του προσώπου αυτού, τελεί μαζί του γενετήσια πράξη ή δέχεται τα έσοδα από την εκμετάλλευσή του.

7. Τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή όποιος, χωρίς να χρησιμοποιεί τα μέσα των παραγράφων 1 και 2, εξωθεί σε παιδεία ανήλικους, με σκοπό την εκμετάλλευση των εσόδων τους.

8. Για όποιον καταγγέλλει αξιόποινες πράξεις που τελέστηκαν σε βάρος του από υπαίτιους των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, εφόσον η καταγγελία πιθανολογείται βάσιμη, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη για παραβάσεις του νόμου περί αλλοδαπών και περί εκδιδομένων με αμοιβή προσώπων, καθώς και για παραβάσεις λόγω συμμετοχής τους σε εγκληματικές δραστηριότητες, εφόσον η συμμετοχή αυτή ήταν άμεση συνένπεια του γεγονότος ότι ήταν παθόντες των αδικημάτων των προηγούμενων παραγράφων, ώσπου να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση για τις πράξεις που καταγγέθηκαν. Αν η καταγγελία αποδειχθεί βάσιμη, η αποχή από την ποινική δίωξη γίνεται οριστική.

Άρθρο 323B
(Καταργείται)

Άρθρο 324
Αρπαγή ανηλίκων

1. Όποιος αφαιρεί ανήλικο από τους γονείς, τους επιτρόπους ή από οποιονδήποτε δικαιούτα να μεριμνήσει για το πρόσωπο του ή όποιος υποστηρίζει την εκούσια διαφυγή του ανήλικου από την εξουσία των παραπάνω προσώπων τιμωρείται με φυλάκιση. Αν ο ανήλικος από τη στέρηση της επιμέλειας διέτρεξε σοβαρό κίνδυνο ζωής ή βαριάς βλάβης της υγείας του, ο δράστης τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

2. Αν ο ανήλικος δεν έχει συμπληρώσει τα δεκατέσσερα έτη, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη, εκτός εάν η πράξη τελέστηκε από ανιόντα, οπότε εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος. Σε κάθε περίπτωση, αν ο υπαίτιος τέλεσε την πράξη από κερδοσκοπία ή με σκοπό να μεταχειριστεί τον ανήλικο σε ανήθικες ασχολίες ή να επιτύχει τη μεταβολή της οικογενειακής τάξης του ανήλικου επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη.

3. Αν ο υπαίτιος των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων είχε σκοπό να εισπράξει λύτρα ή να εξαναγκάσει άλλον σε πράξη ή παράλειψη, επιβάλλεται κάθειρξη. Στην περίπτωση που ο δράστης με τη θέλησή του και προτού εκπληρωθεί οποιοσδήποτε όρος ή αξιωσή του απελευθέρωσε και απέδωσε υγιά και

σώο τον ανήλικο επιβάλλεται φυλάκιση.

Άρθρο 325
Παράνομη κατακράτηση

Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις των άρθρων 322 και 323Α, απαγει ή κατακρατεί άλλον χωρίς τη θέλησή του ή του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία της κίνησής του τιμωρείται με φυλάκιση ή χρηματική ποινή και αν η κατακράτηση διήρκεσε επί μακρό χρονικό διάστημα ή τελέστηκε κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 6 του Συντάγματος, με φυλάκιση τουλάχιστον δυο ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρα 326 - 329
(Καταργούνται)

Άρθρο 330
Παράνομη βία

1. Όποιος με σωματική βία ή απειλή σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης εξαναγκάζει άλλον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για τις οποίες ο παθών δεν έχει υποχρέωση, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, ανεξάρτητα αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον εκείνου που απειλείται ή κάποιου από τους οικείους του.

2. Αν η πράξη προηγούμενης παραγράφου τελείται σε βάρος ανήλικου ή προσώπου που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του, εφόσον τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται υπό την επιμέλεια ή την προστασία του δράστη βάσει νόμου, δικαστικής απόφασης ή πραγματικής κατάστασης, συνοικούν με τον δράστη ή έχουν μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Η ίδια ποινή επιβάλλεται όταν η πράξη τελείται σε βάρος συζύγου κατά τη διάρκεια του γάμου ή σε βάρος συντρόφου κατά τη διάρκεια της συμβίωσης.

Άρθρο 331
Αυτοδικία

Όποιος ασκεί αυθαίρετα αξίωση σχετική με δικαίωμα που ή το έχει πραγματικά ή από πεποίθηση το οικειοποιείται τιμωρείται με παροχή κοινωφελούς εργασίας ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 332
(Καταργείται)

Άρθρο 333
Απειλή

1. Όποιος προκαλεί σε άλλον τρόμο ή ανησυχία απειλώντας αυτόν με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή. Με την ποινή του προηγούμενου εδαφίου τιμωρείται και όποιος, χωρίς απειλή βίας ή άλλης παράνομης πράξης, προκαλεί σε άλλον τρόμο ή ανησυχία με την επίμονη καταδίωξη ή παρακολούθησή του, όπως ιδίως με την επιδίωξη διαρκούς επαφής με τη χρήση τηλεπικοινωνιακού ή ηλεκτρονικού μέσου ή με επανειλημμένες επισκέψεις στο οικογενειακό, κοινωνικό ή εργασιακό περιβάλλον αυτού, παρά την εκφρασμένη αντίθετη βούλησή του.

2. Επιβάλλεται φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν η πράξη τελείται σε βάρος ανήλικου ή προσώπου που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του, εφόσον τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται υπό την επιμέλεια ή την προστασία του δράστη βάσει νόμου, δικαστικής απόφασης ή πραγματικής κατάστασης, συνοικούν με αυτόν ή έχουν με αυτόν σχέση εργασίας ή υπηρεσίας. Η ίδια ποινή επιβάλλεται όταν η πράξη τελείται σε βάρος συζύγου κατά τη διάρκεια του γάμου ή σε βάρος συντρόφου κατά τη διάρκεια της συμβίωσης.

3. Για την ποινική δίωξη της πράξης της παραγράφου 1 απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 334
Διατάραξη οικιακής ειρήνης

1. Όποιος εισέρχεται παράνομα ή παραμένει παρά τη θέληση του δικαιούχου στην κατοικία άλλου ή στο χώρο που αυτός χρησιμοποιεί για την εργασία του ή σε χώρο περικλεισμένο που αυτός κατέχει τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Οι πιο πάνω πράξεις ή πράξεις βίας εναντίον προσώπων ή πραγμάτων, καθώς και πράξεις φθοράς ξένης ιδιοκτησίας, που γίνονται με σκοπό να παρεμποδίσουν την έκδοση και την ελεύθερη κυκλοφορία εφημερίδων ή περιοδικών, καθώς και την ελεύθερη κυκλοφορία βιβλίων, τιμωρούνται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

3. Για την ποινική δίωξη της πράξης της παραγράφου 1 απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 335
(Καταργείται)

ΔΕΚΑΤΟ ΕΝΑΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΖΩΗΣ

Άρθρο 336
Βιασμός

1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης τιμωρείται με κάθειρξη.

2. Γενετήσια πράξη είναι η συνουσία και οι ίσης βαρύτητας με αυτήν πράξεις.

3. Αν η γενετήσια πράξη έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

4. Αν κάποια από τις πράξεις των προηγούμενων παραγράφων είχε ως συνέπεια τον θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1, επιχειρεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

Άρθρο 337
Προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας

1. Όποιος με χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα, με προτάσεις που αφορούν γενετήσιες πράξεις, με γενετήσιες πράξεις που τελούνται ενώπιον άλλου ή με επίδειξη των γεννητικών του οργάνων, προσβάλλει βίαια την τιμή άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

2. Με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος των δώδεκα ετών.

3. Ενήλικος, ο οποίος μέσω διαδικτύου ή άλλων μέσων ή τεχνολογιών πληροφορικής αποκτά επαφή με πρόσωπο που δεν συμπλήρωσε τα δέκα πέντε έτη και με χειρονομίες ή προτάσεις, προσβάλλει την τιμή του ανήλικου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Αν επακολούθησε συνάντηση ο ενήλικος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών.

4. Όποιος προβαίνει σε χειρονομίες γενετήσιου χαρακτήρα ή διατυπώνει προτάσεις για τέλεση γενετήσιων πράξεων σε πρόσωπο που εξαρτάται εργασιακά από αυτόν ή εκμεταλλεόμενος την ανάγκη ενός προσώπου να εργαστεί, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 338
Κατάχρηση ανικάνου προς αντίσταση
σε γενετήσια πράξη

1. Όποιος με κατάχρηση της διανοητικής ή σωματικής αναπηρίας άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία ανικανότητάς του να αντισταθεί ενεργεί με αυτόν γενετήσια πράξη τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη.

2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη.

Άρθρο 339
Γενετήσιες πράξεις με ανήλικους ή ενώπιόν τους

1. Όποιος ενεργεί γενετήσια πράξη με πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί βαρύτερα με το άρθρο 351Α, ως εξής: α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη, β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη έως δέκα έτη και γ) αν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

2. Οι γενετήσιες πράξεις μεταξύ ανήλικων κάτω των δεκαπέντε ετών δεν τιμωρούνται, εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη των τριών ετών, οπότε μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.

3. Όποιος εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο, που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, να παρίσταται σε γενετήσια πράξη μεταξύ άλλων, χωρίς να συμμετέχει σε αυτήν, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή αν ο ανήλικος είναι μικρότερος των δεκατεσσάρων ετών και με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του.

Άρθρα 340 - 341
(Καταργούνται)

Άρθρο 342
Κατάχρηση ανήλικων

1. Ο ενήλικος ο οποίος ενεργεί γενετήσιες πράξεις με ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη,

γ) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη ως δέκα έτη.

2. Ο ενήλικος ο οποίος απευθύνει χειρονομίες, προτάσεις ή εξιστορεί ή απεικονίζει ή παρουσιάζει πράξεις γενετήσιου χαρακτήρα σε ανήλικο, τον οποίον του έχουν εμπιστευθεί για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

Άρθρο 343
Κατάχρηση σε γενετήσια πράξη

Με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή τιμωρούνται: α) όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, με κατάχρηση σχέσης εργασιακής εξάρτησης οποιασδήποτε φύσης, β) όποιος υποχρεώνει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης, εκμεταλλεόμενος την άμεση ανάγκη του να εργασθεί, γ) οι διορισμένοι ή οπωσδήποτε εργαζόμενοι σε φυλακές ή άλλα κρατητήρια, σε αστυνομικές υπηρεσίες, σε σχολές, παιδαγωγικά ιδρύματα, νοσοκομεία, κλινικές ή κάθε είδους θεραπευτικά καταστήματα ή σε άλλα ιδρύματα προ-

ορισμένα να περιθάλπουν πρόσωπα που έχουν ανάγκη από βοήθεια αν, με κατάχρηση της θέσης τους, υποχρεώσουν σε γενετήσια πράξη πρόσωπο που έχει εισαχθεί σε αυτά τα ιδρύματα.

Άρθρο 344 Έγκληση

Στις περιπτώσεις του άρθρου 343 στοιχεία α' και β' για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση του παθόντος. Στις περιπτώσεις των άρθρων 336 και 343 στοιχείο γ' η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, αλλά αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη ή, αν αυτή έχει ασκηθεί, να εισαγάγει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη.

Άρθρο 345 Γενετήσια πράξη μεταξύ συγγενών

1. Η γενετήσια πράξη μεταξύ συγγενών εξ αίματος ή από υιοθεσία, ανιούσας και κατιούσας γραμμής και μεταξύ αμφιθαλών ή ετεροθαλών αδελφών τιμωρείται: α) ως προς τους ανιόντες με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, β) ως προς τους κατιόντες με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή και γ) μεταξύ αδελφών με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Συγγενείς κατιούσας γραμμής ή αδελφοί μπορούν να απαλλαγούν από κάθε ποινή, αν κατά τον χρόνο της πράξης δεν είχαν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος.

Άρθρα 346 - 347 (Καταργούνται)

Άρθρο 348 Διευκόλυνση προσβολών της ανηλικότητας

1. Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία επιχειρεί να διευκολύνει, έστω και συγκαλυμμένα, με τη δημοσίευση αγγελίας ή εικόνας ή αριθμού τηλεφωνικής σύνδεσης ή με τη μετάδοση ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο τη γενετήσια πράξη με ανήλικο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

2. Όποιος οργανώνει, χρηματοδοτεί, κατευθύνει, εποπτεύει, διαφημίζει ή μεσολαβεί με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο σε διενέργεια ταξιδιών με σκοπό από τους μετέχοντες σε αυτά την τέλεση γενετήσιων πράξεων σε βάρος ανηλίκου, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Όποιος με τον παραπάνω σκοπό μετέχει σε ταξίδια του προηγούμενου εδαφίου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, ανεξάρτητα από την ευθύνη του για την τέλεση άλλων αξιόποινων πράξεων.

Άρθρο 348Α Πορνογραφία ανηλίκων

1. Όποιος με πρόθεση παράγει, διανέμει, δημοσιεύει, επιδεικνύει, εισάγει στην Επικράτεια ή εξάγει από αυτήν, μεταφέρει, προσφέρει, πωλεί ή με άλλον τρόπο διαθέτει, αγοράζει, προμηθεύεται, αποκτά ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει ή μεταδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Όποιος με πρόθεση παράγει, προσφέρει, πωλεί ή με οποιονδήποτε τρόπο διαθέτει, διανέμει, διαβιβάζει, αγοράζει, προμηθεύεται ή κατέχει υλικό παιδικής πορνογραφίας ή διαδίδει πληροφορίες σχετικά με την τέλεση των παραπάνω πράξεων, μέσω πληροφοριακών συστημάτων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

3. Υλικό παιδικής πορνογραφίας, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων συνιστά η αναπαράσταση ή η πραγματική ή η εικονική αποτύπωση σε ηλεκτρονικό ή άλλο υλικό φορέα των γεννητικών οργάνων ή του σώματος εν γένει του ανηλίκου, κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση, καθώς

και της πραγματικής ή εικονικής γενετήσιας πράξης που διενεργείται από ή με ανήλικο.

4. Οι πράξεις των παραγράφων 1 και 2 τιμωρούνται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή:

α. αν τελέστηκαν κατ' επάγγελμα,

β. αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας συνδέεται με την εκμετάλλευση της ανάγκης, της ψυχικής ή της διανοητικής ασθένειας ή της σωματικής δυσλειτουργίας, λόγω οργανικής νόσου ανηλίκου ή με την άσκηση ή απειλή χρήσης βίας ανηλίκου ή με τη χρησιμοποίηση ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος ή αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας εξέθεσε τη ζωή του ανηλίκου σε σοβαρό κίνδυνο και

γ. αν δράστης της παραγωγής του υλικού παιδικής πορνογραφίας είναι πρόσωπο στο οποίο έχουν εμπιστευθεί ανήλικο για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει, έστω και προσωρινά.

5. Αν η παραγωγή του υλικού της παιδικής πορνογραφίας συνδέεται με τη χρησιμοποίηση ανηλίκου που δεν έχει συμπληρώσει το δωδέκατο έτος της ηλικίας του, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή. Η ίδια ποινή επιβάλλεται αν η πράξη των περιπτώσεων β' και γ' της προηγούμενης παραγράφου είχε ως αποτέλεσμα τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος, αν δε αυτή είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή.

6. Όποιος εν γνώσει αποκτά πρόσβαση σε υλικό παιδικής πορνογραφίας μέσω πληροφοριακών συστημάτων, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 348Β Προσέλκυση παιδιών για γενετήσιους λόγους

Όποιος με πρόθεση, μέσω πληροφοριακών συστημάτων, προτίνει σε ανήλικο που δεν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε έτη, να συναντήσει τον ίδιο ή τρίτο, με σκοπό τη διάπραξη σε βάρος του ανηλίκου των αδικημάτων των άρθρων 339 παρ. 1 και 2 ή 348Α, όταν η πρόταση αυτή ακολουθείται από περαιτέρω πράξεις που οδηγούν σε μία τέτοια συνάντηση, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 348Γ Πορνογραφικές παραστάσεις ανηλίκων

1. Όποιος εξωθεί ή παρασύρει ανήλικο προκειμένου να συμμετάσχει σε πορνογραφικές παραστάσεις ή διοργανώνει αυτές, τιμωρείται ως εξής:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη,

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη έως δέκα έτη, γ) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Όποιος εν γνώσει, έχοντας καταβάλει σχετικό αντίτιμο, παρακολουθεί πορνογραφική παράσταση στην οποία συμμετέχουν ανήλικοι τιμωρείται στις περιπτώσεις α' και β' του προηγούμενου εδαφίου με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και στην περίπτωση γ' με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

2. Εφόσον οι πράξεις της προηγούμενης παραγράφου τελέστηκαν με τη χρήση βίας ή απειλής, προκειμένου να συμμετάσχει ανήλικος σε πορνογραφικές παραστάσεις ή με σκοπό την επιδίωξη οικονομικού οφέλους από αυτές, επιβάλλεται: α) στην περίπτωση α' της προηγούμενης παραγράφου κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, β) στην περίπτωση β' κάθειρξη, γ) στην περίπτωση γ' κάθειρξη έως δέκα έτη.

3. Πορνογραφική παράσταση, κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων, συνιστά η οργανωμένη απευθείας έκθεση, που προορίζεται για θέαση ή ακρόαση, μεταξύ άλλων και με χρήση της τεχνολογίας των πληροφοριών και επικοινωνιών:

α) ανηλίκου που επιδιώκεται σε πραγματική ή εικονική πράξη γενετήσιου χαρακτήρα ή

β) των γεννητικών οργάνων ή του σώματος εν γένει του ανηλίκου κατά τρόπο που προδήλως προκαλεί γενετήσια διέγερση.

Άρθρο 348Δ
Γενική διάταξη

Οι διατάξεις των άρθρων 339, 342, 348, 348Α, 348Β, 348Γ, 349 και 351Α εφαρμόζονται και για πράξεις που τέλεσε ημεδαπός στην αλλοδαπή, ανεξάρτητα αν ήταν αξιόποινες και κατά τους νόμους της χώρας που τελέστηκαν.

Άρθρο 349
Μαστροπεία

1. Όποιος, για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων, προάγει ή εξωθεί στην πορνεία ανήλικο ή υποθάλπει ή εξαναγκάζει ή διευκολύνει ή συμμετέχει στην πορνεία ανηλίκων, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Με κάθειρξη και χρηματική ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος αν το έγκλημα τελέστηκε: α) εναντίον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών, β) με απατηλά μέσα, γ) από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή από άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή, δ) από υπάλληλο ο οποίος κατά την άσκηση της υπηρεσίας του ή επωφελούμενος από την ιδιότητά του αυτή διαπράττει ή συμμετέχει με οποιονδήποτε τρόπο στην πράξη, ε) με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, στ) με προσφορά ή υπόσχεση πληρωμής χρημάτων ή οποιουδήποτε άλλου ανταλλάγματος.

Άρθρο 350
(καταργείται)

Άρθρο 350Α
Ειδικά ευνοϊκά μέτρα

Στις περιπτώσεις των άρθρων 348Α, 348Β, 348Γ, 349 εφαρμόζεται αναλογικά η πρόβλεψη της παραγράφου 8 του άρθρου 323Α.

Άρθρο 351
(καταργείται)

Άρθρο 351Α
Γενετήσια πράξη με ανήλικο έναντι αμοιβής

1. Η γενετήσια πράξη με ανήλικο που τελείται από ενήλικο με αμοιβή ή με άλλα υλικά ανταλλάγματα ή η γενετήσια πράξη μεταξύ ανηλίκων που προκαλείται από ενήλικο με τον ίδιο τρόπο και τελείται ενώπιον αυτού ή άλλου ενήλικου τιμωρείται:

α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή.

β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα, όχι όμως και τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη και χρηματική ποινή και

γ) αν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 352
(καταργείται)

Άρθρο 352Α
Ψυχοδιαγνωστική εξέταση και θεραπεία του δράστη και του θύματος εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής

1. Όταν το θύμα είναι ανήλικο, ο ύποπτος ή κατηγορούμενος για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, υποβάλλεται σε διαγνωστική εξέταση της ψυχογενετήσιας κατάστασής του. Η εξέταση αυτή διατάσσεται μόνο εφόσον συναινεί ο καθ' ου

αφορά αυτή κατά την προδικασία από τον αρμόδιο εισαγγελέα ή, αν διενεργείται τακτική ανάκριση, από τον αρμόδιο ανακριτή και κατά την κύρια διαδικασία από το δικαστήριο.

2. Αν κάποιος καταδικασθεί για έγκλημα που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο, το δικαστήριο υπό την προϋπόθεση της παραγράφου 1 μπορεί να διατάξει και την παρακολούθηση προγράμματος ψυχογενετήσιας θεραπείας του, η οποία εκτελείται κατά τον χρόνο έκτισης της ποινής ή ανεξάρτητα από αυτήν. Στα προγράμματα αυτά συμμετέχουν και οι δίκωμοι ή οι υπόδικοι, εφόσον συναινούν, χωρίς η συμμετοχή τους αυτή να επηρεάζει το δικαίωμα της υπεράσπισης και το τεκμήριο της αθωότητας.

3. Σε ειδική εξέταση της ψυχικής και σωματικής κατάστασής του υποβάλλεται και το ανήλικο θύμα των πράξεων της παραγράφου 1, προκειμένου να κριθεί αν έχει ανάγκη θεραπείας. Η θεραπεία του ανήλικου θύματος διατάσσεται κατά την προδικασία από τον αρμόδιο εισαγγελέα ή, αν διενεργείται τακτική ανάκριση, από τον αρμόδιο ανακριτή και κατά την κύρια διαδικασία από το δικαστήριο.

4. Αν κριθεί αναγκαίο για την προστασία του ανήλικου θύματος, ο εισαγγελέας, ο ανακριτής ή το δικαστήριο διατάσσει την απομάκρυνση του υπαιτίου από το περιβάλλον του θύματος ή την απομάκρυνση του θύματος και την προσωρινή διαμονή του σε προστατευμένο περιβάλλον, καθώς και την απαγόρευση της μεταξύ υπαιτίου και θύματος επικοινωνίας.

Άρθρο 352Β

Προστασία της ιδιωτικής ζωής του ανήλικου θύματος

Όποιος, από την καταγγελία πράξης που υπάγεται στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης, δημοσιοποιεί με οποιονδήποτε τρόπο περιστατικά που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητας του ανήλικου θύματος, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη.

Άρθρο 353

Προσβολή γενετήσιας ευπρέπειας

1. Όποιος εν γνώσει προσβάλλει βάνουσα τη γενετήσια ευπρέπεια άλλου με πράξη γενετήσιου χαρακτήρα που ενεργείται ενώπιόν του τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας. Αν η πράξη του προηγούμενου εδαφίου ενεργείται ενώπιον προσώπου νεότερου των δεκαπέντε ετών τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

2. Για την ποινική δίωξη της πράξης της προηγούμενης παραγράφου απαιτείται έγκληση.

ΕΙΚΟΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Άρθρο 354

Διατάραξη της οικογενειακής τάξης

Όποιος νοθεύει ή συγκαλύπτει την οικογενειακή τάξη άλλου και ιδίως όποιος υποβάλλει τέκνο τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 355
(Καταργείται)

Άρθρο 356
Διγαμία

Ο σύζυγος ή αυτός που έχει συνάψει σύμφωνο συμβίωσης αν τελέσει νέο γάμο ή συνάψει νέο σύμφωνο συμβίωσης πριν αμετακλήτως διαλυθεί ή ακυρωθεί ο προηγούμενος γάμος ή το προηγούμενο σύμφωνο συμβίωσης, καθώς επίσης και εκείνος που συνάπτει μαζί του νέο γάμο ή νέο σύμφωνο συμβίωσης εν γνώσει ότι υπάρχει γάμος ή σύμφωνο συμβίωσης που δεν λύθηκε ή δεν ακυρώθηκε, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 357
(Καταργείται)

Άρθρο 358
Παραβίαση της υποχρέωσης διατροφής

Όποιος κακόβουλα παραβιάζει την υποχρέωση διατροφής που την επιβάλλει σε αυτόν ο νόμος και έχει αναγνωρισθεί, έστω προσωρινά, με εκτελεστό τίτλο, με τρόπο τέτοιο ώστε ο δικαιούχος να υποστεί στερήσεις ή να αναγκαστεί να δεχτεί την βοήθεια άλλων, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 359
Εγκατάλειψη εγκύου

Όποιος εγκαταλείπει σε απορία γυναίκα που έμεινε απ' αυτόν έγκυος και που λόγω της εγκυμοσύνης ή του τοκετού της δεν μπορεί να φροντίσει τον εαυτό της τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 360
Παραμέληση της εποπτείας ανηλίκου

1. Όποιος, ενώ έχει υποχρέωση εποπτείας ανηλίκου νεότερου από δεκαπέντε έτη παραλείπει να το παρεμποδίσει από την τέλεση αξιόποινης πράξης, τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος, αν δε συντρέχει περίπτωση να τιμωρηθεί αυστηρότερα με άλλη διάταξη.

2. Αν ο υπαίτιος της παράλειψης είναι πρόσωπο που έχει την επιμέλεια του ανηλίκου και ιδίως γονέας ή επίτροπος υπό την υπεύθυνη επιμέλεια του οποίου έχει τεθεί ο ανήλικος σύμφωνα με τα άρθρα 122 και 123, επιβάλλεται φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 360Α
Παραβάσεις σχετικά με την υιοθεσία ανηλίκου

1. Όποιος υιοθετεί ανήλικο με σκοπό να τον απασχολήσει σε δραστηριότητες επικίνδυνες για την υγεία του και τον απασχολεί σε αυτές, τιμωρείται, εφόσον δεν συντρέχει άλλη αξιόποινη πράξη που τιμωρείται βαρύτερα, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Με φυλάκιση και χρηματική ποινή τιμωρείται εκείνος που δίνει σε υιοθεσία το παιδί του καθώς και εκείνος που μεσολαβεί στην υιοθεσία αποκομίζοντας ο ίδιος ή προσπορίζοντας σε άλλον αθέμιτο όφελος.

3. Εκείνος που τελεί κατ' επάγγελμα τις αξιόποινες πράξεις των προηγούμενων παραγράφων τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

ΕΙΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ

Άρθρο 361
Εξύβριση

1. Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμισης (άρθρα 362 και 363), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο τιμωρείται με φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή. Αν τελεί την πράξη δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω διαδικτύου, επιβάλλεται φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

2. Η διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 308 έχει και σε αυτή την περίπτωση εφαρμογή.

Άρθρα 361Α – 361Β
(Καταργούνται)

Άρθρο 362
Δυσφήμιση

Όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψη του τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή. Αν η πράξη τελέστηκε δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω διαδικτύου, επιβάλλεται φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 363
Συκοφαντική Δυσφήμιση

Αν στην περίπτωση του προηγούμενου άρθρου, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή και αν τελεί την πράξη δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου, με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 364
(Καταργείται)

Άρθρο 365
Προσβολή μνήμης νεκρού

Όποιος με τις πράξεις των άρθρων 361, 362 και 363 προσβάλλει τη μνήμη νεκρού ή την τιμή προσώπου που έχει κηρυχθεί άφαντο, τιμωρείται, με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

Άρθρο 366
Γενικές διατάξεις

1. Αν το γεγονός του άρθρου 362 είναι αληθινό, η πράξη μένει ατιμώρητη, εκτός εάν αυτό αφορά αποκλειστικά σχέσεις του οικογενειακού ή του ιδιωτικού βίου που δεν θίγουν το δημόσιο συμφέρον.

2. Αν στις περιπτώσεις των άρθρων 362, 363 και 365 το γεγονός που ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος είναι πράξη αξιόποινη για την οποία ασκήθηκε ποινική δίωξη, αναστέλλεται η δίκη για τη δυσφήμιση έως το τέλος της ποινικής δίωξης. Θεωρείται αποδεδειγμένο ότι το γεγονός είναι αληθινό αν η απόφαση είναι καταδικαστική.

3. Η απόδειξη της αλήθειας του γεγονότος δεν αποκλείει την τιμωρία για εξύβριση, αν από τον τρόπο που πραγματοποιήθηκε η δυσφήμιση ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε, προκύπτει σκοπός εξύβρισης.

Άρθρο 367

1. Δεν αποτελούν άδικη πράξη: α) οι δυσμενείς κρίσεις για επισημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες, β) οι δυσμενείς εκφράσεις που περιέχονται σε έγγραφο δημόσιας αρχής για αντικείμενα που ανάγονται στον κύκλο της υπηρεσίας της, γ) οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για τη διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον και δ) σε ανάλογες περιπτώσεις.

2. Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται: α) όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363 και β) αν από τον τρόπο που πραγματοποιήθηκε ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η δυσφήμιση προκύπτει σκοπός εξύβρισης.

Άρθρο 368
Έγκληση

1. Για την ποινική δίωξη των πράξεων των άρθρων 361, 362, 363 και 365 απαιτείται έγκληση.

2. Στην περίπτωση του άρθρου 365 δικαίωμα να υποβάλλουν έγκληση έχουν ο σύζυγος που επέζησε και τα παιδιά του νεκρού ή του άφαντου, και αν αυτοί δεν υπάρχουν, οι γονείς και οι αδελφοί του.

Άρθρο 369

Δημοσίευση καταδικαστικής απόφασης

1. Αν οι πράξεις των άρθρων 361, 362, 363 και 365 τελέστηκαν δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου, το δικαστήριο μπορεί, με αίτηση εκείνου που υπέβαλε την έγκληση, να διατάξει τη δημοσίευση της καταδικαστικής απόφασης. Στην απόφαση ορίζεται ο τρόπος δημοσίευσης και η προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να πραγματοποιηθεί.

2. Αν η πράξη τελέστηκε με δημοσίευμα στον τύπο ή μέσω του διαδικτύου, η δημοσίευση πρέπει να γίνει με την καταχώρηση στα ίδια μέσα, στην ίδια θέση και με τα ίδια στοιχεία, όπως καταχωρίστηκε και το υβριστικό δημοσίευμα και πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα ουσιώδη στοιχεία του σκεπτικού και το διατακτικό της απόφασης. Αν ο υπόχρεος σε δημοσίευση δεν τηρήσει την υποχρέωσή του τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή με χρηματική ποινή.

ΕΙΚΟΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΣΒΟΛΕΣ ΑΤΟΜΙΚΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Άρθρο 370

Παραβίαση απορρήτου εγγράφων

1. Όποιος αθέμιτα και με σκοπό να λάβει γνώση του περιεχομένου τους ανοίγει ξένη κλειστή επιστολή ή άλλο κλειστό έγγραφο ή παραβιάζει κλειστό χώρο, στον οποίο είναι αυτά φυλαγμένα, ή με οποιονδήποτε τρόπο εισχωρεί σε ξένα απόρρητα διαβάζοντας ή αντιγράφοντας ή αποτυπώνοντας με άλλο τρόπο επιστολή ή άλλο έγγραφο τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται και όποιος αθέμιτα αποκτά πρόσβαση σε ηλεκτρονικό μήνυμα ή ηλεκτρονική αλληλογραφία άλλου.

3. Αν ο δράστης των πράξεων των προηγούμενων παραγράφων είναι υπάλληλος οργανισμού ή επιχείρησης παροχής ταχυδρομικών, τηλεγραφικών ή ηλεκτρονικών υπηρεσιών τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

4. Για την ποινική δίωξη των πράξεων των παραγράφων 1 και 2 απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 370Α

Παραβίαση του απορρήτου τηλεφωνικής επικοινωνίας και προφορικής συνομιλίας

1. Όποιος αθέμιτα παγιδεύει ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο παρεμβαίνει σε συσκευή, σύνδεση ή δίκτυο παροχής υπηρεσιών σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας ή σε σύστημα υλικού ή λογισμικού, που χρησιμοποιείται για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών, με σκοπό ο ίδιος ή άλλος να πληροφορηθεί ή να αποτυπώσει σε υλικό φορέα το περιεχόμενο τηλεφωνικής συνδιάλεξης μεταξύ τρίτων ή στοιχεία της θέσης και κίνησης της εν λόγω επικοινωνίας, τιμωρείται με φυλάκιση. Με την ίδια ποινή τιμωρείται η πράξη του προηγούμενου εδαφίου και όταν ο δράστης αποτυπώσει σε υλικό φορέα το περιεχόμενο της τηλεφωνικής επικοινωνίας του με άλλον χωρίς τη ρητή συναίνεση του τελευταίου.

2. Όποιος αθέμιτα παρακολουθεί με ειδικά τεχνικά μέσα ή αποτυπώνει σε υλικό φορέα προφορική συνομιλία μεταξύ τρίτων που δεν διεξάγεται δημόσια ή αποτυπώνει σε υλικό φορέα μη δημόσια πράξη άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Με την ίδια ποινή τιμωρείται η πράξη του προηγούμενου εδαφίου και όταν ο δράστης αποτυπώσει σε υλικό φορέα το περιεχόμενο της συνομιλίας του με άλλον χωρίς τη ρητή συναίνεση

του τελευταίου.

3. Όποιος αθέμιτα κάνει χρήση της πληροφορίας ή του υλικού φορέα επί του οποίου αυτή έχει αποτυπωθεί με τους τρόπους που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

4. Αν ο δράστης των πράξεων των παραγράφων 1, 2 και 3 είναι πάροχος υπηρεσιών τηλεφωνίας ή νόμιμος εκπρόσωπος αυτού ή μέλος της διοίκησης ή υπεύθυνος διασφάλισης του απορρήτου ή εργαζόμενος ή συνεργάτης του παρόχου ή ενεργεί ιδιωτικές έρευνες ή τελεί τις πράξεις αυτές κατ' επάγγελμα ή απέβλεπε στην είσπραξη αμοιβής, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 370Β

Παράνομη πρόσβαση σε σύστημα πληροφοριών ή σε δεδομένα

1. Όποιος κατά παράβαση μέτρου προστασίας και χωρίς δικαίωμα αποκτά πρόσβαση σε μέρος ή στο σύνολο συστήματος πληροφοριών ή σε ηλεκτρονικά δεδομένα τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή. Σε ιδιαίτερα ελαφρές περιπτώσεις η πράξη μένει ατιμώρητη.

2. Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του νόμιμου κατόχου του συστήματος πληροφοριών ή των δεδομένων, η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται μόνο αν απαγορεύεται ρητά από εσωτερικό κανονισμό ή από έγγραφη απόφαση του κατόχου ή αρμόδιου υπαλλήλου του.

3. Αν η πράξη της παραγράφου 1 αναφέρεται σε επιστημονικά ή επαγγελματικά απόρρητα επιχείρησης του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.

4. Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του νόμιμου κατόχου των στοιχείων καθώς και αν το απόρρητο είναι ιδιαίτερα μεγάλης οικονομικής αξίας, επιβάλλεται φυλάκιση και χρηματική ποινή.

5. Για την ποινική δίωξη των πράξεων των παραγράφων 1 και 4 απαιτείται έγκληση.

Άρθρο 370Γ

1. Όποιος αθέμιτα αντιγράφει, αποτυπώνει, χρησιμοποιεί, αποκαλύπτει σε τρίτον ή οπωσδήποτε παραβιάζει στοιχεία ή προγράμματα υπολογιστών, τα οποία συνιστούν κρατικά, επιστημονικά ή επαγγελματικά απόρρητα ή απόρρητα επιχείρησης του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Ως απόρρητα θεωρούνται και εκείνα που ο νόμιμος κάτοχός τους, από δικαιολογημένο ενδιαφέρον τα μεταχειρίζεται ως απόρρητα, ιδίως όταν έχει λάβει μέτρα για να παρεμποδίζονται τρίτοι να λάβουν γνώση τους.

2. Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του κατόχου των στοιχείων, καθώς και αν το απόρρητο είναι ιδιαίτερα μεγάλης οικονομικής σημασίας, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

3. Οι πράξεις που προβλέπονται στο άρθρο αυτό διώκονται με έγκληση.

Άρθρο 370Δ

1. Όποιος χωρίς δικαίωμα αντιγράφει ή χρησιμοποιεί προγράμματα υπολογιστών, τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

2. Όποιος χωρίς δικαίωμα αποκτά πρόσβαση στο σύνολο ή τμήμα πληροφοριακού συστήματος ή σε στοιχεία που μεταδίδονται με συστήματα τηλεπικοινωνιών, παραβιάζοντας απαγορεύσεις ή μέτρα ασφαλείας που έχει λάβει ο νόμιμος κάτοχος του, τιμωρείται με φυλάκιση.

3. Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του νόμιμου κατόχου του πληροφοριακού συστήματος ή των στοιχείων, η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται μόνο αν απαγορεύεται ρητά από εσωτερικό κανονισμό ή από έγγραφη απόφαση του κατόχου ή αρμόδιου υπαλλήλου.

Άρθρο 370Ε

1. Όποιος, αθέμιτα, με τη χρήση τεχνικών μέσων, παρακολουθεί ή αποτυπώνει σε υλικό φορέα μη δημόσιες διαβιβάσεις δεδομένων ή ηλεκτρομαγνητικές εκπομπές από, προς ή εντός πληροφοριακού συστήματος ή παρεμβαίνει σε αυτές με σκοπό ο ίδιος ή άλλος να πληροφορηθεί το περιεχόμενό τους, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

2. Με την ποινή της παραγράφου 1 τιμωρείται όποιος κάνει χρήση της πληροφορίας ή του υλικού φορέα επί του οποίου αυτή έχει αποτυπωθεί με τους τρόπους που προβλέπεται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 371

Παραβίαση επαγγελματικής εχεμύθειας

1. Κληρικοί, δικηγόροι και κάθε είδους νομικοί παραστάτες, συμβολαιογράφοι, γιατροί, μαίες, νοσοκόμοι, φαρμακοποιοί και άλλοι λειτουργοί ή επαγγελματίες, στους οποίους κάποιος εμπιστεύονται συνήθως λόγω του επαγγέλματός τους ή της ιδιότητάς τους ιδιωτικά απόρρητα, καθώς και οι βοηθοί των προσώπων αυτών, οι οποίοι φανερώνουν ιδιωτικά απόρρητα, που τους τα εμπιστεύτηκαν ή που τα έμαθαν λόγω του επαγγέλματός τους ή της ιδιότητάς τους, τιμωρούνται με φυλάκιση έως ένα έτος ή χρηματική ποινή.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος, λόγω του θανάτου κάποιου από τα πρόσωπα της πρώτης παραγράφου, γίνεται κάτοχος εγγράφων ή σημειώσεων του σχετικών με την άσκηση του επαγγέλματος ή του λειτουργημάτος του και φανερώνει από αυτά ιδιωτικά απόρρητα.

3. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.

4. Η πράξη δεν είναι άδικη και μένει ατιμώρητη αν ο υπαίτιος απέβλεπε στην εκπλήρωση καθήκοντος ή στη διαφύλαξη δικαιολογημένου ουσιώδους συμφέροντος, δημόσιου ή του ίδιου ή κάποιου άλλου, το οποίο δεν μπορούσε να διαφυλαχθεί διαφορετικά.

ΕΙΚΟΣΤΟ ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

I. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Άρθρο 372

Κλοπή

1. Όποιος αφαιρεί ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα από την κατοχή άλλου με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παράνομα, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή και αν το αντικείμενο της κλοπής είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή η πράξη τελέστηκε με διάρρηξη, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Κινητό πράγμα θεωρείται κατά τον Κώδικα και η ηλεκτρική και κάθε άλλης μορφής ενέργεια.

Άρθρο 373

(Καταργείται)

Άρθρο 374

Διακεκριμένη κλοπή

1. Η κλοπή τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή αν: α) ο υπαίτιος αφαιρεί από τόπο προορισμένο για θρησκευτική λατρεία, πράγμα αφιερωμένο σε αυτή καλλιτεχνικής ή αρχαιολογικής ή ιστορικής σημασίας, β) ο υπαίτιος αφαιρεί πράγμα επιστημονικής ή καλλιτεχνικής ή αρχαιολογικής ή ιστορικής σημασίας που βρίσκεται σε συλλογή εκτεθειμένη σε κοινή θέα ή σε δημόσιο οίκημα ή σε άλλο δημόσιο τόπο ή γ) η συνολική αξία των αφαιρεθέντων αντικειμένων υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ.

2. Αν η κλοπή στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δι-

καίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η αξία του αντικειμένου της υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά είκοσι έτη.

Άρθρο 374Α

Αυθαίρετη χρήση μεταφορικού μέσου

Όποιος χρησιμοποιεί ξένο μηχανοκίνητο μεταφορικό μέσο χωρίς τη συγκατάθεση του ιδιοκτήτη ή κατόχου του, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

Άρθρο 375

Υπεξαίρεση

1. Όποιος ιδιοποιείται παράνομα ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα που περιήλθε στην κατοχή του με οποιονδήποτε τρόπο τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή και αν το αντικείμενο είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν πρόκειται για αντικείμενο που το έχουν εμπιστευθεί στον υπαίτιο λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα του παθόντος ή ως μεσεγγυούχου ή διαχειριστή ξένης περιουσίας, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Αν η αξία του αντικειμένου στην παράγραφο 1 υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

3. Αν η υπεξαίρεση στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η αξία του αντικειμένου της υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά είκοσι έτη.

4. Με το ξένο πράγμα εξομοιώνεται και: α) το τίμημα που έλαβε ο υπαίτιος για κινητό πράγμα που του είχαν εμπιστευθεί για να το πουλήσει, καθώς και β) το κινητό πράγμα που απέκτησε ο υπαίτιος με χρήματα ή με άλλο πράγμα που του είχαν εμπιστευθεί για να αγοράσει ή να ανταλλάξει αντίστοιχα το πράγμα που απέκτησε.

Άρθρο 376

(Καταργείται)

Άρθρο 377

Κλοπή και υπεξαίρεση μικρής αξίας

Αν τα εγκλήματα των άρθρων 372, 374 παρ. 1 περίπτωση α' και 375 παρ. 1 έχουν αντικείμενο πράγμα μικρής αξίας, επιβάλλεται χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας. Αν όμως η πράξη τελέστηκε από ανάγκη για άμεση χρήση ή ανάκληση του αντικειμένου της κλοπής ή υπεξαίρεσης, το δικαστήριο μπορεί να κρίνει την πράξη ατιμώρητη.

Άρθρο 378

Φθορά ξένης ιδιοκτησίας

1. Όποιος καταστρέφει ή βλάπτει ξένο (ολικά ή εν μέρει) πράγμα ή με άλλον τρόπο καθιστά ανέφικτη τη χρήση του τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή και αν το πράγμα είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή τοποθετημένο σε δημόσιο χώρο με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Αν το πράγμα είναι μικρής αξίας ή η ζημία που προκλήθηκε είναι ελαφρά, ο υπαίτιος τιμωρείται με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος αν το αντικείμενο της πράξης που προβλέπεται στο εδάφιο α' της προηγούμενης παραγράφου είναι πράγμα που χρησιμεύει για κοινό όφελος ή καλλιτεχνικό ή ιστορικό μνημείο ή αν η φθορά έγινε με φωτιά ή με εκρηκτικές ύλες.

Άρθρο 379
(Καταργείται)

Άρθρο 380
Ληστεία

1. Όποιος με σωματική βία εναντίον προσώπου ή με απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής αφαιρεί από άλλον ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα ή τον εξαναγκάζει να του το παραδώσει για να το ιδιοποιηθεί παράνομα, τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή.

2. Αν από την πράξη επήλθε ο θάνατος κάποιου προσώπου ή βαριά σωματική βλάβη ή αν η πράξη εκτελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα εναντίον προσώπου, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή.

3. Οι ποινές των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλονται και σε εκείνον που καταλήφθηκε επ' αυτοφώρω να κλέβει και μεταχειρίζεται σωματική βία εναντίον προσώπου ή απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής για να διατηρήσει το κλοπιμαίο.

Άρθρο 381
Γενική Διάταξη

1. Για την ποινική δίωξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 374Α, 375 παρ. 1 και 2, 377 και 378 παρ. 1 εδάφ. β' απαιτείται έγκληση. Στις περιπτώσεις των άρθρων 372, 374 παρ. 1, και 378 παρ. 1 εδαφ. α', η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπαγγέλτως, ο εισαγγελέας όμως με διάταξή του απέχει από την ποινική δίωξη αν ο παθών δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την ποινική δίωξη του δράστη. Αν η δήλωση υποβληθεί μετά την άσκηση ποινικής δίωξης, το δικαστήριο παύει οριστικά αυτήν.

2. Το αξιόποινο των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 372 έως 378 εξαιρείται αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν από την πρώτη εξέτασή του ως υπόπτου ή κατηγορουμένου για την πράξη, αποδώσει το πράγμα ή ικανοποιήσει εντελώς τον ζημιωθέντα χωρίς παράνομη βλάβη τρίτου. Η μερική μόνο απόδοση ή ικανοποίηση εξαιρεί το αξιόποινο κατά το αντίστοιχο μέρος. Στην περίπτωση του άρθρου 374Α, μαζί με την απόδοση του πράγματος απαιτείται και η πλήρης ικανοποίηση του ζημιωθέντος.

3. Εάν ο υπαίτιος των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 372 έως 378 μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή του στο ακροατήριο αποδώσει το πράγμα ή ικανοποιήσει εντελώς τον ζημιωθέντα, χωρίς παράνομη βλάβη τρίτου, καταβάλλοντας την αξία του, απαλλάσσεται από κάθε ποινή εφόσον πληρώσει επιπλέον τους τόκους υπερημερίας από την ημέρα τέλεσης του εγκλήματος.

4. Η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται για τα πλημμελήματα που προβλέπονται στα άρθρα 372 έως 378 και μέχρι το τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο.

Άρθρα 382 - 384
(Καταργούνται)

II. ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Άρθρο 385
Εκβίαση

1. Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 380, με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος, εξαναγκάζει κάποιον με βία ή απειλή σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή από την οποία επέρχεται ζημία στην περιουσία του εξαναγκαζομένου ή άλλου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τελέστηκε με σωματική βία εναντίον προσώπου ή με απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής επιβάλλεται κάθειρξη και χρηματική ποινή. Αν από την πράξη επήλθε ο θάνατος κάποιου

προσώπου ή βαριά σωματική βλάβη ή αν η πράξη εκτελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα εναντίον προσώπου, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή.

3. Η εκβίαση τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή αν ο υπαίτιος μεταχειρίστηκε βία ή απειλή βλάβης της επιχείρησης, του επαγγέλματος, του λειτουργήματος ή άλλης δραστηριότητας που ασκεί ο εξαναγκαζόμενος ή άλλος ή προσφέρθηκε να παρέχει ή παρέχει προστασία για την αποτροπή πρόκλησης τέτοιας βλάβης από τρίτον. Αν την παραπάνω πράξη τέλεσε πρόσωπο που διαπράττει τέτοιες πράξεις κατ' επάγγελμα, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

Άρθρο 386
Απάτη

1. Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Αν η απάτη στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά είκοσι έτη.

Άρθρο 386Α
Απάτη με υπολογιστή

1. Όποιος, με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος, βλάπτει ξένη περιουσία, επηρεάζοντας το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας επεξεργασίας δεδομένων υπολογιστή: α) με τη μη ορθή διαμόρφωση προγράμματος υπολογιστή, β) με τη χωρίς δικαίωμα παρέμβαση στη λειτουργία προγράμματος ή συστήματος υπολογιστή, γ) με τη χρησιμοποίηση μη ορθών ή ελλιπών δεδομένων υπολογιστή, ιδίως δεδομένων αναγνώρισης της ταυτότητας, δ) με τη χωρίς δικαίωμα εισαγωγή, αλλοίωση, διαγραφή ή εξάλειψη δεδομένων υπολογιστή, ιδίως δεδομένων αναγνώρισης της ταυτότητας, ή ε) με τη χωρίς δικαίωμα αξιοποίηση λογισμικού προορισμένου για τη μετακίνηση χρημάτων τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Όποιος κατασκευάζει, διαθέτει ή κατέχει πρόγραμμα ή σύστημα υπολογιστή που προορίζεται για τη διάπραξη του εγκλήματος της παραγράφου 1 τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη και χρηματική ποινή. Απαλλάσσεται από κάθε ποινή όποιος καταστρέφει με δική του θέληση το παραπάνω πρόγραμμα ή σύστημα υπολογιστή πριν το χρησιμοποιήσει για τη διάπραξη του εγκλήματος της παραγράφου 1.

3. Αν η απάτη με υπολογιστή στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά είκοσι έτη.

Άρθρο 386Β
Απάτη σχετική με τις επιχορηγήσεις

1. Όποιος κατά την υποβολή αιτήματος σε αρχή που είναι αρμόδια για την έγκριση επιχορήγησης εν γνώσει δηλώνει μη ορθά ή ελλιπή στοιχεία ή παραλείπει να γνωστοποιήσει γεγονότα, που

προβλέπονται από τον νόμο ή από εκείνον που δίνει την επιχορήγηση βάσει νόμου, εφόσον με τα στοιχεία αυτά εγκρίνεται, παρέχεται ή αποφεύγεται η αξίωση επιστροφής, η επέκταση της παροχής ή η διατήρηση της επιχορήγησης προς τον ίδιο ή τρίτον τιμωρείται, εφόσον το αίτημα ικανοποιήθηκε, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή και αν το ποσό της επιχορήγησης υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Όποιος, σε εγκεκριμένη επιχορήγηση, χρησιμοποιεί αντικείμενο ή χρηματική παροχή, των οποίων η χρήση περιορίζεται από νομικές διατάξεις ή από εκείνον που δίνει την επιχορήγηση, κατά παράβαση των περιορισμών αυτών τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

Άρθρο 387
Απάτη μικρής αξίας

Αν η ζημία που προκλήθηκε από τα εγκλήματα των άρθρων 386 και 386Α είναι μικρής αξίας, εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 377.

Άρθρο 388
(Καταργείται)

Άρθρο 389
Απατηλή πρόκληση βλάβης

1. Όποιος βλάπτει παράνομα ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή με αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση των αληθινών σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Αν η ζημία που προκλήθηκε είναι μικρής αξίας επιβάλλεται χρηματική ποινή.

Άρθρο 390
Απιστία

1. Όποιος κατά παράβαση των κανόνων επιμελούς διαχείρισης προκαλεί εν γνώσει βέβαιη ζημία στην περιουσία άλλου, της οποίας βάσει του νόμου ή δικαιοπραξίας έχει την επιμέλεια ή διαχείριση (ολική ή μερική ή μόνο για ορισμένη πράξη), τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Αν η απιστία στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά των ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά είκοσι έτη.

Άρθρα 391 - 393
(Καταργούνται)

Άρθρο 394
Αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος

1. Όποιος αποκρύπτει, αγοράζει, λαμβάνει ως ενέχυρο ή με άλλον τρόπο δέχεται στην κατοχή του πράγμα που προήλθε από αξιόποινη πράξη ή μεταβιβάζει σε άλλον την κατοχή τέτοιου πράγματος ή συνεργεί σε μεταβίβαση ή με οποιονδήποτε τρόπο ασφαλίζει την κατοχή του σε άλλον, τιμωρείται, ανεξάρτητα αν είναι τιμωρητέος ή όχι ο υπαίτιος του εγκλήματος από το οποίο προέρχεται το πράγμα, με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, και αν πρόκειται για πράγμα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

2. Αν το αντικείμενο της πράξης της προηγούμενης παραγράφου είναι μικρής αξίας, ο δράστης τιμωρείται με χρηματική ποινή.

3. Με τα πράγματα που προέρχονται από αξιόποινη πράξη εξομοιώνεται και το τίμημά τους, καθώς επίσης και τα αντικείμενα που αποκτήθηκαν μέσω αυτών.

Άρθρο 395
Παρακώλυση συναγωνισμού

1. Όποιος σε προκηρύξεις δημοσίων έργων ή προμήθειες του ελληνικού δημοσίου, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης εμποδίζει με εναρμονισμένες πρακτικές ή συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, με βία ή απειλές, τον ελεύθερο συναγωνισμό ή απομακρύνει με δώρα ή υποσχέσεις αυτόν που συμμετέχει στη διαδικασία τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.

2. Όποιος σε δημόσιους πλειστηριασμούς εμποδίζει με βία ή με απειλές τον ελεύθερο συναγωνισμό ή απομακρύνει με δώρα ή υποσχέσεις αυτόν που συμμετέχει στη διαδικασία ή έχει την πρόθεση να καταθέσει προσφορά τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή.

Άρθρο 396
Δωροληψία και δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα

1. Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή, τιμωρείται όποιος εργάζεται ή παρέχει υπηρεσίες με οποιαδήποτε ιδιότητα ή σχέση στον ιδιωτικό τομέα και, κατά την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή έμμεσα, οποιαδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα για τον ίδιο ή για άλλον ή δέχεται υπόσχεση τέτοιου ωφελήματος ως αντάλλαγμα για ενέργεια ή παράλειψή του κατά παράβαση των καθηκόντων του, όπως αυτά διαγράφονται από τον νόμο, ή προκύπτουν από τη φύση της θέσης ή της υπηρεσίας του.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται και όποιος, κατά την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, υπόσχεται, προσφέρει ή παρέχει, άμεσα ή έμμεσα, οποιαδήποτε φύσης αθέμιτο ωφέλημα σε πρόσωπο που εργάζεται ή παρέχει υπηρεσίες με οποιαδήποτε ιδιότητα στον ιδιωτικό τομέα, για τον ίδιο ή για τρίτον, για ενέργεια ή για παράλειψη κατά παράβαση των ως άνω καθηκόντων του.

3. Η διάταξη του άρθρου 263Α εφαρμόζεται αναλόγως.

Άρθρο 397
Καταδολίευση δανειστών

1. Ο οφειλέτης ο οποίος εν γνώσει ματαιώνει ολικά ή εν μέρει την ικανοποίηση του δανειστή του εκποιώντας ή αποκρύπτοντας στοιχεία της περιουσίας του τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή.

2. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται και ο οφειλέτης ο οποίος εν γνώσει ματαιώνει ολικά ή εν μέρει την ικανοποίηση του δανειστή του που έχει σε βάρος του βέβαιη και εκκαθαρισμένη απαίτηση, αν ενόψει της επικείμενης εκπλήρωσης της υποχρέωσής του: α) βλάπτει, καταστρέφει, καθιστά χωρίς αξία, αποκρύπτει ή απαλλοτριώνει χωρίς ισότιμο και αξιόχρεο αντάλλαγμα οποιοδήποτε περιουσιακό του στοιχείο ή β) κατασκευάζει ψεύτικα χρέη ή ψεύτικες δικαιοπραξίες.

3. Με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή τιμωρούνται οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων αν η περιουσιακή ζημία που προκλήθηκε στον δανειστή είναι ιδιαίτερα μεγάλη.

4. Οι ποινές των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλονται και σε εκείνον που επιχειρεί τις πράξεις υπέρ του οφειλέτη.

Άρθρα 398 - 403
(Καταργούνται)

Άρθρο 404
Τοκογλυφία

1. Όποιος σε δικαιοπραξία για την παροχή οποιασδήποτε πί-

στωσης, ανανέωσής της ή παράταση της προθεσμίας πληρωμής εκμεταλλεύεται την οικονομική ανάγκη, την πνευματική αδυναμία, την κουφότητα ή την απειρία εκείνου που παίρνει την πίστωση, συνομολογώντας ή παίρνοντας για τον εαυτό του ή για τρίτον περιουσιακά ωφελήματα, που με βάση τις ειδικές περιστάσεις είναι προφανώς δυσανάλογα προς την παροχή του υπαίτιου ή συνομολογεί ή παίρνει για τον εαυτό του ή για τρίτον περιουσιακά ωφελήματα που υπερβαίνουν το κατά τον νόμο θεμιτό ποσοστό τόκου τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή. Αν η πράξη έχει τελεστεί με περισσότερους τρόπους αφορά όμως τα ίδια περιουσιακά ωφελήματα, στον υπαίτιο επιβάλλεται μία μόνο ποινή, κατά την επιμέτρηση της οποίας λαμβάνεται υπόψη η συνολική εγκληματική δράση του.

2. Αν ο υπαίτιος επιχειρεί κατ' επάγγελμα τις τοκογλυφικές πράξεις της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 405 Γενική Διάταξη

1. Για την ποινική δίωξη των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 386 παρ. 1, 386Α παρ. 1 και 2, 387, 389, 390 παρ. 1 εδάφ. α', 394, 397 και 404 απαιτείται έγκληση.

2. Το αξιόποινο των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 386, 386Α, 386Β, 387, 389, 390, 394, 397 και 404 εξαλείφεται αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν από την πρώτη εξέτασή του ως υπόπτου ή κατηγορουμένου ικανοποιήσει εντελώς τον ζημιωθέντα χωρίς παράνομη βλάβη τρίτου. Η μερική μόνο ικανοποίηση εξαλείφει το αξιόποινο κατά το αντίστοιχο μόνο μέρος.

3. Εάν ο υπαίτιος των εγκλημάτων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο μέχρι την αμετάκλητη παραπομπή του στο ακροατήριο ικανοποιήσει εντελώς τον ζημιωθέντα, καταβάλλοντας αποδεδειγμένα το κεφάλαιο και τους τόκους υπερημερίας, από την ημέρα τέλεσης του εγκλήματος, απαλλάσσεται από κάθε ποινή. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται και για τα πλημμελήματα που προβλέπονται στα ίδια άρθρα μέχρι το τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο.

Άρθρα 385 - 406
(Έχουν συγχωνευθεί στο εικοστό τρίτο κεφάλαιο)

Άρθρα 407- 459
(Καταργούνται)

ΤΡΙΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 460

Ο παρών Ποινικός Κώδικας αρχίζει να ισχύει από την 1η Ιουλίου 2019.

Άρθρο 461

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος Ποινικού Κώδικα καταργείται ο Ποινικός Κώδικας που ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1951, καθώς και κάθε διάταξη που τροποποιούσε τον νόμο αυτόν.

Άρθρο 462

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος Ποινικού Κώδικα καταργείται ο νόμος 1608/1950 που ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 1951, καθώς και κάθε διάταξη που τροποποιούσε το νόμο αυτό.

Άρθρο 463

1. Όπου ειδικό νόμο παραπέμπουν σε άρθρα του καταργούμενου Ποινικού Κώδικα, οι παραπομπές αυτές από την έναρξη ισχύος του παρόντος Ποινικού Κώδικα θεωρείται ότι γίνονται στις αντίστοιχες διατάξεις αυτού.

2. Όπου σε ειδικούς νόμους απειλείται ποινή φυλάκισης, προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 57 του παρόντος Κώδικα.

3. Όπου σε ειδικούς νόμους απειλείται κάθειρξη έως δέκα έτη, επιβάλλεται ποινή μειωμένη κατά το άρθρο 83 περ. γ'. Η πράξη διατηρεί τον κακουργηματικό χαρακτήρα της.

4. Όπου σε ειδικούς νόμους απειλείται μόνο ποινή ισόβιας κάθειρξης, προστίθεται διαζευκτικά και η πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα καταργούνται όλες οι διατάξεις που περιέχονται σε ειδικούς νόμους με τις οποίες καθορίζονται παρεπόμενες ποινές ή άλλες συνέπειες που καταργούνται με αυτόν.

Άρθρο 464

Εκκρεμείς ποινικές διαδικασίες, που έχουν ανοίξει χωρίς την υποβολή εγκλήσεως με αντικείμενο πράξεις για την δίωξη των οποίων απαιτείται έγκληση στον παρόντα Κώδικα ενώ διώκονταν αυτεπαγγέλτως υπό το προϊσχύσαν δίκαιο, συνεχίζονται, εφόσον ο δικαιούμενος να υποβάλει έγκληση δηλώσει εντός τεσσάρων μηνών από την έναρξη της ισχύος του παρόντος ότι επιθυμεί την πρόδοό τους.

Άρθρο 465

Οι διατάξεις του προϊσχύσαντος Ποινικού Κώδικα για τη μετατροπή της ποινής σε χρηματική ποινή, την αναστολή εκτέλεσης της ποινής και την απόλυση υπό όρο εφαρμόζονται για πράξεις που τελέστηκαν μέχρι τη θέση σε ισχύ του παρόντος.

Άρθρο 466

Σε περίπτωση εξαλείψης του αξιόποινου, λόγω παραγραφής, εγκλημάτων που ο χαρακτήρας τους μεταβλήθηκε από κακούργημα σε πλημμέλημα κατ' εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κώδικα, δεν επηρεάζονται οι αστικές αξιώσεις του παθόντος.

Άρθρο 467

Για εκκρεμείς υποθέσεις, στις οποίες συμπληρώνεται ο χρόνος παραγραφής κατ' εφαρμογή των άρθρων 111 επ., την παύση της ποινικής δίωξης μπορεί να διατάσει, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα εφετών, ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών, θέτοντας τη δικογραφία στο αρχείο.

Άρθρο 468

Τα πταίσματα καταργούνται. Εκκρεμείς υποθέσεις τίθενται στο αρχείο με πράξη του κατά τόπον αρμόδιου εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

Άρθρο 469

Μετά το εδάφιο β' της παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 1882/1990 προστίθεται εδάφιο γ' ως εξής: «Στην αίτηση και στον πίνακα χρεών που υποβάλλονται σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο δεν συμπεριλαμβάνονται και δεν υπολογίζονται για τον προσδιορισμό της ευθύνης του προσώπου, τα χρέη που προέρχονται από τη μη εκτέλεση χρηματικών ποινών που επιβλήθηκαν από ποινικό δικαστήριο και οι σχετικές με αυτά προσαυξήσεις, τόκοι και λοιπές επιβαρύνσεις καθώς και τα χρέη από τα αδικήματα που τυποποιούνται στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας μαζί με τις σχετικές με αυτά προσαυξήσεις, τόκους και λοιπές επιβαρύνσεις.»

Άρθρο Δεύτερο Έναρξη Ισχύος

Ο παρών νόμος αρχίζει να ισχύει από την 1η Ιουλίου 2019.

Αθήνα,.....2019

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

1. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
3. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
5. ΥΓΕΙΑΣ	6. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
7. Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	8. Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

9. Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ».

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Κηρύσσεται περαιωμένη η συζήτηση επί της αρχής και επί των άρθρων του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας».

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο επί της αρχής;
Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπαράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» έγινε δεκτό επί της αρχής ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το άρθρο πρώτο, όπως τροποποιήθηκε;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπαράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το άρθρο πρώτο έγινε δεκτό, όπως τροποποιήθηκε, ομοφώνως.

Εισερχόμαστε στην ψήφιση του ακροτελεύτιου άρθρου.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το ακροτελεύτιο άρθρο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η Δημοκρατική Συμπαράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το ακροτελεύτιο άρθρο έγινε δεκτό ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» έγινε δεκτό επί της αρχής και επί των άρθρων ομοφώνως.

Ερωτάται το Σώμα: Γίνεται δεκτό το νομοσχέδιο και στο σύνολο;

Ο ΣΥΡΙΖΑ;

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΡΚΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Η Νέα Δημοκρατία, η

Δημοκρατική Συμπαράταξη, η Χρυσή Αυγή και το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας απουσιάζουν.

Το Ποτάμι;

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Το νομοσχέδιο έγινε δεκτό και στο σύνολο ομοφώνως.

Συνεπώς το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας» έγινε δεκτό ομοφώνως, σε μόνη συζήτηση, επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου και έχει ως εξής:

«Κύρωση του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας

Κυρώνεται σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ.6 του Συντάγματος ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, ο οποίος συντάχθηκε από τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή του συγκροτήθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 74 παρ. 2α του ν.4193/2013 «Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 74), με την απόφαση 38880 /18.5.2015 (ΦΕΚ τ. ΥΟΔΔ 375/26.5.2015) του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και συμπληρωθεί με μεταγενέστερες αποφάσεις του ίδιου Υπουργού και έχει ως εξής:

«ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΠΟΙΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΟΣΙΑ

Άρθρο 1. - Ποινικά Δικαστήρια. Ποινική δικαιοδοσία ασκούν τα εξής δικαστήρια: α) τα πλημμελειοδικεία, β) τα δικαστήρια των ανηλικών, γ) τα μικτά ορκωτά δικαστήρια, δ) τα εφετεία, ε) ο Άρειος Πάγος.

Άρθρο 2. - Εξαιρέσεις από την ποινική δικαιοδοσία. Στη δικαιοδοσία των ελληνικών ποινικών δικαστηρίων δεν εμπíπτουν: α) Οι αρχηγοί των ξένων κρατών, β) οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι τους που είναι διαπιστευμένοι στην Ελλάδα, γ) το προσωπικό της διπλωματικής αντιπροσωπείας ξένου κράτους που είναι διαπιστευμένο στην Ελλάδα, δ) τα μέλη της οικογένειας των προσώπων που αναφέρονται στα στοιχεία α' και β' και κατοικούν μαζί τους, ε) το υπηρετικό προσωπικό των προσώπων που αναφέρονται στα στοιχεία α' και β', όταν έχει την ίδια υπηκοότητα και στη) όλα τα άλλα πρόσωπα που απολαμβάνουν το προνόμιο της ετεροδικίας με βάση είτε συμβάσεις που έχουν συναφθεί με άλλα κράτη είτε διεθνή έθιμα που γίνονται αποδεκτά από όλα τα κράτη.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΤΑ ΠΟΙΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Άρθρο 3. - Δικαστήρια των πλημμελειοδικών. 1. Κάθε δικαστήριο πρωτοδικών είναι ταυτόχρονα και δικαστήριο πλημμελειοδικών.

2. Στη δικαιοδοσία των δικαστηρίων των πλημμελειοδικών ανήκει: α) η εκδίκαση των πλημμελημάτων, β) η ανάκριση, γ) η άσκηση της εξουσίας του δικαστικού συμβουλίου, δ) η άσκηση εξουσίας στις περιπτώσεις αποχής υπό όρους από την ποινική δίωξη και ε) η έκδοση ποινικής διαταγής.

Άρθρο 4. - Τριμελή πλημμελειοδικεία. 1. Το δικαστήριο των πλημμελειοδικών συγκροτείται από τον πρόεδρο πρωτοδικών ή τον αναπληρωτή του και δύο πρωτοδίκες.

2. Όταν για οποιονδήποτε λόγο είναι αδύνατη αυτή η σύνθεση,

επιτρέπεται η αναπλήρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών.

3. Το συμβούλιο πλημμελειοδικών συντίθεται από τον πρόεδρο πρωτοδικών ή τον αναπληρωτή του και από δύο πρωτοδίκες.

Άρθρο 5. - Μονομελή πλημμελειοδικεία. Το μονομελές πλημμελειοδικείο συγκροτείται από έναν πρωτοδίκη που ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών. Ο πρόεδρος των πρωτοδικών μπορεί να δικάσει ως μόνος πλημμελειοδίκης. Στο ίδιο δικαστήριο πλημμελειοδικών είναι δυνατό να λειτουργούν και περισσότερα μονομελή. Ο τόπος συνεδριάσεων του μονομελούς, όταν συνεδριάζει εκτός έδρας, ορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών.

Άρθρο 6. - Δικαστήρια ανηλίκων. 1 Το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων συγκροτείται από έναν πρόεδρο πρωτοδικών σε κάθε πρωτοδικείο, ο οποίος ορίζεται ως δικαστής ανηλίκων και αναπληρώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών.

2. Το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων συγκροτείται από το δικαστή ανηλίκων που αναφέρεται στην παρ. 1 και από δύο πρωτοδίκες που ορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών.

3. Το εφετείο ανηλίκων συγκροτείται από τον εφέτη ανηλίκων και δύο άλλους εφέτες που ορίζονται ως δικαστές ανηλίκων σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών.

Άρθρο 7. - Δικαστήρια που δικάζουν τα κακούργηματα. 1. Τα δικαστήρια που δικάζουν τα κακούργηματα συγκροτούνται ως εξής: α) Το μικτό ορκωτό δικαστήριο συγκροτείται από τον πρόεδρο πρωτοδικών ή τον αναπληρωτή του, δύο πρωτοδίκες και τέσσερις ενόρκους β) Το μικτό ορκωτό εφετείο συγκροτείται από τον πρόεδρο εφετών, δύο εφέτες και τέσσερις ενόρκους γ) Το μονομελές εφετείο συντίθεται από τον πρόεδρο εφετών ή εφέτη δ) Το τριμελές εφετείο συντίθεται από τον πρόεδρο εφετών ή τον αναπληρωτή του και από δύο εφέτες ε) Το πενταμελές εφετείο συντίθεται από τον πρόεδρο εφετών και από τέσσερις εφέτες.

2. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο συγκροτείται στην έδρα κάθε πρωτοδικείου και το μικτό ορκωτό εφετείο στην έδρα κάθε εφετείου.

3. Το μονομελές, το τριμελές και το πενταμελές εφετείο λειτουργούν στην έδρα κάθε εφετείου.

4. Ο εισαγγελέας των εφετών ή άλλος εισαγγελέας ή αντεισαγγελέας του ίδιου εφετείου ασκεί καθήκοντα εισαγγελέα στο μικτό ορκωτό εφετείο της έδρας του και στα μικτά ορκωτά δικαστήρια της έδρας και της περιφέρειάς του στα οποία και προσδιορίζει τις υποθέσεις. Μπορεί επίσης να αναθέτει σε εισαγγελέα πρωτοδικών να εκτελεί καθήκοντα εισαγγελέα στα μικτά ορκωτά δικαστήρια της έδρας και της περιφέρειάς του. Ο εισαγγελέας πρωτοδικών ο οποίος εκτέλεσε τα ως άνω καθήκοντα μπορεί, αφού προηγουμένως ενημερώσει τον εισαγγελέα εφετών και λάβει από αυτόν γραπτή σύμφωνη γνώμη, να ασκεί έφεση κατά της απόφασης κατά το άρθρο 489.

5. Καθήκοντα γραμματέα στο μικτό ορκωτό δικαστήριο εκτελεί υπάλληλος της γραμματείας του πρωτοδικείου, ενώ στο μικτό ορκωτό εφετείο υπάλληλος της γραμματείας του εφετείου.

Άρθρο 8. - Ορισμός συμπαραδρευόντων δικαστών στα Δικαστήρια που δικάζουν τα κακούργηματα. Αν ο πρόεδρος ή ο πρόεδρος του συμβουλίου που διευθύνει το εφετείο προβλέπει ότι κάποια δίκη θα διαρκέσει πολύ, ορίζει με πράξη του έως δύο συμπαραδρευόντες δικαστές, όταν το εφετείο αποτελείται από τρεις δικαστές και έως τρεις, όταν αποτελείται από πέντε δικαστές, για να αναπληρώσουν αυτούς που θα έχουν τυχόν κώλυμα κατά τη διάρκεια της δίκης. Όπου διενεργείται κλήρωση των συν-

θέσεων, ο ορισμός γίνεται αμέσως μετά την κλήρωση του μεν προέδρου από τον πίνακα των κληρωθέντων αναπληρωματικών προέδρων των δε μελών της σύνθεσης από τον πίνακα των κληρωθέντων αναπληρωματικών δικαστών, κατά τη σειρά της κλήρωσής τους. Σε περίπτωση κωλύματος του προέδρου την προεδρία αναλαμβάνει ο αρχαιότερος μεταξύ αυτών που απομένουν, ανάμεσα στους οποίους περιλαμβάνονται και οι συμπαραδρευόντες.

Άρθρο 9. - Εφετείο. Το συμβούλιο των εφετών και το τριμελές εφετείο συντίθεται από τον πρόεδρο εφετών ή τον αναπληρωτή του και από δύο εφέτες. Όταν το δικαστήριο των εφετών δικάζει εφέσεις κατά αποφάσεων του τριμελούς εφετείου, συντίθεται από τον πρόεδρο εφετών και από τέσσερις εφέτες.

Άρθρο 10. - Ο Άρειος Πάγος. 1 Ο Άρειος Πάγος ως ακυρωτικό δικαστήριο δικάζει τις αιτήσεις αναίρεσης κατά των αποφάσεων και βουλευμάτων σε πενταμελή και τριμελή σύνθεση αντίστοιχα. Επίσης, ως συμβούλιο, αποφασίζει για θέματα επανάληψης της διαδικασίας, έκδοσης και εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

2. Ο Άρειος Πάγος δικάζει σε ολομέλεια, όπως αυτή ορίζεται στον κανονισμό λειτουργίας του, στις εξής περιπτώσεις: α) όταν κρίνει αιτήσεις αναίρεσης υπέρ του νόμου, β) όταν κρίνονται εξαιρετικής σημασίας νομικά ζητήματα, εφόσον συμφωνούν ο πρόεδρος και ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, γ) όταν γίνεται η παραπομπή από τα τμήματα, επειδή η απόφαση έχει ληφθεί με πλειοψηφία μιας ψήφου, δ) όταν το τμήμα αρνείται την εφαρμογή νόμου ως αντισυνταγματικού και ε) όταν το τμήμα πρόκειται να εκδώσει απόφαση αντίθετη με προηγούμενη θέση της ολομελείας ή τμήματός του, για το ίδιο θέμα.

Άρθρο 11. - Ιδιαίτερα ποινικά τμήματα. Στα εφετεία και πρωτοδικεία Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Πειραιά καθορίζονται από την ολομέλεια των δικαστηρίων αυτών ιδιαίτερα ποινικά τμήματα σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών.

Άρθρο 12. - Παράσταση του εισαγγελέα στο ακροατήριο. Στις συνεδριάσεις των ποινικών δικαστηρίων παρίσταται υποχρεωτικά ο εισαγγελέας και, όπου προβλέπεται ότι η διάρκεια της δίκης θα είναι μακρά, μπορεί να οριστεί και ένας νόμιμος αναπληρωτής του.

Άρθρο 13. - Δικαστικός γραμματέας. 1. Στις δημόσιες συνεδριάσεις των δικαστηρίων παρευρίσκεται πάντοτε ένας δικαστικός γραμματέας, ο οποίος συντάσσει τα πρακτικά με ευθύνη δική του και του δικαστή που διευθύνει τη συνεδρίαση.

2. Όταν ο γραμματέας απουσιάζει ή έχει κώλυμα, αναπληρώνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών. Στη διάρκεια της συνεδρίασης μπορεί με απόφαση του δικαστηρίου να αναπληρώσει κάποιος άλλος τον γραμματέα, όταν του παρουσιάζεται κώλυμα. Για την απόφαση αυτή δεν χρειάζεται σύμπραξη γραμματέα.

3. Ο δικαστικός γραμματέας συμμετέχει και στη συνεδρίαση του δικαστικού συμβουλίου και αναπληρώνεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 2.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ, ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΗ
ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Άρθρο 14. - Λόγοι αποκλεισμού. 1. Εκτός από όσα ορίζονται ειδικά στον κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών και στον κώδικα αυτόν, δεν μπορούν στην ίδια ποινική υπόθεση να ασκήσουν έργα ανακριτή, δικαστή, εισαγγελέα ή γραμματέα όσοι είναι μεταξύ τους συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας έως και τον τρίτο βαθμό. Ο λόγος αποκλεισμού που οφείλεται στη σχέση από γάμο ή σύμφωνο

συμβίωσης και στην αγχιστεία εξακολουθεί να υπάρχει και μετά τη λύση του γάμου ή του συμφώνου συμβίωσης.

2. Από την άσκηση των παραπάνω έργων σε ποινική υπόθεση αποκλείεται επίσης: α) όποιος αδικήθηκε από το έγκλημα, β) όποιος είναι σύζυγος του κατηγορουμένου ή του υπόπτου ή εκείνου που αδικήθηκε από το έγκλημα ή συνδέεται με αυτούς με σύμφωνο συμβίωσης. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που κάποιος είναι συγγενής εξ αίματος με τα πρόσωπα αυτά σε ευθεία γραμμή απεριόριστα και εκ πλαγίου έως και τον τέταρτο βαθμό ή συγγενής εξ αγχιστείας έως και το δεύτερο βαθμό. Ο λόγος αποκλεισμού που οφείλεται στη σχέση από γάμο ή σύμφωνο συμβίωσης και στην αγχιστεία εξακολουθεί να υπάρχει και μετά τη λύση του γάμου ή του συμφώνου συμβίωσης. Αποκλείεται επίσης εκείνος που είναι ή ήταν επίτροπος ή κηδεμόνας των ίδιων προσώπων ή που συνδέεται μαζί τους με υιοθεσία, γ) όποιος ήταν συνήγορος του κατηγορουμένου ή του υποστηρίζοντος την κατηγορία στην ίδια υπόθεση, δ) όποιος εξετάστηκε ως μάρτυρας ή γνωμοδότησε ως πραγματογνώμονας ή τεχνικός σύμβουλος στην ίδια υπόθεση, ε) ο ανακριτής, στ) ο δικαστής και ο εισαγγελέας που έχουν συμπράξει στην έκδοση του παραπεμπτικού βουλεύματος ειδικά στη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο, εκτός αν δεν είναι εφικτή η συγκρότηση του δικαστηρίου από άλλα πρόσωπα.

3. Ο δικαστής που έχει συμπράξει στην έκδοση απόφασης, κατά της οποίας ασκήθηκε έφεση ή αναίρεση, αποκλείεται να δικάσει στις δύο τελευταίες περιπτώσεις.

4. Η προηγούμενη παράγραφος εφαρμόζεται και για τον εισαγγελέα, εκτός αν δεν είναι εφικτή η συγκρότηση του δικαστηρίου από άλλον εισαγγελέα.

Άρθρο 15. - Λόγοι εξαιρέσεως. Όλα τα δικαστικά πρόσωπα του προηγούμενου άρθρου είναι εξαιρετέα, αν συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού του άρθρου αυτού ή αν προκάλεσαν ή προκαλούν υπόνοιες μεροληψίας, δηλαδή αν υπάρχουν γεγονότα που μπορούν να δικαιολογήσουν εμφανώς δυσπιστία για την αμεροληψία τους.

Άρθρο 16. - Ποιοι και πότε προτείνουν την εξαίρεση. 1. Δικαίωμα να προτείνουν την εξαίρεση έχουν ο εισαγγελέας, ο κατηγορούμενος και ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας.

2. Η αίτηση για εξαίρεση υποβάλλεται: α) στο στάδιο της ανάκρισης έως την παράδοση των εγγράφων από τον ανακριτή στον εισαγγελέα μετά την τελευταία ανακριτική πράξη, β) στη διαδικασία ενώπιον του δικαστικού συμβουλίου πριν από την έκδοση του βουλεύματος και γ) στην κύρια διαδικασία πριν αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία. Γι' αυτόν το σκοπό οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να πληροφορηθούν το όνομα του εισαγγελέα πριν από τη σύνταξη της πρότασης του και τη σύνθεση του συμβουλίου από τη στιγμή που ο εισαγγελέας υποβάλλει σε αυτό την πρότασή του. Αν η αίτηση αφορά την εξαίρεση ολόκληρου του πολυμελούς δικαστηρίου ή περισσότερων από το ήμισυ των μελών της σύνθεσης αυτού, η κατάθεσή της γίνεται τουλάχιστον οκτώ (8) ημέρες πριν από την ημέρα που έχει προσδιοριστεί για τη συζήτηση της υπόθεσης.

3. Οι αιτήσεις εξαίρεσης κατά των δικαστικών προσώπων που συμπράττουν ή πρόκειται να συμπράξουν στην ίδια διαδικαστική ενέργεια, εφόσον στηρίζονται σε ήδη υπάρχοντες λόγους, υποβάλλονται εφάπαξ ως προς όλους τους λόγους εξαίρεσης και καθ' όλων των προσώπων αυτών πριν από τη διαδικαστική αυτή ενέργεια. Το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο αποφαινόμενοι με ενιαία απόφαση. Κάθε μεταγενέστερη αίτηση δεν λαμβάνεται υπόψη και απορρίπτεται ως απαράδεκτη από το ίδιο δικαστήριο ή συμβούλιο, εκτός αν ταυτόχρονα αποδεικνύεται ότι ο λόγος εξαίρεσης ανέκυψε μεταγενέστερα. Όταν η αίτηση εξαίρεσης κατά ενός, περισσότερων ή όλων των μελών του δικαστηρίου ή του συμβουλίου, κρίνεται ότι είναι αόριστη ως προς τα πραγματικά γεγονότα ή προδήλως ανεπίδεκτη εκτίμησης ή ασκείται καταχρηστικά απορρίπτεται στην ίδια συνεδρίαση από την ίδια σύνθεση του δικαστηρίου ή συμβουλίου στο οποίο υποβάλλεται.

4. Δεν επιτρέπεται αίτηση εξαίρεσης: α) μελών ή του εισαγγε-

λέα ή του γραμματέα του δικαστηρίου ή του δικαστικού συμβουλίου, που αποφασίζει για την αίτηση εξαίρεσης κατά το άρθρο 20, β) τόνων μελών από καθένα των ποινικών τμημάτων του Αρείου Πάγου, ώστε με τα λοιπά μέλη να μην είναι δυνατή η συγκρότηση του δικαστηρίου κατά τον κανονισμό λειτουργίας του Αρείου Πάγου, γ) περισσότερων των πέντε αντεισαγγελέων του Αρείου Πάγου, δ) περισσότερων των οκτώ δικαστών ή δύο εισαγγελέων συνολικά για κάθε δικαστήριο ή εισαγγελία, όπου υπηρετούν πράγματι τουλάχιστον δώδεκα δικαστές ή τρεις εισαγγελείς αντίστοιχα, ε) περισσότερων των τεσσάρων δικαστών για κάθε δικαστήριο στο οποίο υπηρετούν τουλάχιστον επτά δικαστές και περισσότερων των δύο όταν υπηρετούν λιγότεροι των επτά δικαστών.

Άρθρο 17. - Περιεχόμενο και υποβολή της αίτησης εξαίρεσης. 1. Η αίτηση εξαίρεσης πρέπει να περιέχει με σαφήνεια τους λόγους της εξαίρεσης, να μνημονεύει το όνομα εκείνου του οποίου ζητείται η εξαίρεση, τα πραγματικά γεγονότα στα οποία στηρίζονται οι λόγοι αυτοί και να αναφέρει τα μέσα της απόδειξής τους. Διαφορετικά η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη στην ίδια συνεδρίαση από την ίδια σύνθεση του δικαστηρίου ή του συμβουλίου στο οποίο υποβάλλεται.

2. Την αίτηση εξαίρεσης πρέπει να υπογράψει ο ίδιος ο αιτών ή πληρεξούσιος που έχει ειδική γι' αυτό πληρεξουσιότητα. Μεταγενέστερη προσκόμιση του εγγράφου της πληρεξουσιότητας δεν επιτρέπεται. Στο έγγραφο της πληρεξουσιότητας πρέπει να αναφέρονται ειδικά και συγκεκριμένα οι λόγοι για τους οποίους ζητείται η εξαίρεση. Σε περίπτωση μη τήρησης των πιο πάνω διατυπώσεων, η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη από την ίδια σύνθεση του δικαστηρίου ή του συμβουλίου στο οποίο υποβάλλεται.

3. Ο αιτών ή ο ειδικός για τον σκοπό αυτό πληρεξούσιός του εγχειρίζει την αίτηση στον εισαγγελέα του δικαστηρίου, όπου υπηρετεί το πρόσωπο του οποίου ζητείται η εξαίρεση. Αν ζητείται η εξαίρεση μέλους μικτού ορκωτού δικαστηρίου ή μικτού ορκωτού εφετείου, η αίτηση εγχειρίζεται στον εισαγγελέα εφετών.

4. Η αίτηση για την εξαίρεση μέλους δικαστηρίου που συνεδριάζει μπορεί να υποβληθεί και με προφορική δήλωση, που καταχωρίζεται στα πρακτικά της συνεδρίασης και πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παρ. 1. Η δήλωση γίνεται αυτοπροσώπως ή από συνήγορο που έχει ειδική γι' αυτό πληρεξουσιότητα, εφαρμοζόμενη αναλόγως και της διάταξης της παρ. 2. Διαφορετικά η αίτηση απορρίπτεται ως απαράδεκτη στην ίδια συνεδρίαση από την ίδια σύνθεση του δικαστηρίου στο οποίο υποβάλλεται. Όταν η αίτηση εξαίρεσης κατά ενός, περισσότερων ή όλων των μελών του δικαστηρίου, κρίνεται ότι είναι αόριστη ως προς τα πραγματικά γεγονότα ή προδήλως ανεπίδεκτη εκτίμησης ή ασκείται καταχρηστικά, απορρίπτεται στην ίδια συνεδρίαση από την ίδια σύνθεση του δικαστηρίου στο οποίο υποβάλλεται.

Άρθρο 18. - Πότε η αίτηση είναι απαράδεκτη. Αν η αίτηση για εξαίρεση έχει υποβληθεί εκπρόθεσμα ή παράτυπα ή αν έχει ελλείψεις στο περιεχόμενο, το αρμόδιο δικαστήριο ή συμβούλιο ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα την απορρίπτει ως απαράδεκτη μέσα σε δύο το πολύ ημέρες από την υποβολή της. Στο δικαστήριο ή στο συμβούλιο δεν συμμετέχει εκείνος του οποίου ζητείται η εξαίρεση. Στην περίπτωση της παρ. 4 του προηγούμενου άρθρου, το δικαστήριο στην ίδια συνεδρίαση αποφασίζει, εφόσον είναι αρμόδιο, αν η αίτηση για εξαίρεση είναι παραδεκτή. Η απόφαση εκδίδεται ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα και αφού ακουστούν αυτός που ζήτησε προφορικά την εξαίρεση και οι υπόλοιποι διάδικοι που παρευρίσκονται στο δικαστήριο.

Άρθρο 19. - Κοινοποίηση της αίτησης. 1. Η αίτηση για εξαίρεση, που υποβάλλεται όπως ορίζουν τα άρθρα 16 και 17, ανακοινώνεται από τον εισαγγελέα χωρίς καμία χρονοτριβή σ' εκείνον του οποίου ζητείται η εξαίρεση.

2. Το υπό εξαίρεση πρόσωπο έχει το δικαίωμα να πληροφορηθεί άμεσα το περιεχόμενο των εγγράφων που κατατέθηκαν, αλλά και την υποχρέωση μέσα σε 24 ώρες να εκφράσει γραπτά τις απόψεις του και ταυτόχρονα να απέχει από τα καθήκοντά του

στην υπόθεση. Πρέπει όμως να ενεργήσει τις πράξεις που δεν μπορούν ν' αναβληθούν, αν δεν υπάρχει άλλος που έγκαιρα θα μπορούσε να τον αναπληρώσει σε αυτές σύμφωνα με τον νόμο. Σε αντίθετη περίπτωση τιμωρείται πειθαρχικά. Οι πράξεις του όμως αυτές είναι άκυρες, αν γίνει δεκτή η αίτηση εξαιρέσης.

Άρθρο 20. - Αρμόδιο δικαστήριο. 1. Μέσα σε δύο ημέρες από την κατά το προηγούμενο άρθρο κοινοποίηση, ο εισαγγελέας εισάγει την αίτηση εξαιρέσης στο δικαστήριο στο οποίο υπηρετεί ή στο συμβούλιο αν η αίτηση αφορά τον ανακριτή, τον εισαγγελέα ή μέλος του δικαστικού συμβουλίου. Το δικαστήριο ή το συμβούλιο συνεδριάζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται για το καθένα, αποφασίζει για την αίτηση εξαιρέσης. Στη σύνθεση δεν μπορεί να μετέχει εκείνος του οποίου ζητείται η εξαιρέση, αλλά αναπληρώνεται σύμφωνα με τον νόμο.

2. Αν η εξαιρέση αφορά μέλος του εκ τακτικών δικαστών δικαστηρίου ή του εισαγγελέα ή ενόρκου του μικτού ορκωτού δικαστηρίου ή του μικτού ορκωτού εφετείου, αρμόδιο είναι το εκ τακτικών δικαστών δικαστήριο.

3. Αν το αρμόδιο δικαστήριο ή συμβούλιο δεν μπορεί να συγκροτηθεί νόμιμα, τότε για την αίτηση εξαιρέσης αποφασίζει χωρίς καμιά χρονοτριβή, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 1, το αμέσως ιεραρχικά ανώτερο δικαστήριο ή συμβούλιο και αν πρόκειται για εφετείο το κατά το άρθρο 6 του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών συγκροτούμενο εφετείο.

Άρθρο 21. - Απόφαση. 1. Αν βεβαιωθεί η βασιμότητα του λόγου, γίνεται δεκτή η εξαιρέση και διατάσσεται εκείνος που εξαιρέθηκε να απέχει από τα καθήκοντά του στην υπόθεση. Αν δεν υπάρχει αναπληρωτής του, το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο παραπέμπει τη δίκη σε άλλο δικαστήριο ή συμβούλιο σύμφωνα με τις σχετικές για την αρμοδιότητα κατά παραπομπή διατάξεις. Διαφορετικά, κατά τις περιστάσεις, ή απορρίπτεται η αίτηση ή διατάσσεται ο αιτών να φέρει ισχυρότερες αποδείξεις.

2. Αν απορριφθεί η αίτηση καταδικάζεται ο αιτών στην πληρωμή των εξόδων. Αν ταυτόχρονα αποδειχθούν εντελώς ψευδείς οι λόγοι εξαιρέσης που προβλήθηκαν, καταδικάζεται επίσης σε χρηματική ποινή πενήντα (50) έως διακόσια πενήντα (250) ευρώ.

Άρθρο 22. - Ένδικο μέσο. Η απόφαση που δέχεται την εξαιρέση δεν προσβάλλεται με ένδικο μέσο. Η απόφαση που απορρίπτει την εξαιρέση μπορεί να προσβληθεί με έφεση, αν και η οριστική απόφαση για την ουσία της υπόθεσης προσβάλλεται με έφεση και μόνο ταυτόχρονα με αυτήν.

Άρθρο 23. - Αποχή του δικαστικού προσώπου. 1. Κάθε δικαστικός λειτουργός που αναφέρεται στο άρθρο 14 οφείλει να δηλώσει αμέσως στον πρόεδρο του δικαστηρίου όπου υπηρετεί, τον γνωστό σε αυτόν λόγο για τον οποίο αποκλείεται ή εξαιρείται από τα καθήκοντά του σε ορισμένη υπόθεση, σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 15, με σκοπό να του επιτραπεί η αποχή. Ο πρόεδρος πολυμελούς δικαστηρίου και ο εισαγγελέας που είναι προϊστάμενος εισαγγελίας υποβάλλουν τη δήλωση αυτή στους νόμιμους αναπληρωτές τους, ενώ οι αντεισαγγελείς στον εισαγγελέα. Κατά τα άλλα εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 19 της παρ. 2.

2. Τα δικαστικά πρόσωπα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο οφείλουν να δηλώσουν με τον ίδιο τρόπο τυχόν σοβαρούς λόγους ευπρέπειας που επιβάλλουν την αποχή τους από την άσκηση των καθηκόντων τους, ακόμη και αν δεν υπάρχουν οι λόγοι της παρ. 1.

3. Η δήλωση αποχής πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να στηρίζεται σε συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά.

4. Σε όλες τις περιπτώσεις του άρθρου αυτού το δικαστήριο συνεδριάζοντας ως συμβούλιο, αφού ακούσει τη γνώμη του εισαγγελέα, χωρίς την παρουσία διαδίκων, αποφασίζει αν εκείνος που υπέβαλε τη δήλωση πρέπει να απέχει ή όχι από την άσκηση των καθηκόντων του.

Άρθρο 24. - Σύμπτωση αποχής και εξαιρέσης. Αν ο δικαστι-

κός λειτουργός, ακόμη και μετά την υποβολή της αίτησης για εξαιρέση, υπέβαλε τη δήλωση αποχής που προβλέπεται στο προηγούμενο άρθρο, το δικαστήριο ως συμβούλιο αποφασίζει πρώτα για την αποχή, ανεξάρτητα αν η τελευταία στηρίζεται στους ίδιους λόγους με την αίτηση εξαιρέσης. Αν η αποχή γίνει δεκτή, η αίτηση για εξαιρέση θεωρείται ότι δεν υποβλήθηκε. Αν όμως η αποχή απορριφθεί, η διαδικασία για την εξαιρέση προχωρεί σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα, σε οποιονδήποτε λόγο και αν στηρίζεται η αίτηση.

Άρθρο 25. - Υποχρέωση για δήλωση των ανακριτικών υπαλλήλων. Εξαιρέση των ανακριτικών υπαλλήλων. 1. Αν συντρέχει κάποιος από τους λόγους αποκλεισμού ή εξαιρέσης που ορίζονται στα άρθρα 14 και 15, οι μη δικαστικοί ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να τον αναφέρουν στον προϊστάμενό τους εισαγγελέα, χωρίς καμιά χρονοτριβή, συνεχίζοντας όμως το έργο τους.

2. Τον λόγο αποκλεισμού ή εξαιρέσης έχουν δικαίωμα να αναφέρουν και οι διάδικοι, ζητώντας την εξαιρέση των ανακριτικών υπαλλήλων.

3. Ο εισαγγελέας, αφού ακούσει εκείνον του οποίου ζητείται η εξαιρέση, δέχεται την αίτηση, αν οι λόγοι που προβάλλονται πιθανολογείται ότι είναι βάσιμοι. Στην περίπτωση αυτή οι πράξεις που στο μεταξύ έγιναν από τον υπάλληλο, είναι έγκυρες.

Άρθρο 26. - Αποσιώπηση των λόγων αποκλεισμού ή εξαιρέσης. Κάθε δικαστικός λειτουργός που αναφέρεται στο άρθρο 14, καθώς και κάθε ανακριτικός υπάλληλος, ο οποίος, αν και γνωρίζει ότι συντρέχει στο πρόσωπό του κάποιος λόγος για να εξαιρεθεί ή να αποκλεισθεί, παραλείπει να τον αναφέρει σύμφωνα με τις διατάξεις αυτού του κεφαλαίου ή, όταν ζητηθεί η εξαιρέσή του, αρνείται τα πραγματικά περιστατικά στα οποία στηρίζεται ο λόγος αυτός, τιμωρείται με πειθαρχική ποινή, χωρίς να αποκλείεται και η εφαρμογή των διατάξεων του ποινικού κώδικα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ
ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 27. - Άσκηση της ποινικής δίωξης και ανεξαρτησία της αρχής που την ασκεί. 1. Την ποινική δίωξη την ασκεί στο όνομα της Πολιτείας ο εισαγγελέας των πλημμελειοδικών. Στα πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πατρών ο εισαγγελέας εφετών ορίζει, ειδικά για την άσκηση της ποινικής δίωξης κατά ανηλίκων, έναν εισαγγελέα πρωτοδικών και τον αναπληρωτή του.

2. Τα πρόσωπα που σύμφωνα με την παρ. 1 ασκούν την ποινική δίωξη είναι, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και με την επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων του οργανισμού των δικαστηρίων και των άρθρων 333, 334 και 335 του κώδικα, ανεξάρτητα από κάθε άλλη αρχή, καθώς και από τα δικαστήρια όπου υπηρετούν.

3. Κατηγορούσα αρχή είναι ο εισαγγελέας κάθε δικαστηρίου.

Άρθρο 28. - Απόφαση του δικαστηρίου των εφετών για την άσκηση της ποινικής δίωξης. 1. Η ολομέλεια του εφετείου σε συμβούλιο, συγκαλούμενη ύστερα από αίτηση του εισαγγελέα εφετών ή κατά το άρθρο 14 παρ. 2 εδ. α του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών, έχει το δικαίωμα να παραγγέλλει στον εισαγγελέα εφετών να κινήσει την ποινική δίωξη για εγκλήματα εξαιρετικής σημασίας. Αν η ποινική δίωξη έχει ήδη ασκηθεί από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, η ολομέλεια έχει το δικαίωμα να διατάξει να υποβληθούν τα έγγραφα στον εισαγγελέα εφετών. Σε κάθε περίπτωση, κατά τη συνεδρίαση της ολομέλειας, παρίσταται και ο εισαγγελέας εφετών.

2. Και στις δύο περιπτώσεις της παρ. 1 η ολομέλεια ορίζει έναν από τους εφέτες με τον αναπληρωτή του, που εκπληρώνουν καθήκοντα ανακριτή στην υπόθεση. Ο εισαγγελέας εφετών έχει όλα τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του εισαγγελέα πλημμελει-

οδικών. Το συμβούλιο εφετών έχει τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του συμβουλίου πλημμελειοδικών και αποφασίζει για την κατηγορία σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

Άρθρο 29. - Δικαίωμα του Υπουργού Δικαιοσύνης για την αναβολή ή αναστολή της ποινικής δίωξης. Στα πολιτικά εγκλήματα, καθώς και στα εγκλήματα μεταξύ ευρύτερου Ελληνικού και αλλοδαπού Δημοσίου από τα οποία μπορούν να διαταραχθούν οι διεθνείς σχέσεις του κράτους, ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει το δικαίωμα με προηγούμενη σύμφωνη απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου να αναβάλει την έναρξη της ποινικής δίωξης ή να αναστείλει την ποινική δίωξη επ' αόριστον.

Άρθρο 30. - Αρμοδιότητες του εισαγγελέα. Υποχρέωση ακρόασης. 1. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί να ενεργεί προκαταρκτική εξέταση για να κρίνει αν πρέπει να ασκήσει ποινική δίωξη. Μπορεί ακόμα να παρευρίσκεται ο ίδιος ή ένας από τους αντεισαγγελείς που υπάγονται σε αυτόν κατά την ενέργεια κάθε ανακριτικής πράξης και να ενημερώνεται οποτεδήποτε ως προς τα έγγραφα που αφορούν την ανάκριση.

2. Καμιά απόφαση ή ποινική διαταγή ποινικού δικαστηρίου σε δημόσια συνεδρίαση ή σε συμβούλιο και καμιά διάταξη ανακριτή δεν έχουν κύρος, αν δεν ακουστεί προηγουμένως ο εισαγγελέας.

3. Ο εισαγγελέας έχει υποχρέωση να παρευρίσκεται στο ακροατήριο όσο διαρκεί η διαδικασία.

4. Ο εισαγγελέας έχει υποχρέωση να υποβάλλει πάντοτε, προφορικά ή γραπτά, προτάσεις αιτιολογημένες και αιτήσεις ειδικές και δεν μπορεί να αφεθεί στην κρίση του δικαστηρίου ή του ανακριτή.

Άρθρο 31. - Γενικοί και ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι. 1. Η προανάκριση και η προκαταρκτική εξέταση διενεργούνται ύστερα από παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών και υπό τη διεύθυνσή του: α) από τους πταισματοδίκες και όπου δεν υφίσταται ειδικό πταισματοδικείο από τους ειρηνοδίκες, β) από τους αρμόδιους βαθμοφόρους της Ελληνικής Αστυνομίας και του Λιμενικού Σώματος, που ορίζονται στους αντίστοιχους οργανισμούς ως γενικοί ανακριτικοί υπάλληλοι και γ) από δημοσίους υπαλλήλους, όπου αυτό προβλέπεται σε ειδικούς νόμους, που ορίζονται ως ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι.

2. Στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος (άρθρα 245 παρ. 2, 250 παρ. 2) αυτεπάγγελτη προανάκριση ενεργεί και ο ανακριτής. Την ως άνω προανάκριση κατά των ανηλίκων μπορεί να την ενεργεί ο ειδικός ανακριτής ανηλίκων.

3. Όλοι οι ανωτέρω υποχρεούνται να εκτελούν αμελλητί τις παραγγελίες των δικαστικών και των εισαγγελικών αρχών σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργών.

Άρθρο 32. - Ανώτατη εποπτεία στην ανάκριση. Η ανώτατη εποπτεία του ανακριτικού έργου ανήκει στον εισαγγελέα εφετών, που έχει επιπλέον το δικαίωμα να ενεργεί, προσωπικά ή με κάποιον από τους αντεισαγγελείς που υπάγονται σε αυτόν, προκαταρκτική εξέταση για κάθε έγκλημα που γίνεται στην περιφέρειά του, εφόσον δεν έχει διαταχθεί προηγουμένως προκαταρκτική εξέταση από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Ο εισαγγελέας εφετών, μετά το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης που ενήργησε, είτε αρχειοθετεί την υπόθεση, εφόσον στο μεταξύ ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών δεν έχει κινήσει την ποινική δίωξη για την ίδια πράξη, είτε παραγγέλλει να κινήσει η ποινική δίωξη. Το ίδιο δικαίωμα, χωρίς τους περιορισμούς των προηγούμενων εδαφίων, έχει και ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, ο οποίος μπορεί επίσης σε υποθέσεις εξαιρετικής φύσης να διατάσσει τη διεξαγωγή της ανάκρισης και την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο κατ' απόλυτη προτεραιότητα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ

Άρθρο 33. - Εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος. Τοπική

αρμοδιότητα και καθήκοντα. 1. Εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος ορίζεται εισαγγελικός λειτουργός με βαθμό εισαγγελέα εφετών, από εκείνους που υπηρετούν στην εισαγγελία εφετών Αθηνών. Η τοποθέτησή του διενεργείται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του οικείου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Με τον ίδιο τρόπο ορίζεται και ένας νεότερος στην επετηρίδα εισαγγελέας εφετών, ως νόμιμος αναπληρωτής του. Ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος εκτελεί τα καθήκοντα του με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση και συνεπικουρείται από πέντε τουλάχιστον εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς πρωτοδικών, εκ των οποίων τέσσερις τουλάχιστον από εκείνους που υπηρετούν στην εισαγγελία πρωτοδικών Αθηνών και ένας από εκείνους που υπηρετούν στην εισαγγελία πρωτοδικών Θεσσαλονίκης. Οι τελευταίοι ορίζονται από τους διευθύνοντες τις οικείες εισαγγελίες μετά από γνώμη του εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος.

2. Το έργο των αρμόδιων για τα οικονομικά εγκλήματα εισαγγελέων εποπτεύει και συντονίζει αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου που ορίζεται με πλήρη ή μερική απασχόληση από τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

3. Ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος έχει ως αρμοδιότητα τη διενέργεια ερευνών ή προκαταρκτικής εξέτασης για την εξακριβωση τέλεσης κάθε είδους φορολογικών και οικονομικών εγκλημάτων και οποιωνδήποτε άλλων συναφών, εφόσον αυτά διαπράττονται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή βλάπτουν σοβαρά την εθνική οικονομία. Ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος μπορεί να ασκεί την αρμοδιότητά του σε όλη την Επικράτεια. Με την επιφύλαξη της παρ. 5 του παρόντος άρθρου, για την άσκηση των καθηκόντων του, ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος έχει την εποπτεία, καθοδήγηση και το συντονισμό των ενεργειών των γενικών κατά το άρθρο 31 παρ. 1 περ. α' και ειδικών προανακριτικών υπαλλήλων, ιδίως δε υπαλλήλων του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.), της Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε.) και της Διεύθυνσης Οικονομικής Αστυνομίας, εντός των σχετικών αρμοδιοτήτων τους.

4. Ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος ενημερώνεται για όλες τις καταγγελίες ή πληροφορίες που περιέρχονται στις υπηρεσίες της παρ. 3 για εγκλήματα της αρμοδιότητάς του, αξιολογεί και διερευνά τις πληροφορίες αυτές, καθώς και κάθε άλλη σχετική είδηση που περιέρχεται σε γνώση του με οποιοδήποτε τρόπο και μέσο προτάσσοντας εκείνες τις υποθέσεις που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν η καταγγελία, πληροφορία ή είδηση δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβέβαιη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, τη θέτει στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εποπτεύοντα αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου που έχει οριστεί σύμφωνα με την παρ. 2 του παρόντος άρθρου, αναφέρει τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος έχει δικαίωμα να παραγγείλει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης ή την άσκηση ποινικής δίωξης, εκθέτοντας στην παραγγελία του συνοπτικά τους λόγους που δικαιολογούν την άσκησή της.

5. Για τη διερεύνηση των υποθέσεων που ανήκουν στην αρμοδιότητά του ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος καθώς και ο αναπληρωτής του ή οι εισαγγελικοί λειτουργοί που τον συνεπικουρούν, μπορούν να παραγγέλλουν τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης από τους κατά την παρ. 3 γενικούς ή ειδικούς ανακριτικούς υπαλλήλους. Ειδικά, για τους υπαλλήλους της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης παραγγέλλεται αποκλειστικά και μόνο στους τελωνειακούς υπαλλήλους και τους υπαλλήλους της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων και μόνο για υποθέσεις που εμπύπτον στις ελεγκτικές τους αρμοδιότητες. Οι λοιποί υπάλληλοι της Α.Α.Δ.Ε. που έχουν προανακριτικά καθήκοντα σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, διενεργούν προκαταρκτική εξέταση, κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας που εκδίδεται μόνο μετά από αίτημα της ελεγκτικής υπηρεσίας της Α.Α.Δ.Ε. στην οποία ανήκουν προς τον εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος. Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, ο εισαγγελέας οικονομικού

εγκλήματος και οι λοιποί εισαγγελείς δεν παραγγέλλουν στις Υπηρεσίες και το προσωπικό της Α.Α.Δ.Ε. τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης ούτε διαβιβάζουν με οποιαδήποτε διαδικασία εντολές ή αιτήματα διενέργειας φορολογικών ελέγχων. Η εκτέλεση των ανωτέρω εισαγγελικών παραγγελιών ανατίθεται σε Υπηρεσία εκτός της Α.Α.Δ.Ε. με ειδικούς προανακριτικούς υπαλλήλους, που εποπτεύονται από τον εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος και με αρμοδιότητα την έρευνα τέλεσης εγκλημάτων φοροδιαφυγής ή λοιπών οικονομικών αδικημάτων. Μετά την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης, ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος ή ο αναπληρωτής του κρίνει ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνηση ποινικής δίωξης, διαβιβάζουν τη δικογραφία στους κατά τόπο αρμόδιους για την ποινική δίωξη εισαγγελείς πρωτοδικών, με παραγγελία άμεσης άσκησης ποινικής δίωξης. Αν ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος ή ο αναπληρωτής του κρίνει ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνηση της ποινικής δίωξης, θέτει την υπόθεση στο αρχείο και υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εποπτεύοντα κατά την παρ. 2 αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, αναφέρει τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, σε περίπτωση που διαφωνεί, έχει δικαίωμα να παραγγείλει την άσκηση ποινικής δίωξης, εκθέτοντας στην παραγγελία του συνοπτικά τους λόγους που τη δικαιολογούν.

6. Με σύμφωνη γνώμη του εποπτεύοντος αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου που έχει οριστεί σύμφωνα με την παρ. 2 του παρόντος άρθρου, ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος και ο αναπληρωτής του μπορούν να παραγγέλλουν τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης από τον κατά τόπο αρμόδιο εισαγγελέα πρωτοδικών, μετά το πέρας της οποίας ενημερώνονται εγγράφως για την πορεία της.

Άρθρο 34. - Εξουσίες εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος.

1. Οι εισαγγελικοί λειτουργοί της παρ. 1 του άρθρου 33 έχουν, εφόσον τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, πρόσβαση σε κάθε πληροφορία ή στοιχείο που είναι χρήσιμο για την άσκηση του έργου τους, μη υποκείμενοι στους περιορισμούς της νομοθεσίας περί φορολογικού, τραπεζικού, χρηματιστηριακού και κάθε άλλου απορρήτου, με την εξαίρεση του δικηγोरικού (άρθρο 39 παρ.1 του Ν. 4194/2013) και τηλεπικοινωνιακού (Ν. 2225/1994), καθώς και σε κάθε μορφής αρχείο δημόσιας αρχής ή οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με ισχύοντες κανόνες ιχνηλασιμότητας.

2. Οι εισαγγελικοί λειτουργοί της παρ. 1 του άρθρου 33, όταν διενεργούν προκαταρκτική εξέταση για την εξακρίβωση τέλεσης εγκλημάτων της αρμοδιότητάς τους, έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν, με αιτιολογημένη διάταξη τους, σε δεσμεύσεις τραπεζικών λογαριασμών, περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων και περιουσιακών εν γένει στοιχείων (κινητών και ακινήτων), προς τον σκοπό διασφάλισης των συμφερόντων του δημοσίου, για χρονικό διάστημα μέχρι εννέα μηνών που μπορεί να παρατείνεται με βούλευμα του αρμοδίου συμβουλίου κατ' ανώτατο όριο για άλλους εννέα μήνες, λόγω δικαιολογημένης μη ολοκλήρωσης της διενεργούμενης, κατά τα ανωτέρω, προκαταρκτικής εξέτασης. Η διάταξη εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του καθ' ου ή τρίτου και δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό, τίτλο, χρηματοπιστωτικό προϊόν, θυρίδα, κινητό ή ακίνητο περιουσιακό στοιχείο. Η δέσμευση ισχύει από τη χρονική στιγμή της αποδεδειγμένης γνωστοποίησης της διάταξης στον οργανισμό ή την υπηρεσία προς την οποία απευθύνεται. Ως χρονική στιγμή αποδεδειγμένης γνωστοποίησης της διάταξης της παρούσας παραγράφου προς τους αρμόδιους Οργανισμούς και Υπηρεσίες λογίζεται η ημέρα που γνωστοποιείται με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο, ιδίως δε τηλεομοιοτυπικά ή με ηλεκτρονική αλληλογραφία, η διάταξη στην Τράπεζα της Ελλάδος και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, οι οποίες οφείλουν να ενημερώνουν αμελλητί τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην ημεδαπή. Σε περίπτωση δέσμευσης ακινήτου, πλοίου ή αεροσκάφους, η δέσμευση επιδίδεται στον αρμόδιο υποθηκοφύλακα ή προϊστάμενο του κτηματολογικού γραφείου ή στον οικείο λιμενάρχη ή στην υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας, οι οποίοι υποχρεούνται να προβούν την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα

τηρούμενα από αυτούς βιβλία και ακολούθως να αρχειοθετήσουν το έγγραφο που τους επιδόθηκε. Με τον ίδιο τρόπο η διάταξη γνωστοποιείται στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, η οποία δεν κωλύεται να λαμβάνει όλα τα σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις μέτρα διασφάλισης.

3. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο διάταξη επιδίδεται εντός προθεσμίας είκοσι ημερών στον καθ' ου ή στον τρίτο, οι οποίοι δύνανται να προσφύγουν και να ζητήσουν την άρση της, με αίτησή τους προς το αρμόδιο συμβούλιο, εντός προθεσμίας τριάντα ημερών, η οποία δεν αναστέλλει την εκτέλεσή της. Η διάταξη ή το βούλευμα ανακαλούνται ή τροποποιούνται αν προκύψουν νέα στοιχεία. Μετά το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης: α) στην περίπτωση που παραγγέλλεται από τον οικονομικό εισαγγελέα ή τον αναπληρωτή του άσκηση ποινικής δίωξης εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΚΠΔ, β) σε περίπτωση αρχειοθέτησης της ποινικής δικογραφίας η δέσμευση αίρεται αυτοδικαίως.

4. Με τη σύμφωνη γνώμη του εποπτεύοντος, κατά την παρ. 2 του άρθρου 33 αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ο εισαγγελέας οικονομικού εγκλήματος μπορεί να παραγγείλει την έκδοση της διάταξης της παρ. 2 του παρόντος και από τον κατά τόπο αρμόδιο εισαγγελέα πρωτοδικών, ο οποίος εκδίδει αυτήν σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου, οι διατάξεις της οποίας εφαρμόζονται ανάλογα. Η προσφυγή κατά της διάταξης του εισαγγελέα πρωτοδικών εισάγεται στο κατά τόπο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών.

Άρθρο 35. - Εισαγγελέας εγκλημάτων διαφθοράς. Αρμοδιότητα.

1. Στις εισαγγελίες εφετών Αθηνών και Θεσσαλονίκης, ορίζεται εισαγγελέας εγκλημάτων διαφθοράς, με βαθμό αντεισαγγελέα εφετών. Η τοποθέτησή τους διενεργείται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του οικείου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Ο εισαγγελέας εγκλημάτων διαφθοράς, η κατά τόπο αρμοδιότητα του οποίου εκτείνεται στην εδαφική περιφέρεια του εφετείου όπου είναι τοποθετημένος, εκτελεί τα καθήκοντά του με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση και συνεπικουρείται από δύο τουλάχιστον εισαγγελείς ή αντεισαγγελείς πρωτοδικών. Οι τελευταίοι ορίζονται από τους διευθύνοντες τις οικείες εισαγγελίες, μετά από γνώμη του εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς.

2. Το έργο των αρμόδιων για τα εγκλήματα διαφθοράς εισαγγελέων εποπτεύει και συντονίζει ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου που ορίζεται κατά την παρ. 2 του άρθρου 33.

3. Στην αρμοδιότητα του εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς υπάγονται τα κακουργήματα που διαπράττονται, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους ή επωφελομένου από την ιδιότητά τους, βουλευτές, γενικοί και ειδικοί γραμματείς υπουργείων, διοικητές, υποδιοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων ή διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και αρετά μονοπρόσωπα όργανα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ακόμη και αν οι υπαίτιοι έχουν παύσει να φέρουν την ιδιότητα αυτή, εφόσον αυτά σχετίζονται με επιδίωξη οικονομικού οφέλους των ιδίων ή τρίτων ή την πρόκληση βλάβης στο δημόσιο, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης εξαιρουμένων των περιπτώσεων του άρθρου 33.

Άρθρο 36. - Εξουσίες εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς.

1. Για τη διερεύνηση των υποθέσεων που ανήκουν στην αρμοδιότητά του ο εισαγγελέας εγκλημάτων διαφθοράς παραγγέλλει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, μετά το πέρας της οποίας ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 43 και παραγγέλλει στον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών την άσκηση ποινικής δίωξης. Αν ο εισαγγελέας εγκλημάτων διαφθοράς θέσει στο αρχείο την μήνυση ή αναφορά, ως μη στηριζόμενη στον νόμο, προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης ή επειδή δεν προέκυψαν επαρκείς ενδείξεις που δικαιολογούν την άσκηση ποινικής δίωξης, υποβάλλει τη δικογραφία στον εποπτεύοντα αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου και αναφέρει τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος μπορεί να παραγγείλει είτε τη διενέργεια

προκαταρκτικής εξέτασης είτε την άσκηση ποινικής δίωξης, εκθέτοντας στην παραγγελία του συνοπτικά τους λόγους που τη δικαιολογούν.

2. Ο εισαγγελέας εγκλημάτων διαφθοράς υποστηρίζεται στο έργο του από αριθμό ειδικών επιστημόνων που κρίνεται αναγκαίος για την ολοκλήρωση της προκαταρκτικής εξέτασης μέσα στον προβλεπόμενο γι' αυτήν χρόνο. Οι ειδικοί αυτοί επιστήμονες συνεπικουρούν με κάθε πρόσφορο τρόπο το έργο του εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς καθώς και των γενικών και ειδικών προανακριτικών υπαλλήλων κατά την προκαταρκτική εξέταση επί των εγκλημάτων της παρ. 3 του προηγούμενου άρθρου, για την ακριβέστερη διάγνωση και κρίση γεγονότων για τα οποία απαιτούνται ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης, δεν εξετάζονται όμως ως μάρτυρες. Ο ορισμός των προσώπων αυτών γίνεται με πράξη του εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς μεταξύ αυτών που υπηρετούν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, σε εξαιρετικές δε περιπτώσεις και από τον ιδιωτικό τομέα, εφόσον στο δημόσιο δεν υπηρετούν πρόσωπα με τις γνώσεις αυτές, εφαρμόζονται δε αναλόγως ως προς αυτούς οι διατάξεις των άρθρων 188 έως 193.

3. Η παρ. 1 του άρθρου 34 εφαρμόζεται αναλόγως και για τον εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΡΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΩΞΗΣ

Άρθρο 37. - Αυτεπάγγελτη δίωξη. Όταν δεν απαιτείται έγκληση ή αίτηση, η ποινική δίωξη κινείται αυτεπάγγελτα, ύστερα από αναφορά, μήνυση ή άλλη πληροφορία ότι διαπράχθηκε αξιόποινη πράξη.

Άρθρο 38. - Υποχρέωση για την ανακοίνωση αξιόποινης πράξης. 1. Οι ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να ανακοινώσουν χωρίς χρονοτριβή στον αρμόδιο εισαγγελέα ο,τιδήποτε πληροφορούνται με κάθε τρόπο για αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως.

2. Οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και εκείνοι στους οποίους ανατέθηκε προσωρινά δημόσια υπηρεσία, έχουν την ίδια υποχρέωση για τις αξιόποινες πράξεις της παρ. 1, αν πληροφορήθηκαν γι' αυτές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

3. Η ανακοίνωση γίνεται γραπτώς και πρέπει να περιέχει όλα τα στοιχεία που υπάρχουν και αφορούν την αξιόποινη πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις.

Άρθρο 39. - Υποχρέωση του δικαστή να συντάσσει έκθεση. 1. Όταν κατά τη διάρκεια πολιτικής ή διοικητικής ή ποινικής δίκης ανακύπτει γεγονός που μπορεί να χαρακτηριστεί έγκλημα διωκόμενο αυτεπαγγέλτως, ο δικαστής οφείλει να συντάξει έκθεση και να τη διαβιβάσει στον αρμόδιο εισαγγελέα με κάθε πληροφορία και με τα σχετικά έγγραφα.

2. Το ίδιο υποχρεούται να κάνει και όταν πρόκειται για έγκλημα μη διωκόμενο αυτεπαγγέλτως, αν υποβλήθηκε η απαιτούμενη έγκληση στην αρμόδια αρχή.

3. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται και σε υποθέσεις πειθαρχικής δικαιοδοσίας.

Άρθρο 40. - Υποχρέωση ιδιωτών. 1. Ακόμα και ιδιώτες οφείλουν στις συγκεκριμένες περιπτώσεις που προβλέπονται από τον νόμο, αν αντιληφθούν οι ίδιοι αξιόποινη πράξη που διώκεται αυτεπαγγέλτως, να την αναγγείλουν στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή σε οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο. Η αναγγελία αυτή μπορεί να γίνει είτε εγγράφως με μια αναφορά ή προφορικά, οπότε συντάσσεται έκθεση.

2. Στην αναφορά ή στην προφορική δήλωση πρέπει να αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες που αφορούν την πράξη, τους δράστες και τις αποδείξεις.

3. Αν πολλοί πληροφορήθηκαν για την αξιόποινη πράξη, τότε καθένας έχει ξεχωριστά την υποχρέωση αυτή.

Άρθρο 41. - Αίτηση δίωξης. Στις περιπτώσεις που ο νόμος ορίζει ότι απαιτείται αίτηση της αρχής για να ασκηθεί ποινική

δίωξη, η αίτηση γίνεται σε κάθε εκπρόσωπο της εισαγγελικής αρχής, γραπτά ή προφορικά, και συντάσσεται έκθεση.

Άρθρο 42. - Μήνυση αξιόποινων πράξεων. 1. Εκτός από αυτόν που αδικήθηκε και οποιοσδήποτε άλλος έχει το δικαίωμα να καταγγείλει στην αρχή τις αξιόποινες πράξεις που διώκονται αυτεπαγγέλτως, τις οποίες πληροφορήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο.

2. Η μήνυση γίνεται απευθείας στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, αλλά και στους άλλους ανακριτικούς υπαλλήλους είτε από τον ίδιο το μηνυτή είτε από ειδικό πληρεξούσιο. Το έγγραφο της πληρεξουσιότητας μπορεί να δοθεί και με απλή έγγραφη δήλωση. Η γνησιότητα της υπογραφής του εντολέα πρέπει να βεβαιώνεται από οποιαδήποτε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή ή δικηγόρο. Το έγγραφο της πληρεξουσιότητας προσαρτάται στην έκθεση για την κατάθεση της μήνυσης. Μπορεί επίσης η μήνυση να γίνει και προφορικά, οπότε συντάσσεται έκθεση.

3. Αν η μήνυση έγινε σε ανακριτικό υπάλληλο, αυτός τη στέλνει χωρίς χρονοτριβή στον αρμόδιο για την ποινική δίωξη εισαγγελέα.

4. Η κατάθεση της μήνυσης μπορεί να γίνεται και με ηλεκτρονικά μέσα, εφόσον φέρει προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή κατά την έννοια του άρθρου 3 παρ. 1 του Π.Δ. 150/2001. Οι λεπτομέρειες και οι ειδικότερες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 43. - Έναρξη ποινικής δίωξης. Τρόποι κίνησης. Αρχαιοτέτηση. 1. Ο εισαγγελέας όταν λάβει τη μήνυση ή την αναφορά, κινεί την ποινική δίωξη, παραγγέλλοντας ανάκριση ή εισάγοντας την υπόθεση με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, όπου αυτό προβλέπεται ή διαβιβάζοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών στην περίπτωση της επόμενης παραγράφου ή υποβάλλοντας αίτηση για την έκδοση ποινικής διαταγής (άρθρο 409). Στα κακουρήματα ή πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου, καθώς και στα πλημμελήματα αρμοδιότητας τριμελούς εφετείου (άρθρο 111 παρ. 6), κινεί την ποινική δίωξη μόνο εφόσον έχουν ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνησή της. Αν έχει προηγηθεί ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση ελέγχου του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης ή του Σώματος ή Υπηρεσίας Επιθεώρησης και Ελέγχου των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3074/2002 και προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινήσει η ποινική δίωξη, μπορεί να μην ενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση, εφόσον η ποινική δίωξη που πρόκειται να ασκηθεί αναφέρεται και πράξεις ίδιες με εκείνες για τις οποίες διενεργήθηκε η Ε.Δ.Ε ή αναφέρονται στο πόρισμα ή την έκθεση ελέγχου.

2. Αν διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση αρμόδιας κατά τον νόμο για έλεγχο αρχής για πλημμέλημα των προσώπων του άρθρου 111 παρ. 6, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κινεί την ποινική δίωξη διαβιβάζοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών με σχέδιο κλητηρίου θεσπίσματος. Αν ο εισαγγελέας εφετών κρίνει ότι δεν συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις για την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, υποβάλλει σχετική πρόταση στο συμβούλιο εφετών.

3. Αν η μήνυση ή η αναφορά δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών τη θέτει στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει υποχρέωση να παραγγείλει προκαταρκτική εξέταση αν πρόκειται για κακούρηγμα ή πλημμέλημα για το οποίο αυτή είναι υποχρεωτική, είτε την άσκηση ποινικής δίωξης στις λοιπές περιπτώσεις.

4. Αν έχει διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέ-

ταση ή υπάρχει πόρισμα ή έκθεση αρμόδιας κατά τον νόμο για έλεγχο αρχής και ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κρίνει ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για να κινηθεί η ποινική δίωξη, θέτει την υπόθεση στο αρχείο και, υποβάλλοντας τη δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, αναφέρει σε αυτόν τους λόγους για τους οποίους δεν άσκησε ποινική δίωξη. Ο τελευταίος, αν δεν συμφωνεί, έχει δικαίωμα να παραγγείλει την άσκηση ποινικής δίωξης, εκθέτοντας στην παραγγελία του συνοπτικά τους λόγους που την δικαιολογούν.

5. Μήνυση ή αναφορά η οποία υποβάλλεται με οποιονδήποτε τρόπο ανωνύμως ή με ανύπαρκτο όνομα, τίθεται αμέσως στο αρχείο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών και εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην παρ. 3. Όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι που μνημονεύονται ειδικά στην παραγγελία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, διατάσσει τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης.

6. Ο αρμόδιος εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο μόνον όταν αναφέρονται νέα πραγματικά περιστατικά ή στοιχεία ή γίνεται επίκληση αυτών, τα οποία δικαιολογούν κατά την κρίση του την επανεξέταση της υπόθεσης. Στην περίπτωση αυτή καλεί τον μνηνόμενο ή αυτόν σε βάρος του οποίου διενεργήθηκε προκαταρκτική εξέταση για παροχή εξηγήσεων.

Άρθρο 44. - Αναβολή και αναστολή ποινικής δίωξης. 1. Σε περίπτωση πλημμελήματος, αν η ποινή που πιθανολογείται ότι θα επιβληθεί στον υπαίτιο, αλλά και οι άλλες συνέπειές της κατά τον ποινικό κώδικα, είναι μηδαμινές συγκριτικά με την ποινή που του έχει επιβληθεί αμετάκλητα στο παρελθόν για άλλη πράξη και που τώρα την εκτίει, ο εισαγγελέας, με την έγκριση του εισαγγελέα εφετών, έχει το δικαίωμα να αναβάλει για αόριστο χρόνο την ποινική δίωξη με αιτιολογημένη διάταξή του. Αν όμως η ποινική δίωξη έχει αρχίσει, την αναστολή της για αόριστο χρόνο τη διατάσσει αμετάκλητα το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο με πρόταση του εισαγγελέα.

2. Παρόμοια αναβολή ή αναστολή ποινικής δίωξης μπορεί να διαταχθεί με τις ίδιες προϋποθέσεις και όταν ο κατηγορούμενος έχει ήδη παραπεμφθεί στο ακροατήριο για βαρύτερη πράξη, εκτός αν η ποινική δίωξη για την ελαφρότερη πράξη είναι αναγκαία για την ανακάλυψη της αλήθειας γενικά ή για την εκτίμηση του χαρακτήρα του κατηγορουμένου.

3. Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις μπορεί αργότερα να διαταχθεί από τις ίδιες αρχές η ποινική δίωξη ή η συνέχιση εκείνης που είχε ανασταλεί: α) αν η εκτέλεση της ποινής που επιβλήθηκε και έγινε αφορμή να διαταχθεί αναστολή για την άλλη πράξη έπαψε για οποιονδήποτε νόμιμο λόγο και β) μετά την αμετάκλητη εκδίκαση της κατηγορίας που εκκρεμεί και έγινε αφορμή να ανασταλεί η δίωξη.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΠΟΧΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ.
ΑΠΟΧΗ ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ

Άρθρο 45. - Αποχή από την ποινική δίωξη. 1. Στις περιπτώσεις του εγκλήματος της εκβίασης, που τελείται με την απειλή ότι θα αποκαλυφθεί αξιόποινη πράξη ή της απάτης, που αν την καταμήνυε ο παθών ήταν ενδεχόμενο να αποκαλυφθεί από την ανάκριση ενοχή του για άλλη συναφή με την απάτη πράξη και να διωχθεί ποινικά, μπορεί ο εισαγγελέας, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, με αιτιολογημένη διάταξή του να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη για την πράξη της οποίας η αποκάλυψη απειλήθηκε με την εκβίαση ή για την οποία ήταν δυνατό να διωχθεί αυτός που εξαπατήθηκε, με την προϋπόθεση ότι η δίωξή της, συγκρινόμενη με τη βαρύτητα της εκβίασης ή της απάτης που επρόκειτο να διωχθούν, δεν είναι απαραίτητη για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

2. Στις περιπτώσεις πλημμελήματος που απειλείται στον νόμο με ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος ή χρηματική ποινή ή και τις δύο ποινές ή με παροχή κοινωφελούς εργασίας, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί με αιτιολογημένη διάταξή του, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη, αν κρίνει ότι δεν υφίσταται σοβαρό δημόσιο

συμφέρον για τη δίωξη και συντρέχουν ειδικές συνθήκες κατά την τέλεση της πράξης, όπως ιδίως συντρέχον πταίσμα του θύματος, έλλειψη βούλησής του για δίωξη, μικρές συνέπειες της πράξης ή συγκεκριμένες ιδιότητες στο πρόσωπο που αποδίδεται αυτή, όπως για παράδειγμα ασθένεια, γήρας, αναπηρία ή όταν το τελευταίο προσπάθησε να αποκαταστήσει άμεσα τη συντελεσθείσα προσβολή.

3. Αν στις ως άνω περιπτώσεις έχει ήδη ασκηθεί ποινική δίωξη με απευθείας κλήση στο ακροατήριο, το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα και εφόσον συντρέξουν οι προϋποθέσεις της παρ. 2, συναινεί δε και ο κατηγορούμενος, αν είναι παρών, να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη.

Άρθρο 46. - Αποχή από την ποινική δίωξη ανηλίκου. 1. Αν ανήλικος τελέσει αξιόποινη πράξη, η οποία είναι πλημμέλημα, ο εισαγγελέας μπορεί να απόσχει από την άσκηση της ποινικής δίωξης αν κρίνει, ερευνώντας τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη και την όλη προσωπικότητα του ανηλίκου, ότι η άσκησή της δεν είναι αναγκαία για να συγκρατηθεί ο ανήλικος από την τέλεση νέων αξιόποινων πράξεων. Απαιτείται σε κάθε περίπτωση ακρόαση του ανηλίκου.

2. Στον ανήλικο μπορεί να επιβληθούν με διάταξη του εισαγγελέα ένα ή περισσότερα από τα αναμορφωτικά μέτρα που προβλέπονται στις περ. α' έως και ια' του άρθρου 122 παρ. 1 ΠΚ. Με την ίδια διάταξη ορίζεται και η προθεσμία συμμόρφωσης. Για την έκδοση της διάταξης απαιτείται προηγούμενη έκθεση του αρμόδιου επιμελητή ανηλίκων. Αν ο ανήλικος συμμορφωθεί με τα μέτρα και τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν, ο εισαγγελέας ενεργεί σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο άρθρο 43 παρ. 3. Σε αντίθετη περίπτωση ο εισαγγελέας κινεί την ποινική δίωξη σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 1.

Άρθρο 47. - Αποχή από την ποινική δίωξη μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος. 1. Σε υποθέσεις σχετικές με τις αξιόποινες πράξεις των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237 και 237Α ΠΚ και τις συναφείς με αυτές πράξεις, είναι δυνατόν, μετά από έγκριση του αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου που εποπτεύει και συντονίζει το έργο των εισαγγελέων εγκλημάτων διαφθοράς, να χαρακτηριστεί ως μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος με πράξη του κατά τόπον αρμόδιου εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή του εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς όποιος, χωρίς να εμπλέκεται καθ' οιονδήποτε τρόπο στις εν λόγω πράξεις και χωρίς να αποβλέπει σε ίδιον όφελος, συμβάλλει ουσιαστικά, με τις πληροφορίες που παρέχει στις δικαστικές αρχές, στην αποκάλυψη και δίωξή τους. Η κατά το προηγούμενο εδάφιο πράξη του εισαγγελέα μπορεί να ανακαλείται με τον ίδιο τρόπο και σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής δίκης, αν ο εισαγγελέας κρίνει ότι δεν συντρέχουν οι λόγοι που τον οδήγησαν στην έκδοσή της.

2. Αν έχει υποβληθεί έγκληση ή μήνυση για τα εγκλήματα της ψευδούς κατάθεσης, της ψευδούς καταμήνυσης, της συκοφαντικής δυσφήμισης ή της παραβίασης υπηρεσιακού απορρήτου του ποινικού κώδικα ή για τις πράξεις των παρ. 4 ή 8 του άρθρου 22 του Ν. 2472/1997 σε υπόθεση σχετική με τις αξιόποινες πράξεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, ο αρμόδιος για την άσκηση της ποινικής δίωξης εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια, ενημερώνει σχετικά τον αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου που εποπτεύει και συντονίζει το έργο των εισαγγελέων εγκλημάτων διαφθοράς.

3. Αν ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου κρίνει μετά από την κατά την προηγούμενη παράγραφο ενημέρωσή του ότι η ποινική δίωξη των εγκλημάτων της προηγούμενης παραγράφου δεν είναι απαραίτητη για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος, μπορεί να παραγγείλει στον αρμόδιο για την άσκηση της ποινικής δίωξης εισαγγελέα την οριστική αποχή από την ποινική δίωξη για τις εν λόγω πράξεις. Αν ανακληθεί η πράξη χαρακτηρισμού μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος, ο αρμόδιος αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου ανακαλεί την παραγγελία του για την οριστική αποχή από την ποινική δίωξη.

Άρθρο 48. - Αποχή από την ποινική δίωξη πλημμελημάτων υπό όρους. 1. Στις περιπτώσεις πλημμελήματος που απειλείται

στον νόμο με ποινή φυλάκισης έως τριών ετών με ή χωρίς χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του οριζόμενου από τον διευθύνοντα το δικαστήριο πρωτοδίκη και εφόσον συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής, να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη με αιτιολογημένη διάταξη του, υπό τον όρο ότι αυτός στον οποίο αποδίδεται η πράξη θα συναινέσει να εκπληρώσει όρους που κρίνονται ως κατάλληλοι να ικανοποιήσουν το δημόσιο συμφέρον για τη δίωξη και να μειώσουν τις συνέπειες της πράξης. Για τον λόγο αυτό ο εισαγγελέας καλεί αυτόν, στον οποίο αποδίδεται η πράξη, να εμφανισθεί ενώπιόν του μόνος του ή με συνήγορο. Τέτοιοι όροι είναι ιδίως: α) η ουσιαστική προσπάθεια συμφιλίωσης με τον παθόντα, β) η καταβολή ορισμένου χρηματικού ποσού σε φιλανθρωπική οργάνωση ή σε κοινωφελές ταμείο, γ) η συμμετοχή σε υφιστάμενη υποχρέωση διατροφής, δ) η συμμετοχή σε πρόγραμμα κοινωνικής εκπαίδευσης, ε) η παρακολούθηση ορισμένου αριθμού μαθημάτων οδήγησης.

2. Στις περιπτώσεις των πλημμελημάτων, που προβλέπονται στα άρθρα 216, 242 παρ. 1 και 2, 375 παρ. 3 και 390 παρ. 2 ΠΚ και στους νόμους 1599/1986, 2803/2000, 2960/2001, 4557/2018 και 4174/2013 ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του οριζόμενου από τον διευθύνοντα το δικαστήριο πρωτοδίκη και εφόσον συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής, να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη με αιτιολογημένη διάταξη του, υπό τον όρο ότι αυτός στον οποίο αποδίδεται η πράξη θα αποκαταστήσει πλήρως την προκληθείσα ζημία καταβάλλοντας αποδεδειγμένα ή κατά δήλωση του παθόντος το κεφάλαιο και τους τόκους υπερημερίας. Για τον λόγο αυτό ο εισαγγελέας καλεί αυτόν, στον οποίο αποδίδεται η πράξη, να εμφανισθεί ενώπιόν του μόνος του ή με συνήγορο και, αν το κρίνει αναγκαίο, προηγουμένως τον παθόντα.

3. Πριν από την έναρξη της διαδικασίας προσωρινής αποχής από την ποινική δίωξη ενημερώνεται ο παθών από την αξιόποινη πράξη, ο οποίος έχει το δικαίωμα να διατυπώσει εγγράφως ή προφορικά τις απόψεις του στον εισαγγελέα, οι οποίες εκτιμώνται ελεύθερα.

4. Ο εισαγγελέας ορίζει στον υπόχρεο εκπλήρωσης των όρων χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες, το οποίο μπορεί να παραταθεί για ακόμη τρεις μήνες. Η διάταξη του άρθρου 113 ΠΚ εφαρμόζεται και εδώ. Ο εισαγγελέας μπορεί με τη συναίνεση του καθ' ου οι όροι, να προβεί στην τροποποίηση ή άρση ειδικότερων όρων.

5. Εφόσον αυτός στον οποίο τέθηκαν οι όροι τους τηρήσει, ο εισαγγελέας εκδίδει διάταξη με την οποία απέχει οριστικά από την ποινική δίωξη και ενημερώνει σχετικά τον κατά την παρ. 1 του παρόντος οριζόμενο πρωτοδίκη.

6. Σε περίπτωση μη εκπλήρωσης των όρων από το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η πράξη, η αρχική συναίνεσή του για την εφαρμογή της διαδικασίας δεν επιτρέπεται να αξιοποιηθεί σε βάρος του σε μεταγενέστερα στάδια της διαδικασίας.

7. Αν στις ως άνω περιπτώσεις έχει ήδη ασκηθεί ποινική δίωξη, το αρμόδιο δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικαστεί η υπόθεση μπορεί, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 1, να παύσει προσωρινά την ποινική δίωξη, επιβάλλοντας κατά την κρίση του στον κατηγορούμενο τους ανάλογους προς την πράξη όρους. Οι παρ. 2 έως 5 ισχύουν αντιστοίχως.

8. Η παραπάνω διαδικασία αποχής από την ποινική δίωξη, δεν μπορεί να εφαρμοσθεί εκ νέου για το ίδιο πρόσωπο σε περίπτωση τέλεσης ομοειδούς εγκλήματος.

Άρθρο 49. - Αποχή από την ποινική δίωξη κακουργημάτων υπό όρους. 1. Στις περιπτώσεις των κακουργημάτων, που προβλέπονται στα άρθρα 216 παρ. 3 και 4, 242 παρ. 3, 4 και 5, 375 παρ. 2 και 3 και 390 παρ. 1 εδ. β' και 2 ΠΚ και στους νόμους 1599/1986, 2803/2000, 2960/2001, 4557/2018 και 4174/2013 ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του οριζόμενου από τον διευθύνοντα το δικαστήριο πρωτοδίκη και εφόσον συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής, να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη με αιτιολογημένη διά-

ταξη του, υπό τον όρο ότι αυτός στον οποίο αποδίδεται η πράξη θα αποκαταστήσει πλήρως την προκληθείσα ζημία, καταβάλλοντας αποδεδειγμένα ή κατά δήλωση του παθόντος το κεφάλαιο και τους τόκους υπερημερίας. Για τον λόγο αυτό ο εισαγγελέας καλεί αυτόν, στον οποίο αποδίδεται η πράξη, καθώς και τον παθόντα να εμφανισθούν ενώπιόν του μετά ή δια συνηγόρου. Σε περίπτωση απόπειρας ή βεβαίωση για την χρηματική ικανοποίηση του ζημιωθέντος λόγω της ηθικής βλάβης, η οποία για την εφαρμογή των διατάξεων της αποχής δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των τριάντα χιλιάδων ευρώ με την επιφύλαξη της διεκδίκησης τυχόν υπερβαίνουσών το ως άνω ποσό αξιώσεων στα πολιτικά δικαστήρια. Σε περιπτώσεις συμμετοχής, η καταβολή του χρηματικού ποσού για την αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας από έναν συμμετόχο, ωφελεί και τους υπολοίπους. Αν κάποιος από τους συμμετόχους δεν επιθυμεί την αποχή υπό όρους, η υπόθεση χωρίζεται και ακολουθείται ως προς αυτόν η τακτική διαδικασία. Η διαδικασία του παρόντος άρθρου δεν επεκτείνεται στα συρρέοντα εγκλήματα που δεν περιλαμβάνονται στα ως άνω εγκλήματα, ως προς τα οποία η δικογραφία χωρίζεται με πράξη του εισαγγελέα.

2. Ο εισαγγελέας ορίζει στον υπόχρεο χρονικό διάστημα για την αποκατάσταση της ζημίας που δεν υπερβαίνει τους οκτώ μήνες, το οποίο μπορεί να παραταθεί για ακόμη τέσσερις μήνες. Η διάταξη του άρθρου 113 ΠΚ εφαρμόζεται και εδώ.

3. Εφόσον ο υπόχρεος αποκαταστήσει πλήρως τη ζημία, ο εισαγγελέας εκδίδει διάταξη με την οποία απέχει από την ποινική δίωξη υπό τον όρο ότι ο υπαίτιος δεν θα τελέσει ομοειδές κακούρηγμα ή πλημμέλημα εντός τριετίας από την έκδοση της ως άνω διάταξης. Αν δεν τελεστεί ομοειδής αξιόποινη πράξη εντός της παραπάνω τριετίας η αποχή από την ποινική δίωξη καθίσταται οριστική. Οι διατάξεις του άρθρου 113 ΠΚ για την αναστολή της παραγραφής του αξιοποιούνται εφαρμόζονται και εδώ, χωρίς να ισχύει ο χρονικός περιορισμός της παρ. 2 του άρθρου 113 ΠΚ. Σε περίπτωση παραβίασης του όρου αυτού, η ποινική δίωξη, για την οποία αποφασίστηκε η υπ' όρον αποχή, κινείται μόλις η καταδίκη για το έγκλημα που τελέστηκε εντός της τριετίας καταστεί αμετάκλητη. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 301.

4. Οι διατάξεις των παρ. 3, 6 και 7 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 50. - Αποχή μετά από εντελή ικανοποίηση. 1. Στα εγκλήματα που αναφέρονται στα άρθρα 381 παρ. 1 και 2 και 405 παρ. 2 ΠΚ, αν, μετά την εξέτασή του και μέχρι την άσκηση της ποινικής δίωξης, χωρίς παράνομη βλάβη τρίτου, αυτός στον οποίο αποδίδεται η πράξη αποδώσει το πράγμα στον παθόντα ή τους κληρονόμους του και συνταχθεί σχετική δήλωση περί ανυπαρξίας άλλης αξίωσης από την πράξη ή ικανοποιήσει εντελώς τον παθόντα, καταβάλλοντας αποδεδειγμένα ή κατά δήλωση του τελευταίου ή των κληρονόμων του το κεφάλαιο και τους τόκους υπερημερίας, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών απέχει οριστικά από την άσκηση ποινικής δίωξης με αιτιολογημένη πράξη του, η οποία υποβάλλεται προς έγκριση στον εισαγγελέα εφετών.

2. Στην απόπειρα των πράξεων της παρ. 1 αρκεί η δήλωση του παθόντος ή των κληρονόμων του ότι έχουν ικανοποιηθεί.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΓΚΛΗΣΗ

Άρθρο 51. - Έγκληση του παθόντος. 1. Αν ο παθών θέλει να ζητήσει τη δίωξη της αξιόποινης πράξης, υποβάλλει την έγκληση σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 42 παρ. 2 και 3.

2. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών εξετάζει την έγκληση που έλαβε και αν κρίνει ότι αυτή δεν στηρίζεται στον νόμο ή είναι προφανώς αβάσιμη στην ουσία της ή ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης, την απορρίπτει με διάταξη του, η οποία περιλαμβάνει συνοπτική αιτιολογία και επιδίδεται στον εγκαινούντα.

3. Αν ενεργήθηκαν προκαταρκτική εξέταση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 2 ή ένορκη διοικητική εξέταση και ο εισαγγελέας κρίνει ότι δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις για την κίνηση της ποινικής δίωξης, απορρίπτει την

έγκληση με αιτιολογημένη διάταξη του.

4. Όσα αναφέρονται στα άρθρα 43 παρ. 1 και 6, 44, 45, 47, 48, 49 και 50 εφαρμόζονται και ως προς την έγκληση.

Άρθρο 52. - Δικαίωμα προσφυγής του εγκαινίου επί απόρριψης της έγκλησης. 1. Ο εγκαινίου έχει δικαίωμα μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την επίδοση της διάταξης του εισαγγελέα πλημμελειοδικών σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του προηγούμενου άρθρου, να προσφύγει κατά αυτής στον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών. Η προσφυγή ασκείται με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 474.

2. Ο προσφεύγων υποχρεούται να καταθέσει παράβολο υπέρ του δημοσίου ποσού διακοσίων πενήντα (250) ευρώ, το οποίο επισυνάπτεται στην έκθεση που συντάσσει ο πιο πάνω γραμματέας. Σε περίπτωση που υποβλήθηκε μία έγκληση από περισσότερους εγκαινίους, κατατίθεται μόνο ένα παράβολο. Το ύψος του ποσού αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αν δεν κατατεθεί το παράβολο, η προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη από τον εισαγγελέα εφετών.

3. Αν ο εισαγγελέας εφετών δεχθεί την προσφυγή, παραγγέλλει είτε τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης αν πρόκειται για κακούρηγμα ή για πλημμέλημα για το οποίο αυτή είναι υποχρεωτική, εφόσον δεν έχει ήδη διενεργηθεί τέτοια εξέταση είτε την άσκηση ποινικής δίωξης στις λοιπές περιπτώσεις και διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου στον καταθέσαντα αυτό.

Άρθρο 53. - Δίωξη μόνο με έγκληση. 1. Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις που ορίζονται ρητά στον ποινικό κώδικα ή σε άλλους νόμους, η ποινική δίωξη γίνεται μόνο με έγκληση του παθόντος.

2. Αφού υποβληθεί η έγκληση, η ποινική δίωξη προχωρεί όπως και στα εγκλήματα που διώκονται αυτεπαγγέλτως. Αν η δίωξη ασκήθηκε χωρίς έγκληση, η σχετική με την έγκληση δήλωση μπορεί να γίνει από τον παθόντα και στο ακροατήριο πριν από την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στον πρώτο βαθμό.

Άρθρο 54. - Παραίτηση από την άσκηση του δικαιώματος της έγκλησης. 1. Η παραίτηση από το δικαίωμα έγκλησης γίνεται από τον ίδιο τον δικαιούμενο ή από αντιπρόσωπό του που έχει ειδική πληρεξουσιότητα κατά το άρθρο 42, σε συμβολαιογράφο, στον εισαγγελέα ή σε οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο και συντάσσεται σχετική έκθεση.

2. Παραίτηση που γίνεται με όρους ή προθεσμία δεν έχει έννομα αποτελέσματα. Ανάκληση της παραίτησης δεν επιτρέπεται.

Άρθρο 55. - Ανάκληση της έγκλησης. Έξοδα. 1. Ο εγκαινίου μπορεί είτε ο ίδιος είτε με ειδικό πληρεξούσιο να ανακαλέσει την έγκληση.

2. Για τους υπαλλήλους στους οποίους δηλώνεται η ανάκληση και για τον τρόπο με τον οποίο αυτή πρέπει να γίνει, εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 42. Η ανάκληση μπορεί επίσης να γίνει και στο ακροατήριο σε όλη τη διάρκεια της δίκης και ωστόσο δημοσιευτεί η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά. Αν η ανάκληση γίνει αργότερα, είναι απαράδεκτη.

3. Για την ανάκληση που προβλέπεται στην παρ. 1 δεν είναι απαραίτητη η προκαταβολή των δικαστικών εξόδων και τελών, που βαρύνουν σε κάθε περίπτωση τον ανακαλούντα. Αντίγραφο της έκθεσης που προβλέπεται στο παρόν άρθρο ή των πρακτικών, μαζί με την εκκαθάριση των δικαστικών εξόδων στέλνεται για είσπραξη στον αρμόδιο ταμιά.

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΔΕΙΑ ΓΙΑ ΔΙΩΞΗ

Άρθρο 56. - Ποιες πράξεις δεν ενεργούνται χωρίς άδεια. Άρνηση χορήγησης. 1. και στις περιπτώσεις που χρειάζεται άδεια για δίωξη, μπορεί να ενεργηθεί ανάκριση για τη βεβαίωση της έγκλησης που καταχωρίζεται στα πρακτικά. Δεν επιτρέπεται μόνο να ενεργηθούν ανακριτικές πράξεις που θίγουν το πρό-

σωπο για τη δίωξη του οποίου χρειάζεται η άδεια.

2. Αν δεν χορηγηθεί η άδεια, ο ανακριτής ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα αποφαινεται ότι γι' αυτόν τον λόγο δεν μπορεί προς το παρόν να γίνει δίωξη.

3. Ανάκληση της άδειας που χορηγήθηκε δεν είναι δυνατή.

4. Αν υπάρχουν και άλλοι κατηγορούμενοι που δεν απαιτείται άδεια για τη δίωξή τους, διώκονται χωρίς κώλυμα.

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟ

Άρθρο 57. - Κώλυμα για νέα δίωξη. 1. Αν κάποιος έχει καταδικαστεί αμετάκλητα ή αθωωθεί ή έχει παύσει ποινική δίωξη εναντίον του, δεν μπορεί να ασκηθεί και πάλι εις βάρος του δίωξη για την ίδια πράξη, ακόμη και αν δοθεί σε αυτή διαφορετικός χαρακτήρισμός.

2. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις των άρθρων 58, 81 παρ. 2, 525 και 527. Αν παρά την πιο πάνω απαγόρευση ασκηθεί ποινική δίωξη, κηρύσσεται απαράδεκτη λόγω δεδικασμένου.

3. Αν σε βάρος του ίδιου προσώπου για την ίδια πράξη ασκήθηκαν περισσότερες δίωξεις, κηρύσσονται απαράδεκτες λόγω εκκρεμοδικίας εκείνες οι οποίες ασκήθηκαν μεταγενέστερα, εφόσον δεν προηγούνται διαδικαστικά.

Άρθρο 58. - Νέα άσκηση ποινικής δίωξης. Η απόφαση, ακόμη και εκείνη που έχει γίνει αμετάκλητη, όταν κηρύσσει απαράδεκτη την ποινική δίωξη για κάποια έλλειψη ή παρατυπία της έγκλησης, της αίτησης ή της άδειας, δεν εμποδίζει την νέα άσκηση ποινικής δίωξης εναντίον του ίδιου προσώπου, αν η έγκληση, η αίτηση ή η άδεια δοθεί κανονικά αργότερα.

ΟΓΔΟΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Άρθρο 59. - Προδικαστικά ζητήματα στην ποινική δίκη. 1. Όταν η απόφαση σε ποινική δίκη εξαρτάται από άλλη υπόθεση για την οποία έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, η πρώτη αναβάλλεται ωστόσο εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση στη δεύτερη δίκη.

2. Στις περιπτώσεις των άρθρων 224, 229, 362 και 363 ΠΚ, αν για το γεγονός για το οποίο εξετάστηκε ο διάδικος ή ο μάρτυρας ή έγινε η αναφορά στην αρχή ή η καταμίνυση ή ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος ασκήθηκε ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση (άρθρα 243, 43 παρ. 1 εδ. β'), αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια έως το τέλος της ποινικής δίωξης, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών.

3. Στις περιπτώσεις που υποβάλλεται μήνυση ή έγκληση σε βάρος ειδικών επιθεωρητών ή επιθεωρητών – ελεγκτών του γενικού επιθεωρητή δημόσιας διοίκησης και όλων των σωμάτων και υπηρεσιών επιθεώρησης και ελέγχου των φορέων της παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3074/2002 για παράβαση των άρθρων 224, 229, 242, 259, 362, 363 ΠΚ, που τέλεσαν με πόρισμα, έκθεση ή κατάθεση κατά τη διάρκεια επιθεώρησης ή ελέγχου ή εξαιτίας αυτών, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση ή την ένορκη διοικητική εξέταση, αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια έως το τέλος της ποινικής δίωξης που ασκήθηκε κατά του υπαίτιου με βάση την έκθεση, το πόρισμα ή την κατάθεση των ανωτέρω, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών.

4. Στις περιπτώσεις οποιασδήποτε από τις αξιόποινες πράξεις της παράνομης εισόδου στη χώρα και εξόδου από αυτή, της κατοχής και της χρήσης ταξιδιωτικών εγγράφων ή δελτίων ταυτότητας ή αδειών διαμονής ή άλλων εγγράφων πλαστών ή γησιών, που εκδόθηκαν για άλλο πρόσωπο, της παράνομης εργασίας και της πορνείας ή άλλης πράξης διευκόλυνσής τους, που φέρεται ότι διαπράχθηκε από θύμα εγκλήματος των άρθρων 323Α, 348 παρ. 2, 348Α, 348Β, 348Γ, 349 και 351 ΠΚ, του άρθρου 29 παρ. 5 και 6 και του άρθρου 30 του Ν. 4251/2014, εξαιτίας της σε βάρος του συμπεριφοράς του δράστη των ανωτέρω πράξεων, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση ή την αυτεπάγγελτη προανάκριση, αναβάλλει με πράξη του κάθε πε-

ραιτέρω ενέργεια κατά του θύματος έως το τέλος της ποινικής δίωξης για το έγκλημα που τελέσθηκε σε βάρος του, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών. Μετά την αμετάκλητη εκδίκαση οποιουδήποτε από τα παραπάνω εγκλήματα που τελέσθηκαν σε βάρος του θύματος, αν η απόφαση είναι καταδικαστική, δεν ασκείται ποινική δίωξη κατά του τελευταίου για τις προαναφερόμενες πράξεις του. Ο εισαγγελέας, ωστόσο, μπορεί με τη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα εφετών να απόσχει οριστικά από την ποινική δίωξη, ακόμα κι αν η απόφαση δεν είναι καταδικαστική ή αν η καταγγελία τεθεί στο αρχείο αγνώστων δραστών, αν από τα στοιχεία της δικογραφίας κρίνει ότι η τέλεση της αξιόποινης πράξης ήταν συνέπεια του γεγονότος ότι ο φερόμενος ως δράστης ήταν θύμα εμπορίας ανθρώπων.

5. Αν έχει ήδη ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του θύματος των αξιόποινων πράξεων της παρ. 4, το δικαστήριο αναστέλλει τη δίκη έως το τέλος της ποινικής δίωξης για το έγκλημα που τελέσθηκε σε βάρος του. Μετά την αμετάκλητη εκδίκαση οποιουδήποτε από τα παραπάνω εγκλήματα που τελέσθηκαν σε βάρος του θύματος, αν η απόφαση είναι καταδικαστική, παύει οριστικά η ποινική δίωξη κατά του τελευταίου για τις προαναφερόμενες πράξεις του. Επίσης, το δικαστήριο μπορεί να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη, ακόμα και αν η απόφαση δεν είναι καταδικαστική, αν από τα στοιχεία της δικογραφίας κρίνει ότι η τέλεση της αξιόποινης πράξης ήταν συνέπεια του γεγονότος ότι ο φερόμενος ως δράστης ήταν θύμα εμπορίας ανθρώπων.

Άρθρο 60. - Εξέταση νομικών ζητημάτων αστικής φύσης στην ποινική δίκη. 1. Το ποινικό δικαστήριο κρίνει και για τα ζητήματα αστικής φύσης που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της δίκης.

2. Η ποινική δίωξη αναστέλλεται, όταν σύμφωνα με τον νόμο χρειάζεται να προηγηθεί απόφαση του πολιτικού δικαστηρίου.

Άρθρο 61. - Εκκρεμότητα ζητημάτων αστικής φύσης στην πολιτική δίκη. Όταν στο πολιτικό δικαστήριο εκκρεμεί δίκη για ζήτημα που ανήκει στην αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων, που έχει όμως σχέση με την ποινική δίκη, μπορεί το ποινικό δικαστήριο κατά την κρίση του να αναβάλει την ποινική δίκη έως το τέλος της πολιτικής. Η απόφαση αυτή μπορεί να ανακληθεί.

Άρθρο 62. - Ισχύς της απόφασης του πολιτικού δικαστηρίου για προδικαστικά ζητήματα. Απόφαση του πολιτικού δικαστηρίου για ζήτημα που έχει σχέση με την ποινική δίκη δεν δεσμεύει τον ποινικό δικαστή, αποτελεί όμως γι' αυτόν στοιχείο που το εκτιμά ελεύθερα μαζί με τις άλλες αποδείξεις (άρθρα 177 και 178).

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ - ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Άρθρο 63. - Ενεργητική νομιμοποίηση. Οι δικαιούμενοι κατά τον αστικό κώδικα σε αποζημίωση ή αποκατάσταση από το έγκλημα ή σε χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, ακόμη και όταν από διάταξη νόμου η υποχρέωση για την αποκατάσταση της ζημίας ή την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης περιορίζεται αποκλειστικά σε τρίτο πρόσωπο, μπορούν να παραστούν στο ποινικό δικαστήριο για την υποστήριξη της κατηγορίας. Ως τέλος παράστασης, με ποινή το απαράδεκτο αυτής, ορίζεται το ποσό των σαράντα (40) ευρώ που καταβάλλεται εφάπαξ με παράβολο υπέρ του δημοσίου είτε κατά την προδικασία είτε κατά την κύρια διαδικασία και καλύπτει την παράσταση μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης. Το ύψος του ανωτέρω τέλους αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Εξαιρούνται από την υποχρέωση κατάθεσης παραβόλου οι δικαιούχοι νομικής βοήθειας, όπως αυτοί προσδιορίζονται στο άρθρο 1 του Ν. 3226/2004.

Άρθρο 64. - Νομιμοποίηση κληρονόμων. Αν αποβιώσει ο κατά το προηγούμενο άρθρο δικαιούμενος, οι κληρονόμοι του συνεχίζουν τη δήλωση για την υποστήριξη της κατηγορίας που έχει γίνει προ του θανάτου του.

Άρθρο 65. - Παράσταση και μετά την απόσβεση του δικαιώματος. Η μετά τη δήλωση παράστασης απόσβεση με οποιονδήποτε τρόπο της αστικής αξίωσης, δεν επιφέρει κατάργηση του δικαιώματος παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας.

Άρθρο 66. - Παθητική νομιμοποίηση. Η παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας ασκείται εναντίον του κατηγορουμένου.

Άρθρο 67. - Άσκηση και διατύπωση της παράστασης για υποστήριξη της κατηγορίας. 1. Η παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας στο ποινικό δικαστήριο επιτρέπεται χωρίς έγγραφη προδικασία, το αργότερο ώπου να αρχίσει για πρώτη φορά η αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο.

2. Ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας μπορεί κατά την κρίση του δικαστηρίου να αποβληθεί από την ποινική διαδικασία, αν, παρόλο που εμφανίστηκε έγκαιρα, αποχώρησε κατά τη διάρκεια της συζήτησης.

Άρθρο 68. - Παραίτηση από την υποστήριξη της κατηγορίας. Κατά τη διάρκεια της δίκης και πριν την έκδοση της απόφασης, αυτός που δήλωσε παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας, μπορεί να παραιτηθεί από αυτήν με δήλωσή του σύμφωνα με τις διατυπώσεις των άρθρων 83 και 84.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΜΗΝΥΤΗ
Η ΕΓΚΑΛΟΥΝΤΑ

Άρθρο 69. - Απαιτήσεις του κατηγορουμένου που αθώωθηκε. Ο κατηγορούμενος που αθώωθηκε σε δημόσια συνεδρίαση δικαιούται να υποβάλει αμέσως και προφορικά στο ποινικό δικαστήριο τις απαιτήσεις που έχει από τον μηνυτή ή από αυτόν που υπέβαλε την έγκληση για αποζημίωση και έξοδα και όταν ακόμη δεν παρέστη για την υποστήριξη της κατηγορίας. Το δικαστήριο αποφαινεται, αφού ακούσει αυτόν που υπέβαλε την αίτηση και τον μηνυτή ή τον εγκαλούντα. Αν ο μηνυτής ή αυτός που υπέβαλε την έγκληση δεν είναι παρών, το δικαστήριο παραπέμπει τις απαιτήσεις του κατηγορουμένου που αθώωθηκε στα πολιτικά δικαστήρια. Αν εμφανίστηκε στην αρχή της συζήτησης, αποχώρησε όμως κατόπιν και δεν είναι παρών κατά την προβολή των απαιτήσεων του κατηγορουμένου, θεωρείται ότι δικάζεται σαν να ήταν παρών.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΔΙΑΔΙΚΟΙ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΗ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 70. - Διάδικοι στην ποινική δίκη. 1. Διάδικοι στην ποινική δίκη είναι ο ύποπτος, ο κατηγορούμενος και αυτός που παρίσταται για την υποστήριξη της κατηγορίας. Την ιδιότητα του υπόπτου φέρουν τα πρόσωπα που αναφέρονται στο εδ. α' της παρ. 1 του άρθρου 244.

2. Οι διάδικοι συνιστούν υποκείμενα της ποινικής δίκης και συμπράττουν στην εξέλιξη αυτής ως φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Άρθρο 71. - Τεκμήριο αθωότητας. Οι ύποπτοι και οι κατηγορούμενοι τεκμαίρονται αθώοι μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή τους σύμφωνα με τον νόμο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΙ

Άρθρο 72. - Ιδιότητα κατηγορουμένου. Την ιδιότητα του κατηγορουμένου την αποκτά εκείνος εναντίον του οποίου ο εισαγγελέας άσκησε ρητά την ποινική δίωξη και εκείνος στον οποίο σε οποιοδήποτε στάδιο της ανάκρισης αποδίδεται η αξιόποινη πράξη.

Άρθρο 73. - Διάρκεια και παύση της ιδιότητας του κατηγορουμένου. Ο κατηγορούμενος διατηρεί την ιδιότητά του ωστόσο εκδοθεί αμετάκλητο απαλλακτικό βούλευμα ή αμετάκλητη καταδικαστική ή αθωωτική απόφαση και την αποκτά εκ νέου στις περιπτώσεις του άρθρου 57 παρ. 2.

Άρθρο 74. - Αιτήσεις του κρατούμενου κατηγορουμένου. Οι αιτήσεις και οι δηλώσεις του κρατούμενου κατηγορουμένου υποβάλλονται με έγγραφο, που παραδίδεται στο διευθυντή του καταστήματος όπου κρατείται, και συντάσσεται έκθεση. Κατόπιν καταχωρίζονται σε ειδικό βιβλίο και διαβιβάζονται αμέσως στην αρμόδια αρχή. Ως προς τα νόμιμα αποτελέσματά τους οι αιτήσεις και οι δηλώσεις θεωρούνται σαν να είχαν παραληφθεί απευθείας από την αρμόδια αρχή. Αν πρόκειται για ένδικο μέσο εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 474.

Άρθρο 75. - Αδυναμία να βεβαιωθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου. Η αδυναμία να βεβαιωθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου με το όνομά του ή με τα άλλα χαρακτηριστικά ή με τις άλλες ιδιότητες δεν εμποδίζει την εξέλιξη της ποινικής δίωξης, αν είναι αποδεδειγμένο ότι αυτός είναι το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η αξιόποινη πράξη.

Άρθρο 76. - Ψευδές όνομα ή ψευδείς ιδιότητες. Αν ο κατηγορούμενος αναφέρθηκε με ψευδές όνομα ή ψευδείς ιδιότητες, διατάσσεται η διόρθωση σύμφωνα με τα άρθρα 561 παρ. 2 και 145 σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης ή και κατά την εκτέλεση.

Άρθρο 77. - Αμφιβολίες για την ταυτότητα του κατηγορουμένου. 1. Αν υπάρχουν αμφιβολίες ότι το πρόσωπο που εμφανίστηκε στην ανάκριση ή στο ακροατήριο είναι πράγματι το δικώμενο, ο ανακριτής ή το δικαστήριο σε κάθε στάδιο της διαδικασίας προχωρούν από μόνοι τους στη βεβαίωση της ταυτότητας, χρησιμοποιώντας κάθε αποδεικτικό μέσο. Στην περίπτωση αυτή είναι δυνατό να ανασταλεί η ποινική διαδικασία για το πρόσωπο αυτό, ωστόσο βεβαιωθεί η ταυτότητά του.

2. Αν η ταυτότητα του κατηγορουμένου δεν μπορεί να αποδειχθεί, βεβαιώνεται το γεγονός αυτό στην απόφαση και ταυτόχρονα διατάσσεται η απόλυση εκείνου που έχει συλληφθεί ή που κρατείται προσωρινά, ωστόσο εξακριβωθεί η ταυτότητα. Ο δικαστής, ανάλογα με τις περιστάσεις, μπορεί να επιβάλει στον απολυόμενο την καταβολή εγγύησης ή άλλους όρους. Για τον καθορισμό, την κατάθεση και την τύχη της εγγύησης και των άλλων όρων εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 295, 296, 297, 298 και 299.

3. Όσα αναφέρονται στην παρ. 2 τα διατάσσει ο ανακριτής κατά τη διάρκεια της ανάκρισης.

Άρθρο 78. - Ζήτημα ταυτότητας στον Άρειο Πάγο. Αν οι αμφιβολίες για την ταυτότητα δημιουργηθούν για πρώτη φορά στον Άρειο Πάγο, διατάσσεται αυτεπαγγέλτως εξέταση. Η εξέταση ενεργείται από το εφετείο που ορίζει ο Άρειος Πάγος και που αποφαίνεται αμετάκλητα για την ταυτότητα.

Άρθρο 79. - Πλάνη σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου του κατηγορουμένου. Όταν προκύψει σαφώς ότι η διαδικασία στρέφεται εναντίον κατηγορουμένου από πλάνη ως προς την ταυτότητα του προσώπου του, το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο αποφαινόμενα ότι η ποινική δίωξη θεωρείται σαν να μην έγινε.

Άρθρο 80. - Ψυχική ασθένεια του κατηγορουμένου. 1. Όταν ο κατηγορούμενος βρίσκεται σε κατάσταση διατάραξης των πνευματικών του λειτουργιών, το δικαστήριο, αν δεν πρόκειται να εκδώσει αθωωτική απόφαση ή να παύσει οριστικά την ποινική δίωξη ή να την κηρύξει απαράδεκτη, διατάσσει την αναστολή της διαδικασίας. Αν ο κατηγορούμενος τελεί σε προσωρινή κράτηση, το δικαστήριο διατάσσει ταυτόχρονα και την τοποθέτησή του σε δικαστικό ψυχιατρείο και σε περίπτωση που δεν υπάρχει τέτοιο, σε άλλο ψυχιατρείο, κατά προτίμηση δημόσιο. Η διάρκεια της παραμονής δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες.

2. Για τη βεβαίωση της ψυχικής κατάστασης του κατηγορουμένου διατάσσεται προηγουμένως πραγματογνωμοσύνη (άρθρο 200).

3. Αν η κατάσταση αυτή προκύψει πριν από το τέλος της ανάκρισης, τα παραπάνω τα διατάσσει ο ανακριτής, χωρίς να εμποδίζεται από τον λόγο αυτό στην ενέργεια των αναγκαίων πράξεων για τη βεβαίωση του εγκλήματος.

4. Η εξακολούθηση της διαδικασίας, αν πάψουν να υπάρχουν οι λόγοι της αναστολής, διατάσσεται από το δικαστήριο ή τον ανακριτή σύμφωνα με τις διακρίσεις των παρ. 1 και 3.

Άρθρο 81. - Αμφιβολίες για τον θάνατο του κατηγορουμένου.

1. Αν υπάρχουν αμφιβολίες για τον θάνατο του κατηγορουμένου, διατάσσεται η αναστολή της διαδικασίας ωστόσο βεβαιωθεί ότι ο κατηγορούμενος βρίσκεται στη ζωή, οπότε η διαδικασία αρχίζει εκ νέου. Η αναστολή όμως αυτή δεν εμποδίζει να γίνουν οι αναγκαίες ανακριτικές πράξεις για να βεβαιωθεί το έγκλημα.

2. Αν εξακριβωθεί κατά τη διαδικασία των άρθρων 77 και 78 πως από πλάνη έγινε δεκτό ότι ο κατηγορούμενος δεν ζει, η απόφαση να παύσει η ποινική δίωξη (άρθρο 310 παρ. 1 στοιχ. β', 311 παρ. 1 εδ. β' και 368 στοιχ. β') θεωρείται σαν να μην εκδόθηκε. Στην περίπτωση αυτή για το χρονικό διάστημα από την παύση της ποινικής δίωξης έως την επανάληψή της εφαρμόζονται οι διατάξεις του ποινικού κώδικα για αναστολή της παραγραφής.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΑΡΙΣΤΑΜΕΝΟΙ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ

Άρθρο 82. - Δήλωση υποστήριξης της κατηγορίας. 1. Όποιος έχει το δικαίωμα να υποστηρίξει την κατηγορία στο ποινικό δικαστήριο (άρθρο 63), μπορεί να δηλώσει ότι παρίσταται για την υποστήριξή της στην ποινική διαδικασία.

2. Οι ανήλικοι και οι άλλοι ανίκανοι παρίστανται με τους νόμιμους αντιπροσώπους τους σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του αστικού κώδικα.

3. Η δήλωση υποστήριξης της κατηγορίας δεν αναπληρώνει την έγκληση στις περιπτώσεις που αυτή είναι απαραίτητη για την ποινική δίωξη (άρθρο 53) ούτε η έγκληση από μόνη της εξομοιώνεται με δήλωση υποστήριξης της κατηγορίας.

4. Αυτός που δηλώνει ότι παρίσταται για την υποστήριξη της κατηγορίας, αποκτά την ιδιότητα του διαδίκου αμέσως μετά τη δήλωσή του κατά τις διατυπώσεις του επόμενου άρθρου.

Άρθρο 83. - Διατυπώσεις της δήλωσης. 1. Η δήλωση για την υποστήριξη της κατηγορίας γίνεται είτε στην έγκληση είτε με άλλο έγγραφο, έως την περάτωση της ανάκρισης (άρθρο 308) προς τον αρμόδιο εισαγγελέα, είτε αυτοπροσώπως είτε από πληρεξούσιο που έχει έγγραφη πληρεξουσιότητα, ειδική ή γενική, η οποία έχει δοθεί κατά το άρθρο 42 παρ. 2 εδ. β' και γ'. Κατά την κατάθεση της δήλωσης συντάσσεται έκθεση, στην οποία προσαρτάται και το έγγραφο της πληρεξουσιότητας. Η δήλωση μπορεί να γίνει και σε αυτόν που ενεργεί την προκαταρκτική εξέταση ή την ανάκριση, ακόμα και κατά τον χρόνο που ο δικαιούμενος εξετάζεται ως μάρτυρας.

2. Στο ακροατήριο η σχετική δήλωση καταχωρίζεται στα πρακτικά.

Άρθρο 84. - Περιεχόμενο της δήλωσης. Η δήλωση είναι απαράδεκτη, αν δεν περιέχει συνοπτική έκθεση της υπόθεσης για

την οποία παρίσταται κάποιος προς υποστήριξη της κατηγορίας και τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η αστική του αξίωση. Ο υποστηρίζων την κατηγορία μπορεί να διορίσει αντίκλητο, στον οποίο μπορούν να γίνονται όλες οι επιδόσεις και κοινοποιήσεις που τον αφορούν. Ο πληρεξούσιος δικηγόρος του υποστηρίζοντος την κατηγορία, που έχει διορισθεί νόμιμα και έχει γνωστοποιηθεί στην προδικασία ή στο ακροατήριο, είναι αυτοδικαίως και αντίκλητος.

Άρθρο 85. - Αντιρρήσεις κατά της παράστασης. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος μπορεί να υποβάλει αντιρρήσεις κατά της δήλωσης για υποστήριξη της κατηγορίας και πάντως πριν από την έκδοση του οριστικού βουλεύματος.

Άρθρο 86. - Διατυπώσεις των αντιρρήσεων και σχετική απόφαση. 1. Το έγγραφο με τις αντιρρήσεις του υπόπτου ή του κατηγορουμένου πρέπει να περιέχει τους λόγους που τις στηρίζουν, παραδίδεται στον γραμματέα της εισαγγελίας και συντάσσεται έκθεση. Για τις αντιρρήσεις αποφασίζει το συμβούλιο αμετάκλητα. Αν η προβολή τους έγινε μετά την υποβολή της πρότασης του εισαγγελέα για την ουσία της υπόθεσης, το συμβούλιο αποφασίζει με το βούλευμα που εκδίδει γι' αυτήν.

2. Οι αντιρρήσεις δεν εμποδίζουν την εξέλιξη της ανάκρισης.

Άρθρο 87. - Αυτεπάγγελτη αποβολή. Η δήλωση για την υποστήριξη της κατηγορίας μπορεί σε οποιοδήποτε στάδιο της προδικασίας να κηρυχθεί απαράδεκτη από το συμβούλιο, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως.

Άρθρο 88. - Αποτελέσματα την αποβολής. 1. Ο υποστηρίζων την κατηγορία, του οποίου η παράσταση έχει κηρυχθεί απαράδεκτη στην προδικασία, δεν κωλύεται να εισαγάγει τη δήλωσή του στο ποινικό δικαστήριο που δικάζει την κατηγορία.

2. Αν ο υποστηρίζων την κατηγορία αποβληθεί, παραμένουν ισχυρές όλες οι πράξεις της διαδικασίας που έγιναν πριν από την αποβολή του και στις οποίες τυχόν παρευρισκόταν.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΩΝ

Άρθρο 89. - Διορισμός και αριθμός συνηγόρων των διαδίκων.

1. Κάθε διάδικος δεν μπορεί να αντιπροσωπεύεται ή να συμπαρίσταται στην ποινική διαδικασία με περισσότερους από δύο συνηγόρους στην προδικασία και τρεις στο ακροατήριο.

2. Ο διορισμός συνηγόρου του υπόπτου, του κατηγορουμένου ή του παριστάμενου για την υποστήριξη της κατηγορίας γίνεται: α) με προφορική δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά ή στην έκθεση εξέτασής του ως υπόπτου ή κατά την απολογία του κατηγορουμένου ή στην κατάθεσή του ως μάρτυρα ή β) με έγγραφη δήλωση κατά τις διατυπώσεις του άρθρου 42 παρ. 2 εδ. β' και γ' ή γ) με την έκθεση ή τη δήλωση άσκησης ενδίκου μέσου. Ο διορισμός παρέχει στον συνήγορο την εξουσία να εκπροσωπεί τον εντολέα του σε όλες τις διαδικαστικές πράξεις που αφορούν τη συγκεκριμένη ποινική υπόθεση, εκτός αν η πληρεξουσιότητα παρέχεται για ορισμένες μόνο από τις πράξεις αυτές. Η γενική πληρεξουσιότητα περιλαμβάνει την άσκηση ενδίκων μέσων, εφόσον αυτό μνημονεύεται ρητά.

Άρθρο 90. - Παραίτηση από το δικαίωμα διορισμού δικηγόρου. Με την επιφύλαξη των διατάξεων που απαιτούν την υποχρεωτική παράσταση συνηγόρου, ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχουν δικαίωμα να παραιτηθούν από τον διορισμό συνηγόρου, αφού προηγουμένως λάβουν προφορικά ή έγγραφως σαφή και επαρκή ενημέρωση σε απλή και κατανοητή γλώσσα σχετικά με το περιεχόμενο του συγκεκριμένου δικαιώματος και τις ενδεχόμενες συνέπειες της παραίτησης από αυτό. Η παραίτηση γίνεται κατά τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου και πρέπει να είναι προϊόν της ελεύθερης βούλησής του προσώπου και να μην περιέχει όρο ή αίρεση. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος μπορεί να ανακαλέσει την παραίτηση μεταγενέστερα, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 91. - Δικαίωμα παροχής δωρεάν νομικής βοήθειας. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχουν δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας, το οποίο περιλαμβάνει παροχή νομικών συμβουλών και νομική αρωγή και εκπροσώπησή τους ενώπιον του δικαστηρίου, σύμφωνα με όσα ορίζονται σε σχετικές διατάξεις.

Άρθρο 92. - Σε ποιες πράξεις παρίστανται οι διάδικοι. 1. Οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να παρίστανται με συνήγορο σε κάθε ανακριτική πράξη, με εξαίρεση την εξέταση των μαρτύρων και των κατηγορουμένων, εκτός αν πρόκειται για την περίπτωση της παρ. 2 του άρθρου 220. Γι' αυτό το σκοπό καλούνται έγκαιρα οι διάδικοι να παρευρεθούν οι ίδιοι ή να εκπροσωπηθούν από τους συνηγόρους τους.

2. Αν ο κατηγορούμενος κρατείται, θα πρέπει να προσαχθεί, εκτός αν η προσαγωγή του δημιουργεί δυσχέρειες, οπότε αντιπροσωπεύεται από τον συνήγορό του.

Άρθρο 93. - Αδυναμία παράστασης. Αν η παρουσία των διαδίκων δεν είναι για οποιονδήποτε λόγο δυνατή, η πράξη μπορεί να αναβληθεί για άλλο χρόνο, αν δεν βλάπτεται η ανάκριση.

Άρθρο 94. - Ερωτήσεις και παρατηρήσεις. Οι διάδικοι που παρίστανται και οι συνήγοροί τους δικαιούνται να απευθύνουν ερωτήσεις και να υποβάλλουν παρατηρήσεις, που καταχωρίζονται με αίτησή τους στην έκθεση.

Άρθρο 95. - Δικαίωμα σε ενημέρωση. 1. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ενημερώνεται αμέσως όσον αφορά τουλάχιστον στα ακόλουθα δικαιώματα: α) το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, β) το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις παροχής δωρεάν νομικών συμβουλών, γ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, δ) το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης και ε) το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης.

2. Η ενημέρωση σύμφωνα με την παρ. 1 παρέχεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα, προφορικά ή εγγράφως, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών αναγκών των υπόπτων ή κατηγορουμένων που είναι ευάλωτα πρόσωπα. Αντικείμενο της ενημέρωσης οφείλει να αποτελεί και η αναφορά των συνεπειών παραίτησης από την άσκηση των δικαιωμάτων. Για την ενημέρωση και την απάντησή του υπόπτου ή του κατηγορουμένου συντάσσεται έκθεση, η οποία και υπογράφεται.

Άρθρο 96. - Χορήγηση εγγράφου περί των δικαιωμάτων. 1. Στον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο, ο οποίος συλλαμβάνεται ή κρατείται, παρέχεται αμέσως έγγραφο στο οποίο καταγράφονται τα δικαιώματά του και του επιτρέπεται να το διατηρεί στην κατοχή του καθ' όλη τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας του. Το έγγραφο αυτό περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τα ακόλουθα δικαιώματα: α) το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, β) το δικαίωμα και τις προϋποθέσεις παροχής δωρεάν νομικών συμβουλών, γ) το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, δ) το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης, ε) το δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης, στ) το δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας, ζ) το δικαίωμα ενημέρωσης των προξενικών αρχών και ενός επιπλέον προσώπου της επιλογής του, η) το δικαίωμα σε επείγουσα ιατρική περίθαλψη, θ) τον ανώτατο αριθμό ωρών ή ημερών κατά τις οποίες ο κατηγορούμενος δύναται να στερηθεί της ελευθερίας του προτού προσαχθεί ενώπιον δικαστικής αρχής και ι) πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες προσβολής του νόμιμου χαρακτήρα της σύλληψης ή της κράτησης.

2. Το ως άνω έγγραφο συντάσσεται σε απλή και κατανοητή γλώσσα. Όταν αυτό δεν είναι διαθέσιμο στην κατάλληλη γλώσσα, ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ενημερώνεται για τα δικαιώματά του προφορικά σε γλώσσα που κατανοεί. Το εν λόγω έγγραφο πρέπει στη συνέχεια να χορηγείται, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, σε γλώσσα που ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος κατανοεί.

Άρθρο 97. - Δικαίωμα ενημέρωσης προσώπου της επιλογής του κατηγορουμένου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας.

1. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ζητήσει να ενημερωθεί, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, για τη στέρηση της ελευθερίας του ένα τουλάχιστον πρόσωπο της επιλογής του. Αν ο κατηγορούμενος είναι ανήλικος ενημερώνεται ο ασκών τη γονική μέριμνα, εκτός αν αυτό αντιβαίνει στο συμφέρον του ανηλίκου, οπότε ενημερώνεται κάποιο άλλο ενδεδειγμένο ενήλικο πρόσωπο ή η αρμόδια για την προστασία των ανηλικών αρχή.

2. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για να αποτραπεί άμεσος κίνδυνος είτε για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα κάποιου προσώπου είτε για την αποδεικτική διερεύνηση του εγκλήματος, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να μην επιτρέπουν προσωρινά την ενημέρωση τρίτου προσώπου για τη στέρηση της ελευθερίας του κατηγορουμένου. Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται αν ένα άλλο τρίτο πρόσωπο, που έχει υποδειχθεί από τον κατηγορούμενο, μπορεί να ενημερωθεί σχετικά. Αν ο κατηγορούμενος είναι ανήλικος, η αρμόδια για την προστασία των ανηλικών αρχή ενημερώνεται στην περίπτωση αυτή.

3. Ο κατηγορούμενος που είναι αλλοδαπός και στερείται την ελευθερία του έχει δικαίωμα να ζητήσει να ενημερωθούν, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, οι προξενικές αρχές του κράτους του οποίου είναι υπήκοος.

Άρθρο 98. - Δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας.

1. Ο κατηγορούμενος που στερείται την ελευθερία του έχει δικαίωμα επικοινωνίας, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, με ένα τουλάχιστον τρίτο πρόσωπο που έχει υποδείξει ο ίδιος. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για να αποτραπεί ο άμεσος κίνδυνος της παρ. 2 του προηγούμενου άρθρου, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να περιορίζουν ή να αναβάλλουν την άσκηση του ανωτέρω δικαιώματος. Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται πρώτα αν ο κατηγορούμενος μπορεί να επικοινωνήσει με ένα άλλο πρόσωπο που αυτός υποδεικνύει.

2. Ο κατηγορούμενος που είναι αλλοδαπός και στερείται την ελευθερία του έχει δικαίωμα να επικοινωνεί, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, με τις προξενικές αρχές του κράτους του οποίου είναι υπήκοος. Έχει επίσης δικαίωμα επίσκεψης από τις προξενικές του αρχές, δικαίωμα συνομιλίας και αλληλογραφίας μαζί τους και δικαίωμα να κανονίζεται η νομική του εκπροσώπηση από αυτές, εφόσον οι εν λόγω αρχές δεν έχουν αντίρρηση.

Άρθρο 99. - Δικαίωμα παράστασης του κατηγορουμένου με συνήγορο.

1. Ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα στην απολογία του, ακόμη και σ' αυτήν που γίνεται σε αντιπαράσταση με μάρτυρες ή άλλους κατηγορουμένους, σε περίπτωση με συνήγορο. Γι' αυτό το σκοπό καλείται εικοσιτέσσερις ώρες πριν από κάθε ανακριτική ενέργεια.

2. Επιτρέπεται σύντμηση της προθεσμίας αυτής, αν από την αναβολή δημιουργείται κίνδυνος που η ύπαρξή του βεβαιώνεται ειδικά με έκθεση του ανακριτή ή του ανακριτικού υπαλλήλου.

3. Ο ανακριτής έχει την υποχρέωση να διορίσει αυτεπαγγέλτως συνήγορο στον κατηγορούμενο για κακούργημα. Την ίδια υποχρέωση έχει και στα πλημμελήματα, αν το ζητήσει ρητά ο κατηγορούμενος.

4. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να απαγορευθεί η επικοινωνία του κατηγορουμένου με τον συνήγορό του. Η επικοινωνία αυτή είναι απολύτως απόρρητη.

Άρθρο 100. - Δικαίωμα πρόσβασης στο υλικό της δικογραφίας.

Ανακοίνωση των εγγράφων της ανάκρισης. 1. Ο ανακριτής, μόλις μετά την κλήτευση του εμφανισθεί ή οδηγηθεί σε αυτόν ο κατηγορούμενος για να απολογηθεί, του ανακοινώνει το περιεχόμενο του κατηγορητηρίου και των εγγράφων της ανάκρισης. Επιτρέπεται επίσης στον κατηγορούμενο να μελετήσει ο ίδιος ή ο συνήγορός του το κατηγορητήριο και τα έγγραφα της ανάκρισης. Με γραπτή αίτηση του κατηγορουμένου και με δαπάνη του χορηγούνται σε αυτόν αντίγραφα του κατηγορητηρίου και των εγγράφων της ανάκρισης.

2. Την ίδια υποχρέωση έχει ο ανακριτής, και τα ίδια δικαιώματα ο κατηγορούμενος, όταν κληθεί ξανά σε συμπληρωματική απολογία. Πάντως μετά το τέλος της ανάκρισης και προτού διαβιβα-

στεί η δικογραφία στον εισαγγελέα (άρθρο 308 παρ. 1), καλείται πάντοτε ο κατηγορούμενος να μελετήσει όλη τη δικογραφία. Αν όμως η ανάκριση εξακολούθησε περισσότερο από μήνα μετά την πρώτη ή κάθε μεταγενέστερη απολογία, δικαιούται ο κατηγορούμενος να ασκεί τα δικαιώματά του μια φορά το μήνα, και κάθε φορά ο ανακριτής συντάσσει σχετική έκθεση κάτω από την απολογία του κατηγορουμένου.

Άρθρο 101. - Δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος, που δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, έχει το δικαίωμα σε διερμηνεία καθώς και σε γραπτή μετάφραση όλων των ουσιωδών εγγράφων της διαδικασίας, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στα άρθρα 233 και 237.

Άρθρο 102. - Δικαίωμα αίτησης διεξαγωγής αποδείξεων. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ζητά με αυτοτελή αιτιολογημένη αίτησή του στον ανακριτή τη διεξαγωγή αποδείξεων προς αντίκρουση της κατηγορίας.

Άρθρο 103. - Προθεσμία για την απολογία. 1. Ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να ζητήσει προθεσμία τουλάχιστον σαράντα οκτώ ωρών και δεν έχει υποχρέωση να απολογηθεί πριν περάσει η προθεσμία.

2. Ο ανακριτής μπορεί να παρατείνει την προθεσμία ύστερα από αίτησή του κατηγορουμένου.

Άρθρο 104. - Δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης. 1. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχουν δικαίωμα σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης.

2. Η άσκηση του δικαιώματος μη αυτοενοχοποίησης δεν εμποδίζει τη νόμιμη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων, που υπάρχουν ανεξάρτητα από τη βούληση των υπόπτων και των κατηγορουμένων.

3. Η άσκηση του δικαιώματος σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης δεν μπορεί να αξιοποιηθεί σε βάρος των υπόπτων και των κατηγορουμένων.

Άρθρο 105. - Δικαιώματα στην αυτεπάγγελτη προανάκριση.

1. Όταν ενεργείται προανάκριση σύμφωνα με το άρθρο 245 παρ. 2, η εξέταση γίνεται όπως ορίζεται στις διατάξεις των άρθρων 273 και 274 και εκείνος που εξετάζεται έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 91, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 103 και 104.

2. Ο εξεταζόμενος έχει το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και σε κάθε περίπτωση προτού εξεταστεί από την αστυνομία ή άλλη αρχή επιβολής του νόμου ή δικαστική αρχή. Η διάταξη του άρθρου 99 παρ. 4 εφαρμόζεται και σε αυτή την περίπτωση.

3. Η κατά παράβαση του παρόντος άρθρου εξέταση είναι άκυρη και δεν λαμβάνεται υπόψη. Κατά τα άλλα εφαρμόζεται η παρ. 3 του άρθρου 244.

Άρθρο 106. - Δικαιώματα του κατηγορουμένου στην προανάκριση.

Όταν ενεργείται προανάκριση κατά το άρθρο 245 παρ. 1, ο κατηγορούμενος μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα των άρθρων 89 έως 104 με εξαίρεση το δικαίωμα του άρθρου 99 παρ. 3, μπορεί δε να υποβάλλει εγγράφως την απολογία του εκπροσωπούμενος από συνήγορο που διορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 89 παρ. 2, εκτός αν θεωρείται αναγκαία η αυτοπρόσωπη εμφάνισή του κατά την κρίση εκείνου που διενεργεί την προανάκριση. Ο κατηγορούμενος εκπροσωπούμενος διά του συνήγορου του υποχρεούται να δηλώσει τη διεύθυνση κατοικίας του, εφαρμοζομένων αναλόγως των παρ. 1 και 4 του άρθρου 156.

Άρθρο 107. - Δικαιώματα του παρισταμένου για την υποστήριξη της κατηγορίας.

Ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 92 και 100. Το δικαίωμα του άρθρου 100 μπορεί να το ασκήσει από την στιγμή που ο ύποπτος θα κληθεί σε παροχή εξηγήσεων ή ο κατηγορούμενος θα κληθεί σε απολογία ή θα εκδοθεί εναντίον του ένταλμα σύλληψης ή βίαιης προσαγωγής.

Άρθρο 108. - Δικαιώματα ανήλικου θύματος προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας. Ο ανήλικος-θύμα των πράξεων που αναφέρονται στα άρθρα 323Α παρ. 4, 324, 336, 337 παρ.3, 338, 339, 342, 343, 345, 348, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351 ΠΚ, καθώς και στο άρθρο 29 παρ. 5 και 6 και άρθρο 30 του Ν. 4251/2014 έχει τα δικαιώματα που προβλέπονται από τα άρθρα 92 και 100 και αν ακόμη δεν παρίσταται για την υποστήριξη της κατηγορίας. Επίσης, έχει το δικαίωμα ενημέρωσης από τον αρμόδιο εισαγγελέα εκτέλεσης ποινών για την προσωρινή ή οριστική απόλυση του υπαίτιου, καθώς και για τις άδειες εξόδου από το κατάστημα κράτησης.

ΠΕΜΠΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΚΑΘ' ΥΛΗΝ

Άρθρο 109. - Μικτό ορκωτό δικαστήριο. 1. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο δικάζει σε πρώτο βαθμό: α) τα κακουργήματα, εκτός από εκείνα που ανήκουν στην αρμοδιότητα των μονομελών και των τριμελών εφετείων και β) τα πολιτικά πλημμελήματα.

2. Το μικτό ορκωτό εφετείο δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων των μικτών ορκωτών δικαστηρίων.

Άρθρο 110. - Μονομελές εφετείο. Το μονομελές εφετείο δικάζει αποκλειστικά τα κακουργήματα που αναφέρονται στα άρθρα 301 και 303, εφόσον γι' αυτά έχει συνταχθεί πρακτικό συνδιαλλαγής ή διαπραγμάτευσης.

Άρθρο 111. - Τριμελές και πενταμελές εφετείο. Α. Το τριμελές εφετείο δικάζει: 1. Τα κακουργήματα που προβλέπονται από τον ποινικό κώδικα σχετικά με το νόμισμα, άλλα μέσα πληρωμής και ένσημα, τα υπομνήματα, την ιδιοκτησία, την περιουσία, τα κακουργήματα της ψευδούς βεβαίωσης-νόθευσης από υπάλληλο και της νόθευσης δικαστικού εγγράφου, αν τελέστηκαν από πολίτες, άσχετα με το πρόσωπο του παθόντα και το ποσό του οφέλους ή της ζημίας ή αν τελέστηκαν από στρατιωτικούς και στρέφονται οπωσδήποτε κατά του δημοσίου ή νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον η ζημία που προξενήθηκε στο δημόσιο ή στα πιο πάνω νομικά πρόσωπα υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ.

2. Τα κακουργήματα της δωροδοκίας και δωροληψίας που αναφέρονται στα άρθρα 159, 235 και 237 ΠΚ καθώς και της κατάχρησης εξουσίας του άρθρου 239 ΠΚ.

3. Τα κακουργήματα της πειρατείας και τα κακουργήματα κατά συγκοινωνιών, τηλεπικοινωνιών και άλλων κοινωφελών εγκαταστάσεων, που προβλέπονται στον ποινικό κώδικα ή σε ειδικούς ποινικούς νόμους.

4. Τα κακουργήματα τα οποία τελούμενα υπό τις συνθήκες του άρθρου 187Α ΠΚ χαρακτηρίζονται ως τρομοκρατικές πράξεις και τα κακουργήματα που προβλέπονται στα άρθρα 187 και 187Β ΠΚ, καθώς και τα συναφή με αυτά πλημμελήματα και κακουργήματα, ανεξαρτήτως της βαρύτητάς τους.

5. Τα κακουργήματα των άρθρων 322 και 324 ΠΚ, των άρθρων 71 παρ. 1 του Ν. 998/1979, 66 του Ν. 2121/1993, 52 του Ν. 4002/2011, καθώς και τα κακουργήματα των νόμων 4139/2013, 3028/2002, 2960/2001, 2725/1999, 4174/2013, 4251/2014 και 2168/1993 και όσα άλλα έχουν υπαχθεί στην αρμοδιότητα των εφετείων, δυνάμει ειδικών διατάξεων νόμων.

6. Τα πλημμελήματα των δικαστών πολιτικής, ποινικής και διοικητικής δικαιοσύνης και εισαγγελέων, συμπεριλαμβανομένων των παρέδρων, των ειρηνοδικών, ειδικών πταισματοδικών, των μελών του Συμβουλίου της Επικρατείας, των παρέδρων, εισηγητών και δοκίμων εισηγητών του, των μελών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, των παρέδρων, εισηγητών και δοκίμων εισηγητών του, του γενικού επιτρόπου, επιτρόπων και αντιεπιτρόπων που υπηρετούν σε αυτό, καθώς και του γενικού επιτρόπου, επιτρόπων και αντιεπιτρόπων επικρατείας στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, των δικηγόρων και των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κρά-

τους.

7. Τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του τριμελούς πλημμελειοδικείου.

Β. Το πενταμελές εφετείο δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του τριμελούς εφετείου.

Άρθρο 112. - Τριμελές πλημμελειοδικείο. Το τριμελές πλημμελειοδικείο δικάζει:

1. Τα πλημμελήματα, εκτός από όσα ανήκουν στην αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων, του δικαστηρίου των εφετών, του μονομελούς πλημμελειοδικείου και του δικαστηρίου ανηλίκων.

2. Τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του μονομελούς πλημμελειοδικείου.

Άρθρο 113. - Δικαστήριο ανηλίκων. 1. Τα δικαστήρια ανηλίκων δικάζουν τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανηλίκους και επιβάλλουν τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, που ορίζονται από τον ποινικό κώδικα ή τις ποινές, κατά τις παρακάτω διακρίσεις:

Α. Το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει τις πράξεις που τελούνται από ανηλίκους εκτός από εκείνες που δικάζονται από το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων.

Β. Το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανηλίκους, για τις οποίες, αν τελούνταν από ενήλικα, απειλείται ισόβια κάθειρξη, καθώς και τις πράξεις του άρθρου 336 ΠΚ, εφόσον τελούνται σε βάρος προσώπου νεότερου από δεκαπέντε (15) ετών.

2. Το άρθρο 119 εφαρμόζεται αναλόγως στις περιπτώσεις των εδαφίων Α' και Β' της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 114. - Εφετείο ανηλίκων. Το εφετείο ανηλίκων δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων των μονομελών και τριμελών δικαστηρίων ανηλίκων.

Άρθρο 115. - Μονομελές πλημμελειοδικείο. Το μονομελές πλημμελειοδικείο δικάζει:

1. Τα πλημμελήματα για τα οποία απειλείται στον νόμο φυλάκιση έως τριών ετών ή χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας ή συνδυασμός των ανωτέρω ποινών, εκτός από: α) εκείνα που υπάγονται στην αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων και εφετείων, καθώς και τα συναφή με αυτά (άρθρα 109, 111 και 128), β) εκείνα που υπάγονται στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου ανηλίκων, γ) εκείνα που τελούνται διά του τύπου, δ) εκείνα των άρθρων 167 παρ. 1, 172 παρ. 1, 173 παρ. 2 εδ. α', 224, 235 παρ. 1 εδ. α', 236 παρ. 1, 259 και 397 ΠΚ.

2. Τα δασικά, τα αγροτικά σε βαθμό πλημμελήματος, τα αγορανομικά αδικήματα, τα πλημμελήματα του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, καθώς και τα εγκλήματα: α) του άρθρου 79 του Ν. 5960/1933 «περί επιταγής», β) του άρθρου 1 και 2 του Α.Ν. 86/1967 «περί επιβολής κυρώσεων κατά των καθυστερούντων την καταβολήν και την απόδοσιν εισφορών εις Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης», γ) του άρθρου 17 παρ. 8 του Ν. 1337/1983 για την «επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις», δ) των άρθρων 82 παρ. 4 και 83 παρ.1 του Ν. 3386/2005 και του άρθρου 29 παρ. 7 του Ν. 4251/2014, ε) του άρθρου 25 του Ν. 1882/1990, στ) του άρθρου 28 του Ν. 3996/2011 και ζ) τα πλημμελήματα του άρθρου 66 του Ν. 4174/2013.

Άρθρο 116. - Αρμοδιότητα για τα εγκλήματα που τελούνται στο ακροατήριο. Αν κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης δικαστηρίου, διαπραχθεί πλημμέλημα, εφαρμόζεται κατά την κρίση του δικαστηρίου η διαδικασία του άρθρου 39 ή των άρθρων 417 κ.ε..

Άρθρο 117. - Δικαιοδοσία επί εξύβρισης ή δυσφήμισης δικαστηρίου. Αν το πλημμέλημα έχει τελεστεί σε βάρος μέλους του δικαστηρίου, η τυχόν απαιτούμενη κατά τον νόμο έγκληση από μέρος του που υποβάλλεται με δήλωσή του που καταχωρίζεται στα πρακτικά. Αν ο δράστης του πλημμελήματος είναι συνήγορος του διαδίκου, η διαδικασία των άρθρων 417 κ.ε. μπορεί να εφαρ-

μοστεί, αφού ολοκληρώσει την άσκηση των καθηκόντων του.

Άρθρο 118. - Προσδιορισμός καθ' ύλη αρμοδιότητας. Την αρμοδιότητα σύμφωνα με τα άρθρα 109-115 την προσδιορίζει ο χαρακτηρισμός της πράξης από τον ποινικό κώδικα ως κακουργήματος ή πλημμελήματος, που βασίζεται στα πραγματικά περιστατικά τα οποία περιέχονται στο παραπεμπτικό βούλευμα ή στην κλήση του εισαγγελέα (στην περίπτωση της απευθείας εισαγωγής της υπόθεσης).

Άρθρο 119. - Κατ' εξαίρεση αρμοδιότητα. Το δικαστήριο είναι κατ' εξαίρεση αρμόδιο να δικάσει και α) όταν προκύπτει από τη συζήτηση ότι το έγκλημα ανήκει στην αρμοδιότητα κατώτερου δικαστηρίου ή β) αν συντρέχει περίπτωση οριστικής παύσης της ποινικής δίωξης ή κήρυξης της ποινικής δίωξης απαράδεκτης κατά το άρθρο 368 περ. β' και γ'.

Άρθρο 120. - Αναρμοδιότητα. 1. Το δικαστήριο οφείλει και απεπαγγέλτως να εξετάσει την καθ' ύλη αρμοδιότητά του σε κάθε στάδιο της δίκης.

2. Το δικαστήριο, όταν κρίνει ότι είναι αναρμόδιο, παραπέμπει με απόφασή του την υπόθεση στο αντίστοιχο αρμόδιο. Σε αυτή την περίπτωση ενεργεί ό,τι και το συμβούλιο των πλημμελειοδικών όταν παραπέμπει τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο. Το μονομελές πλημμελειοδικείο παραπέμπει την υπόθεση στον εισαγγελέα.

3. Κατ' εξαίρεση το δικαστήριο που χαρακτηρίζει εαυτό αναρμόδιο, παραπέμπει την υπόθεση στον εισαγγελέα, αν κρίνει ότι η πράξη, όπως χαρακτηρίζεται από αυτό, είναι κακούργημα. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας παραγγέλλει κυρία ανάκριση. Αν η παραπομπή είχε διαταχθεί με βούλευμα, γίνεται κανονισμός αρμοδιότητας σύμφωνα με τα άρθρα 132 κ.ε..

Άρθρο 121. - Αναρμοδιότητα του δικαστηρίου που δίκασε πρωτοδίκως. Το δικαστήριο που δικάζει κατ' έφεση, αν κρίνει ότι το δικαστήριο που δίκασε σε πρώτο βαθμό ήταν αναρμόδιο, ακυρώνει την απόφαση που προσβάλλεται με έφεση και είτε δικάζει το ίδιο σε πρώτο βαθμό, αν το έγκλημα υπαγόταν σε αυτό, είτε παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο, ενεργώντας ταυτόχρονα όσα προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 120.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΠΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Άρθρο 122. - Προσδιορισμός. 1. Η τοπική αρμοδιότητα προσδιορίζεται από τον τόπο όπου τελέστηκε το έγκλημα ή όπου κατοικεί ή διαμένει προσωρινά ο κατηγορούμενος όταν αρχίζει η ποινική δίωξη.

2. Για έγκλημα που τελέστηκε με έντυπο το οποίο εκδόθηκε στην Ελλάδα αρμόδιο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου, όπως αποδεικνύεται, δημοσιεύτηκε το έντυπο. Όταν πρόκειται για δυσφήμιση ή εξύβριση αρμόδιο είναι επίσης και το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου κυκλοφόρησε μεταγενέστερα το έντυπο, αν ο παθών κατοικεί ή διαμένει μόνιμα στην περιφέρεια αυτή. Αν το έντυπο εκδόθηκε στο εξωτερικό, αρμόδιο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου το έντυπο κυκλοφόρησε για πρώτη φορά και αν δεν εξακριβώθηκε αυτός ο τόπος, αρμόδιο είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ή διαμένει προσωρινά αυτός που προσβλήθηκε. Σε κάθε άλλη περίπτωση, το δικαστήριο της πρωτεύουσας.

Άρθρο 123. - Εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο εξωτερικό. 1. Για εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο εξωτερικό, τιμωρούνται όμως στην Ελλάδα, η αρμοδιότητα ορίζεται διαδοχικά από τον τόπο της κατοικίας στην Ελλάδα ή της προσωρινής διαμονής ή της σύλληψης ή της παράδοσης του κατηγορούμενου. Αν ο τόπος αυτός δεν είναι γνωστός ή αν ο κατηγορούμενος δεν κατοίκησε ή δεν είχε ποτέ τη διαμονή του στην Ελλάδα ή δεν έχει συλληφθεί εκεί, αρμόδιο είναι το δικαστήριο της πρωτεύουσας. Σε κάθε όμως περίπτωση ο Άρειος Πάγος, συνεδριάζοντας ως

συμβούλιο, μπορεί, ύστερα από αίτηση κάποιου διαδίκου ή του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, να ορίσει ως αρμόδιο ένα από τα δικαστήρια που βρίσκονται πιο κοντά στον τόπο της πράξης.

2. Για τα προβλεπόμενα στον ποινικό κώδικα ή σε ειδικούς ποινικούς νόμους εγκλήματα κατά της ασφαλείας της αεροπλοΐας και τα συναφή προς αυτά πλημμελήματα και κακουργήματα, που διαπράχθηκαν στο εξωτερικό και τιμωρούνται στην Ελλάδα, αρμόδια είναι τα δικαστήρια και οι εισαγγελικές και ανακριτικές αρχές της πρωτεύουσας.

Άρθρο 124. - Εγκλήματα που διαπράχθηκαν σε πλοίο ή αεροσκάφος. 1. Για εγκλήματα που διαπράχθηκαν σε ελληνικό πλοίο στο εξωτερικό ή σε ανοικτή θάλασσα, η αρμοδιότητα ορίζεται από τον τόπο του λιμανιού όπου το πλοίο νηολογήθηκε ή του λιμανιού όπου το πλοίο προσέγγισε για πρώτη φορά μετά την πράξη.

2. Για έγκλημα που διαπράχθηκε σε αεροσκάφος κατά τη διάρκεια της πτήσης, η αρμοδιότητα ορίζεται από τον τόπο όπου το αεροσκάφος προσγειώθηκε ή προσθαλασώθηκε ή από τον τόπο όπου το αεροσκάφος απογειώθηκε ή αποθαλασώθηκε πριν από το έγκλημα. Αν το αεροσκάφος είναι ξένο, αρμόδιοι είναι επίσης οι ανακριτικοί υπάλληλοι και τα δικαστήρια που ορίζονται στο άρθρο 123.

3. Και στις δύο περιπτώσεις των παρ. 1 και 2 αρμόδιο επίσης είναι το δικαστήριο της κατοικίας ή της προσωρινής διαμονής του κατηγορουμένου.

Άρθρο 125. - Προτίμηση. Μεταξύ περισσότερων αρμόδιων δικαστηρίων ή ανακριτικών υπαλλήλων που έχουν επιληφθεί παράλληλα, προτιμούνται εκείνοι του τόπου όπου διαπράχθηκε το έγκλημα. Αν ο τόπος αυτός είναι άγνωστος, προτιμούνται εκείνοι που πρώτοι κάλεσαν ή διέταξαν τη σύλληψη ή τη φυλάκιση του κατηγορουμένου. Μπορεί όμως το συμβούλιο των εφετών ή ο Άρειος Πάγος, σύμφωνα με τις διακρίσεις του άρθρου 132, να αναθέσει την ανάκριση και την απόφαση σε άλλο αρμόδιο δικαστήριο.

Άρθρο 126. - Ένσταση αναρμοδιότητας. 1. Η ένσταση για τοπική αναρμοδιότητα προτείνεται σε οποιοδήποτε στάδιο της ανάκρισης και έως την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στο ακροατήριο. Το δικαστήριο, το δικαστικό συμβούλιο κατά τη διάρκεια της ανάκρισης και ο εισαγγελέας κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης, διαπιστώνοντας την αναρμοδιότητά τους, παραπέμπουν την υπόθεση στο δικαστήριο ή στον εισαγγελέα που είναι ανάλογα αρμόδιοι σύμφωνα με τα προηγούμενα άρθρα. Το όργανο που διαπίστωσε την αναρμοδιότητά του οφείλει και μετά την παραπομπή αυτή να φροντίσει για τη διενέργεια των ανακριτικών πράξεων που είναι επείγουσες και δεν επιδέχονται αναβολή.

2. Η ένσταση τοπικής αναρμοδιότητας που προτάθηκε έγκαιρα και δεν έγινε δεκτή, αν επαναληφθεί στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο και γίνει δεκτή, έχει συνέπεια την ακύρωση από το δικαστήριο αυτό της απόφασης που προσβάλλεται με την έφεση. Η υπόθεση τότε παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο, μόνο όταν αυτό δεν ανήκει στην περιφέρεια του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Στην αντίθετη περίπτωση, το δικαστήριο αυτό δικάζει το ίδιο την υπόθεση στην ουσία (άρθρο 502 παρ.3).

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ

Άρθρο 127. - Εγκυρότητα των πράξεων που έγιναν από αναρμόδιο όργανο. Οι εκθέσεις και τα άλλα έγγραφα που συντάχθηκαν νομότυπα κατά την προδικασία και την κύρια διαδικασία από αναρμόδιο δικαστή ή ανακριτικό υπάλληλο διατηρούν την εγκυρότητά τους. Τα εντάλματα για προσωρινή κράτηση ισχύουν ως εντάλματα σύλληψης. Οι περιοριστικοί όροι που έχουν επιβληθεί διατηρούνται μέχρι να αποφανθεί το αρμόδιο δικαστικό όργανο.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣΥΝΑΦΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΠΙΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 128. - Ποια εγκλήματα θεωρούνται συναφή. Συναφή θεωρούνται μόνο τα εγκλήματα που τελούνται: α) από το ίδιο πρόσωπο είτε συγχρόνως είτε σε διαφορετικούς τόπους και χρόνους, β) από τη δράση πολλών που δεν είναι συναίτιοι στον ίδιο τόπο και χρόνο, γ) από πολλούς εναντίον αλλήλων είτε συγχρόνως είτε σε διαφορετικούς τόπους και χρόνους και δ) με σκοπό να διευκολύνουν ή να κάνουν πιο εύστοχη την εκτέλεση ή να συγκαλύψουν ένα από αυτά.

Άρθρο 129. - Εκδίκηση συναφών. 1. Τα συναφή εγκλήματα ανακρίνονται και εκδικάζονται από το ίδιο δικαστήριο, αν η συνεκδίκηση δεν προκαλεί βλάβη.

2. Το ανώτερο δικαστήριο είναι αρμόδιο και για τα συναφή εγκλήματα που υπάγονται στην καθ' ύλη αρμοδιότητα του κατώτερου δικαστηρίου. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο θεωρείται στην περίπτωση αυτή ανώτερο κατά βαθμό από τα άλλα.

3. Όταν τα συναφή εγκλήματα δικάστηκαν χωριστά στον πρώτο βαθμό και ασκήθηκαν εφέσεις, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει για όλα με μία μόνο απόφαση.

4. Η παρ. 2 του άρθρου 130 εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις συνάφειας.

Άρθρο 130. - Αρμοδιότητα σε περίπτωση συμμετοχής. 1. Στην περίπτωση που συμμετέχουν περισσότεροι στο έγκλημα, αρμόδιο δικαστήριο για όλους είναι εκείνο που είναι αρμόδιο για εκείνον από τους συμμετέχοντες ο οποίος επισύρει τη βαρύτερη ποινή. Αν οι συμμετέχοντες υπάγονται σε δικαστήρια διαφορετικού βαθμού, αρμόδιο δικαστήριο για όλους είναι το ανώτερο. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο θεωρείται στην περίπτωση αυτή ανώτερο από τα άλλα.

2. Το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο ή σε περίπτωση απευθείας κλήσης ο αρμόδιος εισαγγελέας με τη σύμφωνη γνώμη του ανακριτή ή του προέδρου εφετών, κατά περίπτωση, μπορεί για ιδιαίτερους λόγους που αφορούν την ασφαλέστερη διάγνωση της αλήθειας ή την ταχύτερη εκδίκηση της υπόθεσης να διατάξει το χωρισμό της ανάκρισης ή και της συζήτησης στο ακροατήριο.

3. Αν κάποιος από αυτούς που συμμετείχαν στο έγκλημα είναι ανήλικος, η ποινική δίωξη γι' αυτόν χωρίζεται και ο ανήλικος δικάζεται από το δικαστή ανηλίκων.

4. Οι διατάξεις του στρατιωτικού ποινικού κώδικα για τη συνάφεια και τη συναιπιότητα εξακολουθούν να ισχύουν.

Άρθρο 131. - Διατήρηση της αρμοδιότητας σε περίπτωση συνάφειας και συναιπιότητας. Αν εκλείψουν οι λόγοι των άρθρων 128-129 και 130 παρ. 1, το δικαστήριο που σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές κατέστη αρμόδιο, διατηρεί την αρμοδιότητά του και για τις υπόλοιπες πράξεις ή για τους άλλους κατηγορούμενους, μόνο όμως αν είναι καθ' ύλη αρμόδιο γι' αυτές, διαφορετικά παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. Κατ' εξαίρεση, το δικαστήριο διατηρεί την αρμοδιότητά του, αν συντρέχει περίπτωση του άρθρου 368 περ. β' και γ'.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΗΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ

Άρθρο 132. - Κανονισμός της αρμοδιότητας. 1. Αν μεταξύ πολλών δικαστηρίων εξίσου αρμοδίων που δεν υπάγονται το ένα στο άλλο ή μεταξύ ανακριτικών υπαλλήλων αμφισβητείται η αρμοδιότητα για το ίδιο έγκλημα είτε για συναφή εγκλήματα, ή αν με βουλεύματα του ίδιου ή διαφορετικών συμβουλίων αποφασίστηκε η παραπομπή για το ίδιο έγκλημα στο ακροατήριο δύο ή περισσότερων εξίσου αρμοδίων δικαστηρίων, η αρμοδιότητα καθορίζεται ως εξής: Το συμβούλιο εφετών, στην περιφέρεια του οποίου υπάγονται τα δικαστήρια μεταξύ των οποίων δημιουργήθηκε αμφισβήτηση, ή ο Άρειος Πάγος, αν υπάγονται σε διαφορετικά εφετεία ή αν ένα από τα δικαστήρια αυτά είναι το εφετείο ή αν η σύγκρουση

δημιουργήθηκε μεταξύ των κοινών ποινικών δικαστηρίων και των στρατιωτικών, προσδιορίζει το αρμόδιο δικαστήριο με αίτηση του κατηγορουμένου, του παριστάμενου για την υποστήριξη της κατηγορίας ή του εισαγγελέα ή του επιτρόπου ενός από τα πολλά αρμόδια δικαστήρια. Η αίτηση πρέπει να είναι νομότυπη και να απευθύνεται στον εισαγγελέα εφετών ή του Αρείου Πάγου. Ο αρμόδιος εισαγγελέας εισάγει την αίτηση στο συμβούλιο εφετών ή στον Άρειο Πάγο που συνέρχεται σε συμβούλιο.

2. Ό,τι ορίζει η προηγούμενη παράγραφος εφαρμόζεται και στην περίπτωση του άρθρου 120 παρ. 3 εδάφιο τελευταίο.

3. Σε περίπτωση αμφισβήτησης της αρμοδιότητας μεταξύ εισαγγελέων, αυτή κανονίζεται από τον εισαγγελέα εφετών όταν η αμφισβήτηση ανακύπτει μεταξύ εισαγγελέων της περιφέρειάς του, ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση από τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου. Ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου του άρθρου 33 παρ. 2 επιλύει κάθε διαφωνία ή σύγκρουση αρμοδιότητων μεταξύ των εισαγγελέων που εποπτεύει, καθώς και μεταξύ αυτών και των υπολοίπων εισαγγελέων. Αν όσο διαρκεί η διαδικασία της παρ. 1 του άρθρου αυτού ανακύψουν ζητήματα που αφορούν μέτρα δικονομικού καταναγκασμού, επιλαμβάνεται το συμβούλιο πλημμελειοδικών του τόπου όπου διενεργήθηκε η κύρια ανάκριση.

Άρθρο 133. - Αποχή από περαιτέρω ενέργειες. 1. Μόλις υποβληθεί η αίτηση και ωσότου εκδοθεί οριστική απόφαση γι' αυτήν, τα δικαστήρια μεταξύ των οποίων δημιουργήθηκε η σύγκρουση αρμοδιότητας, οι εισαγγελείς και οι ανακριτικοί υπάλληλοι οφείλουν να απέχουν από κάθε περαιτέρω ενέργεια. Γι' αυτό το σκοπό ο εισαγγελέας, μόλις παραλάβει την αίτηση, ειδοποιεί τους ανακριτικούς υπαλλήλους τους εισαγγελείς ή μέσω του προέδρου τους δικαστές που έχουν επιληφθεί. Δεν κωλύεται η διενέργεια των ανακριτικών πράξεων που επείγουν.

2. Αν οι ανακριτικοί υπάλληλοι, οι εισαγγελείς ή οι δικαστές που ασχολήθηκαν με την υπόθεση συνεχίζουν τη διενέργεια πράξεων, μολοντί ειδοποιήθηκαν, ευθύνονται πειθαρχικά. Η διαδικασία που συνεχίστηκε με αυτό τον τρόπο είναι αυτοδικαίως άκυρη, εκτός από την περίπτωση του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1.

Άρθρο 134. - Υποχρεωτική η απόφαση για τον κανονισμό. Το δικαστήριο που ορίζεται στο άρθρο 132 γίνεται υποχρεωτικά αρμόδιο και ενεργεί περαιτέρω ως υποκατάστατο του αρχικά αρμόδιου. Στην περίπτωση που από τη διαδικασία προκύψουν γεγονότα τα οποία επηρεάζουν την καθ' ύλη αρμοδιότητά του και δεν είχαν ληφθεί υπόψη από το συμβούλιο εφετών ή τον Άρειο Πάγο που το καθόρισαν ως αρμόδιο, το δικαστήριο οφείλει να κηρύξει την αναρμοδιότητά του σύμφωνα με το άρθρο 120. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση νομοθετικής μεταβολής.

Άρθρο 135. - Αρμοδιότητα κατά παραπομπή. Το δικαστήριο που είναι αρμόδιο σύμφωνα με τα άρθρα 122-125 διατάζει την παραπομπή σε άλλο ισόβαθμο και ομοειδές, όταν: α) αποφασίστηκε η εξαίρεση ολόκληρου δικαστηρίου ή τώσων μελών ενός δικαστηρίου, ώστε τα υπόλοιπα να μη συμπληρώνουν τον νόμιμο αριθμό για τη συζήτηση της υπόθεσης, β) δεν υπάρχει ο νόμιμος αριθμός δικαστών για τη σύνθεση του δικαστηρίου, εξαιτίας ασθένειας ή άλλου λόγου, και το κώλυμα αυτό διαρκεί ή πρόκειται να διαρκέσει δύο τουλάχιστον μήνες από την ημέρα που παραπέμφθηκε αμετάκλητα η υπόθεση στο ακροατήριο, γ) επιβάλλουν την παραπομπή σοβαροί λόγοι σχετικοί με τη δημόσια ασφάλεια και τάξη ή συντρέχουν λόγοι ασφαλείας για τη μη μεταγωγή του κατηγορουμένου, που επιβάλλουν την εκδίκηση της υπόθεσης στο δικαστήριο που εδρεύει στο κατάστημα κράτησης αυτού, δ) ο κατηγορούμενος εκτίει σε κατάσταση κράτησης εκτός της περιφέρειας του αρμόδιου κατά τα άρθρα 122-125 δικαστηρίου ποινή στερητική της ελευθερίας που το ανεκτέλεστο υπόλοιπό της υπερβαίνει τα τρία έτη και πρόκειται να δικαστεί για κακούργημα ή αν κρίνεται ύποπτος να αποδράσει και για πλημμέλημα, ε) ο εγκάλων ή ο ζημιωμένος ή ο κατηγορούμενος είναι δικαστικός λειτουργός από τον βαθμό του παρέδρου σε πρωτοδικείο ή εισαγγελία και άνω και υπηρετεί στο αρμόδιο σύμφωνα με τα άρθρα 122-125 δικαστήριο. Αν όμως πρόκειται για αυτόφωρα εγκλήματα σε βάρος δικαστικών λειτουργών που στρέφονται κατά της τιμής και τηςωματικής ακεραιότητάς τους, δεν διατάσσεται παραπομπή.

Άρθρο 136. - Δικαστήριο αρμόδιο για την παραπομπή. 1. Την παραπομπή μπορούν να τη ζητήσουν ο εισαγγελέας, ο κατηγορούμενος και ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας, ενώ στις περιπτώσεις των στοιχείων γ' και δ' του άρθρου 135 μόνο ο εισαγγελέας του αρμόδιου δικαστηρίου ή του Αρείου Πάγου αυτεπαγγέλτως ή με παραγγελία του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Για την παραπομπή αποφασίζει: α) το συμβούλιο εφετών, αν ζητείται η παραπομπή από ένα μονομελές ή τριμελές πλημμελειοδικείο ή δικαστήριο ανηλικών σε άλλο όμοιο β) ο Άρειος Πάγος, που συνέρχεται σε συμβούλιο, σε κάθε άλλη περίπτωση (εκτός από αυτή που αναφέρεται στο άρθρο 499) και πάντοτε όταν ζητείται η παραπομπή για τον λόγο που αναφέρεται στο στοιχείο γ' του άρθρου 135. Στην τελευταία περίπτωση, αν την παραπομπή τη ζητεί ο εισαγγελέας, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου εισάγει την αίτηση σε συζήτηση μόνο αν συμφωνεί αλλιώς, παραγγέλλει στον εισαγγελέα που υπέβαλε την αίτηση να εισαγάγει την υπόθεση στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο σύμφωνα με τα άρθρα 122-125. Τα άρθρα 132 και 134 εδάφιο α' εφαρμόζονται αναλόγως και σε αυτήν την περίπτωση.

2. Αν μετά την έκδοση της απόφασης που διέταξε την παραπομπή και πριν από την εκδίκαση της υπόθεσης, παύσουν να υπάρχουν οι λόγοι που αναφέρονται στα στοιχεία α' έως δ' της προηγούμενης παραγράφου, η απόφαση μπορεί να ανακληθεί ύστερα από αίτηση του εισαγγελέα του αρμόδιου δικαστηρίου ή του Αρείου Πάγου.

3. Σε περίπτωση που απορριφθεί η αίτηση για παραπομπή μπορεί να υποβληθεί νέα αίτηση, αν συντρέχουν νέοι λόγοι.

ΕΚΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑ

Άρθρο 137. - Απόφαση, βούλευμα και διάταξη. Ο κώδικας αυτός ορίζει σε ποιες περιπτώσεις ο δικαστής εκδίδει απόφαση ή διάταξη. Διατάξεις εκδίδει και ο εισαγγελέας σε όσες περιπτώσεις του επιβάλλει ο νόμος την υποχρέωση να λαμβάνει μέτρα κατά την προδικασία ή κατά το χρόνο που το δικαστήριο διακόπτει τη συνεδρίασή του. Στην τελευταία περίπτωση η διάταξη του εισαγγελέα μπορεί να γίνει και προφορικά. Η απόφαση του δικαστικού συμβουλίου ονομάζεται βούλευμα.

Άρθρο 138. - Διαδικασία έκδοσης απόφασης, βουλεύματος και διάταξης. 1. Πριν από κάθε απόφαση ή διάταξη του δικαστή που εκδίδεται κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο παίρνουν τον λόγο σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου ο εισαγγελέας καθώς και οι παρόντες διάδικοι. Τα βουλεύματα του δικαστικού συμβουλίου και οι διατάξεις του ανακριτή εκδίδονται ύστερα από έγγραφη πρόταση του εισαγγελέα, ο οποίος την αναπτύσσει και προφορικά, όταν η εμφάνισή του στο συμβούλιο προβλέπεται από τον νόμο. Σε κάθε περίπτωση αντίγραφο της πρότασης επί παρεμπιπτόντων ζητημάτων μπορούν να λάβουν οι διάδικοι μετά από αίτησή τους, αφού ειδοποιηθούν έστω και τηλεφωνικά, οπότε η δικογραφία διαβιβάζεται στον ανακριτή ή στο συμβούλιο, μετά παρέλευση 24 ωρών. Ο νόμος ορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες πρέπει να ακουστούν οι διάδικοι πριν εκδοθεί το βούλευμα ή η διάταξη του ανακριτή.

2. Η παράβαση της προηγούμενης παραγράφου συνεπάγεται την ακυρότητα της απόφασης, του βουλεύματος και της διάταξης.

Άρθρο 139. - Αιτιολογίες. 1. Οι αποφάσεις, οι ποινικές διαταγές και τα βουλεύματα, καθώς και οι διατάξεις του ανακριτή και του εισαγγελέα, πρέπει να αιτιολογούνται ειδικά και εμπεριστατωμένα, ενώ η καταδικαστική απόφαση και το παραπεμπτικό βούλευμα πρέπει να αναφέρουν και τον αριθμό του άρθρου του ποινικού νόμου που εφαρμόζεται. Μόνη η επανάληψη της διατύπωσης του νόμου δεν αρκεί για την αιτιολογία.

2. Αιτιολογία απαιτείται σε όλες χωρίς εξαίρεση τις αποφάσεις,

τα βουλεύματα και τις διατάξεις, ανεξάρτητα του αν αυτό απαιτείται ειδικά από τον νόμο ή αν είναι οριστικές ή παρεμπιπτούσες ή αν η έκδοσή τους αφήνεται στη διακριτική, ελεύθερη ή ανέλεγκτη κρίση του δικαστή που τις εξέδωσε.

Άρθρο 140. - Πρακτικά της συνεδρίασης. Τα πρακτικά της συνεδρίασης συντάσσονται από τον γραμματέα με ευθύνη δική του, καθώς και με ευθύνη του δικαστή που διευθύνει τη συζήτηση. Τα πρακτικά μνημονεύουν: α) τον τόπο, τον χρόνο της συνεδρίασης και τις διακοπές της, καθώς και την ώρα που ορίστηκε για κάθε επανάληψη, β) τα ονοματεπώνυμα των δικαστών, του εισαγγελέα και του γραμματέα, γ) το ονοματεπώνυμο και ό,τι άλλο συντελεί στην εξακρίβωση της ταυτότητας των διαδίκων, των εκπροσώπων τους και των συνηγόρων, δ) τα ονοματεπώνυμα των μαρτύρων, των διερμηνέων, των πραγματογνωμόνων και των τεχνικών συμβούλων και ε) την όρκιση των μαρτύρων, των διερμηνέων και των πραγματογνωμόνων.

Άρθρο 141. - Το περιεχόμενο των πρακτικών. 1. Τα πρακτικά της συνεδρίασης πρέπει να περιέχουν με συντομία τις καταθέσεις των μαρτύρων και τις προσθήκες ή τις διαφορές των καταθέσεων που γίνονται στο ακροατήριο σε σχέση με εκείνες που έγιναν στην ανάκριση, επίσης τα συμπεράσματα των πραγματογνωμόνων και των τεχνικών συμβούλων, τις απολογίες και τις δηλώσεις των κατηγορουμένων και των τεχνικών συμβούλων, τις προτάσεις και τις αιτήσεις του εισαγγελέα και των διαδίκων, τις αποφάσεις του δικαστηρίου και τις διατάξεις εκείνου που διευθύνει τη συζήτηση και γενικά κάθε αξιόλογο γεγονός κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης. Όποιος διευθύνει τη συζήτηση φροντίζει να καταχωρίζονται στα πρακτικά κατά λέξη εκείνα τα μέρη των μαρτυριών ή των δηλώσεων που κρίνει ουσιώδη για τους σκοπούς της απόδειξης. Επίσης έχει τη δυνατότητα και να τα υπαγορεύσει ή και να επιτρέψει σ' εκείνον που εξετάζεται την υπαγόρευση τους, το γεγονός δε αυτό αναφέρεται στα πρακτικά.

2. Ο εισαγγελέας και οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να ζητούν την καταχώρηση κάθε δήλωσης όσων εξετάζονται ή εκείνων που μετέχουν στη δίκη, αν έχουν συμφέρον και δεν είναι αντίθετο στον νόμο, και να παραδίδουν γραπτώς σε αυτόν που διευθύνει τη συζήτηση τις δηλώσεις τους που αναπτύχθηκαν προφορικά. Η απόφαση του δικαστηρίου που αρνείται ή περιορίζει την άσκηση των παραπάνω δικαιωμάτων, η οποία εκδίδεται μετά από προσφυγή κατά της άρνησης του διευθύνοντος τη συζήτηση, προσβάλλεται με τα ένδικα μέσα που επιτρέπονται εναντίον της οριστικής απόφασης και μόνο μαζί με αυτήν.

3. Τα πρακτικά ωστόσο προσβληθούν για πλαστότητα αποδεικνύουν όλα όσα αναγράφονται σε αυτά, σύμφωνα με το άρθρο 140.

4. Η αίτηση του κατηγορουμένου ή του συνηγόρου του για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής συνδιαλλαγής ή ποινικής διαπραγμάτευσης που υποβάλλεται στο ακροατήριο, καταχωρίζεται σε αυτοτελές πρακτικό, το οποίο συντάσσεται ανεξάρτητα από τα πρακτικά συνεδρίασης της παρ. 1 και μνημονεύει τα στοιχεία α', β' και γ' του άρθρου 140.

Άρθρο 142. - Σύνταξη των πρακτικών. 1. Μόλις τελειώσει η συνεδρίαση, όποιος τη διευθύνει θεωρεί και μονογράφει σε κάθε φύλλο τα πρόχειρα πρακτικά που συντάχθηκαν από τον γραμματέα κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.

2. Μέσα σε οκτώ ημέρες από τη συνεδρίαση καθαρογράφονται τα πρακτικά από τον γραμματέα και υπογράφονται από αυτόν και τον δικαστή που διευθύνει τη συζήτηση ή, αν αυτός μετατέθηκε ή απομακρύνθηκε από τη δημόσια υπηρεσία ή πέθανε πριν από την καθαρογράφηση, από τον αρχαιότερο μεταξύ των δικαστών που συμμετείχαν στη συζήτηση και, αν το δικαστήριο είναι μονομελές, μόνο από τον γραμματέα. Αν ο γραμματέας που συμμετείχε στη συζήτηση απομακρύνθηκε από την υπηρεσία ή πέθανε πριν από την καθαρογράφηση, τα πρακτικά συντάσσει όποιος διευθύνει τη γραμματεία του δικαστηρίου ή ο αναπληρωτής του με βάση τα πρόχειρα πρακτικά και τα σχετικά έγγραφα που βρίσκονται στο δικαστικό γραφείο τα πρακτικά υπογράφον-

ται από αυτόν και από τον διευθύνοντα τη συζήτηση σύμφωνα με τα παραπάνω. Η ημερομηνία υπογραφής των καθαρογραμμένων πρακτικών σημειώνεται αυθημερόν σε ειδικό βιβλίο, που τηρείται στην οικεία γραμματεία.

3. Όπου από τις διατάξεις της νομοθεσίας προβλέπεται επίδοση αντιγράφου ή αποσπάσματος της απόφασης ποινικού δικαστηρίου σε αυτόν που καταδικάστηκε, αντί γι' αυτήν μπορεί να επιδοθεί έγγραφο της γραμματείας του δικαστηρίου, που περιέχει τον αριθμό της απόφασης, τη διάταξη που παραβιάστηκε και την ποινή που επιβλήθηκε. Η επίδοση αυτού του εγγράφου έχει τις συνέπειες της επίδοσης αντιγράφου ή αποσπάσματος της απόφασης.

4. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Ολομέλειας του οικείου Πρωτοδικείου, μπορεί να καθορίζεται για ποιες αποφάσεις δεν είναι αναγκαία η καθαρογραφία.

Άρθρο 143. - Τήρηση πρακτικών με φωνοληψία ή εικονοληψία. 1. Ενώπιον των δικαστηρίων μπορεί να εφαρμοστεί και το σύστημα τήρησης πρακτικών των συζητήσεων με φωνοληψία. Σε δίκες κακουρηγιμάτων η τήρηση πρακτικών με φωνοληψία είναι υποχρεωτική.

α. Η φωνοληπτική τήρηση των πρακτικών γίνεται από τον γραμματέα του δικαστηρίου και υπό τις οδηγίες του δικαστή που διευθύνει τη συζήτηση με μαγνητοφώνηση και απομαγνητοφώνηση ή άλλες τεχνικές φωνοληψίας που διενεργούνται με την χρήση κατάλληλων μηχανικών μέσων και, εφόσον παρίσταται αναγκαίο, με την συνδρομή βοηθητικού προσωπικού.

β. Οι υλικοί φορείς του ήχου όπως ψηφιακοί δίσκοι και κασέτες παράγονται, με την ενσωμάτωση του ήχου, σε ένα πρωτότυπο το οποίο φυλάσσεται στο αρχείο του δικαστηρίου για τη διασφάλιση της δυνατότητας επαλήθευσης προς το απομαγνητοφωνημένο ή με άλλες τεχνικές εκτυπωμένο κείμενο και σε ένα κυρωμένο αντίτυπο, το οποίο χρησιμοποιείται για την εργασία της απομαγνητοφώνησης και εκτύπωσης.

2. Η μηχανική εγγραφή (φωνοληψία) κατά τη διαδικασία ενώπιον του ακροατηρίου, συνιστά, για τις ανάγκες του άρθρου 142 παρ. 1, το κείμενο των πρόχειρων πρακτικών. Σε δίκες μακράς διάρκειας το δικαστήριο, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα από τον εισαγγελέα ή τους εφόσκους, επιτρέπει τη χορήγηση αντιγράφου των ως άνω πρόχειρων πρακτικών μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας.

3. Το απομαγνητοφωνημένο ή με άλλες τεχνικές εκτυπωμένο κείμενο υπογράφεται από τον δικαστή που διευθύνει τη συζήτηση και από τον γραμματέα, τίθεται στη δικογραφία και συνιστά το κατά την έννοια του άρθρου 142 παρ. 2 κείμενο των πρακτικών.

4. Ανεξάρτητα από τα οριζόμενα στις προηγούμενες παραγράφους, ο εισαγγελέας, ο γραμματέας και οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να προβαίνουν, με δικά τους μέσα, σε φωνοληψία της διεξαγόμενης στο ακροατήριο δίκης, εφόσον επιτραπεί από το δικαστήριο κατόπιν υποβολής αιτήματος, που καταχωρίζεται στα πρακτικά.

5. Η διαδικασία των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζεται και σε όσες περιπτώσεις προβλέπεται στον νόμο εικονοληψία ή εικονοηλεκτρονική. Η εφαρμογή αυτού του τρόπου τήρησης των πρακτικών γίνεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 144. - Σύνταξη της απόφασης, των ποινικών διαταγών και των διατάξεων. 1. Η απόφαση, οι ποινικές διαταγές και οι διατάξεις που εκδίδονται κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, συντάσσονται γραπτώς και υπογράφονται σύμφωνα με το άρθρο 142 παρ. 2, εντός προθεσμίας οκτώ ημερών, που αρχίζει από τη λήξη της προθεσμίας καθαρογραφής των πρακτικών της δίκης.

2. Με έγκριση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ύστερα από πρόταση της ολομέλειας του δικαστηρίου επιτρέπεται οι αποφάσεις και οι διατάξεις να μη συντάσσονται ιδιαιτέρως, αλλά να καταχωρίζονται ολόκληρες στα πρακτικά. Οι διατάξεις των άρθρων 138 παρ. 1 και 2 και 139 τηρούνται σε κάθε περίπτωση.

3. Η σύνταξη των καταδικαστικών αποφάσεων κατά των οποίων έχει ασκηθεί ένδικο μέσο γίνεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα, όταν κρατείται εκείνος που το ασκεί.

Άρθρο 145. - Διόρθωση και συμπλήρωση της απόφασης, της ποινικής διαταγής, της διάταξης και των πρακτικών. 1. Όταν στην απόφαση, στην ποινική διαταγή ή στην διάταξη υπάρχουν λάθη ή παραλείψεις που δεν δημιουργούν ακυρότητα ο δικαστής που τις εξέδωσε διατάσσει αυτεπαγγέλτως ή με αίτηση του εισαγγελέα ή κάποιου από τους διαδίκους τη διόρθωση ή τη συμπλήρωσή τους, εφόσον δεν επέρχεται ουσιώδης μεταβολή στην απόφαση ή στη διάταξη και δεν αλλοιώνεται η αληθινή εικόνα αυτών που πράγματι συνέβησαν στο ακροατήριο. Ουσιώδης μεταβολή υπάρχει ιδίως όταν εκφέρεται νέα δικαιοδοτική κρίση, επιβάλλεται κύρια ποινή, παρεπόμενη ποινή ή μέτρο ασφαλείας.

2. Η διόρθωση ή η συμπλήρωση μπορεί να αφορά, εκτός από τις άλλες παραλείψεις, και τα όσα αναφέρονται ως προς την ταυτότητα του κατηγορουμένου, την απόλειψη προφανών παραδρομών του αιτιολογικού και τη διευκρίνιση του διατακτικού της απόφασης όταν αυτό έχει ασάφειες ή είναι διαφορετικό από εκείνο που απαγγέλθηκε στο ακροατήριο ή που σημειώθηκε στα πρακτικά. Η διόρθωση ή η συμπλήρωση διατάσσεται με απόφαση ή διάταξη, ύστερα από κλήτευση και ακρόαση των διαδίκων που εμφανίστηκαν. Η διόρθωση ή η συμπλήρωση απόφασης του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, στην περίπτωση που έληξε η σύνοδος κατά την οποία εκδόθηκε η απόφαση, διατάσσεται από το δικαστήριο των εφετών στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται το μικτό ορκωτό δικαστήριο. Αν ασκήθηκε κατά της απόφασης ένδικο μέσο, τη διόρθωση ή τη συμπλήρωσή της τη διατάσσει το δικαστήριο που την εξέδωσε, αν το ένδικο μέσο απορρίφθηκε ως απαράδεκτο. Σε αντίθετη περίπτωση, τη διόρθωση ή τη συμπλήρωση τη διατάσσει το δικαστήριο που αποφασίζει για το ένδικο μέσο.

3. Μέσα σε είκοσι ημέρες από την, κατά το άρθρο 142 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο, καταχώριση στο ειδικό βιβλίο καθαρογραμμένων των πρακτικών, είναι δυνατό να ζητηθεί από τους διαδίκους και τον εισαγγελέα ή να προκληθεί αυτεπαγγέλτως από τον δικαστή η διόρθωση λαθών, που υπάρχουν στα πρακτικά ή η συμπλήρωση των ελλείψεων, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 1. Τη διόρθωση ή τη συμπλήρωση τη διατάσσει, ύστερα από κλήτευση και ακρόαση των διαδίκων που ήταν παρόντες, όποιος διευθύνει τη συνεδρίαση, και σε περίπτωση άρνησής του το δικαστήριο που δίκασε αποτελούμενο από τους ίδιους, αν είναι δυνατόν, δικαστές.

Άρθρο 146. - Ανασύσταση δικογραφίας. Η ανανέωση ή αντικατάσταση των πρωτοτύπων των αποφάσεων, των ποινικών διαταγών, των διατάξεων, των βουλευμάτων και των πρακτικών, καθώς και κάθε άλλου εγγράφου της ποινικής διαδικασίας, που καταστράφηκαν από οποιαδήποτε αιτία, χάθηκαν ή υπεξήχθησαν ή αλλοιώθηκαν από τον χρόνο, γίνεται σύμφωνα με όσα ορίζει ειδικός νόμος.

Άρθρο 147. - Αντίγραφα. Αντίγραφα των αποφάσεων, των ποινικών διαταγών, των διατάξεων, των πρακτικών, των βουλευμάτων, καθώς και κάθε εγγράφου της ποινικής διαδικασίας δίνονται μετά το τέλος της σε κάθε διάδικο της ποινικής δίκης, ενώ σε οποιονδήποτε άλλον που έχει συμφέρον δίνονται με αίτησή του και με έγκριση του προέδρου του δικαστηρίου. Κατά τη διάρκεια της ανάκρισης εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 100 και 107, κατά τη διάρκεια δε της προκαταρκτικής εξέτασης οι διατάξεις του άρθρου 244. Σε οποιονδήποτε τρίτο που έχει έννομο συμφέρον είναι δυνατόν να δοθούν αντίγραφα με ομόφωνη έγκριση του ανακριτή και του εισαγγελέα, μετά δε το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης με έγκριση του αρμόδιου εισαγγελέα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Άρθρο 148. - Ορισμός. Έκθεση ονομάζεται το έγγραφο που συντάσσει δημόσιος υπάλληλος ο οποίος εκπληρώνει καθήκοντα

στην ποινική διαδικασία για να βεβαιώσει πράξεις που έκανε ο ίδιος ή άλλος αρμόδιος δημόσιος υπάλληλος, με τον οποίο συμπράττει ή δηλώσεις τρίτων προσώπων που απευθύνονται σε αυτούς.

Άρθρο 149. - Χρόνος και τόπος που συντάσσεται η έκθεση. Η έκθεση πρέπει να συντάσσεται στον τόπο όπου γίνεται η πράξη ή η δήλωση που βεβαιώνεται σε αυτήν και κατά τον χρόνο της ενέργειας ή, αν αυτό είναι αδύνατο, αμέσως μετά.

Άρθρο 150. - Πρόσωπα που συμπράττουν. Κατά τη σύνταξη της έκθεσης, όταν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, παρίσταται δικαστικός γραμματέας ή ανακριτικός υπάλληλος και, αν δεν υπάρχουν αυτοί, παρίστανται δύο μάρτυρες. Οι μάρτυρες πρέπει να μην είναι ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών, να μην έχουν συμφέρειν από την έκβαση της υπόθεσης, να μην είναι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας έως τον τρίτο βαθμό με τον δημόσιο υπάλληλο που συντάσσει την έκθεση ή τον κατηγορούμενο ή τον παριστάμενο για την υποστήριξη της κατηγορίας και να μην είναι προφανώς μεθυσμένοι ή διανοητικά άρρωστοι.

Άρθρο 151. - Το περιεχόμενο της έκθεσης. Η έκθεση που γράφεται από τον δικαστικό γραμματέα αν αυτός είναι παρών, πρέπει να αναφέρει τον τόπο και την ημερομηνία και, αν είναι δυνατόν, την ώρα κατά την οποία άρχισε και τελείωσε η σύνταξη της, τα ονοματεπώνυμα και την κατοικία των προσώπων που παρευρέθηκαν και τους τυχόν γνωστούς λόγους για τους οποίους δεν παρευρέθηκαν τα πρόσωπα που έπρεπε. Επίσης πρέπει να περιέχει ακριβή περιγραφή των πράξεων που πιστοποιούνται με την έκθεση ή των δηλώσεων τρίτων που έγιναν σε αυτόν που συντάσσει την έκθεση, και να αναφέρει αν οι δηλώσεις αυτές υπήρξαν αυθόρμητες ή προκλήθηκαν με ερωτήσεις του υπαλλήλου. Η έκθεση διαβάζεται μπροστά σε όσους κατά το προηγούμενο άρθρο συνέπραξαν και υπογράφεται από αυτούς, καθώς και από τους μάρτυρες που εξετάστηκαν από τον δημόσιο υπάλληλο που συνέταξε την έκθεση. Αν κάποιος από αυτούς που συνέπραξαν ή εξετάστηκαν, δεν ξέρει ή αρνείται να υπογράψει, αυτό αναφέρεται στην έκθεση.

Άρθρο 152. - Αποδεικτική δύναμη της έκθεσης. Η έκθεση έχει αποδεικτική δύναμη ωστόσο αποδειχθεί το αντίθετο. Για όσα όμως βεβαιώνονται σε αυτήν ότι έγιναν από δημόσιο υπάλληλο η έκθεση έχει αποδεικτική δύναμη ωστόσο προσβληθεί για πλαστότητα. Αυτό δεν εμποδίζει πάντως τον δικαστή να εκτιμήσει το περιεχόμενο της έκθεσης ελεύθερα.

Άρθρο 153. - Ακυρότητα της έκθεσης. Η έκθεση είναι άκυρη, όταν λείπουν η χρονολογία, εκτός αν προκύπτει με βεβαιότητα από το όλο περιεχόμενο της έκθεσης ή από άλλα έγγραφα που επισυνάπτονται σε αυτήν, η αναγραφή των ονομάτων και των επωνύμων ή η υπογραφή των προσώπων που έχουν συμπράξει σύμφωνα με το άρθρο 150 ή που εξετάστηκαν ή η υπογραφή του δημόσιου υπαλλήλου που συντάσσει την έκθεση.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ

Άρθρο 154. - Διάκριση της κοινοποίησης από την επίδοση. 1. Ο νόμος ορίζει πότε απαιτείται η κοινοποίηση κάποιου εγγράφου της ποινικής διαδικασίας και πότε η επίδοσή του. Η κοινοποίηση και η επίδοση συνεπάγονται τα ίδια νόμιμα αποτελέσματα.

2. Η επίδοση ή η κοινοποίηση είναι άκυρες, αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις των άρθρων 155 έως 161 και 165.

Άρθρο 155. - Επίδοση. 1. Η επίδοση γίνεται με παράδοση του εγγράφου στα χέρια του ενδιαφερομένου διαδίκου από ποινικό ή δικαστικό επιμελητή ή σε περίπτωση που δεν υπάρχουν, από όργανο της δημόσιας δύναμης. Αν αυτός που κάνει την επίδοση δεν βρίσκει τον ενδιαφερόμενο στον τόπο της διαμονής ή της κατοικίας του ή του καταστήματος ή στον τόπο όπου εργάζεται τούτος, εγχειρίζεται το έγγραφο σε κάποιον από εκείνους που,

έστω και προσωρινά, διαμένουν μαζί του ή στους οικιακούς βοηθούς του ή στον θυρωρό της κατοικίας που μένει ή στον διευθυντή ή σε κάποιον από όσους εργάζονται στον ίδιο τόπο. Από όλους τους παραπάνω εξαιρούνται όσοι κατά την ανέλεγκτη αντίληψη αυτού που κάνει την επίδοση είναι νεότεροι των δεκαοκτώ ετών ή ψυχικά ασθενείς ή τελούντες προφανώς υπό την επήρεια οιοπονεύματος ή ανάλογης ουσίας. Εξαιρούνται επίσης οι παθόντες από το έγκλημα, όταν η επίδοση πρόκειται να γίνει στον κατηγορούμενο, και αντίστροφως. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στα εδάφια β' και γ' είναι υποχρεωμένα να παραδώσουν στον ενδιαφερόμενο το έγγραφο που τους επιδόθηκε χωρίς καμιά χρονοτριβή. Η επίδοση βουλευμάτων, αποφάσεων και ποινικών διαταγών μπορεί να γίνει και με παράδοση του σχετικού εγγράφου στον ενδιαφερόμενο σε ψηφιακή μορφή, η γνησιότητα του περιεχομένου του οποίου θα πιστοποιείται με προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η παράδοση του πιο πάνω εγγράφου συνοδεύεται με την παράδοση στα χέρια του ενδιαφερομένου έκθεσης, στην οποία θα αναφέρεται το είδος του επιδιδόμενου εγγράφου και ο λόγος για τον οποίο αυτό επιδίδεται.

2. Αν ένα από τα πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου αρνηθεί να παραλάβει το έγγραφο, αυτός που κάνει την επίδοση το επικολλά, αφού πρώτα το εσωκλείει σε φάκελο τον οποίο σφραγίζει, στην πόρτα της κατοικίας ή του διαμερίσματος ή, προκειμένου για ξενοδοχείο ή οικτροφείο, στην πόρτα του δωματίου, όπου διαμένει ο ενδιαφερόμενος ή στην πόρτα του τόπου εργασίας του. Αν δεν βρεθεί στην κατοικία του ο ενδιαφερόμενος ή ο σύνοικος ή ο οικιακός βοηθός ή θυρωρός, όποιος κάνει την επίδοση επικολλά τον ως άνω φάκελο στην πόρτα της κατοικίας. Σε περίπτωση επίδοσης βουλευμάτων, ποινικής διαταγής ή απόφασης σε ψηφιακή μορφή, αυτός που κάνει την επίδοση επικολλά σφραγισμένο φάκελο, που περιέχει την προβλεπόμενη στο τελευταίο εδάφιο της παρ. 1 έκθεση, μαζί με το έγγραφο σε ψηφιακή μορφή. Αν η θυροκόλληση έγινε επειδή τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παρ. 1 αρνήθηκαν να πάρουν το επιδιδόμενο έγγραφο ή απουσίαζαν ή δεν υπήρχαν, επιδίδεται αντίγραφο του εγγράφου αυτού στον διορισμένο αντίκλητο του ενδιαφερομένου διαδίκου, ανεξάρτητα, αν ο διορισμός του ήταν ή όχι υποχρεωτικός από τον νόμο. Σε αυτή την περίπτωση τα αποτελέσματα αρχίζουν από την τελευταία χρονικά επίδοση. Η πραγματική αναζήτηση της κατοικίας ή της διαμονής του κατηγορουμένου, εφόσον δεν έχει δηλωθεί κατά τα άρθρα 156 και 273, γίνεται με κάθε πρόσφορο μέτρο, τουλάχιστον με βάση τη διεύθυνση που έχει δηλώσει στην τελευταία φορολογική του δήλωση και τα σχετικά στοιχεία που είναι καταχωρισμένα στα πληροφορικά συστήματα του Υπουργείου Οικονομικών.

Άρθρο 156. - Επίδοση σε κατηγορούμενο στη δηλωθείσα από αυτόν διεύθυνση. 1. Ωστόσο η απόφαση γίνει αμετάκλητη, κάθε έγγραφο και της προδικασίας και της διαδικασίας στο ακροατήριο, καθώς και κάθε άλλο ποινικό δικόγραφο, επιδίδεται εγκύριως στον κατηγορούμενο, αν η επίδοση γίνει στη διεύθυνση της κατοικίας ή της διαμονής του που δηλώθηκε τελευταία από τον ίδιο ή τον συνήγορό του κατά την εξέτασή του στην προκαταρκτική εξέταση ή την προανάκριση ή την ανάκριση ή με προφορική δήλωση στη διαδικασία στο ακροατήριο ή που αναγράφεται στην έκθεση ή στο δικόγραφο άσκησης του ενδίκου ή οιονεί ενδίκου μέσου ή της προσφυγής κατά της απευθείας κλήσης ή στη δήλωση αναίρεσης της παρ. 2 του άρθρου 473, εκτός αν ο κατηγορούμενος είχε δηλώσει μεταβολή της πριν από την επίδοση, κατά την επόμενη παράγραφο. Η δήλωση αναίρεσης του κατηγορουμένου ή αντίγραφο αυτής επισυνάπτεται στην οικεία δικογραφία με μέριμνα του γραμματέα της εισαγγελίας του Αρείου Πάγου.

2. Η μεταβολή της διεύθυνσης κατοικίας ή διαμονής του κατηγορουμένου μπορεί να γίνει είτε με νεότερη δήλωση του ιδίου ή του συνηγόρου του, με κάποιον από τους αναφερόμενους στην προηγούμενη παράγραφο τρόπους είτε με χωριστή δήλωση, που αναγράφεται στην τελευταία διεύθυνση, η οποία πρέπει να γίνεται υπγράφως στον εισαγγελέα που άσκησε την ποινική δίωξη ή, αν η υπόθεση έχει παραπεμφθεί στο ακροατήριο, στον εισαγγελέα

του δικαστηρίου στο οποίο εκκρεμεί, μετά δε την έκδοση της απόφασης στον εισαγγελέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση. Επάνω στη δήλωση μεταβολής της διεύθυνσης κατοικίας ή διαμονής, συντάσσεται έκθεση για την παράδοσή της, η οποία καταχωρίζεται σε ειδικό αλφαβητικό ευρετήριο που τηρείται στο γραφείο του εισαγγελέα. Αντίγραφο της δήλωσης μαζί με τη σχετική έκθεση για την παράδοσή της εντάσσεται χωρίς χρονοτριβή στην οικεία δικογραφία.

3. Αν η διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής που δηλώθηκε τελευταία από τον κατηγορούμενο ή τον συνήγορό του είναι ανύπαρκτη ή ελλιπής, οι επιδόσεις γίνονται στην τελευταία υπαρκτή και πλήρη διεύθυνση που δηλώθηκε από αυτόν. Αν ο κατηγορούμενος δεν δήλωσε κατά τις προηγούμενες παραγράφους τη διεύθυνση της κατοικίας του ή της διαμονής του ή αν καμία από τις σχετικές δηλώσεις του δεν αφορά σε υπαρκτή και πλήρη διεύθυνση και παράλληλα συντρέχει άρνηση του κατηγορουμένου να δηλώσει τη διεύθυνσή του κατά την εξέτασή του στην προκαταρκτική εξέταση ή την ανάκριση ή στη διαδικασία στο ακροατήριο, οι επιδόσεις γίνονται στον γραμματέα της εισαγγελίας πλημμελειοδικών όπου ασκήθηκε η ποινική δίωξη ή στον εισαγγελέα του δικαστηρίου όπου εκκρεμεί η υπόθεση. Αν έχει διοριστεί αντίκλητος, οι επιδόσεις γίνονται μόνο σε αυτόν.

4. Αν ο κατηγορούμενος δηλώσει αρχικά ή μεταγενέστερα διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής στην αλλοδαπή, οι επιδόσεις που αναφέρονται στην παρ. 1, γίνονται μόνο στον συνήγορο που διορίστηκε κατά το άρθρο 89 παρ. 2, και αν οι συνήγοροι είναι περισσότεροι, σε έναν από αυτούς. Αν ο κατηγορούμενος δεν έχει διορίσει συνήγορο, οφείλει στις περιπτώσεις του προηγούμενου εδαφίου να διορίσει αντίκλητο έναν από τους δικηγόρους της έδρας του οικείου πλημμελειοδικείου, στον οποίο και μόνον γίνονται όλες οι παραπάνω επιδόσεις. Αν ο κατηγορούμενος παραλείψει το διορισμό αντικλήτου ή η επίδοση στον αντίκλητο είναι αδύνατη ή έπαυσε η ιδιότητά του ως αντικλήτου, οι επιδόσεις αυτές γίνονται στον γραμματέα της εισαγγελίας του πλημμελειοδικείου, στην περιφέρεια του οποίου ενεργείται ή έχει ενεργηθεί η ανάκριση ή η αυτεπάγγελτη προανάκριση. Ο γραμματέας της εισαγγελίας φυλάσσει τα επιδιδόμενα έγγραφα σε ιδιαίτερο για κάθε κατηγορούμενο φάκελο, το περιεχόμενο του οποίου μπορούν οποτεδήποτε να πληροφορηθούν ο κατηγορούμενος και ο συνήγορός του. Ο αντίκλητος δικηγόρος διατηρεί την ιδιότητά του αυτή, εκτός αν δηλώσει στον προαναφερόμενο γραμματέα ότι έληξε η σχέση εντολής με τον κατηγορούμενο.

Άρθρο 157. - Επίδοση σε πρόσωπα άγνωστης διαμονής. 1. Αν το πρόσωπο στο οποίο πρόκειται να γίνει επίδοση απουσιάζει από τον τόπο της κατοικίας του και η διαμονή του φέρεται άγνωστη ή εξαρχής είναι άγνωστος ο τόπος κατοικίας ή διαμονής του, αυτός που κάνει την επίδοση ερευνά στον τηλεφωνικό κατάλογο, σε επαγγελματικούς καταλόγους, στα δεδομένα της ίδιας δικαστικής ή φορολογικής αρχής, η οποία υποχρεούται να τα γνωστοποιήσει, στο οικογενειακό και επαγγελματικό περιβάλλον του αποδέκτη της επίδοσης, για να διαπιστώσει τη διαμονή του. Αν από την έρευνα αυτή η διαμονή παραμένει άγνωστη, η επίδοση του εγγράφου γίνεται στο σύζυγό του ή, αν δεν υπάρχει σύζυγος, σε έναν από τους γονείς τα τέκνα ή τους αδελφούς. Τα τρίτα αυτά πρόσωπα δεν πρέπει κατά την ανέλεγκτη αντίληψη εκείνου που ενεργεί την επίδοση να έχουν ηλικία κατώτερη των δεκαοκτώ ετών, ούτε να είναι ψυχικά ασθενή ή να τελούν προφανώς υπό την επήρεια οινοπνεύματος ή ανάλογης ουσίας, ούτε να είναι παθόντες από το έγκλημα, αν η επίδοση πρόκειται να γίνει στον κατηγορούμενο και αντιστρόφως.

2. Αν δεν βρεθεί κανείς από τους παραπάνω συγγενείς στον τόπο της κατοικίας του αποδέκτη της επίδοσης, αυτή γίνεται στον γραμματέα της εισαγγελίας του πλημμελειοδικείου στην περιφέρεια του οποίου διενεργείται ή έχει διενεργηθεί η ανάκριση ή προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση. Ο γραμματέας της εισαγγελίας φυλάσσει τα επιδιδόμενα έγγραφα σε ιδιαίτερο για κάθε κατηγορούμενο φάκελο, το περιεχόμενο του οποίου μπορούν οποτεδήποτε να πληροφορηθούν ο κατηγορούμενος και ο συνήγορός του.

Άρθρο 158. - Επίδοση σε στρατιωτικούς και λοιπούς. Αν αυτός στον οποίο πρόκειται να γίνει η επίδοση υπηρετεί στις ένοπλες δυνάμεις ή στα σώματα ασφαλείας γενικά, η επίδοση γίνεται στον ίδιο προσωπικά και αν τούτο είναι ανέφικτο, διαμέσου του αμέσως προϊστάμενου του. Η επίδοση σε όσους ανήκουν στο εμπορικό ναυτικό ή στην πολιτική αεροπορία γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 155. Συγχρόνως όμως ανακοινώνεται στον διευθυντή της αεροπορικής ή της αεροπορικής εταιρίας του αποδέκτη της επίδοσης.

Άρθρο 159. - Επίδοση σε όσους κρατούνται. Αν ο ενδιαφερόμενος κρατείται στη φυλακή ή σε άλλον καθορισμένο για την κράτηση τόπο, η επίδοση γίνεται στον τόπο αυτόν με κάποιον από τους υπαλλήλους του καταστήματος κράτησης. Σε αυτήν την περίπτωση ως σύνοικοι του ενδιαφερομένου κατά την έννοια αυτού του άρθρου θεωρούνται ο διευθυντής της φυλακής ή του καταστήματος ή ο αναπληρωτής τους.

Άρθρο 160. - Διαβίβαση εγγράφου με ηλεκτρονικά ή μηχανικά μέσα. Όταν πρόκειται να επιδοθεί έγγραφο σε πρόσωπο που κρατείται σε φυλακή ή σε άλλο καθορισμένο για την κράτηση τόπο ή σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, αυτό μπορεί να διαβιβασθεί και με τηλεομοιοτυπία ή άλλο ανάλογο μέσο. Το συντασσόμενο για την επίδοση αυτή αποδεικτικό μπορεί να διαβιβαστεί σε αυτόν που παράγει τη επίδοση αυτή με ίδιο τρόπο.

Άρθρο 161. - Ανακοίνωση του περιεχομένου του εγγράφου που επιδίδεται. Όποιος επιδίδει έγγραφο οφείλει να ανακοινώνει το περιεχόμενο του εγγράφου στον ενδιαφερόμενο και να αναγράφει το γεγονός στο επιδοτήριο. Η παράλειψη της υποχρέωσης αυτής συνεπάγεται την πειθαρχική τιμωρία του υπαίτιου.

Άρθρο 162. - Το αποδεικτικό της επίδοσης. 1. Για την επίδοση που ενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα 155 - 160, εκείνος που την ενεργεί οφείλει να συντάξει αποδεικτικό στον τόπο όπου αυτή γίνεται. Στο αποδεικτικό σημειώνεται, με ποινή ακυρότητας της επίδοσης, ο τόπος, το έτος, ο μήνας, η ημέρα και, αν πρόκειται για κλητήριο θέσπισμα ή κλήση του κατηγορουμένου, ο αριθμός αυτού, ο καλώς εισαγγελέας, ως και το ονοματεπώνυμο του προσώπου στο οποίο παραδόθηκε το έγγραφο. Το αποδεικτικό υπογράφεται από το πρόσωπο στο οποίο παραδόθηκε το έγγραφο και από εκείνον που ενεργεί την επίδοση. Αν το πρόσωπο αυτό δηλώσει ότι δεν ξέρει ή δεν μπορεί να υπογράψει, ή αν αρνηθεί, ή αν το έγγραφο που επιδίδεται επικολληθεί κατά το άρθρο 155 παρ. 2, τα γεγονότα αυτά, καθώς και το ονοματεπώνυμο εκείνου που αρνήθηκε να το παραλάβει κατά το άρθρο 155 παρ. 2, αναγράφονται στο αποδεικτικό. Στην περίπτωση αυτή προσλαμβάνεται από εκείνον που ενεργεί την επίδοση ένας μάρτυρας, του οποίου το ονοματεπώνυμο, η κατοικία και το επάγγελμα αναγράφονται στο αποδεικτικό. Ο μάρτυρας αυτός υπογράφει το αποδεικτικό, αν ξέρει γράμματα.

2. Αυτός που επιδίδει οφείλει επίσης σε κάθε περίπτωση να σημειώσει στο έγγραφο τη χρονολογία και τον τόπο της επίδοσης, καθώς και το πρόσωπο στο οποίο παραδόθηκε, και να υπογράψει τη σχετική σημείωση, αλλιώς η επίδοση είναι άκυρη. Σε περίπτωση επίδοσης βουλεύματος ή απόφασης με παράδοση σε ψηφιακή μορφή, η σημείωση του προηγούμενου εδαφίου διενεργείται επί της εκθέσεως του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 155.

3. Η επίδοση μπορεί να αποδεικνύεται και με απόδειξη παραλαβής η οποία συντάσσεται κάτω από το αντίγραφο του εγγράφου που επιδίδεται και υπογράφεται από αυτόν προς τον οποίο γίνεται η επίδοση ή από σύνοικό του. Η απόδειξη συντάσσεται από τα όργανα της επίδοσης ή από τους υπαλλήλους της γραμματείας για τις επιδόσεις που γίνονται μέσα στα δικαστικά καταστήματα και περιέχει απαραίτητως το ονοματεπώνυμο εκείνου που επιδίδει και εκείνου που παραλαμβάνει το έγγραφο, καθώς και τον τόπο και τη χρονολογία της επίδοσης. Ο τόπος και η χρονολογία της επίδοσης σημειώνεται και στο έγγραφο που παραδίδεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 2, αλλιώς η επίδοση είναι άκυρη.

Άρθρο 163. - Αποδεικτική δύναμη του επιδοτηρίου. 1. Το αποδεικτικό της επίδοσης, που συντάσσεται σύμφωνα με το άρθρο 162, έχει αποδεικτική δύναμη ωστόσο προσβληθεί για πλαστότητα και επιδεικνύεται, εφόσον ζητηθεί, σε καθένα που έχει έννομο συμφέρον. Η προσβολή του ως πλαστού δεν εμποδίζει την ποινική δίκη να προχωρήσει, αν το δικαστήριο κρίνει ότι αυτός στον οποίο έγινε η επίδοση πληροφορήθηκε εμπρόθεσμα το περιεχόμενο του εγγράφου που επιδόθηκε. Το ίδιο εφαρμόζεται και όταν λείπει κάποιο στοιχείο που αναφέρεται στο κύρος του αποδεικτικού εγγράφου. Το ζήτημα της εμπρόθεσμης γνώσης οφείλει το δικαστήριο να το κρίνει αιτιολογημένα με την απόφασή του για την πρόοδο ή μη της δίκης.

2. Τα αποδεικτικά επίδοσης καταδικαστικών αποφάσεων ουδέποτε καταστρέφονται.

Άρθρο 164. - Ευθύνη οργάνων της επίδοσης και όσων αρνούνται να παραλάβουν το έγγραφο ή να υπογράψουν την έκθεση. 1. Εκείνος που κάνει την επίδοση, και από ασυγχώρητη αμέλεια παραβαίνει τις διατάξεις των άρθρων 155-160 και 162, τιμωρείται πειθαρχικά. Αν η παράβαση ανακαλυφθεί στο ακροατήριο και ιδίως όταν αυτή προκύπτει από έγγραφο της δικογραφίας, το δικαστήριο που δικάζει την ποινική υπόθεση επιβάλλει υποχρεωτικά στον υπαίτιο την πειθαρχική ποινή επίπληξης ή προστίμου πενήντα έως εκατόν πενήντα (50 έως 150) ευρώ ή και τις βαρύτερες ποινές που προβλέπονται οι πειθαρχικές διατάξεις από τις οποίες διέπεται, ανάλογα με το βαθμό της υπαιτιότητάς του. Αν η παράβαση είναι και αξιόποινή μπορεί να επιβληθεί και η προβλεπόμενη ποινή. Αν ο υπαίτιος είναι απών, η απόφαση επιδίδεται σε αυτόν. Σε κάθε περίπτωση η απόφαση διαβιβάζεται με επιμέλεια του εισαγγελέα της έδρας στην προϊσταμένη αρχή αυτού που ενήργησε την επίδοση. Αν ο υπαίτιος δεν παρίσταται, έχει δικαίωμα να ζητήσει, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από τότε που του επιδόθηκε η απόφαση την αναθεώρησή της από το ίδιο δικαστήριο. Σε αυτήν την περίπτωση συντάσσεται έκθεση από τον γραμματέα.

2. Όσοι αρνούνται να παραλάβουν το έγγραφο που τους επιδίδεται ή να υπογράψουν το επιδοτήριο τιμωρούνται για απείθεια σύμφωνα με τις διατάξεις του ποινικού κώδικα.

Άρθρο 165. - Κοινοποίηση. 1. Η κοινοποίηση γίνεται προφορικά από τον δικαστή τον εισαγγελέα ή τον ανακριτικό υπάλληλο στους παρόντες διαδίκους, μάρτυρες, πραγματογνώμονες, τεχνικούς συμβούλους, συνηγόρους ή αντικλήτους των διαδίκων. Για την κοινοποίηση συντάσσεται έκθεση σύμφωνα με το άρθρο 151. Η κοινοποίηση που γίνεται στο ακροατήριο μνημονεύεται στα πρακτικά της συνεδρίασης.

2. Η κοινοποίηση των βουλευμάτων και των διατάξεων του ανακριτή στην εισαγγελική αρχή γίνεται μόλις αυτά εκδοθούν με παράδοση αντιγράφου από τον γραμματέα του δικαστικού συμβουλίου ή του ανακριτή στον γραμματέα της εισαγγελίας ή με προσαγωγή του πρωτοτύπου στον εισαγγελέα. Όποιος ενεργεί την κοινοποίηση συντάσσει γι' αυτήν έκθεση, που υπογράφεται από τον ίδιο και τον γραμματέα της εισαγγελίας ή τον εισαγγελέα. Αν δεν συνταχθεί η έκθεση, η κοινοποίηση θεωρείται ότι έγινε την τρίτη ημέρα από την ημέρα που εκδόθηκε το βούλευμα ή η διάταξη.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Άρθρο 166. - Προθεσμία για την εμφάνιση στο ακροατήριο. 1. Όπου ειδική διάταξη νόμου δεν ορίζει διαφορετικά, η προθεσμία εμφάνισης των διαδίκων, των μαρτύρων και πραγματογνώμων στο ακροατήριο ορίζεται σε δεκαπέντε ημέρες. Αν αυτός που κλητεύεται διαμένει στην αλλοδαπή ή είναι άγνωστης διαμονής, η προθεσμία αυτή είναι τριάντα ημερών, αν η διαμονή του βρίσκεται σε χώρα της Ευρώπης ή της Μεσογείου και εξήντα ημερών σε κάθε άλλη περίπτωση.

2. Η προθεσμία αρχίζει την επομένη της επίδοσης και λήγει την προηγούμενη της ημέρας της δικάσιμου.

Άρθρο 167. - Συνέπειες μη τήρησης των προθεσμιών εμφάνισης στο ακροατήριο. Η μη τήρηση των προθεσμιών που καθορίζονται στο προηγούμενο άρθρο, συνεπάγεται την ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο (άρθρο 175 παρ. 2).

Άρθρο 168. - Υπολογισμός των προθεσμιών. 1. Οι προθεσμίες που ορίζονται στον κώδικα υπολογίζονται σύμφωνα με το καθιερωμένο ημερολόγιο. Όταν η προθεσμία ορίζεται σε έτη, λήγει μόλις περάσει η αντίστοιχη ημερομηνία του τελευταίου έτους. Όταν η προθεσμία ορίζεται σε μήνες, λήγει μόλις περάσει η ημέρα του τελευταίου μήνα που αντιστοιχεί αριθμητικά στην ημέρα έναρξης, και αν δεν υπάρχει τέτοια αντιστοιχία υπολογίζεται η τελευταία ημέρα του μήνα. Όταν η προθεσμία ορίζεται σε ημέρες, δεν υπολογίζεται η ημέρα με την οποία συμπίπτει το χρονικό σημείο ή το γεγονός από το οποίο αρχίζει να τρέχει η προθεσμία. Αν η τελευταία ημέρα της προθεσμίας είναι εξαιρετέα, η προθεσμία παρεκτείνεται έως και την επομένη μη εξαιρετέα ημέρα. Η εικοσιτετράωρη προθεσμία διαρκεί όλη την επόμενη ημέρα μετά την έναρξή της.

2. Η τελευταία ημέρα της προθεσμίας για την υποβολή δηλώσεων, την κατάθεση εγγράφων ή την άσκηση ενδίκων μέσων, θεωρείται ότι λήγει την στιγμή που λήγει η τελευταία εργάσιμη ώρα του αρμόδιου δικαστικού γραφείου.

Άρθρο 169. - Σύντμηση της προθεσμίας. 1. Ο εισαγγελέας που διατάσσει την επίδοση της κλήσης μπορεί, αν συντρέχουν κατά την κρίση του κίνδυνος παραγραφής ή άλλοι εξαιρετικοί λόγοι που μνημονεύονται στην παραγγελία προς επίδοση, να συντμήσει την προθεσμία εμφάνισης των κατηγορουμένων, των μαρτύρων και των πραγματογνώμων στο ακροατήριο σε οκτώ κατ' ανώτατο όριο ημέρες, εφόσον πρόκειται για πρόσωπα γνωστής διαμονής στην ημεδαπή.

2. Ο διάδικος προς όφελος του οποίου ορίζεται κάποια προθεσμία μπορεί να παραιτηθεί ή να συναινέσει στη σύντμησή της με γραπτή ή προφορική δήλωσή του στο γραμματέα του δικαστηρίου ή της εισαγγελίας. Για τη δήλωση αυτή συντάσσεται έκθεση. Ανάκληση της δήλωσης δεν επιτρέπεται εκτός αν μετά τη δήλωση προκύψουν λόγοι που να δικαιολογούν νέα προθεσμία σε αυτόν που παραιτήθηκε, οπότε ο τελευταίος μπορεί να ζητήσει από τον εισαγγελέα να προσδιοριστεί νέα δικάσιμος και, αν δεν του δοθεί, να ζητήσει από το δικαστήριο αναβολή της συζήτησης.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΚΥΡΟΤΗΤΕΣ

Άρθρο 170. - Διάκριση ακυροτήτων. Οι ακυρότητες διακρίνονται σε σχετικές και απόλυτες.

Άρθρο 171. - Απόλυτη ακυρότητα. Απόλυτη ακυρότητα υπάρχει:

1. Αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις που καθορίζουν: α) τη σύνθεση του δικαστηρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργών και του παρόντος κώδικα για ακυρότητα εξαιτίας κακής σύνθεσής του, β) την κίνηση της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα και την υποχρεωτική συμμετοχή του στη διαδικασία στο ακροατήριο και σε πράξεις της προδικασίας που ορίζονται στον νόμο, γ) την αναστολή της ποινικής δίωξης σε όσες περιπτώσεις την επιβάλλει υποχρεωτικά ο νόμος, δ) την εμφάνιση, την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση του κατηγορουμένου ή του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η πράξη κατά την προκαταρκτική εξέταση και την άσκηση των δικαιωμάτων που τους παρέχονται από τον νόμο, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και τον Χάρτη Θεμελιωδών Ελευθεριών της Ε.Ε.

2. Αν ο κατηγορούμενος ζήτησε να ασκήσει δικαίωμα που του παρέχεται από τον νόμο και το δικαστήριο του το αρνήθηκε ή παρέλειψε να αποφανθεί για την σχετική αίτηση.

3. Αν ο υποστηρίζων την κατηγορία παρέστη παράνομα στην διαδικασία του ακροατηρίου.

Άρθρο 172. - Σχετική ακυρότητα. 1. Σχετική ακυρότητα επέρχεται σε κάθε περίπτωση που ο νόμος απαγγέλλει ακυρότητα που δεν υπάγεται στις περιπτώσεις του προηγούμενου άρθρου.

2. Σχετική ακυρότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο επέρχεται επίσης και όταν ο εισαγγελέας ή ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας ή ο συνήγορός του ζήτησαν να ασκήσουν δικαίωμα που ρητά τους παρέχεται από τον νόμο και το δικαστήριο τους το αρνήθηκε ή παρέλειψε να αποφανθεί για την σχετική αίτηση.

Άρθρο 173. - Ακυρότητα από την παράβαση των διατάξεων για τα δικαστικά τέλη και τα ένσημα. Με την επιφύλαξη αντίθετης ρύθμισης, αν δικαστής ή οποιοσδήποτε δημόσιος υπάλληλος που εκτελεί καθήκοντα στην ποινική διαδικασία, συντάξει ή δεχθεί έγγραφο, το οποίο δεν έχει ή έχει ελλιπές το τέλος ή το ένσημο που επιβάλλεται από τον νόμο, η ποινική διαδικασία δεν είναι άκυρη, ούτε η παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας που ασκήθηκε με αυτήν.

Άρθρο 174. - Πρόταση της ακυρότητας. 1. Η απόλυτη ακυρότητα λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ακόμη και στον Άρειο Πάγο. Αν η απόλυτη ακυρότητα αναφέρεται σε πράξεις της προδικασίας μπορεί να ληφθεί υπόψη αυτεπαγγέλτως ή να προταθεί ωστόσο γίνει αμετάκλητη η παραπομπή στο ακροατήριο.

2. Η σχετική ακυρότητα μπορεί να προταθεί από τον εισαγγελέα ή από τους διαδίκους που έχουν συμφέρον. Αν η σχετική ακυρότητα αναφέρεται σε πράξη της προδικασίας, πρέπει να προταθεί έως το τέλος της. Αν αναφέρεται σε πράξη της διαδικασίας στο ακροατήριο, κύριας ή προπαρασκευαστικής, πρέπει να προταθεί ωστόσο εκδοθεί για την κατηγορία οριστική απόφαση σε τελευταίο βαθμό.

3. Εκτός από την απόλυτη ακυρότητα που αναφέρεται στο άρθρο 171, η σχετική ακυρότητα που προήλθε από ενέργεια ή παράλειψη του εισαγγελέα ή του διαδίκου ή που έγινε δεκτή ρητά από αυτούς, δεν μπορεί να προταθεί από τους ίδιους.

Άρθρο 175. - Πότε καλύπτεται η ακυρότητα. 1. Ακυρότητα που δεν προτάθηκε σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο καλύπτεται.

2. Η ακυρότητα της κλήσης στο ακροατήριο ή του κλητηρίου θεσπίσματος και του καταλόγου των μαρτύρων, η ακυρότητα της επίδοσης ή της κοινοποίησής τους, καθώς και η ακυρότητα που αναφέρεται στο άρθρο 167 καλύπτονται, αν εκείνος που κλητεύθηκε στη δίκη εμφανιστεί και δεν προβάλλει αντιρρήσεις για την πρόσδοσή της, μέχρι να αρχίσει για πρώτη φορά η αποδεικτική διαδικασία στο ακροατήριο. Μπορεί όμως το δικαστήριο να αναβάλει τη συζήτηση, αν κρίνει ότι από την ακυρότητα, μολονότι δεν προτάθηκε, είναι δυνατό να προξενηθεί βλάβη στην υπεράσπιση του κατηγορουμένου.

Άρθρο 176. - Κήρυξη της ακυρότητας. Επανάληψη των άκυρων πράξεων. 1. Αρμόδιο να κηρύξει την ακυρότητα των πράξεων της προδικασίας είναι το δικαστικό συμβούλιο, ενώ των πράξεων της διαδικασίας στο ακροατήριο, κύριας και προπαρασκευαστικής, το δικαστήριο που αναλαμβάνει την εκδίκαση της κατηγορίας. Αν κατά του βουλεύματος ή της απόφασης ασκήθηκε ένδικο μέσο, η αρμοδιότητα για την κήρυξη της ακυρότητας ανήκει στο συμβούλιο ή το δικαστήριο που αποφασίζει για το ένδικο μέσο.

2. Η ακυρότητα μιας πράξης καθιστά άκυρες και τις εξαρτημένες από αυτήν μεταγενέστερες πράξεις της ποινικής διαδικασίας. Ο δικαστής μπορεί να κηρύξει άκυρες και πράξεις σύγχρονες ή προγενέστερες, μόνο όταν είναι συναφείς με εκείνη που ακυρώθηκε.

3. Το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο κηρύσσοντας την ακυρότητα διατάσσει την επανάληψη των άκυρων πράξεων, αν τούτο είναι αναγκαίο και εφικτό.

4. Η απαγγελία της ακυρότητας έχει ως συνέπεια την επιστροφή της διαδικασίας στο στάδιο ή στον βαθμό στον οποίο έλαβε χώρα η άκυρη πράξη, εκτός αν ρητά ορίζεται διαφορετικά στον νόμο. Η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση των σχετικών ακυροτήτων που αφορούν τις αποδείξεις.

5. Σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα από τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου ο δικαστής ή άλλος υπάλληλος που εκτελεί καθήκοντα στην ποινική διαδικασία, αν αντιληφθεί κάποιον λόγο ακυρότητας για πράξη που τέλεσε ο ίδιος, έχει υποχρέωση, αν είναι δυνατό, να την επαναλάβει αμέσως.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΟΙ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 177. - Αρχή της ηθικής απόδειξης. 1. Οι δικαστές δεν ακολουθούν νομικούς κανόνες αποδείξεων, πρέπει όμως να αποφασίζουν κατά την πεποίθησή τους, ακολουθώντας τη φωνή της συνείδησής τους και οδηγούμενοι από την απροσωπώληπτη κρίση που προκύπτει από τις συζητήσεις και που αφορά την αλήθεια των πραγματικών περιστατικών, την αξιοπιστία των μαρτύρων και την αξία των άλλων αποδείξεων, αιτιολογώντας πάντοτε ειδικά και εμπεριστατωμένα με ποια αποδεικτικά μέσα και με ποιους συλλογισμούς σχημάτισαν τη δικανική τους κρίση.

2. Αποδεικτικά μέσα, που έχουν αποκτηθεί με αξιόποινες πράξεις ή μέσω αυτών, δεν λαμβάνονται υπόψη στην ποινική διαδικασία.

Άρθρο 178. - Αποδεικτικά μέσα. Βάρος απόδειξης. 1. Στην ποινική διαδικασία επιτρέπεται κάθε είδος αποδεικτικών μέσων. Κυριότερα αποδεικτικά μέσα στην ποινική διαδικασία είναι: α) οι ενδείξεις· β) η αυτοψία· γ) η πραγματογνωμοσύνη· δ) η ομολογία του κατηγορουμένου· ε) οι μάρτυρες και στ) τα έγγραφα.

2. Οι δικαστές και οι εισαγγελείς εξετάζουν αυτεπαγγέλτως όλα τα αποδεικτικά μέσα, που θεμελιώνουν την ενοχή ή κατατείνουν στην αθωότητα του κατηγορουμένου καθώς και κάθε στοιχείο που αφορά την προσωπικότητά του και επηρεάζει την επιμέτρηση της ποινής. Ο κατηγορούμενος δεν είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία για τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται υπέρ του. Οι δικαστές είναι υποχρεωμένοι να ερευνούν με επιμέλεια κάθε στοιχείο ή αποδεικτικό μέσο που επικαλέστηκε υπέρ αυτού ο κατηγορούμενος, αν αυτό είναι χρήσιμο για να εξακριβωθεί η αλήθεια.

3. Οποιαδήποτε αμφιβολία περί της ενοχής είναι προς όφελος του κατηγορουμένου ή του υπόπτου.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΨΙΑ

Άρθρο 179. - Ενδείξεις. Ενδείξεις είναι τα πραγματικά περιστατικά, από τα οποία συνάγεται κατά λογική ακολουθία η ύπαρξη ή अनुπαρξία κάποιου άλλου γεγονότος.

Άρθρο 180. - Πότε και πώς ενεργείται η αυτοψία. 1. Αυτοψία μπορεί να γίνει σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σε τόπους, πράγματα ή ανθρώπους για να βεβαιωθούν η τέλεση και οι περιστάσεις του εγκλήματος.

2. Αν το εγκλημα δεν άφησε ίχνη ή άλλα υλικά ευρήματα ή αν αυτά εξαλείφθηκαν ή αλλοιώθηκαν, εκείνος που ενεργεί την αυτοψία περιγράφει την παρούσα κατάσταση των πραγμάτων, ελέγχοντας συνάμα κατά το δυνατό και την προηγούμενη.

3. Για την αυτοψία συντάσσεται έκθεση (άρθρα 148 κ.ε.). Αν η αυτοψία έγινε από το δικαστήριο ή μέλος αυτού, οι σχετικές διαπιστώσεις καταχωρίζονται στα πρακτικά. Σε κάθε περίπτωση απαγορεύεται να διατυπώνονται στην έκθεση ή στα πρακτικά, όπου καταχωρίζεται η διενέργεια της αυτοψίας, αξιολογικές κρίσεις για την ενοχή ή την αθωότητα οποιουδήποτε προσώπου.

Άρθρο 181. - Απεικονίσεις και πειράματα. Κατά τη διεξαγωγή της αυτοψίας εκείνος που την ενεργεί μπορεί να προβεί είτε ο ίδιος είτε με τη συνδρομή ειδικού υπαλλήλου ή εμπειρογνώμονα σε ιχνογραφήματα, φωτογραφίες ή απεικονίσεις και ιδίως να πάρει δακτυλικά ή άλλα αποτυπώματα. Μπορεί επίσης να προχωρήσει σε πειράματα με περιεχόμενο την αναπαραστάση του εγ-

κλήματος ή την εξακρίβωση άλλων περιστατικών που είναι χρήσιμα για την ανακάλυψη της αλήθειας. Κατά τη διεξαγωγή των πειραμάτων απαγορεύεται η δημοσιότητα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και πρέπει να αποφεύγεται ο κίνδυνος να διαταραχθεί η δημόσια τάξη.

Άρθρο 182. - Πρόσληψη μαρτύρων και πραγματογνωμόνων. Κατά την αυτοψία μπορούν να προσληφθούν μάρτυρες ή πραγματογνώμονες, που ορκίζονται νομότυπα, για να γίνει ο καθορισμός πραγμάτων ή τόπων ή της ταυτότητας προσώπων ή για να δοθούν άλλα χρήσιμα στοιχεία.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

A) Πραγματογνώμονες

Άρθρο 183. - Πότε διατάσσεται πραγματογνωμοσύνη. Αν απαιτούνται ειδικές γνώσεις ορισμένης επιστήμης ή τέχνης για να γίνει ακριβής διάγνωση και κρίση κάποιου γεγονότος, οι ανακριτικοί υπάλληλοι ή το δικαστήριο μπορούν αυτεπαγγέλτως ή με αίτηση κάποιου διαδίκου ή του εισαγγελέα να διατάξουν πραγματογνωμοσύνη. Η πραγματογνωμοσύνη διατάσσεται υποχρεωτικά, αν ο νόμος ρητά επιβάλλει τη διεξαγωγή της.

Άρθρο 184. - Αριθμός των πραγματογνωμόνων. Αν η πραγματογνωμοσύνη δεν μπορεί να γίνει σε εργαστήριο που ιδρύθηκε ειδικά από τον νόμο καθώς και σε άλλες εξαιρετικές περιπτώσεις, διορίζονται δύο ή περισσότεροι πραγματογνώμονες. Σε επείγουσες ή μικρότερης σημασίας περιπτώσεις μπορεί να διοριστεί μόνο ένας. Ο διορισμός τους σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις μπορεί να γίνει και προφορικά, επακολουθεί όμως η σύνταξη του εγγράφου.

Άρθρο 185. - Πίνακας πραγματογνωμόνων. Το συμβούλιο των πλημμελειοδικών, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, καταρτίζει μέσα στο τρίτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο πίνακα πραγματογνωμόνων κατά ειδικότητες από πρόσωπα που διαμένουν στην έδρα του και είναι κατάλληλα για τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, προτιμώντας δημόσιους υπαλλήλους. Στον πίνακα περιλαμβάνονται παιδοψυχίατροι και παιδοψυχολόγοι, και ελλείψει αυτών, ψυχίατροι και ψυχολόγοι εξειδικευμένοι στα θέματα γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης παιδιών. Ο πίνακας υποβάλλεται στον εισαγγελέα εφετών, που έχει το δικαίωμα να ζητήσει τον Οκτώβριο από το συμβούλιο των εφετών τη μεταρρύθμισή του. Το συμβούλιο των εφετών αποφαινεται σχετικά τον Νοέμβριο. Ο πίνακας, αφού οριστικοποιηθεί, τοιχοκολλάται στο ακροατήριο του πλημμελειοδικείου και ανακοινώνεται τον Δεκέμβριο κάθε χρόνου από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στους ανακριτικούς υπαλλήλους της περιφέρειας. Κάθε χρόνο ισχύει, ωστόσο συνταχθεί νέος πίνακας, ο πίνακας που συντάχθηκε το προηγούμενο έτος.

Άρθρο 186. - Εκλογή και διορισμός πραγματογνωμόνων. Ο διορισμός των πραγματογνωμόνων πρέπει να γίνεται με κάθε επιμέλεια από τον ανακριτικό υπάλληλο ή από το δικαστήριο, με επιλογή ανάμεσα στα πρόσωπα που αναγράφονται στον πίνακα ο οποίος έχει συνταχθεί σύμφωνα με το άρθρο 185. Μόνο αν δεν υπάρχει τέτοιος πίνακας ή δεν περιέχει τις ειδικότητες που απαιτούνται για τη διενέργεια της πραγματογνωμοσύνης που έχει διαταχθεί, ή αν οι αναγραφόμενοι στον πίνακα δεν βρίσκονται στην περιφέρεια του οργάνου που τους διορίζει, είναι δυνατό να διοριστούν και πρόσωπα που δεν περιλαμβάνονται στον πίνακα. Ο διορισμός πραγματογνωμόνων με αυτό τον τρόπο γίνεται και όταν υπάρχουν πραγματογνώμονες ειδικά διορισμένοι με νόμο, αν εκείνος που ενεργεί την ανάκριση με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών κρίνει αιτιολογημένα ότι τούτο είναι αναγκαίο. Το ίδιο δικαίωμα έχει και το δικαστήριο. Διορίζεται και ειδικός πραγματογνώμονας που δεν περιλαμβάνεται στον πίνακα, αν το υποδείξουν οι πραγματογνώμονες που έχουν διοριστεί. Κατά την επιλογή των πραγματογνωμόνων το όργανο που τους διορίζει

οφείλει να λαμβάνει υπόψη του και την προηγούμενη απασχόληση των πραγματογνωμόνων του πίνακα και να αποφεύγει χωρίς σοβαρό λόγο να αναθέτει πραγματογνωμοσύνη στον ίδιο πραγματογνώμονα, αν υπάρχουν στον πίνακα άλλοι της ίδιας ειδικότητας που δεν διορίστηκαν στον ίδιο χρόνο. Γι' αυτό το σκοπό τηρείται σε κάθε δικαστήριο ενιαίο βιβλίο για τους πραγματογνώμονες που διορίζονται σύμφωνα με την ειδικότητά τους.

Άρθρο 187. - Προκαταρκτική πραγματογνωμοσύνη. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, και ιδίως όταν δεν είναι δυνατό να διοριστεί τακτικός πραγματογνώμονας, μπορεί να μην τηρηθούν οι διατάξεις του προηγούμενου άρθρου και να ανατεθεί σε ειδικό να ενεργήσει προκαταρκτική πραγματογνωμοσύνη. Ο πραγματογνώμονας αυτός προβαίνει στις πρώτες βεβαιώσεις, εξασφαλίζει κατά το δυνατό τη διατήρηση των αντικειμένων που πρόκειται να εξεταστούν και συντάσσει σχετική έκθεση. Αμέσως μετά διορίζεται τακτικός πραγματογνώμονας σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο.

Άρθρο 188. - Ποιοι δεν διορίζονται. 1. Δεν μπορούν να διοριστούν πραγματογνώμονες: α) όσοι δεν συμπλήρωσαν το 21ο έτος της ηλικίας τους· β) όσοι έχουν θεθεί σε δικαστική συμπαράσταση· γ) όσοι καταδικάστηκαν για κακούργημα ή πλημμέλημα που συνεπάγεται τη στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων ή την αποστέρηση θέσεων και αξιωμάτων (άρθρο 60 ΠΚ) ή παραπέμφθηκαν αμετάκλητα για εγκλήματα που συνεπάγονται τέτοιες στέρσεις, καθώς και εκείνοι από τους οποίους έχει αφαιρεθεί η άδεια να ασκούν το επάγγελμά τους, όσο χρόνο διαρκούν οι στέρσεις αυτές· δ) όσοι έχουν συμπράξει με οποιονδήποτε τρόπο στη διαμόρφωση της παρούσας κατάστασης του αντικειμένου της πραγματογνωμοσύνης· ε) όσοι αναφέρονται στα άρθρα 209 παρ.2 και 210 στ) σύζυγοι ή συνδεδεμένοι με σύμφωνο συμβίωσης ή συγγενείς των διαδίκων εξ αίματος ή εξ αγχιστείας έως και τον τρίτο βαθμό.

2. Αν δεν τηρηθεί η διάταξη αυτή, η πραγματογνωμοσύνη είναι άκυρη.

Άρθρο 189. - Υποχρέωση των πραγματογνωμόνων να αποδεχτούν τον διορισμό τους. Ο διοριζόμενος πραγματογνώμονας είναι υποχρεωμένος να δεχτεί την εντολή που του ανατέθηκε, αν είναι δημόσιος υπάλληλος ή ασκεί νόμιμα επιστήμη, τέχνη ή επάγγελμα που η γνώση τους κρίνεται αναγκαία για την ενέργεια της πραγματογνωμοσύνης. Αν αδικαιολόγητα, κατά την κρίση εκείνου που τον διόρισε, δεν δεχτεί την εντολή, τιμωρείται για απείθεια κατά τις διατάξεις του ποινικού κώδικα. Όταν τελειώσει την πραγματογνωμοσύνη, έχει το δικαίωμα να πάρει τη νόμιμη αμοιβή και τα έξοδα που κατέβαλε.

Άρθρο 190. - Περιπτώσεις απαλλαγής και αντικατάστασης. 1. Αν συντρέχουν οι λόγοι που προβλέπονται στο άρθρο 188 ή κάποιος λόγος για εξαίρεση σύμφωνα με το άρθρο 191, ο πραγματογνώμονας που διορίστηκε έχει την υποχρέωση να ζητήσει την απαλλαγή του από εκείνον που τον διόρισε. Μπορεί επίσης να ζητήσει την απαλλαγή του, αν υπάρχει κάποιο άλλο σοβαρό κώλυμα, το οποίο θα εκτιμηθεί από το όργανο που τον διόρισε.

2. Εκείνος που προσέβη στο διορισμό έχει το δικαίωμα με αιτιολογημένη απόφαση ή διάταξη του να αντικαταστήσει τον πραγματογνώμονα που αμελεί, όπως και εκείνον στον οποίο παρουσιάζεται μετά την αποδοχή σοβαρό κώλυμα να ενεργήσει την πραγματογνωμοσύνη.

Άρθρο 191. - Εξαίρεση πραγματογνωμόνων. Οι πραγματογνώμονες μπορούν να εξαιρεθούν για τους λόγους που αναγράφονται στο άρθρο 15 που εφαρμόζονται ανάλογα. Δεν αποτελεί όμως λόγο για εξαίρεση του πραγματογνώμονα το ότι στην ίδια υπόθεση γνωμοδότησε ο ίδιος ως πραγματογνώμονας σε άλλο θέμα.

Άρθρο 192. - Δικαίωμα εξαίρεσης. Δικαίωμα να υποβάλλουν αίτηση για εξαίρεση έχουν ο εισαγγελέας και οι διάδικοι και μπορούν να το ασκήσουν ωστόσο οι πραγματογνώμονες αρχίσουν

το έργο τους. Γι' αυτό το λόγο εκείνος που διόρισε τους πραγματογνώμονες πρέπει σε κάθε περίπτωση να γνωστοποιήσει εγγράφως ταυτόχρονα τα ονοματεπώνυμά τους στον εισαγγελέα και στους διαδίκους, εκτός αν αυτό είναι αδύνατο ή αν συντρέχει η περίπτωση του άρθρου 187. Η μη έγγραφη γνωστοποίηση των ονοματεπώνυμων των πραγματογνομώνων παρέχει το δικαίωμα να ζητηθεί η εξαίρεσή τους και μετά την παράδοση της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης έως την διαβίβαση της δικογραφίας από τον ανακριτή στον εισαγγελέα, αν ο διορισμός έγινε στην προδικασία ή έως την ορκωμοσία των πραγματογνομώνων, αν ο διορισμός έγινε στο ακροατήριο.

Άρθρο 193. - Απόφαση εξαίρεσης. 1. Ως προς την αίτηση για εξαίρεση αποφαίνεται αμετάκλητα με διάταξή του εκείνος που διόρισε τον πραγματογνώμονα. Σε περίπτωση που πραγματογνώμονας διορίστηκε από το δικαστήριο, αυτό εκδίδει ιδιαίτερη απόφαση. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, διορίζεται άλλος πραγματογνώμονας.

2. Την εξαίρεση πραγματογνομώνων που διορίστηκαν κατά την προκαταρκτική εξέταση ή κατά την αυτεπάγγελτη προανάκριση από τον ανακριτικό υπάλληλο, την αποφασίζει ο εισαγγελέας. Εξαίτιας του γεγονότος αυτού δεν κωλύεται πάντως η ενέργεια της πραγματογνωμοσύνης.

3. Οι πράξεις πραγματογνωμοσύνης στις οποίες πήρε μέρος εκείνος που εξαιρέθηκε είναι αυτοδικαίως άκυρες.

Άρθρο 194. - Όρκος των πραγματογνομώνων. 1. Οι πραγματογνώμονες δίδουν τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή μου, ότι θα διενεργήσω με πλήρη αμεροληψία και επιμέλεια και με κάθε μυστικότητα την πραγματογνωμοσύνη που μου ανατέθηκε, έχοντας μοναδικό σκοπό την εξακρίβωση της αλήθειας». Όσοι έχουν ήδη δώσει όρκο ως πραγματογνώμονες, δεν χρειάζεται να ορκισθούν.

2. Αν ο πραγματογνώμονας δεν δώσει τον όρκο σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, η πραγματογνωμοσύνη είναι άκυρη.

Άρθρο 195. - Πώς τίθενται τα ζητήματα στους πραγματογνώμονες. 1. Εκείνος που διατάσσει την πραγματογνωμοσύνη επισημαίνει στους πραγματογνώμονες την υποχρέωσή τους κατά το άρθρο 207 παρ. 1 εδάφιο β και καθορίζει τα ζητήματα για τα οποία κυρίως θα διεξαχθεί, έχοντας υπόψη και τις τυχόν προτάσεις των διαδίκων. Έχει επίσης το δικαίωμα να θέσει προθεσμία για την διεξαγωγή της, που μπορεί να παραταθεί σε περίπτωση ανάγκης.

2. Στους πραγματογνώμονες μπορεί να ανατεθεί σε κάθε στάδιο της ανάκρισης η λύση νέων ζητημάτων. Οι πραγματογνώμονες δεν περιορίζονται μόνο στην έρευνα των ζητημάτων που τους τέθηκαν, αν ως ειδικοί θεωρούν άξια λόγου και άλλα ζητήματα. Μπορούν επίσης να ζητήσουν διευκρινίσεις για τα ζητήματα που τους τέθηκαν.

3. Αν για την διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης είναι απαραίτητη η καταστροφή ή η αλλοίωση του πράγματος που αποτελεί αντικείμενό της, οι πραγματογνώμονες οφείλουν, αν είναι δυνατό, να μην εξετάσουν και να διαφυλάξουν ένα κομμάτι του πράγματος. Πριν από την ολική ή μερική καταστροφή ή αλλοίωση του πράγματος οι πραγματογνώμονες οφείλουν να ειδοποιήσουν με τον ανακριτή τον κατηγορούμενο και τους άλλους διαδίκους, για να ασκήσουν τα δικαιώματά τους που αναφέρονται στα άρθρα 191-193. Ειδοποίηση δεν γίνεται, όταν υπάρχει από την αναβολή κίνδυνος που καθορίζεται ειδικά από τους πραγματογνώμονες στην έκθεσή τους.

Άρθρο 196. - Παράσταση του οργάνου που διόρισε τους πραγματογνώμονες. Πληροφόρησή τους. 1. Εκείνος που διέταξε την πραγματογνωμοσύνη, αν το κρίνει σκόπιμο, μπορεί να παρευρίσκεται στη διεξαγωγή της, οπότε σχετική αναφορά γίνεται στην έκθεση. Αν την πραγματογνωμοσύνη τη διέταξε δικαστήριο, η παράσταση στη διεξαγωγή της μπορεί να ανατεθεί σε ένα από τα μέλη του ή και σε άλλον δικαστή ή ανακριτικό υπάλληλο.

2. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και ύστερα από αιτιολογημένη

απόφαση ή διάταξη του οργάνου που τους διορίζει, μπορεί να επιτραπεί στους πραγματογνώμονες, αν βεβαιώσουν ότι το έχουν απόλυτη ανάγκη, να αναγνώσουν έγγραφα της διαδικασίας ή να ζητήσουν διαμέσου του ανακριτικού υπαλλήλου που τους διόρισε ή του δικαστή που διευθύνει τη συνεδρίαση, πληροφορίες από τους μάρτυρες ή τους κατηγορούμενους.

Άρθρο 197. - Ουσιαστικές διαφωνίες. Διόρθωση και επανάληψη. 1. Αν κατά τη διάρκεια της πραγματογνωμοσύνης προκύψουν ουσιαστικές διαφωνίες μεταξύ τους, οι πραγματογνώμονες το αναφέρουν χωρίς χρονοτριβή σε εκείνον που τους διόρισε, ο οποίος διορίζει και άλλον ή και άλλους πραγματογνώμονες που συμπράττουν με όσους ορίστηκαν αρχικά.

2. Αν οι γνώμες των πραγματογνομώνων διαφέρουν και πάλι μεταξύ τους σε σημαντικό βαθμό ή αν η γνωμοδότηση που παρήδωσαν είναι ασαφής, αόριστη ή αντιφατική ή αντίθετη σε άλλα περιστατικά που βεβαιώθηκαν στο βαθμό που χρειάζεται, διατάσσεται νέα πραγματογνωμοσύνη, εφόσον οι αμφιβολίες που δημιουργήθηκαν δεν φαίνεται πιθανό πως θα εκλείψουν και μετά την τυχόν επιστροφή για διόρθωση της γνωμοδότησης στους ίδιους πραγματογνώμονες. Η νέα πραγματογνωμοσύνη γίνεται από άλλους πραγματογνώμονες, στους οποίους μπορεί να προστεθούν και ένας ή περισσότεροι από εκείνους που διορίστηκαν την πρώτη φορά.

Άρθρο 198. - Κατάρτιση και παράδοση της γνωμοδότησης. Η γνωμοδότηση των πραγματογνομώνων πρέπει να είναι γραπτή και αιτιολογημένη και να περιλαμβάνει επίσης αιτιολογημένη την γνώμη της μειοψηφίας, αν υπάρχει. Η γνωμοδότηση παραδίδεται στον ανακριτικό υπάλληλο ή στο δικαστήριο που διόρισε τους πραγματογνώμονες. Για την παράδοση συντάσσεται έκθεση ή γίνεται αναφορά στα πρακτικά της συνεδρίασης. Κατά την κύρια διαδικασία η γνωμοδότηση μπορεί να γίνει και προφορικά, οπότε τα ουσιαστικά της σημεία καταχωρίζονται στα πρακτικά.

Άρθρο 199. - Πρακτογνωμοσύνη που προσβάλλει την αξιοπρέπεια ή το αίσθημα αιδούς. 1. Κανένα πρόσωπο δεν είναι υποχρεωμένο να ανεχθεί την εξέταση του σώματός του από πραγματογνώμονα κατά τρόπο που θίγει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

2. Αν από την πραγματογνωμοσύνη είναι ενδεχόμενο να αισθανθεί ντροπή ο εξεταζόμενος, εκείνος που διατάσσει την πραγματογνωμοσύνη του ανακοινώνει ότι μπορεί να ζητήσει να παρευρεθεί κατά την εξέτασή του πρόσωπο της εμπιστοσύνης του. Τέτοια αίτηση δεν γίνεται δεκτή, αν παρουσιάζεται ανυπερέβλητο κώλυμα να παρευρεθεί έγκαιρα το πρόσωπο που υποδείχθηκε. Το κώλυμα μνημονεύεται ειδικά στην έκθεση που συντάσσεται.

Άρθρο 200. - Ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη. 1. Σε περίπτωση πραγματογνωμοσύνης που αφορά τη διανοητική υγεία του κατηγορούμενου μπορεί ο ανακριτής με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα και σύμφωνη γνωμοδότηση των πραγματογνομώνων, έστω και με πλειοψηφία, και αφού ακούσει τον συνήγορο, να διατάξει την εισαγωγή του κατηγορούμενου σε δημόσιο ψυχιατρείο για παρατήρηση. Αν ο κατηγορούμενος δεν έχει συνήγορο, διορίζεται συνήγορος αυτεπαγγέλτως. Ο κατηγορούμενος ή ο συνήγορός του μπορούν να προσφύγουν στο δικαστικό συμβούλιο κατά της διάταξης αυτής του ανακριτή μέσα σε τρεις ημέρες από την επίδοσή της και στους δύο. Η άσκηση της προσφυγής έχει πάντοτε ανασταλτικό αποτέλεσμα. Το συμβούλιο αποφασίζει ανέκκλητα.

2. Αν η ανάγκη ψυχιατρικής παρατήρησης προέκυψε στο ακροατήριο, τα παραπάνω τα διατάσσει το δικαστήριο ανεκκλήτως, αναβάλλοντας την συζήτηση ως το τέλος της ψυχιατρικής πραγματογνωμοσύνης.

3. Σε κάθε περίπτωση η διάρκεια της παραμονής στο ψυχιατρείο δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες. Σε αυτό το διάστημα η προσωρινή κράτηση θεωρείται ότι έχει ανασταλεί. Ο χρόνος όμως αυτός αφαιρείται από την ποινή που επιβλήθηκε σε περίπτωση καταδίκης.

4. Η ψυχιατρική παρατήρηση μπορεί να διενεργηθεί στο δημόσιο ψυχιατρείο και από πραγματογνώμονες του πίνακα του άρθρου 185.

5. Η συνδρομή νόσου, λόγω της οποίας είναι αδύνατη η αυτοπρόσωπη εμφάνιση του κατηγορουμένου κατά το άρθρο 80, βεβαιώνεται με πραγματογνωμοσύνη, από δύο τουλάχιστον πραγματογνώμονες του πίνακα του άρθρου 185 που διορίζει το δικαστήριο.

Άρθρο 201. - Ανάλυση D.N.A.. 1. Όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι ένα πρόσωπο έχει τελέσει κακούργημα ή πλημμέλημα, που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους, οι διωκτικές αρχές λαμβάνουν υποχρεωτικά γενετικό υλικό για ανάλυση του δεοξυριβονουκλεϊκού οξέος (Deoxyribonucleic Acid -DNA) προκειμένου να διαπιστωθεί η ταυτότητα του δράστη του εγκλήματος αυτού. Τη λήψη γενετικού υλικού από τον ίδιο τον κατηγορούμενο διατάσσει ο αρμόδιος εισαγγελέας ή ανακριτής και πρέπει να διεξάγεται με απόλυτο σεβασμό στην αξιοπρέπεια του. Σε περίπτωση λήψης γενετικού υλικού από απόκρυφα μέρη του σώματος, είναι υποχρεωτική η παρουσία εισαγγελικού λειτουργού. Η ανάλυση περιορίζεται αποκλειστικά στα δεδομένα που είναι απολύτως αναγκαία για την διαπίστωση αυτή και διεξάγεται σε κρατικό ή πανεπιστημιακό εργαστήριο. Την ανάλυση του DNA του δικαιούται να ζητήσει και ο ίδιος ο κατηγορούμενος για την υπεράσπισή του. Σε κάθε περίπτωση εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 204 έως 208.

2. Αν η κατά την προηγούμενη παράγραφο ανάλυση αποβεί θετική, το πόρισμά της κοινοποιείται στο πρόσωπο από το οποίο προέρχεται το γενετικό υλικό. Αυτό έχει δικαίωμα να ζητήσει επανάληψη της ανάλυσης, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 204 έως 208. Το δικαίωμα επανάληψης της ανάλυσης έχει και ο ανακριτής ή ο εισαγγελέας σε κάθε περίπτωση. Μετά την ολοκλήρωση της ανάλυσης το γενετικό υλικό καταστρέφεται αμέσως, ενώ τα γενετικά αποτυπώματα του προσώπου, στο οποίο αποδίδεται η πράξη, τηρούνται σε ειδικό αρχείο γενετικών τύπων που συνιστάται και λειτουργεί στη Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, εποπτευόμενο από τον εισαγγελικό λειτουργό του άρθρου 4 του Ν. 2265/1994, μέχρι την έκδοση αμετάκλητου απαλλακτικού βουλεύματος ή αμετάκλητης αθωωτικής απόφασης ή θέσης της υπόθεσης στο αρχείο κατ' άρθρο 43 παρ. 2 και 3, εκτός αν η σύγκρισή τους με αταυτοποιήτα όμοια αποτυπώματα, που τηρούνται στο ίδιο αρχείο, αποβεί θετική, οπότε η τήρησή τους παρατείνεται μέχρι την αμετάκλητη αθώωση των προσώπων που αφορούν οι οικείες υποθέσεις. Τα στοιχεία αυτά τηρούνται για την αξιοποίηση στην διερεύνηση και εξιχνίαση άλλων εγκλημάτων που προβλέπονται στην παρ. 1 και καταστρέφονται σε κάθε περίπτωση μετά το θάνατο του προσώπου που αφορούν. Η λειτουργία του αρχείου εποπτεύεται από αντεισαγγελέα ή εισαγγελέα εφετών, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, κατά τις κείμενες διατάξεις, με θητεία δύο (2) ετών.

3. Η κατά την παρ. 2 καταστροφή του γενετικού υλικού και των γενετικών αποτυπώματων γίνεται παρουσία του δικαστικού λειτουργού που εποπτεύει το αρχείο. Στην καταστροφή καλείται να παρευστεί με συνήγορο και τεχνικό σύμβουλο το πρόσωπο από το οποίο λήφθηκε το γενετικό υλικό.

4. Όλα τα κρατικά και πανεπιστημιακά εργαστήρια, που διεξάγουν αναλύσεις D.N.A στο πλαίσιο πραγματογνωμοσύνης κατόπιν παραγγελιών δικαστικών ή ανακριτικών αρχών, κοινοποιούν τα πορίσματα των αναλύσεων τους στο ειδικό αρχείο δεδομένων γενετικών τύπων της παρ. 2.

Άρθρο 202. - Κυρώσεις σε πραγματογνώμονες που αμελούν. 1. Ο πραγματογνώμονας που δεν παρέδωσε την έκθεσή του μέσα στην προθεσμία που του ορίστηκε, καθώς και εκείνος που έδειξε αμέλεια κατά τη διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης, τιμωρείται με πρόστιμο πενήντα έως εκατόν πενήντα (50 έως 150) ευρώ καθώς και με την πληρωμή των εξόδων και των τυχόν ζημιών.

2. Η καταδίκη σε πρόστιμο και η πληρωμή των εξόδων και ζημιών που καθορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο, επιβάλ-

ονται με διάταξη εκείνου που διόρισε τον αμελή πραγματογνώμονα, ο οποίος καλείται πριν από εικοσιτέσσερις ώρες να εμφανιστεί για να δώσει εξηγήσεις είτε ο ίδιος είτε διαμέσου του συνηγόρου του. Τις κυρώσεις της παρ. 1 επιβάλλει ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών αν ο πραγματογνώμονας διορίστηκε από ανακριτικό υπάλληλο. Κατά της διάταξης που εκδόθηκε επιτρέπεται προσφυγή μέσα σε οκτώ ημέρες από την επίδοσή της στο δικαστικό συμβούλιο, που αποφασίζει ανεκκλήτως.

3. Αν οι πραγματογνώμονες που διορίστηκαν στο ακροατήριο δεν εμφανίζονται από απείθεια για να ενεργήσουν την πραγματογνωμοσύνη, διατάσσεται η βίαιη προσαγωγή τους, που εκτελείται και κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, και τους επιβάλλεται ποινή σύμφωνα με όσα ορίζονται ειδικά στο άρθρο 231. Αν κάποιος αρνηθεί να αποδεχθεί το διορισμό, εφαρμόζεται εναντίον του η διάταξη του άρθρου 189.

4. Αν ο πραγματογνώμονας που διορίστηκε δείξει αμέλεια για την ενέργεια της πραγματογνωμοσύνης, το δικαστήριο του επιβάλλει τις ποινές που προβλέπει η παρ. 1, αμέσως κατά τη συνεδρίαση που έπρεπε να γίνει η πραγματογνωμοσύνη, αφού προηγουμένως ακούσει τις εξηγήσεις του υπατίου ή του συνηγόρου του. Η απόφαση δεν προσβάλλεται με ένδικο μέσο.

5. Το συμβούλιο πλημμελειοδικών διαγράφει από τον πίνακα του άρθρου 185 όποιον τιμωρήθηκε σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους. Ο διαγραμμένος δεν μπορεί να περιληφθεί πάλι στον πίνακα, πριν περάσει τριετία.

Άρθρο 203. - Μάρτυρες με ειδικές γνώσεις. Αν είναι αναγκαία η κρίση προσώπων που έχουν εντελώς ειδικές γνώσεις για να διαγνώσουν κατάσταση πραγμάτων που δεν υπάρχει πια, καλούνται και εξετάζονται ως μάρτυρες πρόσωπα που έχουν τέτοιες γνώσεις και ιδίως από αυτούς που υπηρετούν στο εργαστήριο (άρθρο 184) ή που έχουν περιληφθεί στον πίνακα (άρθρο 185). Αν τα πρόσωπα αυτά δεν υπάρχουν ή αδυνατούν, η πρόσληψη γίνεται από άλλη πηγή.

B) Τεχνικοί σύμβουλοι

Άρθρο 204. - Διορισμός τεχνικού συμβούλου. 1. Όταν διεξάγεται ανάκριση ή αυτεπάγγελτη προανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση, εκείνος που διατάσσει πραγματογνωμοσύνη γνωστοποιεί συγχρόνως στον κατηγορούμενο ή τον ύποπτο ή σε αυτόν που υποστηρίζει την κατηγορία, σύμφωνα με το άρθρο 192 τον διορισμό των πραγματογνωμόνων, τον τόπο και το χρόνο διεξαγωγής της πραγματογνωμοσύνης, καθώς και το θέμα της. Όταν διεξάγεται πραγματογνωμοσύνη από τα κατ' άρθρο 184 εργαστήρια, γνωστοποιείται στα παραπάνω πρόσωπα σύμφωνα με το άρθρο 192 η ανάθεσή της. Μέσα στην οριζόμενη από εκείνον που έκανε το διορισμό εύλογη προθεσμία, αυτά μπορούν να διορίσουν με δικές τους δαπάνες τεχνικό σύμβουλο, που επιλέγεται μεταξύ όσων έχουν την ικανότητα να διοριστούν σύμφωνα με τον νόμο πραγματογνώμονες στη συγκεκριμένη περίπτωση. Εκείνοι που έκαναν τον διορισμό οφείλουν να ειδοποιήσουν εγγράφως αυτόν που διέταξε την πραγματογνωμοσύνη για τον διορισμό του τεχνικού συμβούλου. Η διεξαγωγή της πραγματογνωμοσύνης δεν εμποδίζεται από τη μη εμπρόθεσμη άσκηση του παραπάνω δικαιώματος.

2. Η γνωστοποίηση που προβλέπεται στην παρ. 1 δεν είναι υποχρεωτική στην περίπτωση που επιβάλλεται η άμεση ενέργεια της πραγματογνωμοσύνης, καθώς και στην περίπτωση της προκαταρκτικής πραγματογνωμοσύνης που προβλέπει το άρθρο 187. Αυτό δεν εμποδίζει πάντως το διορισμό τεχνικών συμβούλων από τα πρόσωπα της παρ. 1.

3. Όσα προβλέπονται στην παρ. 1 εφαρμόζονται και όταν η πραγματογνωμοσύνη πρόκειται να διεξαχθεί στο ακροατήριο, εκτός αν το δικαστήριο με αιτιολογημένη απόφασή του κρίνει ότι εξαιτίας αυτού μπορεί να σημειωθεί αξιολογή καθυστέρηση στην εκδίκαση της υπόθεσης.

Άρθρο 205. - Αριθμός τεχνικών συμβούλων. Περισσότεροι από ένας ύποπτοι ή κατηγορούμενοι δεν μπορούν να διορίσουν συνολικά παραπάνω από δύο τεχνικούς συμβούλους. Αν τα συμφέ-

ροντά τους συγκρούονται, κάθε ομάδα υπόπτων ή κατηγορουμένων που έχει κοινό συμφέρον δεν μπορεί να διορίσει περισσότερους από δύο τεχνικούς συμβούλους. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνοι που υποστηρίζουν την κατηγορία είναι περισσότεροι από έναν. Εκείνος που ενεργεί την ανάκριση ή την προκαταρκτική εξέταση με διάταξη του ή το δικαστήριο με απόφασή του, μπορούν να ρυθμίζουν αμετακλήτως για κάθε περίπτωση τις λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου.

Άρθρο 206. - Ποιοι δεν διορίζονται. Οι διατάξεις του άρθρου 188 ως προς τους πραγματογνώμονες που δεν διορίζονται εφαρμόζονται ανάλογα και για τους τεχνικούς συμβούλους.

Άρθρο 207. - Δικαιώματα του τεχνικού συμβούλου. 1. Εκείνος που διορίστηκε τεχνικός σύμβουλος έχει το δικαίωμα να παρίσταται κατά τις εργασίες των πραγματογνωμόνων και να λαμβάνει υπόψη του όσα έγγραφα μπορούν να έχουν υπόψη τους και οι πραγματογνώμονες ή να ζητεί πληροφορίες στις περιπτώσεις που δικαιούνται και εκείνοι (άρθρο 196). Για το λόγο αυτό οι πραγματογνώμονες υποχρεούνται με ποινή ακυρότητας της πραγματογνωμοσύνης να γνωστοποιήσουν στους τεχνικούς συμβούλους τον τόπο και το χρόνο διενέργειας της πραγματογνωμοσύνης, καθώς και το θέμα της. Επίσης ο τεχνικός σύμβουλος μπορεί να ζητήσει και να λάβει με δαπάνες εκείνου που τον διόρισε αντίγραφα της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης και των εγγράφων που την συνοδεύουν.

2. Έχει το δικαίωμα επίσης με γραπτή αίτησή του να ζητήσει από εκείνον που έκανε το διορισμό στην προδικασία ή από το δικαστήριο στο ακροατήριο να του επιτρέψει να εξετάσει το πρόσωπο ή το πράγμα που ήταν αντικείμενο της πραγματογνωμοσύνης, μεριμνώντας όμως ώστε να μην προκληθεί καθυστέρηση στην ανάκριση από την εξέταση αυτή. Το όργανο στο οποίο απευθύνεται η αίτηση αποφασίζει αμετάκλητα γι' αυτήν και, αν την δεχτεί, ορίζει το χρόνο και τον τόπο της εξέτασης και έναν ή περισσότερους από τους πραγματογνώμονες ή έναν ανακριτικό υπάλληλο ή έναν δικαστή για να παρευρεθούν κατά την εξέταση αυτή.

Άρθρο 208. - Παρατηρήσεις του τεχνικού συμβούλου. Ο τεχνικός σύμβουλος παραδίδει τις γραπτές του παρατηρήσεις για την πραγματογνωμοσύνη που έγινε, είτε ο ίδιος είτε διαμέσου του συνηγόρου εκείνου που τον διόρισε, στον αρμόδιο εισαγγελέα ή στον ανακριτικό υπάλληλο και συντάσσεται χωριστή έκθεση. Η παράδοση πρέπει να γίνει, με ποινή απαραδέκτου, το αργότερο τρεις ημέρες πριν από την δικάσιμο που ορίζεται στην κλήτευση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο. Ο τεχνικός σύμβουλος που διορίστηκε στο ακροατήριο οφείλει να αναπτύξει τις παρατηρήσεις του αμέσως μετά την έκθεση των πραγματογνωμόνων, τηρουμένων των διατυπώσεων του άρθρου 198.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Άρθρο 209. - Υποχρέωση για μαρτυρία. 1. Αν κάποιος καλείται νόμιμα για μαρτυρία, δεν μπορεί να την αρνηθεί, εκτός από τις εξαιρέσεις που ρητά αναγράφονται στον κώδικα.

2. Όποιος διενεργεί ανάκριση ή και το δικαστήριο μπορεί να μην εξετάσει κάποιο μάρτυρα που είναι παράφρονος ή βρίσκεται προφανώς σε τέτοια διανοητική κατάσταση, ώστε να μην είναι σε θέση να παραστήσει τα γεγονότα όπως έχουν συμβεί.

Άρθρο 210. - Μη εξεταζόμενοι ως μάρτυρες στο ακροατήριο. Με ποινή ακυρότητας της διαδικασίας δεν εξετάζονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο: α) όσοι άσκησαν εισαγγελικά ή ανακριτικά καθήκοντα ή έργα γραμματέα της ανάκρισης ή υποβλήθηκαν το έργο της ανάκρισης κατά το άρθρο 248 παρ. 4 στην ίδια υπόθεση· β) όσοι έχουν παραπεμφθεί να δικαστούν για την ίδια πράξη, ωστόσο αμετακλήτως κριθεί η ενοχή τους· γ) όσοι κηρύχθηκαν αμετακλήτως ένοχοι για την πράξη που εκδικάζεται, και αν ακόμη δεν τους επιβλήθηκε ποινή.

Άρθρο 211. - Μαρτυρία συγκατηγορουμένου. Μόνη η μαρτυρική κατάθεση ή η παροχή εξηγήσεων ή η απολογία προσώπου συγκατηγορουμένου για την ίδια πράξη δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου.

Άρθρο 212. - Επαγγελματικό απόρρητο των μαρτύρων. 1. Η διαδικασία ακυρώνεται, αν εξεταστούν στην προδικασία ή στην κύρια διαδικασία: α) τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 371 ΠΚ, β) οι δημόσιοι υπάλληλοι, όταν πρόκειται για στρατιωτικό ή διπλωματικό μυστικό ή μυστικό που αφορά την ασφάλεια του κράτους, εκτός αν ο αρμόδιος υπουργός με αίτηση της δικαστικής αρχής ή κάποιου από τους διαδίκους ή και αυτεπαγγέλτως τους εξουσιοδοτήσει σχετικά.

2. Η απαγόρευση της παρ. 1 περ. α' ισχύει, ακόμη και αν τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται απαλλάχθηκαν από την υποχρέωση να τηρήσουν το επαγγελματικό απόρρητο από μέρους εκείνου που τους το εμπιστεύθηκε.

3. Οι παραπάνω μάρτυρες έχουν υποχρέωση να δηλώσουν σε αυτόν που εξετάζει, δίδοντας τον όρκο του άρθρου 219 ότι, αν κατέθεταν, θα παραβίαζαν τα απόρρητα που μνημονεύονται στην παρ. 1. Ψευδής δήλωση τιμωρείται με τις προβλεπόμενες στο άρθρο 224 ΠΚ ποινές. Η κατά την παρ. 1 ακυρότητα επέρχεται ανεξάρτητα από το αν έγινε ή όχι η δήλωση του πρώτου εδαφίου αυτής της παραγράφου.

Άρθρο 213. - Κλήτευση των μαρτύρων. 1. Στην προδικασία και στο ακροατήριο οι μάρτυρες κλητεύονται εγγράφως σε ορισμένη ημέρα και ώρα. Η κλήση υπογράφεται από τον εκπρόσωπο της αρχής που καλεί και από τον γραμματέα, και φέρει την επίσημη σφραγίδα της. Επίσης πρέπει να περιέχει συνοπτική ένδειξη της υπόθεσης για την οποία πρόκειται να εξεταστεί ο μάρτυρας, να μνημονεύει την δικαστική αρχή στην οποία αυτός καλείται και να αναγράφει περιληπτικά τις συνέπειες που προβλέπονται αν ο μάρτυρας δεν εμφανιστεί. Η κλήση επιδίδεται στο μάρτυρα, σύμφωνα με τα άρθρα 155-162, είκοσι τέσσερις ώρες τουλάχιστον πριν από την ημέρα για την οποία καλείται, αν πρόκειται για την προδικασία, και σύμφωνα με τις προθεσμίες που ορίζονται στο άρθρο 166, αν πρόκειται για το ακροατήριο.

2. Σε κατεπείγουσες περιπτώσεις και κατά την κρίση εκείνου που ενεργεί την ανάκριση οι μάρτυρες μπορούν να κληθούν στην προδικασία και προφορικά. Προφορική κλήτευση στο ακροατήριο μπορεί να γίνει μόνο στις περιπτώσεις που ο νόμος την επιτρέπει ρητά. Η βεβαίωση της κλήτευσης γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 165 παρ. 1.

3. Στο στάδιο της προδικασίας μπορεί και αυθόρμητα να προσέλθει κάποιος για να εξετασθεί ως μάρτυρας. Το γεγονός όμως αυτό πρέπει να μνημονεύεται στην έκθεση της εξέτασής του.

4. Αν ο εισαγγελέας, ο ανακριτής ή ο ανακριτικός υπάλληλος δεν εξετάσει, χωρίς να υπάρχει νόμιμος λόγος, τον μάρτυρα ή τον κατηγορούμενο που κλήτευσε και αυτός εμφανίστηκε την ημέρα και την ώρα που είχε οριστεί, τιμωρείται πειθαρχικά.

5. Οι διατάξεις του άρθρου 156 παρ. 4 εφαρμόζονται αναλόγως και σε αυτόν που υποστηρίζει την κατηγορία.

6. Η κλήτευση μαρτύρων τα στοιχεία των οποίων δεν έχουν αναγραφεί στην έκθεση κατάθεσης και έχουν λάβει κωδική ονομασία, καθώς και η κλήτευση μάρτυρα ο οποίος έχει μετεγκατασταθεί, γίνεται διαμέσου της υπηρεσίας προστασίας μαρτύρων της Ελληνικής Αστυνομίας. Η βεβαίωση της ταυτότητάς τους καθώς και η κατάθεση των ανωτέρω μαρτύρων στο ακροατήριο γίνεται μόνο με τεχνικά μέσα διαμέσου της υπηρεσίας προστασίας μαρτύρων.

Άρθρο 214. - Εξέταση Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εξετάζεται κατά την προδικασία στην κατοικία του. Όταν καλείται στο ακροατήριο, εξετάζεται πρώτος και κατόπιν μπορεί να αποχωρήσει, εκτός αν το δικαστήριο διατάξει διαφορετικά.

Άρθρο 215. - Εξέταση υπουργών, αρχιερέων και όσων δεν μπορούν να εμφανιστούν. 1. Ο πρόεδρος και οι αντιπρόεδροι

της Βουλής, ο πρωθυπουργός, οι αρχηγοί των αναγνωρισμένων κομμάτων της Βουλής, οι υπουργοί και οι αρχιερείς κάθε δόγματος ή θρησκείας εξετάζονται κατά την προδικασία στην κατοικία τους. Το εδάφιο β' του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζεται αναλόγως.

2. Στην κατοικία τους εξετάζονται οι μάρτυρες που λόγω ασθένειας ή γήρατος δεν μπορούν να εμφανιστούν, οπότε η ένορκη κατάθεσή τους διαβάζεται στο ακροατήριο, εφόσον η εμφάνισή τους στο ακροατήριο είναι ανέφικτη.

3. Αν η κατηγορία αφορά πλημμέλημα, δημόσιοι γενικά υπάλληλοι και υπάλληλοι σιδηροδρομικών, αεροπορικών και αεροπορικών επιχειρήσεων, οι οποίοι δεν κατοικούν στην έδρα του δικαστηρίου, καθώς και ναυτικοί ναυτολογημένοι σε εμπορικά πλοία, δεν καλούνται να εμφανιστούν στο ακροατήριο. Ο εισαγγελέας και το δικαστήριο μπορούν να παραγγείλουν την κλήτευσή τους, αν η εξέτασή τους στο ακροατήριο είναι αναγκαία για την ασφαλή διάγνωση της κατηγορίας.

4. Μάρτυρες κρατούμενοι σε φυλακές και σε άλλα σωφρονιστικά καταστήματα τα οποία βρίσκονται έξω από την έδρα του δικαστηρίου δεν κλητεύονται στο ακροατήριο. Ο εισαγγελέας και το δικαστήριο μπορούν να παραγγείλουν την κλήτευσή τους, αν η εξέτασή τους στο ακροατήριο είναι αναγκαία για την ασφαλή διάγνωση της κατηγορίας.

Άρθρο 216 . - Εξέταση πρεσβευτών και μαρτύρων στο εξωτερικό. 1. Οι πρεσβευτές και οι άλλοι διπλωματικοί υπάλληλοι ξένου κράτους που είναι επιφορτισμένοι με διπλωματική αποστολή, εξετάζονται στην κατοικία τους.

2. Οι μάρτυρες που διαμένουν στο εξωτερικό, εξετάζονται στις επιτόπιες προξενικές αρχές. Αν αυτό είναι ανέφικτο, εξετάζονται από τις ανακριτικές αρχές του τόπου της διαμονής τους, ύστερα από αίτηση του αρμόδιου εισαγγελέα προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με την προϋπόθεση της αμοιβαιότητας και την τήρηση των διεθνών συνθηκών και εθίμων.

Άρθρο 217. - Εξακρίβωση της ταυτότητας του μάρτυρα. Ο μάρτυρας, πριν καταθέσει, καλείται να δηλώσει το όνομα και το επώνυμό του, τον τόπο της γέννησης και κατοικίας του, καθώς και την ηλικία του. Επίσης καλείται να δηλώσει αν τυχόν είναι συγγενής με τον κατηγορούμενο ή με όποιον αδικήθηκε και, αν υπάρχει ανάγκη, του υποβάλλονται ερωτήσεις για κάθε περιστατικό που θα μπορούσε να δια φωτίσει εκείνον που διεξάγει την εξέταση για τις σχέσεις του μάρτυρα με τα παραπάνω πρόσωπα και για το βαθμό αξιοπιστίας της μαρτυρίας του.

Άρθρο 218. - Προστασία μαρτύρων. 1. Κατά την ποινική διαδικασία για τις πράξεις της συγκρότησης ή συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση της παρ. 1 του άρθρου 187 ΠΚ ή σε τρομοκρατική οργάνωση της παρ. 2 του άρθρου 187Α ΠΚ και για συναφείς πράξεις, μπορεί να λαμβάνονται μέτρα για την αποτελεσματική προστασία από πιθανή εκδίκαση ή εκφοβισμό των ουσιαστών μαρτύρων, των προσώπων που κατά το άρθρο 187Γ ΠΚ βοηθούν στην αποκάλυψη εγκληματικών δραστηριοτήτων ή των οικείων τους.

2. Κατά την ποινική διαδικασία για τις αξιόποινες πράξεις εμπορίας ανθρώπων κατά τα άρθρα 323Α και 348 παρ. 2, 3 ΠΚ, καθώς και για τις αξιόποινες πράξεις της παράνομης διακίνησης μεταναστών κατά τα άρθρα 29 παρ. 5 και 6 και 30 του ν. 4251/2014, μπορεί να λαμβάνονται μέτρα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις παρ. 2 έως 4, για την αποτελεσματική προστασία από πιθανή εκδίκαση ή εκφοβισμό του θύματος αυτών των πράξεων, όπως αυτό χαρακτηρίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των περιπτώσεων ι' και ια' της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4251/2014, των οικείων του θύματος ή των ουσιαστών μαρτύρων, ακόμη και όταν οποιαδήποτε από τις προαναφερόμενες αξιόποινες πράξεις δεν έχει τελεσθεί στο πλαίσιο οργανωμένου εγκλήματος σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 187 παρ. 1 ΠΚ.

3. Σε υποθέσεις σχετικά με τις αξιόποινες πράξεις των άρθρων 159, 159Α και 235 έως 237Α ΠΚ, ακόμα κι αν δεν τελέσθηκαν στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης, είναι δυνατόν να παρέχεται

στους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος κατ' άρθρο 47, στους ιδιώτες κατ' άρθρο 255 και σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο συμβάλει ουσιαστικά στην αποκάλυψη των ως άνω αξιοποιούντων πράξεων ή, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο, και στους οικείους των προαναφερθέντων προσώπων, η προβλεπόμενη στις παρ. 1 έως 5 προστασία από πιθανολογούμενες πράξεις εκφοβισμού ή αντεκδίκησης.

4. Μέτρα προστασίας είναι η φύλαξη με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό της αστυνομίας, η κατάθεση με χρήση ηλεκτρονικών μέσων ηχητικής και οπτικής ή μόνο ηχητικής μετάδοσής της, η μη αναγραφή στην έκθεση εξέτασης του ονόματος, του τόπου γέννησης, κατοικίας και εργασίας, του επαγγέλματος και της ηλικίας του, που διατάσσονται με αιτιολογημένη διάταξη του αρμόδιου εισαγγελέα πλημμελειοδικών, η μεταβολή των στοιχείων ταυτότητάς, καθώς και η μετάθεση ή μετάταξη ή απόσπαση για αόριστο χρονικό διάστημα, με δυνατότητα ανάκλησής της, των δημοσίων υπαλλήλων, που αποφασίζονται κατά παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις από τους αρμόδιους Υπουργούς, ύστερα από εισήγηση του αρμόδιου εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Η υπουργική απόφαση μπορεί να προβλέπει τη μη δημοσίευσή της στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθώς και άλλους τρόπους διασφάλισης της μυστικότητας της πράξης. Τα μέτρα προστασίας λαμβάνονται με τη σύμφωνη γνώμη του μάρτυρα, δεν περιορίζουν την ατομική ελευθερία του πέρα από το αναγκαίο για την ασφάλειά του μέτρο και διακόπτονται αν ο μάρτυρας το ζητήσει εγγράφως ή δεν συνεργάζεται για την επιτυχία τους.

5. Κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο ο μάρτυρας του οποίου δεν αποκαλύφθηκαν τα στοιχεία ταυτότητας, καλείται με το όνομα που αναφέρεται στην έκθεση εξέτασής του. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αποκάλυψη του πραγματικού ονόματος του μάρτυρα, αν τούτο ζητηθεί από τον εισαγγελέα ή από ένα διάδικο ή και αυτεπαγγέλτως. Σε κάθε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να διατάξει όσα ορίζονται στο άρθρο 354.

6. Αν δεν έχουν αποκαλυφθεί τα στοιχεία ταυτότητας του μάρτυρα, μόνη η κατάθεσή του δεν είναι αρκετή για την καταδίκη του κατηγορουμένου.

Άρθρο 219. - Όρκος των μαρτύρων στο ακροατήριο. 1. Κάθε μάρτυρας οφείλει, πριν εξετασθεί στο ακροατήριο, να δώσει τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή μου, ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τίποτε».

2. Ο άγαλος μάρτυρας που γνωρίζει να γράφει, ορκίζεται γράφοντας και υπογράφοντας τον άνω όρκο. Αν δεν ξέρει να γράφει, δίδει τον όρκο της προηγούμενης παραγράφου, με την βοήθεια διερμηνέα.

3. Οι κληρικοί ή οι ιερωμένοι κάθε δόγματος ή αναγνωρισμένης θρησκείας δεν ορκίζονται. Αντί γι' αυτό δίνουν κατά την παρ. 1 διαβεβαίωση στην ιεροσύνη τους, σύμφωνα με τους κανονισμούς από τους οποίους διέπονται.

Άρθρο 220. - Όρκος μαρτύρων στην προδικασία. 1. Στην προδικασία οι μάρτυρες δίνουν πάντοτε τον όρκο της πρώτης παραγράφου του προηγούμενου άρθρου, τηρώντας τις διατάξεις των άρθρων 221 και 222.

2. Αν κατά τη διάρκεια της κύριας ανάκρισης ο ανακριτής θεωρεί πιθανώς αδύνατη την εμφάνιση κάποιου μάρτυρα στο ακροατήριο, οφείλει να καλέσει τους διαδίκους ή τους συνηγόρους τους να παραστούν στην εξέταση του μάρτυρα. Η κλήση πρέπει να γίνει μέσα στην προθεσμία που κρίνει ο ανακριτής αναγκαία για την εμφάνισή τους.

Άρθρο 221. - Εξέταση χωρίς όρκο. Χωρίς όρκο εξετάζονται στην ανάκριση και στην κύρια διαδικασία, όσοι: α) κατά την κρίση εκείνου που διενεργεί την ανάκριση ή του δικαστηρίου δεν συμπλήρωσαν το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους β) έχουν προφανώς εξασθενημένη τη διάνοια γ) στερήθηκαν τα πολιτικά τους δικαιώματα ή αποστερήθηκαν θέσεις και αξιώματα (άρθρο 60 ΠΚ) εξαιτίας καταδίκης δ) παρίστανται για την υποστήριξη της κατηγορίας ε) δικαιούνται χρηματική αμοιβή για την καταμίνυση.

Άρθρο 222. - Μάρτυρες συγγενείς του κατηγορουμένου. Σύζυγος και συγγενείς εξ αίματος του κατηγορουμένου έως και τον τρίτο βαθμό, έχουν δικαίωμα να αρνηθούν τη μαρτυρία τους και στην προδικασία και στο ακροατήριο. Η διάταξη εφαρμόζεται και όταν μόνο ένας από τους κατηγορουμένους που μαζί δικάζονται έχει την παραπάνω σχέση με τον μάρτυρα. Όταν κατηγορείται ανήλικος, η μαρτυρία των συγγενών που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου είναι υποχρεωτική.

Άρθρο 223. - Πώς εξετάζονται οι μάρτυρες. 1. Ο μάρτυρας εξετάζεται σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 239, και δεν του απευθύνονται ερωτήσεις για προσωπικές κρίσεις παρά μόνο όταν αυτές συνδέονται αναπόσπαστα με τα γεγονότα που καταθέτει.

2. Όταν ο μάρτυρας καταθέτοντας δεν απομακρύνεται από το θέμα, δεν πρέπει να διακόπτεται.

3. Στον μάρτυρα απευθύνονται ερωτήσεις αφού τελειώσει την κατάθεσή του και αν είναι αναγκαία η συμπλήρωσή της.

4. Ο μάρτυρας δεν είναι υποχρεωμένος να καταθέσει περιστατικά από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει η ενοχή του για αξιόποινη πράξη.

5. Παραπειστικές ερωτήσεις δεν επιτρέπεται να απευθύνονται στους μάρτυρες.

Άρθρο 224. - Πώς έμαθε ο μάρτυρας όσα καταθέτει. 1. Ο μάρτυρας πρέπει να αποκαλύπτει πώς έμαθε όσα καταθέτει. Αν πρόκειται για γεγονότα που άκουσε από άλλους, πρέπει σε κάθε περίπτωση να κατονομάσει ταυτόχρονα και εκείνους από τους οποίους τα άκουσε, εκτός αν στον νόμο ορίζεται διαφορετικά.

2. Αν ο μάρτυρας δεν κατονομάζει την πηγή των πληροφοριών του, η κατάθεσή του απαγορεύεται να ληφθεί υπόψη.

Άρθρο 225. - Εξετάσεις και αναγνωρίσεις που γίνονται κατ' αντιπαράσταση. 1. Οι μάρτυρες εξετάζονται ο καθένας χωριστά. Πάντως επιτρέπεται, όταν αυτό είναι αναγκαίο, να εξετάζονται κατ' αντιπαράσταση προς τον κατηγορούμενο ή άλλο μάρτυρα.

2. Ο μάρτυρας, όταν πρόκειται να αναγνωρίσει πρόσωπα ή πράγματα, προσκαλείται προηγουμένως να τα περιγράψει με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια.

Άρθρο 226. - Διατυπώσεις των μαρτυρικών καταθέσεων. 1. Οι μάρτυρες έχουν δικαίωμα να υπαγορεύουν στην ανάκριση τις καταθέσεις τους, αν κατά την κρίση εκείνου που εξετάζει, δεν υπάρχουν λόγοι που να επιβάλλουν το αντίθετο. Στην έκθεση πρέπει να γίνεται μνεία της υπαγόρευσης και, αν δεν γίνει υπαγόρευση, όσα κατατέθηκαν θα πρέπει να αναγραφούν, αν είναι δυνατό, κατά λέξη. Ο εξεταζόμενος δεν μπορεί να χρησιμοποιεί σημειώσεις, εκτός αν πρόκειται για λογιστικά ζητήματα ή αν αυτός που διεξάγει την ανάκριση ή το δικαστήριο το επιτρέψει για ειδικούς λόγους.

2. Αν ο μάρτυρας είναι κάτω των δεκαοκτώ ετών, εκείνος που τον ανακρίνει καταγράφει κατά λέξη στην έκθεση και τις ερωτήσεις που του απευθύνει.

Άρθρο 227. - Ανήλικοι μάρτυρες θύματα προσβολής προσωπικής και γενετήσιας ελευθερίας. 1. Κατά την εξέταση ως μάρτυρα του ανήλικου θύματος των πράξεων που αναφέρονται στα άρθρα 323Α παρ. 4, 324, 336, 337 παρ. 3, 338, 339, 342, 343, 345, 348, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351 ΠΚ, καθώς και στα άρθρα 29 παρ. 5 και 6 και 30 του Ν. 4251/2014, διορίζεται και παρίσταται, ως πραγματογνώμων, ειδικά εκπαιδευμένος παιδοψυχολόγος ή παιδοψυχίατρος και σε περίπτωση έλλειψής τους, ψυχολόγος ή ψυχίατρος, που υπηρετεί στα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων ή που περιλαμβάνεται στον πίνακα πραγματογνώμων, όπου αυτά δεν λειτουργούν. Η εξέταση ως μάρτυρα του ανήλικου θύματος διενεργείται υποχρεωτικά στα Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων της Εφετειακής Περιφέρειας ή, όπου αυτά δεν λειτουργούν, σε χώρους ειδικά σχεδιασμένους και προσαρμοσμένους για το σκοπό αυτόν,

χωρίς υπαίτια καθυστέρηση και με όσο το δυνατόν περιορισμένο αριθμό συνεντεύξεων.

2. Ο παιδοψυχολόγος ή ο παιδοψυχίατρος προετοιμάζει τον ανήλικο για την εξέταση, συνεργαζόμενος προς τούτο με τους προανακριτικούς υπαλλήλους και με τους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και με τους τυχόν διορισμένους τεχνικούς συμβούλους του κατηγορουμένου, μη εφαρμοζόμενου κατά τα λοιπά του άρθρου 207 ως προς το θέμα της προσωπικής επαφής αυτών με τον ανήλικο. Για το σκοπό αυτόν χρησιμοποιεί κατάλληλες διαγνωστικές μεθόδους, αποφαινεται για την αντιληπτική ικανότητα και την ψυχική κατάσταση του ανήλικου και διατυπώνει τις διαπιστώσεις του σε γραπτή έκθεση, που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της δικογραφίας. Η εξέταση του ανήλικου διενεργείται από τους προανακριτικούς υπαλλήλους και τους δικαστικούς λειτουργούς διά του παρισταμένου παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχίατρου. Κατά την εξέταση ο ανήλικος μπορεί να συνοδεύεται από τον νόμιμο εκπρόσωπό του, εκτός αν ο ανακριτής απαγορεύσει την παρουσία του προσώπου αυτού με αιτιολογημένη απόφασή του για σπουδαίο λόγο, ιδίως, σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων ή ανάμειξης του προσώπου αυτού στην ερευνώμενη πράξη.

3. Οι συνήγοροι των διαδίκων έχουν δικαίωμα να ζητήσουν να υποβληθούν στον ανήλικο από τον ανακρίνοντα ερωτήσεις, τις οποίες έχουν προηγουμένως διατυπώσει εγγράφως, εκτός αν κατά την κρίση του παιδοψυχολόγου ή του ψυχίατρου οι ερωτήσεις αυτές είναι δυνατόν να επηρεάσουν την ψυχική κατάσταση του ανήλικου.

4. Η κατάθεση του ανήλικου συντάσσεται εγγράφως και καταχωρίζεται και σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο. Η ηλεκτρονική προβολή της κατάθεσης του ανήλικου αντικαθιστά τη φυσική παρουσία του στα επόμενα στάδια της διαδικασίας.

5. Αν δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική προβολή της κατάθεσης του ανήλικου, η γραπτή κατάθεσή του αναγιγνώσκεται στο ακροατήριο. Αν ο ανήλικος κατά την ακροαματική διαδικασία έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος, μπορεί να παρίσταται αυτοπροσώπως, εφόσον κρίνεται απολύτως αναγκαίο.

6. Μετά την εισαγωγή της υπόθεσης που αφορά σε πράξεις της παρ. 1 στο ακροατήριο, ο εισαγγελέας ή οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν από τον πρόεδρο του δικαστηρίου την εξέταση του ανήλικου, αν δεν έχει εξετασθεί στην ανάκριση ή πρέπει να εξετασθεί συμπληρωματικά. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η εξέταση του ανήλικου γίνεται με βάση ερωτήσεις που έχουν τεθεί σαφώς, χωρίς την παρουσία των διαδίκων, στον τόπο όπου αυτός βρίσκεται, από ανακριτικό υπάλληλο που τον διορίζει ο δικαστής που διέταξε την εξέταση. Οι παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις αυτές. Οι ερωτήσεις τίθενται από το δικαστήριο μετά από ακρόαση του εισαγγελέα και των παρισταμένων διαδίκων και υποβάλλονται στον ανήλικο, εκτός αν κατά την κρίση του παιδοψυχολόγου ή του ψυχίατρου είναι δυνατόν να επηρεάσουν την ψυχική κατάσταση του ανήλικου.

7. Η διάταξη του άρθρου 239 παρ. 2 εφαρμόζεται ανάλογα και επί ανήλικων θυμάτων των αναφερόμενων στην παρ. 1 πράξεων. Στην περίπτωση αυτή η κοινωνική έρευνα μπορεί να διεξαχθεί και από κοινωνικούς λειτουργούς δήμων ή νομαρχιών.

Άρθρο 228. - Μάρτυρες θύματα εμπορίας ανθρώπων. 1. Κατά την εξέταση ως μάρτυρα του θύματος των πράξεων που αναφέρονται στο άρθρο 323Α ΠΚ, διορίζεται και παρίσταται, ως πραγματογνώμων, ψυχολόγος ή ψυχίατρος, χωρίς να εφαρμόζονται κατά τα λοιπά οι διατάξεις των άρθρων 204 έως 208.

2. Ο ψυχολόγος ή ο ψυχίατρος προετοιμάζει τον παθόντα για την εξέταση, συνεργαζόμενος προς τούτο με τους προανακριτικούς υπαλλήλους και με τους δικαστικούς λειτουργούς. Για το σκοπό αυτόν χρησιμοποιεί κατάλληλες διαγνωστικές μεθόδους, αποφαινεται για την αντιληπτική ικανότητα και την ψυχική κατάσταση του παθόντα και διατυπώνει τις διαπιστώσεις του σε γραπτή έκθεση που αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της δικογραφίας. Κατά την εξέταση παρίσταται ο ψυχίατρος ή ο ψυχολόγος και ο παθόντα μπορεί να συνοδεύεται από τον νόμιμο εκπρόσωπο του, εκτός αν ο ανακριτής απαγορεύσει την παρουσία του προσώπου αυτού με αιτιολογημένη απόφαση του για σπου-

δαίο λόγο, ιδίως σε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων ή ανάμειξης του προσώπου αυτού στην ερευνώμενη πράξη. Η παρ. 3 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζεται αναλόγως.

3. Η κατάθεση του παθόντα συντάσσεται εγγράφως και καταχωρίζεται και σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο, όταν αυτό είναι δυνατόν. Η ηλεκτρονική προβολή της κατάθεσης του παθόντα αντικαθιστά τη φυσική παρουσία του στα επόμενα στάδια της διαδικασίας.

4. Αν δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική προβολή της, η γραπτή κατάθεση του παθόντα αναγιγνώσκεται στο ακροατήριο.

5. Μετά την εισαγωγή της υπόθεσης που αφορά σε πράξεις της παρ. 1 στο ακροατήριο, ο εισαγγελέας ή οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν από τον πρόεδρο του δικαστηρίου την εξέταση του παθόντα, αν δεν έχει εξεταστεί στην ανάκριση ή πρέπει να εξεταστεί συμπληρωματικά. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η εξέταση του παθόντα γίνεται με βάση ερωτήσεις που έχουν τεθεί σαφώς, χωρίς την παρουσία των διαδίκων, στον τόπο όπου αυτός βρίσκεται, από ανακριτικό υπάλληλο που τον διορίζει ο δικαστής που διέταξε την εξέταση. Οι παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις αυτές.

6. Η διάταξη του άρθρου 239 παρ. 2 εφαρμόζεται αναλόγως και επί ενήλικων θυμάτων των αναφερομένων στην παρ. 1 πράξεων. Στην περίπτωση αυτή η κοινωνική έρευνα μπορεί να διεξαχθεί και από κοινωνικούς λειτουργούς δήμων ή περιφερειών.

Άρθρο 229. - Μάρτυρες κουφοί και άλαλο. 1. Αν ένας κουφός ή άλαλος ή κωφάλαος πρόκειται να εξεταστεί ως μάρτυρας ή ως κατηγορούμενος, η εξέτασή του γίνεται ως εξής: όλες οι ερωτήσεις και οι τυχόν παρατηρήσεις δίνονται στον κουφό, αφού καταγραφούν από τον γραμματέα της ανάκρισης ή του δικαστηρίου, ενώ οι απαντήσεις δίνονται από αυτόν προφορικά. Στον άλαλο οι ερωτήσεις και οι παρατηρήσεις δίνονται προφορικά και αυτός απαντά γραπτώς. Στον κωφάλαο οι ερωτήσεις και οι παρατηρήσεις δίνονται γραπτώς και αυτός απαντά με τον ίδιο τρόπο. Στο ακροατήριο οι γραπτές απαντήσεις που δόθηκαν από τον άλαλο ή από τον κωφάλαο, αφού μονογραφηθούν από τον πρόεδρο και τον γραμματέα, καταγράφονται στα πρακτικά και συνοδεύουν τη δικογραφία.

2. Αν ο κουφός ή ο άλαλος ή ο κωφάλαος δεν ξέρει να διαβάσει ή να γράψει, όποιος διεξάγει την ανάκριση ή διευθύνει την συζήτηση, διορίζει έναν ή δύο διερμηνείς, που, αν είναι δυνατό, επιλέγονται κατά προτίμηση μεταξύ των προσώπων που συνήθισαν να συνεννοούνται με τον κουφό, τον άλαλο ή τον κωφάλαο. Κατά τα άλλα, τηρούνται αν είναι δυνατό, οι διατάξεις του κώδικα που αναφέρονται στους διερμηνείς.

Άρθρο 230. - Αποζημίωση των μαρτύρων. 1. Οι μάρτυρες αποζημιώνονται για τα έξοδα της πορείας και της διαμονής τους, εκτός αν κατοικούν στον τόπο όπου βρίσκεται η αρχή ενώπιον της οποίας καλούνται να εμφανιστούν ή σε απόσταση έως πενήντα (50) χιλιομέτρων από αυτόν. Η αποζημίωση προσδιορίζεται από την αρχή που τους καλεί όταν εκδίδει την κλήση. Κάτω από την κλήση σημειώνονται με αριθμούς και ολογράφως τα χιλιόμετρα για την μετάβαση του μάρτυρα και τα δικαιώματα που πρέπει να του καταβληθούν για την πορεία και την αποζημίωση ημεραργιών σύμφωνα με τις διατάξεις της ποινικής διατίμησης. Ύστερα από την εξέταση του μάρτυρα, ή αν αυτή θεωρήθηκε περιττή και μετά τη διαπίστωση του γεγονότος, εκείνος που διενεργεί την ανάκριση ή διευθύνει τη συζήτηση και που ενώπιόν του κλήθηκε και εμφανίστηκε ο μάρτυρας, αναγράφει κάτω από την πράξη προσδιορισμού των δικαιωμάτων τις λέξεις «θεωρήθηκε-εκτελεστή» και υπογράφει. Υπογράφει επίσης ο γραμματέας που ήταν παρών όταν εμφανίστηκε ο μάρτυρας· στη συνέχεια η κλήση καταχωρίζεται από το γραμματέα στο βιβλίο που τηρεί γι' αυτό το σκοπό και παραδίδεται στο δικαιούχο, στον οποίο καταβάλλεται αμέσως το προσδιορισμένο ποσό από τον αρμόδιο για την πληρωμή υπάλληλο.

2. Αν δεν εκδόθηκε γραπτή κλήση ή αυτή που εκδόθηκε χάθηκε, εκδίδεται από εκείνον που διενεργεί την ανάκριση ή διευθύνει την συζήτηση με την προσυπογραφή του οικείου γραμματέα γραπτή εντολή πληρωμής, που περιέχει το ονοματε-

πώνυμο του κατηγορουμένου, στην δίκη του οποίου κλήθηκε ο μάρτυρας, την ημέρα της εμφάνισης, τα χιλιόμετρα της μετάβασης, τις ημεραργίες και το ποσό που πρέπει να καταβληθεί για τα δικαιώματα πορείας και για την αποζημίωση των ημεραργιών.

Άρθρο 231. - Λιπομαρτυρία στην ανάκριση ή στο ακροατήριο.

1. Εκείνος που καλεί τον μάρτυρα, αν η κλήση είναι νόμιμη (άρθρο 213) και ο μάρτυρας δεν εμφανίζεται, εκδίδει εναντίον του ένταλμα βίαιης προσαγωγής. Αν αυτός που καλεί είναι εισαγγελέας, ανακριτής, ειρηνοδίκης ή πταισματοδίκης, μπορεί επιπλέον να καταδικάσει το μάρτυρα που δεν εμφανίστηκε από απείθεια την ορισμένη ημέρα σε πρόστιμο πενήντα έως εκατό (50-100) ευρώ και στην πληρωμή των τελών. Στην ίδια ποινή υπόκειται και ο μάρτυρας που εμφανίστηκε, αρνείται όμως, χωρίς να υπάρχει νόμιμος λόγος, την μαρτυρία του ή τον όρκο της μαρτυρίας του, με την επιφύλαξη και της βαρύτερης ποινής κατά τον ποινικό κώδικα.

2. Αν κάποιος από τους μάρτυρες ή τους πραγματογνώμονες που κλητεύθηκε νόμιμα στο ακροατήριο δεν εμφανισθεί, καταδικάζεται από το δικαστήριο με πρόταση του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως σε πρόστιμο εκατό έως διακοσίων (100-200) ευρώ καθώς και στην πληρωμή των τελών της απόφασης, ανεξάρτητα από την αναβολή ή όχι της δίκης. Αν η απουσία του μάρτυρα ή πραγματογνώμονα, που καταδικάστηκε κατά τον τρόπο αυτόν αποτελέσει λόγο αναβολής της δίκης, καταδικάζεται επί πλέον στις δαπάνες που προκλήθηκαν από την αναβολή και οι οποίες εκκαθαρίζονται και ορίζονται σ' αυτήν την απόφαση. Αν καταδικάστηκαν περισσότεροι, ο καθένας ενέχεται να πληρώσει εξ ολοκλήρου όλες τις δαπάνες.

3. Το δικαστήριο, αν πειστεί ότι ο μάρτυρας ή ο πραγματογνώμονας επίτηδες απουσίασε για να αναβληθεί ή να ματαιωθεί η εκδίκαση της υπόθεσης, τον καταδικάζει επιπλέον και στην ποινή της απείθειας που ορίζεται στον ποινικό κώδικα.

4. Θεωρούνται λιπομάρτυρες και τιμωρούνται με τις ίδιες ποινές και οι μάρτυρες που, μολοντί εμφανίστηκαν, αρνούνται χωρίς νόμιμο λόγο να δώσουν τον όρκο του άρθρου 219 ή να καταθέσουν, με την επιφύλαξη να τους επιβληθούν και βαρύτερες ποινές προβλεπόμενες από τον ποινικό κώδικα.

5. Διατάσσεται συγχρόνως και η βίαιη προσαγωγή κατά τη νέα δικάσιμο του μάρτυρα ή του πραγματογνώμονα που δεν εμφανίστηκε. Η βίαιη προσαγωγή μπορεί να διαταχθεί και κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, αν είναι δυνατό (άρθρα 353 και 375).

6. Αν ωστόσο αρχίσει η διαδικασία στο ακροατήριο, ανακλήθηκε νόμιμα η έγκληση και συνεπώς έπαυσε οριστικά η ποινική δίωξη, οι λιπομάρτυρες δεν τιμωρούνται από το δικαστήριο.

Άρθρο 232. - Ανάκληση της καταδίκης για λιπομαρτυρία. 1.

Αν εκείνος που καταδικάστηκε για λιπομαρτυρία παρουσιαστεί για να εξεταστεί και αποδείξει ότι από κάποιο νόμιμο κώλυμα δεν εμφανίστηκε την ημέρα που είχε οριστεί, η καταδίκη ανακαλείται από αυτόν που την επέβαλε. Νόμιμα κωλύματα είναι οι περιπτώσεις ανώτερης βίας ή άλλων εμποδίων, που αιτιολογούνται ειδικά στην ανακλητική απόφαση.

2. Ο μάρτυρας ή ο πραγματογνώμονας που καταδικάστηκε σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 231 μπορεί να ασκήσει ανακοπή ο ίδιος ή με πληρεξούσιο κατά της καταδικαστικής απόφασης μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την επίδοσή της σε αυτόν. Στην περίπτωση αυτή συντάσσεται έκθεση ενώπιον του γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση. Στην έκθεση πρέπει να αναφέρεται για ποιον νόμιμο λόγο δεν εμφανίστηκε. Νόμιμα κωλύματα είναι μόνο περιπτώσεις ανώτερης βίας ή άλλων ανυπερέβλητων εμποδίων. Η έκθεση για την ανακοπή μπορεί να συνταχθεί και ενώπιον του γραμματέα του ειρηνοδείου της κατοικίας ή της διαμονής εκείνου που ασκεί την ανακοπή. Σε αυτήν την περίπτωση ο γραμματέας έχει υποχρέωση να στείλει την έκθεση την ίδια μέρα στο γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση κατά της οποίας ασκήθηκε ανακοπή διαφορετικά, τιμωρείται πειθαρχικά.

3. Ο εισαγγελέας φροντίζει να εισαχθεί για συζήτηση η ανακοπή στην ίδια δικάσιμο με την κύρια υπόθεση για την οποία καλείται ο μάρτυρας να εμφανισθεί. Η ανακοπή εκδικάζεται, ακόμη

και αν αναβληθεί εκ νέου η κύρια δίκη. Αν αυτή περατώθηκε ήδη ή έπαυσε η διαδικασία με άλλο τρόπο, η ανακοπή εισάγεται για εκδίκαση αφού κλητευθεί εκείνος που την άσκησε (άρθρο 166 παρ. 1).

4. Όποιος ασκεί την ανακοπή εμφανίζεται αυτοπροσώπως ή δια πληρεξουσίου κατ' άρθρο 42 παρ. 2 και οφείλει να αποδείξει ότι απουσίασε εξαιτίας του νόμιμου κωλύματος που αναφέρεται στην ανακοπή. Αν αποδειχθεί αυτό, η ανακοπή, αφού ακουστεί ο εισαγγελέας, γίνεται δεκτή και εξαφανίζεται η σχετική απόφαση. Η ανακοπή απορρίπτεται αν δεν αποδειχθεί η ύπαρξη νόμιμου κωλύματος καθώς επίσης και στην περίπτωση που δεν εμφανίζεται εκείνος που την άσκησε. Μπορεί επίσης το δικαστήριο, στην περίπτωση της παρ. 3 του άρθρου 231, να δεχτεί εν μέρει την ανακοπή και να επιβάλει μόνο πρόστιμο. Τα ανωτέρω γίνονται πάντοτε στην ίδια συνεδρίαση, και δεν επιτρέπεται αναβολή σε καμία περίπτωση. Η απόφαση αυτή, καθώς και αυτή που απορρίπτει την ανακοπή, δεν προσβάλλονται σε καμία περίπτωση ούτε με ανακοπή ούτε με άλλο ένδικο μέσο. Αν δεν ασκηθεί εμπρόθεσμα ανακοπή ή αν απορριφθεί αυτή που ασκήθηκε, η απόφαση εκτελείται.

5. Και αν δεν γίνει ανακοπή, το δικαστήριο ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως ανακαλεί την καταδικαστική του απόφαση εν όλω ή εν μέρει σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 3, αν πειστεί ότι εξαιτίας κάποιου από τα κωλύματα της παρ. 1 δεν εμφανίστηκε ο μάρτυρας ή ο πραγματογνώμονας που καταδικάστηκε. Η απόφαση μετά την εκτέλεση της δεν επιτρέπεται να ανακληθεί.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΣ

Άρθρο 233. - Διορισμός διερμηνείας. 1. Σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν πρόκειται να εξετασθεί ύποπτος, κατηγορούμενος, ή μάρτυρας ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα, του παρέχεται χωρίς καθυστέρηση διερμηνεία. Εφόσον τούτο είναι αναγκαίο, διατίθεται διερμηνεία για την επικοινωνία μεταξύ των κατηγορουμένων και των συνηγόρων τους σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας. Το, κατά τα ανωτέρω εδάφια, δικαίωμα σε διερμηνεία περιλαμβάνει την προσήκουσα συνδρομή σε άτομα με πρόβλημα ακοής ή ομιλίας. Σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας ο εξετάζων εξακριβώνει με κάθε πρόσφορο μέσο κατά πόσον ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος ομιλεί και κατανοεί την ελληνική γλώσσα και αν χρειάζεται την συνδρομή διερμηνείας. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να ασκήσει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίθηκε ότι δεν είναι αναγκαία η παροχή διερμηνείας ή όταν η ποιότητα της διερμηνείας δεν είναι επαρκής. Επί των αντιρρήσεων αποφασίζει κατά την προδικασία ο εισαγγελέας, κατά την κύρια ανάκριση το δικαστικό συμβούλιο και κατά την κύρια διαδικασία το δικαστήριο. Εφόσον απαιτείται, μπορεί να γίνεται χρήση τεχνολογίας επικοινωνιών, όπως η τηλεδιάσκεψη, το τηλέφωνο ή το διαδίκτυο, εκτός αν η προσωπική παρουσία του διερμηνέα κριθεί από τον εξετάζοντα απαραίτητη.

2. Ο διορισμός του διερμηνέα γίνεται από πίνακα που καταρτίζεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα του μέσα στο τρίτο δεκαήμερο του μηνός Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου από πρόσωπα που διαμένουν ή εργάζονται στην έδρα του και κατά προτίμηση από δημοσίους υπαλλήλους. Ο πίνακας υποβάλλεται στον εισαγγελέα εφετών, που έως το τέλος του Οκτωβρίου έχει το δικαίωμα να ζητήσει από το συμβούλιο εφετών την μεταρρύθμισή του. Το συμβούλιο των εφετών αποφαινεται σχετικά έως το τέλος Νοεμβρίου. Ο πίνακας, αφού οριστικοποιηθεί, τοιχοκολλάται στο ακροατήριο του πλημμελειοδικείου και ανακινούνται έως το τέλος Δεκεμβρίου κάθε χρόνο από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στους ανακριτικούς υπαλλήλους της περιφέρειας. Κάθε χρόνο ισχύει, ωστόσο συνταχθεί νέος πίνακας, ο πίνακας που συντάχθηκε το προηγούμενο έτος. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και εφόσον δεν είναι δυνατό να διορισθεί διερμηνέας από εκείνους που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό πίνακα, μπορεί να διορισθεί διερμηνέας και πρόσωπο που δεν περιλαμβάνεται σε αυτόν. Σε

κάθε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να διορίσει διερμηνέα και αυτόν που επιλέγει ο κατηγορούμενος εκτός πίνακα.

3. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καθορίζονται τα προσόντα των προσώπων που μπορούν να περιληφθούν στον πίνακα διερμηνέων.

4. Όταν η γλώσσα είναι ελάχιστα γνωστή, μπορεί να διορισθεί διερμηνέας του διερμηνέα.

Άρθρο 234. - Ποιοι δεν μπορούν να διοριστούν διερμηνείς. Με ποινή ακυρότητας της διαδικασίας δεν μπορεί να διορισθεί διερμηνέας: α) ο κατηγορούμενος, ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας, ο συνήγορος, ο μάρτυρας, ο πραγματογνώμονας, ο τεχνικός σύμβουλος και εκείνος που ασκεί στην ίδια δίκη καθήκοντα δικαστή, εισαγγελέα ή γραμματέα· β) όποιος υπάγεται σε μία από τις περιπτώσεις των άρθρων 188 στοιχ. α-δ, 209 παρ. 2, 210 και 222.

Άρθρο 235. - Υποχρέωση αποδοχής καθηκόντων, έξοδα διερμηνείας. 1. Ο διερμηνέας που διορίστηκε νόμιμα είναι υποχρεωμένος να αποδεχθεί την εντολή, εκτός αν συντρέχει ένας από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 190. Σε βάρος εκείνου που χωρίς εύλογη αιτία αρνείται την εντολή εφαρμόζονται αναλόγως οι κυρώσεις του άρθρου 202 που προβλέπονται για τους πραγματογνώμονες.

2. Οι διερμηνείς δικαιούνται σε νόμιμη αμοιβή και στα τυχόν έξοδα που κατέβαλαν.

3. Τα έξοδα διερμηνείας, καθώς και τα έξοδα της μετάφρασης των αποφάσεων που συνεπάγονται την στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, των εγγράφων απαγγελίας κατηγορίας και των σχετικών με την κατηγορία δικαστικών αποφάσεων, τα οποία προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 233 επ. και 237, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας, βαρύνουν το δημόσιο.

Άρθρο 236. - Όρκος του διερμηνέα. Ο διερμηνέας πριν αναλάβει τα καθήκοντα του, οφείλει να ορκισθεί σύμφωνα με το άρθρο 219 ενώπιον εκείνου που τον διόρισε ότι θα μεταφράσει με ακρίβεια και πιστότητα, όλα όσα θα ειπωθούν κατά τη συζήτηση ή, αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 238, τα έγγραφα, τηρώντας πλήρη εχεμύθεια σχετικά με όσα του εμπιστεύθηκε ο κατηγορούμενος.

Άρθρο 237. - Υποχρέωση μετάφρασης ουσιαστών εγγράφων.

1. Στους υπόπτους ή στους κατηγορούμενους που δεν κατανοούν τη γλώσσα της ποινικής διαδικασίας, παρέχεται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος γραπτή μετάφραση όλων των ουσιαστών εγγράφων ή χωρίων εγγράφων της διαδικασίας. Τα ουσιαστέα έγγραφα περιλαμβάνουν οποιαδήποτε απόφαση συνεπάγεται τη στέρηση της ελευθερίας ενός προσώπου, οποιοδήποτε έγγραφο απαγγελίας κατηγορίας το κλητήριο θέσπισμα και ολόκληρο το παραπεμπτικό βούλευμα, καθώς και οποιαδήποτε δικαστική απόφαση σχετική με την κατηγορία. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι, καθώς και οι συνήγοροι τους δύνανται να υποβάλουν αιτιολογημένο αίτημα για το χαρακτηρισμό εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ως ουσιαστών. Οι ύποπτοι ή οι κατηγορούμενοι δεν έχουν δικαίωμα σε μετάφραση χωρίων ουσιαστών εγγράφων τα οποία δεν συμβάλλουν στην κατανόηση εκ μέρους τους του περιεχομένου της εναντίον τους κατηγορίας.

2. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις η έγγραφη μετάφραση μπορεί να αντικατασταθεί από προφορική μετάφραση ή προφορική σύνοψη του περιεχομένου των ουσιαστών εγγράφων.

3. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να υποβάλει αντιρρήσεις κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως το έκτο εδάφιο του άρθρου 233 παρ. 1.

4. Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να παραιτηθεί από το δικαίωμα μετάφρασης εγγράφων υπό την προϋπόθεση ότι έχει προηγουμένως συμβουλευθεί συνήγορο ή ότι έχει με άλλον τρόπο λάβει πλήρη γνώση των συνεπειών της παραίτησης. Η παραίτηση πρέπει να είναι προϊόν της ελεύθερης βούλησης του προσώπου και να μην περιέχει όρο ή αίρεση. Ως

παραίτηση θεωρείται και η μη εμφάνιση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου, ύστερα από σχετική νόμιμη κλήτευσή του, για προφορική μετάφραση εγγράφων.

5. Για την εξέταση του υπόπτου ή του κατηγορουμένου σε κάθε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, όταν αυτή γίνεται με τη συνδρομή διερμηνέα ή όταν γίνεται προφορική μετάφραση ή σύνοψη βασικών εγγράφων ή για την παραίτηση των ανωτέρω από το δικαίωμα της μετάφρασης, συντάσσεται έκθεση ή γίνεται ειδική μνεία στην έκθεση που συντάσσεται από το αρμόδιο κάθε φορά όργανο.

Άρθρο 238. - Μετάφραση εγγράφου και γραπτές καταθέσεις σε ξένη γλώσσα. 1. Όταν πρόκειται να γίνει μετάφραση εγγράφων που απαιτεί οπωσδήποτε μακρόχρονη απασχόληση, ορίζεται προθεσμία στην οποία ο διερμηνέας θα πρέπει να παραδώσει τη μετάφραση. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί. Αν περάσει άπρακτη, παύεται ο διερμηνέας που είχε διοριστεί και διορίζεται άλλος. Το ίδιο ισχύει και όταν εκείνος που διορίστηκε ασκεί το έργο του κατά τρόπο ανεπαρκή ή αμελή.

2. Κατ' εξαίρεση, όταν ο μάρτυρας ή ο κατηγορούμενος αγνοεί την ελληνική γλώσσα και αποδεικνύεται ότι δεν είναι εύκολος ο διορισμός κατάλληλου διερμηνέα, μπορεί κατά την ανάκριση να δώσει γραπτή κατάθεση ή απολογία σε ξένη γλώσσα. Η κατάθεση εντάσσεται στη δικογραφία μαζί με τη μετάφραση, που γίνεται αργότερα σύμφωνα με την παρ. 1.

ΤΡΙΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΠΡΟΔΙΚΑΣΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΑΝΑΚΡΙΣΗ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 239. - Σκοπός της ανάκρισης. 1. Σκοπός της κύριας ανάκρισης είναι η συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων για να βεβαιωθεί η τέλεση εγκλήματος και να αποφασιστεί αν πρέπει να εισαχθεί κάποιος σε δίκη γι' αυτό.

2. Κατά την κύρια ανάκριση γίνεται καθετί που μπορεί να βοηθήσει την εξακρίβωση της αλήθειας, εξετάζεται και βεβαιώνεται αυτεπαγγέλτως όχι μόνο η ενοχή, αλλά και η αθωότητα του κατηγορουμένου, καθώς και κάθε στοιχείο που αφορά την προσωπικότητά του και επηρεάζει την επιμέτρηση της ποινής. Αν ο κατηγορούμενος είναι ανήλικος, γίνεται ειδική έρευνα για την υγιεινή, την ηθική και τη διανοητική του κατάσταση, για την προηγούμενη ζωή του, για τις οικογενειακές συνθήκες και γενικά για το περιβάλλον του. Γι' αυτό το σκοπό όποιος ενεργεί την ανάκριση μπορεί να αναθέσει τη συλλογή των απαιτούμενων πληροφοριών σε έναν από τους επιμελητές που υπηρετούν στις κατά τόπους Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων. Η σχετική έκθεση των επιμελητών τίθεται στη δικογραφία, λαμβάνει δε γνώση αυτής και ο κατηγορούμενος.

Άρθρο 240. - Τόπος και χρόνος της ανάκρισης. Ως προς τον τόπο και το χρόνο της κύριας ανάκρισης δεν υπάρχει κανένας περιορισμός, δεν πρέπει όμως να γίνεται σε ακατάλληλο τόπο και χρόνο. Η ανάκριση μπορεί να γίνει και κατά την διάρκεια της νύχτας και Κυριακές και γιορτές.

Άρθρο 241. - Η ανάκριση είναι έγγραφη. Η ανάκριση γίνεται πάντοτε εγγράφως και χωρίς δημοσιότητα διενεργείται με την παρουσία δικαστικού γραμματέα ή δεύτερου ανακριτικού υπαλλήλου ή, αν δεν υπάρχουν αυτοί, με παρουσία δύο μαρτύρων που έχουν τις προϋποθέσεις του άρθρου 150. Αν δεν είναι δυνατό να βρεθούν τέτοιοι μάρτυρες, όποιος διενεργεί την ανάκριση είναι υποχρεωμένος να την ολοκληρώσει και μόνος του. Για κάθε ανακριτική πράξη συντάσσεται έκθεση σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους.

Άρθρο 242. - Αυτόφωρο έγκλημα. 1. Αυτόφωρο είναι το έγ-

κλημα του οποίου ο δράστης καταλαμβάνεται την ώρα που το τελεί.

2. Θεωρείται επίσης ότι υπάρχει αυτόφωρο έγκλημα όταν ο δράστης καταδιώκεται αμέσως μετά την πράξη από τη δημόσια δύναμη ή από τον παθόντα ή με δημόσια κραυγή, όπως και όταν συλλαμβάνεται σε χρόνο πολύ κοντινό στην αξιόποινη πράξη με αντικείμενα ή ίχνη από τα οποία συνάγεται η διάπραξη του εγκλήματος. Ποτέ δεν θεωρείται ότι συντρέχει μία από τις παραπάνω περιπτώσεις, αν πέρασε όλη η επόμενη ημέρα από την τέλεση της πράξης.

3. Τα εγκλήματα που τελούνται από ανήλικους δεν δικάζονται ως αυτόφωρα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

Άρθρο 243. - Σκοπός της προκαταρκτικής εξέτασης και διάρκειά αυτής. 1. Η προκαταρκτική εξέταση ενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα 240 και 241 και με αυτή επιδιώκεται η συλλογή των αναγκαίων αποδεικτικών στοιχείων για να αποφασισθεί αν πρέπει να κινηθεί η ποινική δίωξη. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού κατά την προκαταρκτική εξέταση μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλα τα αναφερόμενα στο άρθρο 178 αποδεικτικά μέσα και να διενεργηθούν όλες οι ανακριτικές πράξεις των άρθρων 253, 256, 257, 259, 260, 264 και 265 καθώς και όσες προβλέπονται σε ειδικούς νόμους.

2. Η προκαταρκτική εξέταση είναι συνοπτική και το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την κατά το άρθρο 37 πληροφόρηση της αρμόδιας αρχής μέχρι την κίνηση ή όχι της ποινικής δίωξης δεν μπορεί να υπερβεί τους έξι μήνες. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ο χρόνος αυτός μπορεί να παραταθεί έως τρεις το πολύ μήνες ή, εφόσον η φύση της υπόθεσης ή της πράξης που πρέπει να διενεργηθεί το επιβάλλει, για εύλογο χρονικό διάστημα, με ειδικά αιτιολογημένη πράξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή εφετών κατά περίπτωση.

Άρθρο 244. - Δικαιώματα του υπόπτου κατά την προκαταρκτική εξέταση. 1. Αν η προκαταρκτική εξέταση διενεργείται ύστερα από μήνυση ή έγκληση κατά ορισμένου προσώπου ή αν κατά τη διάρκεια της αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο η τέλεση αξιόποινης πράξης, το πρόσωπο αυτό καλείται υποχρεωτικώς πριν από πέντε τουλάχιστον ημέρες αν κατοικεί ή διαμένει σε γνωστή διεύθυνση στο εσωτερικό και πριν από 15 τουλάχιστον ημέρες αν κατοικεί ή διαμένει σε γνωστή διεύθυνση στο εξωτερικό, για την παροχή εξηγήσεων και εξετάζεται χωρίς όρκο. Ο ύποπτος έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 89, 90, 91, 92 παρ. 1, 95, 96, 99 παρ. 1 εδ. α', 2 και 4, 100, 101, 102, 103 και 104, καθώς και το δικαίωμα να διορίσει τεχνικό σύμβουλο σε περίπτωση διεξαγωγής πραγματογνωμοσύνης, εφαρμοζόμενης αναλόγως της διάταξης του άρθρου 183. Το δικαίωμα ενημέρωσης του υπόπτου περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τη γνωστοποίηση των ποινικών διατάξεων, η παραβίαση των οποίων διερευνάται, καθώς και των θεμάτων επί των οποίων θα παράσχει εξηγήσεις. Τα ως άνω δικαιώματά του μπορεί να ασκήσει είτε αυτοπροσώπως είτε εκπροσωπούμενος από συνήγορο που διορίζεται κατά το άρθρο 89 παρ. 2, εκτός αν θεωρείται αναγκαία η αυτοπρόσωπη εμφάνισή του, κατά την κρίση εκείνου που διενεργεί την προκαταρκτική εξέταση. Οι διατάξεις των άρθρων 156 και 273 παρ. 1γ εφαρμόζονται αναλόγως. Εφόσον ο ύποπτος κλητεύθηκε νόμιμα και δεν εμφανίστηκε, η προκαταρκτική εξέταση περατώνεται και χωρίς την εξέτασή του.

2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο κλήση προς παροχή εξηγήσεων για πράξη τιμωρούμενη σε βαθμό κακουργήματος, μπορεί να παραλειφθεί, αν από τα στοιχεία της προκαταρκτικής εξέτασης προκύπτει σαφώς ότι ο ύποπτος έχει σχεδιάσει την φυγή του ή την τέλεση νέων εγκλημάτων και έχουν προκύψει επαρκείς ενδείξεις για την άμεση άσκηση ποινικής δίωξης.

3. Προηγούμενη έγγραφη εξέταση του υπόπτου που έγινε με όρκο ή χωρίς τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων της παρ. 1 εδ. β' απαγορεύεται να αποτελέσει μέρος της δικογραφίας. Τυχόν παραμονή της στη δικογραφία συνιστά προσβολή του δι-

καιώματος σε δίκαιη δίκη.

4. Αν, μετά την περάτωση της προκαταρκτικής εξέτασης, πρόκειται να κινηθεί ποινική δίωξη για πράξη ουσιωδώς διαφορετική από εκείνη για την οποία διενεργήθηκε αυτή, καλείται ο ύποπτος υποχρεωτικά να ασκήσει εκ νέου τα πιο πάνω δικαιώματά του, με την επιφύλαξη της παρ. 2 του άρθρου αυτού.

5. Το συμβούλιο πλημμελειοδικών επιλύει όλες τις διαφορές ή αμφισβητήσεις που προκύπτουν κατά την προκαταρκτική εξέταση μεταξύ του ύποπτου και εκείνου που υποστηρίζει την κατηγορία ή μεταξύ αυτών και του εισαγγελέα.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΗ

Άρθρο 245 . - Πότε και από ποιον ενεργείται. 1. Η προανάκριση ενεργείται από οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, είναι συνοπτική και δεν περατώνεται πριν ληφθεί η απολογία του κατηγορουμένου. Παραγγελία για προανάκριση δίνεται μόνο στις περιπτώσεις των άρθρων 322 παρ. 2 εδάφιο γ' και 323 εδάφιο γ'.

2. Αν υπάρχουν ενδείξεις ότι τελέστηκε αδίκημα και από την καθυστέρηση απειλείται άμεσος κίνδυνος απώλειας των αποδεικτικών στοιχείων ή υπάρχει δυσχέρεια πραγματοποίησης συγκεκριμένης ανακριτικής πράξης ή κτήσης αποδεικτικού στοιχείου στο μέλλον ή αν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα, οι κατά το άρθρο 31 ανακριτικοί υπάλληλοι είναι υποχρεωμένοι να επιχειρούν όλες τις ανακριτικές πράξεις που είναι αναγκαίες για να βεβαιωθεί η πράξη και να ανακαλυφθεί ο δράστης, έστω και χωρίς προηγούμενη παραγγελία του εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή ειδοποιούν τον εισαγγελέα με το ταχύτερο μέσο και του υποβάλλουν χωρίς χρονοτριβή τις εκθέσεις που συντάχθηκαν. Ο εισαγγελέας, αφού λάβει τις εκθέσεις, ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 43 κ.ε..

3. Αν από την αυτεπάγγελτη προανάκριση δεν προέκυψε η ταυτότητα του δράστη ορισμένου εγκλήματος, η δικογραφία τίθεται με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα στο αρχείο. Το ίδιο μπορεί να πράξει ο εισαγγελέας και αν ο δράστης παραμένει άγνωστος μετά από προκαταρκτική εξέταση. Στην περίπτωση αυτή η κατά το άρθρο 43 ποινική δίωξη θεωρείται ότι ασκήθηκε με την έκδοση της πιο πάνω πράξης του εισαγγελέα, η οποία πρέπει να περιέχει και τον χαρακτηρισμό του αδικήματος και τον χρόνο τέλεσής του. Αν ακολούθως αποκαλυφθεί ο δράστης, η δικογραφία ανασύρεται από το αρχείο και συνεχίζεται η ποινική διαδικασία. Αν οι κατηγορούμενοι είναι περισσότεροι, η αρχειοθέτηση γίνεται μόνον ως προς αυτόν που παρέμεινε άγνωστος.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΥΡΙΑ ΑΝΑΚΡΙΣΗ

Άρθρο 246. - Ποιος ενεργεί την κύρια ανάκριση. 1. Την κύρια ανάκριση την ενεργεί μόνο ο ανακριτής, μετά από γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, βάσει κατηγορητηρίου το οποίο συντάσσεται από τον εισαγγελέα, περιέχει δε όλα τα στοιχεία που προβλέπονται στα άρθρα 99 και 273 παρ. 2 και τα οποία είναι γνωστά στον εισαγγελέα μέχρι το πέρας της προκαταρκτικής εξέτασης ή την ολοκλήρωση της αυτεπάγγελτης προανάκρισης. Το κατηγορητήριο συνοδεύει την άσκηση της ποινικής δίωξης στις περιπτώσεις της παρ. 2 του άρθρου αυτού. Στα αυτόφωρα εγκλήματα η γραπτή παραγγελία του εισαγγελέα, μπορεί να περιορίζεται στην παράθεση της ποινικής διάταξης που προβλέπει την αξιόποινη πράξη.

2. Τέτοια παραγγελία δίνει ο εισαγγελέας: α) σε κακούργηματα, β) σε πλημμελήματα στα οποία προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής προσωρινής κράτησης καθώς και σε εκείνα στα οποία, κατά την κρίση του, συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον κατηγορούμενο περιοριστικοί όροι κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 283.

Άρθρο 247. - Διαφώνια του ανακριτή. Ο ανακριτής έχει το δικαίωμα να μην εκτελέσει την παραγγελία του εισαγγελέα για την ενέργεια κύριας ανάκρισης, μόνο αν θεωρεί τον εαυτό του αναρ-

μόδιο ή αν η πράξη δεν έχει αξιόποινο χαρακτήρα ή αν παραγράφηκε το αξιόποινο ή αν υπάρχουν λόγοι που εμποδίζουν ή αναστέλλουν την ποινική δίωξη. Στις περιπτώσεις αυτές, για τη διαφώνια αποφασίζει το δικαστικό συμβούλιο.

Άρθρο 248. - Ενέργειες του ανακριτή. 1. Μόλις ο ανακριτής λάβει την παραγγελία του εισαγγελέα και το κατηγορητήριο, καλεί τον κατηγορούμενο σε απολογία κατά το άρθρο 270 βάσει του εισαγγελικού κατηγορητηρίου, εκτός αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των παρ. 2 και 3.

2. Ο ανακριτής δικαιούται να επαναλάβει τις ανακριτικές πράξεις του εισαγγελέα ή των υπ' αυτόν ανακριτικών υπαλλήλων μόνο αν θεωρεί ότι αυτό είναι αναγκαίο για τη νομιμότητά τους ή την πληρέστερη διερεύνηση της υπόθεσης. Επίσης προς τον σκοπό αυτό δικαιούται να διενεργήσει νέες ανακριτικές πράξεις εξ ίδιας πρωτοβουλίας ή κατόπιν αιτήσεως του κατηγορουμένου κατά το άρθρο 274.

3. Στις περιπτώσεις της παρ. 2, εφόσον προκύπτουν νέες περιστάσεις στο πλαίσιο του ίδιου νομικού χαρακτηρισμού, ο ανακριτής συμπληρώνει ή διορθώνει το κατηγορητήριο και καλεί τον κατηγορούμενο σε απολογία, βάσει αυτού.

4. Σε υποθέσεις το αντικείμενο των οποίων απαιτεί ειδικές γνώσεις, ο ανακριτής μπορεί να ζητήσει από τον εισαγγελέα εφετών, που έχει την ανώτατη εποπτεία της ανάκρισης, να ορίσει με πράξη του ειδικούς επιστήμονες για την υποβοήθηση του έργου της ανάκρισης. Ο ορισμός των προσώπων αυτών γίνεται μεταξύ αυτών που έχουν την απαιτούμενη εξειδίκευση και εφαρμόζονται αναλόγως, ως προς αυτούς, οι διατάξεις των άρθρων 188 έως 193. Οι ειδικοί αυτοί επιστήμονες συνεπικουρούν με κάθε πρόσφορο τρόπο το έργο του ανακριτή για την ακριβέστερη διάγνωση και κρίση γεγονότων, για τα οποία απαιτούνται ειδικές γνώσεις επιστήμης ή τέχνης. Σε κάθε περίπτωση με την βοήθεια των ως άνω προσώπων ο ανακριτής οφείλει επίσης να βεβαιώσει την ζημία που προκλήθηκε από το έγκλημα, αν αυτή αποτελεί στοιχείο της ειδικής υπόστασης των ερευνημένων εγκλημάτων ή είναι γενικότερα αναγκαία για την δικαστική κρίση σχετικά με το έγκλημα ή κάποια από τις περιστάσεις του.

5. Ο ανακριτής οφείλει να περατώσει την κύρια ανάκριση μέσα σε οκτώ μήνες και τη διατασσόμενη από το συμβούλιο συμπληρωματική ανάκριση μέσα σε δύο μήνες, αφότου η δικογραφία περιέλθει σε αυτόν, ενώ σε περίπτωση που ο ανακριτής έχει εκδώσει κατά του κατηγορουμένου ένταλμα προσωρινής κράτησης, οφείλει να περατώσει την κυρία ανάκριση μέσα σε τέσσερις μήνες από την επιβολή της προσωρινής κράτησης, εκτός αν η φύση της υπόθεσης ή της πράξης που πρέπει να διενεργηθεί επιβάλλουν την υπέρβαση των προθεσμιών αυτών.

6. Αν από την ανάκριση προκύψουν ενδείξεις ότι ο κατηγορούμενος αποκόμισε ή προσπόρισε σε άλλον περιουσιακό όφελος από πράξη τιμωρούμενη σε βαθμό κακουργήματος, ο ανακριτής οφείλει επίσης να διερευνήσει την περιουσιακή κατάσταση του κατηγορουμένου, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο για την βεβαίωση του εγκλήματος, προβαίνοντας σε κάθε αναγκαία ενέργεια προς τον σκοπό αυτό. Κατά την έρευνα αυτή, ο ανακριτής, με διάταξη του που εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί να αίρει το φορολογικό, τραπεζικό, χρηματιστηριακό ή κάθε άλλου είδους απόρρητο, με την εξαίρεση του δικηγορικού (άρθρο 39 παρ. 1 Ν. 4194/2013) και του τηλεπικοινωνιακού απορρήτου (Ν. 2225/1994) και να αποκτά πρόσβαση σε κάθε μορφής αρχείο Δημόσιας Αρχής ή Οργανισμού που τηρεί και επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, προκειμένου να διαπιστώσει την περιουσιακή κατάσταση του κατηγορουμένου και κατά την κρίση του και κάθε άλλου προσώπου, για το οποίο, από τα στοιχεία της ανάκρισης, προκύπτουν ενδείξεις ότι απέκτησε περιουσία που προέρχεται ή σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με τη διερευνώμενη πράξη. Η κατά την παράγραφο αυτή έρευνα μπορεί να παραλειφθεί, αν τέτοιος έλεγχος έχει λάβει χώρα στο πλαίσιο τυχόν προηγηθείσας προκαταρκτικής εξέτασης.

Άρθρο 249. - Επιτόπια μετάβαση του ανακριτή. 1. Ο ανακριτής μπορεί να μεταβαίνει για να διενεργήσει ανάκριση, έξω από την

έδρα του με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή και σε άλλη δικαστική περιφέρεια, αν το εγκρίνει ο εισαγγελέας εφετών. Στην τελευταία περίπτωση ειδοποιείται ο εισαγγελέας εφετών της περιφέρειας όπου πρόκειται να γίνει η ανάκριση.

2. Ο ανακριτής μπορεί να αναθέσει σε άλλον ανακριτικό υπάλληλο τις πράξεις που πρόκειται να διενεργηθούν έξω από την έδρα του, μέσα όμως στη δική του δικαστική περιφέρεια. Επίσης αναθέτει στον αρμόδιο ανακριτή ή ανακριτικό υπάλληλο εκείνες που πρόκειται να γίνουν έξω από την περιφέρειά του, ειδοποιώντας συγχρόνως τον οικείο εισαγγελέα. Δεν μπορεί όμως να αναθέσει σε άλλο ανακριτή την λήψη της απολογίας του κατηγορουμένου.

3. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ο ανακριτής μπορεί να αναθέσει την διενέργεια ορισμένων πράξεων σε άλλον ανακριτή ή σε οποιονδήποτε προανακριτικό υπάλληλο της έδρας του, ειδοποιώντας συγχρόνως τον οικείο εισαγγελέα εφετών.

Άρθρο 250. - Εξουσία του ανακριτή. 1. Ο ανακριτής έχει το δικαίωμα και οφείλει να επεκτείνει τη δίωξη σε όλους όσους συμμετείχαν στην ίδια πράξη συντάσσοντας νέο κατηγορητήριο. Δεν μπορεί όμως να επεκτείνει την ποινική δίωξη και σε άλλη πράξη, έστω και αν είναι συναφής, ούτε έχει δικαίωμα μεταβολής του νομικού χαρακτηρισμού της πράξης για την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη.

2. Αν κατά την πορεία της ανάκρισης ανακαλυφθούν και άλλες αξιόποινες πράξεις που διώκονται αυτεπαγγέλτως, ο ανακριτής τις ανακοινώνει στον εισαγγελέα, χωρίς εν τω μεταξύ να εμποδίζεται να ενεργεί τις κατεπείγουσες ανακριτικές πράξεις για τη βεβαίωσή τους. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ενεργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43 και επιστρέφει την δικογραφία στον ανακριτή, χωρίς να συντάξει κατηγορητήριο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 251. - Καθήκοντα εκείνου που ενεργεί την ανάκριση - Αρχή της αναλογικότητας. 1. Ο ανακριτής και οι ανακριτικοί υπάλληλοι στους οποίους έχουν ανατεθεί ανακριτικές πράξεις κατά το άρθρο 249 παρ. 2 οφείλουν χωρίς χρονοτριβή να συγκεντρώνουν πληροφορίες για το έγκλημα και τους υπαιτίους του, να εξετάζουν μάρτυρες και κατηγορουμένους, να μεταβαίνουν επί τόπου για ενέργεια αυτοψίας, αφού πάρουν μαζί τους, αν υπάρχει ανάγκη, ιατροδικαστές ή άλλους πραγματογνώμονες, να διεξάγουν έρευνες, να καταλαμβάνουν πειστήρια και γενικά να ενεργούν οτιδήποτε είναι αναγκαίο για τη συλλογή και τη διατήρηση των αποδείξεων, καθώς και για την εξασφάλιση των ιχνών του εγκλήματος.

2. Κατά τη διενέργεια κάθε ανακριτικής πράξης ο ανακριτής και ο ανακριτικός υπάλληλος οφείλουν να τηρούν την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 Συντάγματος).

Άρθρο 252. - Δικαιώματα εκείνου που ανακρίνει. Θορυβοποιοί. 1. Όταν γίνεται αυτοψία, έρευνα και κατάσχεση, οι αναφερόμενοι στο προηγούμενο άρθρο έχουν δικαίωμα να κλείνουν κατοικίες ολικά ή μερικά, να θέτουν σφραγίδες, να διορίζουν φύλακες και γενικά να παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να μην υπεξαλειφθούν, υπεξαχθούν ή μεταβληθούν αντικείμενα χρήσιμα στην ανάκριση ούτε να απομακρυνθούν ή να ξεφύγουν από τις έρευνές τους ύποπτοι.

2. Τα ίδια πρόσωπα μπορούν επίσης να διατάξουν να μην απομακρυνθεί κανένας πριν από το τέλος της έρευνας και να έρθουν πάλι όσοι απομακρύνθηκαν.

3. Αν κάποιος, όσο γίνονται οι παραπάνω ή άλλες ανακριτικές πράξεις, διαταράσσει με οποιονδήποτε τρόπο την ησυχία και την τάξη ή εναντιώνεται στα μέτρα που διατάχθηκαν, όσοι αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο έχουν δικαίωμα να διατάξουν την απομάκρυνσή του. Αν αυτός επιμένει να θορυβεί ή να εναντιώνεται, μπορούν να διατάξουν την κράτησή του έως είκοσι τέσ-

σερις ώρες. Το γεγονός αυτό αναφέρεται στην έκθεση της ανάκρισης. Όταν εκείνος που θορυβεί ή εναντιώνεται είναι συνήγορος διαδίκου, όσοι ενεργούν την ανάκριση έχουν δικαίωμα να διατάξουν μόνο την απομάκρυνσή του, που εκτελείται βίαια αν αρνείται να απομακρυνθεί. Σε αυτή την περίπτωση οι παραπάνω οφείλουν να διορίσουν για τον κατηγορούμενο άλλο συνήγορο, όπου ο νόμος το επιβάλλει.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΡΕΥΝΕΣ. ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Άρθρο 253. - Προϋποθέσεις για τη διενέργεια έρευνας. Αν διεξάγεται ανάκριση για κακούργημα ή πλημμέλημα, έρευνα διενεργείται, με την παρουσία πάντοτε εκπροσώπων της δικαστικής εξουσίας, όταν μπορεί βάσιμα να υποθεθεί ότι η βεβαίωση του εγκλήματος, η αποκάλυψη ή η σύλληψη των δραστών ή τέλος η βεβαίωση ή η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε, είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί ή να διευκολυνθεί μόνο με αυτήν.

Άρθρο 254. - Ειδικές ανακριτικές πράξεις επί ορισμένων εγκλημάτων. 1. Ειδικά για τις αξιόποινες πράξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 187, των άρθρων 187Α, 207 εδ. α', 208 παρ. 1 εδ. α', 208Α εκτός από τις ιδιαίτερα ελαφρές περιπτώσεις, 323Α, 336 σε βάρος ανηλίκου, της παρ. 1 του άρθρου 338 σε βάρος ανηλίκου, των παρ. 1 και 4 του άρθρου 339, των παρ. 1 και 2 του άρθρου 342, των άρθρων 348Α, 348Β, 348Γ και 351 ΠΚ η έρευνα μπορεί να συμπεριλάβει και τη διενέργεια:

α) συγκαλυμμένης έρευνας, κατά την οποία ο ανακριτικός υπάλληλος ή ο ιδιώτης που ενεργεί υπό τις οδηγίες του, προσφέρει να διευκολύνει την τέλεση κάποιου από τα εγκλήματα της παρ. 1, την οποία ο δράστης του εν λόγω εγκλήματος είχε προαποφασίσει. Η διενέργεια της συγκαλυμμένης έρευνας γίνεται υπό την εποπτεία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, για δε τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ή του ιδιώτη συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ή του ιδιώτη, οι οποίες δεν μνημονεύονται αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου.

β) ανακριτικής διείδυσης, κατά την οποία ανακριτικός υπάλληλος με συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας αναλαμβάνει διεκπεραιωτικά καθήκοντα σε εγκληματική ή τρομοκρατική οργάνωση με σκοπό την εξιχνίαση της δομής της, την αποκάλυψη των μελών της, καθώς και τη διακρίβωση των εγκλημάτων της παρ. 1, την τέλεση των οποίων τα μέλη της οργάνωσης είχαν προαποφασίσει. Τα ίδια καθήκοντα μπορεί να αναλάβει και ιδιώτης υπό τους όρους των παραγράφων 2 έως 6 του παρόντος και εφόσον κατά τα λοιπά για τη δράση του είναι ενήμερος ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών. Ο ενεργών την ανακριτική διείδυση μπορεί να φέρει συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας και φορολογικά ή άλλα στοιχεία και να συναλλάσσεται με αυτά για τις ανάγκες της έρευνας που διεξάγει. Οι λεπτομέρειες και η διαδικασία έκδοσης των εν λόγω στοιχείων συγκάλυψης ορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Η διενέργεια της ανακριτικής διείδυσης γίνεται υπό την εποπτεία του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, για δε τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ανακριτικού υπαλλήλου ή του ιδιώτη συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος ανακριτικού υπαλλήλου ή του ιδιώτη, οι οποίες δεν μνημονεύονται αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου.

γ) ελεγχόμενων μεταφορών, όπως οι μεταφορές αυτές προβλέπονται στο άρθρο 38 του Ν. 2145/1993 (Α' 88).

δ) άρσης του απορρήτου του περιεχομένου των επικοινωνιών ή των δεδομένων θέσης και κίνησης αυτών, με την τήρηση των εγγυήσεων και τις διαδικασίες των άρθρων 4 και 5 του Ν. 2225/1994 (Α' 121), όπως αυτά ισχύουν.

ε) καταγραφής της δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός

κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας ή με άλλα ειδικά τεχνικά μέσα.

στ) συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Οι ανακριτικές πράξεις της προηγούμενης παραγράφου διεξάγονται, με την τήρηση των εγγυήσεων και τις διαδικασίες των επόμενων παραγράφων, μόνο:

α) αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχει τελεσθεί αξιόποινη πράξη από τις αναφερόμενες στην παρ. 1 του άρθρου αυτού.

β) αν η εξάρθρωση της εγκληματικής οργάνωσης ή η εξιχνίαση των τρομοκρατικών πράξεων των άρθρων 187Α ΠΚ ή των λοιπών πράξεων που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου αυτού είναι διαφορετικά αδύνατη ή ιδιαίτερος δυσχερής.

3. Για τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παρ. 1 ανακριτικών πράξεων, καθώς και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα που απαιτείται για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού αποφαινεται με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμά του το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο μετά από πρόταση του εισαγγελέα. Στην αιτιολογία του βουλεύματος γίνεται ειδική μνεία : α) της αξιόποινης πράξης, β) των σοβαρών ενδείξεων ενοχής σε βάρος του προσώπου κατά του οποίου διενεργείται η ανακριτική πράξη, γ) του σκοπού αυτής, δ) της αδυναμίας ή ιδιαίτερης δυσχέρειας διακρίβωσης του εγκλήματος με άλλο τρόπο, και ε) της απόλυτα αναγκαίας χρονικής διάρκειας της ανακριτικής πράξης. Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις την έρευνα μπορεί να διατάξει ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ή ο ανακριτής είναι υποχρεωμένοι να εισαγάγουν το ζήτημα μέσα σε προθεσμία τριών ημερών στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, το οποίο ελέγχει παράλληλα την συνδρομή των εξαιρετικά επείγουσών περιστάσεων. Διαφορετικά η ισχύς της σχετικής διάταξης αίρεται αυτοδικαίως. Αν εντός ευλόγου χρόνου, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τις πέντε (5) ημέρες, δεν εκδοθεί βούλευμα, τα τυχόν ευρήματα δεν είναι αξιοποιήσιμα.

4. Οι αναφερόμενες στα στοιχεία γ', δ' και ε' της παραγράφου 1 ανακριτικές πράξεις μπορούν να επιβληθούν υπό τους όρους της παραγράφου 3 και κατά τρίτου αμέτοχου στο έγκλημα προσώπου, προκειμένου να αποκαλυφθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου ή ο τόπος διαμονής ή της κατοικίας του και εφόσον είναι τεχνικά αδύνατη η εξακρίβωση αυτών των στοιχείων με άλλον τρόπο. Στις περιπτώσεις αυτές το αποδεικτικό υλικό που αφορά το τρίτο πρόσωπο καταστρέφεται αμέσως μετά την επίτευξη του ανακριτικού σκοπού, εκτός εάν με αυτό αποδεικνύεται η εκ μέρους του τέλεση κακουργήματος κατά της ζωής, της σωματικής ακεραιότητας, της προσωπικής ή γενετήσιας ελευθερίας, του πολιτεύματος ή της ακεραιότητας της χώρας, οπότε επιτρέπεται η αξιοποίησή του σε δίκη για τα εν λόγω εγκλήματα.

5. Κάθε στοιχείο ή γνώση που αποκτάται κατά τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παράγραφο 1 ανακριτικών πράξεων αξιοποιείται στο πλαίσιο της αυτής ποινικής δίκης, υπό τον όρο ότι αφορά πράξη για την οποία επιτρέπεται η διενέργεια ειδικών ανακριτικών πράξεων. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται το στοιχείο αυτό ή η αποκτηθείσα γνώση να χρησιμοποιηθούν και σε άλλη ποινική δίκη για τη βεβαίωση εγκλήματος της παραγράφου 1, τη σύλληψη δραστών και την εξάρθρωση άλλης εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης, εφόσον το δικαστικό συμβούλιο αποφανθεί ειδικώς περί αυτού. Κάθε άλλο στοιχείο ή γνώση που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των αναφερόμενων στην παρ. 1 ανακριτικών πράξεων απαγορεύεται, για λόγους δικαιοσύνης της διαδικασίας, να χρησιμοποιηθεί και να ληφθεί υπόψη ως άμεση ή έμμεση απόδειξη στην ίδια ή σε άλλη ποινική, πολιτική, διοικητική και πειθαρχική δίκη και διοικητική διαδικασία. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται τα στοιχεία αυτά ή οι αποκτηθείσες γνώσεις να χρησιμοποιηθούν για τη βεβαίωση εγκλήματος, τη σύλληψη δραστών και την εξάρθρωση άλλης εγκληματικής οργάνωσης, εφόσον το δικαστικό συμβούλιο αποφανθεί ειδικώς περί αυτού.

6. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και κατά τη διενέργεια των αντίστοιχων ερευνών που προβλέπονται σε ειδικούς ποινικούς νόμους, των οποίων οι ρυθμίσεις εξακολουθούν να ισχύουν, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις του παρόντος.

Άρθρο 255. - Ειδικές ανακριτικές πράξεις επί εγκλημάτων διαφθοράς. 1. Ειδικά για τις αξιόποινες πράξεις των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237 και 237Α ΠΚ, εφόσον αυτές δεν τελούνται στο πλαίσιο εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης, η έρευνα μπορεί να συμπεριλάβει και τη διενέργεια: α) συγκαλυμμένης έρευνας, την οποία ενεργεί ανακριτικός υπάλληλος με παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα και αφού ενημερωθεί προηγουμένως εγγράφως ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου που εποπτεύει και συντονίζει το έργο των εισαγγελέων εγκλημάτων διαφθοράς. Η εν λόγω παραγγελία δίδεται, αν συντρέχουν σοβαρές ενδείξεις ότι τελείται ήδη ή πρόκειται να επαναληφθεί η τέλεση κάποιας από τις προαναφερόμενες αξιόποινες πράξεις, όπως προκύπτει από ενδείξεις για προηγούμενη συστηματική δράση του προσώπου κατά του οποίου διενεργείται η συγκεκριμένη έρευνα ή από την εύρεση αδικαιολόγητων περιουσιακών στοιχείων του κατά τον έλεγχο της περιουσιακής κατάστασής του, και η αποκάλυψη αυτής είναι με άλλον τρόπο αδύνατη ή ιδιαίτερος δυσχερής. Κατά τη συγκαλυμμένη έρευνα ο ανακριτικός υπάλληλος ή ο ιδιώτης που ενεργεί υπό τις οδηγίες του, εμφανίζεται ως ωφελούμενος ή ως μεσολαβητής ωφελουμένου προσώπου από την αξιόποινη πράξη της παρ. 1, την τέλεση της οποίας ο δράστης είχε προαποφασίσει. Η συγκαλυμμένη έρευνα ενεργείται για εύλογο κατά τις περιστάσεις χρονικό διάστημα, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες και μπορεί να παραταθεί για ακόμη ένα τρίμηνο. Ο ενεργών τη συγκαλυμμένη έρευνα μπορεί να φέρει συγκαλυμμένα στοιχεία ταυτότητας και φορολογικά ή άλλα στοιχεία και να συναλλάσσεται με αυτά για τις ανάγκες της έρευνας που διεξάγει. Οι λεπτομέρειες και η διαδικασία εκδόσεως των εν λόγω στοιχείων συγκαλυφής ορίζονται με κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη. Για τις ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος συντάσσεται αναλυτική έκθεση κατά τα άρθρα 148 έως 153. Αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν με ενέργειες του συγκαλυμμένα δρώντος, οι οποίες δεν μνημονεύονται αναλυτικά στην έκθεση, δεν λαμβάνονται υπόψη για την καταδίκη του κατηγορουμένου.

β) άρσης του απορρήτου, καταγραφής δραστηριότητας εκτός κατοικίας και συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως αυτές προβλέπονται στα στοιχεία γ', δ' και ε' της παρ. 1 του άρθρου 254. Στις περιπτώσεις αυτές εφαρμόζονται αναλόγως οι παρ. 2 και 3 του ίδιου άρθρου.

2. Κάθε στοιχείο ή γνώση που αποκτήθηκε κατά τη διενέργεια των προαναφερόμενων ανακριτικών πράξεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο για τους λόγους που όρισε το δικαστικό συμβούλιο.

Άρθρο 256. - Διατυπώσεις και τρόπος διεξαγωγής έρευνας σε κατοικία. Νυχτερινή έρευνα σε κατοικία. 1. Όποιος στις περιπτώσεις του άρθρου 253 και της παρ. 5 του παρόντος άρθρου ενεργεί την έρευνα σε κατοικία, προσλαμβάνει και άλλον ανακριτικό υπάλληλο, με τον οποίο συμπράττει, εκτός αν αυτός έχει προσληφθεί σύμφωνα με το άρθρο 150. Αν βρει την πόρτα κλειστή και ο ένοικος αρνείται να την ανοίξει, μπορεί να την παραβιάσει παρουσία του ανακριτικού υπαλλήλου με τον οποίο συμπράττει.

2. Αν την έρευνα την ενεργεί ανακριτικός υπάλληλος μη έχων την ιδιότητα δικαστικού λειτουργού, απαιτείται η παρουσία δικαστικού λειτουργού.

3. Αντίγραφο της έκθεσης για την έρευνα δίνεται ατελώς στον ένοικο της κατοικίας όπου έγινε αυτή, με προφορική αίτησή του.

4. Στις έρευνες των κατοικιών πρέπει να αποφεύγεται με επιμέλεια κάθε περιττή δημοσιότητα και κάθε ενόχληση των ενοίκων που δεν είναι απόλυτα αναγκαία. Πρέπει επίσης να καταβάλλεται μέριμνα για τη διαφύλαξη της υπόληψης και των ατομικών μυστικών που δεν έχουν σχέση με την πράξη της κατηγορίας, καθώς και να διεξάγεται η ενέργεια με κάθε ευπρέπεια και κοσμιότητα. Όποιος διεξάγει την έρευνα πρέπει να προσκαλεί τον ένοικο των διαμερισμάτων που θα ερευνηθούν να παρευρίσκεται κατά τη διεξαγωγή της. Σε περίπτωση απουσίας του, προσκαλείται να παρευρεθεί ένας γείτονας.

5. Η νυχτερινή έρευνα σε κατοικία επιτρέπεται στις παρακάτω περιπτώσεις και μόνο στον εισαγγελέα, στον ανακριτή, στους ειρηνοδίκους ή στους ππαισματοδίκους:

- αν πρόκειται να συλληφθεί πρόσωπο που διώκεται νόμιμα,
- αν κάποιος συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω να διαπράττει μέσα στην κατοικία κακούργημα ή πλημμέλημα,
- αν γίνεται συγκέντρωση σε κατοικία όπου παίζονται κατ' επάγγελμα τυχερά παιχνίδια ή η κατοικία χρησιμοποιείται ως τόπος κατ' επάγγελμα αλκοολασίας.

6. Η διάρκεια της νύχτας ορίζεται: από τις 8 το βράδυ έως τις 6 το πρωί για το διάστημα από την 1 Οκτωβρίου έως τις 31 Μαρτίου, και από τις 9 το βράδυ έως τις 5 το πρωί για το διάστημα από την 1 Απριλίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου.

Άρθρο 257. - Σωματικές έρευνες. 1. Στους κατηγορούμενους γίνεται σωματική έρευνα, όταν εκείνος που διεξάγει την ανάκριση κρίνει ότι εξαιτίας σπουδαίων λόγων είναι χρήσιμη για την εξακρίβωση της αλήθειας. Σε τρίτα πρόσωπα διενεργείται σωματική έρευνα, όταν υπάρχει σοβαρή και βάσιμη υπόνοια ότι θα βρεθούν ίχνη ή άλλα αντικείμενα που σχετίζονται με την κατηγορούμενη πράξη ή απόλυτη ανάγκη. Με τη διεξαγωγή της σωματικής έρευνας δεν θα πρέπει να προκαλείται βλάβη στην υγεία του προσώπου που υπόκειται σε αυτήν, ούτε να θίγεται, κατά το δυνατό, η αξιοπρέπειά του. Η διάταξη του άρθρου 199 εφαρμόζεται και στις σωματικές έρευνες.

2. Η σωματική έρευνα πρέπει να γίνεται ιδιαίτερως και χωριστά για κάθε πρόσωπο. Αν αναζητείται ορισμένο πράγμα ή έγγραφο, εκείνος που ενεργεί την έρευνα καλεί προηγουμένως τον κάτοχό του να το παραδώσει.

Άρθρο. - 258 Σύνταξη έκθεσης για την έρευνα. Μόλις τελειώσει μία έρευνα, συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 κ.ε. Τα πράγματα που βρέθηκαν και σχετίζονται με την ανακριτικό σκοπό της έρευνας, κατάσχονται και υποβάλλονται σε μεσεγγύηση με την τήρηση των άρθρων 259 και 264-266.

Άρθρο 259. - Μεσεγγύηση. Όποιος ενεργεί την ανάκριση μπορεί να προβαίνει οποτεδήποτε σε μεσεγγύηση πραγμάτων ή εγγράφων που σχετίζονται με το έγκλημα, ακόμη και όταν δεν κατασχέθηκαν, αλλά απλώς παραδόθηκαν σε αυτόν.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ

Άρθρο 260. - Κατάσχεση στις τράπεζες και σε άλλα ιδρύματα.

1. Με την επιφύλαξη αντίθετων διατάξεων ειδικών νόμων, όσοι αναφέρονται στο άρθρο 251 μπορούν αυτοπροσώπως να κατάσχουν τίτλους αξιών, στις τράπεζες ή σε άλλα ιδρύματα δημόσια ή ιδιωτικά, σε ποσότητες που είναι κατατεθειμένες σε τρεχούμενο λογαριασμό και κάθε άλλο κατατεθειμένο πράγμα ή έγγραφο και όταν αυτά περιέχονται σε τραπεζικές θυρίδες, έστω και αν δεν ανήκουν στον κατηγορούμενο ή δεν είναι γραμμένα στο όνομά του, αρκεί να σχετίζονται με το έγκλημα.

2. Τα πρόσωπα αυτά έχουν το δικαίωμα να εξετάσουν την αλληλογραφία και όλες τις πράξεις της τράπεζας ή του ιδρύματος για να βρουν τα πράγματα που πρέπει να κατασχεθούν ή για να βεβαιώσουν άλλες περιστάσεις χρήσιμες για την εξακρίβωση της αλήθειας. Σε περίπτωση άρνησης προβαίνουν σε έρευνα και κατάσχεση των χρήσιμων εγγράφων και πραγμάτων.

Άρθρο 261. - Δέσμευση περιουσιακών στοιχείων. 1. Κατά τη διάρκεια της κύριας ανάκρισης, ο ανακριτής μετά από σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί να διατάσσει τη δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών, του περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων, καθώς και άλλων περιουσιακών στοιχείων του κατηγορούμενου, κινητών και ακινήτων και όσων ακόμη έχουν άυλη μορφή, εφόσον, μετά από την διερεύνηση της περιουσιακής του κατάστασης κατά το άρθρο 248 παρ. 6, προκύψουν σοβαρές ενδείξεις ότι τα περιουσιακά αυτά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από τη διερευνώμενη αξιόποινη πράξη. Η δέσμευση μπορεί να αφορά περιουσιακά στοιχεία και τρίτου προσώπου στο οποίο, κατά τις

υπάρχουσες ενδείξεις, μεταβιβάστηκε περιουσία από το έγκλημα, με σκοπό την αποφυγή της δήμευσής της, ιδίως όταν η μεταβίβαση έγινε χωρίς ισότιμο και αξιόχρεο αντάλλαγμα. Η περι της δέσμευσης διάταξη εκδίδεται χωρίς προηγούμενη κλήση του κατηγορουμένου ή του τρίτου και δεν είναι απαραίτητο να αναφέρει συγκεκριμένο λογαριασμό, τίτλο ή χρηματοπιστωτικό προϊόν, θυρίδα, κινητό ή ακίνητο περιουσιακό στοιχείο. Η δέσμευση ισχύει από τη χρονική στιγμή της επίδοσης της διάταξης στην οικεία υπηρεσία, φυσικό ή νομικό πρόσωπο προς τα οποία απευθύνεται. Σε περίπτωση δέσμευσης ακινήτου, πλοίου ή αεροσκάφους, η δέσμευση επέχει θέση κατάσχεσης και επιδίδεται στον αρμόδιο υποθηκοφύλακα ή προϊστάμενο του κτηματολογικού γραφείου ή στον οικείο λιμενάρχη ή την υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας, οι οποίοι υποχρεούνται να προβούν την ίδια ημέρα σε σχετική σημείωση στα τηρούμενα από αυτούς βιβλία και ακολούθως να αρχειοθετήσουν το έγγραφο που τους επιδόθηκε.

2. Κατά την έκδοση της διάταξης του ανακριτή εξαιρούνται τα ποσά που είναι αναγκαία για την κάλυψη των αναγκών διαβίωσης του κατηγορουμένου ή του τρίτου και των οικογενειών τους, των εξόδων για τη νομική τους υποστήριξη και των εξόδων για τη διατήρηση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων.

Άρθρο 262. - Αποτέλεσμα της δέσμευσης – προσφυγή. 1. Από την επίδοση της διάταξης για τη δέσμευση κατά την παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου, είναι άκυρη κάθε διάθεση ή επιβάρυνση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων.

2. Η διάταξη του προηγούμενου άρθρου επιδίδεται εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών στον κατηγορούμενο ή τον τρίτο του οποίου δεσμεύθηκαν περιουσιακά στοιχεία, οι οποίοι μπορούν να προσφύγουν κατ' αυτής εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών στο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών ή εφετών, αν η ανάκριση διεξάγεται από εφέτη ανακριτή, ζητώντας την άρση ή τον περιορισμό της διάταξης σε περιουσιακά στοιχεία μικρότερης αξίας.

3. Η διάταξη του προηγούμενου άρθρου μπορεί να ανακληθεί ή να μεταρρυθμισθεί και η δέσμευση να αρθεί ή να περιορισθεί αυτεπαγγέλτως από τον ανακριτή ή και με αίτηση εκείνου κατά του οποίου στρέφεται, αν προκύψουν νέα στοιχεία ή συντρέξουν ιδιαίτερες περιστάσεις στο πρόσωπο του κατηγορουμένου ή του τρίτου ή των μελών των οικογενειών τους.

4. Η κατά το προηγούμενο άρθρο δέσμευση αίρεται αυτοδικαίως αν δεν εκδοθεί οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σε πρώτο βαθμό, εντός χρονικού διαστήματος πέντε ετών από την έκδοση της διάταξης.

Άρθρο 263. - Υποχρέωση για παράδοση εγγράφων. Οι δημόσιοι υπάλληλοι γενικά στους οποίους έχει ανατεθεί έστω και προσωρινά δημόσια υπηρεσία και τα άλλα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 212 οφείλουν, αν διαταχθούν από εκείνον που κάνει την ανάκριση, να παραδώσουν στη δικαστική αρχή τα έγγραφα και στο πρωτότυπό τους ακόμα, καθώς και κάθε άλλο αντικείμενο που βρίσκεται στην κατοχή τους λόγω των καθηκόντων τους, του λειτουργήματος ή του επαγγέλματός τους, εκτός αν δηλώσουν εγγράφως, έστω και ανατιολόγητα, ότι πρόκειται για διπλωματικό ή στρατιωτικό μυστικό που ανάγεται στην ασφάλεια του κράτους ή μυστικό που σχετίζεται με το λειτουργήμα ή το επάγγελμά τους.

Άρθρο 264. - Κατάσχεση των εγγράφων – Κατάσχεση εντύπων. 1. Αν εκείνος που εκτελεί την κατάσχεση νομίζει ότι η δήλωση που έγινε σύμφωνα με το άρθρο 263 δεν είναι αληθής και πρόκειται σύμφωνα με αυτήν για μυστικό του κράτους από τα αναφερόμενα στο άρθρο 263, σφραγίζει το έγγραφο ή το εξασφαλίζει με άλλον τρόπο χωρίς να μάθει το περιεχόμενό του και αναφέρεται στον εισαγγελέα εφετών που ειδοποιεί σχετικά τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο Υπουργός έχει δικαίωμα είτε να επιτρέψει την κατάσχεση είτε όχι, με την επιφύλαξη της ποινικής και κάθε άλλης ευθύνης, αν η δήλωση αποδειχθεί ψευδής.

2. Οποιαδήποτε έρευνα και κατάσχεση κάθε εγγράφου που

έχει κατατεθεί στο Υπουργείο Εξωτερικών επιτρέπεται μόνο με άδεια των Υπουργών Εξωτερικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι οποίοι την παρέχουν αν κατά την κρίση τους δεν βλάπτονται τα εθνικά συμφέροντα.

3. Αν ο κάτοχος δηλώσει ότι πρόκειται για μυστικό του λειτουργήματος ή του επαγγέλματος των προσώπων που αναφέρονται στο άρθρο 212 και εκείνος που κάνει την κατάσχεση νομίζει ότι η δήλωση δεν είναι αληθής, σφραγίζει το έγγραφο ή το εξασφαλίζει με άλλον τρόπο, χωρίς να μάθει το περιεχόμενό του και ζητεί από το διοικητικό συμβούλιο του οικείου συλλόγου, δικηγορικού, ιατρικού ή φαρμακευτικού, ή από τον οικείο μητροπολίτη να κρίνει αν το έγγραφο περιέχει επαγγελματικό απόρρητο ή εξομολόγηση. Σε περίπτωση που σε αυτό το ζήτημα θα δοθεί αρνητική απάντηση, το έγγραφο κατάσχετα, με την επιφύλαξη της ποινικής και κάθε άλλης ευθύνης, αν η δήλωση αποδειχθεί ψευδής.

4. Για την κατάσχεση εφημερίδων και άλλων εντύπων τηρούνται οι σχετικές διατάξεις του Συντάγματος και της νομοθεσίας για τον τύπο.

Άρθρο 265. - Κατάσχεση ψηφιακών δεδομένων. 1. Η κατάσχεση ψηφιακών δεδομένων μπορεί να επιβληθεί:

α) Σε ένα σύστημα υπολογιστή στο σύνολό του ή σε μέρος αυτού και στα δεδομένα υπολογιστή που είναι αποθηκευμένα σε αυτόν, στα οποία έχει φυσική πρόσβαση εκείνος που διενεργεί την ανάκριση,

β) σε ένα μέσο αποθήκευσης δεδομένων υπολογιστή στο οποίο υπάρχουν αποθηκευμένα δεδομένα υπολογιστή και έχει φυσική πρόσβαση εκείνος που διενεργεί την ανάκριση,

γ) σε ένα απομακρυσμένο σύστημα υπολογιστή στο σύνολό του ή σε μέρος αυτού και στα δεδομένα υπολογιστή που είναι αποθηκευμένα σε αυτόν ή σε ένα απομακρυσμένο μέσο αποθήκευσης δεδομένων υπολογιστή και στα δεδομένα υπολογιστή που είναι αποθηκευμένα σε αυτό, τα οποία είναι διασυνδεδεμένα στο σύστημα υπολογιστή στο οποίο έχει φυσική πρόσβαση εκείνος που διενεργεί την ανάκριση. Στην τελευταία περίπτωση, τα ψηφιακά δεδομένα που είναι αποθηκευμένα και προσβάσιμα μέσω συστήματος και υπηρεσιών νεφούπολογιστικής (cloud services) δεν θεωρούνται αποθηκευμένα σε απομακρυσμένο σύστημα υπολογιστή ή σε απομακρυσμένο μέσο αποθήκευσης δεδομένων υπολογιστή τα οποία είναι διασυνδεδεμένα στο σύστημα υπολογιστή στο οποίο έχουν φυσική πρόσβαση οι αρχές.

2. Η κατά τα ανωτέρω κατάσχεση πραγματοποιείται αποκλειστικά με τη χρήση κατάλληλου εξοπλισμού που επιτρέπει σε εκείνον που τη διεξάγει:

α) Την αφαίρεση και την κατάσχεση του υλικού φορέα των υπό στοιχείων α-γ της παρ. 1, στο οποίο βρίσκονται αποθηκευμένα τα δεδομένα και/ή

β) την αντιγραφή και την αφαίρεση των αποθηκευμένων ψηφιακών δεδομένων των υπό στοιχείων α-γ της παρ. 1 σε μέσο αποθήκευσης δεδομένων και

γ) την αναπαραγωγή και την επαλήθευση της αυθεντικότητας και της ακεραιότητας των κατασχεθέντων δεδομένων.

3. Η κατάσχεση που διενεργείται κατά τις παρ. 1 και 2, βεβαιώνεται με ειδική έκθεση, η οποία αναφέρει ειδικώς τις ενέργειες της παρ. 2 που πραγματοποιεί εκείνος που διεξάγει την ανάκριση.

4. Τα ψηφιακά δεδομένα που κατάσχεονται διατηρούνται αποθηκευμένα καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας σε ένα και μόνο υλικό μέσο αποθήκευσης που περιέχεται στη δικογραφία. Ασφαλές αντίγραφο αυτού ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα ανάκτησης των δεδομένων που έχουν κατασχεθεί, σε περίπτωση απώλειας ή καταστροφής, σχηματίζεται κατά την κατάσχεσή τους και διατηρείται στο γραφείο πειστηρίων του πρωτοδικείου στο οποίο υποβάλλεται η δικογραφία και το οποίο παρέχει τις κατάλληλες εγγυήσεις φυσικής ασφάλειας και πρόσβασης σε εκείνους μόνο που ασκούν καθήκοντα στην υπόθεση. Η παρούσα ισχύει αναλόγως και στα ψηφιακά δεδομένα που αφορούν στα δεδομένα επικοινωνίας που περιλαμβάνονται στη δικογραφία.

5. Η πρόσβαση και η δυνατότητα αναπαραγωγής των ψηφια-

κών δεδομένων που κατάσχεονται επιτρέπεται μόνο σε όσους ασκούν δικαστικά, εισαγγελικά και ανακριτικά καθήκοντα στην υπόθεση ή τους γραμματείς. Προς το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται τα κατάλληλα τεχνικά μέσα. Τέτοια μέσα είναι η κρυπτογράφηση και η χρήση κωδικών ασφαλείας για την πρόσβαση και αναπαραγωγή των κατασχεμένων ψηφιακών δεδομένων από το υλικό μέσο αποθήκευσης στο οποίο βρίσκονται αποθηκευμένα. Η παρούσα ισχύει αναλόγως και στα ψηφιακά δεδομένα που αφορούν στα δεδομένα επικοινωνίας που περιλαμβάνονται στη δικογραφία.

6. Απαγορεύεται η δημιουργία και η διατήρηση αντιγράφων των ψηφιακών δεδομένων για οποιονδήποτε άλλον λόγο εκτός αν ο αρμόδιος εισαγγελέας ή ανακριτής ή συμβούλιο ή το δικαστήριο κρίνουν ότι τα κατασχεμένα ψηφιακά δεδομένα είναι αναγκαία να περιληφθούν σε άλλη δικογραφία. Η παρούσα ισχύει αναλόγως και στα ψηφιακά δεδομένα που αφορούν στα δεδομένα επικοινωνίας που περιλαμβάνονται στη δικογραφία.

Άρθρο 266. - Κατάσχεση μετά το τέλος της ανάκρισης. 1. Αν κατά την πορεία της ανάκρισης δεν έγινε δυνατή ή δεν θεωρήθηκε αναγκαία η κατάσχεση πραγμάτων ή εγγράφων σχετικών με το έγκλημα, η κατάσχεση μπορεί να διαταχθεί από το δικαστήριο σε κάθε στάδιο της δίκης και αυτεπαγγέλτως, οπότε ενεργείται από τον εντελλόμενο γι' αυτήν ανακριτικό υπάλληλο μόλις γίνει δυνατή η διενέργειά της.

2. Σε περίπτωση αμετάκλητης καταδίκης, η κατάσχεση, οποτεδήποτε θεωρηθεί ότι μπορεί να γίνει και ανεξάρτητα αν η ποινή εκτίθηκε ή αποσβέστηκε με άλλον τρόπο, διατάσσεται από τον εισαγγελέα και αυτεπαγγέλτως. Για την τύχη των πραγμάτων ή των εγγράφων που κατασχέθηκαν αποφασίζει το δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 372.

Άρθρο 267. - Αντίγραφα των εγγράφων που κατασχέθηκαν και δικαστική παρακατάθεσή τους. 1. Εκείνος που έκανε την κατάσχεση μπορεί να επιτρέψει να χορηγούνται ατελώς αντίγραφα σε αυτούς που κατείχαν τα έγγραφα πριν από την κατάσχεση. Μπορεί επίσης να κρατήσει και ο ίδιος αντίγραφο από τα έγγραφα που είχαν παραδοθεί, επιστρέφοντας τα πρωτότυπα.

2. Οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι δικηγόροι μπορούν να εκδίδουν αντίγραφα, αποσπάσματα και πιστοποιητικά από τα έγγραφα που τους αποδόθηκαν, σε πρωτότυπο ή σε αντίγραφο, από τον ανακριτή ή τον ανακριτικό υπάλληλο. Αν όμως έγινε κατάσχεση, πρέπει να μνημονεύουν την διενέργειά της.

3. Σε κάθε περίπτωση το πρόσωπο ή το ίδρυμα ή το γραφείο, όπου έγινε η κατάσχεση, έχει δικαίωμα να λάβει ατελώς πιστοποιητικό σχετικά με αυτήν.

4. Αν το έγγραφο που πρέπει να κατασχεθεί αποτελεί μέρος τόμου ή βιβλίου, από το οποίο δεν μπορεί να αποσπαστεί, και εκείνος που διενεργεί την ανάκριση νομίζει ότι δεν είναι αρκετό να πάρει αντίγραφο, ολόκληρος ο τόμος ή το βιβλίο παραδίδεται για φύλαξη στον γραμματέα του δικαστηρίου. Αυτός με άδεια του ανακριτή ή του εισαγγελέα εκδίδει για τους ενδιαφερομένους, ύστερα από αίτησή τους, αντίγραφα, αποσπάσματα ή πιστοποιητικά μερών του τόμου ή του βιβλίου, μνημονεύοντας την μερική κατάσχεση. Στον πριν από την κατάσχεση κάτοχο παρέχονται ατελώς τέτοιου είδους αντίγραφα, αποσπάσματα ή πιστοποιητικά.

5. Σε αυτή την περίπτωση δίνεται στον κάτοχο ατελώς αντίγραφο της έκθεσης για την κατάσχεση.

Άρθρο 268. - Φύλαξη των πραγμάτων που κατασχέθηκαν Σφράγιση. 1. Τα πράγματα που κατασχέθηκαν παραδίδονται για φύλαξη στον γραμματέα του δικαστηρίου, εκτός αν δεν είναι δυνατή η φύλαξη από αυτόν, οπότε όποιος ενεργεί την ανάκριση διατάσσει να φυλαχθούν αλλού και διορίζει φύλακα ικανό και φερέγγυο. Χρήματα ή άλλα τιμαλφή κατατίθενται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων σύμφωνα με τις διατάξεις που διέπουν τη λειτουργία του.

2. Στην έκθεση για την παράδοση μνημονεύεται η υποχρέωση του φύλακα να διαφυλάξει τα πράγματα και να τα παραδώσει οποτεδήποτε τον ζητήσει η δικαστική αρχή. Ο ανακριτικός υπάλ-

ηλος μπορεί να επιβάλει στον φύλακα και την καταβολή εγγύησης, που παραδίδεται στο γραμματέα του πρωτοδικείου ή του ειρηνοδίκου της κατοικίας.

3. Τα κατά την παρ. 1 πράγματα, εφόσον παρήλθε πενταετία από την κατάσχεσή τους χωρίς να εκδοθεί αμετάκλητη δικαστική απόφαση για την τύχη τους, καταστρέφονται, αν είναι άχρηστα, άνευ αξίας ή ευτελούς αξίας. Η καταστροφή αποφασίζεται, αφού διαπιστωθεί ότι δεν έχουν αποδεικτική αξία και ενεργείται από επιτροπή που αποτελείται: α) από έναν εισαγγελέα ή αντεισαγγελέα πρωτοδικών, που ορίζεται με τον αναπληρωτή του από τον εισαγγελέα που διευθύνει την οικεία εισαγγελία και β) από έναν υπάλληλο της γραμματείας του πρωτοδικείου και έναν της εισαγγελίας, που ορίζονται με τους αναπληρωτές τους από τον πρόεδρο και τον εισαγγελέα πρωτοδικών, αντίστοιχα. Ρυπαρά ή επιβλαβή για τη δημόσια υγεία πράγματα καταστρέφονται και αν δεν έχει παρέλθει πενταετία από την κατάσχεσή τους. Όπλα και πυρομαχικά παραδίδονται στην αρμόδια στρατιωτική υπηρεσία μετά από έγγραφη πρόσκληση του εισαγγελέα. Για την παράδοση συντάσσεται σχετικό πρωτόκολλο.

4. Αν υπάρχει ανάγκη, όποιος ενεργεί την κατάσχεση ασφαλίζει τα πράγματα ή τα έγγραφα που κατασχέθηκαν είτε θέτοντας την σφραγίδα της υπηρεσίας είτε με άλλον τρόπο. Επίσης σε όσους έχουν συμφέρον επιτρέπεται να θέσουν και την δική τους σφραγίδα, αν παρίστανται και το ζητήσουν. Η αποσφράγιση γίνεται μπροστά τους, αν αυτό είναι δυνατό, αφού προηγουμένως βεβαιωθεί ότι δεν έχουν παραβιαστεί οι σφραγίδες.

Άρθρο 269. - Αντίγραφα και φωτογραφίες των πραγμάτων που κατασχέθηκαν. Άρση της κατάσχεσης. 1. Εκείνος που ενεργεί την ανάκριση εφοδιάζεται, αν είναι δυνατό, με αντίγραφα των εγγράφων που κατασχέθηκαν και με φωτογραφίες ή άλλες αναπαραστάσεις των πραγμάτων που κατασχέθηκαν και μπορούν να αλλοιωθούν ή είναι δύσκολο να φυλαχθούν.

2. Για τα πράγματα που μπορούν να φθαρούν διατάσσεται από εκείνον που ενεργεί την ανάκριση η πώληση κατά πρότιμη με δημόσιο πλειστηριασμό, ή η καταστροφή, αν ο νόμος απαγορεύει την κατοχή τους ή έχουν καταστεί επικίνδυνα για την δημόσια υγεία.

3. Σε κάθε περίπτωση το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να αρθεί η κατάσχεση, αν δεν είναι πιθανόν ότι από αυτό τον λόγο θα δημιουργηθούν δυσχέρειες στην εξακρίβωση της αλήθειας. Στις περιπτώσεις των άρθρων 43 παρ. 3 και 4 και 51 παρ. 2 και 3 την άρση κατάσχεσης διατάσσει ο εισαγγελέας. Το ενδεχόμενο της δήμευσης των πραγμάτων που κατασχέθηκαν δεν εμποδίζει την αλλαγή του προσώπου του φύλακα ούτε την άρση της κατάσχεσης από το δικαστικό συμβούλιο.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Άρθρο 270. - Αναγκαίος όρος για να περατωθεί η ανάκριση.

1. Η κύρια ανάκριση δεν μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη, αν δεν απολογηθεί ο κατηγορούμενος. Μπορεί όμως να θεωρηθεί τελειωμένη, χωρίς κλήτευση και απολογία του κατηγορουμένου, αν μετά την διενέργεια ανακριτικών πράξεων δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις εναντίον του ή συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των άρθρων 301 παρ. 4 εδ. α' και 303 παρ. 5 εδ. α'.

2. Αν ο κατηγορούμενος κλήθηκε σε απολογία, από απείθεια όμως δεν παρουσιάζεται και ο ανακριτής κρίνει ότι υπάρχουν ενδείξεις εναντίον του, τότε η ανάκριση μπορεί να θεωρηθεί τελειωμένη με την έκδοση εντάλματος βίαιης προσαγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 272 και αν οι ενδείξεις είναι σοβαρές με την έκδοση εντάλματος σύλληψης σύμφωνα με το άρθρο 276.

Άρθρο 271. - Κλήση κατηγορουμένου. 1. Στον κατηγορούμενο επιδίδεται κλήση για να εμφανισθεί στον ανακριτή, εκτός από την περίπτωση του άρθρου 276.

2. Η κλήση γίνεται εγγράφως και πρέπει να αναφέρει την αξιόποινη πράξη για την οποία διεξάγεται ανάκριση, να έχει την επίσημη σφραγίδα και να έχει υπογραφεί από τον ανακριτή και τον

γραμματέα. Η επίδοσή της γίνεται στον κλητευόμενο είκοσι τέσσερις τουλάχιστον ώρες πριν από την ημέρα που ορίζεται για την εμφάνισή του.

Άρθρο 272. - Ένταλμα βίαιης προσαγωγής. Αν ο κατηγορούμενος που κλήθηκε δεν εμφανίστηκε, μπορεί να εκδοθεί εναντίον του ένταλμα βίαιης προσαγωγής, αν δεν συντρέχει περίπτωση να εκδοθεί ένταλμα σύλληψης σύμφωνα με το άρθρο 276. Το ένταλμα βίαιης προσαγωγής εκτελείται σύμφωνα με το άρθρο 277.

Άρθρο 273. - Εξέταση κατηγορουμένου. 1. α) Όταν ο κατηγορούμενος εμφανιστεί ενώπιον του ανακριτή ή του εισαγγελέα ή του ειρηνοδίκη ή των ανακριτικών υπαλλήλων του άρθρου 31, αυτοί είναι υποχρεωμένοι να εξακριβώσουν τα στοιχεία της ταυτότητάς του από το δελτίο της αστυνομικής του ταυτότητας ή από το διαβατήριό του, προσκαλώντας τον ταυτόχρονα να δηλώσει την τωρινή διεύθυνση της κατοικίας του ή της διαμονής του (πόλη, χωριό, συνοικία, οδό, αριθμό). Τα στοιχεία αυτά καταχωρίζονται στην έκθεση της απολογίας. β) Αν ο κατηγορούμενος ισχυρίζεται ότι δεν έχει δελτίο ταυτότητας ή διαβατήριο και δεν αμφισβητεί την ταυτότητα που του αποδίδεται, όποιος ενεργεί την εξέταση καταχωρίζει στην έκθεση της απολογίας το γεγονός αυτό, καθώς και τα κατά τη δήλωση του κατηγορουμένου στοιχεία της ταυτότητάς του, αποστέλλοντας αμέσως απόπασμα του μέρους αυτού της έκθεσης στον εισαγγελέα που άσκησε την ποινική δίωξη. Ο εισαγγελέας ελέγχει την ακρίβεια των στοιχείων της ταυτότητας που δηλώθηκαν. γ) Εκείνος που ενεργεί την ανάκριση υπενθυμίζει στον κατηγορούμενο ή στον ύποπτο την υποχρέωσή του, να δηλώσει κάθε μεταβολή της διεύθυνσης κατοικίας ή διαμονής του σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 156 και τις συνέπειες σε περίπτωση παράλειψης, μνημονεύοντας ρητά το γεγονός αυτό στην έκθεση της απολογίας. δ) Στην έκθεση απολογίας αναγράφεται υποχρεωτικά ο αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) και η αρμόδια ΔΟΥ του κατηγορουμένου. Αν αυτός δεν έχει ΑΦΜ, αναγράφονται υποχρεωτικά το επώνυμο και το όνομα του πατέρα του, το πατρικό επώνυμο και το όνομα της μητέρας του, η ημερομηνία και ο τόπος γέννησης στην Ελλάδα ή η χώρα γέννησης στο εξωτερικό.

2. Αφού εξακριβωθεί η ταυτότητα του κατηγορουμένου και του εξηγηθούν τα δικαιώματά του, εκείνος που ενεργεί την εξέτασή του εκθέτει με πληρότητα και σαφήνεια την πράξη για την οποία κατηγορείται και τον προσκαλεί να απολογηθεί και να υποδείξει τα μέσα της υπεράσπισής του. Ο κατηγορούμενος έχει δικαίωμα να αρνηθεί να απαντήσει. Επίσης έχει δικαίωμα να παραδώσει την απολογία του γραπτή. Σε αυτήν την περίπτωση όποιος ενεργεί την ανάκριση απευθύνει στον κατηγορούμενο τις απαραίτητες ερωτήσεις για να αποσαφηνιστεί το περιεχόμενο της έγγραφης απολογίας. Οι ερωτήσεις πρέπει να αναγράφονται ρητά στην έκθεση.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 223 παρ. 2, 3 και 5 και 225 εφαρμόζονται και για την εξέταση κατηγορουμένων.

Άρθρο 274. - Έρευνα των μέσων της υπεράσπισης. Ο κατηγορούμενος πρέπει να καλείται να εκθέτει πλήρως τους λόγους που συμβάλλουν στην υπεράσπισή του. Όποιος ενεργεί την εξέταση πρέπει να ερευνά με επιμέλεια κάθε περιστατικό που επικαλέστηκε υπέρ αυτού ο κατηγορούμενος, αν αυτό είναι χρήσιμο για να εξακριβωθεί η αλήθεια. Ο ανακρινών έχει την υποχρέωση με διάταξή του να αιτιολογεί την απόρριψη των αποδεικτικών αιτημάτων του άρθρου 102.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΥΛΛΗΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ

Άρθρο 275. - Στα αυτόφωρα εγκλήματα. 1. Προκειμένου για αυτόφωρα κακούργηματα και πλημμελήματα οι ανακριτικοί υπάλληλοι του άρθρου 31, καθώς και κάθε αστυνομικό όργανο, έχουν υποχρέωση, ενώ οποιοσδήποτε πολίτης το δικαίωμα, να συλλάβουν το δράστη, τηρώντας τις διατάξεις του Συντάγματος και του άρθρου 279 του κώδικα για την άμεση προσαγωγή του στον εισαγγελέα.

2. Στα εγκλήματα που διώκονται με έγκληση δεν επιτρέπεται η σύλληψη, εκτός αν προηγουμένως υποβληθεί η έγκληση, έστω και προφορικά, σε εκείνον που έχει δικαίωμα να συλλάβει το δράστη.

3. Στα αυτόφωρα κακουργήματα και πλημμελήματα ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών έχει το δικαίωμα να εκδίδει εναντίον του δράστη που διώκεται ένταλμα σύλληψής του, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 276 και 277. Το ένταλμα αυτό μπορεί ο εισαγγελέας να το ανακαλεί ή να το καταργεί.

Άρθρο 276. - Σύλληψη με ένταλμα. 1. Εκτός από την περίπτωση του άρθρου 275, κανείς δεν συλλαμβάνεται χωρίς ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένο ένταλμα του ανακριτή ή βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου, που πρέπει να επιδίδονται κατά τη στιγμή της σύλληψης.

2. Ο ανακριτής εκδίδει το ένταλμα σύλληψης αφού προηγουμένως διατυπώσει την γνώμη του ο εισαγγελέας, και μόνο στις περιπτώσεις όπου επιτρέπεται προσωρινή κράτηση κατά τα άρθρα 286 και 287. Στις περιπτώσεις αυτές μπορεί να διαταχθεί η σύλληψη και η προσωρινή κράτηση και από το δικαστικό συμβούλιο. Το κατά την παράγραφο αυτή ένταλμα σύλληψης εκδίδεται μόνο όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις επί τη βάσει συγκεκριμένων περιστατικών, που πρέπει να μνημονεύονται στο σώμα του εντάλματος, ότι ο κατηγορούμενος έχει σχεδιάσει την φυγή του ή την τέλεση άλλων σοβαρών εγκλημάτων.

3. Το ένταλμα σύλληψης περιέχει το όνομα, το επώνυμο, την κατοικία και την ακριβέστερη δυνατή περιγραφή του προσώπου που συλλαμβάνεται, σημείωση για το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται και μνεία του άρθρου που το προβλέπει. Έχει επίσης την επίσημη σφραγίδα και την υπογραφή του ανακριτή και του γραμματέα.

4. Το ένταλμα σύλληψης μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε μετά από προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, αν εκλείψουν οι λόγοι που επέβαλαν την έκδοσή του.

Άρθρο 277. - Εκτέλεση του εντάλματος σύλληψης. 1. Το ένταλμα σύλληψης που εκδίδεται με το νόμιμο τύπο είναι εκτελεστό σε όλη την επικράτεια. Η εκτέλεσή του γίνεται με τη φροντίδα του εισαγγελέα από τις αρχές στις οποίες έχει ανατεθεί η εκτέλεση ενταλμάτων.

2. Αν ο κατηγορούμενος βρίσκεται σε άλλη δικαστική περιφέρεια, ο εισαγγελέας μπορεί να αποστείλει το ένταλμα σύλληψης απευθείας στην επιτοπία αρχή στην οποία έχει ανατεθεί η εκτέλεση ενταλμάτων.

3. Όλες οι πολιτικές και οι στρατιωτικές αρχές, μόλις τους επιδειχθεί το ένταλμα, οφείλουν να βοηθήσουν για τη σύλληψη χωρίς αναβολή και μέσα στα όρια της αρμοδιότητάς τους.

4. Η εκτέλεση του εντάλματος σύλληψης που αφορά στρατιωτικό γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του στρατιωτικού ποινικού κώδικα.

Άρθρο 278. - Πώς γίνεται η σύλληψη. 1. Σύλληψη δεν μπορεί να γίνει: α) όσο διαρκεί η ιερουργία, σε οίκημα που προορίζεται για τη θεία λατρεία β) τη νύχτα σε ιδιωτική κατοικία, εκτός αν αυτός που διαμένει εκεί το ζητήσει ρητά ή αν τηρηθούν οι διατυπώσεις του άρθρου 256. Αν δεν τηρηθεί η διάταξη αυτή, επιβάλλεται πειθαρχική ποινή στα όργανα που εκτελούν την σύλληψη.

2. Τα αρμόδια για τη σύλληψη όργανα οφείλουν να συμπεριφέρονται με κάθε δυνατή ευγένεια σε αυτόν που συλλαμβάνουν και να σέβονται την τιμή του. Γι' αυτό δεν πρέπει να μεταχειρίζονται βία παρά μόνο αν υπάρχει ανάγκη και δεν επιτρέπεται να τον δεσμεύουν παρά μόνο όταν ο συλλαμβανόμενος αντιστέκεται ή είναι ύποπτος φυγής.

Άρθρο 279. - Προσαγωγή του κατηγορουμένου. 1. Ο συλλαμβανόμενος επ' αυτοφώρω ή με ένταλμα οδηγείται χωρίς αναβολή στον αρμόδιο εισαγγελέα, το αργότερο μέσα σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες από τη σύλληψή του και, αν η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του, στον απολύτως αναγκαίο χρόνο για την μεταφορά του. Αν πρόκειται για κακούργημα ή αν η σύλληψη έγινε με ένταλμα του ανακριτή, ο εισαγγελέας παραπέμπει στον ανακριτή

εκείνον που έχει συλληφθεί και αν πρόκειται για πλημμέλημα, ενεργεί σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 43, 51, 246 παρ. 2β και 417 κ.ε. Ειδικά σε περίπτωση σύλληψης επ' αυτοφώρω για πλημμέλημα, ο ανακριτικός υπάλληλος εντός δώδεκα (12) ωρών ειδοποιεί με το ταχύτερο μέσο τον εισαγγελέα, ο οποίος μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εγκλήματος και την προσωπικότητα του δράστη, να δώσει εντολή να αφεθεί αυτός ελεύθερος και να μην εφαρμοσθεί η προβλεπόμενη για τα αυτόφωρα εγκλήματα διαδικασία του άρθρου 418 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2. Στην περίπτωση αυτή ο ανακριτικός υπάλληλος υποβάλλει στον εισαγγελέα, χωρίς χρονοτριβή, όλες τις εκθέσεις που συντάχθηκαν για τη συγκεκριμένη υπόθεση.

2. Αν ο συλλαμβανόμενος αμφισβητεί την ταυτότητα που του αποδίδεται ή ισχυρίζεται ότι έπαυσε να ισχύει το ένταλμα σύλληψης ή το βούλευμα, οδηγείται σε έναν από τους ανακριτικούς υπαλλήλους του τόπου της σύλληψης που αναφέρονται στο άρθρο 31. Ο ανακριτικός υπάλληλος εξετάζει τα στοιχεία της ταυτότητας και ζητεί πληροφορίες με το ταχύτερο μέσο για την ισχύ του εντάλματος ή του βουλεύματος. Αν η ταυτότητα δεν αποδείχθηκε ή έχει παύσει να ισχύει το ένταλμα σύλληψης ή το βούλευμα, ή δεν εκδόθηκε το ένταλμα σύμφωνα με τον τύπο που απαιτείται, εκείνος που έχει συλληφθεί απολύεται αμέσως. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ο ανακριτικός υπάλληλος τον στέλνει μαζί με την έκθεση που έχει συντάξει στην αρχή που ζήτησε τη σύλληψή του, η οποία μπορεί επίσης να εξετάσει και αυτή την ταυτότητά του.

Άρθρο 280. - Κατάσχεση πειστηρίων. Όλα τα έγγραφα και τα άλλα αντικείμενα που βρέθηκαν σε αυτόν που έχει συλληφθεί και έχουν σχέση με το έγκλημα κατάσχονται και παραδίδονται με αυτόν και την σχετική έκθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα ή ανακριτή.

Άρθρο 281. - Κράτηση του προσώπου που συλλαμβάνεται. Όποιος έχει συλληφθεί κρατείται στις φυλακές για υποδίκους ή στο αστυνομικό κρατητήριο ή, κατά τις περιστάσεις, στο σπίτι του υπό φρούρηση, στην περίπτωση όμως αυτή με δικά του έξοδα, ωστόσο εκδοθεί το ένταλμα προσωρινής κράτησης ή απολυθεί.

Άρθρο 282. - Σκοπός και γενικές προϋποθέσεις επιβολής προσωρινής κράτησης, κατ' οίκον περιορισμού και περιοριστικών όρων. 1. Όσο διαρκεί η προδικασία, αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ενόχης του κατηγορουμένου, είναι δυνατό να διαταχθούν περιοριστικοί όροι ή κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση ή να επιβληθεί προσωρινή κράτηση, υπό τις προϋποθέσεις των επόμενων άρθρων.

2. Ο σκοπός των περιοριστικών όρων, του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση και της προσωρινής κράτησης είναι να αποτραπεί ο κίνδυνος τέλεσης νέων εγκλημάτων και να εξασφαλιστεί ότι εκείνος στον οποίο επιβλήθηκαν θα παραστεί οποτεδήποτε στην ανάκριση ή στο δικαστήριο και θα υποβληθεί στην εκτέλεση της απόφασης.

3. Οι περιοριστικοί όροι επιβάλλονται εφόσον είναι απολύτως αναγκαίοι για την εκπλήρωση των σκοπών της παρ. 2 και αν αυτοί δεν επαρκούν επιβάλλεται κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση και αν και αυτό το μέτρο κρίνεται ανεπαρκές τότε μόνο εκδίδεται ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένο ένταλμα προσωρινής κράτησης.

Άρθρο 283. - Οι περιοριστικοί όροι. 1. Περιοριστικοί όροι είναι ιδίως η παροχή εγγύησης, η υποχρέωση του κατηγορουμένου να εμφανίζεται κατά διαστήματα στον ανακριτή ή σε άλλη αρχή στην Ελλάδα ή σε ελληνική προξενική αρχή στο εξωτερικό, η απαγόρευση να μεταβαίνει ή να διαμένει σε ορισμένο τόπο ή στο εξωτερικό και η απαγόρευση να συναναστρέφεται ή να συναντάται με ορισμένα πρόσωπα. Σε περίπτωση επιβολής του περιοριστικού όρου της εμφάνισης σε ελληνική προξενική αρχή, η τελευταία υποχρεούται να εκτελεί τις σχετικές παραγγελίες των δικαστικών αρχών. Για τους ανηλικούς ως περιοριστικοί όροι

είναι δυνατόν να διατάσσονται και ένα ή περισσότερα από τα αναμορφωτικά μέτρα που προβλέπονται στις περιπτώσεις α' έως ια' της παρ. 1 του άρθρου 122 ΠΚ. Σε περίπτωση παραβίασης των όρων αυτών είναι δυνατή η αντικατάστασή τους με το μέτρο της περ. ιβ' της παρ. 1 του άρθρου 122 ΠΚ. Για τους κατηγορούμενους που εμφανίζουν ψυχική ή διανοητική διαταραχή ως περιοριστικός όρος είναι δυνατόν να διατάσσεται ένα από τα μέτρα της παρ. 3 του άρθρου 69Α ΠΚ.

2. Περιοριστικοί όροι μπορεί να επιβληθούν αν προκύπτουν σοβαρές ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου για κακούργημα ή πλημμέλημα που τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών.

Άρθρο 284. - Ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση. 1. Ως κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση νοείται η επιβολή στον κατηγορούμενο της υποχρέωσης να μην εξέρχεται από συγκεκριμένο και ειδικά ορισμένο στην διάταξη του ανακριτή κτίριο ή σύμπλεγμα κτιρίων, που αποδεδειγμένα συνιστά τον τόπο διαμονής ή κατοικίας του. Η διάταξη που επιβάλλει τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση μπορεί να ορίζει την ευρύτερη περιοχή γύρω από τον τόπο διαμονής ή κατοικίας του κατηγορουμένου, στην οποία θα μπορεί αυτός να κινείται για την κάλυψη βασικών βιοτικών αναγκών του. Για τον σκοπό αυτόν ο κατηγορούμενος επιτηρείται με τη χρήση πρόσφορων ηλεκτρονικών μέσων. Ο κατηγορούμενος υποχρεούται να μην επεμβαίνει ή επιδρά καθ' οιονδήποτε τρόπο στα ηλεκτρονικά μέσα και στα συναφή με την επιτήρηση δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Αρμόδια υπηρεσία παρακολουθεί και καταγράφει μέσω συστήματος γεωεντοπισμού, μόνο την γεωγραφική θέση του κατηγορουμένου και τηρεί σχετικό αρχείο.

2. Κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση επιβάλλεται μόνον εφόσον προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής του κατηγορουμένου για κακούργημα και κρίνεται αιτιολογημένα ότι οι άλλοι περιοριστικοί όροι δεν επαρκούν για την επίτευξη των σκοπών της παρ. 2 του άρθρου 282, υπό την προϋπόθεση ότι ο κατηγορούμενος έχει γνωστή διαμονή στη χώρα και:

α) έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει τη φυγή του ή κατά το παρελθόν υπήρξε φυγόποινος ή φυγόδικος ή κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατούμενου ή για παραβίαση περιορισμών διαμονής και από την συνδρομή ενός εκ των παραπάνω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής του, ή

β) κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος είναι πολύ πιθανό, όπως προκύπτει από προηγούμενη αμετάκλητη καταδίκη του για ομοειδή αξιόποινη πράξη, να διαπράξει και άλλα εγκλήματα.

3. Αν η αποδιδόμενη στον κατηγορούμενο πράξη απειλείται στον νόμο με ισόβια κάθειρξη ή πρόσκαιρη κάθειρξη με ανώτατο όριο τα δεκαπέντε έτη ή αν το έγκλημα τελέσθηκε κατ' εξακολούθηση ή υπάρχει μεγάλος αριθμός παθόντων από αυτό, μπορεί να διαταχθεί ο κατ' οίκον περιορισμός του με ηλεκτρονική επιτήρηση και όταν, με βάση τα συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης και την εν γένει προσωπικότητα του κατηγορουμένου, κρίνεται αιτιολογημένα, ότι το μέτρο αυτό παρέχει βάσιμα την προσδοκία ότι ο τελευταίος δεν θα διαπράξει άλλα εγκλήματα.

4. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να επιβληθεί κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση του κατηγορουμένου και για το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, αν προκύπτει σκοπός φυγής του με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στην παρ. 2 και πληρούνται οι λοιπές προϋποθέσεις της παρ. 2. Στην περίπτωση αυτή, το ανώτατο όριο διάρκειας του περιοριστικού όρου είναι έξι μήνες.

5. Μόνο η κατά νόμο βαρύτητα της πράξης δεν αρκεί για την επιβολή του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση. Κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση δεν διατάσσεται χωρίς να προηγηθεί σχετικό αίτημα του κατηγορουμένου. Μόνο το γεγονός της μη υποβολής τέτοιου αιτήματος από τον τελευταίο δεν τον καθιστά δίχως άλλο ύποπτο φυγής ή διάπραξης νέων εγκλημάτων και αυτό δεν αρκεί για την επιβολή της προσωρινής κράτησης.

6. Αν ο κατηγορούμενος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώ-

σεις που του επιβλήθηκαν σχετικά με τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση, είναι δυνατή η αντικατάστασή του με προσωρινή κράτηση κατά το άρθρο 296. Σε περίπτωση όμως τέλεσης από τον κατηγορούμενο του εγκλήματος του άρθρου 173Α ΠΚ, ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση αντικαθίσταται με προσωρινή κράτηση.

7. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και για ανήλικο κατηγορούμενο που έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του, εφόσον κατηγορείται για πράξη από τις αναφερόμενες στο άρθρο 127 ΠΚ. Στην περίπτωση αυτή ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι μήνες και μπορεί να παρατείνεται μόνο για τρεις μήνες από το δικαστήριο, στην περίπτωση του δευτέρου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 294. Το αίτημα για κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση υποβάλλεται σφραγιστικά από τον ανήλικο κατηγορούμενο και από εκείνον που έχει την επιμέλειά του. Αν ο ανήλικος δεν συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν σχετικά με τον κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση ή τελέσει το έγκλημα του άρθρου 173Α ΠΚ, είναι δυνατή η αντικατάστασή του με προσωρινή κράτηση.

Άρθρο 285. - Διάρκεια του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση και προκαταβολή εξόδων. 1. Ως προς τη διάρκεια ισχύος του μέτρου του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση και τη διαδικασία άρσης, εξακολούθησης ή παράτασής του εφαρμόζονται αναλόγως τα οριζόμενα στα άρθρα 292 και 293.

2. Το κόστος των ηλεκτρονικών μέσων επιτήρησης φέρει ο κατηγορούμενος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 3. Για τον σκοπό αυτόν με τη διάταξη του ανακριτή επιβάλλεται η υποχρέωση προκαταβολής των εξόδων επιτήρησης για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους έξι μήνες. Σε περίπτωση παράτασης της διάρκειας του μέτρου κατά το άρθρο 292, επιβάλλεται με το σχετικό βούλευμα η προκαταβολή των επιπλέον εξόδων. Αν για οποιονδήποτε λόγο αρθεί ή αντικατασταθεί το μέτρο πριν από τη συμπλήρωση του χρονικού διαστήματος για το οποίο έχουν προκαταβληθεί τα έξοδα, τότε με την σχετική απόφαση, διάταξη ή βούλευμα διατάσσεται η απόδοση της διαφοράς σε εκείνον που τα προκατέβαλε. Αν ο κατηγορούμενος αθωωθεί, καταδικασθεί ή παύσει η εναντίον του ποινική δίωξη, εφαρμόζεται ως προς τη διαφορά αντίστοιχα το άρθρο 299.

3. Σε περίπτωση μη προκαταβολής των εξόδων εντός της χορηγηθείσας από τον ανακριτή προθεσμίας, ο τελευταίος, μετά από πρόταση του εισαγγελέα, επιβάλλει προσωρινή κράτηση, εκτός με ειδική αιτιολογία ότι ο κατηγορούμενος στερείται την οικονομική δυνατότητα να τα καταβάλει, οπότε τα έξοδα επιβάλλονται στο δημόσιο.

4. Εκείνος σε βάρος του οποίου επιβλήθηκε το μέτρο του κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση κρατείται μέχρι να προκαταβληθούν τα σχετικά έξοδα που του επιβλήθηκαν. Αφού καταβληθούν αυτά, οδηγείται στο αρμόδιο όργανο για την προσαρμογή του τεχνικού μέσου επιτήρησης, μαζί με την σχετική διάταξη του ανακριτή. Αν στην δικαστική περιφέρεια, στην οποία επιβλήθηκε το μέτρο, δεν είναι αυτό δυνατόν, ο κατηγορούμενος οδηγείται χωρίς αναβολή στην πλησιέστερη δικαστική περιφέρεια, στην οποία λειτουργεί αρμόδιο όργανο. Αφού προσαρμοσθεί και ενεργοποιηθεί ο τεχνικός εξοπλισμός για την ηλεκτρονική επιτήρηση, οδηγείται στο προκαθορισμένο κτίριο ή σύμπλεγμα κτιρίων και συντάσσεται έκθεση, αντίγραφο της οποίας εντάσσεται στη δικογραφία. Η διάρκεια του κατ' οίκον περιορισμού αρχίζει από την ημέρα έκδοσης της διάταξης επιβολής του.

Άρθρο 286. - Η προσωρινή κράτηση. 1. Προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί αντί: α) για κατ' οίκον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση, όταν το μέτρο αυτό δεν επαρκεί ή δεν μπορεί να επιβληθεί λόγω έλλειψης γνωστής διαμονής του κατηγορουμένου στη χώρα ή λόγω μη υποβολής από τον τελευταίο σχετικού αιτήματος να υποβληθεί σε αυτό και β) για περιοριστικούς όρους, αν αιτιολογημένα κριθεί ότι τα υπό στοιχεία α' και β' μέτρα δεν επαρκούν και εφόσον συντρέχουν οι προϋπο-

θέσεις της πρώτης παραγράφου του άρθρου 282, μόνον αν ο κατηγορούμενος διώκεται για κακούργημα και δεν έχει γνωστή διαμονή στην χώρα ή έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει την φυγή του ή κατά το παρελθόν υπήρξε φυγόποινος ή φυγόδικος ή κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατουμένου ή παραβίαση περιορισμών διαμονής και από την συνδρομή των ανωτέρω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής του ή κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος είναι πολύ πιθανόν, όπως προκύπτει από προηγούμενες αμετάκλητες καταδίκες του για ομοειδείς αξιόποινες πράξεις, να διαπράξει και άλλα εγκλήματα. Αν η αποδιδόμενη στον κατηγορούμενο πράξη απειλείται στον νόμο με ισόβια κάθειρξη ή πρόσκαιρη κάθειρξη με ανώτατο όριο τα δέκα πέντε έτη ή αν το έγκλημα τελέστηκε κατ' εξακολούθηση ή στο πλαίσιο εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή υπάρχει μεγάλος αριθμός παθόντων από αυτό, προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί και όταν, με βάση τα συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης, κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος, είναι πολύ πιθανόν να διαπράξει και άλλα εγκλήματα. Μόνο η κατά νόμο βαρύτητα της πράξης δεν αρκεί για την επιβολή προσωρινής κράτησης.

2. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον αιτιολογημένα κρίνεται ότι δεν επαρκούν οι περιοριστικοί όροι ή ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση, μπορεί να επιβληθεί προσωρινή κράτηση και για το πλημμέλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή, αν προκύπτει σκοπός φυγής του κατηγορουμένου, με βάση τα κριτήρια που αναφέρονται στην παρ. 1. Στην περίπτωση αυτή, το ανώτατο όριο της προσωρινής κράτησης είναι διάρκειας έως έξι μηνών.

3. Οι περιοριστικοί όροι που επιβλήθηκαν στον κατηγορούμενο για κακούργημα ή πλημμέλημα, αν παραβιασθούν από αυτόν, είναι δυνατόν να αντικατασταθούν με προσωρινή κράτηση κατά το άρθρο 296.

Άρθρο 287. - Η προσωρινή κράτηση ανήλικων. Προσωρινή κράτηση μπορεί να επιβληθεί και σε ανήλικο κατηγορούμενο που έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο έτος της ηλικίας του, υπό τους όρους του προηγούμενου άρθρου και εφόσον κατηγορείται για πράξη από τις αναφερόμενες στο άρθρο 127 ΠΚ. Στην περίπτωση αυτή η προσωρινή κράτηση δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες. Η παραβίαση των περιοριστικών όρων που έχουν επιβληθεί στον ανήλικο δεν επιτρέπεται να οδηγήσει από μόνη της σε προσωρινή κράτηση. Το ένταλμα προσωρινής κράτησης πρέπει να περιέχει ειδική και εμπειροστατωμένη αιτιολογία από την οποία να προκύπτει γιατί τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα δεν κρίνονται στη συγκεκριμένη περίπτωση επαρκή, λαμβανομένων κατά περίπτωση υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών τέλεσης της πράξης και της προσωπικότητας του ανήλικου.

Άρθρο 288. - Διαδικασία μετά την απολογία. 1. Στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 282 ο ανακριτής, αμέσως μετά την απολογία του κατηγορουμένου, αποφασίζει με την σειρά που αναφέρεται στο άρθρο αυτό αν θα αφήσει ελεύθερο τον κατηγορούμενο ή θα εκδώσει διάταξη επιβολής περιοριστικών όρων ή διάταξη επιβολής κατ' οίκον περιορισμού με ηλεκτρονική επιτήρηση ή ειδικά και εμπειροστατωμένα αιτιολογημένο ένταλμα προσωρινής κράτησης, αφού προηγουμένως και σε κάθε περίπτωση λάβει την γραπτή σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα. Ο εισαγγελέας, πριν εκφράσει τη γνώμη του, υποχρεούται να ακούσει τον κατηγορούμενο και τον συνήγορό του. Η τυχόν διαφωνία επιλύεται από το δικαστικό συμβούλιο (άρθρα 306 και 307 στοιχείο στ'). Ειδικά σε περίπτωση διαφωνίας για την προσωρινή κράτηση η πρόταση του εισαγγελέα υποβάλλεται μέσα σε προθεσμία τριών (3) ημερών και το συμβούλιο αποφασίζει μέσα σε προθεσμία πέντε (5) ημερών. Στο μεταξύ διάστημα με διάταξη του ανακριτή επιβάλλεται ο κατ' οίκον περιορισμός του κατηγορουμένου, η αφαίρεση διαβατηρίου ή άλλου ισοδύναμου ταξιδιωτικού εγγράφου του και η απαγόρευση εξόδου του από τη χώρα.

2. Το ένταλμα για την προσωρινή κράτηση ή η διάταξη που ορίζει τους όρους που αναφέρονται στο άρθρο 282 περιέχει,

εκτός από τα τυπικά στοιχεία που αναγράφονται στο άρθρο 276 παρ. 3, την ακριβή σημείωση για το κακούργημα ή το πλημμέλημα. Το ένταλμα προσωρινής κράτησης εκτελείται με τη φροντίδα του εισαγγελέα από τις αρχές που σύμφωνα με το άρθρο 277 τους έχει ανατεθεί η εκτέλεση ενταλμάτων. Για τους στρατιωτικούς τηρούνται και οι σχετικές διατάξεις του στρατιωτικού ποινικού κώδικα.

Άρθρο 289. - Εκτέλεση του εντάλματος προσωρινής κράτησης. 1. Εκείνος που εναντίον του εκδόθηκε ένταλμα προσωρινής κράτησης οδηγείται στις φυλακές των υποδικών και παραδίδεται στο διευθυντή τους μαζί με το ένταλμα προσωρινής κράτησης. Η σχετική έκθεση που συντάσσεται εντάσσεται στη δικογραφία. Από την ημέρα που έγινε η παράδοση αρχίζει η διάρκεια της προσωρινής κράτησης. Αν όμως ο κρατούμενος είχε κρατηθεί πριν από την ημέρα αυτή επειδή είχε συλληφθεί επ' αυτοφώρω ή με ένταλμα, η διάρκεια της προσωρινής κράτησης θεωρείται ότι άρχισε από την ημέρα που κρατήθηκε. Η ημέρα αυτή καθορίζεται ειδικά στο ένταλμα προσωρινής κράτησης. Επίσης έκθεση συντάσσεται και κατά την απόλυση εκείνου που προσωρινά κρατήθηκε.

2. Ο διευθυντής των φυλακών δεν μπορεί να δεχτεί κανέναν σε αυτές, αν προηγουμένως δεν του παραδοθεί το ένταλμα προσωρινής κράτησης ή βούλευμα δικαστικού συμβουλίου που την διατάσσει.

Άρθρο 290. - Προσφυγή του προσωρινώς κρατουμένου.

1. Κατά του εντάλματος για την προσωρινή κράτηση και της διάταξης του ανακριτή που επέβαλε περιοριστικούς όρους επιτρέπεται στον κατηγορούμενο να προσφύγει στο συμβούλιο των πλημμελειοδικών. Η προσφυγή γίνεται μέσα σε δέκα (10) ημέρες από την προσωρινή κράτηση, και συντάσσεται έκθεση από τον γραμματέα των πλημμελειοδικών ή από εκείνον που διευθύνει τις φυλακές, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο άρθρο 474 παρ. 1. Η προσφυγή διαβιβάζεται στον εισαγγελέα των πλημμελειοδικών και εισάγεται από αυτόν χωρίς χρονοτριβή μαζί με την πρότασή του στο συμβούλιο, το οποίο και αποφασίζει αμετάκλητα.

2. Η προσφυγή δεν έχει ανασταλτική δύναμη.

3. Αν το ένταλμα προσωρινής κράτησης εκδόθηκε ύστερα από βούλευμα δικαστικού συμβουλίου που έκρινε σε σχετική διαφωνία του ανακριτή και του εισαγγελέα, δεν επιτρέπεται προσφυγή.

4. Το συμβούλιο των πλημμελειοδικών όταν ασχολείται με την προσφυγή μπορεί να άρει την προσωρινή κράτηση ή να την αντικαταστήσει με τους περιοριστικούς όρους που επιβάλλονται κατά την κρίση του ή να αντικαταστήσει με άλλους τους όρους που έχουν τεθεί.

5. Και μετά την άσκηση της προσφυγής ο ανακριτής εξακολουθεί την ανάκριση χωρίς διακοπή.

Άρθρο 291. - Άρση ή αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης και των περιοριστικών όρων. 1. Αν στη διάρκεια της ανάκρισης προκύψει ότι δεν υπάρχει πλέον ο λόγος για τον οποίο διατάχθηκε η προσωρινή κράτηση ή επιβλήθηκαν οι περιοριστικοί όροι, μπορεί ο ανακριτής αυτεπαγγέλτως ή με πρόταση του εισαγγελέα να άρει αυτά τα μέτρα ή να υποβάλει στο συμβούλιο αίτηση για την άρση τους. Εναντίον αυτής της απόφασης ο κατηγορούμενος μπορεί να προσφύγει στο συμβούλιο των εφετών.

2. Εκείνος που προσωρινά κρατείται ή εκείνος στον οποίο έχουν επιβληθεί περιοριστικοί όροι, μπορεί να υποβάλει αίτηση στον ανακριτή για την άρση των μέτρων αυτών ή για την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους ή για την αντικατάσταση των περιοριστικών όρων με άλλους. Εναντίον της διάταξης του ανακριτή επιτρέπεται προσφυγή στο συμβούλιο μέσα σε δέκα (10) ημέρες από τότε που κοινοποιήθηκε η ανακριτική διάταξη σ' εκείνον που υπέβαλε την αίτηση.

3. Ο ανακριτής, με γραπτή γνώμη του εισαγγελέα, μπορεί με αιτιολογημένη διάταξη του να αντικαταστήσει την προσωρινή κράτηση με περιοριστικούς όρους ή αυτούς με προσωρινή κράτηση (άρθρο 296). Στην τελευταία αυτή περίπτωση ο ανακριτής εκδίδει και ένταλμα σύλληψης. Επίσης ο ανακριτής μπορεί με τις ίδιες διατυπώσεις να αλλάξει τους όρους που έχουν επιβληθεί

με άλλους δυσμενέστερους ή επιεικέστερους. Εναντίον αυτής της διάταξης του ανακριτή επιτρέπεται και στον εισαγγελέα και στον κατηγορούμενο να προσφύγουν στο συμβούλιο πλημμελειοδικών μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών. Η προθεσμία αρχίζει από την έκδοση της διάταξης αν πρόκειται για τον εισαγγελέα και από την επίδοση της διάταξης αν πρόκειται για τον κατηγορούμενο. Η προσφυγή και η προθεσμία για την άσκησή της δεν αναστέλλουν την εκτέλεση.

Άρθρο 292. - Διάρκεια της προσωρινής κράτησης. 1. Αν η προσωρινή κράτηση διαρκέσει έξι μήνες, ή στην εντελώς εξαιρετική περίπτωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια κατά συρροή τους τρεις μήνες, το δικαστικό συμβούλιο αποφαινεται με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμά του, αν πρέπει να απολυθεί ο κατηγορούμενος από τις φυλακές ή να εξακολουθήσει η προσωρινή κράτησή του. Για το σκοπό αυτόν:

α) Αν η ανάκριση συνεχίζεται, πέντε ημέρες πριν από τη συμπλήρωση του χρονικού αυτού διαστήματος ο ανακριτής αναφέρει στον εισαγγελέα εφετών με αιτιολογημένη έκθεσή του τους λόγους για τους οποίους δεν περατώθηκε η ανάκριση και διαβιβάζει τη δικογραφία στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, ο οποίος την εισάγει αμέσως στο συμβούλιο πλημμελειοδικών με έγγραφη αιτιολογημένη πρότασή του. Ο γραμματέας του συμβουλίου ειδοποιεί με οποιοδήποτε μέσο (έγγραφο, τηλεγράφημα, τηλετύπημα ή τηλεμοιότητα) τον κατηγορούμενο ή το συνήγορό του για να διατυπώσει τις απόψεις του με έγγραφο υπόμνημα, μέσα σε προθεσμία που καθορίζει ο πρόεδρος του συμβουλίου και η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 48 ωρών από την υποβολή της πρότασης στο συμβούλιο. Ο κατηγορούμενος, έχει δικαίωμα να λάβει γνώση και αντίγραφο της εισαγγελικής πρότασης. Ο εισαγγελέας, ο κατηγορούμενος και ο συνήγορός του δεν εμφανίζονται ενώπιον του συμβουλίου, μπορεί όμως το συμβούλιο, αν κρίνει ότι τούτο είναι αναγκαίο, να διατάξει την ενώπιόν του εμφάνιση του κατηγορούμενου, οπότε καλείται και ο εισαγγελέας. Μετά ταύτα, το συμβούλιο αποφαινεται αμετάκλητα αν πρέπει να απολυθεί προσωρινά ο κατηγορούμενος ή να εξακολουθήσει η προσωρινή του κράτηση. Αν η ανάκριση ενεργείται από εφέτη, κατά το άρθρο 28, αρμόδιο να αποφανθεί είναι το συμβούλιο εφετών.

β) Αν η ανάκριση έχει περατωθεί, ο εισαγγελέας του δικαστηρίου, στο οποίο θα δικαστεί η υπόθεση ή ο εισαγγελέας εφετών, αν έχει ασκηθεί έφεση κατά βουλεύματος, πέντε ημέρες πριν από τη συμπλήρωση του παραπάνω χρονικού διαστήματος εισάγει τη δικογραφία με αιτιολογημένη πρότασή του στο αρμόδιο κατά την επόμενη παράγραφο συμβούλιο. Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα ορίζονται στην προηγούμενη περίπτωση α' για την ειδοποίηση του κατηγορούμενου προς υποβολή υπομνήματος, τη λήψη αντιγράφου της εισαγγελικής πρότασης, την μη εμφάνιση τούτου ενώπιον του συμβουλίου και την απόφαση του τελευταίου.

2. Σε κάθε περίπτωση έως την έκδοση οριστικής απόφασης η προσωρινή κράτηση για το ίδιο έγκλημα δεν μπορεί να υπερβεί το έτος. Σε εντελώς εξαιρετικές περιστάσεις και εφόσον η κατηγορία αφορά σε εγκλήματα για τα οποία προβλέπεται ποινή ισόβιας κάθειρξης ή πρόσκαιρης κάθειρξης με ανώτατο όριο τα δεκαπέντε έτη, η προσωρινή κράτηση μπορεί να παραταθεί για έξι το πολύ μήνες με ειδικά αιτιολογημένο βούλευμα: α) του συμβουλίου εφετών, αν η υπόθεση εκκρεμεί σε αυτό ύστερα από έφεση κατά βουλεύματος ή έχει εισαχθεί στο ακροατήριο του εφετείου ή του μικτού ορκωτού δικαστηρίου ή αν το συμβούλιο αυτό είναι αρμόδιο σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, και β) του συμβουλίου πλημμελειοδικών σε κάθε άλλη περίπτωση.

Αν η υπόθεση εκκρεμεί στον ανακριτή και συνεχίζεται η προσωρινή κράτηση σύμφωνα με την παρ. 1, ο ανακριτής τριάντα ημέρες πριν από την συμπλήρωση του ανώτατου ορίου της σύμφωνα με αυτή την παράγραφο, διαβιβάζει τη δικογραφία στον εισαγγελέα, ο οποίος μέσα σε δεκαπέντε ημέρες την εισάγει με πρότασή του στο συμβούλιο. Σε κάθε άλλη περίπτωση ο αρμόδιος εισαγγελέας, είκοσι πέντε ημέρες τουλάχιστον πριν από την συμπλήρωση του ανώτατου ορίου της προσωρινής κράτησης σύμφωνα με αυτή την παράγραφο ή πριν από το τέλος της παράτασης που ήδη είχε χορηγηθεί, υποβάλλει στο αρμόδιο συμ-

βούλιο πρόταση για παράταση ή όχι της προσωρινής κράτησης. Κατά τα λοιπά ισχύουν όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο για την ειδοποίηση του κατηγορούμενου προς υποβολή υπομνήματος, τη λήψη αντιγράφου της εισαγγελικής πρότασης, την μη εμφάνιση τούτου ενώπιον του συμβουλίου και την απόφαση του τελευταίου.

3. Αν δεν διαταχθεί η εξακολούθηση της προσωρινής κράτησης μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών μετά τη συμπλήρωση των τριών (3) ή των έξι (6) μηνών που προβλέπονται στην παρ. 1, το ένταλμα ή το βούλευμα με το οποίο είχε διαταχθεί παύει να ισχύει και ο αρμόδιος εισαγγελέας διατάσσει την απόλυση του προσωρινώς κρατούμενου. Αν το βούλευμα με το οποίο παρατείνεται η προσωρινή κράτηση δεν εκδοθεί πριν την παρέλευση του έτους, ο κατηγορούμενος απολύεται.

4. Όσα αναφέρονται στην παρ. 5 του άρθρου 290 και στα άρθρα 283 και 284 για την επιβολή περιοριστικών ή άλλων όρων, εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις του άρθρου αυτού. Μετά την παύση ισχύος του εντάλματος ή του βουλεύματος, με το οποίο διατάχθηκε η προσωρινή κράτηση του κατηγορούμενου, μπορεί να του επιβληθούν περιοριστικοί όροι.

5. Κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση ως προς την παράταση ή τη συμπλήρωση των ανώτατων ορίων της προσωρινής κράτησης επιλύεται από το κατά την παρ. 2 αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, εφαρμόζονται δε και στην περίπτωση αυτήν όσα ορίζονται στην παρ. 1 στοιχ. α' για την ακρόαση του κατηγορούμενου και του εισαγγελέα.

Άρθρο 293. - Προκειμένου για έγκλημα που συρρέει κατ' ιδέαν ή τελέστηκε κατ' εξακολούθηση. 1. Όταν το έγκλημα για το οποίο διατάχθηκε η προσωρινή κράτηση συρρέει κατ' ιδέαν με άλλο έγκλημα ή αν το έγκλημα τελέστηκε κατ' εξακολούθηση, η προθεσμία που αναφέρεται στο άρθρο 292 υπολογίζεται από τότε που για πρώτη φορά κρατήθηκε ο κατηγορούμενος είτε για ένα από τα εγκλήματα που συρρέουν κατ' ιδέαν είτε για μια από τις μερικότερες πράξεις που απαρτίζουν το κατ' εξακολούθηση έγκλημα.

2. Από την επιβολή της προσωρινής κράτησης έως την έκδοση οριστικής απόφασης δεν μπορεί να διαταχθεί νέα προσωρινή κράτηση του ίδιου κατηγορούμενου για άλλη πράξη για την οποία, με βάση τα στοιχεία της δικογραφίας, ήταν δυνατό να ασκηθεί ποινική δίωξη ή να απαγγελθεί κατηγορία, ταυτόχρονα με την ποινική δίωξη συνεπεία της οποίας επιβλήθηκε η προηγούμενη προσωρινή κράτηση ή μέσα σε εύλογο διάστημα από αυτήν. Κατ' εξαίρεση μπορεί να διαταχθεί νέα προσωρινή κράτηση για άλλη πράξη, αν η ποινική δίωξη γι' αυτήν δεν μπορούσε να ασκηθεί παρά μόνο μέσα στους τρεις τελευταίους μήνες πριν από την πάροδο του χρονικού ορίου της διάρκειας της προηγούμενης προσωρινής κράτησης ή την τυχόν απόλυση του κρατούμενου. Στην περίπτωση αυτή η νέα προσωρινή κράτηση δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από ένα έτος και δεν παρατείνεται.

Άρθρο 294. - Αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης και μετά το παραπεμπτικό βούλευμα. 1. Αν η προσωρινή κράτηση του κατηγορούμενου συνεχίστηκε και μετά την παραπομπή του σε δίκη, το αρμόδιο συμβούλιο οποτεδήποτε, ή το δικαστήριο κατά τη διάρκεια της εκδίκασης της υπόθεσης ή σε περίπτωση που θα αναβληθεί για οποιονδήποτε λόγο η εκδίκαση, μπορεί ύστερα από αίτηση του κατηγορούμενου, του εισαγγελέα ή αυτεπαγγέλτως να άρει την προσωρινή κράτηση ή να την αντικαταστήσει με περιοριστικούς όρους ή να άρει ή να αντικαταστήσει τους περιοριστικούς όρους που έχουν θεθεί με άλλους. Το δικαστήριο που αποφάσισε την αναβολή αποφαινεται και για την παράταση ή μη της προσωρινής κράτησης, αν, στις επόμενες τριάντα ημέρες από την αναβολή, συμπληρώνεται το ανώτατο όριο της προσωρινής κράτησης και εφόσον είναι παρών ο κατηγορούμενος.

2. Αρμόδιο συμβούλιο σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο είναι το συμβούλιο εφετών και αν ακόμη το συμβούλιο πλημμελειοδικών ή πριν από το τέλος της προσωρινής κράτησης, εκτός αν η υπόθεση εκκρεμεί στο πλημμελειοδικείο.

3. Για να γίνει τυπικά παραδεκτή η αίτηση, δεν χρειάζεται να υποβληθεί προηγουμένως ο αιτών στην εκτέλεση του βουλεύματος ή της απόφασης.

Άρθρο 295. - Διαδικασία της εγγυοδοσίας. 1. Αν ως περιοριστικός όρος τεθεί η καταβολή εγγύησης, το ύψος και το αξιόχρεο της εγγύησης, ορίζονται με ελεύθερη κρίση, αφού ληφθεί υπόψη η ποινή που επιβάλλεται στην πράξη, καθώς και η οικονομική και η ηθική κατάσταση του κατηγορουμένου.

2. Η εγγύηση δίνεται από τον κατηγορούμενο ή και από κάθε άλλον τρίτο. Το ποσό που ορίστηκε καταβάλλεται, κατ' επιλογή του κατηγορουμένου, σε χρήματα ή με εγγυητική επιστολή τράπεζας ή με αξιόχρη υποθήκη εντός εύλογης προθεσμίας που ορίζεται από τον ανακριτή. Η εγγύηση δίνεται στον γραμματέα του δικαστηρίου, και συντάσσεται σχετική έκθεση, που υπογράφεται από εκείνον που παρέχει την εγγύηση, τον κατηγορούμενο, τον εισαγγελέα και τον γραμματέα.

3. Για κάθε αμφισβήτηση που προκύπτει ως προς την παροχή της εγγύησης αποφασίζει ανέκκλητα το συμβούλιο ή το δικαστήριο.

Άρθρο 296. - Λόγοι για την αντικατάσταση των περιοριστικών όρων με προσωρινή κράτηση. Οι περιοριστικοί όροι που επιβλήθηκαν στον κατηγορούμενο είναι δυνατό να αντικατασταθούν με προσωρινή κράτηση: α) αν, μολοντί προσκλήθηκε νόμιμα, δεν εμφανίζεται στον ανακριτή ή στο δικαστήριο για να δικαστεί, χωρίς να συντρέχουν εύλογα κωλύματα που να κάνουν αδύνατη την εμφάνισή του β) αν έχει κάνει προπαρασκευαστικές πράξεις φυγής γ) αν παραβιάζει τους όρους που του επιβλήθηκαν ή δεν δηλώνει τη μεταβολή της κατοικίας του σύμφωνα με το επόμενο άρθρο.

Άρθρο 297. - Υποχρεώσεις του απολούμενου. Ο κατηγορούμενος στον οποίο επιβλήθηκαν περιοριστικοί όροι κατά την απόλυση του οφείλει να δηλώσει την κατοικία του, κατά την κύρια ανάκριση στον ανακριτή και μετά το πέρας αυτής στον εισαγγελέα του δικαστηρίου, όπου εκκρεμεί η υπόθεση, προσδιορίζοντας με ακρίβεια τη διεύθυνσή του (πόλη, συνοικία, χωριό, οδό, αριθμό) και να δηλώνει αμέσως κάθε μεταβολή της στον ανακριτή ή τον εισαγγελέα. Οφείλει επίσης με την ίδια δήλωση να διορίσει αντίκλητο στον οποίο να γίνονται όλες οι επιδόσεις εκτός από τα εισαγωγικά έγγραφα της δίκης.

Άρθρο 298. - Η τύχη της εγγύησης. 1. Αν επιβληθεί στον κατηγορούμενο ο περιοριστικός όρος της εγγυοδοσίας, και αυτός, ενώ προσκλήθηκε νόμιμα, δεν εμφανιστεί στον ανακριτή μέσα στην προθεσμία που του ορίστηκε ή στο δικαστήριο κατά τη δικάσιμο που ορίστηκε ή παραβιάσει περιοριστικό όρο, το ποσό της εγγύησης ανήκει αυτοδικαίως στο κράτος. Δεν ισχύουν τα παραπάνω, αν αθωωθεί ο κατηγορούμενος, οπότε εφαρμόζεται η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 299.

2. Το δικαστήριο που ασχολείται με την κατηγορία και στο οποίο προσκλήθηκε ο κατηγορούμενος να δικαστεί αποφαινεται για την τύχη της εγγύησης στην ίδια δικάσιμο στην οποία κλήθηκε ο κατηγορούμενος. Όταν εκείνος που έδωσε την εγγύηση είναι τρίτος, καλείται και αυτός στην δικάσιμο. Αν δεν υπάρχει νόμιμη περίπτωση να ασχοληθεί το δικαστήριο με την κατηγορία, καθώς και κατά τη διάρκεια της ανάκρισης, αποφαινεται το συμβούλιο των πλημμελειοδικών, αφού πρώτα προσκληθεί ο κατηγορούμενος και ο τρίτος που έδωσε την εγγύηση πέντε τουλάχιστον ημέρες προτού εισαχθεί η υπόθεση στο συμβούλιο.

3. Στον κατηγορούμενο και στον τρίτο που έδωσε την εγγύηση επιτρέπεται έφεση στο συμβούλιο εφετών εναντίον του βουλεύματος του συμβουλίου των πλημμελειοδικών.

Άρθρο 299. - Απόδοση της εγγύησης. 1. Αν ο κατηγορούμενος αθωωθεί ή παύσει η εναντίον του ποινική δίωξη, η εγγύηση επιστρέφεται άμεσα. Την απόδοση διατάσσει το δικαστήριο με την ίδια απόφαση. Διαφορετικά τη διατάσσει το συμβούλιο πλημμελειοδικών, κατά του βουλεύματος του οποίου επιτρέπεται έφεση στον κατηγορούμενο και στον τρίτο που είχε καταθέσει την εγγύηση.

γύηση.

2. Αν καταδικαστεί ο κατηγορούμενος, το δικαστήριο ή το συμβούλιο της προηγούμενης παραγράφου διατάσσει την απόδοση της εγγύησης. Η απόδοση εκτελείται από τον εισαγγελέα, μόλις ο αμετάκλητα καταδικασμένος φυλακιστεί για να εκτίσει την ποινή του, εκτός αν διατάχθηκε η αναστολή της εκτέλεσης της ποινής. Από το ποσό της εγγύησης που επιστρέφεται και όταν ακόμη έχει κατατεθεί από τρίτους, αφαιρούνται τα δικαστικά έξοδα και οι χρηματικές ποινές. Στον κατηγορούμενο και στον τρίτο που κατέθεσε την εγγύηση επιτρέπεται έφεση κατά του βουλεύματος του συμβουλίου.

Άρθρο 300. - Πλειστηριασμός των πραγμάτων που υποθηκεύθηκαν ή δόθηκαν ως ενέχυρο. Για τα κινητά πράγματα που τυχόν δόθηκαν ως ενέχυρα, καθώς και για τα ακίνητα που υποθηκεύθηκαν, γίνεται δικαστικός πλειστηριασμός με την επιμέλεια του εισαγγελέα ύστερα από την κατάπτωση της εγγύησης σύμφωνα με το άρθρο 298. Το περίσσειμα που μένει από την πώληση επιστρέφεται στον κατηγορούμενο ή σε εκείνον που έδωσε την εγγύηση.

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΠΟΙΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗ –
ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ

Άρθρο 301. - Ποινική συνδιαλλαγή μέχρι την τυπική περάτωση της ανάκρισης. 1. Οι ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου για την ποινική συνδιαλλαγή εφαρμόζονται στα κακούργηματα: α) που προβλέπονται στα άρθρα 216 παρ. 3 και 4 και 242 παρ. 3, 4 και 5 ΠΚ, β) που χωρίς βία ή απειλή στρέφονται κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας και γ) που προβλέπονται στους νόμους 1599/1986, 2803/2000, 2960/2001, 4557/2018 και 4174/2013, ανεξάρτητα από την συνδρομή ή μη επιβαρυντικών περιστάσεων.

2. Στις περιπτώσεις που έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για κακούργημα από τα αναφερόμενα στην παρ. 1, ο εισαγγελέας μετά από αίτημα του κατηγορουμένου που υποβάλλεται μέχρι την τυπική περάτωση της ανάκρισης, καλεί τον κατηγορούμενο και τον παθόντα και, προκειμένου περί του δημοσίου τον οριζόμενο βάσει των κείμενων διατάξεων νόμιμο εκπρόσωπό του να εμφανισθούν ενώπιόν του, μετά ή δια των συνηγόρων τους, για συνδιαλλαγή. Ο εισαγγελέας διορίζει υποχρεωτικά συνήγορο στον διάδικο, που δεν έχει, από τον σχετικό πίνακα του οικείου δικηγορικού συλλόγου.

3. Ο εισαγγελέας τάσσει προθεσμία δεκαπέντε ημερών στους συνηγόρους των διαδίκων για τη σύνταξη του πρακτικού συνδιαλλαγής, στο οποίο περιέχεται η ομολογία του κατηγορουμένου για την πράξη για την οποία κατηγορείται και βεβαιώνεται η απόδοση του πράγματος ή η εντελής ικανοποίηση της ζημίας που αναφέρεται στην κατηγορία.

4. Αν το πρακτικό συνδιαλλαγής συνταχθεί πριν από την απολογία του κατηγορουμένου, η ανάκριση θεωρείται περατωμένη ως προς αυτόν και τους συμμετόχους που το αποδέχονται. Αν το πρακτικό συνταχθεί μετά την απολογία του κατηγορουμένου, τα τυχόν επιβληθέντα για το συγκεκριμένο έγκλημα κατά το άρθρο 282 μέτρα δικονομικού καταναγκασμού αίρονται υποχρεωτικά με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

5. Αν δεν επιτευχθεί συνδιαλλαγή, η αίτηση θεωρείται ως ουδέποτε υποβληθείσα, καταστρέφεται με το οικείο υλικό και τυχόν αντίγραφα τους δεν λαμβάνονται υπόψη σε κανένα στάδιο της δίκης και σε καμία άλλη διαδικασία.

6. Σε περίπτωση απόπειρας ή βεβαίωσης της παρ. 2 αφορά την χρηματική ικανοποίηση του ζημιωθέντος λόγω της ηθικής βλάβης, η οποία για την εφαρμογή των διατάξεων της ποινικής συνδιαλλαγής δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των τριάντα χιλιάδων ευρώ με την επιφύλαξη της διεκδίκησης τυχόν υπερβαιουσών το ως άνω ποσό αξιώσεων στα πολιτικά δικαστήρια. Σε περιπτώσεις συμμετοχής, η καταβολή του συμφωνημένου χρηματικού ποσού από ένα συμμετόχο, ωφελεί και τους υπολοίπους. Αν κάποιος από τους συμμετόχους δεν επιθυμεί την ποινική συνδιαλλαγή, η υπόθεση χωρίζεται και ακολουθείται ως προς αυτόν η τακτική διαδικασία. Η διαδικασία του παρόντος άρθρου δεν επε-

κτείνεται στα συρρέοντα εγκλήματα που δεν περιλαμβάνονται στα εγκλήματα της παρ. 1, ως προς τα οποία η δικογραφία χωρίζεται με πράξη του ανακριτή.

7. Μέσα σε πέντε ημέρες από τη σύνταξη του σχετικού πρακτικού, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών διαβιβάζει το σχετικό πρακτικό μαζί με τη λοιπή δικογραφία στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος εισάγει αμέσως την υπόθεση με απευθείας κλήση στο Μονομελές Εφετείο, κλητεύοντας τον κατηγορούμενο και τον ζημιωθέντα.

8. Το δικαστήριο, εκτιμώντας το πρακτικό συνδιαλλαγής και τα στοιχεία της λοιπής δικογραφίας, κηρύσσει ένοχο τον κατηγορούμενο και επιβάλλει σε αυτόν, κατά το άρθρο 79 ΠΚ, ποινή που δεν υπερβαίνει το ένα έτος ή επί επιβαρυντικών περιστάσεων τα δύο έτη. Σε περίπτωση συρροής εγκλημάτων εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 94 επ. ΠΚ. Το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως, χωρίς να δεσμεύεται από το πρακτικό συνδιαλλαγής, τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 368 περ. β' και γ' ΚΠΔ και δικαιούται να μεταβάλει τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξης προς όφελος του κατηγορουμένου. Η εκτέλεση της επιβληθείσας ποινής κατά τα ανωτέρω αναστέλλεται και μετατρέπεται σε παροχή κοινωφελούς εργασίας με τις προϋποθέσεις των άρθρων 99, 100 και 104Α ΠΚ. Δικαστικά έξοδα δεν επιβάλλονται. Ο χαρακτήρας των πράξεων της παρ. 1, για τις οποίες έλαβε χώρα η ποινική συνδιαλλαγή, εξακολουθεί να παραμένει κακουργηματικός.

9. Κατά της απόφασης του δικαστηρίου χωρεί μόνο αναίρεση.

Άρθρο 302 . - Ποινική συνδιαλλαγή μετά την τυπική περάτωση της ανάκρισης και μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο.

1. Στις περιπτώσεις που έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για κακούργημα που προβλέπεται στην παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου το κατά το προηγούμενο άρθρο αίτημα του κατηγορουμένου, μετά την τυπική περάτωση της ανάκρισης και μέχρι την έκδοση παραπεμπτικού βουλεύματος ή τη διατύπωση σύμφωνης γνώμης του προέδρου εφετών για απευθείας παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, υποβάλλεται στον εισαγγελέα ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η δικογραφία. Στην περίπτωση αυτή διατάσσεται περαιτέρω κυρία ανάκριση, ανακαλούμενης της πρότασης του εισαγγελέα προς το δικαστικό συμβούλιο ή τον πρόεδρο εφετών, αν συντρέχει περίπτωση, και ακολουθείται η διαδικασία του προηγούμενου άρθρου.

2. Αν το κατά την προηγούμενη παράγραφο αίτημα του κατηγορουμένου υποβληθεί μετά την έκδοση παραπεμπτικού βουλεύματος ή μετά την διατύπωση σύμφωνης γνώμης του προέδρου εφετών κατά το άρθρο 309 παρ. 2 και μέχρι την επίδοση κλήσης ή κλητηρίου θεσπίσματος στον κατηγορούμενο, ο αρμόδιος εισαγγελέας εισάγει το αίτημα του κατηγορουμένου στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο να δικάσει την υπόθεση και στην ίδια δικάσιμο με αυτή.

3. Στην περίπτωση των κακουργημάτων του προηγούμενου άρθρου, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο που είναι αρμόδιο να κρίνει την ουσία της υπόθεσης, αν έχει υποβληθεί αίτημα σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο ή υποβληθεί μέχρι το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας, διακόπτει τη συζήτηση της υπόθεσης και τάσσει προθεσμία δεκαπέντε ημερών στους συνηγόρους των διαδίκων για τη σύνταξη του πρακτικού συνδιαλλαγής, στο οποίο περιέχεται η ομολογία του κατηγορουμένου για την πράξη για την οποία κατηγορείται και βεβαιώνεται η πλήρης ικανοποίηση του ζημιωθέντος, όπως ορίζεται στην παρ. 2 του προηγούμενου άρθρου. Το αίτημα του κατηγορουμένου που υποβάλλεται στο ακροατήριο, καταχωρίζεται σε ειδικά πρακτικά, που τηρούνται αποκλειστικά για τον σκοπό αυτό κατά το άρθρο 141 παρ. 4 ΚΠΔ.

4. Αν δεν επιτευχθεί συνδιαλλαγή, η αίτηση του κατηγορουμένου θεωρείται ως ουδέποτε υποβληθείσα και τα ειδικά πρακτικά του άρθρου 141 παρ. 4 που τηρήθηκαν για τον σκοπό αυτό καταστρέφονται με το οικείο υλικό και τυχόν αντίγραφα τους δεν λαμβάνονται υπόψη σε κανένα στάδιο της δίκης και σε καμία άλλη διαδικασία.

5. Οι διατάξεις των παρ. 3 εδ. β', 5 και 6 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως.

6. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη το πρακτικό συνδιαλλαγής και τα στοιχεία της λοιπής δικογραφίας, κηρύσσει ένοχο τον κατηγορούμενο και επιβάλλει σε αυτόν, κατά το άρθρο 79 ΠΚ, ποινή που δεν υπερβαίνει τα δύο έτη, ή επί επιβαρυντικών περιστάσεων τα τρία έτη. Η εκτέλεση της επιβληθείσας ποινής κατά τα ανωτέρω μετατρέπεται σε παροχή κοινωφελούς εργασίας και αναστέλλεται με τις προϋποθέσεις των άρθρων 99, 100, 104Α και 105Α ΠΚ. Δικαστικά έξοδα δεν επιβάλλονται. Ο χαρακτήρας των πράξεων της παρ. 1 του άρθρου 301, για τις οποίες έλαβε χώρα η ποινική συνδιαλλαγή, εξακολουθεί να παραμένει κακουργηματικός.

7. Κατά της απόφασης του δικαστηρίου χωρεί μόνον αναίρεση.

Άρθρο 303. - Ποινική διαπραγμάτευση. 1. Στις περιπτώσεις των αυτεπαγγέλτως διωκομένων εγκλημάτων, εξαιρουμένων των κακουργημάτων: α) που απειλούνται και με ποινή ισόβιας κάθειρξης και β) που προβλέπονται στο άρθρο 187Α ΠΚ και στο δέκατο ένατο κεφάλαιο του ΠΚ, ο κατηγορούμενος δικαιούται μέχρι την τυπική περάτωση της κύριας ανάκρισης ή της προανάκρισης να ζητήσει εγγράφως ο ίδιος ή διά του συνηγόρου του την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαπραγμάτευσης, αντικείμενο της οποίας μπορεί να είναι μόνο η επιβλητέα κύρια ή παρεπόμενη ποινή.

2. Μετά την υποβολή του ανωτέρω αιτήματος η δικογραφία διαβιβάζεται επί μεν των πλημμελημάτων στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών επί δε των κακουργημάτων στον εισαγγελέα εφετών, οι οποίοι οφείλουν να κρίνουν αν η συγκεκριμένη ποινική υπόθεση είναι, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων τέλεσης της πράξης και της προσωπικότητας του κατηγορουμένου, κατάλληλη προς διαπραγμάτευση. Προς τον σκοπό αυτό ο εισαγγελέας καλεί υποχρεωτικά τον κατηγορούμενο να εμφανισθεί ενώπιόν του μετά ή δια συνηγόρου και, αν το κρίνει αναγκαίο, τον παθόντα μετά ή δια συνηγόρου. Αν ο κατηγορούμενος δεν έχει συνηγόρο ο εισαγγελέας του διορίζει υποχρεωτικά από τον σχετικό πίνακα του οικείου δικηγορικού συλλόγου. Στα εγκλήματα της παρ. 1 του άρθρου 301 ο εισαγγελέας δικαιούται κατά την κρίση του να εξαρτήσει την έναρξη της διαπραγμάτευσης, από την πλήρη αποκατάσταση της ζημίας ή από τη σοβαρή προσπάθεια του υπαίτιου να αποκαταστήσει τη ζημία.

3. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ του εισαγγελέα και του κατηγορουμένου, η ποινική διαδικασία συνεχίζεται κανονικά. Η γραπτή αίτηση του κατηγορουμένου θεωρείται ως ουδέποτε υποβληθείσα, καταστρέφεται με το οικείο υλικό και τυχόν αντίγραφα της δεν λαμβάνονται υπόψη σε κανένα στάδιο της δίκης και σε καμία άλλη διαδικασία.

4. Αν ο κατηγορούμενος, αφού λάβει γνώση των στοιχείων της δικογραφίας, συμφωνήσει με τον εισαγγελέα την επιβλητέα ποινή, συντάσσεται πρακτικό διαπραγμάτευσης, που υπογράφεται από τον εισαγγελέα και από τον κατηγορούμενο και τον παριστάμενο συνηγόρο του. Το πρακτικό διαπραγμάτευσης περιέχει την ομολογία του κατηγορουμένου για την πράξη για την οποία κατηγορείται, την συμφωνηθείσα ποινή καθώς και τον τρόπο έκτισής της. Η προτεινόμενη ποινή καθορίζεται με βάση την απαξία, τις συνθήκες τέλεσης της πράξης, τον βαθμό της υπαιτιότητας καθώς και την προσωπικότητα και τους οικονομικούς όρους του κατηγορουμένου και δεν μπορεί να υπερβεί τα πέντε έτη φυλάκισης στα κακουργήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη, τα επτά έτη στα κακουργήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη άνω των δέκα ετών, και τα δύο έτη στα πλημμελήματα, ούτε μπορεί να είναι κατώτερη των δύο ετών στα κακουργήματα που τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη. Για την αναστολή ή μετατροπή της προτεινόμενης ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 99, 100, 104Α και 105Α ΠΚ. Στο πρακτικό διαπραγμάτευσης ορίζεται υποχρεωτικά πληρεξούσιος δικηγόρος και αντίκλητος του κατηγορουμένου, στον οποίο παρέχεται η εντολή να τον εκπροσωπήσει στο ακροατήριο.

5. Αν το πρακτικό διαπραγμάτευσης συνταχθεί πριν από την απολογία του κατηγορουμένου η ανάκριση θεωρείται περατωμένη ως προς αυτόν, εκτός αν ο εισαγγελέας θεωρεί ότι συντρέ-

χει περίπτωση να επιβληθούν περιοριστικοί όροι, οπότε ο ανακριτής λαμβάνει απολογία του κατηγορουμένου, μετά την οποία ο ανακριτής μπορεί να αφήσει τον κατηγορούμενο ελεύθερο ή να εκδώσει διάταξη για την επιβολή περιοριστικών όρων κατά τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 283. Αν το πρακτικό διαπραγμάτευσης συνταχθεί μετά την απολογία του κατηγορουμένου, ο εισαγγελέας μπορεί με διάταξή του να άρει ή να αντικαταστήσει τα μέτρα δικονομικού καταναγκασμού που τυχόν έχουν επιβληθεί στον κατηγορούμενο. Η διαδικασία του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζεται και η δικογραφία χωρίζεται με πράξη του ανακριτή ως προς τους κατηγορούμενους, για τους οποίους δεν έχει συνταχθεί πρακτικό διαπραγμάτευσης και ως προς τα συρρέοντα εγκλήματα που δεν περιλαμβάνονται σε εκείνα της παρ. 1.

6. Μέσα σε πέντε ημέρες από τη σύνταξη του πρακτικού διαπραγμάτευσης, η υπόθεση εισάγεται με απευθείας κλήση στο Μονομελές Εφετείο επί κακουρηγμάτων και στο Μονομελές Πλημμελειοδικείο επί πλημμελημάτων. Στον απόντα κατηγορούμενο ορίζεται υποχρεωτικά ως συνήγορος ο αναφερόμενος στο πρακτικό διαπραγμάτευσης και αν αυτός κωλύεται άλλος συνήγορος από τον πίνακα του οικείου δικηγορικού συλλόγου. Το δικαστήριο σε δημόσια συνεδρίαση κηρύσσει ένοχο τον κατηγορούμενο βάσει του πρακτικού διαπραγμάτευσης και των στοιχείων της δικογραφίας και επιβάλλει σε αυτόν, εφαρμόζοντας τα κριτήρια του άρθρου 79 ΠΚ ποινή, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει την συμφωνηθείσα μεταξύ εισαγγελέα και κατηγορούμενου. Το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως, χωρίς να δεσμεύεται από το πρακτικό διαπραγμάτευσης, τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 368 περ. β' και γ' και δικαιούται να μετβάλλει τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξης μόνο προς όφελος του κατηγορουμένου.

7. Διαπραγμάτευση μπορεί να γίνει και στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μέχρι την έναρξη της αποδεικτικής διαδικασίας, με αίτηση του κατηγορουμένου ή του συνηγόρου του, που έχει ειδική προς τούτο εξουσιοδότηση που καταχωρείται στο ειδικό πρακτικό κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 141 παρ. 4. Στην περίπτωση αυτή η διαπραγμάτευση διεξάγεται μεταξύ του κατηγορουμένου και του εισαγγελέα της έδρας. Αν ο κατηγορούμενος δεν έχει συνήγορο, το δικαστήριο του διορίζει υποχρεωτικά από τον σχετικό πίνακα του οικείου δικηγορικού συλλόγου. Η υποβολή του αιτήματος διαπραγμάτευσης δεν αποτελεί υποχρεωτικό λόγο αναβολής της δίκης. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ του εισαγγελέα και του κατηγορουμένου, εφαρμόζεται αναλόγως η παρ. 3 του παρόντος.

8. Σε περίπτωση συρροής εγκλημάτων η διαπραγμάτευση μπορεί να αφορά ένα ή περισσότερα από αυτά.

9. Κατά της απόφασης του δικαστηρίου χωρεί μόνο αναίρεση.

Άρθρο 304. - Ικανοποίηση του παθόντος με αποδέσμευση περιουσιακών στοιχείων. Σε περίπτωση κατάσχεσης ή δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων κατά τα άρθρα 34, 36, 260, 261, απαγόρευσης κίνησης τραπεζικών λογαριασμών ή ανοίγματος θυρίδων κατά το άρθρο 42 του ν. 4557/2018, η προβλεπόμενη από τα άρθρα 49, 301, 302, 303 απόδοση του πράγματος ή η ικανοποίηση του παθόντος, μπορεί να γίνει και με την απόδοση μέρους ή του συνόλου των κατασχεμένων ή δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, ή των λογαριασμών σε βάρος των οποίων έχει επιβληθεί απαγόρευση κίνησης. Για τον σκοπό αυτό ο κατηγορούμενος ή το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η αξιόποινη πράξη και οποιοδήποτε τρίτος που ενεργεί με εντολή και για λογαριασμό του, σε περίπτωση δε κοινών λογαριασμών και οι συνδικαιούχοι αυτών, μπορούν με ανέκκλητη έγγραφη δήλωσή τους στον εισαγγελέα, τον ανακριτή, το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο κατά περίπτωση, να συναινέσουν στην οριστική απόδοση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων. Το αποδιδόμενο με την ανωτέρω δήλωση ποσό ή περιουσιακό στοιχείο πρέπει να είναι ελεύθερο από δικαιώματα τρίτων επ' αυτού. Στην περίπτωση του προηγούμενου εδαφίου διατάσσεται από το αρμόδιο όργανο, η άρση της κατάσχεσης, της δέσμευσης ή της απαγόρευσης κίνησης λογαριασμών και η καταβολή του οριζόμενου στις διατάξεις των άρθρων 49, 301, 302 και 303 ποσού της ζημίας στον παθόντα

και του τυχόν υπερβάλλοντος στον δικαιούχο. Σε περίπτωση που για οποιοδήποτε λόγο δεν επιτευχθεί η κατά τις προηγούμενες διατάξεις εξάλειψη του αξιοποίνου, αποχή από την ποινική δίωξη, ποινική συνδιαλλαγή ή ποινική διαπραγμάτευση, η δήλωση θεωρείται ως μη γενομένη, εκτός αν το πρόσωπο που την υπέβαλε, δηλώσει ρητά την επιθυμία του για την απόδοση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων. Η ίδια δήλωση μπορεί να υποβληθεί σε κάθε στάδιο της ποινικής δίκης, μέχρι την έκδοση απόφασης σε πρώτο βαθμό.

2. Αν η δήλωση της παρ. 1 υποβληθεί κατά την προδικασία, αρμόδιο όργανο για την απόδοση των δεσμευμένων είναι το συμβούλιο πλημμελειοδικών στις περιπτώσεις των άρθρων 49, 301 και 303, καθώς και στην περίπτωση του άρθρου 302 εφόσον είναι αρμόδιο για την έκδοση παραπεμπτικού βουλεύματος και το συμβούλιο εφετών σε κάθε άλλη περίπτωση.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΩΝ

Άρθρο 305. - Σύνθεση του Συμβουλίου. 1. Το συμβούλιο των πλημμελειοδικών συγκροτείται όπως ορίζει το άρθρο 4 παρ. 3, εκτός αν πρόκειται για κατηγορούμενο ανήλικο, οπότε συγκροτείται όπως ορίζει το άρθρο 6 παρ. 2. Η διάταξη του άρθρου 13 παρ. 3 εφαρμόζεται και σε αυτή την περίπτωση.

2. Όταν πρόκειται να κριθούν ζητήματα, που ανέκυψαν κατά τη διάρκεια της ανάκρισης (άρθρο 307) ή η περάτωσή της (άρθρο 308), δεν επιτρέπεται η συμμετοχή του ανακριτή στη σύνθεση του συμβουλίου.

Άρθρο 306. - Διαδικασία. Οι συνεδριάσεις των δικαστικών συμβουλίων δεν είναι δημόσιες. Οι αποφάσεις τους λαμβάνονται με πλειοψηφία, και πάντοτε αφού ακουστεί και αποβληθεί ο εισαγγελέας (άρθρο 138). Η απόφαση που λαμβάνεται βεβαιώνεται σε πρόχειρο σημείωμα επάνω στην πρόταση του εισαγγελέα, χρονολογείται και υπογράφεται από τους δικαστές που μετείχαν στη διάσκεψη. Η απόφαση που βεβαιώθηκε με τον τρόπον αυτόν ισχύει και σε περίπτωση που θα επέλθει μεταβολή στο πρόσωπο των δικαστών που έλαβαν μέρος στη διάσκεψη πριν από την καθαρογράφηση και την υπογραφή του βουλεύματος. Έπειτα ο πρόεδρος του δικαστικού συμβουλίου αποστέλλει το βούλευμα για καθαρογραφή και υπογραφή, σύμφωνα με το άρθρο 142 παρ. 2, στον αρμόδιο γραμματέα, ο οποίος υποχρεούται να καταχωρίσει τούτο σε ειδικό βιβλίο που τηρείται για το σκοπό αυτόν. Αν περιέχονται διατάξεις αφορώσες τη σύλληψη ή προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου ή άλλες που απαιτούν άμεση εκτέλεση, το βούλευμα, με τη φροντίδα του εισαγγελέα, είναι εκτελεστό και πριν από την καθαρογραφή του. Στις περιπτώσεις αυτές, με την παράδοση της απόφασης στον γραμματέα, συντάσσεται περίληψη των προς εκτέλεση διατάξεων που, αφού υπογραφεί από τον πρόεδρο και τον γραμματέα, παραδίδεται στον εισαγγελέα. Αν πρόκειται για σύλληψη, επιβολή περιοριστικών όρων ή προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου, η περίληψη αυτή πρέπει να περιέχει τα στοιχεία που αναφέρονται στα άρθρα 276 παρ. 3 και 288 παρ. 2. Για την άσκηση ενδίκων μέσων η έκδοση του βουλεύματος θεωρείται ότι έγινε μόλις καθαρογραφεί και υπογραφεί.

Άρθρο 307. - Αρμοδιότητα του συμβουλίου των πλημμελειοδικών κατά την προδικασία. Κατά την διάρκεια της ανάκρισης το συμβούλιο των πλημμελειοδικών με πρόταση του εισαγγελέα ή ενός διαδίκου ή με αίτηση του ανακριτή αποφασίζει: α) όταν ο ανακριτής νομίζει ότι δεν πρέπει να συμμορφωθεί με πρόταση των παραπάνω, β) όταν πρόκειται να κανονιστεί στην προδικασία ένα δύσκολο ζήτημα, όπως η κατάσχεση κ.τ.λ., γ) για όλες τις διαφορές που προκύπτουν στην προδικασία μεταξύ των διαδίκων ή μεταξύ αυτών και του εισαγγελέα, δ) για την αποφεύγηση ή την εξασκόληση της ανάκρισης, ε) για την προσφυγή του κατηγορουμένου κατά του εντάλματος προσωρινής κράτησης ή για

την προσφυγή του κατηγορουμένου ή του εισαγγελέα κατά της διάταξης του ανακριτή που αφορά την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με περιοριστικούς όρους και στ) για κάθε άλλο θέμα που προβλέπεται σε ειδικές διατάξεις.

Άρθρο 308. - Περάτωση της κύριας ανάκρισης. 1. Το τέλος της κύριας ανάκρισης κηρύσσεται από το συμβούλιο πλημμελειοδικών με βούλευμα. Για το σκοπό αυτόν, τα έγγραφα διαβιβάζονται αμέσως μετά την τελευταία ανακριτική πράξη στον εισαγγελέα, ο οποίος, αν κρίνει ότι δεν χρειάζεται να τα επιστρέψει στον ανακριτή για να συμπληρωθεί η ανάκριση, μέσα σε δύο μήνες ή, αν η φύση της υπόθεσης το επιβάλλει, μέσα σε τρεις μήνες υποβάλλει πρόταση στο συμβούλιο για να παύσει οριστικά ή προσωρινά η δίωξη ή για να παραπεμφθεί ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο ή για να μην απαγγελθεί κατηγορία εναντίον του. Ο εισαγγελέας, εφόσον στη δικογραφία που του διαβιβάστηκε από τον ανακριτή μετά το πέρας της κύριας ανάκρισης υπάρχουν κατηγορούμενοι κατά των οποίων έχει εκδοθεί ένταλμα προσωρινής κράτησης, οφείλει εντός μηνός να υποβάλει πρόταση στο συμβούλιο, για να παύσει οριστικά ή προσωρινά η δίωξη ή για να παραπεμφθεί ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο ή για να μην απαγγελθεί κατηγορία εναντίον του. Σε περίπτωση πράξης ανηλικού κατηγορουμένου που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα και για το οποίο προβλέπεται η ποινή του περιορισμού σε σωφρονιστικό κατάστημα κράτησης ανηλικών σύμφωνα με το άρθρο 127 παρ. 1 ΠΚ, η κύρια ανάκριση περατώνεται σύμφωνα με τη διαδικασία του εδ. α' της παραγράφου αυτής.

2. Από τη στιγμή που ο εισαγγελέας καταρτίζει τη σχετική πρόταση, πριν την υποβάλει στο αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο, έχει υποχρέωση να ενημερώσει αμέσως, έστω και τηλεφωνικά, τους διαδίκους, προκειμένου να λάβουν αντίγραφο της και να ασκήσουν το δικαίωμα ακρόασης, υποβάλλοντας υπόμνημα με τις απόψεις τους. Την ίδια υποχρέωση έχει ο εισαγγελέας όταν υποβάλλει πρόταση στο συμβούλιο για την έκδοση παρεμπόδισης βουλεύματος. Στην περίπτωση του εδ. α', η δικογραφία διαβιβάζεται στο δικαστικό συμβούλιο, αφού παρέλθουν δέκα ημέρες από την ειδοποίηση, η οποία αποδεικνύεται με βεβαίωση του αρμόδιου γραμματέα της εισαγγελίας, που επισυνάπτεται στη δικογραφία.

3. Η κύρια ανάκριση στα πλημμελήματα περατώνεται και με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου με διαταγή του εισαγγελέα, εφόσον υπάρχει η σύμφωνη γνώμη του ανακριτή. Σε αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται και η διάταξη του άρθρου 322. Ο εισαγγελέας εφετών έχει δικαίωμα, αν δεχτεί την προσφυγή, να διατάξει είτε να υποβληθεί η προσφυγή στο συμβούλιο είτε να συμπληρωθεί η ανάκριση, που περατώνεται με βούλευμα του συμβουλίου. Το συμβούλιο πλημμελειοδικών αποφαινεται για την συνέχιση ή όχι της προσωρινής κράτησης, καθώς και για την διατήρηση ή όχι των περιοριστικών όρων.

4. Στην περίπτωση της παρ. 1 ο ανακριτής οφείλει, πριν διαβιβάσει τη δικογραφία στον εισαγγελέα, να γνωστοποιήσει στους διαδίκους ότι ολοκληρώθηκε η ανάκριση, ώστε να ασκήσουν τα δικαιώματα που τους παρέχονται με τα άρθρα 99, 107 και 108. Οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να διορίσουν αντίκλητο δικηγόρο από τους διορισμένους στην έδρα του ανακριτή, και σε αυτόν γίνεται η γνωστοποίηση. Αν όμως οι διάδικοι κατοικούν έξω από την έδρα του ανακριτή, η γνωστοποίηση γίνεται μόνο αν έχουν διορίσει αντίκλητο.

5. Αν από την ανάκριση δεν προέκυψε η ταυτότητα του δράστη ορισμένου εγκλήματος, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των εδ. α', γ' και δ' της παρ. 3 του άρθρου 245.

Άρθρο 309. - Περάτωση της κύριας ανάκρισης κατ' εξαίρεση.

1. Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις των κακούργημάτων: του Ν.Δ. 86/1969, των νόμων 998/1979, 2168/1993, 2960/2001, 4002/2011 (άρθρο 52), 4139/2013, 4174/2013 και 4251/2014, καθώς και των άρθρων 374 και 380 ΠΚ, μετά την περάτωση της ανάκρισης, η δικογραφία υποβάλλεται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος, αν κρίνει ότι προκύπτουν

επαρκείς ενδείξεις για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο και ότι δεν χρειάζεται να συμπληρωθεί η ανάκριση, προτείνει στον πρόεδρο εφετών να εισαχθεί η υπόθεση, μαζί με τα τυχόν ήσσονος βαρύτητας συναφή εγκλήματα, απευθείας στο ακροατήριο. Οι διατάξεις των άρθρων 128 και 129 εφαρμόζονται αναλόγως και σε τούτη την περίπτωση.

2. Από τη στιγμή που ο εισαγγελέας εφετών καταρτίζει την σχετική πρόταση πριν την υποβάλει προς τον πρόεδρο εφετών, έχει υποχρέωση να ενημερώσει αμέσως, έστω και τηλεφωνικά, τους διαδίκους, προκειμένου να λάβουν αντίγραφο της και να ασκήσουν το δικαίωμα ακρόασης, υποβάλλοντας υπόμνημα με τις απόψεις τους. Αφού παρέλθουν δέκα ημέρες από την ειδοποίηση, για την οποία συντάσσεται έκθεση, η δικογραφία διαβιβάζεται στον πρόεδρο εφετών. Εφόσον ο πρόεδρος εφετών διατυπώσει σύμφωνη γνώμη, για την παραπομπή της υπόθεσης στο ακροατήριο, ο εισαγγελέας εφετών εκδίδει κλητήριο θέσπισμα, κατά του οποίου δεν επιτρέπεται προσφυγή.

3. Σε περίπτωση διαφωνίας του προέδρου εφετών ή όταν από την αρχή ο εισαγγελέας φρονεί ότι δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ή θα πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη ή να παύσει οριστικά ή προσωρινά η ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας εφετών διαβιβάζει τη δικογραφία στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, προκειμένου να εισαχθεί στο συμβούλιο πλημμελειοδικών.

4. Στην περίπτωση της δεύτερης παραγράφου του παρόντος άρθρου ο πρόεδρος εφετών αποφαινεται με διάταξη του, κατά της οποίας δεν χωρεί προσφυγή, για την διατήρηση ή μη της προσωρινής κράτησης ή των περιοριστικών όρων ή της ισχύος του εντάλματος σύλληψης και την προσωρινή του κράτηση σε περίπτωση που θα συλληφθεί. Η παρ. 4 του άρθρου 315 εφαρμόζεται αναλόγως.

5. Αν υπάρχουν περισσότεροι του ενός κατηγορούμενοι, το συμβούλιο εφετών είναι αρμόδιο να αποφανθεί για όσους από αυτούς δεν προκύπτουν επαρκείς ενδείξεις ή ως προς τους οποίους θα πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη ή να παύσει οριστικά ή προσωρινά η ποινική δίωξη, οπότε η υπόθεση χωρίζεται. Επίσης, το ίδιο συμβούλιο είναι σε κάθε περίπτωση αρμόδιο να αποφανθεί και για τα συναφή εγκλήματα είτε πρόκειται για έναν είτε πρόκειται για περισσότερους κατηγορουμένους.

Άρθρο 310. - Δικαιοδοσία του συμβουλίου πλημμελειοδικών μετά το τέλος της ανάκρισης.

1. Το συμβούλιο, μέσα σε δύο μήνες ή, αν εφαρμοσθεί η επόμενη παράγραφος, μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή της πρότασης του εισαγγελέα, μπορεί: α) να αποφαινεται να μη γίνει κατηγορία, β) να παύει οριστικά την ποινική δίωξη, γ) να παύει προσωρινά την ποινική δίωξη, μόνο όμως για τα κακούργηματα της ανθρωποκτονίας με πρόθεση, της ληστείας, της εκβίασης, της κλοπής (και ζωοκλοπής) και του εμπρησμού, δ) να διατάσσει περαιτέρω ανάκριση και ε) να παραπέμψει τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου.

2. Το συμβούλιο συνεδριάζει χωρίς την παρουσία του εισαγγελέα και των διαδίκων. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, εφόσον κρίνει ότι τούτο είναι αναγκαίο, μπορεί να διατάξει την εμφάνιση ενώπιον του όλων των διαδίκων, οπότε καλείται και ο εισαγγελέας. Αν μετά το τέλος της ανάκρισης και την υποβολή των εγγράφων στον εισαγγελέα υποβλήθηκαν στο συμβούλιο από έναν διάδικο έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία, το συμβούλιο, στην περίπτωση που κρίνει ότι αυτά ασκούν ουσιώδη επιρροή στη διάγνωση της υπόθεσης, οφείλει να καλέσει τους υπόλοιπους διαδίκους, ή τους αντικλήτους τους, για να ενημερωθούν και να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους σε προθεσμία που καθορίζει το ίδιο.

3. Το συμβούλιο διατάσσει περαιτέρω ανάκριση, αν θεωρηθεί απαραίτητο να γίνουν ορισμένες ανακριτικές πράξεις ή να απαγγελθεί κατηγορία εναντίον ορισμένου προσώπου που σε βάρος του υπάρχουν υπόνοιες ότι ενέχεται για την πράξη για την οποία διεξάγεται η ανάκριση. Αν διατάχθηκε περαιτέρω ανάκριση, ενεργείται από τον ανακριτή, μπορεί όμως κατά την κρίση του συμβουλίου να γίνει και από ανακριτικό υπάλληλο, αν είχε προηγηθεί μόνο προανάκριση.

Άρθρο 311. - Περιεχόμενο του βουλεύματος. 1. Το συμβούλιο αποφαινεται ότι δεν πρέπει να απαγγελθεί κατηγορία, όταν δεν υπάρχουν καθόλου ενδείξεις ή αυτές που υπάρχουν δεν είναι σοβαρές για την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, εκτός αν στην τελευταία αυτή περίπτωση πρόκειται να παύσει προσωρινά η δίωξη σύμφωνα με τα άρθρα 310 παρ. 1 στοιχ. γ και 312 παρ. 1, ή όταν το γεγονός δεν συνιστά αξιόποινη πράξη ή όταν υπάρχουν λόγοι που αποκλείουν τον άδικο χαρακτήρα της πράξης ή τον καταλογισμό. Αν έγινε παραίτηση από το δικαίωμα της έγκλησης ή ανάκλησή της ή αν η πράξη αμνηστεύθηκε ή παραγράφηκε το αξιόποινο της ή αν ο κατηγορούμενος πέθανε, το συμβούλιο παύει οριστικά την ποινική δίωξη. Στην περίπτωση που συντρέχει δεδικασμένο ή δεν υπάρχει έγκληση, η αίτηση ή η άδεια που απαιτείται για τη δίωξη (άρθρο 56), το συμβούλιο κηρύσσει την ποινική δίωξη απαράδεκτη.

2. Το συμβούλιο στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου έχει την υποχρέωση να διατάξει συγχρόνως την απόδοση σε ορισμένο πρόσωπο ως ιδιοκτήτη των πραγμάτων που αφαιρέθηκαν και των πειστηρίων που κατασχέθηκαν ή παραδόθηκαν στην ανάκριση σύμφωνα με το άρθρο 259. Η διάταξη αυτή του βουλεύματος απέναντι σε τρίτους που δεν είναι διάδικοι στην ποινική διαδικασία (άρθρο 70) και που δεν υπέβαλαν τις αξιώσεις τους στο δικαστικό συμβούλιο έχει προσωρινή ισχύ και δεν τους εμποδίζει να προσφύγουν στο αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο. Αν από την ανάκριση προκύπτει ότι ο ιδιοκτήτης είναι άγνωστο πρόσωπο, το συμβούλιο διατάσσει την εξακολούθηση της μεσεγγύησης και της φύλαξης, που προβλέπονται στα άρθρα 259 και 267. Είναι δυνατό όμως και να αντικαταστήσει συγχρόνως το φύλακα, ωστόσο λυθεί το ζήτημα της κυριότητας από το αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο. Επίσης το συμβούλιο διατάσσει την δήμευση των πραγμάτων που κατά τον νόμο πρέπει να δημευτούν. Κατά της διάταξης του βουλεύματος για την απόδοση ή δήμευση επιτρέπεται έφεση στους διαδίκους και στον τρίτο, του οποίου τις αξιώσεις έκρινε το δικαστικό συμβούλιο.

3. Στις περιπτώσεις της παρ. 1, αν παύσει οριστικά η ποινική δίωξη λόγω παραγραφής ή θανάτου του κατηγορουμένου ή κηρυχθεί απαράδεκτη, το συμβούλιο διατάσσει την απόδοση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων στον παθόντα, αν από τα στοιχεία της ανάκρισης ήθελε προκύψει ότι αυτά προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την αξιόποινη πράξη και συνιστούν την περιουσιακή ζημία που υπέστη αυτός. Διαφορετικά διατάσσεται η δήμευσή τους, εφόσον αυτή προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις. Στις προηγούμενες περιπτώσεις εφαρμόζεται αναλόγως και η διάταξη της παρ. 2 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 312. - Προσωρινή παύση της ποινικής δίωξης. 1. Παύει προσωρινά η δίωξη, και ο προσωρινά κρατούμενος απολύεται, αν υπάρχουν ενδείξεις, δεν είναι όμως επαρκείς για να παραπεμφθεί ο κατηγορούμενος στο ακροατήριο. Σε αυτή την περίπτωση, τότε μόνο μπορεί να διωχθεί πάλι ο κατηγορούμενος για την ίδια πράξη, αν οι ενδείξεις που υπήρχαν εναντίον του και που δεν κρίθηκαν επαρκείς ενισχυθούν με νέες, που δεν είχαν υποβληθεί προηγουμένως στην κρίση του συμβουλίου. Ο εισαγγελέας συγκεντρώνει με οποιονδήποτε τρόπο κρίνει σκόπιμο τις νέες ενδείξεις και οφείλει να τις υποβάλει προηγουμένως στο συμβούλιο, περιμένοντας ωστόσο το βούλευμα επιτρέψει τη νέα δίωξη.

2. Αν η δίωξη έπαυσε προσωρινά με βούλευμα του συμβουλίου εφετών ή με βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών, που επικυρώθηκε με βούλευμα του συμβουλίου εφετών, την άδεια για νέα δίωξη την παρέχει το συμβούλιο εφετών. Αν αυτό επιτρέψει τη νέα δίωξη και αφού γίνει η ανάκριση στο πλημμελειοδικείο, το συμβούλιο εφετών αποφασίζει κατ' ουσία και στην περίπτωση ακόμα που έχουν περιληφθεί στη νέα δίωξη πρόσωπα που αρχικά δεν είχαν διωχθεί.

3. Και όταν το συμβούλιο παύει προσωρινά την ποινική δίωξη, διατάσσει όσα ορίζονται στην παρ. 2 του προηγούμενου άρθρου, αν κρίνει ότι τα πράγματα που αφαιρέθηκαν ή τα πειστήρια δεν είναι χρήσιμα για ενδεχόμενη νέα δίωξη.

Άρθρο 313. - Παραπομπή στο αρμόδιο δικαστήριο. Το συμβού-

λιο αποφασίζει την παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου, όταν διαπιστώσει ότι υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις που στηρίζουν κατηγορία εναντίον του για ορισμένη πράξη. Ομοίως, κατ' εξαίρεση των οριζομένων στο πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 311, το δικαστικό συμβούλιο διατάσσει την εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου και όταν κρίνει ότι συντρέχει περίπτωση απαλλαγής από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και επιβολής μέτρου θεραπείας κατά το άρθρο 69Α ΠΚ. Αν κατά του κατηγορουμένου έχει εκδοθεί ένταλμα προσωρινής κράτησης, το σχετικό βούλευμα του συμβουλίου εκδίδεται υποχρεωτικά εντός τριάντα ημερών από την υποβολή σε αυτό της πρότασης του εισαγγελέα.

Άρθρο 314. - Αποστολή των εγγράφων. Αν η υπόθεση παραπεμφθεί στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου, τα έγγραφα αποστέλλονται στον εισαγγελέα του δικαστηρίου και με την φροντίδα του επιδίδεται το βούλευμα στους διαδίκους. Αν το βούλευμα γίνει αμετάκλητο, ο κατηγορούμενος καλείται στο ακροατήριο σύμφωνα με το άρθρο 321. Στις υποθέσεις στις οποίες ο κατηγορούμενος κρατείται προσωρινά, ο αρμόδιος εισαγγελέας ορίζει υποχρεωτικά δικάσιμο κατ' απόλυτη προτεραιότητα, σε χρόνο που δεν απέχει περισσότερο από σαράντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτόν των εγγράφων.

Άρθρο 315. - Προσωρινή κράτηση και περιοριστικοί όροι. 1. Αν ο κατηγορούμενος κρατείται προσωρινά ή τελεί υπό περιοριστικούς όρους, το συμβούλιο αποφασίζει ταυτόχρονα και για την απόλυσή του ή τη συνέχιση της προσωρινής του κράτησης, καθώς και για την διατήρηση ή όχι της ισχύος των περιοριστικών όρων.

2. Αν είχε εκδοθεί εναντίον του κατηγορουμένου ένταλμα σύλληψης και αυτός διέφυγε, το συμβούλιο διατάσσει ταυτόχρονα την κατάργηση ή τη διατήρηση της ισχύος του εντάλματος, καθώς και την προσωρινή κράτηση του κατηγορουμένου στην περίπτωση που θα συλληφθεί σύμφωνα με τις διακρίσεις της παρ. 1.

3. Το συμβούλιο, παραπέμποντας τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο, αν συντρέχει νόμιμη περίπτωση, επιβάλλει περιοριστικούς όρους ή διατάσσει τη σύλληψη και προσωρινή κράτησή του, ακόμη και αν δεν έχει εκδοθεί ένταλμα σύλληψης ή προσωρινής κράτησης.

4. Όταν το δικαστικό συμβούλιο αποφαινεται με οποιαδήποτε αφορμή για την προσωρινή κράτηση ή μη του κατηγορουμένου, έχει υποχρέωση, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα, να τον καλέσει ενώπιόν του προκειμένου να διατυπώσει τις απόψεις του, εκτός αν με ειδική αιτιολογία κρίνει ότι η αυτοπρόσωπη εμφάνιση δεν είναι αναγκαία.

5. Αν κατά την διάρκεια της ανάκρισης επιβλήθηκε δέσμευση περιουσιακών στοιχείων (άρθρα 260, 261), το συμβούλιο αποφασίζει και για τη διατήρηση, την άρση ή τον περιορισμό της. Αν η δέσμευση έχει επιβληθεί σε βάρος τρίτου προσώπου, κατά του οποίου δεν κινήθηκε ποινική δίωξη, το συμβούλιο εφόσον πιθανολογήσει ότι ο τρίτος γνώριζε ως ενδεχόμενο ή όφειλε να γνωρίζει ότι η περιουσία που απέκτησε προέρχεται από αξιόποινη πράξη και ότι σκοπός της μεταβίβασης σε αυτόν ήταν η αποφυγή της δήμευσής της, διατάσσει τη διατήρηση της δέσμευσης και ορίζει τον τρίτο μεσεγγυούχο της περιουσίας, επιτρέποντάς του κάθε πράξη εκμετάλλευσής της, πλην της εκποίησης ή διάθεσής της.

6. Όταν η δικογραφία εισάγεται στο αρμόδιο δικαστήριο λόγω συνδρομής των προϋποθέσεων της παρ. 1 του άρθρου 69Α ΠΚ, το δικαστικό συμβούλιο επιβάλλει υποχρεωτικά ως περιοριστικό όρο ένα από τα μέτρα της παρ. 3 του άρθρου 69Α ΠΚ, αν δε ο κατηγορούμενος κρατείται προσωρινά, αντικαθιστά υποχρεωτικά την προσωρινή κράτηση με το ίδιο μέτρο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΦΕΡΩΝ. - ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 316. - Σύνθεση και διαδικασία. 1. Αν ο κατηγορούμενος

είναι ανήλικος, στη σύνθεση του συμβουλίου εφετών συμμετέχει και ο εφέτης ανηλικών.

2. Ως προς τη διαδικασία στο συμβούλιο εφετών εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 306, 310 κ.ε. για το συμβούλιο πλημμελειοδικών.

Άρθρο 317. - Αρμοδιότητα. 1. Το συμβούλιο εφετών αποφασίζει: α) για τις εφέσεις που ασκούνται κατά των βουλευμάτων του συμβουλίου πλημμελειοδικών σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 481 και β) για τις προτάσεις του εισαγγελέα των εφετών να αναθεωρηθεί η κατηγορία σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου αυτού και στις περιπτώσεις των άρθρων 43 παρ. 2 και 323.

2. Ο εισαγγελέας εφετών, αφού παραλάβει τα έγγραφα σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 314, αν δεν ασκήθηκε έφεση κατά του βουλεύματος, ελέγχει μέσα σε τρεις ημέρες την κατηγορία. Αν διαπιστώσει ότι δεν υπάρχει κακούργημα ή ότι στο κακούργημα δεν δόθηκε ο χαρακτηρισμός που έπρεπε ή ότι η κατηγορία δεν είναι για οποιονδήποτε λόγο βάσιμη ή δεν αποδείχθηκε ακόμα όσο ήταν αναγκαίο ή ότι το δικαστήριο στο οποίο παραπέμφθηκε ο κατηγορούμενος δεν είναι αρμόδιο, εισάγει την υπόθεση με αιτιολογημένη πρότασή του στο συμβούλιο του δικαστηρίου των εφετών.

Άρθρο 318. - Δικαιοδοσία του συμβουλίου εφετών. Το συμβούλιο εφετών στις περιπτώσεις του άρθρου 317 έχει το δικαίωμα να διατάσσει ό,τι και το συμβούλιο πλημμελειοδικών κατά τα άρθρα 309 έως και 315. Η εξουσία αυτή του συμβουλίου των εφετών δεν περιορίζεται καθόλου, ακόμη και όταν ασχολείται με την υπόθεση ύστερα από έφεση του κατηγορουμένου.

Άρθρο 319. - Διατάξεις του βουλεύματος των εφετών. 1. Αν το συμβούλιο αποφανθεί να μη γίνει κατηγορία ή να παύσει οριστικά ή προσωρινά η ποινική δίωξη ή να κηρυχθεί απαράδεκτη, διατάσσει συγχρόνως την κατάρριξη του εντάλματος σύλληψης ή προσωρινής κράτησης που έχει εκδοθεί και την απόλυση του κατηγορουμένου.

2. Αν έχει διαταχθεί συνέχιση της ανάκρισης, ο εισαγγελέας εφετών στέλνει χωρίς αναβολή τα έγγραφα στον αρμόδιο ανακριτή ή στον εφέτη στον οποίο έχει ανατεθεί με βούλευμα η συνέχιση της ανάκρισης. Αφού γίνει η ανάκριση, το συμβούλιο εφετών αποφασίζει κατά το άρθρο 318, και όταν ακόμη περιλαμβάνεται στην δίωξη και πρόσωπο για το οποίο δεν είχε κρίνει το πρωτόδικο συμβούλιο.

3. Αν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για να υποστηριχθεί η κατηγορία και χαρακτηρίζεται σωστά η πράξη, επικυρώνεται το βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών και συνεχίζεται η διαδικασία.

4. Αν μόνο ο χαρακτηρισμός της πράξης ήταν λανθασμένος, δίνεται σωστά ο χαρακτηρισμός στο βούλευμα που εκδίδεται.

5. Το βούλευμα του συμβουλίου εφετών που εκδόθηκε κατά τις παρ. 3 και 4 επιδίδεται με τον τρόπο που ορίζει ο νόμος στον κατηγορούμενο και στους υπόλοιπους διαδίκους με την φροντίδα του εισαγγελέα εφετών ή πλημμελειοδικών. Μόλις καταστεί αμετάκλητο το βούλευμα, γίνεται η κλήση του κατηγορουμένου κατά τα άρθρα 321 κ.ε..

ΤΕΤΑΡΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 320. - Ορισμός δικασίμου και κλήτευση στο ακροατήριο. 1. Ο ορισμός δικασίμου στις περιπτώσεις κατηγορουμένων που κρατούνται προσωρινά γίνεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα.

2. Όταν ο εισαγγελέας κινεί την ποινική δίωξη με απευθείας κλήση στο ακροατήριο καθώς και στις περιπτώσεις των άρθρων 43 παρ. 2, 301, 302 παρ. 1, 303 παρ. 6, 308 παρ. 3 και 309, ο κατηγορούμενος κλητεύεται στο ακροατήριο με κλητήριο θέσπισμα, ενώ στις περιπτώσεις των άρθρων 314 και 319 παρ. 5 με

κλήση. Το κλητήριο θέσπισμα και η κλήση του κατηγορουμένου συντάσσονται σε δύο αντίτυπα. Το ένα επιδίδεται στον κατηγορούμενο και το άλλο επισυνάπτεται στη δικογραφία κατά τη συζήτηση της υπόθεσης.

3. Μετά την επίδοση της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος ο εισαγγελέας δεν μπορεί να αποσύρει την υπόθεση από τη δικάσιμο που ορίστηκε. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις των άρθρων 169 παρ. 2 και 324.

Άρθρο 321. - Περιεχόμενο του κλητηρίου θεσπίσματος και της κλήσης. Παραμονή δικογραφιών στα γραφεία. 1. Το κλητήριο θέσπισμα πρέπει να περιέχει: α) το ονοματεπώνυμο και, αν υπάρχει ανάγκη, και άλλα στοιχεία που καθορίζουν την ταυτότητα του κατηγορουμένου, β) τον προσδιορισμό του δικαστηρίου στο οποίο καλείται, γ) τη χρονολογία, την ημέρα της εβδομάδας και την ώρα που πρέπει να εμφανιστεί, δ) τον ακριβή καθορισμό της πράξης για την οποία κατηγορείται και μνεία του άρθρου του ποινικού νόμου που την προβλέπει και ε) τον αριθμό του, την επίσημη σφραγίδα και την υπογραφή του εισαγγελέα που εξέδωσε το θέσπισμα.

2. Η κλήση για την εμφάνιση (άρθρο 320) ως προς την αξιόποινη πράξη πρέπει να αναφέρεται στο παραπεμπτικό βούλευμα. Κατά τα λοιπά πρέπει επίσης να περιέχει όσα και το κλητήριο θέσπισμα. Η ερήμην εκδίκαση ως συνέπεια της μη εμφάνισης του κατηγορουμένου πρέπει να αναγράφεται τόσο στο κλητήριο θέσπισμα όσο και στην κλήση.

3. Αντίγραφο του πρέπει να επιδίδεται σε κάθε περίπτωση στον παριστάμενο προς υποστήριξη της κατηγορίας.

4. Η τήρηση των διατάξεων των παρ. 1 και 2 επιβάλλεται με ποινή ακυρότητας του κλητηρίου θεσπίσματος και της κλήσης.

5. Η έλλειψη στοιχείου του κύρους του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης αποδεικνύεται από το κλητήριο θέσπισμα ή την κλήση που επιδόθηκε στον κατηγορούμενο ή από το υπάρχον στην δικογραφία αντίτυπό του και σε έλλειψή του από το αποδεικτικό επίδοσης.

6. Από τη στιγμή που θα επιδοθεί στον κατηγορούμενο το κλητήριο θέσπισμα ή η κλήση για την εμφάνιση οι δικογραφίες και τα πειστήρια πρέπει να παραμένουν κατά τις εργάσιμες ώρες στο οικείο δικαστικό γραφείο. Ο παραβάτης τιμωρείται πειθαρχικά.

Άρθρο 322. - Προσφυγή κατά της απευθείας κλήσης. 1. Ο κατηγορούμενος που κλητεύθηκε απευθείας με κλητήριο θέσπισμα στο ακροατήριο του τριμελούς πλημμελειοδικείου έχει δικαίωμα, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω αντιπροσώπου, να προσφύγει στον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών μέσα σε δέκα ημέρες από την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος.

2. Η προσφυγή ασκείται με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 474. Αν η έκθεση γίνει ή το δικόγραφο κατατεθεί σε άλλο γραμματέα ή στον προϊστάμενο της προεξενικής αρχής ή στον διευθυντή των φυλακών, ειδοποιείται αμελλητί ο γραμματέας της εισαγγελίας πρωτοδικών που εξέδωσε το κλητήριο θέσπισμα και του αποστέλλεται αμέσως η έκθεση ή το δικόγραφο. Αν η προσφυγή ασκείται μέσω αντιπροσώπου, το πληρεξούσιο ή επικυρωμένο αντίγραφο του προσαρτάται στην έκθεση ή στο δικόγραφο. Στην έκθεση ή το δικόγραφο πρέπει να διατυπώνονται και οι λόγοι για τους οποίους ασκείται η προσφυγή. Ο προσφεύγων υποχρεούται να καταθέσει παράβολο υπέρ του δημοσίου ποσού εκατόν πενήντα (150) ευρώ. Το ύψος του ποσού αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Αν δεν κατατεθεί το παράβολο, η προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη από τον εισαγγελέα εφετών. Όταν η προσφυγή ασκείται από περισσότερους κατηγορουμένους, κατατίθεται μόνο ένα παράβολο. Σε περίπτωση που ο εισαγγελέας εφετών κάνει δεκτή την προσφυγή διατάσσει και την επιστροφή του παραβόλου στον καταθέσαντα αυτό.

3. Ο εισαγγελέας των εφετών μπορεί: α) να απορρίψει την προσφυγή, β) να κάνει δεκτή την προσφυγή, οπότε διατάσσει την εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστικό συμβούλιο, γ) να προβεί σε μία από τις παραπάνω ενέργειες, αφού προηγουμένως δια-

τάξει προανάκριση για την συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού με τη διενέργεια συγκεκριμένων ανακριτικών πράξεων. Η διάταξη του εισαγγελέα εφετών που απορρίπτει την προσφυγή επιδίδεται στον κατηγορούμενο σύμφωνα με τα άρθρα 155 κ.ε.. Αν από την επίδοση έως την δικάσιμο που ορίστηκε αρχικά μεσολαβεί τουλάχιστον το μισό της προθεσμίας που χρειάζεται για την κλήτευση, ο κατηγορούμενος έχει υποχρέωση να εμφανιστεί σε αυτήν για να δικαστεί χωρίς άλλη κλήτευση.

Άρθρο 323. - Προσφυγή προσώπων ιδιάζουσας δωσιδικίας. Ο κατηγορούμενος που κλητεύθηκε με κλητήριο θέσπισμα απευθείας στο ακροατήριο του τριμελούς εφετείου σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 6 του άρθρου 111 έχει δικαίωμα να προσφύγει στο αρμόδιο συμβούλιο εφετών μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στην παρ. 1 του προηγούμενου άρθρου. Η προσφυγή υποβάλλεται στα όργανα που αναφέρονται στην ίδια παράγραφο ή στο γραμματέα της εισαγγελίας εφετών. Το συμβούλιο εφετών έχει υποχρέωση να αποφασίσει μέσα σε δέκα ημέρες από τότε που υποβλήθηκε η έκθεση προσφυγής μαζί με την σχετική πρόταση του εισαγγελέα εφετών, και μπορεί: α) να απορρίψει την προσφυγή, β) να κάνει δεκτή την προσφυγή, εκδίδοντας βούλευμα με το οποίο αποφαινεται ότι δεν πρέπει να γίνει κατηγορία ή παύει οριστικά την ποινική δίωξη ή κηρύσσει αυτήν απαράδεκτη, γ) να προβεί σε μία από τις παραπάνω ενέργειες, αφού προηγουμένως διατάξει προανάκριση για τη συμπλήρωση του αποδεικτικού υλικού, με τη διενέργεια συγκεκριμένων ανακριτικών πράξεων. Το συμβούλιο αποφασίζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό. Το βούλευμα του συμβουλίου εφετών που απορρίπτει την προσφυγή επιδίδεται σύμφωνα με τα άρθρα 155 κ.ε. στον κατηγορούμενο. Αν από την επίδοση του βουλεύματος έως την δικάσιμο που ορίστηκε αρχικά μεσολαβεί τουλάχιστον το μισό της προθεσμίας που ορίστηκε για κλήτευση ο κατηγορούμενος έχει υποχρέωση να εμφανιστεί κατά τη δικάσιμο αυτή για να δικαστεί χωρίς άλλη κλήτευση.

Άρθρο 324. - Ανάκληση της εισαγωγής που έγινε με απευθείας κλήση. 1. Ωστόσο αρχίσει η συζήτηση στο ακροατήριο, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί να αποσύρει την υπόθεση όταν: α) υπάρχουν λόγοι που εμφανίστηκαν μετά την απευθείας κλήση στο ακροατήριο και προσδίδουν στην πράξη χαρακτήρα κακούργηματος, οπότε διατάσσει κύρια ανάκριση και, β) το κλητήριο θέσπισμα δεν περιέχει τα απαιτούμενα στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 321.

2. Στις ενέργειες που προβλέπονται στο εδ. β' της παρ. 1 προβαίνει και ο εισαγγελέας εφετών στις περιπτώσεις του άρθρου 309 παρ. 2 και 111 παρ. 6.

3. Στις ενέργειες της παρ. 1 προβαίνει ο αρμόδιος εισαγγελέας και όταν, χωρίς να έχει τεθεί η υπόθεση στο αρχείο ή να έχει χωριστεί η συζήτηση ορισμένης πράξης ή να υπάρχει λόγος αναβολής, αναστολής ή αποχής από την ποινική δίωξη, δεν έχει εισαχθεί προς εκδίκαση πράξη η οποία περιγράφεται στην ίδια έγκληση, μήνυση, αναφορά ή αίτηση προς τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

Άρθρο 325. - Εξαιρέσεις. Οι διατάξεις των άρθρων 322 και 323 δεν εφαρμόζονται αν η προσφυγή ασκήθηκε εκπρόθεσμα ή αν απαγορεύεται με ειδική διάταξη. Αν εκείνος που ασκεί την προσφυγή έχει αντιρρήσεις, μπορεί να τις προβάλει μόνο στο δικαστήριο που δικάζει. Αν το δικαστήριο δεχθεί τις αντιρρήσεις, κηρύσσει απαράδεκτη την εισαγωγή της υπόθεσης, ωστόσο αποφανθεί για την προσφυγή ο εισαγγελέας εφετών.

Άρθρο 326. - Γνωστοποίηση των μαρτύρων. 1. Ο αρμόδιος εισαγγελέας πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δημόσια συνεδρίαση επιδίδει στον κατηγορούμενο που παραπέμπεται να δικαστεί σε οποιοδήποτε ποινικό δικαστήριο, κατάλογο των μαρτύρων που θα εξεταστούν. Ο κατάλογος αυτός μπορεί να καταγραφεί στο σώμα και μάλιστα στο τέλος του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης για εμφάνιση. Στις περιπτώσεις των άρθρων 354 και 363 δεν χρειάζεται η επίδοση καταλόγου σύμφωνα με αυτό το άρθρο.

2. Την ίδια υποχρέωση έχει και ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας για τους μάρτυρες που κλητεύει ο ίδιος.

3. Ο κατηγορούμενος δεν έχει υποχρέωση να γνωστοποιήσει στον εισαγγελέα και στους διαδίκους τους μάρτυρες που κλητεύει.

Άρθρο 327. - Μάρτυρες που πρέπει να κλητευθούν. 1. Ο εισαγγελέας οφείλει να κλητεύει στο ακροατήριο όλους τους ουσιώδεις μάρτυρες κατηγορίας και υπεράσπισης. Εκτός από τις αποδείξεις που έχουν συλλεγεί κατά την ανάκριση, μπορεί να προσκομίσει στο ακροατήριο νέους μάρτυρες και άλλες αποδείξεις.

2. Ο κατηγορούμενος, εκτός από τους μάρτυρες που προσκαλούνται από τον ίδιο με δικές του δαπάνες, έχει δικαίωμα να ζητήσει από την αρμόδια αρχή να κλητεύσει υποχρεωτικά έναν τουλάχιστον μάρτυρα της επιλογής του αν κατηγορείται για πλημμέλημα, και δύο αν κατηγορείται για κακούργημα. Η αίτηση είναι απαράδεκτη, αν δεν αναφέρει την ακριβή διεύθυνση των μαρτύρων που προτείνονται, καθώς και το θέμα για το οποίο κυρίως θα γίνει η εξέταση. Η κλήτευση δεν είναι υποχρεωτική, αν το θέμα δεν έχει σχέση με την κατηγορούμενη πράξη ή αν ο μάρτυρας κατοικεί ή διαμένει στην αλλοδαπή.

3. Η αίτηση που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο υποβάλλεται στον αρμόδιο εισαγγελέα το αργότερο σε πέντε ημέρες από την επίδοση της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος διαφορετικά, είναι απαράδεκτη. Κατά την υποβολή της αίτησης συντάσσεται στο ίδιο έγγραφο έκθεση για την παράδοση της. Η κλήτευση των μαρτύρων που προτείνονται μπορεί να γίνει το αργότερο δύο ημέρες πριν από τη δικάσιμο και με τηλεομοιοτυπία ή άλλο ανάλογο μέσο. Για την τήρηση της προθεσμίας των δύο ημερών λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία αποστολής του τηλεομοιοτυπήματος ή του άλλου ανάλογου μέσου.

4. Οι διατάξεις των παρ. 2 και 3 δεν εφαρμόζονται όταν ο κατηγορούμενος παραπέμπεται στο μονομελές πλημμελειοδικείο.

Άρθρο 328. - Εξέταση των μαρτύρων που έχουν κώλυμα να εμφανιστούν. Όταν ο εισαγγελέας ή ένας διάδικος, αφού παραπεμφθεί η υπόθεση στο ακροατήριο, θεωρεί ότι εξαιτίας ασθένειας ή άλλου ανυπέρβλητου κωλύματος δεν είναι δυνατό να εμφανιστεί στο δικαστήριο μάρτυρας που δεν εξετάστηκε στην ανάκριση, μπορεί να ζητήσει από τον πρόεδρο του δικαστηρίου την εξέταση του μάρτυρα. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η εξέταση γίνεται στον τόπο όπου αυτός βρίσκεται από ανακριτικό υπάλληλο, που τον διορίζει ο δικαστής ο οποίος διέταξε την εξέταση. Ο δικαστής ειδοποιεί τον εισαγγελέα και τους διαδίκους να παραστούν στην εξέταση είτε οι ίδιοι είτε εκπροσωπούμενοι από τον συνήγορό τους. Ο κατηγορούμενος, όταν βρίσκεται σε προσωρινή κράτηση έξω από τον τόπο της εξέτασης, δεν προσάγεται έχει όμως δικαίωμα να παραστεί δια συνηγόρου που διορίζει με απλή επιστολή, την οποία βεβαιώνει ο διευθυντής του καταστήματος όπου κρατείται. Η έκθεση για την εξέταση αυτή διαβάζεται στο ακροατήριο. Διαφορετικά, η διαδικασία είναι άκυρη.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ
ΚΥΡΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΘΕΜΕΛΕΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Άρθρο 329. - Αρχή της δημοσιότητας. 1. Η συζήτηση στο ακροατήριο, καθώς και η απαγγελία της απόφασης, γίνονται δημόσια σε όλα τα ποινικά δικαστήρια, και επιτρέπεται στον καθένα να παρακολουθεί ανεμπόδιστα τις συνεδριάσεις. Απαγορεύεται όμως η παρουσία στο ακροατήριο προσώπων που κατά την ελεύθερη κρίση εκείνου που διευθύνει τη συζήτηση δεν συμπλήρωσαν το 18ο έτος της ηλικίας τους.

2. Τα δικαστήρια ανηλίκων συνεδριάζουν κεκλεισμένων των θυρών. Εκτός των διαδίκων, των συνηγόρων τους και των επιμελητών ανηλίκων, μπορούν να παρίστανται οι γονείς ή οι τρίτοι που ασκούν την γονική μέριμνα ή οι επίτροποι, καθώς και οι αν-

τιπρόσωποι της οικείας εταιρίας προστασίας ανηλίκων.

3. Αν πρόκειται για δίκες που είναι πιθανό να προσελκύσουν μεγαλύτερο αριθμό ακροατών από τον συνηθισμένο, οι οποίοι μπορεί εξαιτίας της ανεπάρκειας του χώρου στον οποίο διεξάγεται η δίκη να εμποδίσουν την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας, ο πρόεδρος του δικαστηρίου σε συνεννόηση με τον εισαγγελέα ορίζουν τον αριθμό των ακροατών, οπότε επιτρέπεται χωρίς διάκριση η είσοδος στον καθένα, ωστόσο συμπληρωθεί αυτός ο αριθμός.

Άρθρο 330. - Συζήτηση κεκλεισμένων των θυρών. 1. Αν η δημοσιότητα της συνεδρίασης είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή συντρέχουν ειδικοί λόγοι να προστατευθεί ο ιδιωτικός ή οικογενειακός βίος των διαδίκων, ιδίως αν η δημοσιότητα σε δίκη εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής έχει ως συνέπεια την ιδιαίτερη ψυχική ταλαιπωρία ή το διασυρμό του θύματος και μάλιστα ανηλίκου, το δικαστήριο διατάσσει τη διεξαγωγή της δίκης ή ενός μέρους της χωρίς δημοσιότητα.

2. Για τον αποκλεισμό της δημοσιότητας κατά την προηγούμενη παράγραφο, το δικαστήριο, αφού ακούσει τον εισαγγελέα και τους διαδίκους, εκδίδει αιτιολογημένη απόφαση και την απαγγέλει σε δημόσια συνεδρίαση.

Άρθρο 331. - Προφορικότητα της διαδικασίας. Η διαδικασία στο ακροατήριο διεξάγεται προφορικά. Για τη συζήτηση συντάσσονται πρακτικά και η απόφαση απαγγέλλεται προφορικά και διατυπώνεται εγγράφως σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 140-144.

Άρθρο 332. - Συμπεριφορά των δικαστικών λειτουργών. Αν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στο ακροατήριο οι δικαστικοί λειτουργοί δεν μεταχειρίζονται τα πρόσωπα που συμμετέχουν στη δίκη κατά τρόπο αμερόληπτο, ευπρεπή, απαθή και ψύχραιμο, διαπράττουν βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΝΤΟΣ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Άρθρο 333. - Γενική διεύθυνση της διαδικασίας. 1. Εκείνος που διευθύνει τη συζήτηση δίνει την άδεια στον εισαγγελέα και στους συνέδρους δικαστές να υποβάλουν ερωτήσεις.

2. Ο διευθύνων τη συζήτηση δίνει επίσης την άδεια στους διαδίκους, όπως και στους συνηγόρους τους, να υποβάλουν ερωτήσεις στους εξεταζόμενους μάρτυρες, πραγματογνώμονες ή τεχνικούς συμβούλους, και δεν επιτρέπει ερωτήσεις άσκοπες ή έξω από το θέμα. Δίνει επίσης σε αυτούς τον λόγο για να αγορεύσουν ή, όταν το ζητήσουν, για να κάνουν δηλώσεις, αιτήσεις ή ενστάσεις για οποιοδήποτε θέμα που αφορά την υπόθεση που συζητείται. Ο ίδιος διατηρεί το δικαίωμα να υποβάλει πρόσθετες ερωτήσεις στους μάρτυρες, πραγματογνώμονες ή τεχνικούς συμβούλους καθώς και στους κατηγορούμενους για ζητήματα που θεωρεί αναγκαία για την πληρέστερη διασαφήνιση της υπόθεσης και δημοσιεύει την απόφαση.

3. Όταν λάβει τον λόγο ο εισαγγελέας ή ένας από τους διαδίκους, δίνεται ο λόγος και στους υπόλοιπους διαδίκους. Ο κατηγορούμενος ή ο συνηγόρός του έχουν το δικαίωμα να μιλούν πάντοτε τελευταίοι.

Άρθρο 334. - Ανάκληση στην τάξη. 1. Ο διευθύνων τη συζήτηση μπορεί να διακόπτει τον εισαγγελέα και τους διαδίκους που έλαβαν τον λόγο, όταν απομακρύνονται από το θέμα. Συνιστά επίσης στους διαδίκους και στους συνηγόρους να τηρούν το απαραίτητο μέτρο στις εκφράσεις τους και ανακαλεί στην τάξη όποιον από αυτούς χρησιμοποιεί απρεπείς εκφράσεις ή επιχειρεί προσωπικές επιθέσεις. Εξάλλου στον εισαγγελέα μπορεί να υποδεικνύει αυτό το άτομο. Αν, παρ' όλα αυτά, ο εισαγγελέας επιμένει σε τέτοιου είδους εκτροπή, είναι δυνατό να του αφαιρέσει τον λόγο.

2. Μπορεί επίσης να απορρίπτει όλες τις προτάσεις που δεν

βοηθούν καθόλου στην εξακρίβωση της αλήθειας και προκαλούν άσκοπη παράταση των συζητήσεων.

Άρθρο 335. - Επανόρθωση παραλείψεων. Προσφυγή στο δικαστήριο. 1. Ο διευθύνων τη συζήτηση μπορεί, αν το κρίνει δικαιολογημένο, να επιτρέψει σε εξαιρετικές περιπτώσεις να επανορθωθεί πριν από το τέλος της διαδικασίας κάποια παραλείψη στην οποία υπέπεσε ο εισαγγελέας ή ένας από τους διαδίκους.

2. Εναντίον των διατάξεων που εκδίδονται από τον διευθύνοντα τη συζήτηση κατά τα άρθρα 141 παρ. 2, 333, 334, της παρ. 1 αυτού του άρθρου και των άρθρων 337 παρ. 2 και 359 μπορεί να ασκηθεί αμέσως προσφυγή σε ολόκληρο το δικαστήριο.

Άρθρο 336. - Θόρυβος και ανυπακοή. 1. Αν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στο ακροατήριο δημιουργηθεί θόρυβος ή εκδηλωθεί ανυπακοή σε μέτρα που αποφασίστηκαν ή σε διαταγές που δόθηκαν, ο διευθύνων τη συζήτηση έχει την διακριτική ευχέρεια να επιβάλει στον υπαίτιο, ύστερα από ακρόασή του, είτε χρηματική ποινή 50 έως 100 ευρώ, είτε αποβολή από το ακροατήριο, είτε κράτηση έως 24 ωρών.

2. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει κατά του συνηγόρου που δημιουργεί θόρυβο ή δείχνει ανυπακοή σε μέτρα που αποφασίστηκαν μόνο τις πειθαρχικές ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 142 παρ. 1 περιπτώσεις α και β του κώδικα δικηγόρων. Αν απαγγελθεί πειθαρχική κατηγορία κατά του συνηγόρου, γίνεται αμέσως σύντομη διακοπή της συνεδρίασης, για να ετοιμάσει την υπεράσπισή του.

3. Την αστυνομική εξουσία της παρ. 1 την ασκεί κατά τη διάρκεια της διακοπής της συνεδρίασης ο εισαγγελέας, αν παρευρίσκεται στην αίθουσα των συνεδριάσεων.

Άρθρο 337. - Σύλληψη για ψευδή κατάθεση. 1. Αν κατά τη διάρκεια της αποδεικτικής διαδικασίας γεννηθεί εναντίον ενός μάρτυρα υπόνοια ψευδούς κατάθεσης ο διευθύνων τη συζήτηση μπορεί με αίτηση του εισαγγελέα ή ενός διαδίκου ή και αυτεπαγγέλτως να διατάξει να μην απομακρυνθεί ο μάρτυρας την ημέρα αυτή από το ακροατήριο τις ώρες που συνεδριάζει το δικαστήριο και να προσέλθει την επόμενη, εφόσον συνεχίζεται η συνεδρίαση. Ο μάρτυρας που παραβιάζει την υποχρέωση του αυτή τιμωρείται με την ποινή της απείθειας κατά το άρθρο 169 ΠΚ.

2. Αν ύστερα από το τέλος της συζήτησης ο διευθύνων εκτιμά ότι δεν διαλύθηκαν οι υπόνοιες για ψευδή κατάθεση, διατάσσει τη σύλληψη του υπόπτου και την παράδοσή του στον εισαγγελέα. Ο εισαγγελέας μπορεί να τον παραπέμψει αμέσως στο αρμόδιο δικαστήριο, για να δικαστεί σύμφωνα με τα άρθρα 417 κ.ε.

Άρθρο 338. - Πλαστότητα του εγγράφου. 1. Αν κατά την ποινική δίκη προσβληθεί ως πλαστό κάποιο έγγραφο, το δικαστήριο ερευνά κατά το δυνατό την γνησιότητα αυτού και, αν παρουσιαστούν ενδείξεις κατά ορισμένο προσώπου, ο διευθύνων τη συζήτηση διατάσσει τη σύλληψη και την παραπομπή του στον αρμόδιο εισαγγελέα. Αν η πλαστογραφία αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο, το δικαστήριο πράττει όσα ορίζονται στο άρθρο 39, χωρίς, με την επιφύλαξη της επομένης παραγράφου, να ερευνήσει το βάσιμο της κατηγορίας.

2. Αν κατά την κρίση του δικαστηρίου το έγγραφο είναι αναγκαίο για την απόφαση στην κύρια υπόθεση, το δικαστήριο ερευνά σε κάθε περίπτωση τη γνησιότητα αυτού και μόνο όταν κρίνει ότι υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι είναι πλαστό, αναβάλλει με ειδικώς αιτιολογημένη απόφασή του τη δίκη ωστόσο περαιρωθεί η διαδικασία για την πλαστογραφία.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟ

Άρθρο 339. - Έναρξη της εκδίκασης. 1. Μόλις αρχίσει η εκδίκαση οι διάδικοι και οι συνηγόροι τους, καθώς και οι μάρτυρες που κλητεύθηκαν, κάθονται στις ορισμένες γι' αυτούς θέσεις ή έδρες.

2. Οι κατηγορούμενοι που κρατούνται προσωρινά παρίστανται χωρίς χειροπέδες και μόνο φυλάσσονται. Όταν αρχίσει η εκδί-

καση κάθε υπόθεσης, η συζήτηση εξακολουθεί χωρίς διακοπή ωστόσο απαγγελθεί η απόφαση. Ο διευθύνων δεν μπορεί να διακόψει τη συζήτηση παρά μόνο κατά τα αναγκαία διαλείμματα για αναψυχή των δικαστών, των ενόρκων, των συνηγόρων, των μαρτύρων, των κατηγορουμένων και σε όσες άλλες περιπτώσεις ορίζει ο κώδικας.

Άρθρο 340. - Προσωπική εμφάνιση του κατηγορουμένου. 1. Ο κατηγορούμενος οφείλει να εμφανίζεται αυτοπροσώπως στο ακροατήριο κατά τη συζήτηση, μπορεί επίσης να διορίζει δικηγόρο ως συνήγορο για την υπεράσπισή του. Στα κακουργήματα, ο πρόεδρος του δικαστηρίου διορίζει υποχρεωτικά συνήγορο σε όσους κατηγορούμενους δεν έχουν από πίνακα που καταρτίζει τον Ιανουάριο κάθε έτους το διοικητικό συμβούλιο του οικείου δικηγορικού συλλόγου. Την ίδια υποχρέωση έχει και ο δικαστής ανηλίκων, όταν ο ανήλικος κατηγορείται για πράξη που αν την τελούσε ενήλικος θα ήταν κακούργημα. Για το σκοπό αυτόν κατά την έναρξη της συνεδρίασης ο πρόεδρος του δικαστηρίου διακριβώνει για το σύνολο των υποθέσεων, αν οι κατηγορούμενοι στερούνται συνήγορου υπεράσπισης. Οι υποθέσεις στις οποίες διορίζεται συνήγορος κατά τα παραπάνω, εκδικάζονται υποχρεωτικά σε συνεδρίαση μετά από διακοπή, προκειμένου να προετοιμαστεί κατάλληλα ο διορισθείς συνήγορος. Η δικάσιμος μετά από τη διακοπή αυτή δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από τριάντα (30) ημέρες.

Ο συνήγορος μπορεί να διορίζεται και πριν από τη συνεδρίαση, αν το ζητήσει ο κατηγορούμενος, ακόμα και με απλή επιστολή προς τον εισαγγελέα. Αν κρατείται στις φυλακές, το αίτημά του διαβιβάζεται από τον διευθυντή του καταστήματος κράτησης. Ο εισαγγελέας διορίζει συνήγορο από τον πίνακα και θέτει στη διάθεσή του τη δικογραφία.

Αν ο κατηγορούμενος αρνηθεί την υπεράσπισή του από το διορισμένο συνήγορο, ο πρόεδρος του δικαστηρίου διορίζει σε αυτόν άλλο συνήγορο από τον ίδιο πίνακα. Σε περίπτωση νέας άρνησης του κατηγορουμένου, το δικαστήριο προβαίνει στην εκδίκαση της υπόθεσης του κακουργήματος χωρίς διορισμό συνήγορου.

2. Σε δίκες για κακούργημα, οι οποίες λόγω της σοβαρότητας και του αντικειμένου τους πρόκειται να έχουν μακρά διάρκεια, ο πρόεδρος του δικαστηρίου διορίζει με την ίδια διαδικασία στον κατηγορούμενο που δεν έχει συνήγορο δύο (2) ή τρεις (3) συνηγόρους από τον ίδιο πίνακα. Ο κατηγορούμενος δεν μπορεί να αρνηθεί την υπεράσπισή του από τον συνήγορο ή τους συνηγόρους που διορίστηκαν από τον πρόεδρο, μπορεί όμως με αιτιολογημένη αίτησή του να ζητήσει από το δικαστήριο την ανάκληση του διορισμού ενός (1) μόνο συνηγόρου, οπότε η υπεράσπιση συνεχίζεται από τους λοιπούς, εφόσον είχαν διοριστεί περισσότεροι από ένας. Σε δίκες για κακούργημα με μακρά διάρκεια η μη εμφάνιση ή μη παράσταση ή με οποιονδήποτε τρόπο μη εκπροσώπηση του κατηγορουμένου από πληρεξούσιο δικηγόρο στις επόμενες της εναρκτήριας συνεδριάσεις του δικαστηρίου δεν εμποδίζει την πρόοδο της δίκης. Σε περίπτωση δικαιολογημένης παραίτησης του πληρεξουσίου δικηγόρου ή ανάκλησης της προς αυτόν εντολής εφαρμόζονται αναλόγως τα εδάφια α' και β' της παρούσας παραγράφου.

3. Σε πλημμελήματα και κακουργήματα επιτρέπεται να εκπροσωπείται ο κατηγορούμενος από συνήγορο, τον οποίο διορίζει με έγγραφη δήλωσή του. Η δήλωση γίνεται κατά τις διατάξεις του τρίτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 42 και πρέπει, με ποινή απαραδέκτου, να αναφέρει την ακριβή διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής του κατηγορουμένου. Στην περίπτωση αυτή ο κατηγορούμενος θεωρείται παρών και ο συνήγορός του ενεργεί όλες τις διαδικαστικές πράξεις γι' αυτόν. Το δικαστήριο σε κάθε περίπτωση μπορεί να διατάξει την προσωπική εμφάνιση του κατηγορουμένου, όταν κρίνει ότι αυτή είναι απαραίτητη για να βρεθεί η αλήθεια. Αν και μετά το γεγονός αυτό δεν εμφανιστεί ο κατηγορούμενος, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη βίαιη προσαγωγή του, που εκτελείται, αν είναι δυνατό, ακόμα και κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.

4. Αν ο κατηγορούμενος δεν εμφανιστεί ή δεν εκπροσωπείται νομίμως από συνήγορο, δικάζεται σαν να ήταν παρών, εφόσον

έχει νομίμως κλητευθεί και έχει ενημερωθεί ότι σε περίπτωση μη εμφάνισης ή μη εκπροσώπησής του θα δικαστεί ερήμην.

5. Ο αιτών την ακύρωση της διαδικασίας, την ακύρωση απόφασης, την αναστολή εκτέλεσης απόφασης λόγω ασκηθείσας έφεσης ή αναιρέσης και τον καθορισμό συνολικής εκπτώτας ποινής μπορεί να εκπροσωπηθεί από συνήγορο, διοριζόμενο κατά τους όρους της παρ. 2. Για το παραδεκτό των ως άνω αιτήσεων δεν απαιτείται να υποβληθεί ο αιτών στην εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης.

Άρθρο 341. - Αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας επί πλημμελημάτων. 1. Αν ο κατηγορούμενος που καταδικάστηκε από λόγους ανώτερης βίας ή από άλλα ανυπέρβλητα αίτια δεν μπόρεσε εγκαίρως να γνωστοποιήσει με οποιονδήποτε τρόπο στο δικαστήριο ανυπέρβλητο κώλυμα εμφάνισής του στη δίκη και να ζητήσει την αναβολή της συζήτησης (άρθρο 349), μπορεί να υποβάλει αίτηση για ακύρωση της διαδικασίας που πραγματοποιήθηκε χωρίς την παρουσία του ή την εκπροσώπησή του από συνήγορο. Η αίτηση υποβάλλεται στον γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δεκαπέντε ημερών από την έκδοσή της και αναφέρει τους λόγους ανώτερης βίας ή το ανυπέρβλητο κώλυμα. Νέα αίτηση για ακύρωση της ίδιας διαδικασίας είναι απαράδεκτη σε οποιοσδήποτε λόγους και αν στηρίζεται.

2. Η αίτηση αυτή επιτρέπεται μόνο για πλημμελήματα για τα οποία εκδόθηκε ανέκκλητη απόφαση και δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης. Μπορεί όμως ο εισαγγελέας του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, μόλις υποβληθεί η αίτηση για ακύρωση, να διατάξει την αναστολή της εκτέλεσης, ωστόσο εκδικαστεί η αίτηση. Σε περίπτωση μη χορηγήσεως της αναστολής, ο αιτών δύναται να προσφύγει στο δικαστικό συμβούλιο μέσα σε δύο ημέρες. Η αίτηση για ακύρωση εισάγεται, χωρίς να κλητευθεί εκείνος που την υπέβαλε, στην πρώτη δικάσιμο του δικαστηρίου που δίκασε, το οποίο αποφασίζει αμετάκλητα. Το δικαστήριο όμως είναι δυνατό να αναβάλει την συζήτηση για την αίτηση σε μεταγενέστερη ορισμένη δικάσιμο, αν προβάλλονται λόγοι ανώτερης βίας ή άλλα ανυπέρβλητα αίτια, εξαιτίας των οποίων εκείνος που υπέβαλε την αίτηση δεν μπορεί να εμφανιστεί στην συζήτηση της αίτησης για ακύρωση. Αν γίνει δεκτή η αίτηση, ακυρώνεται η απόφαση που προσβάλλεται και διατάσσεται η νέα συζήτηση της υπόθεσης στην ίδια ή σε άλλη ρητή δικάσιμο κατά την οποία ο κατηγορούμενος οφείλει να προσέλθει χωρίς να κλητευθεί. Κατά της απόφασης που εκδίδεται δεν του επιτρέπεται για κανέναν λόγο αίτηση ακύρωσης.

Άρθρο 342. - Λήψη της ταυτότητας του κατηγορουμένου. Ο διευθύνων τη συζήτηση ρωτά τον κατηγορούμενο για το ονοματεπώνυμό του, τον τόπο γέννησης και κατοικίας του, την ηλικία, το όνομα των γονέων, το επάγγελμα και, αν χρειάζεται, για κάθε στοιχείο που μπορεί να καθορίσει με μεγαλύτερη ακρίβεια την ταυτότητά του, συνιστώντας να προσέχει την κατηγορία και τη σχετική συζήτηση.

Άρθρο 343. - Θέση επί της κατηγορίας. Ενημέρωση του κατηγορουμένου. 1. Ο διευθύνων τη συζήτηση καλεί τον κατηγορούμενο να διατυπώσει συνοπτικά τη θέση του επί της κατηγορίας, παράλληλα δε τον πληροφορεί ότι έχει το δικαίωμα να αντιτάξει στην κατηγορία πλήρη έκθεση των ισχυρισμών του, καθώς και να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του ύστερα από την εξέταση κάθε μάρτυρα ή την έρευνα οποιουδήποτε άλλου αποδεικτικού μέσου.

2. Αν από την αποδεικτική διαδικασία προκύψουν νέες περιστάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να συνδεθούν με επιτρεπτή μεταβολή της κατηγορίας, το δικαστήριο, εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα από τον κατηγορούμενο, παρέχει σε αυτόν τον κατά την κρίση του αναγκαίο χρόνο προετοιμασίας. Η πιθανολογούμενη μεταβολή της κατηγορίας ουδέποτε συνιστά λόγο αναβολής της δίκης.

Άρθρο 344. - Έναρξη συζήτησης. Μετά τη λήψη των στοιχείων της ταυτότητας του κατηγορουμένου, τη νομιμοποίηση του πα-

ριστάμενοι για την υποστήριξη της κατηγορίας και των συνηγών τους, ο εισαγγελέας απαγγέλλει με συνοπτική ακρίβεια την κατηγορία. Κατόπιν ο διευθύνων τη συζήτηση υποδεικνύει τη δυνατότητα συνδιαλλαγής, εφόσον αυτή προβλέπεται, και ζητεί από τον κατηγορούμενο να διατυπώσει τη θέση του απέναντι στην κατηγορία, υπενθυμίζοντάς του ταυτόχρονα ότι θα απολογηθεί αφού τελειώσει η αποδεικτική διαδικασία. Στη συνέχεια ο διευθύνων τη συζήτηση εκφωνεί τον κατάλογο των μαρτύρων και των πραγματογνωμόνων που κλητεύθηκαν.

Άρθρο 345. - Συνάφεια - Συμμετοχή. Μετά τις ενέργειες των προηγούμενων άρθρων, το δικαστήριο αποφασίζει για τυχόν περιπτώσεις συνάφειας ή συμμετοχής ή χωρισμού της δίκης σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 128-131.

Άρθρο 346. - Αποχώρηση του κατηγορουμένου. Η αποχώρηση του κατηγορουμένου κατά τη διάρκεια της δίκης δεν κωλύει καθόλου την πρόοδο της διαδικασίας. Επιτρέπεται όμως στο συνήγορο του κατηγορουμένου να παραστεί αντί γι' αυτόν. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει ή την αναβολή της δίκης ή την διακοπή της για οκτώ το πολύ ημέρες. Σε δίκες για κακούργημα ο πρόεδρος πρέπει πάντοτε να διορίσει στον κατηγορούμενο που αποχώρησε για οποιονδήποτε λόγο συνήγορο για να παρίσταται αντί γι' αυτόν στη δίκη, αν αποχώρησε και ο συνήγορός του που είχε αρχικά διοριστεί.

Άρθρο 347. - Απομάκρυνση του κατηγορουμένου που θορυβεί. 1. Αν ο κατηγορούμενος δυσχεραίνει τη διεξαγωγή της δίκης, διαταράσσοντας με απρεπή συμπεριφορά την τάξη του δικαστηρίου και επιμένει σε αυτό παρά τη νουθεσία του προέδρου και την προειδοποίηση ότι θα απομακρυνθεί από τη συνεδρίαση, αν δεν συμμορφωθεί, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την απομάκρυνσή του προσωρινά ή για όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο επιτρέπει στο συνήγορό του να παραστεί για εκείνον ως το τέλος της διαδικασίας. Με την ίδια απόφαση μπορεί να διαταχθεί και η κράτηση του κατηγορουμένου που θορυβεί (άρθρο 336 παρ. 1).

2. Το δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε να διατάξει την επάνοδο του κατηγορουμένου στο ακροατήριο, οπότε ο γραμματέας του διαβάζει περιληπτικά τα όσα έγιναν κατά την απουσία του. Το δικαστήριο έχει την υποχρέωση να διατάξει την επάνοδο, όταν πρόκειται να απολογηθεί ο κατηγορούμενος. Δεν εμποδίζεται πάντως να διατάξει να απομακρυνθεί πάλι ο κατηγορούμενος, αν εμφανιστεί η περίπτωση της παρ. 1.

Άρθρο 348. - Ασθένεια του κατηγορουμένου. Αν εξαιτίας σοβαρής διαταραχής της υγείας του κατηγορουμένου γίνεται δυσχερής η περαιτέρω παρουσία του στη δίκη, το δικαστήριο, αφού διαπιστωθεί η κατάσταση αυτή με αυτοψία ή βεβαιωθεί από γιατρό, διατάσσει ή τη διακοπή της δίκης για οκτώ το πολύ ημέρες ή την αναβολή της. Μπορεί επίσης να επιτρέψει στον κατηγορούμενο να εκπροσωπηθεί από τον συνήγορό του, αν το ζητήσει. Αν και πάλι υπάρχει η ίδια νοσηρή κατάσταση ή αν αυτή που εμφανίστηκε για πρώτη φορά πρόκειται να διαρκέσει επί μακρό χρόνο, αφού το γεγονός αυτό βεβαιωθεί από γιατρό, το δικαστήριο συνεχίζει τη διεξαγωγή της δίκης, επιτρέποντας την εκπροσώπηση του κατηγορουμένου από τον συνήγορό του. Στα κακουργήματα εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 346.

Άρθρο 349. - Αναβολή της δίκης. 1. Το δικαστήριο μπορεί, μετά από πρόταση του εισαγγελέα ή και αυτεπαγγέλτως, να διατάξει την αναβολή της δίκης για λόγους ανώτερης βίας, με αίτημα δε κάποιου από τους διαδίκους, για σοβαρούς λόγους υγείας ή λόγους ανώτερης βίας. Το σημαντικό αίτιο μπορεί να προβληθεί από οποιονδήποτε ακόμη και όταν αφορά το πρόσωπο του διορισμένου κατ' άρθρο 340 παρ. 2 πληρεξουσίου δικηγόρου. Ο σοβαρός λόγος υγείας αποδεικνύεται με ιατρική πιστοποίηση.

2. Η απόφαση που δέχεται τους λόγους αναβολής πρέπει να έχει ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, η οποία πρέπει να

αναφέρει ότι ο λόγος της αναβολής δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί με διακοπή της δίκης.

3. Η αναβολή γίνεται σε ρητή δικάσιμο, την οποία το δικαστήριο ανακοινώνει στους παρόντες διαδίκους, μάρτυρες και πραγματογνώμονες και σε αυτήν κλητεύονται μόνο οι απόντες. Αν ο λόγος αναβολής αναγγέλθηκε από συνήγορο ή άλλο πρόσωπο για λογαριασμό απόντος διαδίκου και η συζήτηση αναβλήθηκε σε ρητή δικάσιμο, η περί αναβολής απόφαση επέχει θέση κλητεύσεώς του.

4. Η αποχή των δικηγόρων αποτελεί λόγο ανώτερης βίας για την αναβολή.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

α) Μάρτυρες

Άρθρο 350. - Απαγόρευση επικοινωνίας μαρτύρων. 1. Πριν ακόμα αρχίσει η εξέταση μαρτύρων, ο διευθύνων τη συζήτηση παραγγέλλει στους μάρτυρες να αποχωρήσουν στο δωμάτιο που είναι προορισμένο γι' αυτούς.

2. Οι μάρτυρες πριν από την εξέτάσή τους οφείλουν να μην επικοινωνούν με κανέναν από αυτούς που έχουν συμφέρον από την έκβαση της δίκης, ούτε να ακούν αυτά που λέγονται στη διαδικασία.

3. Ο διευθύνων τη συζήτηση, αν το κρίνει αναγκαίο, διατάσσει τα πρόσφορα μέτρα για την αποφυγή οποιασδήποτε αθέμιτης επικοινωνίας.

Άρθρο 351. - Σειρά κατά την εξέταση μαρτύρων. 1. Ο διευθύνων τη συζήτηση προσδιορίζει τη σειρά κατά την οποία θα εξεταστούν οι μάρτυρες και θα υποβληθούν οι υπόλοιπες αποδείξεις. Ο ίδιος φροντίζει με επιμέλεια ώστε, με τη σειρά που θα προσδιοριστεί, να διασαφηνιστούν όσο το δυνατόν πληρέστερα τα σχετικά με την πράξη και όλα όσα αφορούν την κατηγορία ή την υπεράσπιση, να διαλυθεί κάθε σύγχυση και να προκύψει βέβαιη πεποίθηση για την δικαζόμενη κατηγορία, στηριγμένη σε βάσιμες αποδείξεις.

2. Ο διευθύνων τη συζήτηση μπορεί να αναθέσει την εξέταση μαρτύρων σε έναν από τους δικαστές που συγκροτούν το δικαστήριο.

3. Το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει μάρτυρα που κλητεύθηκε από παραδρομή.

Άρθρο 352. - Αναβολή της δίκης λόγω απουσίας μαρτύρων. 1. Αν κάποιος μάρτυρας ή πραγματογνώμονας κλητεύθηκε νόμιμα, δεν εμφανίστηκε όμως και η μαρτυρία του κρίνεται αναγκαία για την ανακάλυψη της αλήθειας, εφόσον ο κατηγορούμενος, και σε περίπτωση που είναι περισσότεροι ένας από αυτούς, κρατείται προσωρινά, το δικαστήριο διατάσσει υποχρεωτικά τη διακοπή της δίκης έως οκτώ το πολύ ημέρες, καθώς και την κατά το άρθρο 231 βίαιη προσαγωγή των μαρτύρων ή των πραγματογνωμόνων, για τους οποίους, μόλις προσαχθούν, εφαρμόζει τη διάταξη της παρ. 2 του ίδιου άρθρου.

2. Αν κανένας από τους κατηγορουμένους δεν κρατείται προσωρινά και δεν εμφανίστηκε κατά τη συζήτηση μάρτυρας ή πραγματογνώμονας που κλητεύθηκε ή αν στην επανάληψη της δίκης που διακόπηκε σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο απουσιάζουν και πάλι οι ίδιοι μάρτυρες ή πραγματογνώμονες, επειδή δεν εκτελέστηκε η διαταγή για τη βίαιη προσαγωγή τους, το δικαστήριο, αν κρίνει αναγκαία την αναβολή της συζήτησης για την υπόθεση, την αναβάλλει σε ρητή δικάσιμο μέσα σε εξήντα ημέρες. Το δικαστήριο ανακοινώνει τη δικάσιμο αυτή στους παρόντες από τους διαδίκους, μάρτυρες και πραγματογνώμονες και κλητεύονται μόνο οι απόντες διάδικοι, μάρτυρες ή πραγματογνώμονες. Στην περίπτωση αυτή οι προθεσμίες για εμφάνιση συντέμνονται στο μισό. Το ίδιο γίνεται και σε κάθε τυχόν περαιτέρω αναβολή της δίκης.

3. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι χρειάζονται νέες αποδείξεις, μπορεί να αναβάλει τη συζήτηση της υπόθεσης, εφαρμόζοντας ανάλογα τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου αυτού.

Άρθρο 353. - Προσαγωγή των μαρτύρων. 1. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης είναι δυνατό να προσέλθει μάρτυρας που δεν κλητεύθηκε ή του οποίου το όνομα δεν γνωστοποιήθηκε, και τη μαρτυρία του την θεωρεί αναγκαία, μπορεί να διατάξει την άμεση εμφάνιση και εξέτασή του, εφόσον δεν αντιλέγει ο κατηγορούμενος. Διαφορετικά, διατάσσει τη διακοπή της δίκης έως δεκαπέντε το πολύ ημέρες.

2. Το δικαστήριο διατάσσει τη βίαιη προσαγωγή, σύμφωνα με το άρθρο 231 παρ. 5 των μαρτύρων που κλητεύθηκαν για πρώτη φορά κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, αν οι μάρτυρες αυτοί κατοικούν στην έδρα του δικαστηρίου και δεν προσέρχονται από απείθεια. Μπορεί ακόμα να διατάξει σε κάθε περίπτωση την προσαγωγή τους με απλή συνοδεία. Αυτό γίνεται σε εξαιρετικά επειγουσες περιστάσεις ή αν υπάρχουν λόγοι που δείχνουν ενδεχόμενη απροθυμία των μαρτύρων να εμφανιστούν.

3. Το δικαστήριο διατάσσει τη βίαιη προσαγωγή, σύμφωνα με το άρθρο 231 παρ. 5 των μαρτύρων που κλητεύθηκαν εμπρόθεσμα και δεν εμφανίστηκαν.

4. Η συνεδρίαση μπορεί να διακοπεί μέχρι δεκαπέντε το πολύ ημέρες, προκειμένου να εμφανιστούν ή να προσαχθούν οι μάρτυρες σε αυτήν.

Άρθρο 354. - Μάρτυρες που είναι αδύνατο να εμφανιστούν. Αν κάποιος μάρτυρας δεν εξετάστηκε καθόλου κατά την προδικασία και δεν είναι δυνατό ή είναι πολύ δύσκολο να εμφανιστεί, το δικαστήριο μπορεί να αναθέσει σε ένα από τα μέλη του ή σε άλλο δικαστή την εξέταση του μάρτυρα στον τόπο όπου διαμένει ή και στο σπίτι του, αν διαμένει στην έδρα του δικαστηρίου. Στην εξέταση αυτή, που μπορεί να γίνει και με διακοπή της δίκης (άρθρο 353 παρ. 4), εφαρμόζονται όσα ορίζει το άρθρο 328. Με ποινή ακυρότητας, η κατάθεση του μάρτυρα διαβάζεται στο ακροατήριο (άρθρο 363).

Άρθρο 355. - Κλήτευση νέων μαρτύρων υπεράσπισης. Αν το δικαστήριο αναβάλει την δίκη για ισχυρότερες αποδείξεις ή τη διακόψει για να εμφανιστούν νέοι μάρτυρες, οφείλει να διατάξει την κλήτευση και των νέων μαρτύρων που προτείνονται από τον κατηγορούμενο και δεν έχουν ακόμη κλητευθεί σύμφωνα με το άρθρο 327, οπότε κλητεύονται ένας μάρτυρας προκειμένου για πλημμέλημα ή έως δύο το πολύ προκειμένου για κακούρηγμα. Οι προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 327 εφαρμόζονται και σε αυτή την περίπτωση.

Άρθρο 356. - Δικαιώματα του εισαγγελέα και των διαδίκων μετά την αναβολή. Μετά την αναβολή της δίκης, κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί έως τη νέα δικάσιμο, και ο εισαγγελέας και οι διάδικοι μπορούν να ασκούν όλα τα δικαιώματα που τους παρέχονται σύμφωνα με τα άρθρα 326 έως 328 κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο της κύριας διαδικασίας.

Άρθρο 357. - Διευκρινίσεις και ερωτήσεις στους μάρτυρες και στους κατηγορούμενους. 1. Ο διευθύνων τη συζήτηση έχει δικαίωμα να απαιτήσει από τον μάρτυρα όλες τις διευκρινίσεις που θεωρεί χρήσιμες για την εξακρίβωση της αλήθειας. Το ίδιο δικαίωμα έχουν και οι άλλοι σύνεδροι δικαστές και ο εισαγγελέας, τηρώντας τη διάταξη του άρθρου 333.

2. Μετά την εξέταση του μάρτυρα μπορούν επίσης οι ίδιοι να απευθύνουν και στον κατηγορούμενο όλες τις ερωτήσεις που είναι χρήσιμες για την εξακρίβωση της αλήθειας.

3. Ο κατηγορούμενος και οι άλλοι διάδικοι, καθώς και οι συνηγοροί τους, έχουν το δικαίωμα να κάνουν απευθείας στο μάρτυρα ή τον πραγματογνώμονα ή τον τεχνικό σύμβουλο του κατηγορούμενου τις ερωτήσεις που είναι χρήσιμες για την εξακρίβωση της αλήθειας.

4. Ως προς τα άλλα σημεία της εξέτασης των μαρτύρων εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 209 παρ. 2 έως και 229. Όταν ένας μάρτυρας εξετάζεται στο ακροατήριο, η κατάθεσή του που είχε δοθεί κατά την προδικασία δεν διαβάζεται. Επιτρέπεται η ανάγνωση μόνον περικοπών της κατάθεσης για να βοηθηθεί η μνήμη του μάρτυρα ή για να επισημανθούν αντιφάσεις του.

Άρθρο 358. - Παρατηρήσεις στις αποδείξεις που ενεργήθηκαν και ερωτήσεις. Μετά την εξέταση κάθε μάρτυρα ο εισαγγελέας και οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να αναφέρουν εναντίον του ή εναντίον της μαρτυρίας του ο,τιδήποτε μπορεί να καθορίσει ακριβέστερα την αξιοπιστία του και που συντείνει στην αποκάλυψη της αλήθειας. Μπορούν να προβαίνουν σε δηλώσεις και εξηγήσεις σχετικά με τις καταθέσεις που έγιναν ή τα αποδεικτικά μέσα που εξετάστηκαν. Οι κατά τα ως άνω δηλώσεις και εξηγήσεις μπορούν να γίνουν κατά την κρίση του πρόεδρου συνολικά κατά ομάδες ή συναφείς ενότητες των σχετικών αποδεικτικών μέσων που εξετάστηκαν.

Άρθρο 359. - Αποχώρηση και νέα εξέταση μαρτύρων. Όταν τελειώσει η εξέταση του μάρτυρα, αυτός παραμένει στο ακροατήριο έως το τέλος της αποδεικτικής διαδικασίας, εκτός αν το δικαστήριο του επιτρέψει να αποχωρήσει με τη συναίνεση του εισαγγελέα και των διαδίκων. Ο διευθύνων τη συζήτηση έχει το δικαίωμα με αίτηση του εισαγγελέα, των διαδίκων ή αυτεπαγγέλτως να διατάξει να αποχωρήσουν από το ακροατήριο μερικοί ή όλοι οι μάρτυρες που εξετάστηκαν ή να εξεταστούν και πάλι μόνοι ή με την παρουσία άλλων μαρτύρων.

β) Πραγματογνωμοσύνη και αυτοψία

Άρθρο 360. - Πραγματογνώμονες. 1. Μετά την εξέταση των μαρτύρων διαβάζονται οι εκθέσεις των πραγματογνώμων και των τεχνικών συμβούλων. Αν κληθούν στο ακροατήριο από τον εισαγγελέα οι πραγματογνώμονες για να αναπτύξουν προφορικά την έκθεσή τους, η ανάπτυξη αυτή γίνεται ύστερα από την άγνωση της γνωμοδότησης και οι πραγματογνώμονες περιορίζονται, όπως και οι κατά την προδικασία τεχνικοί σύμβουλοι, που κλητεύονται ταυτόχρονα από τον εισαγγελέα, στο να απαντούν στις ερωτήσεις που τους απευθύνονται. Αν οι πραγματογνώμονες κλήθηκαν για πρώτη φορά στο ακροατήριο και εμφανίστηκαν, μπορούν να κληθούν από τον διάδικο σύμφωνα με τα άρθρα 204 έως 207 τεχνικοί σύμβουλοι, όχι περισσότεροι από τους πραγματογνώμονες, οι οποίοι περιορίζονται επίσης στην έκθεση των συμπερασμάτων τους και στους ουσιώδεις λόγους που τα στηρίζουν, καθώς και στην απάντηση των ερωτήσεων που τους υποβάλλονται (άρθρο 208).

2. Οι πραγματογνώμονες και οι διερμηνείς δίνουν πριν από την εξέτασή τους τον όρκο που διατυπώνεται στα άρθρα 194 και 236 με παράλειψη του όρου της μυστικότητας. Οι τεχνικοί σύμβουλοι δεν δίδουν όρκο.

Άρθρο 361. - Αυτοψία. Αν αναβληθεί η υπόθεση για να γίνει αυτοψία, είναι όμως δύσκολο να μεταβεί επιτόπου ολόκληρο το δικαστήριο, η ενέργεια της αυτοψίας είναι δυνατό να ανατεθεί σε ένα από τα μέλη του δικαστηρίου. Αν πρόκειται για τόπο που βρίσκεται έξω από την έδρα του δικαστηρίου, μπορεί να ανατεθεί και σε κάποιον ανακριτικό υπάλληλο που εδρεύει στον τόπο αυτό.

γ) Έγγραφα

Άρθρο 362. - Ανάγνωση των εγγράφων. 1. Στο ακροατήριο διαβάζονται οι εκθέσεις των ανακριτικών υπαλλήλων, που συντάχθηκαν σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους, καθώς και τα υπόλοιπα έγγραφα που υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της ποδεικτικής διαδικασίας και δεν αμφισβητήθηκε η γνησιότητά τους. Η ανάγνωση των εγγράφων αυτών στο ακροατήριο γίνεται ως προς τα ουσιώδη και σημαντικά, κατά την κρίση των διαδίκων, σημεία τους. Αν κατά την κρίση του διευθύνοντος τη συζήτηση τα σημεία των εγγράφων, η ανάγνωση των οποίων ζητείται από τους διαδίκους, δεν είναι ουσιώδη ή σημαντικά, μπορεί να ασκηθεί αμέσως προσφυγή σε όλο το δικαστήριο. Αν χρειάζεται κάποιος από τους μάρτυρες ή τους κατηγορούμενους να αναγνωρίσει ένα έγγραφο ή πειστήριο, ο διευθύνων τη συζήτηση το επιδεικνύει σε αυτόν.

2. Διαβάζονται ακόμη τα πρακτικά της ίδιας ποινικής δίκης που είχε αναβληθεί. Επίσης οι αμετάκλητες αποφάσεις που εκδόθη-

καν σε άλλη ποινική ή πολιτική δίκη, αν το δικαστήριο κρίνει ότι η ανάγνωση αυτή είναι χρήσιμη.

3. Αν ζητείται η ανάγνωση εγγράφου το οποίο προσκομίζεται για πρώτη φορά στο ακροατήριο και ασκεί ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, ο διάδικος που δεν το προσκόμισε, δικαιούται, εφόσον δεν είναι δυνατόν να τοποθετηθεί σχετικά με το περιεχόμενό του κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, να ζητήσει προς τούτο διακοπή της δίκης μέχρι δέκα πέντε το πολύ ημέρες.

Άρθρο 363. - Ανάγνωση ένορκων καταθέσεων. 1. Στις περιπτώσεις που κρίνεται αιτιολογημένα ότι είναι αδύνατη η εμφάνιση ενός μάρτυρα στο ακροατήριο εξαιτίας θανάτου, γήρατος, μακράς και σοβαρής ασθένειας, μη ανεύρεσής του λόγω αδυναμίας εντοπισμού της διεύθυνσης κατοικίας του ή σε όσες άλλες περιπτώσεις ορίζει ο νόμος, διαβάζεται στο ακροατήριο, αν υποβληθεί αίτηση ή αυτεπαγγέλτως, η ένορκη κατάθεσή του που δόθηκε στην προδικασία, εκτός αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 354. Η ανάγνωση της ένορκης κατάθεσης της προδικασίας χωρίς τη συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων επιφέρει ακυρότητα της διαδικασίας.

2. Σε περιπτώσεις που η εμφάνιση του απόντος μάρτυρα στο ακροατήριο είναι εφικτή, η ένορκη κατάθεσή του που δόθηκε στην προδικασία διαβάζεται στο ακροατήριο μόνον εφόσον συναινεί ρητώς ο κατηγορούμενος ή ο συνήγορος που τον εκπροσωπεί, με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά.

δ) Εξέταση του κατηγορουμένου

Άρθρο 364. - Συνεννόηση κατηγορουμένου με τον συνήγορό του. Ο κατηγορούμενος μπορεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας να συνεννοείται με τον συνήγορό του, όχι όμως προκειμένου να δώσει απάντηση σε ερώτηση.

Άρθρο 365. - Απολογία του κατηγορουμένου. 1. Ο διευθύνων τη συζήτηση καλεί τον κατηγορούμενο να απολογηθεί για την κατηγορία που του αποδίδεται. Κατά την απολογία του ο κατηγορούμενος πρέπει να μη διακόπτεται, εκτός αν επιμένει να απομακρύνεται από το θέμα, και να μην εμποδίζεται στην αφήγηση περιστατικών που αποκρούουν την κατηγορία. Αφού τελειώσει η απολογία, μπορούν να γίνουν ερωτήσεις στον κατηγορούμενο από τον διευθύνοντα τη συζήτηση, τον εισαγγελέα και τους δικαστές. Οι υπόλοιποι διάδικοι, καθώς και οι συνήγοροί τους, επιτρέπεται να υποβάλλουν ερωτήσεις στον κατηγορούμενο μόνο με τη μεσολάβηση εκείνου που διευθύνει τη συζήτηση. Ο συγκατηγορούμενος έχει το δικαίωμα να υποβάλλει απευθείας ερωτήσεις στον έτερο κατηγορούμενο που τον ενοχοποιεί.

2. Αν όσα εκθέτει ο κατηγορούμενος είναι στο σύνολό τους ή εν μέρει διαφορετικά από όσα ο ίδιος εξέθεσε στην προδικασία, είναι δυνατό να του διαβαστούν οι αντίθετες περικοπές της απολογίας του κατά την ανάκριση.

3. Αν ο κατηγορούμενος αρνηθεί να απολογηθεί ή να απαντήσει σε ερώτηση, αυτό αναγράφεται στα πρακτικά.

Άρθρο 366. - Συμπληρωματικές έρευνες. Αφού απολογηθεί ο κατηγορούμενος, ο διευθύνων τη συζήτηση ρωτάει τον εισαγγελέα και τους διαδίκους, σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 333, αν έχουν ανάγκη από κάποια συμπληρωματική εξέταση ή διευκρίνιση και κατόπιν κηρύσσει τη λήξη της αποδεικτικής διαδικασίας.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Άρθρο 367. - Αγορεύσεις. 1. Όταν τελειώσει η αποδεικτική διαδικασία, ο διευθύνων τη συζήτηση δίνει τον λόγο στον εισαγγελέα, έπειτα στον παριστάμενο για την υποστήριξη της κατηγορίας, ο οποίος δεν μπορεί να επεκταθεί στο θέμα της ποινής που πρέπει να επιβληθεί, και τέλος δίνει τον λόγο στον κατηγορούμενο.

2. Δικαίωμα δευτερολογίας έχει ο εισαγγελέας και ο κατηγορούμενος ή ένας συνήγορός του. Η δευτερολογία πρέπει να πε-

ριορίζεται στην απόκρουση αντίθετων επιχειρημάτων και δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από μισή ώρα. Στη δευτερολογία έχουν το δικαίωμα να απαντήσουν ο εισαγγελέας και οι διάδικοι.

3. Ο κατηγορούμενος ή ο συνήγορός του έχει πάντοτε το δικαίωμα να μιλήσει τελευταίος.

Άρθρο 368. - Πώς τελειώνει η ποινική δίκη. Η ποινική δίκη τελειώνει: α) με την καταδίκη ή την αθώωση του κατηγορουμένου β) με την οριστική παύση της ποινικής δίωξης, όταν έχει γίνει παραίτηση από το δικαίωμα της έγκλησης ή όταν έχει γίνει ανάκληση της ή όταν έχει αμνηστευθεί η πράξη ή έχει παραγραφεί το αξιόποινό της ή όταν ο κατηγορούμενος έχει πεθάνει γ) με την κήρυξη της ποινικής δίωξης अपαράδεκτης στις περιπτώσεις που υπάρχει δεδουλευμένο ή εκκρεμοδικία (άρθρο 57) ή όταν δεν υπάρχει η έγκληση, αίτηση ή άδεια (άρθρα 41, 53, 56) που απαιτείται για τη δίωξη. Η δικαστική άφεση της ποινής και η απαλλαγή λόγω έμπρακτης μετάνοιας λογίζονται ως αθώωση του κατηγορουμένου.

Άρθρο 369. - Κατάρτιση και δημοσίευση των αποφάσεων. 1. Οι αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων δημοσιεύονται σε δημόσια συνεδρίαση από τον διευθύνοντα τη συζήτηση μετά την περάτωσή της και πριν αρχίσει η συζήτηση της επόμενης υποθέσεως. Αν για ειδικούς λόγους επιβάλλεται να επιφυλαχθεί το δικαστήριο να εκδώσει την απόφασή του σε μεταγενέστερο χρόνο, ο διευθύνων τη συζήτηση έχει την υποχρέωση να γνωστοποιεί την ώρα που θα δημοσιευθεί η απόφαση.

2. Οι αποφάσεις των πολυμελών δικαστηρίων καταρτίζονται από την ψήφο των δικαστών που συγκρότησαν το δικαστήριο σε μυστική διάσκεψη, στην οποία παρίσταται ο γραμματέας. Ο διευθύνων τη συζήτηση συγκεντρώνει τις ψήφους, αρχίζοντας από τον κατώτερο στο βαθμό και σε περίπτωση που οι δικαστές είναι ισόβαθμοι από τον νεότερο στο βαθμό, ενώ ο ίδιος ψηφίζει τελευταίος. Αν υπάρχει διχογνωμία, επικρατεί η γνώμη της πλειοψηφίας. Αν εκδηλώθηκαν περισσότερες από δύο γνώμες, οι δικαστές που ψήφισαν υπέρ της δυσμενέστερης γνώμης για τον κατηγορούμενο ή υπέρ της βαρύτερης ποινής προσχωρούν στη γνώμη εκείνων που ψήφισαν υπέρ της αμέσως ηπιότερης, οσώτου επιτευχθεί η πλειοψηφία.

3. Πρώτα γίνεται ψηφοφορία για την ενοχή ή την αθωότητα του κατηγορουμένου για την πράξη που του αποδίδεται, όπως αυτή προέκυψε από την κύρια διαδικασία και για τον χαρακτηρισμό της πράξης. Αφού κηρυχθεί ένοχος ο κατηγορούμενος, γίνεται αμέσως κατόπιν συζήτηση για την ποινή που θα πρέπει να επιβληθεί και ενδεχομένως για τα μέτρα ασφαλείας.

4. Το δικαστήριο αφαιρεί από την ποινή που επιβλήθηκε τον χρόνο της προσωρινής κράτησης του καταδικασμένου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ποινικού κώδικα. Αν το δικαστήριο παρέλθει να τον αφαιρέσει στην καταδικαστική απόφαση, μπορεί να το πράξει και με μεταγενέστερη απόφασή του, με αίτηση του καταδίκου ή του εισαγγελέα. Μπορεί επίσης να διορθώσει τα σφάλματα που έγιναν στον υπολογισμό. Όταν το δικαστήριο που επέβαλε την ποινή είναι το μικτό ορκωτό δικαστήριο και η σύννοδος έχει λήξει, αρμόδιο για την αφαίρεση της προσωρινής κράτησης είναι το τριμελές εφετείο, ενώ αν η απόφαση είναι του μικτού ορκωτού εφετείου, αρμόδιο είναι το πενταμελές εφετείο. Εναντίον της απόφασης για τον υπολογισμό του χρόνου της προσωρινής κράτησης επιτρέπεται το ένδικο μέσο της αναίρεσης.

5. Όταν απαγγελθεί η απόφαση, ο διευθύνων τη συζήτηση ανακοινώνει σε εκείνον που καταδικάστηκε ότι έχει το δικαίωμα να ασκήσει έφεση ή αναίρεση μέσα στην νόμιμη προθεσμία.

Άρθρο 370. - Καταχώρηση μειοψηφίας. Σε κάθε δικαστική απόφαση καταχωρίζεται υποχρεωτικά η γνώμη της μειοψηφίας, αν υπάρχει, με τα ονόματα των δικαστών που μειοψηφούν, τα οποία αναφέρονται και κατά την απαγγελία της απόφασης στο ακροατήριο.

Άρθρο 371. - Αποφάσεις που δημοσιεύονται στον τύπο. Στις περιπτώσεις που ο νόμος ορίζει ότι η δικαστική απόφαση πρέπει

να δημοσιευθεί στον τύπο, το δικαστήριο πρέπει να καθορίσει στην ίδια την απόφαση αν πρέπει να δημοσιευτεί ολόκληρη ή μόνο ορισμένα τμήματά της και σε ποια ή ποιες εφημερίδες.

Άρθρο 372. - Έξοδα. Τύχη των πραγμάτων που κατασχέθηκαν. Με την τελειωτική απόφαση οι διάδικοι που ηττήθηκαν στη δίκη καταδικάζονται στα έξοδα (άρθρα 577 επ.). Με την ίδια απόφαση το δικαστήριο διατάσσει να αποδοθούν στον ιδιοκτήτη τα πράγματα που αφαιρέθηκαν και τα πειστήρια, όσα κατασχέθηκαν ή παραδόθηκαν κατά την ανάκριση και δεν έγινε άρση της κατάσχεσής τους σύμφωνα με το άρθρο 269. Διατάσσει επίσης τη δήμευση των αντικειμένων που πρέπει να δημευτούν. Στις προηγούμενες περιπτώσεις εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη του άρθρου 311 παρ. 2.

Άρθρο 373. - Τύχη δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων. 1. Με την τελειωτική απόφαση το δικαστήριο αποφασίζει για την τύχη των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων.

2. Σε περίπτωση αθώωσης του κατηγορουμένου το δικαστήριο αίρει τη δέσμευση και διατάσσει την απόδοση των περιουσιακών στοιχείων στον ιδιοκτήτη τους.

3. Σε περίπτωση καταδίκης, αν τα δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την αξιόποινη πράξη και συνιστούν την περιουσιακή ζημία που υπέστη το θύμα, αποδίδονται στο τελευταίο. Διαφορετικά διατάσσεται η δήμευσή τους, εφόσον αυτή προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις.

4. Το δικαστήριο μπορεί να περιορίσει τη δήμευση σε μέρος των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων. Στην περίπτωση αυτή αίρει κατά τα λοιπά τη δέσμευση και διατάσσει κατά το σκέλος της αυτό την απόδοση των περιουσιακών στοιχείων στον ιδιοκτήτη τους.

5. Σε περίπτωση οριστικής παύσης της ποινικής δίωξης λόγω παραγραφής ή θανάτου ή κήρυξης αυτής अपαράδεκτης το δικαστήριο διατάσσει την απόδοση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων στον παθόντα, εφόσον ήθελε προκύψει ότι αυτά προέρχονται άμεσα ή έμμεσα από την αξιόποινη πράξη και συνιστούν την περιουσιακή ζημία που υπέστη αυτός. Διαφορετικά διατάσσει τη δήμευσή τους, εφόσον αυτή προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις. Στις προηγούμενες περιπτώσεις εφαρμόζεται αναλόγως και η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 311.

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΕΙΔΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΣΤΟ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΕΙΟ

Άρθρο 374. - Αριθμός, σειρά και κατανομή των υποθέσεων στο πλημμελειοδικείο. 1. Σε κάθε δικάσιμο προσδιορίζονται για εκδίκαση μέχρι τριάντα υποθέσεις, αν πρόκειται για το τριμελές πλημμελειοδικείο, ή μέχρι εξήντα, αν πρόκειται για το μονομελές. Ο αριθμός αυτός μπορεί να αυξηθεί αν ο εισαγγελέας, με τη σύμφωνη γνώμη και του διευθύνοντος το δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη και τα στατιστικά δεδομένα, κρίνει ότι όλες οι υποθέσεις μπορούν να περατωθούν εντός της ημέρας.

2. Ο εισαγγελέας, όταν προσδιορίζει τις υποθέσεις κάθε δικασίμου τις κατανέμει σε τρία μέρη, αφού πάντοτε λάβει υπόψη του τον χρόνο τέλεσης της πράξης. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει τις υποθέσεις, που επίκειται η παραγραφή τους, καθώς και εκείνες στις οποίες ο κατηγορούμενος κρατείται προσωρινά για τη δικαζόμενη υπόθεση, το δεύτερο εκείνες που προέρχονται από αναβολή και το τρίτο τις λοιπές υποθέσεις, εκτός αν ο εισαγγελέας με διάταξή του κρίνει διαφορετικά.

3. Τρεις τουλάχιστον εργάσιμες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση, ο γραμματέας της εισαγγελίας αναρτά, στον προς τούτο χώρο της εισαγγελίας, αντίγραφο της σειράς των υποθέσεων, σύμφωνα με το έκθεμα σημειώνοντας και τον χρόνο που θα εκδικαστούν. Η σειρά του εκθέματος δεν μπορεί να αλλάξει παρά μόνο με απόφαση του δικαστηρίου, που δημοσιεύεται κατά την έναρξη της συνεδρίασης και αφορά υπόθεση στην οποία όλοι οι διάδικοι είναι παρόντες. Μπορεί όμως το δικαστήριο, με από-

φασή του και κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, να μεταθέσει τη συζήτηση για ορισμένη υπόθεση σε επόμενο αριθμό της σειράς, ύστερα από αίτηση κάποιου από τους διαδίκους ή και αυτεπαγγέλτως για εξαιρετικούς λόγους.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΣΤΟ ΕΦΕΤΕΙΟ

Άρθρο 375. - Ιδιαίτερες δικάσιμοι. - Διακοπή των συνεδριάσεων. 1. Στα τριμελή εφετεία κακουρηγημάτων ορίζονται ιδιαίτερες κατά μήνα δικάσιμοι, στις οποίες προσδιορίζονται αποκλειστικά και μόνο υποθέσεις με κατηγορούμενο ή κατηγορούμενους προσωρινά κρατούμενους. Στα Εφετεία Αθηνών, Πειραιά και Θεσσαλονίκης οι ιδιαίτερες αυτές δικάσιμοι δεν μπορεί να είναι λιγότερες από τρεις κάθε μήνα μόνο για τις υποθέσεις με προσωρινά κρατούμενους. Για την εκδίκαση των συγκεκριμένων υποθέσεων τα εφετεία συνεδριάζουν και κατά τη διάρκεια των δικαστικών διακοπών, εκτός από το μήνα Αύγουστο.

2. Οι διατάξεις του προηγούμενου άρθρου έχουν εφαρμογή και στο εφετείο εκτός από την παρ. 1.

3. Το εφετείο όταν δικάζει πλημμελήματα μπορεί να διατάξει μία ή περισσότερες φορές τη διακοπή της συνεδρίασης έως δεκαπέντε ημέρες μέσα σε χρονικό διάστημα τριάντα το πολύ ημερών για ανυπέρβλητο κώλυμα που παρουσιάστηκε κατά τη διαδικασία, είτε από την πλευρά των δικαστών είτε από την πλευρά των διαδίκων ή για να προσαχθούν με τη βία οι μάρτυρες (άρθρο 231 παρ. 5).

4. Σε δίκες που διαρκούν περισσότερο από ένα μήνα ή αφορούν κακούρηγμα, το κάθε δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη διακοπή της δίκης μέχρι τριάντα (30) εργάσιμες ημέρες κάθε φορά.

5. Αν το ανυπέρβλητο κώλυμα παρουσιαστεί στο πρόσωπο κάποιου δικαστή, το εφετείο στη συζήτηση για τη διακοπή της δίκης μπορεί να συγκροτηθεί και από άλλους δικαστές που αναπληρώνουν τους κωλυομένους.

Άρθρο 376. - Αυτεπάγγελτος διορισμός συνηγόρου. Σε περίπτωση που η κατηγορία αφορά κακούρηγμα, αν ο κατηγορούμενος δεν έχει συνηγόρο, ο διευθύνων τη συζήτηση διορίζει συνηγόρο του, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 340 παρ. 1 και θέτει στη διάθεσή του τη δικογραφία (άρθρο 321 παρ. 6).

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΣΤΑ ΜΙΚΤΑ ΟΡΚΩΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Άρθρο 377. - Γενικές διατάξεις. 1. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο και το μικτό ορκωτό εφετείο συγκροτούνται κάθε μήνα, εκτός από τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο, κατά τους οποίους μπορούν να συγκροτηθούν μόνο για εξαιρετικούς λόγους. Ο εισαγγελέας εφετών κρίνει αν υπάρχουν οι εξαιρετικοί λόγοι.

2. Η σύνοδος του δικαστηρίου διαρκεί είκοσι τέσσερις ημέρες, διαιρείται σε δύο δωδεκαήμερες περιόδους. Η σύνοδος δεν μπορεί να παραταθεί πέρα από τις είκοσι τέσσερις ημέρες. Η δικαιοδοσία του δικαστηρίου εξακολουθεί και μετά την εικοστή τέταρτη ημέρα για να συνεχιστεί η εκδίκαση υπόθεσης που είχε αρχίσει πριν λήξει η σύνοδος.

Άρθρο 378. - Συγκρότηση δικαστηρίων. 1. Κάθε χρόνο στη διάρκεια του Σεπτεμβρίου ο εισαγγελέας εφετών ορίζει με διάταξη την ημέρα που αρχίζει κάθε σύνοδος των μικτών ορκωτών δικαστηρίων της έδρας του και της περιφέρειάς του, καθώς και του μικτού ορκωτού εφετείου της περιφέρειάς του στους επόμενους μήνες από τον Οκτώβριο έως και τον Ιούνιο. Επίσης κάθε χρόνο μέσα στον Ιούνιο ο εισαγγελέας εφετών ορίζει με διάταξη τη συγκρότηση των παραπάνω δικαστηρίων για τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο, αν κατά την κρίση του εξαιρετικοί λόγοι επιβάλλουν τη συγκρότησή τους και σε αυτούς τους μήνες.

2. Οι παραπάνω διατάξεις του εισαγγελέα των εφετών τοιχοκολλούνται στην αίθουσα κάθε μικτού ορκωτού δικαστηρίου και κάθε μικτού ορκωτού εφετείου αντίστοιχα. Η διάταξη που εκδί-

δεται τον Ιούνιο τοιχοκολλάται μόνο στην αίθουσα των δικαστηρίων όπου πρόκειται να συγκροτηθούν αυτά στους καλοκαιρινούς μήνες.

Άρθρο 379. - Προσόντα ενόρκων. 1. Ικανοί να εκπληρώσουν καθήκοντα ενόρκου είναι: α) Για το μικτό ορκωτό δικαστήριο, οι Έλληνες πολίτες και των δύο φύλων που κατοικούν ή διαμένουν μόνιμα στην έδρα του πρωτοδικείου όπου συγκροτείται το μικτό ορκωτό δικαστήριο, έχουν συμπληρώσει το 30ό έτος της ηλικίας τους, δεν έχουν όμως περάσει το 70ό, έχουν τουλάχιστον απολυτήριο λυκείου και δεν έχουν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα ή δεν έχουν αποστερηθεί θέσεις και αξιώματα (άρθρο 60 ΠΚ). β) Για το μικτό ορκωτό εφετείο, οι Έλληνες πολίτες και των δύο φύλων που κατοικούν ή διαμένουν μόνιμα στην έδρα του εφετείου, όπου συγκροτείται το μικτό ορκωτό εφετείο, έχουν συμπληρώσει το 40ό έτος της ηλικίας τους, δεν έχουν όμως περάσει το 70ό, έχουν τουλάχιστον απολυτήριο λυκείου και δεν έχουν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα. Αν δεν υπάρχει επαρκής αριθμός ενόρκων που κατοικούν ή διαμένουν μόνιμα στην έδρα του εφετείου, θεωρούνται ικανοί να εκπληρώσουν τα καθήκοντα του ενόρκου και εκείνοι που κατοικούν ή διαμένουν μόνιμα έξω από την έδρα αλλά μέσα στην περιφέρεια του εφετείου.

2. Θεωρούνται ότι κατοικούν ή διαμένουν μόνιμα στην έδρα του δικαστηρίου και οι δημόσιοι πολιτικοί, δημοτικοί ή κοινοτικοί υπάλληλοι, οι υπάλληλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που υπηρετούν στην έδρα του δικαστηρίου με σχέση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, καθώς και οι υπάλληλοι οργανισμών ή επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας και τραπεζών, που υπηρετούν στην έδρα αυτού του δικαστηρίου.

Άρθρο 380. - Κωλύματα ενόρκων. Δεν μπορούν να είναι ένορκοι: α) οι κληρικοί κάθε θρησκείας και κάθε γενικά βαθμού καθώς και οι μοναχοί, β) προσωρινά και όσο διαρκεί η ιδιότητά τους ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, οι Αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης, οι Υπουργοί, οι Γενικοί Γραμματείς των Υπουργείων, οι βουλευτές, οι κάθε βαθμίδας καθηγητές πανεπιστημίων, οι Περιφερειάρχες και Αντιπεριφερειάρχες, οι διπλωματικοί υπάλληλοι, οι ισόβιοι δικαστικοί λειτουργοί κάθε κατηγορίας και οι πάρεδροι, το κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, οι Δήμαρχοι, οι Πρόεδροι Κοινοτήτων και οι υπάλληλοι της γραμματείας όλων των δικαστηρίων και εισαγγελιών.

Άρθρο 381. - Ισόβια ανικανότητα. Δεν είναι ισόβιως ικανοί να εκτελούν τα καθήκοντα του ενόρκου, ανεξάρτητα αν αποκαταστάθηκαν ή όχι, εκείνοι που καταδικάστηκαν αμετάκλητα για οποιοδήποτε έγκλημα από δόλο σε ποινή, έστω και συνολική, στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών.

Άρθρο 382. - Προσωρινή ανικανότητα. Δεν είναι προσωρινά ικανοί να εκπληρώσουν τα καθήκοντα του ενόρκου: α) εκείνοι που παραπεμφθηκαν για οποιοδήποτε έγκλημα από δόλο για το οποίο ο νόμος προβλέπει ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών, β) εκείνοι που βρίσκονται σε δικαστική συμπαράσταση, γ) εκείνοι σε βάρος των οποίων εκδόθηκε ένταλμα σύλληψης ή προσωρινής κράτησης ή επιβλήθηκαν περιοριστικοί όροι δ) οι ασθενείς διανοητικά, ε) οι τυφλοί, οι κουφοί ή άλαλοι.

Άρθρο 383. - Ετήσιοι γενικοί κατάλογοι ενόρκων. 1. Το συμβούλιο των πλημμελειοδικών και το συμβούλιο των εφετών, αφού ακούσουν τον εισαγγελέα που υπηρετεί σε καθένα από αυτά, καταρτίζουν έως την 20ή Απριλίου κάθε έτους τον ετήσιο κατάλογο των ενόρκων για το μικτό ορκωτό δικαστήριο και για το μικτό ορκωτό εφετείο, αντίστοιχα, με βάση τα κριτήρια των άρθρων 379 έως και 382.

2. Οι κατάλογοι συντάσσονται αλφαβητικά και περιέχουν το επώνυμο, το κύριο όνομα, το όνομα του πατέρα και -προκειμένου για έγγαμη γυναίκα- το όνομα και το επώνυμο του συζύγου της, την ηλικία, το επάγγελμα, τη διεύθυνση και τις γραμματικές γνώ-

σεις. Κατά τη σύνταξη των καταλόγων προτιμούνται πάντοτε εκείνοι που παρέχουν τις εγγυήσεις χρηστότητας, αμεροληψίας, ανεξαρτησίας γνώμης και κοινωνικής πείρας, καθώς επίσης και όσοι έχουν μόρφωση ανώτερη από εκείνη που απαιτεί ο νόμος για κάθε κατάλογο ενόρκων.

3. Για να συνταχθεί ο κατάλογος, οι παραπάνω εισαγγελείς και το συμβούλιο μπορούν να ζητούν σχετικές πληροφορίες και ονομαστικές καταστάσεις, που να περιέχουν τα στοιχεία τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, από κάθε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή καθώς και από κάθε νομικό πρόσωπο δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν διαβιβάζονται έγκαιρα από τον εισαγγελέα στο αντίστοιχο συμβούλιο της πρώτης παραγράφου, το οποίο μπορεί από αυτά να συμπεριλάβει στον κατάλογο όσα ονόματα κρίνει. Μπορεί επίσης κάθε συμβούλιο να συμπεριλάβει στον κατάλογο και άλλα ονόματα που δεν αναφέρονται στους παραπάνω καταλόγους.

4. Ο κατάλογος αποτελείται, όσο είναι δυνατό, από ίσο αριθμό ονομάτων αντρών και γυναικών. Περιέχει συνολικά: α) για την Αθήνα έως 1.200, όχι όμως λιγότερα από 800 ονόματα, β) για τη Θεσσαλονίκη, Πειραιά και Πάτρα έως 1.000, όχι όμως λιγότερα από 600 ονόματα και γ) για τις υπόλοιπες πόλεις έως 750, όχι όμως λιγότερα από 150 ονόματα.

5. Το αργότερο έως το τέλος Απριλίου ο εισαγγελέας στέλνει στον γραμματέα του συμβουλίου όπου υπηρετεί και στον δήμαρχο της έδρας του από ένα αντίγραφο του καταλόγου των ενόρκων και από την πρώτη έως την δέκατη πέμπτη Μαΐου οι κατάλογοι παραμένουν τοιχοκολλημένοι στα γραφεία του συμβουλίου και του δημαρχείου για να ενημερώνονται οι πολίτες.

Άρθρο 384. - Αιτήσεις. - ενστάσεις και εκδίκασή τους. Οριστικοποίηση καταλόγου. 1. Έως το τέλος Μαΐου ο εισαγγελέας πρωτοδικών, όσοι συμπεριλήφθηκαν στον κατάλογο, αλλά και κάθε πολίτης μπορούν να υποβάλλουν στο συμβούλιο πλημμελειοδικών αιτήσεις για να εγγραφούν ένορκοι εκείνοι που έχουν τα προσόντα να αναφερόμενα στο άρθρο 379 ή ενστάσεις για να διαγραφούν όσοι δεν έχουν ή έχασαν τα προσόντα αυτά ή υπάγονται σε κάποιον από τις περιπτώσεις κωλύματος ή ισόβιας ή προσωρινής ανικανότητας που αναφέρονται στα άρθρα 380, 381 και 382 ή όσοι έχουν άγνωστη διαμονή ή είναι ανύπαρκτα πρόσωπα ή έχουν πεθάνει. Οι αιτήσεις και οι ενστάσεις γίνονται στον γραμματέα της εισαγγελίας πρωτοδικών με έγγραφο, που του παραδίδεται, και ταυτόχρονα συντάσσεται έκθεση για την εγγραφή του εγγράφου, ή προφορικά, οπότε συντάσσεται έκθεση για την προφορική αίτηση ή ένσταση, η οποία υπογράφεται από εκείνον που υποβάλλει την αίτηση ή την ένσταση, καθώς και από τον γραμματέα, που τις υποβάλλει στον εισαγγελέα στον οποίο υπηρετεί.

2. Στο πρώτο δεκαήμερο του Ιουνίου ο εισαγγελέας πρωτοδικών υποβάλλει στο συμβούλιο πλημμελειοδικών τις αιτήσεις και τις ενστάσεις της παραπάνω παραγράφου μαζί με τις προτάσεις του.

3. Μέσα στον ίδιο μήνα το συμβούλιο πλημμελειοδικών αποφαίνεται αμετάκλητα για τις αιτήσεις και τις ενστάσεις με απόφασή του και εγγράφει αυτούς που πρέπει να εγγραφούν, διαγράφει αυτούς που πρέπει να διαγραφούν και κηρύσσει τον κατάλογο οριστικό. Ο κατάλογος ισχύει για το αμέσως επόμενο δικαστικό έτος από την 1η Οκτωβρίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου.

4. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν καταρτιστεί ή δεν κηρυχθεί οριστικός ο ετήσιος γενικός κατάλογος, ισχύει ο οριστικός κατάλογος του προηγούμενου δικαστικού έτους.

Άρθρο 385. - Κατάλογος των ενόρκων για τη σύνοδο. 1. Δέκα πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν αρχίσει η μηνιαία σύνοδος του μικτού ορκωτού δικαστηρίου το οικείο συμβούλιο πλημμελειοδικών, αφού ακούσει τον εισαγγελέα, με απόφασή του εκλέγει γι' αυτή τη σύνοδο από τον ετήσιο γενικό κατάλογο: α) στην Αθήνα 100 ενόρκους, β) στη Θεσσαλονίκη, Πειραιά και Πάτρα από 80 ενόρκους και γ) στις υπόλοιπες πόλεις από 60 ενόρκους. 2. Την ίδια ημέρα που εκλέγονται οι ένορκοι κάθε συνόδου, το τριμελές πλημμελειοδικείο κληρώνει από εκείνους που εκλέχθηκαν κατά την παραπάνω παράγραφο: α) για το μικτό ορκωτό δικαστήριο Αθηνών 40 ενόρκους, β) για το μικτό ορκωτό

δικαστήριο Θεσσαλονίκης, Πειραιά και Πάτρας από 36 ενόρκους και γ) για το μικτό ορκωτό δικαστήριο των άλλων πόλεων από 32 ενόρκους. Στην κλήρωση είναι παρών και ο εισαγγελέας, και συντάσσεται πρακτικό. Στο πρακτικό συμπεριλαμβάνεται ο κατάλογος των ενόρκων που κληρώθηκαν για την σύνοδο, στον οποίο καταχωρίζονται τα ονόματα των ενόρκων με τη σειρά της κλήρωσής τους και με σημείωση του αριθμού που έχει καθένας από εκείνους που κληρώθηκαν στον ετήσιο γενικό κατάλογο. Οι ενόρκοι που κληρώθηκαν δεν περιλαμβάνονται στην εκλογή των ενόρκων για τη σύνοδο του αμέσως επόμενου μήνα.

3. Από τους ενόρκους που σύμφωνα με την παραπάνω παράγραφο κληρώθηκαν: α) οι 20 που κληρώθηκαν πρώτοι από το συμβούλιο πλημμελειοδικών Αθηνών είναι οι ενόρκοι της περιόδου του πρώτου δωδεκαήμερου της συνόδου του μικτού ορκωτού δικαστηρίου Αθηνών, και οι υπόλοιποι 20 ύστερα από αυτούς είναι οι ενόρκοι της περιόδου του δεύτερου δωδεκαήμερου της ίδιας συνόδου, β) οι 18 πρώτοι που κληρώθηκαν από τα συμβούλια πλημμελειοδικών Θεσσαλονίκης, Πειραιά και Πάτρας είναι οι ενόρκοι της περιόδου του πρώτου δωδεκαήμερου της συνόδου του μικτού ορκωτού δικαστηρίου της έδρας του καθενός, και οι υπόλοιποι 18 ύστερα από αυτούς είναι οι ενόρκοι της περιόδου του δεύτερου δωδεκαήμερου της ίδιας συνόδου και γ) οι 16 πρώτοι που κληρώθηκαν από κάθε συμβούλιο πλημμελειοδικών των υπόλοιπων πόλεων είναι οι ενόρκοι της περιόδου του πρώτου δωδεκαήμερου της συνόδου του μικτού ορκωτού δικαστηρίου της έδρας του καθενός και οι υπόλοιποι 16 είναι οι ενόρκοι της περιόδου του δεύτερου δωδεκαήμερου της ίδιας συνόδου.

Άρθρο 386. - Παράλειψη εκλογής και κλήρωσης. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν έγινε από κάποιο συμβούλιο πλημμελειοδικών ή τριμελές πλημμελειοδικείο η εκλογή ή η κλήρωση των ενόρκων για κάποια σύνοδο σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο, ισχύει γι' αυτή τη σύνοδο ο κατάλογος των ενόρκων της προηγούμενης συνόδου, για την οποία έγινε κλήρωση, ακόμη και αν αυτή ανήκει στο προηγούμενο δικαστικό έτος. Οι ενόρκοι αυτοί θεωρείται ότι κληρώθηκαν και για τη σύνοδο όπου έγινε η παράλειψη, χωρίς να ισχύει ο περιορισμός του τελευταίου εδαφίου της παρ. 2 του προηγούμενου άρθρου.

Άρθρο 387. - Κλήτευση και δηλώσεις των ενόρκων που κληρώθηκαν. 1. Οι ενόρκοι που κληρώθηκαν για τη σύνοδο καλούνται με κλήση του εισαγγελέα πρωτοδικών να εμφανιστούν στους τακτικούς δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου την ημέρα που αρχίζει η σύνοδος και να εμφανίζονται σε αυτούς για να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους σε κάθε δικαστικό έτος. Οι ενόρκοι αυτοί κληρώθηκαν για την οποία κληρώθηκαν.

2. Η κλήση επιδίδεται σε αυτούς που κληρώθηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 155 πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν αρχίσει η σύνοδος.

3. Οι ενόρκοι που κληρώθηκαν για τη σύνοδο οφείλουν πριν από την έναρξη της συνόδου να δηλώσουν στον εισαγγελέα των πρωτοδικών - που τους καλεί γι' αυτόν τον σκοπό - αν έχουν ή έχασαν τα κατά το άρθρο 379 προσόντα ή αν υπάγονται σε κάποια από τις περιπτώσεις κωλύματος ή ισόβιας ή προσωρινής ανικανότητας που αναφέρονται στα άρθρα 380, 381 και 382, για να εκπληρώσουν τα καθήκοντα του ενόρκου.

4. Τη δήλωση αυτή μπορούν να την κάνουν οι ενόρκοι και με δική τους πρωτοβουλία.

5. Για τη δήλωση συντάσσεται έκθεση, που την υπογράφουν εκείνος που δηλώνει, ο εισαγγελέας και ο γραμματέας.

6. Ο ενόρκος που παραλείπει να κάνει τη δήλωση που οφείλει ύστερα από την πρόσκληση του εισαγγελέα ή αποκρύπτει την αλήθεια είτε με τη δήλωση αυτή είτε με τη δήλωση που έκανε από δική του πρωτοβουλία, τιμωρείται με φυλάκιση το πολύ ενός έτους ή με χρηματική ποινή.

Άρθρο 388. - Διαγραφή και αντικατάσταση των ενόρκων που κληρώθηκαν. 1. Στη συνεδρίαση που γίνεται στο ακροατήριο κατά την ημέρα που αρχίζει η σύνοδος διαβάζεται ο κατάλογος των ενόρκων που κληρώθηκαν για τη σύνοδο και για τις δύο δωδεκαήμερες περιόδους της συνόδου. Οι τακτικοί δικαστές του

μικτού ορκωτού δικαστηρίου με την ανάγνωση του καταλόγου διατάσσουν να διαγραφούν εκείνοι από τους ενόρκους που κληρώθηκαν για τους οποίους προκύπτει ότι δεν έχουν ή ότι έχασαν τα κατά το άρθρο 379 προσόντα ή ότι υπάγονται σε κάποια από τις περιπτώσεις κωλύματος ή ισόβιας ή προσωρινής ανικανότητας που αναφέρονται στα άρθρα 380, 381 και 382, για να εκπληρώσουν τα καθήκοντα του ενόρκου, ή ότι έχουν άγνωστη διαμονή ή ότι είναι ανύπαρκτα πρόσωπα ή ότι έχουν πεθάνει. Η διαταγή αυτή μνημονεύεται στο πρακτικό της συνεδρίασης. Επίσης προκειμένου για τις δηλώσεις που έγιναν σύμφωνα με το άρθρο 387 παρ. 3-4, διατάσσουν με τον ίδιο τρόπο να διαγραφούν από τον ίδιο κατάλογο της συνόδου εκείνοι που υπέβαλαν αυτές τις δηλώσεις, αν και γι' αυτούς υπάρχει κάποιος λόγος από τους αναφερομένους παραπάνω σχετικά με τα προσόντα και τις περιπτώσεις κωλύματος ή ισόβιας ή προσωρινής ανικανότητας.

2. Οι ίδιοι τακτικοί δικαστές ευθύς μετά τη διαγραφή και στην ίδια συνεδρίαση κληρώνουν από εκείνους τους ενόρκους που εκλέχθηκαν για τη σύνοδο σύμφωνα με το άρθρο 385 παρ. 1, ίσον αριθμό άλλων ενόρκων αντίστοιχα με εκείνους που διαγράφηκαν. Οι ενόρκοι αυτοί αντικαθιστούν εκείνους που διαγράφηκαν και παίρνουν τη θέση τους με τον ίδιο αριθμό κλήρωσης που είχαν οι διαγραφμένοι. Για όλα αυτά γίνεται αναφορά στο πρακτικό. Οι ενόρκοι που κληρώθηκαν με αυτόν τον τρόπο ειδοποιούνται αμέσως ότι οφείλουν να εμφανίζονται στους τακτικούς δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου στις επόμενες ύστερα από την κλήρωσή τους δικασίμους της δωδεκαήμερης περιόδου που κληρώθηκαν για να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους. Η ειδοποίηση γίνεται με επίδοση σε αυτούς κλήσης του εισαγγελέα πρωτοδικών.

3. Όλα όσα ορίζονται στις παρ. 1 και 2 αυτού του άρθρου καθώς και στις παρ. 3, 4, 5 και 6 του άρθρου 387, εφαρμόζονται και κατά τη διάρκεια της συνόδου, αν σε αυτή εμφανιστούν δυσκολίες ως προς τη σύνθεση του μικτού ορκωτού δικαστηρίου για τους λόγους που αναφέρονται στα άρθρα αυτά.

Άρθρο 389. - Απαλλαγή από τα τέλη. Συντάσσονται ατελώς όλες οι αιτήσεις, ενστάσεις και εκθέσεις για εγγραφή ή διαγραφή ενόρκων κατά το άρθρο 384 παρ. 2, καθώς και δηλώσεις και εκθέσεις για τα προσόντα, κωλύματα ή την ισόβια ή την προσωρινή ανικανότητα των ενόρκων κατά το άρθρο 387 παρ. 3, 4, 5 και 6, όπως επίσης και τα σχετικά με αυτά πρακτικά που γίνονται κατά το άρθρο 388 παρ. 1 και 2.

Άρθρο 390. - Αμφιβολίες για την ταυτότητα των ενόρκων που κληρώθηκαν. 1. Κάθε αμφιβολία ή αμφισβήτηση για την ταυτότητα του ενόρκου που κληρώθηκε για τη σύνοδο μπορεί να προβληθεί στους τακτικούς δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου μόνο κατά την ανάγνωση του καταλόγου των ενόρκων είτε την ημέρα που αρχίζει η σύνοδος είτε την ημέρα της δικασίμους. Στη δεύτερη όμως περίπτωση, κατά την ανάγνωση που γίνεται για να συμπληρωθούν τα ονόματα και να τοποθετηθούν στην κληρωτίδα μόλις εκφωνηθεί το όνομα του ενόρκου και πριν διαβαστεί το επόμενο όνομα διαφορετικά καλύπτεται κάθε ακυρότητα που προκύπτει από αυτόν τον λόγο.

2. Αν οι τακτικοί δικαστές αποφανθούν ότι εκείνος που προσκλήθηκε ή εμφανίστηκε δεν είναι ο ενόρκος που κληρώθηκε, καθώς και ότι ο ενόρκος που κληρώθηκε δεν έχει ή έχασε τα κατά το άρθρο 379 προσόντα ή ότι υπάγεται σε κάποια από τις περιπτώσεις κωλύματος ή ισόβιας ή προσωρινής ανικανότητας που αναφέρονται στα άρθρα 380, 381 και 382, ή ότι έχει άγνωστη διαμονή ή ότι είναι ανύπαρκτο πρόσωπο ή ότι έχει πεθάνει, διατάσσουν να διαγραφεί από τον κατάλογο των ενόρκων της συνόδου. Κατόπιν εφαρμόζονται όσα ορίζει το άρθρο 388 παρ. 2.

Άρθρο 391. - Επακόλουθα από την απουσία ενόρκων - Ποινή των λιπενόρκων. 1. Οι ενόρκοι που κληρώθηκαν για τη σύνοδο, αν κλητεύθηκαν κατά το άρθρο 387 παρ. 1 και 2, οφείλουν να εμφανίζονται στους τακτικούς δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου την ημέρα που αρχίζει η σύνοδος, καθώς και σε άλλη δικασίμους της δωδεκαήμερης περιόδου για την οποία κλητεύθηκαν, για να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους. Την ίδια υποχρέ-

ωση έχει σε κάθε δικάσιμο της περιόδου για την οποία κληρώθηκε, και κάθε ενόρκος που έχει κληρωθεί για να αντικαταστήσει όποιον διαγράφηκε, αν ειδοποιήθηκε σχετικά κατά το άρθρο 388 παρ. 2.

2. Οι ενόρκοι που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, αν απουσιάσουν χωρίς νόμιμο λόγο, τιμωρούνται με απόφαση των τακτικών δικαστών αμέσως μετά την ανάγνωση του καταλόγου των ενόρκων, με χρηματική ποινή εκατό (100) έως διακόσια (200) ευρώ. Τιμωρούνται επίσης για κάθε νέα απουσία στη διάρκεια της ίδιας δωδεκαήμερης περιόδου με χρηματική ποινή εκατό (100) έως διακόσια (200) ευρώ.

3. Νόμιμοι λόγοι απουσίας θεωρούνται: α) ασθένεια του ενόρκου ή μέλους της οικογένειάς του, που δεν του επιτρέπει να εμφανιστεί προσωπικά και βεβαιώνεται με ιατρικό πιστοποιητικό, β) έκτακτη δημόσια υπηρεσία, που βεβαιώνεται επίσημα και αιτιολογημένα από την προϊσταμένη αρχή, γ) σπουδαία και ειδικώς κάθε φορά διαπιστωμένοι λόγοι, που έκαναν αδύνατη την προσωπική εμφάνιση του ενόρκου.

4. Οι τακτικοί δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, αν η απουσία των ενόρκων καθιστά αδύνατη την κλήρωση για τη σύνθεση του δικαστηρίου, μπορούν να διατάξουν τη βίαιη προσαγωγή τους καθώς και τη διακοπή της συνεδρίασης κατά το άρθρο 402, για να εκτελεστεί η βίαιη προσαγωγή. Αυτό μπορεί να γίνει ανεξάρτητα από το αν εφαρμοστούν οι προηγούμενες παράγραφοι και τα οριζόμενα στο άρθρο 392.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων, καθώς και του άρθρου 392, εφαρμόζονται αναλόγως και αν, χωρίς να υπάρχει περίπτωση ανώτερης βίας, ο ενόρκος που κληρώθηκε αποχώρησε κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης ή δεν επέστρεψε ύστερα από διακοπή της.

Άρθρο 392. - Αίτηση ακύρωσης από τους ενόρκους που τιμωρήθηκαν.

1. Οι αποφάσεις που επιβάλλουν την ποινή που αναφέρεται στην παρ. 2 του προηγούμενου άρθρου συντάσσονται και υπογράφονται μέσα σε πέντε ημέρες. Ο γραμματέας στέλνει αντίγραφο τους το αργότερο την επόμενη ημέρα από την υπογραφή τους στον εισαγγελέα εφετών, και, αν πρόκειται για δικαστήριο έξω από την έδρα του εφετείου, στον εισαγγελέα πρωτοδικών. Ο εισαγγελέας φροντίζει την ίδια ημέρα να επιδοθεί σε εκείνον που τιμωρήθηκε η απόφαση είτε με δικαστικό επιμελητή είτε με επιμελητή των δικαστηρίων. Αν η επίδοση γίνεται έξω από την πόλη όπου έχει την έδρα του το δικαστήριο, ή έξω από τους συνοικισμούς ή τα προάστια της, είναι δυνατό να δοθεί παραγγελία γι' αυτήν και σε κάθε όργανο της δημόσιας δύναμης, αν δεν υπάρχει επιμελητής ή απουσιάζει ή έχει κώλυμα.

2. Αν ο ενόρκος που τιμωρήθηκε είχε νόμιμο λόγο να απουσιάσει, όμως από ανώτερη βία ή ανυπέβλητα αίτια δεν μπόρεσε να τον γνωστοποιήσει στους τακτικούς δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου την ημέρα που απουσίαζε, μπορεί να υποβάλει αίτηση για ακύρωση της απόφασης, μέσα σε 15 ημέρες από τότε που έγινε η επίδοση. Η αίτηση παραδίδεται στον γραμματέα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, ο οποίος συντάσσει έκθεση γι' αυτήν. Η αίτηση πρέπει να περιέχει ειδικά και συγκεκριμένα τον λόγο της απουσίας, καθώς και τα περιστατικά εξαιτίας των οποίων δεν έγινε δυνατό να γνωστοποιηθεί έγκαιρα. Η αίτηση καταχωρίζεται αμέσως από τον γραμματέα στο οικείο βιβλίο και στέλνεται στον εισαγγελέα που αναφέρεται στην παρ. 1.

3. Αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης η υποβολή αίτησης για ακύρωση σύμφωνα με τα παραπάνω.

4. Ο εισαγγελέας εισάγει την αίτηση σε επόμενη σύνοδο, όσο το δυνατό πιο σύντομα, ύστερα όμως από προηγούμενη κλήτευση εκείνου που υπέβαλε την αίτηση. Η κλήση επιδίδεται οκτώ ημέρες τουλάχιστον πριν από την συζήτηση. Η προθεσμία αυτή για εμφάνιση δεν παρεκτείνεται εξαιτίας της απόστασης.

5. Οι τακτικοί δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου αποφαίνονται αμετάκλητα ως προς την αίτηση. Εκείνος που υπέβαλε την αίτηση έχει την υποχρέωση να εμφανιστεί ο ίδιος ή να παραστεί διά πληρεξουσίου, ο οποίος έχει ειδική εντολή κατά το άρθρο 42 παρ. 2. Διαφορετικά η αίτηση απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη. Αν η αίτηση γίνει τυπικά δεκτή και κριθεί βάσιμη στην ουσία, ακυρώνεται η απόφαση που προσβάλλεται με αυτήν.

Άρθρο 393. - Άδειες απουσίας των ενόρκων. 1. Με αίτηση του ενόρκου μπορεί κατά την διάρκεια της συνόδου να του δοθεί άδεια απουσίας.

2. Η άδεια δίνεται με απόφαση των τακτικών δικαστών του μικτού ορκωτού δικαστηρίου μόνο αν διαπιστωθεί αιτιολογημένα ότι υπάρχει απόλυτη ανάγκη να απέχει ο ενόρκος από τις συνεδριάσεις ή να απομακρυνθεί από την έδρα του δικαστηρίου και πιθανολογείται ότι δεν θα προκύψουν από τον λόγο αυτό δυσκολίες για να κληρωθούν ενόρκοι, ώστε να συζητηθούν οι υποθέσεις.

Άρθρο 394. - Κλήρωση ενόρκων για να συζητηθεί υπόθεση.

Πριν αρχίσει να συζητείται κάθε υπόθεση, διαβάζεται σε δημόσια συνεδρίαση με την παρουσία του εισαγγελέα και του κατηγορουμένου ο κατάλογος των ενόρκων της δωδεκαήμερης περιόδου, για την οποία προσδιορίστηκε η υπόθεση. Τα ονόματα που υπάρχουν στον κατάλογο διαβάζονται δυνατά με τη σειρά που είναι γραμμένα, ωστόσο συμπληρωθεί από τους παρόντες ενόρκους ο αριθμός δέκα (10). Τα ονόματα αυτών των δέκα (10) ενόρκων μπαίνουν στην κληρωτίδα για να κληρωθούν οι τέσσερις (4) που μετέχουν με τους τακτικούς δικαστές στη σύνθεση του μικτού ορκωτού δικαστηρίου που θα δικάσει την υπόθεση.

Άρθρο 395. - Ασυμβίβαστα για τους ενόρκους.

Με αίτηση του εισαγγελέα, του παριστάμενου για την υποστήριξη της κατηγορίας ή του κατηγορουμένου, καθώς και με δήλωση του ενόρκου του οποίου το όνομα διαβάστηκε από τον κατάλογο, και ύστερα από απόφαση των τακτικών δικαστών, δεν περιλαμβάνεται στην κληρωτίδα το όνομα του ενόρκου ο οποίος εξαιτίας της υπηρεσίας του συνέπραξε άμεσα ή έμμεσα στην ανάκριση της υπόθεσης ή ως μάρτυρας κατέθεσε ή ως πραγματογνώμονας γνωμοδότησε ή έχει συμφέρον επειδή αδικήθηκε ή ζημιώθηκε ή υπήρξε κατά την προδικασία συνήγορος ενός από τους διαδίκους και έδωσε συμβουλές, συνέταξε υπομνήματα, δικόγραφα πολιτικών αγωγών, αιτήσεων κ.λπ. ή υπήρξε ή είναι συνήγορος στο ακροατήριο για οποιονδήποτε συμμετόχο ή τον παριστάμενο για την υποστήριξη της κατηγορίας ή τον κατηγορούμενο. Επίσης δεν περιλαμβάνονται στην κληρωτίδα τα ονόματα των ενόρκων που είναι σε ευθεία ή πλάγια γραμμή συγγενείς έως έκτου βαθμού εξ αίματος ή τετάρτου εξ αγχιστείας μεταξύ τους ή με τους τακτικούς δικαστές, τον εισαγγελέα ή τον γραμματέα ή με τον παριστάμενο για την υποστήριξη της κατηγορίας, τον κατηγορούμενο ή τους συνηγόρους. Έτσι αφού παραλειφθούν τα ονόματα των λαϊκών συνεδρων που υπάγονται σε μεία από αυτές τις περιπτώσεις, συνεχίζεται η ανάγνωση των ονομάτων ίσου αριθμού από τους επόμενους, ωστόσο συμπληρωθεί ο αριθμός των δέκα (10) ενόρκων, που τα ονόματά τους θα περιληφθούν στην κληρωτίδα. Αν δεν υποβληθεί αίτηση και δεν γίνει καμιά δήλωση, θεωρείται ότι το μικτό ορκωτό δικαστήριο συγκροτήθηκε νόμιμα, και καλύπτεται κάθε ακυρότητα εξαιτίας αυτού του λόγου.

Άρθρο 396. - Εξαίρεση ενόρκων.

1. Αφού τεθούν στην κληρωτίδα σύμφωνα με τα άρθρα 394 και 395 τα ονόματα των δέκα (10) ενόρκων, ο πρόεδρος του μικτού ορκωτού δικαστηρίου εξαίρει κάθε φορά ένα όνομα. Το όνομα αυτό το διαβάζει δυνατά ο πρόεδρος και το γνωστοποιεί ιδιαίτερα στον εισαγγελέα και στον κατηγορούμενο, για να ασκήσουν το δικαίωμα εξαίρεσης κατά την επόμενη παράγραφο, ωστόσο, και αφού εξαντληθεί το δικαίωμα αυτό, συμπληρωθεί ο αριθμός των τεσσάρων (4) ενόρκων που απαιτούνται για την σύνθεση του δικαστηρίου.

2. Ο εισαγγελέας και ο κατηγορούμενος έχουν το δικαίωμα να εξαιρέσουν ο καθένας δύο (2) ενόρκους.

3. Αν υπάρχουν πολλοί κατηγορούμενοι στην ίδια δίκη και δεν συμφωνούν μεταξύ τους σχετικά με την εξαίρεση, προσδιορίζεται με κλήρο η σειρά με την οποία καθένας από τους κατηγορουμένους θα ασκήσει το δικαίωμα εξαίρεσης. Έτσι, στον κατηγορούμενο που έτυχε να είναι πρώτος γίνεται η ερώτηση πριν από τους άλλους, και, αν αυτός δεν ασκήσει το δικαίωμα εξαίρεσης, γίνεται η ερώτηση στο δεύτερο, και αυτό συνεχίζεται με τους υπόλοιπους, ωστόσο εξαντληθεί το δικαίωμα εξαίρεσης

των ενόρκων.

4. Για κάθε όνομα μπορεί πρώτα ο εισαγγελέας και κατόπιν ο κατηγορούμενος να εκφραστεί ελεύθερα, αν θέλει να εξαιρέσει τον ένορκο που κληρώθηκε. Ούτε ο κατηγορούμενος ούτε ο εισαγγελέας έχουν την υποχρέωση να αιτιολογήσουν την εξαίρεση.

Άρθρο 397. - Αναπληρωματικοί ένορκοι. 1. Ο πρόεδρος του μικτού ορκωτού δικαστηρίου μπορεί κατά την ανάγνωση του καταλόγου των ενόρκων να διατάξει να διαβαστούν δυνατά τα ονόματα δύο (2) ακόμη ενόρκων, πέρα από τους δέκα (10) που ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 394. Αυτό είναι δυνατό να γίνει, αν ο πρόεδρος κρίνει ότι εξαιτίας της διάρκειας που προβλέπεται για την δίκη, είναι ενδεχόμενο μερικοί από τους ενόρκους να μην μπορέσουν να παραμείνουν στη σύνθεση του δικαστηρίου έως το τέλος της διαδικασίας. Στην περίπτωση αυτή το άρθρο 395 εφαρμόζεται και κατά την ανάγνωση των ονομάτων των δύο (2) αυτών ενόρκων και στην κληρωτίδα τίθενται τα ονόματα των δώδεκα (12) ενόρκων, που μ' αυτόν τον τρόπο διαβάστηκαν δυνατά. Από τα ονόματα αυτά κληρώνονται έξι (6) ένορκοι, και ο κατηγορούμενος μπορεί να εξαιρέσει και έναν (1) ακόμα ένορκο, πέρα από το σύμφωνα με το άρθρο 396 παρ. 2 δικαίωμά του για εξαίρεση.

2. Από τους έξι (6) ενόρκους που κληρώθηκαν σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, οι τέσσερις (4) πρώτοι με τη σειρά που κληρώθηκαν είναι τακτικοί και οι δύο επόμενοι αναπληρωματικοί.

3. Οι αναπληρωματικοί ένορκοι βρίσκονται στην έδρα σε όλη την διάρκεια της συζήτησης και αναπληρώνουν με τη σειρά που κληρώθηκαν τους τακτικούς ενόρκους που θα τύχει να αποχωρήσουν πριν από το τέλος της διαδικασίας.

Άρθρο 398. - Όρκος ενόρκων. 1. Οι ένορκοι που κληρώθηκαν και δεν εξαιρέθηκαν καταλαμβάνουν στην έδρα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου τις θέσεις που έχουν καθοριστεί γι' αυτούς από τη μια και την άλλη πλευρά των τακτικών δικαστών και κατόπιν δίνουν τον καθιερωμένο όρκο.

2. Τακτικοί και αναπληρωματικοί ένορκοι ορκίζονται στη δημόσια συνεδρίαση ενώπιον του εισαγγελέα και του κατηγορουμένου.

3. Ο πρόεδρος του μικτού ορκωτού δικαστηρίου διαβάζει στους ενόρκους τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώστε, επικαλούμενοι την τιμή και τη συνειδησή σας, και υποσχεθείτε, ότι θα θεωρήσετε με προσοχή και θα εξετάσετε με ευσυνειδησία, στη διάρκεια της προκείμενης δικαστικής συζήτησης, την κατηγορία κατά του ... , καθώς και την υπεράσπιση του, ότι δεν θα συνεννοηθείτε με κανέναν σχετικά με την απόφαση που θα εκδοθεί και ότι κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων που σας επιβάλλονται δεν θα ενεργήσετε επηρεασμένοι από φιλία, έχθρα ή χάρη, ούτε για κάποια ιδιαίτερη ωφέλεια ή για άλλη παρόμοια αιτία, αλλά θα έχετε στο νου σας μόνο τη δικαιοσύνη και την αλήθεια και ότι θα ψηφίσετε κατά συνείδηση και κατά την ελεύθερη πεποίθηση που θα σχηματίσετε από τη συζήτηση, προσφερόμενοι εντελώς πιστά και άδοξα».

4. Αφού διαβάσει τον όρκο ο πρόεδρος του δικαστηρίου, καλεί ονομαστικά κάθε ένορκο να σηκώσει το δεξί του χέρι και να προφέρει τη λέξη «ορκίζομαι».

Άρθρο 399. - Πότε προτείνεται ακυρότητα. Με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων του άρθρου 390 παρ. 1, 395 και 398 παρ. 3, κάθε ακυρότητα από την παράβαση των διατάξεων των σχετικών με τα προσόντα, τα κωλύματα και την ισόβια ή την προσωρινή ανικανότητα των ενόρκων, καθώς και κάθε άλλη τυχόν ακυρότητα εξαιτίας της παράβασης άλλων διατάξεων σχετικών με τους ενόρκους, είναι δυνατό να προταθεί μόνο έως την ανάγνωση του καταλόγου των ενόρκων στο ακροατήριο (άρθρα 394 και 397). Αν αφορά ορισμένο ένορκο προσωπικά, είναι δυνατό να προταθεί μόνο μόλις διαβαστεί το όνομά του και πριν από το αμέσως επόμενο όνομα. Διαφορετικά η ακυρότητα από την παράβαση αυτή καλύπτεται.

Άρθρο 400. - Κλήρωση για περισσότερες υποθέσεις. Αν στην ίδια δικάσιμο έχουν προσδιοριστεί για να εκδικαστούν περισσότερες από μία υποθέσεις, μπορεί να γίνει μια μόνο κλήρωση ενόρκων για όλες τις υποθέσεις, ύστερα από απόφαση των τακτικών δικαστών του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, αν σε κάθε υπόθεση κατηγορούμενος είναι το ίδιο ή τα ίδια αποκλειστικώς πρόσωπα. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται μια φορά μόνο όσα ορίζονται στα άρθρα 394 έως 398.

Άρθρο 401. - Ισοτιμία ψήφου. Οι ψήφοι των τακτικών δικαστών και των ενόρκων είναι ισότιμες. Τα δικαιώματα που δίνονται στους δικαστές κατά το άρθρο 357 τα έχουν και οι ένορκοι.

Άρθρο 402. - Πότε διακόπεται η συνεδρίαση και διορίζεται συνήγορος. Οι διατάξεις των άρθρων 375 και 376 εφαρμόζονται και στη διαδικασία του μικτού ορκωτού δικαστηρίου για κακούρηγμα.

Άρθρο 403. - Απαγγελία της κατηγορίας. Αφού συγκροτηθεί το δικαστήριο, ενεργούνται όσα ορίζονται στα άρθρα 339, 342 και 343. Κατόπιν ο εισαγγελέας απαγγέλλει με συνοπτική ακρίβεια την κατηγορία και παραδίδει στον πρόεδρο του δικαστηρίου τον κατάλογο με τους μάρτυρες, όπως και οι διάδοχοι τον κατάλογο με τους μάρτυρες που προσκλήθηκαν από αυτούς. Με εντολή του προέδρου ο κλητήρας καλεί ονομαστικά τους μάρτυρες. Κατόπιν ο πρόεδρος εξηγεί με σαφήνεια στον κατηγορούμενο τις εναντίον του κατηγορίες, ζητεί τις πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 344 και διατάσσει να αρχίσει η συζήτηση.

Άρθρο 404. - Αρμοδιότητα του μικτού ορκωτού δικαστηρίου.

1. Το μικτό ορκωτό δικαστήριο αποφασίζει για την κατηγορία. Επίσης αποφαινεται: α) για τις περιστάσεις από τις οποίες εξαρτάται το είδος και το μέτρο της ποινής καθώς και για τους λόγους αύξησης ή μείωσής της, β) για την κύρια ποινή, την παρεπόμενη και για τα μέτρα ασφάλειας που πρέπει να επιβληθούν, γ) για τη συνολική ποινή που πρέπει να επιβληθεί, δ) για τη μετατροπή της ποινής σε παροχή κοινωφελούς εργασίας ή την αναστολή της κατά τις διατάξεις του ΠΚ και ε) για κάθε θέμα που δεν έχει υπαχθεί ειδικά στην αρμοδιότητα των τακτικών δικαστών.

2. Το ίδιο δικαστήριο αποφασίζει, αφού έχει αρχίσει η συζήτηση, αν θα αναβληθεί η εκδίκαση της υπόθεσης σε μεταγενέστερη δικάσιμο.

3. Σε κάθε περίπτωση που αναβάλλεται η εκδίκαση υπόθεσης σε άλλη δικάσιμο της ίδιας ή άλλης συνόδου του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, γίνεται νέα συγκρότησή του.

Άρθρο 405. - Αρμοδιότητα των τακτικών δικαστών. 1. Οι τακτικοί δικαστές του μικτού ορκωτού δικαστηρίου αποφασίζουν χωρίς τη σύμπραξη των ενόρκων: α) για την ταυτότητα του κατηγορουμένου, β) για το θέμα της αρμοδιότητας του δικαστηρίου, που ανακύπτει προτού αρχίσει η αποδεικτική διαδικασία, γ) για τη νομιμοποίηση της παράστασης για την υποστήριξη της κατηγορίας, δ) για τις προϋποθέσεις της έγκυρης εισαγωγής στο ακροατήριο, καθώς και για τα διαδικαστικά ζητήματα που αφορούν τη διεξαγωγή της διαδικασίας στο ακροατήριο, ε) για τα παρεμπόδιοντα νομικά ζητήματα που εμφανίζονται και εξετάζονται στη διάρκεια της συζήτησης, στ) για την αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης σύμφωνα με τα άρθρα 471 παρ. 2 και 497 παρ. 7 και 8, καθώς και για την αμφισβήτηση της ανασταλτικής δύναμης του ενδίκου μέσου κατά το άρθρο 472 και ζ) για τη σύμφωνα με το άρθρο 102 ΠΚ άρση της αναστολής που χορηγήθηκε.

Άρθρο 406. - Αρμοδιότητα τακτικών δικαστών σε ειδικές περιπτώσεις. Μόνο οι τακτικοί δικαστές κηρύσσουν απαράδεκτη την ποινική δίωξη ή την παύουν οριστικά και αν συντρέχει περίπτωση, αποφασίζουν για τη δήμευση σύμφωνα με το άρθρο 76 ΠΚ, αν ο σχετικός λόγος διαπιστώθηκε από αυτούς όταν άρχιζε η συνεδρίαση και πριν από την κλήρωση των ενόρκων.

Άρθρο 407. - Ακύρωση της διαδικασίας ή της απόφασης. Η αίτηση για ακύρωση της διαδικασίας ή της απόφασης σύμφωνα με τα άρθρα 341 και 435 ή 430 εκδικάζεται από τους τακτικούς δικαστές.

Άρθρο 408. - Διαδικασία ενώπιον του μικτού ορκωτού Εφετείου. 1. Για το μικτό ορκωτό εφετείο εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 384 έως 406, και όπου σε αυτές αναφέρεται το συμβούλιο πλημμελειοδικών, το τριμελές πλημμελειοδικείο, ο εισαγγελέας πρωτοδικών και ο γραμματέας της εισαγγελίας πρωτοδικών, εννοείται στην περίπτωση αυτή το συμβούλιο εφετών, το τριμελές εφετείο, ο εισαγγελέας εφετών και ο γραμματέας της εισαγγελίας εφετών. Όπου στις ίδιες διατάξεις αναφέρονται οι τακτικοί δικαστές, οι ένορκοι ο εισαγγελέας και ο γραμματέας του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, εννοούνται στην περίπτωση αυτή οι τακτικοί δικαστές, οι ένορκοι, ο εισαγγελέας και ο γραμματέας του μικτού ορκωτού εφετείου.

2. Σε περίπτωση που το μικτό ορκωτό δικαστήριο καταδικάσει τον κατηγορούμενο μόνο για πλημμέλημα, η έφεση του κατηγορούμενου κατά της απόφασης αυτής δικάζεται από το εκ τακτικών δικαστών δικαστήριο του μικτού ορκωτού εφετείου, χωρίς να απαιτείται να συγκροτηθεί το τελευταίο.

ΠΕΜΠΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ

Άρθρο 409. - Ποινική διαταγή επί πλημμελημάτων. Στα πλημμελήματα που υπάγονται στην αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου και για τα οποία απειλείται ποινή φυλάκισης μέχρι εντός έτους ή χρηματική ποινή ή και οι δύο ποινές, αν ο εισαγγελέας που ασκεί την ποινική δίωξη κρίνει ότι το υφιστάμενο αποδεικτικό υλικό δεν καθιστά αναγκαία τη διεξαγωγή ακροαματικής διαδικασίας για την περαιτέρω διακρίβωση των περιστατικών που θεμελιώνουν την ενοχή του κατηγορουμένου, υποβάλλει αίτηση για την έκδοση ποινικής διαταγής συντάσσοντας κατηγορητήριο.

Άρθρο 410. - Παραπομπή της αίτησης στην τακτική διαδικασία ή έκδοση απόφαση. Αν ο δικαστής, στον οποίο υποβάλλεται η αίτηση για έκδοση ποινικής διαταγής, θεωρεί ότι τα στοιχεία που προσκομίζονται δεν είναι επαρκή για την ενοχή του κατηγορουμένου, παραπέμπει την υπόθεση στην τακτική διαδικασία. Αν όμως θεωρεί ότι τα στοιχεία που προσκομίζονται είναι επαρκή για την ενοχή του κατηγορουμένου, εκδίδει χωρίς προηγούμενη ακρόαση του κατηγορουμένου σε δημόσια συνεδρίαση ποινική διαταγή με την οποία επιβάλλει σε αυτόν χρηματική ποινή μειωμένη τουλάχιστον κατά τα δύο τρίτα (2/3) σε σχέση με το οριζόμενο στον νόμο πλαίσιο ποινής ή ποινή φυλάκισης μέχρι τριών μηνών με υφ' όρο αναστολή αυτής.

Άρθρο 411. - Περιεχόμενο ποινικής διαταγής. Η ποινική διαταγή περιέχει τα στοιχεία που αναφέρονται στο άρθρο 140 περ. α' έως γ', ακριβή καθορισμό της πράξης για την οποία εκδόθηκε με μνεία του άρθρου του ποινικού νόμου που την προβλέπει και την ποινή που επιβλήθηκε.

Άρθρο 412. - Αντιρρήσεις κατά της ποινικής διαταγής. Κατά της ποινικής διαταγής εκείνος που καταδικάστηκε μπορεί να υποβάλει, μέσα σε δέκα πέντε ημέρες από την επίδοσή της, αντιρρήσεις με έκθεση που συντάσσει ο γραμματέας του δικαστηρίου που εξέδωσε την διαταγή ή ο γραμματέας του ειρηνοδικείου του τόπου διαμονής του.

Άρθρο 413. - Συζήτηση στο ακροατήριο. Αν οι αντιρρήσεις προβληθούν εμπρόθεσμα σύμφωνα με το άρθρο 412, η απόφαση

που εκδόθηκε ανατρέπεται και η υπόθεση εισάγεται για να συζητηθεί με την κοινή διαδικασία ύστερα από προηγούμενη κλήτευση του κατηγορουμένου (άρθρο 166).

Άρθρο 414. - Ένδικο μέσα. Κατά της απόφασης επί των αντιρρήσεων επιτρέπεται η άσκηση των ενδίκων μέσων που προβλέπονται από τον κώδικα.

Άρθρο 415. - Μη δέσμευση από την απαγόρευση χειροτέρευσης. Το δικαστήριο, που δικάζει τις αντιρρήσεις σε πρώτο βαθμό, δεν δεσμεύεται από τη διάταξη του άρθρου 470 του κώδικα.

Άρθρο 416. - Εκτέλεση ποινικής διαταγής. Αν δεν προβληθούν εμπρόθεσμα αντιρρήσεις, η διαταγή που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 410 εκτελείται. Έφεση και αναίρεση εναντίον της δεν επιτρέπονται.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ
ΕΠ' ΑΥΤΟΦΩΡΩ

Άρθρο 417. - Άμεση παραπομπή του κατηγορουμένου στο ακροατήριο. Αν ο δράστης οποιουδήποτε πλημμελήματος έχει συλληφθεί επ' αυτοφώρω, ακολουθείται η διαδικασία που αναφέρεται στα επόμενα άρθρα, εκτός αν ο εισαγγελέας κρίνει ότι συντρέχουν λόγοι να μην εφαρμοστεί αυτή η διαδικασία.

Άρθρο 418. - Διαδικασία. 1. Ο ανακριτικός υπάλληλος ή το αστυνομικό όργανο που συνέλαβε τον δράστη επ' αυτοφώρω έχει την υποχρέωση να τον φέρει αμέσως ή, αν η σύλληψη έγινε έξω από την έδρα του δικαστηρίου, μέσα στον απόλυτα αναγκαίο για τη μεταφορά χρόνο, στον αρμόδιο εισαγγελέα μαζί με την έκθεση για τη σύλληψη και τη βεβαίωση του εγκλήματος, που πρέπει υποχρεωτικά να τη συντάξει. Ο εισαγγελέας μπορεί να παραπέμψει τον κατηγορούμενο αμέσως, χωρίς γραπτή διαδικασία, στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου που συνεδριάζει την ημέρα εκείνη, το οποίο και ασχολείται αμέσως με την εκδίκαση της κατηγορίας. Αν κατά την ημέρα αυτή δεν συνεδριάζει το αρμόδιο δικαστήριο, ορίζεται έκτακτη δικάσιμη για την ίδια ημέρα ή, όταν υπάρχει απόλυτη αδυναμία συγκρότησης του δικαστηρίου αυθημερόν, για την επόμενη ημέρα. Ο εισαγγελέας γνωστοποιεί προφορικά τα στοιχεία της κατηγορίας στον κατηγορούμενο χωρίς να απαιτείται η κοινοποίηση σε αυτόν κλητηρίου θεσπίσματος. Για την παραπάνω γνωστοποίηση συντάσσεται και προσαρτάται στη δικογραφία συνοπτική έκθεση που υπογράφεται από τον εισαγγελέα, τον γραμματέα και τον κατηγορούμενο και σε περίπτωση ανάγκης μόνο από τον εισαγγελέα.

2. Αν το πλημμέλημα υπάγεται στην αρμοδιότητα του μονομελούς πλημμελειοδικείου και αυτό συνεδριάζει την ημέρα που τελέστηκε το πλημμέλημα στην περιφέρεια του τόπου της τέλεσης, ο κατηγορούμενος μετά τη σύλληψή του κατά την παρ. 1 προάγεται χωρίς χρονοτριβή στο δικαστήριο, το οποίο και δικάζει αμέσως την υπόθεση που εισάγεται από τον εισαγγελέα, ο οποίος και παρίσταται στην συνεδρίαση.

3. Αν το πλημμέλημα διώκεται μόνο με έγκληση, αυτή μπορεί να υποβληθεί και προφορικά σ' εκείνους που έχουν τη δυνατότητα να συλλάβουν τον δράστη αυτόφωρο εγκλήματος, οπότε η σχετική δήλωση περιλαμβάνεται στην έκθεση για τη σύλληψη (άρθρο 275 παρ. 2).

Άρθρο 419. - Κράτηση του κατηγορουμένου. Αν η εκδίκαση της υπόθεσης πρόκειται να γίνει την επόμενη ημέρα, ο εισαγγελέας μπορεί να διατάξει την κράτηση του κατηγορουμένου στο αστυνομικό κρατητήριο, αλλά αυτή δεν επιτρέπεται να παραταθεί περισσότερο από είκοσι τέσσερις ώρες από την προσαγωγή. Αν μέσα σε αυτήν την προθεσμία δεν καταστεί δυνατή για οποιονδήποτε λόγο η σύγκληση του δικαστηρίου και η εισαγωγή της υπόθεσης στο ακροατήριο, ο εισαγγελέας παραπέμπει την υπό-

θεση στην τακτική διαδικασία.

Άρθρο 420. - Κλήτευση των συναίτιων. Αν η εκδίκαση της υπόθεσης δεν πρόκειται να γίνει την ίδια μέρα κατά την οποία ο δράστης προσάγεται ενώπιον του εισαγγελέα, ο εισαγγελέας μπορεί να παραπέμψει στο ακροατήριο μαζί με τον κατηγορούμενο και τους άλλους συναίτιους που δεν έχουν συλληφθεί. Ο ίδιος τότε σε αυτήν την περίπτωση φροντίζει να επιδοθεί σε αυτούς κλητήριο θέσπισμα χωρίς την τήρηση καμιάς προθεσμίας.

Άρθρο 421. - Κλήτευση μαρτύρων. 1. Εκείνος που σύμφωνα με το άρθρο 418 πραγματοποίησε τη σύλληψη έχει υποχρέωση να κλητεύσει προφορικά τους μάρτυρες, καθώς και αυτούς που προτείνονται από τον κατηγορούμενο (άρθρο 327 παρ. 1), αναφέροντας την κλήτευση αυτή στην έκθεση σύλληψης. Αν η εκδίκαση της υπόθεσης πρόκειται να γίνει την επόμενη ημέρα της προσαγωγής του κατηγορουμένου στον εισαγγελέα, μπορεί αυτός να διατάξει την προφορική επίσης κλήτευση των μαρτύρων, ακόμη και με τη φροντίδα εκείνου που συνέλαβε τον δράστη.

2. Στους μάρτυρες που καλούνται με αυτό τον τρόπο επιβάλλονται σε περίπτωση απειθείας οι ποινές που ορίζονται για τους λιπομάρτυρες και η βίαιη προσαγωγή, η οποία διατάσσεται από το δικαστήριο και εκτελείται χωρίς χρονοτριβή, ακόμα και κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.

3. Εκείνος που πραγματοποιήσει τη σύλληψη δεν εξετάζεται ως μάρτυρας, παρά διαβάζεται στο ακροατήριο η έκθεσή του για τη σύλληψη και για τη βεβαίωση του εγκλήματος. Μπορεί όμως το δικαστήριο, με αίτηση του εισαγγελέα ή ενός από τους διαδίκους ή και αυτεπαγγέλτως, να επιτρέψει την εξέτασή του.

4. Τα δικαιώματα και τα οδοιπορικά των μαρτύρων εκκαθαρίζονται από εκείνον που διευθύνει τη συζήτηση και πληρώνονται κατά τις κοινές διατάξεις.

Άρθρο 422. - Παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας. Ο παριστάμενος για την υποστήριξη της κατηγορίας έχει τη δυνατότητα να φέρει μάρτυρες χωρίς να τους γνωστοποιήσει προηγουμένως στον κατηγορούμενο.

Άρθρο 423. - Δικαιώματα κατηγορουμένου. Αν το ζητήσει ο κατηγορούμενος, το δικαστήριο πρέπει να του διορίσει συνήγορο. Οφείλει επίσης να αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης μέσα σε τρεις ημέρες, αν το ζητήσει ο κατηγορούμενος, για να ετοιμάσει την υπεράσπισή του και να αποφανθεί συγχρόνως για την άρση ή τη διατήρηση της κράτησής του. Ο διευθύνων τη συνεδρίαση ενημερώνει τον κατηγορούμενο για τα δικαιώματά του αυτά.

Άρθρο 424. - Αναβολή για ισχυρότερες αποδείξεις. Το δικαστήριο μπορεί να αναβάλλει μία μόνο φορά τη συζήτηση σε ρητή δικάσιμο, που δεν πρέπει να απέχει περισσότερο από δεκαπέντε ημέρες για ισχυρότερες αποδείξεις ή για να κλητευθούν και οι συναίτιοι εκείνου που έχει συλληφθεί, αν αυτοί παραπέμφθηκαν μαζί του στο ακροατήριο σύμφωνα με το άρθρο 420, αλλά δεν κλητεύθηκαν. Σε αυτήν την περίπτωση το δικαστήριο διατάσσει την άρση της κράτησής και αν το κρίνει απολύτως αναγκαίο επιβάλλει περιοριστικούς όρους στον κατηγορούμενο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 283.

Άρθρο 425. - Αναβολή της συζήτησης και μάρτυρες. Σε περίπτωση αναβολής της συζήτησης κατά τις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων άρθρων, όλοι οι παρόντες μάρτυρες και κατηγορούμενοι υποχρεούνται να προσέλθουν στη νέα ρητή δικάσιμο χωρίς άλλη κλήτευση. Συναίτιοι που παραπέμπονται και δεν έχουν κλητευθεί, κλητεύονται το λιγότερο είκοσι τέσσερις ώρες πριν από τη νέα δικάσιμο. Άλλοι μάρτυρες που δεν προσήλθαν, μπορούν να κλητευθούν και προφορικά σύμφωνα με το άρθρο 421 παρ. 1, ενώ μπορεί επίσης να διαταχθεί η βίαιη προσαγωγή των μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης που κλήθηκαν κατά το άρθρο 421 παρ. 2 και δεν προσήλθαν.

Άρθρο 426. - Συζήτηση. Κατά τα λοιπά η συζήτηση στο ακροατήριο γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι το έγκλημα δεν έχει καταληφθεί επί αυτοφώρω ή ότι ακόμη και ύστερα από την αναβολή που έδωσε σύμφωνα με το άρθρο 424, οι αποδείξεις εξακολουθούν να είναι ανεπαρκείς και χρειάζονται συμπλήρωση, παραπέμνει την υπόθεση στην τακτική διαδικασία και ταυτόχρονα αποφαινεται για τη τύχη των περιοριστικών όρων σύμφωνα με το άρθρο 283.

Άρθρο 427. - Συνοπτική διαδικασία επί στρατιωτικών. Με την αυτόφωρη διαδικασία των προηγούμενων άρθρων δικάζονται και οι στρατιωτικοί, όταν για το πλημμέλημα που τέλεσαν και εμπήκει στο άρθρο 417, υπάγονται στα κοινά δικαστήρια σύμφωνα με τις διατάξεις του στρατιωτικού ποινικού κώδικα.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΑΠΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΦΥΓΟΔΙΚΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΑ

Άρθρο 428. - Κλήτευση στο ακροατήριο. Αν ο κατηγορούμενος για πλημμέλημα έχει παραπεμφθεί στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου, απουσιάζει όμως από τον τόπο της κατοικίας του και είναι άγνωστη η διαμονή του, ο εισαγγελέας τον καλεί στην ορισμένη δικάσιμο σύμφωνα με τα άρθρα 320 και 321. Η επίδοση γίνεται κατά το άρθρο 157.

Άρθρο 429. - Συζήτηση και απόφαση. 1. Αν ο κατηγορούμενος εμφανιστεί στο ακροατήριο, η συζήτηση γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των άρθρων 339 έως 373.

2. Αν ο κατηγορούμενος δεν εμφανιστεί, ο σύζυγος ή ο συνδεδεμένος με σύμφωνο συμβίωσης και κάθε συγγενής του εξ αίματος έως δ' βαθμού ή εξ αγχιστείας έως β' βαθμού (προτιμάται ο πλησιέστερος κατά βαθμό και ο εξ αίματος έναντι του εξ αγχιστείας) μπορεί να εμφανιστεί και να διορίσει συνήγορο για τον κατηγορούμενο που εκπροσωπείται από αυτόν και θεωρείται παρών. Αν η υπεράσπιση ισχυριστεί και αποδείξει ότι ο κατηγορούμενος έχει γνωστό και ορισμένο τόπο διαμονής, η συζήτηση αναβάλλεται υποχρεωτικά με αίτηση της υπεράσπισης σε ρητή δικάσιμο που απέχει τουλάχιστον δεκαπέντε ημέρες, στην οποία ο κατηγορούμενος οφείλει να εμφανιστεί χωρίς κλήτευση. Αν δεν ζητηθεί η αναβολή ή κανένα από τα πρόσωπα του εδαφίου α' δεν εμφανιστεί για να εκπροσωπήσει τον κατηγορούμενο, η συζήτηση γίνεται σύμφωνα με τις συνηθισμένες για τα πλημμέληματα διατυπώσεις.

Άρθρο 430. - Αίτηση για την ακύρωση της απόφασης. 1. Ο κατηγορούμενος που δεν εμφανίστηκε ούτε εκπροσωπήθηκε από συνήγορο, εφόσον η απόφαση είναι εξαρχής ή κατέστη ανέκκλητη, μπορεί να ζητήσει την ακύρωσή της για τον λόγο ότι κατά την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος δεν συνέτρεχαν οι όροι του άρθρου 428, καθορίζοντας συγχρόνως και τον τόπο στον οποίο τότε διέμενε, διαφορετικά η αίτησή του είναι απαράδεκτη. Η αίτηση γίνεται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία οκτώ ημερών από την εκτέλεση της απόφασης ή και πριν από αυτή, με έκθεση που συντάσσεται από τον γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση ή του δικαστηρίου του τόπου εκτέλεσης. Στην έκθεση εκείνος που υπέβαλε την αίτηση οφείλει να δηλώσει την τωρινή διαμονή του και να ορίσει αντίκλητο στην έδρα του δικαστηρίου, προς τον οποίο θα γίνονται όλες οι επιδόσεις και οι κοινοποιήσεις που αφορούν τον κατηγορούμενο, διαφορετικά, η αίτησή του είναι απαράδεκτη. Η αίτηση εισάγεται για συζήτηση στο δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση, την πρώτη δικάσιμο ύστερα από τρεις ημέρες από τη σύνταξη της σχετικής έκθεσης, χωρίς να προσκαλείται εκείνος που υπέβαλε την αίτηση. Ο αρμόδιος εισαγγελέας οφείλει να κλητεύσει, χωρίς να τηρήσει καμιά προθεσμία, τους μάρτυρες που τυχόν του προτάθηκαν από εκείνον που υπέβαλε την αίτηση.

2. Η αίτηση ακύρωσης δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης. Μπορεί όμως ο εισαγγελέας του δικαστηρίου που εξέ-

δωσε την απόφαση, μόλις πληροφορηθεί ότι ασκήθηκε η αίτηση ακύρωσης, να διατάξει την αναβολή ή την διακοπή της εκτέλεσης.

Άρθρο 431. - Συζήτηση. 1. Αν η αίτηση για ακύρωση αποδειχθεί βάσιμη, το δικαστήριο ακυρώνει την εκτελούμενη απόφαση και στην περίπτωση που δεν είναι δυνατή η άμεση εκδίκαση της υπόθεσης, διατάσσει την απόλυση του κατηγορουμένου και προσδιορίζει τη νέα δικάσιμο κατά την οποία ο κατηγορούμενος έχει την υποχρέωση να εμφανιστεί χωρίς να κλητευθεί, διαφορετικά, δικάζεται σαν να ήταν παρών, με εφαρμογή των άρθρων 340 και 341. Κατά τη νέα συζήτηση προσκαλούνται εκείνοι που εξετάστηκαν στο ακροατήριο κατά τη συζήτηση που ακυρώθηκε, ακόμα και νέοι μάρτυρες που ο εισαγγελέας τους κρίνει χρήσιμους για να αποδειχτεί η αλήθεια, πάντοτε όμως διαβάζονται τα πρακτικά της συζήτησης που ακυρώθηκε.

2. Αν εκείνος που υπέβαλε την αίτηση δεν εμφανιστεί, η αίτηση του απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη, και δεν του επιτρέπεται πλέον να ζητήσει και πάλι την ακύρωση της απόφασης. Το δικαστήριο όμως, αν προβληθούν λόγοι ανώτερης βίας ή άλλα ανυπέβλητα αίτια εξαιτίας των οποίων δεν μπορεί ο κατηγορούμενος να εμφανιστεί στη συζήτηση της αίτησης για ακύρωση, μπορεί να αναβάλει μία φορά μόνο τη συζήτηση σε ρητή δικάσιμο, στην οποία εκείνος που υπέβαλε την αίτηση οφείλει να προσέλθει χωρίς να κλητευθεί.

3. Εναντίον της απόφασης που απορρίπτεται για οποιονδήποτε λόγο την αίτηση για ακύρωση της απόφασης δεν επιτρέπεται ένδικο μέσο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

Άρθρο 432. - Αναστολή της εκδίκασης. 1. Αν κάποιος που παραπεμφθηκε στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου για κακούργημα, είναι άγνωστης διαμονής και δεν παρουσιαστεί ούτε συλληφθεί μέσα σε ένα μήνα από την επίδοση του παραπεμπτικού βουλεύματος σύμφωνα με το άρθρο 157, αναστέλλεται η διαδικασία στο ακροατήριο με διάταξη του εισαγγελέα του εφετείου, ωστόσο συλληφθεί ή εμφανιστεί ο κατηγορούμενος. Στην περίπτωση του άρθρου 309 παρ. 2 ο εισαγγελέας εφετών επιδίδει στον κατηγορούμενο κλητήριο θέσπισμα και αν αυτός είναι άγνωστης διαμονής, αναστέλλει με διάταξη του τη διαδικασία στο ακροατήριο. Στην περίπτωση αυτή δεν κλητεύει μάρτυρες. Οι ανωτέρω διατάξεις επιδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 157. Οι διατάξεις του άρθρου 113 ΠΚ για την αναστολή της παραγραφής του αξιοποιούνται εφαρμόζονται και εδώ.

2. Αν εκείνος που παραπεμφθηκε για κακούργημα είναι ή θεωρείται γνωστής διαμονής, δικάζεται σαν να ήταν παρών, εφόσον έχει νομίμως κλητευθεί και έχει ενημερωθεί ότι σε περίπτωση μη εμφάνισης ή μη εκπροσώπησης του θα δικαστεί ερήμην. Στην περίπτωση αυτή δεν είναι αναγκαίος ο διορισμός συνηγόρου σύμφωνα με τα άρθρα 340 παρ. 1 και 376.

Άρθρο 433. - Διαδικασία στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο. Το προηγούμενο άρθρο εφαρμόζεται αναλόγως και στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο να δικάσει την έφεση, αν αυτός που αθώθηκε στον πρώτο βαθμό για κακούργημα, δεν εμφανιστεί για να δικαστεί κατ' έφεση που ασκήθηκε από τον εισαγγελέα και αποβλέπει στην καταδίκη του για κακούργημα.

Άρθρο 434. - Δημοσίευση της διάταξης αναστολής. Από τότε που επιδόθηκαν κατά το άρθρο 432 οι διατάξεις για την αναστολή και κάθε χρόνο γίνεται επίδοσή τους κατά το άρθρο 157 και κοινοποίησή τους με τη φροντίδα του εισαγγελέα εφετών, σε όλες τις αστυνομικές αρχές του κράτους, που προσκαλούνται να συλλάβουν τον κατηγορούμενο.

Άρθρο 435. - Αίτηση ακύρωσης της διαδικασίας επί κακούργημάτων. 1. Αν ο κατηγορούμενος, που καταδικάστηκε κατά τα άρθρα 432 παρ. 2 ή 433 από λόγους ανώτερης βίας ή από άλλα ανυπέβλητα αίτια δεν μπόρεσε εγκαίρως να γνωστοποιήσει με

οποιονδήποτε τρόπο στο δικαστήριο ανυπέβλητο κώλυμα εμφάνισης του στη δίκη και να ζητήσει την αναβολή της συζήτησης (άρθρο 349), μπορεί να υποβάλει αίτηση για ακύρωση της διαδικασίας που πραγματοποιήθηκε χωρίς την παρουσία του ή την εκπροσώπησή του από συνήγορο. Η αίτηση υποβάλλεται στον γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία δεκαπέντε ημερών από την έκδοσή της και αναφέρει τους λόγους ανώτερης βίας ή το ανυπέβλητο κώλυμα. Νέα αίτηση για ακύρωση της ίδιας διαδικασίας είναι απαράδεκτη σε οποιουδήποτε λόγους και αν στηρίζεται.

2. Η αίτηση αυτή δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης. Μπορεί όμως ο εισαγγελέας του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, μόλις υποβληθεί η αίτηση για ακύρωση, να διατάξει την αναστολή της εκτέλεσης, έως ότου εκδικαστεί η αίτηση. Σε περίπτωση μη χορήγησης της αναστολής, ο αιτών δύναται να προσφύγει στο δικαστήριο ή, αν αυτό δεν συνεδριάζει, στο δικαστικό συμβούλιο μέσα σε δύο ημέρες. Η αίτηση για ακύρωση εισάγεται, χωρίς να κλητευθεί εκείνος που την υπέβαλε, στην πρώτη δικάσιμο του δικαστηρίου που δίκασε, το οποίο αποφασίζει αμετάκλητα. Το δικαστήριο όμως είναι δυνατόν να αναβάλει τη συζήτηση για την αίτηση σε μεταγενέστερη ορισμένη δικάσιμο, αν προβάλλονται λόγοι ανώτερης βίας ή άλλα ανυπέβλητα αίτια, εξαιτίας των οποίων εκείνος που υπέβαλε την αίτηση δεν μπορεί να εμφανιστεί στη συζήτηση της αίτησης για ακύρωση. Αν γίνει δεκτή η αίτηση, ακυρώνεται η απόφαση που προσβάλλεται και διατάσσεται η νέα συζήτηση της υπόθεσης σε ρητή δικάσιμο, κατά την οποία ο κατηγορούμενος οφείλει να προσέλθει χωρίς να κλητευθεί. Η προθεσμία της έφεσης ή της αίτησης για αναίρεση της καταδικαστικής απόφασης αρχίζει μετά την πάροδο άπρακτης της ως άνω δεκαπενθήμερης προθεσμίας ή, σε περίπτωση υποβολής αίτησης ακύρωσης, από την απόρριψή της.

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΔΟΣΗ

Άρθρο 436. - Έκδοση. Γενικά. 1. Αν δεν υπάρχει σύμβαση, οι όροι και οι διαδικασίες της έκδοσης αλλοδαπών, ρυθμίζονται, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας, από τις διατάξεις των επόμενων άρθρων.

2. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται, ακόμη και αν υπάρχει σύμβαση, εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με αυτή καθώς και στα σημεία που δεν ρυθμίζονται με την σύμβαση.

Άρθρο 437. - Πότε επιτρέπεται η έκδοση. Η έκδοση αλλοδαπού επιτρέπεται: α) όταν αυτός κατηγορείται για αξιόποινη πράξη, που απειλείται, και από τον ελληνικό ποινικό νόμο και από τον νόμο του κράτους που ζητεί την έκδοση, με στερητική της ελευθερίας ποινή, της οποίας το ανώτατο όριο είναι πάνω από δύο έτη. Σε περίπτωση συρροής εγκλημάτων η έκδοση επιτρέπεται για όλα, αν ένα απ' αυτά τιμωρείται με την παραπάνω ποινή. Αν το πρόσωπο του οποίου ζητείται η έκδοση καταδικάστηκε προηγουμένως αμετάκλητα από δικαστήριο οποιουδήποτε κράτους σε στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών μηνών για έγκλημα που δεν αναφέρεται στο άρθρο 438 στοιχ. γ' και εφόσον η έκδοσή του ζητείται για έγκλημα που τελέστηκε κατ' υποτροπή και κατά τον ελληνικό ποινικό νόμο και κατά τον νόμο του κράτους που ζητεί την έκδοσή του, η έκδοση μπορεί να επιτραπεί αν το έγκλημα αυτό τιμωρείται ως πλημμέλημα με οποιαδήποτε στερητική της ελευθερίας ποινή, β) όταν τα δικαστήρια του κράτους που τη ζητούν καταδίκασαν τον εκζητούμενο αμετάκλητα σε στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον ενός έτους για αξιόποινη πράξη, την οποία και οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι και οι νόμοι του κράτους που ζητεί την έκδοση χαρακτηρίζουν ως πλημμέλημα ή κακούργημα και γ) όταν αυτός συναινεί ρητά να παραδοθεί στο κράτος που ζητεί την έκδοσή του.

Άρθρο 438. - Απαγόρευση της έκδοσης. Η έκδοση απαγορεύεται και αν ακόμα συναινεί ο εκζητούμενος: α) αν πρόκειται για δράστη που κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης ήταν ημεδαπός, β) αν υπάρχει δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστικών αρχών σύμφωνα με τους ελληνικούς νόμους, γ) αν πρόκειται για έγκλημα που κατά τους ελληνικούς νόμους χαρακτηρίζεται ως πολιτικό, στρατιωτικό, φορολογικό ή του τύπου ή διώκεται μόνο ύστερα από έγκληση αυτού που αδικήθηκε ή όταν από τις περιστάσεις προκύπτει ότι η έκδοση ζητείται για λόγους πολιτικούς, δ) αν, σύμφωνα με τους νόμους του κράτους που ζητεί την έκδοση ή του Ελληνικού Κράτους ή του κράτους όπου τελέστηκε το έγκλημα, έχει ανακούψει ήδη πριν από την απόφαση για την έκδοση νόμιμος λόγος που εμποδίζει τη δίωξη ή την εκτέλεση της ποινής ή αποκλείει ή εξαλείφει το αξιόποινο, ε) αν πιθανολογείται ότι ο εκζητούμενος θα διωχθεί στο κράτος στο οποίο παραδίδεται για πράξη διαφορετική από εκείνη για την οποία ζητείται η έκδοση, στ) αν πιθανολογείται ότι θα υποβληθεί σε διακρίνουσα μεταχείριση για λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς, πολιτικούς ή εξαιτίας της εθνικότητάς του ή ότι θα υποβληθεί σε μεταχείριση αντίθετη προς την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και ότι θα διακυβευτούν τα ανθρώπινα δικαιώματά του, ζ) αν κατά το δίκαιο του εκζητούντος κράτους προβλέπεται για την αξιόποινη πράξη η ποινή του θανάτου και η) αν ο εκζητούμενος καταδικάστηκε ερήμην χωρίς να κλητευθεί.

Άρθρο 439. - Αίτηση για έκδοση από περισσότερα κράτη. Αν πολλά κράτη ζητούν την έκδοση για το ίδιο έγκλημα, αυτή διατάσσεται να γίνει κατά προτίμηση είτε στο κράτος του οποίου υπήκοος είναι ο δράστης είτε σε εκείνο όπου έγινε το έγκλημα. Αν οι αιτήσεις αναφέρονται σε διαφορετικά εγκλήματα, η έκδοση γίνεται κατά προτίμηση στο κράτος όπου τελέστηκε σύμφωνα με τους ελληνικούς νόμους το βαρύτερο έγκλημα ή, αν πρόκειται για εγκλήματα όμοιας βαρύτητας, στο κράτος του οποίου η αίτηση για έκδοση έφθασε πρώτη. Συνεκτιμάται πάντοτε και η υποχρέωση που αναλαμβάνει ένα από τα κράτη που ζητούν την έκδοση να επανекδώσει το δράστη για τα υπόλοιπα εγκλήματα.

Άρθρο 440. - Περιορισμοί στην έκδοση. 1. Η έκδοση επιτρέπεται μόνο με τον όρο ότι ο εκζητούμενος δεν θα διωχθεί ή δικαστεί στο κράτος όπου εκδίδεται ούτε θα παραδοθεί σε τρίτο κράτος για άλλες πράξεις που έχουν τελεστεί πριν από την έκδοση.

2. Κατ' εξαίρεση μπορεί ο εκζητούμενος να διωχθεί, δικαστεί ή παραδοθεί σε τρίτο κράτος για άλλες πράξεις, αν συναινέσει μεταγενέστερα το Ελληνικό Κράτος και η συναίνεσή του αυτή ζητηθεί σύμφωνα με τον τύπο που προβλέπεται στον παρόντα Κώδικα για την αίτηση έκδοσης, η οποία πρέπει να συνοδεύεται με τα έγγραφα που τη στηρίζουν κατά τα άρθρα 443 και 444.

3. Η συναίνεση της παρ. 2 δεν απαιτείται αν ο εκζητούμενος μέσα σε τριάντα ημέρες από το τέλος της δίκης, και σε περίπτωση καταδίκης από την απόλυση από τις φυλακές, δεν εγκατέλειψε, παρά την έλλειψη κάθε εμποδίου, το έδαφος του κράτους στο οποίο εκδόθηκε ή αν επανέλθει σε αυτό μεταγενέστερα. Εφόσον όμως πρόκειται για πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια του κράτους που ζητεί την έκδοση, απαιτείται και στην περίπτωση αυτή η συναίνεση της παρ. 2.

Άρθρο 441. - Αναβολή της έκδοσης. Αν ο εκζητούμενος διώκεται ή έχει καταδικαστεί στην Ελλάδα για άλλη πράξη, η έκδοσή του αναβάλλεται ως την περάτωση της ποινικής δίωξης και σε περίπτωση καταδίκης ως τότε εκτιθεί η ποινή ή απολυθεί από τις φυλακές. Τα μέτρα ασφαλείας που τυχόν επιβλήθηκαν εναντίον του εφαρμόζονται μόλις επιστρέψει με οποιονδήποτε τρόπο στην Ελλάδα. Αν όμως πέρασε πενταετία από την έκδοσή του, για την εφαρμογή ή όχι των μέτρων ασφαλείας μόλις επιστρέψει αποφασίζει το τριμελές πλημμελειοδικείο του τόπου της κατοικίας του, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες υπό τις οποίες βρίσκεται αυτός καθώς και αν είναι ή δεν είναι επικίνδυνος.

Άρθρο 442. - Προσωρινή παράδοση του προσώπου για το οποίο ζητείται η έκδοση. Αν η αναβολή της έκδοσης που προβλέπεται στο προηγούμενο άρθρο έχει ως αποτέλεσμα, σύμ-

φωνα με τους νόμους του κράτους που ζητεί την έκδοση, την παραγραφή ή άλλα σοβαρά εμπόδια στην δίωξη, μπορεί να επιτραπεί η προσωρινή παράδοση του εκζητουμένου, με τον όρο ότι αυτός θα μεταχθεί και πάλι στις ελληνικές αρχές μόλις τελειώσουν οι ανακριτικές πράξεις για τις οποίες ζητήθηκε προσωρινά η παράδοσή του.

Άρθρο 443. - Αίτηση για την έκδοση. 1. Αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 437 στοιχ. α', στην αίτηση που διαβιβάζεται με τη διπλωματική οδό πρέπει να επισυνάπτονται το κατηγορητήριο, το ένταλμα σύλληψης ή οποιαδήποτε άλλη δικαστική πράξη που έχει το ίδιο κύρος με αυτά και (αν δεν υπάρχει συνθήκη που να το εμποδίζει) όσα έγγραφα απαιτούνται ώστε να βεβαιωθεί ότι υπάρχουν ενδείξεις ενοχής επαρκείς για να παραπεμφθεί σε δίκη εκείνος για τον οποίο ζητείται η έκδοση. Αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 437 στοιχ. β', στην αίτηση πρέπει να επισυνάπτονται η απόφαση εναντίον εκείνου για τον οποίο ζητείται η έκδοση και οι αποδείξεις ότι είναι αμετάκλητη. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να διαβιβάζεται ταυτόχρονα αντίγραφο του νόμου ο οποίος ισχύει στο κράτος που ζητεί την έκδοση και τιμωρεί την πράξη ακόμη, συνοπτική περιγραφή των περιστατικών του εγκλήματος και, τέλος, ακριβής περιγραφή των χαρακτηριστικών εκείνου για τον οποίο ζητείται η έκδοση, μαζί με τη φωτογραφία του και τα δακτυλικά του αποτυπώματα, αν αυτό είναι δυνατό. Όλα αυτά τα έγγραφα μπορούν να προσκομίζονται και σε αντίγραφα επικυρωμένα από το δικαστήριο ή από οποιαδήποτε άλλη αρμόδια αρχή του κράτους που ζητεί την έκδοση.

2. Η αίτηση για την έκδοση, μαζί με τα έγγραφα που απαιτούνται κατά την παρ. 1 και με την επικυρωμένη μετάφρασή τους, διαβιβάζονται από τον Υπουργό Εξωτερικών στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο τελευταίος, αφού ελέγξει τη νομιμότητα της αίτησης, τη στέλνει μαζί με τα έγγραφα, και με τη φροντίδα του εισαγγελέα εφετών, στον πρόεδρο εφετών στην περιφέρεια του οποίου διαμένει εκείνος για τον οποίο ζητείται η έκδοση.

Άρθρο 444. - Αίτηση για επεξηγήσεις. Όταν υπάρχουν αμφιβολίες για τη δυνατότητα να γίνει έκδοση κατά τα άρθρα 437 και 438, ζητούνται επεξηγήσεις από το κράτος που κάνει την αίτηση για την έκδοση. Η έκδοση δεν μπορεί να διαταχθεί παρά μόνο όταν οι επεξηγήσεις είναι τέτοιου βαθμού, ώστε να διαλύουν τις αμφιβολίες που έχουν γεννηθεί.

Άρθρο 445. - Έκδοση εντάλματος σύλληψης του εκζητουμένου. 1. Ο πρόεδρος εφετών έχει υποχρέωση, μόλις παραλάβει τα έγγραφα, να διατάξει χωρίς αναβολή με ένταλμα τη σύλληψη του εκζητουμένου και την κατάσχεση όλων των πειστηρίων. Το ένταλμα σύλληψης και η κατάσχεση εκτελούνται με τη φροντίδα του εισαγγελέα εφετών κατά τα άρθρα 251-269, 277, 278 και 280.

2. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης, και ιδιαίτερα όταν υπάρχει βάσιμη υπόνοια φυγής του εκζητουμένου, επιτρέπεται να γίνει και χωρίς ένταλμα η σύλληψη, πριν ακόμα υποβληθεί η αίτηση για έκδοση, με σχετική γραπτή εντολή του εισαγγελέα εφετών. Για τη σύλληψη δεν χρειάζεται διπλωματική μεσολάβηση, απαιτείται όμως αγγελία που διαβιβάζεται ταχυδρομικώς ή με τηλεομοιοτυπία ή με ηλεκτρονική αλληλογραφία από τη δικαστική ή άλλη αρμόδια αρχή του κράτους που ζητεί την έκδοση. Η αγγελία πρέπει να μηνιμονεύει το έγκλημα και το ένταλμα σύλληψης ή την απόφαση, με βάση τα οποία πρόκειται να ζητηθεί η έκδοση. Ο εισαγγελέας εφετών ανακοινώνει αμέσως τη σύλληψη στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο οποίος μπορεί να διατάξει την απόλυση εκείνου που έχει συλληφθεί.

3. Αν εντός προθεσμίας 30 ημερών από τη σύλληψη δεν υποβληθεί η αίτηση για έκδοση, ο συλληφθείς απολύεται με διαταγή του εισαγγελέα εφετών. Αν υποβληθούν εμπροθέσμως τα έγγραφα, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παρ. 1 του παρόντος και των άρθρων 448 επ..

4. Αν ύστερα από την απόλυση του εκζητουμένου περιέλθει

στο Υπουργείο Εξωτερικών η σχετική αίτηση, ακολουθείται η διαδικασία της έκδοσης.

5. Εκείνος που έχει συλληφθεί προσωρινά μπορεί να αμφισβητήσει την ταυτότητά του με προσφυγή στο συμβούλιο εφετών μέσα σε τρεις ημέρες από την προσαγωγή του στον εισαγγελέα εφετών. Το συμβούλιο αποφασίζει αμετάκλητα αφού ακούσει εκείνον που ασκεί την προσφυγή και τον συνήγορό του. Η προσφυγή μπορεί να γίνει και προφορικά στον εισαγγελέα εφετών μέσα στην προθεσμία αυτή.

Άρθρο 446. - Βεβαίωση της ταυτότητας - Φυλάκιση του προσώπου που έχει συλληφθεί. 1. Εκείνος που έχει συλληφθεί οδηγείται χωρίς αναβολή μαζί με τις εκθέσεις σύλληψης και κατάσχεσης στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος τον εξετάζει για να βεβαιώσει την ταυτότητά του, λαμβάνοντας υπόψη και τις πληροφορίες της αρχής του πραγματοποιήσε τη σύλληψη.

2. Όταν η ταυτότητα βεβαιωθεί, ο εισαγγελέας εφετών διατάσσει την κράτησή του στις φυλακές υποδικών και στέλνει όλες τις εκθέσεις για τη σύλληψη, την κατάσχεση και τη βεβαίωση της ταυτότητας στον πρόεδρο εφετών. Αν η ταυτότητα αμφισβητηθεί, εφαρμόζεται η παρ. 5 του άρθρου 445.

3. Αν ο εκζητούμενος καταδικαστεί από ελληνικό δικαστήριο για την πράξη για την οποία ζητείται η έκδοσή του, ο χρόνος κράτησης αφαιρείται από την ποινή του και επιβάλλεται.

Άρθρο 447. - Ανακρίσιμη των εγγράφων. Εκείνος που έχει συλληφθεί δικαιούται να λάβει γνώση είτε ο ίδιος είτε μέσω του συνηγόρου του όλων των εγγράφων και να ζητήσει αντίγραφο τους με δική του δαπάνη.

Άρθρο 448. - Διαδικασία σε περίπτωση συναίνεσης του εκζητούμενου. 1. Σε κάθε περίπτωση επιτρέπεται η έκδοση όταν ο εκζητούμενος συναινεί ρητά να παραδοθεί στο κράτος που ζητεί την έκδοσή του. Η συναίνεση δίνεται ενώπιον προέδρου εφετών της περιφέρειας του τόπου όπου διαμένει ο εκζητούμενος και με την παρουσία του συνηγόρου του και διερμηνέα, εφόσον δεν γνωρίζει την ελληνική γλώσσα. Ο πρόεδρος εφετών τον ενημερώνει για το αμετάκλητο της δήλωσης αυτής και συντάσσεται έκθεση, σύμφωνα με τους όρους των άρθρων 148 έως 153 του προνόμου.

2. Στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου για την έκδοση γνωμοδοτεί ο πρόεδρος εφετών.

Άρθρο 449. - Συζήτηση για την έκδοση. 1. Ο πρόεδρος εφετών μέσα σε τρεις ημέρες από την παραλαβή των εκθέσεων του άρθρου 446 συγκαλεί το συμβούλιο εφετών. Στο συμβούλιο αυτό προσάγεται εκείνος που έχει συλληφθεί, ο οποίος και δικαιούται να παραστεί με συνήγορο και διερμηνέα της εκλογής του ή, αν δεν έχει, να ζητήσει να διοριστούν συνήγορος και διερμηνέας από τον πρόεδρο εφετών.

2. Το συμβούλιο εφετών συνεδριάζει δημόσια, εκτός αν εκείνος που έχει συλληφθεί ζητήσει να γίνει η συνεδρίαση κλεισμένων των θυρών ή δεν παραστεί καθόλου στο συμβούλιο.

3. Ο εκζητούμενος και ο εισαγγελέας έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από το συμβούλιο την αναβολή της συζήτησης. Το συμβούλιο μπορεί να αναβάλει τη συζήτηση για οκτώ ημέρες και αν κρίνει ότι ελλείπουν τα στοιχεία που προβλέπονται από την παρ. 1 του άρθρου 443, μπορεί να αναβάλει τη συζήτηση σε εύλογο χρονικό διάστημα.

4. Το συμβούλιο εφετών μπορεί σε κάθε στάδιο της διαδικασίας να διατάξει την αντικατάσταση της κράτησης με περιοριστικούς όρους. Η αντικατάσταση αίρεται αυτοδικαίως μόλις δημοσιευτεί η απόφαση που εγκρίνει την έκδοση. Για την τύχη της εγγύησης αποφασίζει αμετάκλητα το συμβούλιο των εφετών.

Άρθρο 450. - Απόφαση για την έκδοση. 1. Το συμβούλιο εφετών μετά την εξέταση εκείνου που έχει συλληφθεί και μετά τις αγορεύσεις του εισαγγελέα και του εκζητούμενου ή του συνηγόρου του, γνωμοδοτεί αιτιολογημένα για την αίτηση της έκδοσης και αποφασίζει: α) αν εκείνος που έχει συλληφθεί είναι το ίδιο πρόσωπο με τον εκζητούμενο, β) αν υπάρχουν τα δικαιολογητικά έγγραφα που απαιτούνται από τον Κώδικα ή την τυχόν

εφαρμοζόμενη συνθήκη για την έκδοση, γ) αν για το έγκλημα που αποδίδεται στον εκζητούμενο ή για το οποίο αυτός καταδικάστηκε, επιτρέπεται η έκδοση, και δ) αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι όροι του άρθρου 438 στοιχ. δ'.

2. Το συμβούλιο εφετών εξετάζει ακόμη, εφόσον δεν κωλύεται από αντίθετη διάταξη που περιέχεται σε συνθήκη, αν υπάρχουν ενδείξεις για τη βασιμότητα της κατηγορίας η οποία αποδίδεται σε εκείνον που έχει συλληφθεί, και αποφαινεται, με βάση τα προσαγόμενα από το κράτος που ζητεί την έκδοση επίσημα αποδεικτικά στοιχεία, αν αυτά θα επέτρεπαν τη σύλληψη και την παραπομπή του σε δίκη στην Ελλάδα, σε περίπτωση που το έγκλημα είχε τελεστεί σε ελληνικό έδαφος. Για να σχηματίσει γνώμη επί της ουσίας το συμβούλιο μπορεί να προβεί με ένα από τα μέλη του στη συλλογή κάθε χρήσιμου αποδεικτικού υλικού, αναβάλλοντας την έκδοση οριστικής απόφασης το πολύ για τρεις μήνες. Η διάταξη του άρθρου 449 παρ. 4 εφαρμόζεται και σε αυτή την περίπτωση.

3. Αν η έκδοση ζητείται με βάση καταδικαστική απόφαση, το συμβούλιο εφετών λαμβάνει υπόψη του, προκειμένου να αποφανθεί και τυχόν ισχυρισμό του εκζητούμενου ότι δικάστηκε ερήμην χωρίς να κλητευθεί. Αν ο ισχυρισμός κριθεί βάσιμος, εφαρμόζεται το άρθρο 438 περ. η'.

Άρθρο 451. - Ένδικο μέσο κατά της απόφασης. 1. Κατά της οριστικής απόφασης του συμβουλίου εφετών επιτρέπεται στον εκζητούμενο και στον εισαγγελέα εφετών να ασκήσει έφεση στον Άρειο Πάγο μέσα σε πέντε ημέρες από τη δημοσίευση της απόφασης στο ακροατήριο. Η έφεση ασκείται σύμφωνα με τις διατυπώσεις του άρθρου 474.

2. Ο Άρειος Πάγος σε συμβούλιο αποφαινεται μέσα σε δεκαπέντε ημέρες με ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 449 και 450. Ο εκζητούμενος κλητεύεται αυτοπροσώπως ή μέσω του αντικλήτου του τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συζήτηση, με τη φροντίδα του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

3. Κατά της απόφασης του προέδρου εφετών που αποφαινεται κατά το άρθρο 448, επιτρέπεται στον εισαγγελέα εφετών να ασκήσει έφεση σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου αυτού και ακολουθείται η αντίστοιχη διαδικασία. Σε περίπτωση παραβίασης του άρθρου 438, δικαίωμα έφεσης έχει και ο εκζητούμενος.

Άρθρο 452. - Πότε διατάσσεται η έκδοση. 1. Την έκδοση μπορεί να διατάξει ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με απόφασή του μόνον εφόσον το συμβούλιο έχει γνωμοδοτήσει καταφατικά και αμετάκλητα.

2. Αν το συμβούλιο αποφασίζει αμετάκλητα ότι δεν πρέπει να γίνει έκδοση, αυτός που έχει συλληφθεί απολύεται από τη φυλακή με διαταγή του εισαγγελέα εφετών, ο οποίος αμέσως ειδοποιεί σχετικά τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Επίσης απολύεται ο εκζητούμενος αν το κράτος που τον ζήτησε δεν τον παραλάβει μέσα σε δύο μήνες από τότε που κοινοποιείται σε αυτόν η απόφαση του Υπουργού για την έκδοση. Σε κάθε περίπτωση ο εκζητούμενος απολύεται αν περάσουν δώδεκα (12) μήνες από την ημέρα της σύλληψής του, η οποία προθεσμία μπορεί να παραταθεί με απόφαση του δικαστικού συμβουλίου κατά έξι (6) ακόμη μήνες.

3. Το αρμόδιο για την έκδοση συμβούλιο εφετών επιλύει αμετάκλητα κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση σχετικά με την κράτηση του εκζητούμενου, ύστερα από κλήτευσή του προ τριών ημερών.

Άρθρο 453. - Απόδοση των κατασχεθέντων. 1. Το συμβούλιο, οποιαδήποτε και αν είναι η απόφασή του σχετικά με την έκδοση, αποφασίζει αν τα αντικείμενα ή τα πειστήρια που έχουν κατασχεθεί ή επισυναφθεί στη δικογραφία, πρέπει να παραδοθούν στο κράτος που ζητεί την έκδοση, στον εκζητούμενο, σε τρίτο που προβάλλει δικαιώματα ή σε εγχώρια αρχή, ώστε να χρησιμοποιηθούν για ανάκριση.

2. Σε κάθε στάδιο της διαδικασίας το συμβούλιο αποφασίζει για τις αξιώσεις που προβάλλονται από τρίτους, οι οποίοι κατέχουν ή αξιώνουν δικαιώματα κυριότητας σε αντικείμενα ή πειστήρια που έχουν κατασχεθεί.

Άρθρο 454. - Υποβολή νέας αίτησης. Ακόμα και μετά την αμετάκλητη απόφαση κατά της έκδοσης μπορεί να υποβληθεί νέα αίτηση για έκδοση εφόσον στηρίζεται σε στοιχεία που δεν είχαν τεθεί υπόψη του συμβουλίου.

Άρθρο 455. - Διαμεταγωγή. 1. Για τη διέλευση από την ελληνική επικράτεια προσώπου που έχει εκδοθεί από ένα αλλοδαπό κράτος σε άλλο, απαιτείται η έγκριση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από σχετική αίτηση του εκζητούμενου κράτους. Στην αίτηση διαμεταγωγής πρέπει να επισυνάπτονται τα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 443.

2. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορεί να αρνηθεί την έγκριση αυτή: α) αν ο εκζητούμενος είναι έλληνας υπήκοος, β) αν πιθανολογείται ότι εκείνος για τον οποίο ζητείται η έκδοση θα υποβληθεί σε διακρίνωση μεταχείριση για λόγους φυλετικούς, θρησκευτικούς, πολιτικούς ή εξαιτίας της εθνικότητάς του, ή ότι θα υποβληθεί σε μεταχείριση απάδουσα προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ότι θα διακυβευτούν τα ανθρώπινα δικαιώματά του, γ) αν το εκζητούν κράτος δεν επιτρέπει στο ελληνικό κράτος να υποβάλει αίτηση διαμεταγωγής.

3. Η υποχρέωση για υποβολή της αίτησης της παρ. 1 υφίσταται και όταν η μεταγωγή από ένα αλλοδαπό κράτος σε άλλο αλλοδαπό κράτος γίνεται με χρησιμοποίηση αεροπορικής γραμμής και προβλέπεται προσγείωση στο ελληνικό έδαφος. Αν υπάρξει διέλευση από τον ελληνικό εναέριο χώρο χωρίς να προβλέπεται προσγείωση στο ελληνικό έδαφος, το εκζητούν κράτος κοινοποιεί σχετικό έγγραφο στον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στην περίπτωση που υπάρξει απρόβλεπτη προσγείωση στο ελληνικό έδαφος η κοινοποίηση αυτή επέχει τη θέση της αγγελίας της παρ. 2 του άρθρου 445, οπότε και διατάσσεται η προσωρινή σύλληψη του εκζητούμενου, με αναλογική εφαρμογή του άρθρου 445, μέχρις ότου υποβληθεί αίτηση διαμεταγωγής.

Άρθρο 456. - Αίτηση των ελληνικών αρχών για έκδοση. 1. Η αίτηση, με την οποία ζητείται η έκδοση από ξένο κράτος στις ελληνικές δικαστικές αρχές προσώπου που διώκεται ή έχει καταδικαστεί στην Ελλάδα, υποβάλλεται από τον εισαγγελέα εφετών, στην περιφέρεια του οποίου ασκείται η ποινική δίωξη ή έχει απαγγελθεί η καταδίκη, μέσω του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο εισαγγελέας μαζί με την αίτηση διαβιβάζει όλα τα έγγραφα που απαιτούνται κατά το άρθρο 443 ή τη σύμβαση, ακριβή περιγραφή των χαρακτηριστικών του προσώπου και, αν είναι δυνατό, τη φωτογραφία του.

2. Την έκδοση μπορεί να ζητήσει και ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με δική του πρωτοβουλία.

3. Αν ο εκζητούμενος καταδικαστεί από ελληνικό δικαστήριο για την πράξη για την οποία εκδόθηκε στην Ελλάδα, ο χρόνος κράτησής του στο εξωτερικό αφαιρείται από την ποινή που του επιβάλλεται.

Άρθρο 457. - Επανεκδοση σε ξένη χώρα προσώπου που εκδόθηκε στις ελληνικές αρχές. Όταν τρίτη χώρα ζητεί την έκδοση προσώπου που ήδη εκδόθηκε στις ελληνικές αρχές, επικαλούμενη έγκλημα προγενέστερο από την έκδοσή του και διαφορετικό από εκείνο για το οποίο δικάστηκε στην Ελλάδα, η έκδοση αυτή δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη συναίνεση της χώρας που έχει εκδώσει το πρόσωπο στις ελληνικές αρχές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΛΛΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Άρθρο 458. - Αιτήσεις για ανακριτικές πράξεις. 1. Οι αιτήσεις των ελληνικών δικαστικών αρχών προς αλλοδαπές αρχές για την εξέταση στο έδαφός τους μαρτύρων και κατηγορουμένων, την κατάσχεση πειστηρίων την ενέργεια αυτοψίας και πραγματογνωμοσύνης και άλλων ανακριτικών πράξεων που προβλέπονται στον ΚΠΔ και σε άλλες ειδικές οικονομικές διατάξεις, διαβιβάζονται από τον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που μεριμνά για την εκτέ-

λεσή τους μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών με βάση τις διατάξεις των διεθνών συνθηκών και εθίμων.

2. Σε επειγούσες περιπτώσεις οι αιτήσεις αυτές διαβιβάζονται απευθείας στις επιτόπιες ελληνικές προξενικές αρχές, εφόσον αυτές μπορούν με βάση τις διατάξεις της παρ. 1 να ασκήσουν ανακριτικά καθήκοντα. Σχετικά ειδοποιείται το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

3. Με τον ίδιο τρόπο διαβιβάζονται και οι κλήσεις για να επιδοθούν στους μάρτυρες και στους κατηγορουμένους.

Άρθρο 459. - Αιτήσεις των ξένων δικαστικών αρχών για ανακριτικές πράξεις. 1. Οι αιτήσεις ξένων δικαστικών αρχών για τη διενέργεια ανακριτικής πράξης από τις αναφερόμενες στο προηγούμενο άρθρο διαβιβάζονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και εκτελούνται με παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα εφετών από τον ανακριτή, στην περιφέρεια του οποίου πρόκειται να διεξαχθεί η ανακριτική πράξη, το ταχύτερο δυνατό. Κατά τα λοιπά τηρούνται οι σχετικές διατάξεις του Κώδικα, οι διεθνείς συνθήκες και τα έθιμα.

2. Οι κλήσεις προς τους μάρτυρες, τους πραγματογνώμονες και τους κατηγορουμένους, οι αποφάσεις ή άλλα έγγραφα της ποινικής διαδικασίας επιδίδονται με φροντίδα του εισαγγελέα πρωτοδικών σύμφωνα με τα άρθρα 154-163. Αν η σχετική αίτηση αφορά την πρόσκληση μαρτύρων ή πραγματογνωμόνων, γίνεται δεκτή μόνον εφόσον η ξένη δικαστική αρχή που την υποβάλλει αναλαμβάνει ρητά την υποχρέωση να μην διωχθεί ή κρατηθεί ο καλούμενος, για έγκλημα το οποίο έχει τελεστεί πριν από την εμφάνισή του στην ξένη αρχή που τον καλεί.

3. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ύστερα από σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου συμβουλίου εφετών μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση των αιτήσεων που αναφέρονται στις παρ. 1 και 2: α) αν κατά τις διατάξεις των άρθρων 437 και 438 δεν επιτρέπεται να εκδοθεί ο κατηγορούμενος για την πράξη σχετικά με την οποία διενεργεί ανάκριση η ξένη δικαστική αρχή ή β) αν κατά τους όρους συνθήκης με τη χώρα που υποβάλλει την αίτηση δεν είναι υποχρεωτική η έκδοση.

4. Κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση σχετικά με την εκτέλεση αίτησης δικαστικής συνδρομής επιλύεται από το συμβούλιο εφετών, το οποίο με τη διαδικασία του άρθρου 449 αποφασίζει εντός διαστήματος οκτώ ημερών. Κατά της απόφασης αυτής επιτρέπεται να ασκηθεί αναίρεση από τον εισαγγελέα και από αυτόν τον οποίο αφορά το αίτημα δικαστικής συνδρομής.

Άρθρο 460. - Μεταγωγή του κρατουμένου για εξέταση Διαβίβαση πειστηρίων. 1. Ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου εισαγγελέα εφετών μπορεί να διατάξει ύστερα από αίτηση ξένης δικαστικής αρχής που διαβιβάζεται με τη διπλωματική οδό, τη μεταγωγή σε αυτήν προσώπου που κρατείται στις φυλακές για να εξεταστεί ως μάρτυρας και κατ' αντιπαράσταση με μάρτυρες ή κατηγορουμένους. Η μεταγωγή διατάσσεται με τον όρο της άμεσης επιστροφής του κρατουμένου.

2. Η μεταγωγή αυτή μπορεί να διαταχθεί μόνο σε κράτος το οποίο με νόμο ή με σύμβαση παρέχει την ίδια δικαστική συνδρομή στο ελληνικό κράτος. Τα έξοδα της μεταγωγής και της επιστροφής βαρύνουν το κράτος που ζητεί τη μεταγωγή και προκαταβάλλονται από αυτό ή από την αρμόδια ελληνική αρχή, αν η ευχέρεια αυτή παρέχεται και στο ελληνικό κράτος από τη χώρα που ζητεί τη μεταγωγή. Η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 459 εφαρμόζεται ανάλογα και σε αυτήν την περίπτωση.

3. Η αίτηση ξένης αρχής για τη διαβίβαση πειστηρίων ή άλλων αντικειμένων που βρίσκονται στα χέρια των ελληνικών δικαστικών αρχών εκτελείται με παράδοση των πειστηρίων στο Υπουργείο Εξωτερικών, αν η παράδοση δεν προσκρούει σε ιδιαίτερους λόγους, και με τον όρο της άμεσης επιστροφής αυτών που διαβιβάστηκαν. Αν πρόκειται για έγγραφα, αποστέλλονται φωτοτυπίες τους.

4. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο δικαστική αυτή συνδρομή εκτελείται με τον όρο της αμοιβαιότητας.

Άρθρο 461. - Έξοδα μαρτύρων και πραγματογνωμόνων. Στις κλήσεις των μαρτύρων και πραγματογνωμόνων, των οποίων η εξέ-

ταση ζητείται από αλλοδαπή δικαστική αρχή, πρέπει να σημειώνεται το ποσό που απαιτείται να καταβληθεί στον κλητευόμενο για τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής. Έναντι του ποσού αυτού προκαταβάλλεται στον κλητευόμενο ανάλογο μέρος από την ημεδαπή αρμόδια αρχή, με εντολή του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αμέσως μόλις αυτός δηλώσει ότι θα προσέλθει, με τον όρο της αντικαταβολής του ποσού από τη χώρα που το ζητεί. Ο όρος της παρ. 2 του άρθρου 459 εφαρμόζεται και σε αυτήν την περίπτωση.

ΕΚΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 462. - Ποια είναι τα ένδικα μέσα. 1. Τα τακτικά ένδικα μέσα που προβλέπονται στην ποινική διαδικασία κατά των βουλευμάτων και των αποφάσεων, εκτός από όσα ορίζονται με ειδικές διατάξεις του Κώδικα, είναι: α) η έφεση και β) η αίτηση για ανάρρωση.

2. Έκτακτο ένδικο μέσο είναι η επανάληψη της διαδικασίας.

Άρθρο 463. - Έκταση ισχύος γενικών όρων. Οι γενικοί ορισμοί του κώδικα για τα ένδικα μέσα εφαρμόζονται και στα οιοινεί ένδικα μέσα ή τα ένδικα βοηθήματα που με ειδικές διατάξεις αναγνωρίζονται, εκτός αν υπάρχει αντίθετη πρόβλεψη ή οι ορισμοί αυτοί δεν συμβιβάζονται με την φύση τους.

Άρθρο 464. - Ποιος τα ασκεί. Ένδικο μέσο μπορεί να ασκήσει μόνο εκείνος που ο νόμος του δίνει ρητά αυτό το δικαίωμα. Σε κάθε όμως περίπτωση είναι απαραίτητο ο δικαιούμενος να έχει συμφέρον για την άσκηση του ενδίκου μέσου.

Άρθρο 465. - Άσκηση ενδίκων μέσων από τον εισαγγελέα. Ο εισαγγελέας εφετών και ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, σε όσες περιπτώσεις τους παρέχει ο νόμος ένδικα μέσα, μπορούν να τα ασκήσουν, οποιαδήποτε γνώμη ή πρόταση και αν είχαν διατυπώσει κατά τη συζήτηση ύστερα από την οποία εκδόθηκε η απόφαση ή το βούλευμα που προσβάλλεται, είτε οι ίδιοι είτε κατώτερος εκπρόσωπος της εισαγγελικής αρχής. Ο ανώτερος σε βαθμό εισαγγελέας έχει την ίδια δυνατότητα, ακόμη και αν ο κατώτερος αποδέχθηκε την απόφαση. Η κρίση εκφέρεται μία μόνο φορά από τον αρμόδιο εισαγγελέα εφετών. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και για τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 466. - Άσκηση των ενδίκων μέσων που παρέχονται στους διαδίκους. 1. Ο διάδικος μπορεί να ασκήσει το ένδικο μέσο που του ανήκει είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω αντιπροσώπου που έχει εντολή κατά τους όρους του άρθρου 89 παρ. 2. Το πληρεξούσιο ή επικυρωμένο αντίγραφο του προσαρτάται στη σχετική έκθεση. Στις περιπτώσεις άσκησης ενδίκου μέσου κατά βουλεύματος, καθώς και κατά αποφάσεων όταν ο δικαιούμενος δεν είναι παρών κατά την απαγγελία τους, το πληρεξούσιο μπορεί να προσκομισθεί στον γραμματέα ενώπιον του οποίου ασκήθηκε το ένδικο μέσο, μέσα σε είκοσι ημέρες από την άσκησή του. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, το ένδικο μέσο κηρύσσεται απαράδεκτο κατά τις διατάξεις του άρθρου 476 παρ. 1. Το προηγούμενο εδάφιο δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις των άρθρων 341, 430, 435 και 501 παρ. 1 εδ. τελευταίο.

2. Το ένδικο μέσο κατά της καταδικαστικής απόφασης που παρέχεται σε εκείνον που καταδικάστηκε μπορεί να ασκηθεί για λογαριασμό του και από τον συνήγορο που είχε παραστεί στη συζήτηση. Προκειμένου για πρόσωπο που βρίσκεται σε δικαστική συμπαράσταση το ένδικο αυτό μέσο μπορεί να ασκηθεί και από δικαστικό συμπαραστάτη. Αν εκείνος που καταδικάστηκε βρίσκεται, με βάση τη μνημονευόμενη στην απόφαση σχετική κρίση του δικαστηρίου που τον καταδίκασε, σε διανοητική κατάσταση που δεν του επιτρέπει να αντιληφθεί το συμφέρον του και δεν έχει κηρυχθεί ακόμα σε κατάσταση δικαστικής συμπαράστασης, το ένδικο μέσο μπορεί να ασκηθεί, εκτός από συνήγορο, και

από ανιόντα, σύζυγο ή συνδεδεμένο με σύμφωνο συμβίωσης ή κατιόντα ή συγγενή εξ αίματος σε πλάγια γραμμή έως δεύτερου βαθμού.

3. Έναντι του ίδιου βουλεύματος ή της ίδιας απόφασης, δεν μπορεί ποτέ να ασκηθεί για δεύτερη φορά το ίδιο ένδικο μέσο, που έχει κριθεί.

Άρθρο 467. - Αντίθετη δήλωση του κατηγορουμένου. 1. Το ένδικο μέσο που ασκήθηκε από συνήγορο κατά το άρθρο 466 παρ. 2 ματαιώνεται με αντίθετη δήλωση του κατηγορουμένου ή του δικαστικού συμπαραστάτη. Η αντίθετη δήλωση πρέπει να γίνει ενώπιον οποιουδήποτε δικαστικού γραμματέα, οπότε συντάσσεται έκθεση, και έως την έναρξη της συζήτησης του ενδίκου μέσου. Αν εκείνος που έκανε τη δήλωση είναι ανήλικος ή τελεί υπό δικαστική συμπαράσταση, η ενέργειά του πρέπει να συνοδεύεται και με τη δήλωση του προσώπου που ασκεί τη γονική μέριμνα ή του δικαστικού συμπαραστάτη ότι συναινεί στην αντίθετη αυτή δήλωση.

2. Όταν και ο κατηγορούμενος και ο συνήγορος ασκήσουν το ένδικο μέσο και υπάρχει αντίθεση μεταξύ των λόγων που προβάλλονται, θα προτιμηθεί το ένδικο μέσο που ωφελεί περισσότερο τον κατηγορούμενο. Σε κάθε άλλη περίπτωση η δήλωση του ενός συμπληρώνει τη δήλωση του άλλου.

Άρθρο 468. - Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα. 1. Το ένδικο μέσο κρίνεται από το συμβούλιο ή το δικαστήριο που ο νόμος ορίζει.

2. Σε κάθε περίπτωση το συμβούλιο ή το δικαστήριο που κρίνει το ένδικο μέσο, έχει εξουσία να κρίνει μόνο για εκείνα τα μέρη του βουλεύματος ή της απόφασης στα οποία αναφέρονται οι προβαλλόμενοι λόγοι.

Άρθρο 469. - Επεκτατικό αποτέλεσμα. Αν στο έγκλημα συμμετείχαν περισσότεροι ή αν η ποινική ευθύνη ενός κατηγορουμένου εξαρτάται σύμφωνα με τον νόμο από την ευθύνη του άλλου, το ένδικο μέσο που ασκεί κάποιος από τους κατηγορουμένους, ακόμη και όταν χορηγείται μόνο σε αυτόν από τον νόμο, καθώς και οι λόγοι τους οποίους προτείνει, αν δεν αναφέρονται αποκλειστικά στο πρόσωπό του, ωφελούν και τους υπόλοιπους κατηγορουμένους. Στην περίπτωση της συνάφειας ισχύει ο ίδιος κανόνας, μόνο αν οι λόγοι που προβάλλονται με το ένδικο μέσο αφορούν παραβάσεις της διαδικασίας και δεν αρμόζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο εκείνου που το άσκησε. Για τη συζήτηση του ενδίκου μέσου δεν είναι αναγκαία η κλήτευση των ωφελούμενων κατηγορουμένων, οι οποίοι όμως μπορούν να εμφανισθούν και να συμμετάσχουν στη δίκη. Σε περίπτωση που το δικαστήριο παρέλειψε να αποφανθεί για το επεκτατικό αποτέλεσμα του ενδίκου μέσου, μπορεί μετά από αίτηση αυτών ή του εισαγγελέα να επιληφθεί εκ νέου προς συμπλήρωση της απόφασής του.

Άρθρο 470. - Απαγόρευση χειροτέρευσης της θέσης του κατηγορουμένου. Στην περίπτωση που ασκήθηκε ένδικο μέσο εναντίον καταδικαστικής απόφασης από εκείνον που καταδικάστηκε ή υπέρ αυτού, δεν μπορεί να γίνει χειρότερη η θέση του ούτε να ανακληθούν τα ευεργετήματα που δόθηκαν με την απόφαση που προσβάλλεται. Δεν εμποδίζεται όμως η επιβολή παρεπόμενης ποινής, που από παραδρομή δεν επιβλήθηκε, αν και σύμφωνα με τον νόμο έπρεπε υποχρεωτικά να επιβληθεί, ή η επιβολή μέτρου ασφάλειας προβλεπόμενου από τον Ποινικό Κώδικα.

Άρθρο 471. - Ανασταλτική δύναμη των ενδίκων μέσων.

1. Το ένδικο μέσο που ασκήθηκε από εκείνον που έχει το σχετικό δικαίωμα εμπρόθεσμα και νομότυπα, καθώς και η προθεσμία για την άσκηση, αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης ή του βουλεύματος που προσβάλλονται, όταν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά. Δεν αναστέλλεται όμως η διάταξη του βουλεύματος που αφορά τη σύλληψη και την προσωρινή κράτηση. Αν το βούλευμα αποφαίνεται ότι δεν πρέπει να γίνει κατηγορία εναντίον του κατηγορουμένου, ποτέ δεν αναστέλλεται η απόλυση του από τις φυλακές.

2. Κατ' εξαίρεση η προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου

μέσου της αναίρεσης και η αίτηση για την αναίρεση δεν αναστέλλουν την εκτέλεση της απόφασης που προσβάλλεται με αυτή. Το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση μπορεί, μόλις ασκηθεί αναίρεση και εφόσον το ζητήσει ο εισαγγελέας ή ο κατηγορούμενος, να αναστείλει την εκτέλεσή της ή, αν η αναίρεση ασκείται κατά απόφασης που απέρριψε την έφεση ως απαράδεκτη ή ανυποστήρικτη, να αναστείλει την εκτέλεση της πρωτόδικης απόφασης. Η αναστολή διατάσσεται εφόσον προβλέπεται ότι η έκτιση της ποινής ωστόσο εκδοθεί η απόφαση επί της αναίρεσης θα έχει ως συνέπεια υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη για τον κατηγορούμενο ή την οικογένειά του. Δεύτερη αίτηση αναστολής εκτέλεσης από τον κατηγορούμενο είναι απαράδεκτη, αν δεν παρέλθουν δύο μήνες από την απόρριψη της προηγούμενης.

Άρθρο 472. - Αμφισβήτηση της ανασταλτικής. - δύναμης του ενδίκου μέσου. Κάθε δισταγμός ή αμφισβήτηση για την ανασταλτική δύναμη του ενδίκου μέσου κατά το άρθρο 471 λύεται αμετάκλητα από το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο που εξέδωσε την απόφαση ή το βούλευμα που προσβάλλεται. Αν όμως ο δισταγμός ή η αμφισβήτηση ανακύψει μετά την εισαγωγή του ενδίκου μέσου για συζήτηση, λύεται από το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο που είναι αρμόδιο να κρίνει. Σε κάθε περίπτωση ο κατηγορούμενος καλείται πριν είκοσι τέσσερις τουλάχιστον ώρες να εκφράσει τη γνώμη του στο όργανο που θα κρίνει για την αμφισβήτηση.

Άρθρο 473. - Προθεσμία για την άσκηση των ενδίκων μέσων.

1. Όπου ειδική διάταξη νόμου δεν ορίζει διαφορετικά, η προθεσμία για την άσκηση ενδίκων μέσων είναι δέκα ημέρες από τη δημοσίευση της απόφασης. Αν ο δικαιούμενος δεν είναι παρών κατά την απαγγελία της απόφασης, η πιο πάνω προθεσμία είναι επίσης δεκαήμερη, εκτός αν αυτός διαμένει στην αλλοδαπή ή είναι άγνωστη η διαμονή του, οπότε η προθεσμία είναι τριάντα ημερών και αρχίζει σε κάθε περίπτωση από την επίδοση της απόφασης. Το προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζεται και για την προθεσμία άσκησης ενδίκων μέσων κατά βουλευμάτων. Για τον εισαγγελέα η προθεσμία άσκησης ενδίκων μέσων κατά βουλευμάτων είναι ενός μήνα από την έκδοση του βουλευματος.

2. Η προθεσμία για την άσκηση αναίρεσης από τον κατηγορούμενο είναι είκοσι ημερών, η οποία αρχίζει σύμφωνα με την παρ. 3. Η αναίρεση μπορεί να ασκηθεί από τον κατηγορούμενο και με δήλωση που περιέχει όσα ορίζονται στην παρ. 4 του επόμενου άρθρου και επιδίδεται στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

3. Η προθεσμία για την άσκηση της αναίρεσης αρχίζει από τότε που η τελεσίδικη απόφαση θα καταχωριστεί καθαρογραμμένη στο ειδικό βιβλίο που τηρείται από τη γραμματεία του ποινικού δικαστηρίου. Ειδικά για τον κατηγορούμενο, ο οποίος αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης γνωστοποίησε με δήλωση του ιδίου ή του συνηγόρου, η οποία καταχωρίζεται στα πρακτικά, τη διεύθυνση του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου, η προθεσμία για την άσκηση της αναίρεσης αρχίζει με τη σχετική ενημέρωση από τον γραμματέα του δικαστηρίου με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αναφορικά με την καταχώριση της απόφασης ως καθαρογραμμένης. Η καταχώριση της καθαρογραμμένης απόφασης στο ειδικό βιβλίο απαιτείται μόνο για την έναρξη της προθεσμίας άσκησης αναίρεσης και τυχόν μη καταχώριση δεν εμποδίζει την παραγραφή της ποινής. Στο ειδικό αυτό βιβλίο καταχωρίζονται καθαρογραμμένες και οι αποφάσεις των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, που, όπως απαγγέλθηκαν, προσβάλλονται με έφεση, εφόσον, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης, το ζητήσει ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου. Η προθεσμία για την άσκηση αναίρεσης από τον εισαγγελέα αρχίζει και στην περίπτωση αυτή, από την ως άνω καταχώριση.

4. Οι παραπάνω προθεσμίες για την άσκηση ενδίκων μέσων κατά βουλευμάτων και αποφάσεων καθώς και για την άσκηση οιοδήποτε ενδίκων μέσων και ενδίκων βοηθημάτων αναστέλλονται κατά το χρονικό διάστημα από 1ης έως 31ης Αυγούστου.

Άρθρο 474. - Έκθεση και λόγοι άσκησης του ενδίκου μέσου.

1. Με την επιφύλαξη της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 473,

το ένδικο μέσο ασκείται με δήλωση στον γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση (ή το βούλευμα) ή στον γραμματέα του ειρηνοδικείου ή στον προϊστάμενο της προεγκλητικής αρχής που βρίσκεται στο εξωτερικό και στην περιφέρεια των οποίων κατοικεί ή διαμένει προσωρινά ο δικαιούμενος. Αν αυτός κρατείται στη φυλακή, η δήλωση μπορεί να γίνει και σ' εκείνον που τη διευθύνει. Για τη δήλωση συντάσσεται έκθεση που υπογράφεται από εκείνον που την υποβάλλει ή τον αντιπρόσωπό του (άρθρο 466 παρ. 1) και από κείνον που τη δέχεται. Ο εισαγγελέας μπορεί να δηλώσει την άσκηση του ενδίκου μέσου και με τηλεομοιοτυπία ή ηλεκτρονική αλληλογραφία, οπότε το ένδικο μέσο θεωρείται ότι ασκήθηκε με την αποδεδειγμένη αποστολή τους.

2. Το ένδικο μέσο μπορεί επίσης να ασκηθεί και με κατάθεση δικογράφου στα παραπάνω πρόσωπα, για την οποία συντάσσεται έκθεση εγχείρισης.

3. Αν η έκθεση γίνει ή το δικόγραφο κατατεθεί σε άλλον γραμματέα ή στον διευθυντή των φυλακών, αποστέλλεται αμέσως στον γραμματέα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση.

4. Στην έκθεση ή το δικόγραφο πρέπει να διατυπώνονται και οι λόγοι για τους οποίους ασκείται το ένδικο μέσο.

Άρθρο 475. - Παραίτηση από ένδικο μέσο. 1. Ο διάδικος μπορεί να παραιτηθεί από το ένδικο μέσο που έχει ασκήσει. Η παραίτηση δηλώνεται σύμφωνα με το άρθρο 474 παρ. 1 και 2 και μπορεί να γίνει ακόμα και στο ακροατήριο, πριν αρχίσει η συζήτηση, με δήλωση που καταχωρίζεται στα πρακτικά της συνεδρίασης. Η παραίτηση που έγινε δεν μπορεί να ανακληθεί.

2. Ο εισαγγελέας δεν μπορεί να παραιτηθεί από το ένδικο μέσο που έχει ασκήσει.

3. Ο συνηγόρος που άσκησε ένδικο μέσο κατά το άρθρο 466 παρ. 2 δεν μπορεί να παραιτηθεί από αυτό χωρίς τη συναίνεση του κατηγορουμένου ή του δικαστικού συμπαραστάτη του.

Άρθρο 476. - Όταν το ένδικο μέσο είναι απαράδεκτο. 1. Όταν το ένδικο μέσο ασκήθηκε από πρόσωπο που δεν είχε το δικαίωμα ή εναντίον απόφασης ή βουλεύματος για τα οποία δεν προβλέπεται ή όταν ασκήθηκε εκπρόθεσμα ή χωρίς να τηρηθούν οι διατυπώσεις που ορίζονται από τον νόμο για την άσκησή του, καθώς και όταν έγινε νόμιμα παραίτηση από το ένδικο μέσο ή όταν τούτο ασκείται για δεύτερη φορά ή σε κάθε άλλη περίπτωση που ο νόμος ρητά προβλέπει ότι το ένδικο μέσο είναι απαράδεκτο, το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο (ως συμβούλιο) που είναι αρμόδιο να κρίνει σχετικά, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα και αφού ακούσει τους διαδίκους που εμφανιστούν, κηρύσσει απαράδεκτο το ένδικο μέσο και διατάσσει την εκτέλεση της απόφασης ή του βουλευματος που έχει προσβληθεί και την καταδίκη στα έξοδα εκείνου που άσκησε το ένδικο μέσο. Ο εισαγγελέας οφείλει να ειδοποιήσει τους διαδίκους για να προσέλθουν στο συμβούλιο και να εκθέσουν τις απόψεις τους πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από την εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστήριο (συμβούλιο). Την ειδοποίηση ενεργεί ο γραμματέας της εισαγγελίας με οποιοδήποτε μέσο (εγγράφως ή με τηλεομοιοτυπία ή με ηλεκτρονική αλληλογραφία ή προφορικά ή τηλεφωνικά), οπότε η ειδοποίηση στις δύο τελευταίες περιπτώσεις αποδεικνύεται με βεβαίωση του αρμόδιου γραμματέα του δικαστηρίου ή του δικαστικού συμβουλίου, η οποία επισυνάπτεται στη δικογραφία.

2. Κατά της απόφασης που απορρίπτει το ένδικο μέσο ως απαράδεκτο επιτρέπεται μόνο αναίρεση.

3. Αν το ένδικο μέσο κηρυχθεί απαράδεκτο, τα αποτελέσματά του παύουν αυτοδικαίως κατά το άρθρο 469.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ
ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΦΕΣΗ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΕΥΜΑΤΟΣ

Άρθρο 477. - Σε ποιους επιτρέπεται. Έφεση κατά του βουλευματος επιτρέπεται στον κατηγορούμενο και στον εισαγγελέα,

στις περιπτώσεις των επόμενων άρθρων και σε όσες άλλες ορίζει ειδικά ο νόμος.

Άρθρο 478. - Πότε επιτρέπεται στον κατηγορούμενο. 1. Το ένδικο μέσο της έφεσης επιτρέπεται στον κατηγορούμενο μόνο κατά του βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών το οποίο τον παραπέμπει στο δικαστήριο για κακούργημα και μόνο για τους λόγους: α) της απόλυτης ακυρότητας και β) της ευθείας εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διάταξης.

2. Το ένδικο μέσο της έφεσης επιτρέπεται επίσης στον ανήλικο κατηγορούμενο μόνο κατά του βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών το οποίο τον παραπέμπει στο δικαστήριο για έγκλημα που, αν το τελούσε ενήλικος, θα ήταν κακούργημα και για το οποίο επιβάλλεται η ποινή του περιορισμού σε ειδικό κατάσταση κράτησης ανηλίκων, σύμφωνα με το άρθρο 127 παρ. 1 ΠΚ, και μόνο για τους λόγους που αναφέρονται στην παρ. 1 του παρόντος.

Άρθρο 479. - Πότε επιτρέπεται στον εισαγγελέα. Ο εισαγγελέας εφετών μπορεί να προσβάλει με έφεση οποιοδήποτε βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδικών.

Άρθρο 480. - Προθεσμία. Η κατά το προηγούμενο άρθρο έφεση ασκείται μέσα σε προθεσμία ενός μήνα από την έκδοση του βουλεύματος (άρθρο 306 εδ. τελ.). Η προθεσμία αυτή και η έφεση που ασκήθηκε δεν αναστέλλουν την αποφυλάκιση του κατηγορουμένου που έχει διαταχθεί με το προσβαλλόμενο βούλευμα.

Άρθρο 481. - Αρμόδιο δικαστήριο για την έφεση. Για την έφεση αποφαινεται το συμβούλιο εφετών ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα εφετών σύμφωνα με τα άρθρα 316, 318 και 319.

Άρθρο 482. - Δικαιοδοσία συμβουλίου εφετών. Αν το βούλευμα που προσβάλλεται έχει εκδοθεί ακύρως, το συμβούλιο εφετών, αφού το κηρύξει άκυρο, κρατεί την υπόθεση και αποφαινεται σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΙΤΗΣΗ ΑΝΑΙΡΕΣΗΣ ΒΟΥΛΕΥΜΑΤΟΣ

Άρθρο 483. - Πότε επιτρέπεται στον εισαγγελέα. 1. Ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί να ζητήσει την αναίρεση του βουλεύματος, που αφορά κακούργημα, όταν αυτό παραπέμπει τον κατηγορούμενο ή αποφαινεται ότι δεν πρέπει να γίνει κατηγορία ή παύει προσωρινά ή οριστικά την ποινική δίωξη ή την κηρύσσει απαράδεκτη.

2. Το ίδιο δικαίωμα έχει και ο εισαγγελέας εφετών για τα βούλευμα του συμβουλίου των εφετών.

3. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου μπορεί, εφόσον δεν έχει ήδη ασκήσει έφεση από τον εισαγγελέα εφετών, να ζητήσει την αναίρεση οποιοδήποτε βουλεύματος, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκδίδονται αμετακλήτως, με σχετική δήλωση στον γραμματέα του Αρείου Πάγου, μέσα στην προθεσμία που ορίζεται από το άρθρο 480, το δεύτερο εδάφιο του οποίου εφαρμόζεται και σε αυτήν την περίπτωση. Μετά την προθεσμία αυτή ο ίδιος ο εισαγγελέας μπορεί να ασκήσει αναίρεση του βουλεύματος υπέρ του νόμου και για οποιαδήποτε παράβαση των διατάξεων που αφορούν την προδικασία χωρίς να βλάπτονται τα δικαιώματα των διαδίκων.

Άρθρο 484. - Λόγοι αναίρεσης. 1. Λόγοι για να αναιρεθεί το βούλευμα είναι μόνο: α) η απόλυτη ακυρότητα (άρθρο 171 αριθ. 1), β) η εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία της ουσιαστικής ποινικής διάταξης που εφαρμόστηκε στο βούλευμα, γ) η παραβίαση του δεδικασμένου ή της εκκρεμοδικίας (άρθρο 57), δ) η έλλειψη ειδικής αιτιολογίας (άρθρο 139), ε) η παράνομη απόρριψη της έφεσης κατά του βουλεύματος ως απαράδεκτης (άρθρο 476) και στ) η υπέρβαση εξουσίας. Υπέρβαση εξουσίας υπάρχει, όταν το συμβούλιο άσκησε δικαιοδοσία που δεν του δίνει ο νόμος και ιδιαίτερα όταν αποφάνθηκε για υπόθεση που δεν υπάγεται στη δι-

καιδοσία του ή έλυσε προκαταρκτικό ζήτημα που με ρητή διάταξη του νόμου υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων ή αποφάνθηκε πέρα από την εξουσία του κατά τα άρθρα 307, 310 και 318 ή, τέλος, παρέπεμψε σε δίκη τον κατηγορούμενο για έγκλημα για τον οποίο δεν υποβλήθηκε νόμιμα η απαιτούμενη για την ποινική δίωξη αίτηση ή έγκληση (άρθρα 41 και 53) ή για το οποίο δεν δόθηκε η άδεια δίωξης (άρθρο 56) ή για το οποίο δεν έχει επιτραπεί ρητά η έκδοση (άρθρο 438).

2. Αν η αίτηση για αναίρεση είναι εμπρόθεσμη και νομότυπη, ο Άρειος Πάγος εξετάζει και αυτεπαγγέλτως τους πιο πάνω λόγους αναίρεσης. Το άρθρο 318 εφαρμόζεται αναλόγως και στην περίπτωση αυτή.

Άρθρο 485. - Συζήτηση της αναίρεσης. 1. Για την αίτηση αναίρεσης βουλεύματος αποφαινεται το ποινικό τμήμα του Αρείου Πάγου, που συνεδριάζει με τριμελή σύνθεση ως συμβούλιο, ύστερα από έγγραφη πρόταση του οικείου εισαγγελέα. Τα άρθρα 308 παρ. 2, 310 παρ. 2, 476 παρ. 1, 512 παρ. 1 εδ. α', 515 παρ. 3 εδ. α', 516 έως 519, 521, 522 και 524 παρ. 1 εφαρμόζονται αναλόγως.

2. Οι διάδικοι δικαιούνται, αφού λάβουν γνώση του περιεχομένου της αίτησης αναίρεσης και της σχετικής πρότασης του εισαγγελέα, να υποβάλουν υπόμνημα με τις απόψεις τους μέχρι τη συζήτηση.

ΤΡΙΤΟ ΤΜΗΜΑ ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΦΕΣΗ

Άρθρο 486. - Έφεση κατά της αθωωτικής απόφασης. 1. Έφεση κατά της αθωωτικής απόφασης του μονομελούς και του τριμελούς πλημμελειοδικείου και του εφετείου για πλημμέλεια (άρθρο 111 αριθ. 6) μπορούν να ασκήσουν: α) ο κατηγορούμενος, μόνο αν αθώωθηκε για έμπρακτη μετάνοια ή με αιτιολογία που, χωρίς να είναι αναγκαία, θίγει την υπόληψή του, β) ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κατά των αποφάσεων των πλημμελειοδικείων (τριμελών και μονομελών) και του δικαστηρίου των ανηλίκων όπου ασκεί τα καθήκοντά του, και ο εισαγγελέας εφετών κατά των αποφάσεων του εφετείου όπου ασκεί τα καθήκοντά του (άρθρο 111 αριθ. 6) καθώς και κατά των αποφάσεων των μικτών ορκωτών δικαστηρίων και των πλημμελειοδικείων που υπάγονται γενικά στην περιφέρειά του.

2. Έφεση κατά της αθωωτικής απόφασης του μικτού ορκωτού δικαστηρίου της περιφέρειας όπου ασκεί τα καθήκοντά του και του τριμελούς εφετείου για κακουργήματα μπορεί να ασκήσει ο εισαγγελέας εφετών, εφόσον η απόφαση δεν είναι ομόφωνη και το μέλος ή τα μέλη που μειοψήφισαν είχαν την γνώμη ότι ο κατηγορούμενος έπρεπε να κηρυχθεί ένοχος για πράξη που τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος.

Άρθρο 487. - Αιτιολογία της ασκούμενης από τον εισαγγελέα έφεσης. Η άσκηση έφεσης από τον εισαγγελέα, κατά το προηγούμενο άρθρο, πρέπει να αιτιολογείται ειδικά και εμπειριστωμένα στη σχετική έκθεση, άλλως απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Άρθρο 488. - Έφεση κατά της απόφασης που κηρύσσει αναρμοδιότητα. Στον κατηγορούμενο και στον εισαγγελέα επιτρέπεται έφεση κατά της απόφασης με την οποία το δικαστήριο αποφάνθηκε ότι είναι καθ' ύλη αναρμοδίον και παρέπεμψε την υπόθεση στο αρμόδιο δικαστήριο ή στον εισαγγελέα (άρθρο 120), μόνο για παραβίαση των διατάξεων περί αρμοδιότητας.

Άρθρο 489. - Έφεση εναντίον καταδικαστικής απόφασης από τον κατηγορούμενο και τον εισαγγελέα. Εκείνος που καταδικάστηκε και ο εισαγγελέας έχουν δικαίωμα να ασκήσουν έφεση: α) κατά της απόφασης του μονομελούς πλημμελειοδικείου, αν με αυτήν καταδικάστηκε ο κατηγορούμενος σε φυλάκιση πάνω

από δύο μήνες ή σε χρηματική ποινή πάνω από εξήντα ημερήσιες μονάδες ή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας πάνω από διακόσιες σαράντα ώρες ή αν καταδικάστηκε σε οποιαδήποτε ποινή που συνεπάγεται την έκτιση άλλης ποινής φυλάκισης που είχε ανασταλεί και είναι μεγαλύτερη από δύο μήνες, β) κατά της απόφασης του τριμελούς πλημμελειοδικείου και της απόφασης του εφετείου για πλημμελήματα (άρθρα 111 παρ. 6), αν με αυτή καταδικάστηκε ο κατηγορούμενος, πρόσωπο ιδιάζουσας δωσιδικίας ή συμμετοχος, σε ποινή φυλάκισης πάνω από τέσσερις (4) μήνες ή σε χρηματική ποινή πάνω από εκατόν είκοσι ημερήσιες μονάδες ή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας πάνω από τετρακόσιες ογδόντα ώρες ή σε οποιαδήποτε ποινή που συνεπάγεται την έκτιση άλλης ποινής φυλάκισης που είχε ανασταλεί και είναι μεγαλύτερη από τέσσερις μήνες, γ) κατά της απόφασης του μονομελούς και τριμελούς δικαστηρίου ανηλίκων με την οποία καταδικάστηκε ο ανήλικος σε περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων ή επιβλήθηκαν σε αυτόν αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, δ) κατά της απόφασης του μονομελούς ή τριμελούς δικαστηρίου ανηλίκων με την οποία ο ανήλικος που κατά την τέλεση της πράξης είχε συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο (15ο) έτος, δικάστηκε όμως μετά την συμπλήρωσή του δέκατου όγδου (18ου) έτους της ηλικίας του, καταδικάστηκε κατά το άρθρο 130 ΠΚ σε ποινή στερητικής της ελευθερίας, ε) κατά της απόφασης του μικτού ορκωτού δικαστηρίου και τριμελούς εφετείου με την οποία καταδικάστηκε ο κατηγορούμενος σε ποινή στερητικής της ελευθερίας διάρκειας τουλάχιστον δύο (2) ετών για κακούργημα ή τουλάχιστον ενός έτους για πλημμέλημα.

Άρθρο 490. - Έφεση σε ειδικές περιπτώσεις. 1. Στην περίπτωση των άρθρων 80 παρ. 2 και 81 παρ. 4 ΠΚ, το δικαίωμα για την άσκηση έφεσης ρυθμίζεται από το ύψος της στερητικής της ελευθερίας ποινής ή της χρηματικής ποινής που προσδιορίστηκε σύμφωνα με αυτά, αν εξαιτίας του ύψους αυτού μπορεί η απόφαση να προσβληθεί με έφεση σύμφωνα με όσα ορίζονται στο προηγούμενο άρθρο (489).

2. Για όλες τις περιπτώσεις έφεσης του παρόντος άρθρου, αλλά και για τις ασκούμενες από τον εισαγγελέα εφέσεις κατ' άρθρο 489, απαιτείται η από το άρθρο 487 ειδική και εμπειριστωμένη αιτιολογία, εφόσον αυτές ασκούνται κατά του κατηγορουμένου προς χειροτέρευση της θέσης του.

Άρθρο 491. - Ίδιως από τον εισαγγελέα. Εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 489, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί να προσβάλει με έφεση κάθε καταδικαστική απόφαση των μονομελών πλημμελειοδικείων της περιφέρειάς του και ο εισαγγελέας εφετών κάθε καταδικαστική απόφαση των μονομελών και τριμελών πλημμελειοδικείων και των δικαστηρίων ανηλίκων, του μικτού ορκωτού δικαστηρίου και του τριμελούς εφετείου της περιφέρειάς του εφετείου του, είτε υπέρ είτε εναντίον εκείνου που καταδικάστηκε.

Άρθρο 492. - Η έφεση στην περίπτωση αρχικής συρροής εγκλημάτων. Στην περίπτωση συρροής εγκλημάτων που εκδικάστηκαν με την ίδια απόφαση, η δυνατότητα να ασκηθεί έφεση εξαρτάται από τη συνολική ποινή που επιβλήθηκε, και η έφεση που ασκήθηκε εκτείνεται σε όλα τα εγκλήματα που συρρέουν.

Άρθρο 493. - Έφεση σε περίπτωση επιγενόμενης συρροής. Αν τα συρρέοντα εγκλήματα εκδικάστηκαν χωριστά, με έκδοση περισσότερων αποφάσεων, και η συνολική ποινή καθορίστηκε πριν γίνουν όλες αμετάκλητες, για το αν είναι δυνατή η έφεση εναντίον της απόφασης που προσδιόρισε τη συνολική ποινή λαμβάνεται υπόψη αυτή η ποινή.

Άρθρο 494. - Έφεση σε περίπτωση συνολικής ποινής. Αν ασκηθεί έφεση εναντίον της απόφασης που προσδιόρισε τη συνολική ποινή, θεωρούνται ότι προσβλήθηκαν και εκείνες ακόμη από τις επιμέρους αποφάσεις που, όπως απαγγέλθηκαν, δεν μπορούν να προσβληθούν με έφεση ή πέρασε η προθεσμία της έφεσης, αρκεί να μην έγιναν αμετάκλητες.

Άρθρο 495. - Έφεση κατά του μέρους της απόφασης που προβλέπει την απόδοση ή τη δήμευση. Κατά του μέρους της απόφασης που διατάσσει απόδοση των πραγμάτων που αφαιρέθηκαν και των πειστηρίων ή δήμευση επιτρέπεται έφεση στον κατηγορούμενο, στον παρασταθέντα για την υποστήριξη της κατηγορίας και στον τρίτο, του οποίου τις αξιώσεις έκρινε η απόφαση (άρθρα 311 παρ. 2 και 372), ανεξάρτητα από το αν αυτός παρέστη στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο.

Άρθρο 496. - Έφεση σε συναφή εγκλήματα. Η έφεση εκτείνεται σε όλα τα τυχόν συναφή εγκλήματα, ακόμη και όταν επιτρέπεται για ένα μόνο από αυτά.

Άρθρο 497. - Ανασταλτική δύναμη της έφεσης. 1. Ανασταλτικό αποτέλεσμα έχει μόνο η έφεση που ασκείται παραδεκτά και όχι η προθεσμία για την άσκησή της.

2. Αν με την καταδικαστική απόφαση επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης έως τριών ετών, η έφεση έχει αυτοδικαίως ανασταλτικό αποτέλεσμα.

3. Αν η επιβληθείσα ποινή φυλάκισης είναι μεγαλύτερη των τριών ετών, η έφεση έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, εκτός αν το δικαστήριο κρίνει αλλιώς.

4. Αν με την καταδικαστική απόφαση επιβλήθηκε ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης ή περιορισμός σε σωφρονιστικό κατάστημα, η κρίση για το αν η έφεση έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα ανήκει στο δικαστήριο που δίκασε. Αυτό, με ειδική αιτιολογία και εφαρμόζοντας τα κριτήρια της παρ. 8 του παρόντος άρθρου, καθώς και, στις αντίστοιχες περιπτώσεις, λαμβάνοντας πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του ανηλίκου, αποφασίζει αμέσως μετά την απαγγελία της απόφασης, είτε αυτεπαγγέλτως είτε ύστερα από δήλωση του κατηγορουμένου ότι θα ασκήσει έφεση.

5. Το δικαστήριο μπορεί στις περιπτώσεις των παρ. 3, 4 και 7 να επιβάλει περιοριστικούς όρους. Αν επιβληθεί ο περιοριστικός όρος της εγγυοδοσίας, εφαρμόζεται αναλόγως η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 295.

6. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται και όταν ασκήθηκε έφεση από τον εισαγγελέα υπέρ εκείνου που καταδικάστηκε.

7. Σε περίπτωση που ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε με απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου σε ποινή στερητικής της ελευθερίας και άσκησε παραδεκτά έφεση, η οποία όμως δεν έχει ανασταλτική δύναμη, μπορεί να ζητηθεί με αίτηση του ίδιου ή του εισαγγελέα η αναστολή της εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης, μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Η αίτηση απευθύνεται στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο και αν πρόκειται για το μικτό ορκωτό εφετείο και αυτό δεν συνεδριάζει, στο πενταμελές εφετείο. Η ως άνω δυνατότητα υφίσταται και σε περίπτωση αναβολής της δίκης στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, οπότε η σχετική αίτηση καταχωρίζεται στα πρακτικά. Αν η αίτηση απορριφθεί, νέα αίτηση δεν μπορεί να υποβληθεί πριν παρέλθουν δύο μήνες από τη δημοσίευση της απόφασης με την οποία απορρίφθηκε η προηγούμενη. Αν στον κατηγορούμενο επιβληθεί ο κατ' οίκον περιορισμός με ηλεκτρονική επιτήρηση, εφαρμόζονται αντίστοιχα και τα οριζόμενα στο άρθρο 284, με την εξαίρεση της παρ. 2 του άρθρου 285.

8. Τότε μόνο δεν χορηγείται ανασταλτικό αποτέλεσμα κατά την παρ. 4 στην έφεση ή απορρίπτεται η αίτηση αναστολής εκτέλεσης της πρωτόδικης απόφασης, όταν κρίνεται αιτιολογημένα ότι οι περιοριστικοί όροι δεν αρκούν και ότι ο κατηγορούμενος δεν έχει γνωστή και μόνιμη διαμονή στη χώρα ή έχει κάνει προπαρασκευαστικές ενέργειες για να διευκολύνει τη φυγή του ή κατά το παρελθόν υπήρξε φυγόποινος ή φυγόδικος ή κρίθηκε ένοχος για απόδραση κρατουμένου ή παραβίαση περιορισμών διαμονής, εφόσον από τη συνδρομή των παραπάνω στοιχείων προκύπτει σκοπός φυγής ή κρίνεται αιτιολογημένα ότι αν αφεθεί ελεύθερος είναι πολύ πιθανό, όπως προκύπτει από προηγούμενες καταδίκες του για αξιόποινες πράξεις ή από τα συγκεκριμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πράξης, να διαπράξει και άλλα εγκλήματα. Το δικαστήριο σε κάθε περίπτωση χορηγεί ανασταλτικό αποτέλεσμα ή αναστολή εκτέλεσης, αν αιτιολογημένα κρίνει ότι η άμεση έκτιση ή συνέχιση έκτισης της ποινής θα έχει ως συνέπεια υπέρ-

μετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη για τον ίδιο ή για την οικογένειά του. Αν παραβιαστούν οι όροι που τέθηκαν το αρμόδιο δικαστήριο αποφαίνεται, ύστερα από αίτηση του εισαγγελέα, για την άρση ή όχι της χορηγηθείσας αναστολής εκτέλεσης.

9. Ο κατηγορούμενος κλητεύεται, σύμφωνα με τα άρθρα 155 έως 162 και 166, στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο κατά την παρ. 7 αυτού του άρθρου. Αν κρατείται μακριά από την έδρα του δικαστηρίου, δεν προσάγεται σε αυτό.

10. Για όλες τις παρεπόμενες στερήσεις δικαιωμάτων, εκπτώσεις και ανικανότητες, το ανασταλτικό αποτέλεσμα επέρχεται πάντοτε αυτοδικαίως.

Άρθρο 498. - Διατυπώσεις της έφεσης. Η έφεση ασκείται σύμφωνα με το άρθρο 474. Ο διάδικος που ασκεί την έφεση οφείλει στην έκθεση αυτή να διορίσει αντίκλητο έναν από τους δικηγόρους που υπηρετούν στην έδρα του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση ή που δικάζει σε δεύτερο βαθμό. Στον αντίκλητο αυτόν μπορούν να γίνονται οι επιδόσεις οι οποίες αφορούν τον διάδικο που τον διόρισε, εκτός από την κλήση για τη συζήτηση της έφεσης. Ο διάδικος αυτός οφείλει επίσης στην ίδια έκθεση να δηλώσει την κατοικία του, ορίζοντας ακριβώς τη διεύθυνσή του (πόλη, χωριό, οδό, αριθμό) και να δηλώνει κάθε μεταβολή της μέσα σε πέντε ημέρες στον εισαγγελέα εφετών. Αν δεν διοριστεί αντίκλητος ή αν δεν δηλωθεί με ακρίβεια η κατοικία ή κάθε μεταβολή της, η απόφαση εκτελείται αμέσως με την φροντίδα του αρμόδιου εισαγγελέα.

Άρθρο 499. - Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της έφεσης. Στα άρθρα 111 στοιχ. Α αρ. 7 και στοιχ. Β, 112 αρ. 2 και 114 ορίζεται το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να κρίνει την έφεση.

Άρθρο 500. - Προπαρασκευαστική διαδικασία. Ο γραμματέας (άρθρο 474) οφείλει να στείλει στον αρμόδιο εισαγγελέα το πολύ μέσα σε τρεις (3) ημέρες την έκθεση για την έφεση, μαζί με τα υπόλοιπα έγγραφα, σύμφωνα με το άρθρο 499, διαφορετικά τιμωρείται πειθαρχικά. Αν ο κατηγορούμενος κρατείται σε άλλο μέρος, ο εισαγγελέας διατάσσει τη μεταφορά του στις φυλακές της έδρας του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου. Κατόπιν κλητεύει εμπρόθεσμα (άρθρο 166) εκείνον που ασκεί την έφεση και όλους τους άλλους διαδίκους που παραστάθηκαν στην πρωτόδικη δίκη, τον παθόντα, τον μηνυτή και δύο τουλάχιστον μάρτυρες, τους πιο σημαντικούς από εκείνους που εξετάστηκαν στην πρωτόδικη δίκη. Μπορεί επίσης να κλητεύσει νέους μάρτυρες που δεν εξετάστηκαν στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Η διάταξη του άρθρου 327 εφαρμόζεται και σε αυτήν την περίπτωση. Επίσης εφαρμόζονται και οι διατάξεις των άρθρων 321, 325, 326 και 328. Όταν ο κατηγορούμενος κρατείται με βάση την εκκαλούμενη απόφαση, ο ορισμός δικασίμου για την εκδίκαση της έφεσης γίνεται κατ' απόλυτη προτεραιότητα.

Άρθρο 501. - Κύρια συζήτηση. α) Όταν απουσιάζει ο εκκαλών.

1. Αν κατά τη συζήτηση της υπόθεσης ο εκκαλών δεν εμφανιστεί αυτοπροσώπως ή διά συνηγόρου του, αν συντρέχει η περίπτωση της παρ. 2 του άρθρου 340, η έφεση απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη, εκτός αν έχει προηγηθεί παραίτηση, οπότε κηρύσσεται απαράδεκτη. Διατάσσεται επίσης με την ίδια απόφαση του εφετείου να καταπέσει η εγγύηση η οποία δόθηκε κατά το άρθρο 497. Η απόφαση που απορρίπτει την έφεση μπορεί να προσβληθεί μόνο με αναίρεση. Η διάταξη του άρθρου 349 για αναβολή της συζήτησης εφαρμόζεται και υπέρ του εκκαλούντος. Εφαρμόζονται επίσης ανάλογα οι διατάξεις των άρθρων 341 και 435.

2. Η απόρριψη της έφεσης εκείνου που την άσκησε και απουσιάζει δεν εμποδίζει την κατά το άρθρο 502 συζήτηση της έφεσης άλλου διαδίκου που εμφανίστηκε ή της έφεσης του εισαγγελέα.

3. Αν η έφεση ασκήθηκε νομίμως και εμπροθέσμως και συντρέχει περίπτωση του άρθρου 368 εδ. β' και γ' ή η πράξη κατέστη ανέγκλητη, το δικαστήριο παρά την απουσία του εκκαλούντος προχωρεί στην έκδοση σχετικής απόφασης.

Άρθρο 502. - Κύρια συζήτηση β) Όταν εμφανιστεί ο εκκαλών.

1. Αν ο εκκαλών εμφανιστεί ο ίδιος ή ο συνήγορός του στην περίπτωση της παρ. 2 του άρθρου 340, η συζήτηση αρχίζει και ο εισαγγελέας αναπτύσσει συνοπτικά την έφεση. Εκτός από τους μάρτυρες που κλητεύθηκαν, το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει και άλλους μάρτυρες, αν είναι παρόντες στο ακροατήριο και αν ακόμη τα ονόματά τους δεν γνωστοποιήθηκαν, ύστερα από αίτηση του εισαγγελέα ή κάποιου από τους διαδίκους ή και αυτεπαγγέλτως, εφόσον δεν αντιλέγει ο κατηγορούμενος. Σε κάθε περίπτωση διαβάζονται και λαμβάνονται υπόψη από το δικαστήριο τα πρακτικά της πρωτοβάθμιας δίκης που περιέχουν τις καταθέσεις των μαρτύρων που εξετάστηκαν, οι ένορκες καταθέσεις που δόθηκαν στην προδικασία στις περιπτώσεις του άρθρου 363 και τα έγγραφα υπό τους όρους του άρθρου 362. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα άρθρα 329 έως 338, 340, 346 έως 349, 352, 357 έως 361, 364 έως 373.

2. Η έφεση έχει καθολικό μεταβιβαστικό αποτέλεσμα, εκτός αν ο εκκαλών την περιορίσει σε συγκεκριμένα κεφάλαια ή προβάλει συγκεκριμένο ή συγκεκριμένους λόγους.

3. Αν η έφεση ασκήθηκε για αναρμοδιότητα και κριθεί από το δικαστήριο βάσιμη, το εφετείο δικάζει ανέγκλητα την υπόθεση στην ουσία της, αν υπάγεται στην αρμοδιότητα κατώτερου δικαστηρίου της περιφέρειάς του, διαφορετικά, την παραπέμπει στο αρμόδιο δικαστήριο. Αν η υπόθεση υπάγεται σε άλλη δικαιοδοσία, το εφετείο παραπέμπει την υπόθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα.

4. Αν στην πρωτόδικη απόφαση υπάρχει ακυρότητα (άρθρα 170 και 171), το δευτεροβάθμιο δικαστήριο την ακυρώνει και δικάζει την υπόθεση στην ουσία της ανέγκλητα.

5. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι η έφεση είναι παραδεκτή και αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης, δεσμεύεται από την απόφασή του για το παραδεκτό της έφεσης στη μετ' αναβολή συζήτηση αυτής.

Άρθρο 503. - Τύχη της εγγύησης. 1. Με την απόφαση που εκδίδει για την έφεση, το δικαστήριο αποφασίζει ταυτόχρονα και για την απόδοση της εγγύησης που δόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 497, αν η κατάπτωσή της δεν έχει διαταχθεί σύμφωνα με τα άρθρα 501 και 298 παρ. 1.

2. Αν ο εκκαλών καταδικάστηκε χωρίς να είναι παρών όταν απαγγέλθηκε η απόφαση του εφετείου, προσκαλείται από τον εισαγγελέα εφετών, είτε ο ίδιος είτε με τον αντίκλητό του, να εμφανιστεί μέσα σε οκτώ ημέρες στον εισαγγελέα που ορίζεται στην πρόσκληση και να υποβληθεί με τη θέλησή του στην εκτέλεση της απόφασης. Αν δεν εμφανιστεί, η εγγύηση που δόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 497 καταπίπτει με απόφαση του εφετείου, στο οποίο κλητεύεται και ο κατηγορούμενος και εκείνος που έδωσε την εγγύηση, εκτός αν αυτή είχε προηγουμένως καταπέσει σύμφωνα με το άρθρο 501 παρ. 1.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΝΑΙΡΕΣΗ

Άρθρο 504. - Αποφάσεις κατά των οποίων επιτρέπεται.

1. Όταν ο νόμος δεν ορίζει ειδικά κάτι άλλο, αίτηση αναίρεσης επιτρέπεται μόνο κατά της απόφασης που, όπως απαγγέλθηκε, δεν προσβάλλεται με έφεση και κατά της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου που εκδόθηκε ύστερα από άσκηση έφεσης, αν με τις αποφάσεις αυτές το δικαστήριο αποφάνθηκε τελειωτικά για την κατηγορία ή αν έπαυσε οριστικά ή κήρυξε απαράδεκτη την ποινική δίωξη (άρθρο 368).

2. Αναίρεση επιτρέπεται επίσης κατά της απόφασης που κήρυξε το δικαστήριο υλικά αναρμοδίο και που, όπως απαγγέλθηκε, δεν προσβάλλεται με έφεση.

3. Στα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 495 επιτρέπεται αναίρεση κατά του μέρους της απόφασης που αφορά την απόδοση ή δήμευση, εφόσον η απόφαση, όπως απαγγέλθηκε, δεν προσβάλλεται με έφεση.

4. Αν ζητηθεί η αναίρεση σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, θεωρούνται ότι προσβάλλονται μαζί και οι προπαρασκευαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν από αυτήν που προσβάλλεται.

Άρθρο 505. - Ποιοι ζητούν την αναίρεση. 1. Εκτός από την περίπτωση της παρ. 3 του προηγούμενου άρθρου, την αναίρεση μπορούν να ζητήσουν: α) ο κατηγορούμενος, β) ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών για τις αποφάσεις του τριμελούς πλημμελειοδικείου, των δικαστηρίων ανηλίκων, των μονομελών πλημμελειοδικείων της έδρας και περιφέρειάς του, και ο εισαγγελέας εφετών για τις αποφάσεις του εφετείου, του μικτού ορκωτού εφετείου και των μικτών ορκωτών δικαστηρίων της περιφέρειάς του.

2. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου μπορεί να ζητήσει την αναίρεση οποιασδήποτε απόφασης μέσα στην προθεσμία που ορίζεται από το άρθρο 507. Ύστερα από αυτήν την προθεσμία μπορεί να ασκήσει αναίρεση μόνο υπέρ του νόμου για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 510, καθώς και για οποιαδήποτε παράβαση των τύπων της διαδικασίας, χωρίς να βλάπτονται τα δικαιώματα των διαδίκων.

3. Όταν ζητείται αναίρεση απόφασης, υποβάλλονται στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου μαζί με την αίτηση αναίρεσης ή τη δήλωση που συντάσσεται με βάση το άρθρο 473 παρ. 2 ατελώς και δύο αντίγραφα, καθώς και δύο αντίγραφα των πρόσθετων λόγων και των υπομνημάτων του ανααιρεσείοντος.

Άρθρο 506. - Αναίρεση αθωωτικών αποφάσεων. Την αναίρεση αθωωτικών αποφάσεων μπορεί να ζητήσει: α) ο κατηγορούμενος, αν αθώωθηκε λόγω εμπρακτής μετάνοιας για όλους τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 510 παρ. 1, β) ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών ή εφετών, κατά τις διακρίσεις του προηγούμενου άρθρου, αν η αθώωση οφείλεται σε εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης.

Άρθρο 507. - Προθεσμία αναίρεσης για τους εισαγγελέες. Η προθεσμία για την άσκηση αναίρεσης από τον εισαγγελέα αρχίζει από την καταχώριση καθαρωναρτημένης της απόφασης στο ειδικό βιβλίο που τηρείται στη γραμματεία του δικαστηρίου και για μεν τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου είναι τριάντα ημερών, για δε τους λοιπούς εισαγγελέες είκοσι ημερών, από την καταχώριση αυτή.

Άρθρο 508. - Έκθεση αναίρεσης. Ο εισαγγελέας ο οποίος δεν ασκεί τα καθήκοντά του στο δικαστήριο που εξέδωσε την προβαλλόμενη απόφαση μπορεί να δηλώσει την αίτησή του για αναίρεση και στον γραμματέα του δικαστηρίου όπου υπηρετεί, ενώ ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου και στον γραμματέα του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 509. - Πρόσθετοι λόγοι αναίρεσης. Εκτός από τους λόγους που αναφέρονται στην έκθεση για την αναίρεση (άρθρο 473 παρ. 2 και 474 παρ. 4), μπορεί να προταθούν και πρόσθετοι λόγοι με έγγραφο που κατατίθεται δεκαπέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από την ορισμένη για τη συζήτηση της αναίρεσης ημέρα στον γραμματέα της εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, και συντάσσεται ατελώς σχετική έκθεση επάνω στα έγγραφα που κατατίθενται. Αν δεν τηρηθεί η παραπάνω προθεσμία, οι πρόσθετοι λόγοι είναι απαράδεκτοι. Στη συζήτηση ύστερα από αναβολή, το έγγραφο των πρόσθετων λόγων αναίρεσης κατατίθεται δεκαπέντε ημέρες πριν από την ορισμένη νέα δικάσιμο, διαφορετικά είναι απαράδεκτο.

Άρθρο 510. - Λόγοι αναίρεσης. 1. Ως λόγοι για να ανααιρεθεί η απόφαση μπορεί να προταθούν μόνο: Α) η απόλυτη ακυρότητα που συνέβη κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο (άρθρο 171), Β) η σχετική ακυρότητα που συνέβη κατά τη διαδικασία στο ακροατήριο και δεν καλύφθηκε, καθώς και η κατά το άρθρο 172 παρ. 2 έλλειψη ακρόασης, Γ) η παράβαση των διατάξεων για τη δημοσιότητα της διαδικασίας στο ακροατήριο, Δ) η έλλειψη από την απόφαση της ειδικής αιτιολογίας που επιβάλλει το Σύνταγμα, Ε) η εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης, ΣΤ) η παραβίαση του δεδικασμένου και της εκκρεμοδικίας, Ζ) η καθ' ύλη αναρμοδιότητα του δικαστηρίου που δίκασε, Η) η παράνομη απόρριψη της έφεσης ως απαράδεκτης (άρθρο 476) ή ως ανυποστήρικτης (άρθρο 501 παρ. 1), Θ) η υπέρβαση εξουσίας. Υπέρβαση εξουσίας υπάρχει όταν το δικαστήριο άσκησε δικαιοδοσία που δεν του δίνει ο νόμος και ιδίως όταν: α) το δικαστήριο αποφάσισε για υπόθεση που δεν υπάγεται στη δικαιοδοσία του,

β) έλυσε προκαταρκτικό ζήτημα που υπάγεται σύμφωνα με ρητή διάταξη του νόμου στην αποκλειστική δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων, γ) καταδίκασε για έγκλημα για το οποίο δεν υποβλήθηκε η απαιτούμενη αίτηση ή έγκληση (άρθρα 41 και 53) ή για το οποίο δεν δόθηκε η άδεια δίωξης (άρθρο 56) ή για το οποίο δεν έχει ρητά επιτραπεί η έκδοση (άρθρο 438).

2. Από τους παραπάνω λόγους ο Άρειος Πάγος ερευνά τους υπό στοιχεία Α', ΣΤ', Ζ', Η' και Θ' προβαλλόμενους, έστω και αν τα πραγματικά περιστατικά που τους θεμελιώνουν δεν προτάθηκαν στο δικαστήριο της ουσίας.

3. Εκτός από τους πιο πάνω λόγους μπορούν να προταθούν, σε ό,τι αφορά το μέρος της απόφασης το σχετικό με την απόδοση όσων αφαιρέθηκαν και των πιστηρίων, και οι λόγοι αναίρεσης οι οποίοι προβλέπονται από την πολιτική δικονομία.

Άρθρο 511. - Λόγοι αναίρεσης που εξετάζονται αυτεπαγγέλτως. Αν εμφανιστεί ο ανααιρεσείων και κριθεί παραδεκτή η αίτηση αναίρεσης, ο Άρειος Πάγος εξετάζει αυτεπαγγέλτως, αν και δεν προτάθηκαν, όλους τους λόγους της αναίρεσης που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 510, εκτός από τον προβλεπόμενο στο στοιχ. Β. Δεν επιτρέπεται όμως να χειροτερεύσει η θέση του κατηγορουμένου. Υπό τις ίδιες προϋποθέσεις ο Άρειος Πάγος αυτεπαγγέλτως λαμβάνει υπόψη το δεδικασμένο και την παραγραφή που επήλθαν μετά τη δημοσίευση της προβαλλόμενης απόφασης. Επίσης, αυτεπαγγέλτως εφαρμόζει τον επεικέστερο νόμο που ισχύει μετά τη δημοσίευσή της.

Άρθρο 512. - Διαδικασία. 1. Αν υπάρχει περίπτωση απαραδέκτου η αίτηση αναίρεσης απορρίπτεται κατά τη διαδικασία του άρθρου 476 και, εφόσον ασκήθηκε καταχρηστικά, το δικαστήριο επιβάλλει σε εκείνον που την άσκησε τα έξοδα στο πενταπλάσιο. Διαφορετικά, αρχίζει η διαδικασία στον Άρειο Πάγο, σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων άρθρων. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κλητεύει τον ανααιρεσείοντα και τους υπόλοιπους διαδίκους, με κλήση που επιδίδεται σύμφωνα με τα άρθρα 155-162 και μέσα στην προθεσμία του άρθρου 166, στο ακροατήριο του δικαστηρίου του Αρείου Πάγου ή στην Ολομέλεια του. Για την κλήτευση στην Ολομέλεια απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του προέδρου του Αρείου Πάγου, αφού ληφθεί υπόψη η σοβαρότητα των λόγων αναίρεσης. Στις οριζόμενες από το άρθρο 10 παρ. 2 περιπτώσεις, η αίτηση αναίρεσης εισάγεται στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου.

2. Αν ζητεί την αναίρεση ο εισαγγελέας, δεν κλητεύεται αλλά εκπροσωπείται από τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

3. Οι διάδικοι παρίστανται στη συζήτηση με συνήγορο. Αν ο ανααιρεσείων κρατείται στη φυλακή, μπορεί να διορίσει συνήγορο με δήλωσή του στον διευθυντή της φυλακής, οπότε συντάσσεται έκθεση, που διαβιβάζεται αμέσως στον γραμματέα του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 513. - Υποχρέωση του εισαγγελέα για κατάθεση πρότασης. Ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου καταθέτει γραπτή πρόταση είτε στη γραμματεία του Αρείου Πάγου είτε στον γραμματέα της έδρας μέχρι την έναρξη της συζήτησης της αναίρεσης. Οι διάδικοι δικαιούνται να λάβουν γνώση του περιεχομένου της πρότασης.

Άρθρο 514. - Συζήτηση α) Μη εμφάνιση του ανααιρεσείοντος. Αν δεν εμφανιστεί ο ανααιρεσείων, η αίτησή του απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη και μπορεί να καταδικασθεί σε χρηματική ποινή έως εκατό ευρώ. Κατά της απορριπτικής απόφασης του Αρείου Πάγου δεν επιτρέπεται ένδικο μέσο. Επίσης δεν επιτρέπεται δεύτερη αίτηση αναίρεσης. Κατ' εξαίρεση, ακόμα και αν δεν εμφανιστεί ο ανααιρεσείων, ο Άρειος Πάγος αυτεπαγγέλτως: α) παραθέτει το σχετικό άρθρο του ποινικού νόμου που εφαρμόστηκε στην προβαλλόμενη απόφαση, αν αυτό δεν έχει παρατεθεί σε αυτή ή έχει παρατεθεί εσφαλμένα και β) εφαρμόζει αυτεπαγγέλτως τον επεικέστερο νόμο που ισχύει μετά τη δημοσίευση της απόφασης (άρθρο 511).

Άρθρο 515. - Συζήτηση β) Εμφάνιση του ανααιρεσείοντος. 1. Με αίτηση ενός από τους διαδίκους ή του εισαγγελέα μπορεί το δι-

καστήριο του Αρείου Πάγου σε ιδιαιτέρως εξαιρετικές περιπτώσεις να αναβάλει για μία μόνο φορά τη συζήτηση σε ρητή δικάσιμο. Στη δικάσιμο αυτή όλοι οι διάδικοι οφείλουν να εμφανιστούν χωρίς νέα κλήτευση, ακόμα και αν δεν ήταν παρόντες κατά τη δημιουργία της αναβλητικής απόφασης.

2. Αν εμφανιστεί ο αναιρεσείων, η συζήτηση γίνεται σαν να ήταν παρόντες όλοι οι διάδικοι, ακόμα και αν κάποιος από αυτούς δεν εμφανίστηκε. Πρώτος αγορεύει ο εισαγγελέας, ακολουθούν ο συνήγορος του υποστηρίζοντος την κατηγορία και τελευταίος ο συνήγορος του κατηγορουμένου. Μετά τη συζήτηση παρέχεται προθεσμία τριών τουλάχιστον ημερών για την υποβολή υπομνημάτων από τους διαδίκους.

3. Η αίτηση ανάρσεως απορρίπτεται, αν κριθεί αβάσιμη. Αν επιπλέον η αίτηση θεωρηθεί προδήλως καταχρηστική στο σύνολό της, το δικαστήριο επιβάλλει σ' εκείνον που την άσκησε τα έξοδα στο πενταπλάσιο.

Άρθρο 516. - Αναίρεση για αναρμοδιότητα. 1. Αν η αίτηση ανάρσεως γίνει δεκτή λόγω αναρμοδιότητας του δικαστηρίου (άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Ζ), ο Άρειος Πάγος αποφασίζει ταυτόχρονα την παραπομπή στο δικαστήριο που προσδιορίζει ως αρμόδιο.

2. Ο Άρειος Πάγος διατάσσει επίσης όσα ορίζονται στην παρ. 1 και όταν ζητείται να αναρθεί απόφαση που δέχτηκε καθ' ύλη αναρμοδιότητα (άρθρο 504 παρ. 2) και η αίτηση γίνει δεκτή.

3. Το δικαστήριο που ορίστηκε ως αρμόδιο ενεργεί στη συνέχεια σύμφωνα με το άρθρο 134.

Άρθρο 517. - Αναίρεση λόγω δεδικασμένου. 1. Αν η απόφαση αναρθεί επειδή παραβιάστηκε το δεδικασμένο ή η εκκρεμοδικία, ο Άρειος Πάγος ακυρώνει την απόφαση και κηρύσσει παράδεκτη την ποινική δίωξη.

2. Στην ίδια ενέργεια προβαίνει ο Άρειος Πάγος, αν η ανάρση έγινε για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Θ' γ'.

Άρθρο 518. - Αναίρεση για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου. 1. Αν ασκηθεί ανάρση επειδή έχει γίνει εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία ουσιαστικής ποινικής διάταξης, ο Άρειος Πάγος δεν παραπέμπει την υπόθεση αλλά εφαρμόζει τη σωστή ποινική διάταξη και, αν δεν υπάρχει αξιόποινη πράξη, κηρύσσει αθώο τον κατηγορούμενο.

2. Αν η ανάρση οφείλεται σε εσφαλμένη εφαρμογή ή ερμηνεία επειδή λείπει στην απόφαση κάποιος όρος του αξιόποινου χαρακτηριστήρα της πράξης για τον οποίο παρέλειψε να αποφανθεί το δικαστήριο, μολονότι ο όρος αυτός περιεχόταν στο παραπεμπτικό βούλευμα ή στο κλητήριο θέσπισμα, ο Άρειος Πάγος παραπέμπει την υπόθεση για να συζητηθεί πάλι κατά το επόμενο άρθρο.

Άρθρο 519. - Αναίρεση για άλλους λόγους. Αν η ανάρση έγινε για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α', Β', Γ', Δ' και Θ', ο Άρειος Πάγος αποφασίζει μόνο για την ανάρση, και, αν συντρέχει περίπτωση, παραπέμπει έπειτα τη δίκη για νέα συζήτηση σε ομοειδές και ισόβαθμο δικαστήριο, άλλο από εκείνο του οποίου η απόφαση προσβλήθηκε με ανάρση, ή στο ίδιο, αν είναι δυνατή η σύνθεσή του από άλλους δικαστές, εκτός από εκείνους που είχαν δικάσει την υπόθεση.

Άρθρο 520. - Αναίρεση ως προς το κεφάλαιο περί δήμευσης ή απόδοσης. Ο Άρειος Πάγος, αν συντρέχει περίπτωση αμφισβήτησης της κυριότητας των κατασχεθέντων ή παραδοθέντων, παραπέμπει την υπόθεση στο δευτεροβάθμιο πολιτικό δικαστήριο, όταν η ανάρση γίνει δεκτή μόνο ως προς το κεφάλαιο της απόφασης που αφορά τη δήμευση ή την απόδοση όσων αφαιρέθηκαν ή των πειστηρίων.

Άρθρο 521. - Εκτέλεση της απόφασης του Αρείου Πάγου. Η απόφαση που εκδόθηκε από τον Άρειο Πάγο στέλνεται χωρίς αναβολή από τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου στον εισαγγελέα του αρμόδιου δικαστηρίου εφετών ή πρωτοδικών, για να εκτελεστεί αμέσως. Πέρα από αυτό, κάθε απόφαση του Αρείου Πάγου που απαγγέλλει ανάρση ανακοινώνεται από τον ίδιο εισαγγελέα

στους δικαστές που εξέδωσαν την απόφαση που αναρθεί και σημειώνεται στο περιθώριο της απόφασης αυτής.

Άρθρο 522. - Σύνθεση του δικαστηρίου της παραπομπής. Στο δικαστήριο όπου παραπέμφθηκε η υπόθεση δεν επιτρέπεται να συμμετέχει ένορκος και δικαστής από αυτούς που δίκασαν προηγουμένως, εκτός αν η απόφαση αναρθεί μόνο ως προς το σκέλος της ποινής και είναι δυνατή η συγκρότηση από τους ίδιους δικαστές.

Άρθρο 523. - Επανεξέταση. Αν η αίτηση για ανάρση απορρίφθηκε από παραδρομή ως ανυποστήρικτη ή απαράδεκτη ή αν κάποιος προταθείς λόγος ανάρσεως δεν κρίθηκε, με αίτηση του αναιρεσείοντα ή του εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ή αυτεπαγγέλτως, ο Άρειος Πάγος επανέρχεται για αποκατάσταση της παραδρομής ή κρίση του μη εξετασθέντος λόγου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται όσα ορίζει το άρθρο 512.

Άρθρο 524. - Συζήτηση στο δικαστήριο της παραπομπής. 1. Η συζήτηση στο δικαστήριο όπου παραπέμφθηκε η υπόθεση κατά τα άρθρα 518 παρ. 2 και 519 γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα. Επίσης εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 134.

2. Αν η νέα συζήτηση διατάχθηκε ύστερα από ανάρση που ασκήθηκε μόνο από εκείνον που καταδικάστηκε ή σε όφελός του, το δικαστήριο της παραπομπής δεσμεύεται από την απαγόρευση του άρθρου 470.

ΕΒΔΟΜΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΝΔΙΚΑ ΜΕΣΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Άρθρο 525. - Επανάληψη σε όφελος του καταδικασμένου. 1. Η ποινική διαδικασία που περατώθηκε με αμετάκλητη απόφαση επαναλαμβάνεται, προς το συμφέρον του καταδικασμένου για πλημμέλημα ή κακούργημα, μόνο στις εξής περιπτώσεις: 1) αν δύο άνθρωποι καταδικάστηκαν για την ίδια πράξη με δύο διαφορετικές αποφάσεις και γίνεται αναμφισβήτητα φανερό από τη σύγκρισή τους ότι ένας από τους δύο είναι αθώος, 2) αν, ύστερα από την οριστική καταδίκη κάποιου, αποκαλύφθηκαν νέα - άγνωστα στους δικαστές που τον καταδίκασαν - γεγονότα ή αποδείξεις, τα οποία μόνο τους ή σε συνδυασμό με εκείνα που είχαν προσκομιστεί προηγουμένως, κάνουν φανερό ότι αυτός που καταδικάστηκε είναι αθώος ή καταδικάστηκε άδικα για έγκλημα βαρύτερο από εκείνο που πραγματικά τέλεσε, 3) αν βεβαιωθεί ότι άσκησαν ουσιώδη επιρροή στην καταδίκη του κατηγορουμένου ψευδείς καταθέσεις μαρτύρων ή γνωμοδοτήσεις πραγματογνωμόνων ή πλαστά αποδεικτικά έγγραφα ή πειστήρια, τα οποία είχαν προσαχθεί ή ληφθεί υπόψη στη διαδικασία του ακροατηρίου, 4) αν αποδείχθηκε δωροληψία δικαστή ή ένορκου που μετείχε στο δικαστήριο που απήγγειλε την καταδίκη ή άλλη από πρόθεση παράβαση του δικαστικού τους καθήκοντος, 5) αν μετά την αμετάκλητη καταδίκη αποδείχθηκε ότι ο καταδικασμένος αθώωθηκε με άλλη αμετάκλητη απόφαση ή βούλευμα, 6) αν με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Δ.Δ.Α.) διαπιστώνεται παραβίαση δικαιώματος που αφορά το δικαίωμα χαρακτήρα της διαδικασίας που τηρήθηκε ή την ουσιαστική διάταξη που εφαρμόστηκε. Στην τελευταία περίπτωση δεν απαιτείται η διαπιστωθείσα από το Ε.Δ.Δ.Α. οικονομική παραβίαση να επηρέασε αρνητικά την κρίση του ποινικού δικαστηρίου.

2. Οι κατά την παρ. 1 αριθ. 3 αξιόποινες πράξεις της ψευδούς κατάθεσης της πλαστογραφίας, της ψευδούς βεβαίωσης, της υπαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης, της δωροληψίας ή της παράβασης καθήκοντος πρέπει να αποδεικνύονται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση εκτός αν δεν εκδόθηκε τέτοια απόφαση επειδή υπήρχαν νόμιμοι λόγοι που εμπόδιζαν την εκδίκαση της υπόθεσης στην ουσία της ή ανέστειλαν την ποινική δίωξη.

Άρθρο 526. - Επανάληψη της διαδικασίας επί καταδίκης από το Ε.Δ.Δ.Α. για μη αποζημίωση κατά το άρθρο 535. Επανάληψη της διαδικασίας κατά το μέρος που κρίθηκε ότι το Δημόσιο δεν υπέχει υποχρέωση σε αποζημίωση ή επιδικάστηκε ανεπαρκής αποζημίωση στις περιπτώσεις του άρθρου 535, μπορεί να ζητήσει εκείνος που ζημώθηκε, εφόσον έχει διαπιστωθεί με απόφαση του Ε.Δ.Δ.Α. παραβίαση, εκ μέρους του Ελληνικού Κράτους, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατά τη διαμόρφωση της οικείας κρίσης. Στην τελευταία περίπτωση δεν απαιτείται η διαπιστωθείσα από το Ε.Δ.Δ.Α. παραβίαση να επηρέασε αρνητικά την κρίση του ποινικού δικαστηρίου.

Άρθρο 527. - Επανάληψη σε βάρος εκείνου που αθώωθηκε. 1. Σε βάρος εκείνου που αθώωθηκε αμετάκλητα για κακούργημα ή πλημμέλημα η ποινική διαδικασία επαναλαμβάνεται, μόνον αν βεβαιωθεί ότι ουσιώδη επιρροή στην απόφαση για την αθώωση είχαν πλαστά έγγραφα ή πειστήρια, ή δωροδοκία δικαστή ή ενόρκου που συνέπραξε στην αθώωση, ή άλλη από πρόθεση παράβαση του δικαστικού τους καθήκοντος.

2. Εφόσον συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις της παρ. 1, η ποινική διαδικασία επαναλαμβάνεται, αν από την αθώωση δεν έχει περάσει ο απαιτούμενος χρόνος για την παραγραφή του αξιοποιήσιμου της πράξης.

3. Η αναφερόμενη στην παρ. 1 αξιόποινη πράξη της πλαστογραφίας, της ψευδούς βεβαίωσης, της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης ή της δωροδοκίας ή της παράβασης καθήκοντος δικαστή ή ενόρκου, πρέπει να βεβαιώνεται με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

4. Οι παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται και για εκείνον που αθώωθηκε αμετάκλητα με βούλευμα του δικαστικού συμβουλίου.

Άρθρο 528. - Ποιοι ζητούν την επανάληψη και με ποιες διατυπώσεις. 1. Η αίτηση για την επανάληψη της διαδικασίας υπέρ του καταδικασμένου υποβάλλεται από τον ίδιο ή τον σύζυγό του ή τον συνδεδεμένο με σύμφωνο συμβίωσης ή τους εξ αίματος συγγενείς του μέχρι και του δεύτερου βαθμού ή από τον συνήγορό του ή από τον εισαγγελέα του δικαστηρίου που τον καταδίκασε. Η αίτηση αυτή μπορεί να υποβληθεί και μετά τον θάνατο του καταδικασμένου ή έπειτα από την έκτιση ή την παραγραφή της ποινής που του επιβλήθηκε.

2. Την επανάληψη της διαδικασίας εναντίον του κατηγορουμένου που αθώωθηκε μπορεί να την ζητήσει μόνον ο εισαγγελέας του δικαστηρίου που απήγγειλε την αθώωση.

3. Η αίτηση πρέπει να περιέχει τους λόγους για τους οποίους ζητείται η επανάληψη, καθώς και τα στοιχεία που τους βεβαιώνουν, γιατί διαφορετικά είναι απαράδεκτη, και υποβάλλεται στον εισαγγελέα εφετών αν η αμετάκλητη καταδίκη ή αθώωση απαγγέλθηκε από πλημμελειοδικείο, και στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου σε κάθε άλλη περίπτωση. Ο εισαγγελέας στον οποίο παραδόθηκε η αίτηση οφείλει σε ένα μήνα να ελέγξει με κάθε αποδεικτικό μέσο τη βασιμότητά της είτε ο ίδιος είτε μέσω κάποιου ανακριτή ή εισαγγελέα. Κατόπιν εισάγει την αίτηση στο αρμόδιο κατά το άρθρο 529 δικαστικό συμβούλιο ή δικαστήριο όπου υπηρετεί.

Άρθρο 529. - Αρμόδιο δικαστήριο – Διαδικασία. Αρμόδιο να αποφασίσει για την αίτηση επανάληψης είναι κατά τις διακρίσεις της παρ. 3 του άρθρου 528 το συμβούλιο εφετών ή του Αρείου Πάγου, αφού ακούσει τον οικείο εισαγγελέα και τον αιτούντα, ο οποίος κλητεύεται πριν από πέντε ημέρες και παρίσταται κατά τις διατάξεις του ΚΠΔ. Η αίτηση συζητείται στην ουσία της και δεν απορρίπτεται ως ανυποστήρικτη, ακόμη και αν δεν εμφανισθεί ο αιτών. Το συμβούλιο μπορεί να διατάξει συμπληρωματική έρευνα για να βεβαιωθούν οι λόγοι της αίτησης. Αν δεχτεί την αίτηση, ακυρώνει την απόφαση, και αν κρίνει ότι η επανάληψη της συζήτησης στο ακροατήριο είναι αναγκαία, παραπέμπει την υπόθεση για να συζητηθεί σε άλλο ομοίοβαθμο με αυτό που καταδίκασε δικαστήριο και στην περίπτωση του άρθρου 525 παρ. 1 αρ. 4 σε άλλο δικαστήριο ομοίοβαθμο με το ανώτερο από αυτά που δίκασαν αρχικά την υπόθεση. Κατά της απόφασης του συμβουλίου των

εφετών επιτρέπεται αναίρεση στον εισαγγελέα και στον αιτούντα κατά τα άρθρα 484 και 485.

Άρθρο 530. - Διαδικασία βεβαίωσης λόγων επανάληψης. 1. Αν στην περίπτωση του άρθρου 525 παρ. 1 αρ. 3 δεν εκδόθηκε καταδικαστική απόφαση επειδή δεν μπορούσε να εκδικαστεί στην ουσία της η υπόθεση ή επειδή υπήρχαν λόγοι που ανέστειλαν την ποινική δίωξη, τηρείται η διαδικασία των παρακάτω παραγράφων.

2. Η βεβαίωση του εγκλήματος της ψευδούς κατάθεσης, της πλαστογραφίας, της ψευδούς βεβαίωσης, της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης, της δωροδοκίας ή της παράβασης του δικαστικού καθήκοντος που τελέστηκε σε βάρος του καταδικασμένου γίνεται από το δικαστήριο των εφετών, το οποίο είναι αρμόδιο να κρίνει την αίτηση για επανάληψη, αν η καταδίκη είχε απαγγελθεί από το πλημμελειοδικείο, διαφορετικά από το δικαστήριο των εφετών που πήρε εντολή από τον Άρειο Πάγο και που είναι διαφορετικό από εκείνο που καταδίκασε. Ο εισαγγελέας του δικαστηρίου των εφετών κλητεύει υποχρεωτικά (άρθρα 155-160 και 166) τον καταδικασμένο, εκείνον που ζητεί την επανάληψη της διαδικασίας αν είναι πρόσωπο διαφορετικό από το προηγούμενο, και τους διαδίκους που είχαν παραστεί στη συζήτηση κατά την οποία απαγγέλθηκε η καταδίκη. Επίσης καλεί εκείνον στον οποίο αποδίδεται η ψευδής κατάθεση, η πλαστογραφία, η ψευδής βεβαίωση, η υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης, η δωροδοκία ή η παράβαση του δικαστικού καθήκοντος, να παραστεί, αν θέλει, στο ακροατήριο του δικαστηρίου των εφετών για να δώσει πληροφορίες ή εξηγήσεις.

3. Το δικαστήριο των εφετών της προηγούμενης παραγράφου σε δημόσια συνεδρίαση εξετάζει τους μάρτυρες που κάλεσαν οι διάδικοι ή ο εισαγγελέας, και τα άλλα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν και, αφού ακούσει όσους εμφανίστηκαν από εκείνους που είχαν κλητευθεί κατά την παρ. 2, αποφαινεται αμετάκλητα αν τελέστηκε η αξιόποινη πράξη που επικαλείται ο αιτών.

4. Αν το εφετείο αποφανθεί ότι έχει τελεστεί το έγκλημα που αναφέρεται στην αίτηση, το αρμόδιο συμβούλιο των εφετών ή ο Άρειος Πάγος, κατά τις διακρίσεις της παρ. 3 του άρθρου 528, εφόσον προκειμένου για ψευδομαρτυρία ή πλαστογραφία, ή ψευδή βεβαίωση ή υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης κρίνει ακόμη ότι αυτή είχε ουσιώδη επίδραση στην καταδίκη του κατηγορουμένου, δέχεται την αίτηση και διατάσσει όσα ορίζονται στο άρθρο 529. Διαφορετικά, απορρίπτει την αίτηση.

Άρθρο 531. - Αναστολή της εκτέλεσης της ποινής. Μόλις υποβληθεί η αίτηση για επανάληψη της διαδικασίας, το συμβούλιο που είναι αρμόδιο να την κρίνει, αποφαινεται μέσα σε τρεις ημέρες, ύστερα από πρόταση του εισαγγελέα, για την αναστολή ή μη της εκτέλεσης της ποινής εφόσον υποβληθεί αίτημα από τον εισαγγελέα ή τον καταδικασμένο.

Άρθρο 532. - Επανάληψη της συζήτησης. 1. Η συζήτηση που διατάχθηκε να επαναληφθεί γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα. Η απόφαση που θα εκδοθεί μπορεί να προσβληθεί με τα ένδικα μέσα που επιτρέπονται από αυτόν.

2. Στο δικαστήριο απαγορεύεται να μετέχουν οι δικαστές ή οι ένορκοι που δίκασαν την πρώτη φορά. Αν το δικαστήριο κρίνει με ειδικά αιτιολογημένη απόφασή του ότι δεν είναι δυνατή η εμφάνιση των μαρτύρων που εξετάστηκαν κατά την πρώτη συζήτηση, διατάσσει να διαβαστούν στο ακροατήριο οι μαρτυρικές καταθέσεις της πρώτης συζήτησης και οι ένορκες καταθέσεις που δόθηκαν κατά την ανάκριση, διαφορετικά, η διαδικασία ακυρώνεται. Οι μάρτυρες ή οι πραγματογνώμονες που καταδικάστηκαν για ψευδή κατάθεση (άρθρο 525 παρ. 1, αριθ. 3) δεν μπορούν να εξεταστούν, ούτε διαβάζονται οι ένορκες καταθέσεις τους ή οι εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης. Εξετάζονται πάντοτε οι νέοι μάρτυρες που προσκλήθηκαν από τον εισαγγελέα ή από τους διαδίκους.

Άρθρο 533. - Επεκτατικό αποτέλεσμα. Η επανάληψη σύμφωνα με το άρθρο 525 διατάσσεται για όλους όσους καταδικάστηκαν, και όταν ένας μόνον τη ζήτησε, εκτός αν οι λόγοι για τους οποίους έχει ζητηθεί αρμόζουν αποκλειστικά και μόνο στο πρόσωπό του.

Άρθρο 534. - Απαγόρευση χειροτέρευσης της θέσης του αιτούντος. Αν η επανάληψη ζητήθηκε σε όφελος εκείνου που καταδικάστηκε, το δικαστήριο που δικάζει την υπόθεση μετά την επανάληψη που διατάχθηκε κατά το άρθρο 529, δεν μπορεί να καταστήσει χειρότερη τη θέση του.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΕΚΕΙΝΩΝ ΠΟΥ ΚΡΑΤΗΘΗΚΑΝ
ΚΑΙ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΑΘΩΩΘΗΚΑΝ

Άρθρο 535. - Ποιοι δικαιούνται αποζημίωση. 1. Έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από το Δημόσιο αποζημίωση: α) οι προσωρινά κρατηθέντες, που αθωώθηκαν αμετάκλητα με βούλευμα ή απόφαση δικαστηρίου, β) οι κρατηθέντες με καταδικαστική απόφαση, η οποία μετέπειτα εξαφανίσθηκε αμετάκλητα συνεπεία ενδίκου μέσου και γ) οι καταδικασθέντες και κρατηθέντες, που αθωώθηκαν με δικαστική απόφαση ύστερα από επανάληψη της διαδικασίας. Επίσης αποζημιώνονται όσα από τα παραπάνω πρόσωπα τιμωρήθηκαν μετέπειτα με ποινή μικρότερης διάρκειας από αυτή που εξέτισαν αρχικά. Αποζημιώση δικαιούνται και οι κρατηθέντες, για τους οποίους στη συνέχεια έπαυσε οριστικά η ποινική δίωξη ή κηρύχθηκε απαράδεκτη με αμετάκλητη απόφαση ή βούλευμα, εφόσον οι λόγοι της οριστικής παύσης ή του απαραδέκτου της ποινικής δίωξης ήταν πρόδηλο ότι συνέτρεχαν κατά τον χρόνο έκδοσης της καταδικαστικής απόφασης ή του παραπεμπτικού βουλεύματος ή η ποινική δίωξη θεωρήθηκε σαν να μη έγινε κατ' άρθρο 77.

2. Όσοι κρατήθηκαν λόγω καταδίκης ή κρατήθηκαν προσωρινά κατά την παρ. 1 έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν αποζημίωση, και αν ακόμη έχουν απαλλαγεί επειδή, μολοντί τέλεσαν την πράξη, δεν τους επιβλήθηκε ποινή για οποιονδήποτε λόγο.

3. Σε περίπτωση θανάτου του κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαιούχου πριν την συμπλήρωση της προθεσμίας υποβολής της αίτησης κατά το άρθρο 538, το σχετικό δικαίωμα μπορούν να ασκήσουν οι κληρονόμοι του, κατά το ποσοστό της κληρονομικής τους μερίδας. Στην περίπτωση αυτή η προθεσμία του άρθρου 538 παρ. 2 αρχίζει από την ημέρα θανάτου του αρχικού δικαιούχου. Αν ο κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαιούχος της αποζημίωσης αποβιώσει μετά την υποβολή της αίτησης, η αξίωση μεταβιβάζεται στους κληρονόμους του κατά το ποσοστό της κληρονομικής τους μερίδας, οι οποίοι έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν κατά τη συζήτηση.

Άρθρο 536. - Πότε δεν υπάρχει δικαίωμα για αποζημίωση. Το Δημόσιο δεν έχει υποχρέωση για αποζημίωση, αν εκείνος που καταδικάσθηκε ή κρατήθηκε προσωρινά έγινε από πρόθεση παραιτίος της καταδίκης ή της προσωρινής κράτησης.

Άρθρο 537. - Ποιοι άλλοι έχουν δικαίωμα για αποζημίωση. Αυτοτελή αξίωση για αποζημίωση με τις ίδιες προϋποθέσεις έχουν και εκείνοι απέναντι στους οποίους ο καταδικασμένος ή ο προσωρινά κρατούμενος είχε σύμφωνα με τον νόμο υποχρέωση διατροφής.

Άρθρο 538. - Υποβολή της αίτησης. 1. Εκείνος που έχει δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση, υποβάλει την αίτησή του στο ίδιο δικαστήριο ή δικαστικό συμβούλιο που εξέδωσε την αθωωτική απόφαση ή βούλευμα ή εξαφάνισε την καταδικαστική απόφαση συνεπεία ενδίκου μέσου. Όταν το δικαστήριο αυτό είναι το μικτό ορκωτό δικαστήριο ή το μικτό ορκωτό εφετείο και η σύννοδος έχει λήξει, αρμόδιο είναι το αντίστοιχο τριμελές ή πενταμελές εφετείο.

2. Η αίτηση υποβάλλεται γραπτά και παραδίδεται στον εισαγγελέα του αρμόδιου δικαστηρίου ή δικαστικού συμβουλίου μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από το αμετάκλητο της απόφασης ή του βουλεύματος ή από την έκδοση της απόφασης επί της αιτήσεως για επανάληψη της διαδικασίας.

Άρθρο 539. - Εκδίκαση της αίτησης. 1. Η αίτηση εισάγεται αμέσως στο δικαστήριο ή στο δικαστικό συμβούλιο προς εκδίκαση, αφού ειδοποιηθεί ο αιτών ή ο αντίκλητός του για να προσέλθει και να εκθέσει τις απόψεις του εικοσιτέσσερις τουλάχιστον

ώρες πριν από την εισαγωγή της υπόθεσης στο δικαστήριο ή στο δικαστικό συμβούλιο. Την ειδοποίηση ενεργεί ο γραμματέας της εισαγγελίας με οποιοδήποτε μέσο (και προφορικά και τηλεφωνικά) στην αναγραφόμενη στην αίτηση διεύθυνση και σημειώνει τούτο στο φάκελο της δικογραφίας.

2. Το δικαστήριο και το δικαστικό συμβούλιο αποτελείται κατά προτίμηση από τους ίδιους δικαστές που αποφάνθηκαν για την ποινική υπόθεση.

3. Σχετικά με την υποχρέωση του Δημοσίου για αποζημίωση αποφαινεται το δικαστήριο ή το δικαστικό συμβούλιο, αφού προηγουμένως ακουστούν ο αιτών και ο εισαγγελέας.

Άρθρο 540. - Προσδιορισμός αποζημίωσης. Σε περίπτωση που γίνει δεκτή η αίτηση για αποζημίωση, επιδικάζεται στον αιτούντα αμετακλήτως κατ' αποκοπή αποζημίωση συνολικά για τεκμαρτή περιουσιακή ζημία και για ηθική βλάβη, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη των είκοσι (20) ευρώ ούτε ανώτερη των πενήντα (50) ευρώ την ημέρα και της οποίας το ύψος προσδιορίζεται αφού ληφθεί υπόψη και η οικονομική και οικογενειακή κατάσταση του δικαιούχου. Το κατώτερο και το ανώτερο όριο της αποζημίωσης μπορεί να αναπροσαρμόζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 541. - Υποκατάσταση του Δημοσίου στα δικαιώματα του ζημιωμένου. Έως το ποσό της αποζημίωσης που πληρώθηκε, το Δημόσιο υποκαθίσταται αυτοδικαίως στα δικαιώματα του ζημιωμένου, ως ειδικός διάδοχος, εναντίον οποιουδήποτε που με παράνομη ενέργεια έγινε αίτιος να καταδικασθεί ή προσωρινά να κρατηθεί αυτός που ζημιώθηκε. Οι δικαστικοί λειτουργοί που λαμβάνουν τις αποφάσεις τους σύμφωνα με τον νόμο δεν ευθύνονται για καταδίκη ή προσωρινή κράτηση που επέβησαν, εκτός αν δεν ενήργησαν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους και θεμελιώνεται σε βάρος τους ποινικό αδίκημα, για το οποίο καταδικάσθηκαν αμετάκλητα.

Άρθρο 542. - Εφαρμογή και στον Άρειο Πάγο και στα στρατιωτικά δικαστήρια. 1. Οι διατάξεις των άρθρων 535. - 540 εφαρμόζονται ανάλογα και από τον Άρειο Πάγο, όταν αυτός απαλλάσσει εκείνον που καταδικάσθηκε ή παραπέμφθηκε για κακούργημα ή πλημμέλημα.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 535-540 εφαρμόζονται και από τα στρατιωτικά δικαστήρια.

Άρθρο 543. - Επιστροφή αποζημίωσης. Σε περίπτωση μεταγενέστερης αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης λόγω επανάληψης της διαδικασίας κατά εκείνου που είχε αθωωθεί αμετάκλητα, αυτοί που εισέπραξαν την αποζημίωση είναι υποχρεωμένοι να την επιστρέψουν προς το Δημόσιο.

Άρθρο 544. - Αναλογική εφαρμογή και σε περίπτωση κατάσχεσης και δέσμευσης περιουσίας. Οι διατάξεις των άρθρων 535-540 εφαρμόζονται ανάλογα και για την αποκατάσταση της περιουσιακής και ηθικής βλάβης που προκαλείται από την επιβολή κατάσχεσης ή τη δέσμευση περιουσίας στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, εφόσον εκ των υστέρων αποδειχθεί ότι αυτή δεν ήταν δικαιολογημένη. Στην περίπτωση αυτή για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης, εντός των ορίων του άρθρου 540, λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια της δέσμευσης του πράγματος ή της περιουσίας και η αξία της.

ΟΓΔΟΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΕΚΤΕΛΕΣΗ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΕΣ

Άρθρο 545. - Πότε η απόφαση είναι εκτελεστή. Η καταδικαστική απόφαση και κάθε διάταξη του δικαστή ή του εισαγγελέα εκτελείται μόλις γίνει αμετάκλητη, εκτός αν ο νόμος ορίζει διαφορετικά σε ειδικές περιπτώσεις.

Άρθρο 546. - Πότε η απόφαση είναι αμετάκλητη. Αμετάκλητη

είναι η απόφαση κατά της οποίας δεν επιτρέπεται ένδικο μέσο ή δεν ασκήθηκε μέσα στην νόμιμη προθεσμία το επιτρεπόμενο ένδικο μέσο ή ασκήθηκε εμπρόθεσμα και απορρίφθηκε.

Άρθρο 547. - Πότε εκτελείται η αθωωτική απόφαση. Η αθωωτική απόφαση εκτελείται μόλις απαγγελθεί, εκτός αν σε ειδικές περιπτώσεις ο νόμος ορίζει διαφορετικά.

Άρθρο 548. - Πότε εκτελείται η προπαρασκευαστική απόφαση. Η προπαρασκευαστική απόφαση εκτελείται μόλις απαγγελθεί. Το δικαστήριο μπορεί πάντοτε να ανακαλεί αυτές τις αποφάσεις του, εκτός αν λύεται με αυτές οριστικά ένα ζήτημα.

Άρθρο 549. - Ποιοι φροντίζουν για την εκτέλεση της απόφασης. 1. Για την εκτέλεση της απόφασης φροντίζει αυτεπαγγέλτως ο εισαγγελέας του δικαστηρίου που την έχει εκδώσει.

2. Ο επιφορτισμένος με την εκτέλεση μπορεί να εξουσιοδοτήσει άλλον εισαγγελέα, ιδίως όταν ο καταδικασμένος διαμένει έξω από την έδρα του επιφορτισμένου με την εκτέλεση και ο τελευταίος εγκρίνει την έκταση της ποινής σε φυλακή έξω από την περιφέρειά του.

3. Οι αποφάσεις που αναφέρονται στα πρόσωπα του άρθρου 158 ανακοινώνονται στους προϊσταμένους τους μόλις εκτελεστούν.

4. Για την εκτέλεση των αποφάσεων των δικαστηρίων ανηλίκων φροντίζει αυτεπαγγέλτως ο αρμόδιος εισαγγελέας ανηλίκων και, αν η απόφαση έχει εκδοθεί από το εφετείο ανηλίκων, ο εισαγγελέας του δικαστηρίου αυτού, ο οποίος μπορεί να αναθέσει την εκτέλεση στον εισαγγελέα ανηλίκων. Επίσης ο ίδιος εισαγγελέας επιβλέπει την εφαρμογή των αναμορφωτικών και θεραπευτικών μέτρων, καθώς και τον περιορισμό στα ειδικά καταστήματα κράτησης νέων.

Άρθρο 550. - Εκτέλεση περισσότερων αποφάσεων για το ίδιο εγκλήμα. Στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότερες αμετάκλητες αποφάσεις εναντίον του ίδιου προσώπου για την ίδια πράξη, εκτελείται μόνο εκείνη που επιβάλλει την ελαφρότερη ποινή. Αν υπάρχει αμφιβολία γι' αυτό, αποφαινεται το αρμόδιο δικαστήριο κατά τη διαδικασία του άρθρου 561. Με την εκτέλεση της απόφασης που επιβάλλει την ελαφρότερη ποινή, ακυρώνονται αυτοδικαίως όλες οι άλλες αποφάσεις.

Άρθρο 551. - Εκτέλεση περισσότερων αποφάσεων για διαφορετικά εγκλήματα. 1. Αν πρόκειται να εκτελεστούν κατά του ίδιου προσώπου περισσότερες καταδικαστικές αποφάσεις για διαφορετικά εγκλήματα που συρρέουν, εφαρμόζονται οι ορισμοί του Ποινικού Κώδικα για τη συρροή.

2. Αν στις καταδίκες που απαγγέθηκαν η κατά την επόμενη παράγραφο ποινή βάσης επιβλήθηκε από το τριμελές ή μονομελές πλημμελειοδικείο, αρμόδιο για να καθορίσει τη συνολική ποινή που πρέπει να εκτιθεί είναι το μονομελές πλημμελειοδικείο. Σε κάθε άλλη περίπτωση αρμόδιο είναι το μονομελές εφετείο.

3. Για τον καθορισμό της συνολικής ποινής, ως ποινή βάσης λαμβάνεται υπόψη η βαρύτερη από αυτές, σε περίπτωση δε ίσης διάρκειας αυτών λαμβάνεται υπόψη η νεότερη απόφαση. Αν μεταξύ των προς εκτέλεση αποφάσεων υπάρχει και απόφαση που αμετάκλητα έχει καθορίσει συνολική ποινή, για τον καθορισμό της νέας συνολικής ποινής λαμβάνεται ως βάση η καθορισθείσα συνολική ποινή, αν αυτή είναι βαρύτερη από τις ποινές που επιβλήθηκαν με τις άλλες αποφάσεις. Στην περίπτωση αυτή για τον καθορισμό της κατά την προηγούμενη παράγραφο αρμοδιότητας λαμβάνεται υπόψη και η απόφαση που έχει καθορίσει την συνολική ποινή.

4. Η αίτηση για καθορισμό συνολικής ποινής υποβάλλεται στον αρμόδιο εισαγγελέα αυτοπροσώπως ή από συνήγορο που έχει ειδική εντολή γι' αυτό. Εκείνος που καταδικάστηκε κλητεύεται και αν κρατείται, δεν προσάγεται στο δικαστήριο, μπορεί, όμως, να αντιπροσωπευθεί με συνήγορο διοριζόμενο κατά τους όρους του άρθρου 42 παρ. 2.

5. Το δικαστήριο αποφαινεται αφού ακούσει τον καταδικασμένο ή τον συνήγορο του, αν είναι παρόντες, καθώς και τον εισαγγελέα.

Κατά της απόφασης επιτρέπεται αναίρεση στον καταδικασμένο και τον εισαγγελέα.

Άρθρο 552. - Εκτέλεση της στερητικής της ελευθερίας ποινής.

1. Η έκταση της ποινής που επιβλήθηκε με την αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση γίνεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ποινικού Κώδικα και των ειδικών νόμων για την εκτέλεση των ποινών. Για την παράδοση εκείνου που καταδικάστηκε στη φυλακή, προκειμένου να εκτίσει την στερητική της ελευθερίας ποινή, συντάσσεται έκθεση, υπογραφόμενη από το όργανο της δημόσιας δύναμης που τον παραδίδει και από τον διευθυντή της φυλακής που τον παραλαμβάνει. Η έκθεση επισυνάπτεται στη δικογραφία.

2. Αν ο καταδικασμένος σε ποινή στερητικής της ελευθερίας δεν κρατείται προσωρινά, είναι όμως παρών στην απαγγελία της απόφασης, εκείνος που φροντίζει για την εκτέλεση της απόφασης (άρθρο 549) διατάσσει και προφορικά ακόμη την εκτέλεσή της, όταν αυτή μπορεί να εκτελεστεί αμέσως. Διαφορετικά, μόλις η απόφαση γίνει αμετάκλητη διαβιβάζει στην αρμόδια αστυνομική αρχή έγγραφη εντολή για εκτέλεση, που περιέχει το ονοματεπώνυμο και κάθε άλλο στοιχείο ταυτότητας του καταδικασμένου, τον αριθμό, τη χρονολογία της απόφασης και την ποινή που επιβλήθηκε.

Άρθρο 553. - Βεβαίωση χρηματικών ποινών. 1. Οι γραμματείς των ποινικών δικαστηρίων οφείλουν να βεβαιώσουν στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. τα ποσά των χρηματικών ποινών, μαζί με τις υπόλοιπες προσαυξήσεις, μέσα στον επόμενο μήνα από τότε που έγιναν αμετάκλητες οι αποφάσεις που τις επέβαλαν.

2. Οι σχετικές με την είσπραξη δημοσίων εσόδων διατάξεις εφαρμόζονται και στην προκειμένη περίπτωση.

Άρθρο 554. - Λήξη της ποινής. Ο χρόνος λήξης της στερητικής της ελευθερίας ποινής προσδιορίζεται, κατά τους ορισμούς του Ποινικού Κώδικα, από εκείνον που έχει την επιμέλεια της εκτέλεσης, ο οποίος και τον αναγράφει στο αντίγραφο της απόφασης, που παραδίδεται στον διευθυντή της φυλακής.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΑΝΑΒΟΛΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΚΤΗΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Άρθρο 555. - Υποχρεωτική αναβολή της εκτέλεσης. 1. Η εκτέλεση της στερητικής της ελευθερίας ποινής αναβάλλεται, αν ο καταδικασθείς παρουσίασε μετά την καταδίκη του ψυχική ή διανοητική διαταραχή τέτοιας έντασης, ώστε να μην έχει συνείδηση της εκτελούμενης ποινής. Ταυτόχρονα διατάσσεται η νοσηλεία του σε δημόσιο ψυχιατρικό ή γενικό νοσοκομείο. Το άρθρο 70 ΠΚ εφαρμόζεται αναλόγως. Μετά την ολοκλήρωση της θεραπείας ο καταδικασθείς εκτίει την ποινή του, από την οποία αφαιρείται ο χρόνος νοσηλείας του.

2. Την κατά την προηγούμενη παράγραφο αναβολή διατάσσει ύστερα από αίτηση του καταδίκου ή του εισαγγελέα το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση. Σε περίπτωση περισσότερων αποφάσεων διάφορων δικαστηρίων την αναβολή διατάσσει το κατά το άρθρο 551 αρμόδιο δικαστήριο.

3. Στην περίπτωση του άρθρου τούτου ο εισαγγελέας που έχει την επιμέλεια της εκτέλεσης οφείλει να διατάξει προηγουμένως την εξέταση του καταδίκου από δύο γιατρούς, αν είναι δυνατό ειδικούς.

Άρθρο 556. - Δυνητική αναβολή της εκτέλεσης. 1. Η εκτέλεση της στερητικής της ελευθερίας ποινής μπορεί να αναβληθεί: α) αν η γυναίκα που καταδικάστηκε έχει συμπληρώσει πάνω από τρεις μήνες εγκυμοσύνης ή γέννησε πρόσφατα, ωστόσο περάσουν έξι το πολύ μήνες από τον τοκετό, β) στην περίπτωση του άρθρου 430 παρ. 2, γ) αν η υπό εκτέλεση στερητική της ελευθερίας ποινή δεν υπερβαίνει τα τρία έτη, για αποδεδειγμένες οικογενειακές ή επαγγελματικές ανάγκες και έως έξι το πολύ μήνες, μία μόνο φορά, δ) αν εκείνος που καταδικάστηκε πάσχει από σοβαρή ασθένεια και η άμεση εκτέλεση της ποινής εμφανίζεται ως υπερμετρασκληρή μεταχείριση και ε) αν η ποινή έχει μετατραπεί σε χρημα-

τική και δεν καθίσταται δυνατή από τον συλληφθέντα η καταβολή του ποσού της μετατροπής της, λόγω μη λειτουργίας της αρμόδιας προς είσπραξη δημόσιας υπηρεσίας. Η περ. ε' ισχύει και στην περίπτωση του άρθρου 80 παρ. 6 ΠΚ. Η αναβολή για το αναγκαίο προς καταβολή του ποσού της χρηματικής ποινής χρονικό διάστημα διατάσσεται, έστω και προφορικά, από τον εισαγγελέα πρωτοδικών του τόπου σύλληψης.

2. Την κατά την προηγούμενη παράγραφο αναβολή διατάσσει με αιτιολογημένη διάταξη του ο εισαγγελέας που έχει την επιμέλεια εκτέλεσης της ποινής, είτε αυτεπαγγέλτως είτε με αίτηση του καταδίκου.

Άρθρο 557. - Διακοπή της εκτέλεσης της ποινής. 1. Η εκτέλεση της περιοριστικής της ελευθερίας ποινής που έχει αρχίσει μπορεί να διακοπεί στις περιπτώσεις της παρ. 1 στοιχ. α' και δ' του προηγούμενου άρθρου και των παρ. 2 και 7 του άρθρου αυτού.

2. Αν εκείνος που εκτίει την ποινή νοσηλεύεται σε νοσοκομείο σύμφωνα με τις διατάξεις για τη νοσηλεία των κρατούμενων και αν εξαιτίας βαριάς νόσου βρίσκεται σε τέτοια κατάσταση, ώστε η συνέχιση της νοσηλείας του σε οποιοδήποτε τέτοιο νοσοκομείο να μην μπορεί να αποτρέψει ανήκεστη βλάβη της υγείας του ή κίνδυνο της ζωής του, μπορεί, αν η αποτροπή είναι δυνατή με νοσηλεία του σε άλλο νοσηλευτικό ίδρυμα που κατονομάζεται ειδικά, να ζητήσει να εισαχθεί σε αυτό για να συνεχίσει με δικές του δαπάνες τη νοσηλεία του. Η κατ' οίκον νοσηλεία αποκλείεται.

3. Το αρμόδιο δικαστήριο αποφαινεται ύστερα από αίτηση του καταδίκου ή του εισαγγελέα. Ο κατάδικος κλητεύεται ή αντιπροσωπεύεται σύμφωνα με το άρθρο 551 παρ. 4. Η απόφαση πρέπει να έχει ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία και εκδίδεται ύστερα από: α) γνώμη δύο ιατροδικαστών, ή, αν δεν υπάρχουν, δύο γιατρών υπαλλήλων του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου σχετικά με την ανάγκη να εισαχθεί ο κρατούμενος στο νοσηλευτικό ίδρυμα που προτείνεται από αυτόν, β) γνώμη του νοσοκομείου στο οποίο νοσηλεύεται ο αιτών και γ) δήλωση του νοσηλευτικού ιδρύματος που υποδεικνύεται από τον αιτούντα ότι μπορεί αυτό να αναλάβει τη νοσηλεία του.

4. Αν το δικαστήριο δεχτεί την αίτηση, διατάσσει να διακοπεί έως πέντε μήνες η εκτέλεση της ποινής. Ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου ή του εισαγγελέα, που υποβάλλεται πριν από τη λήξη του πενταμήνου, το ίδιο δικαστήριο μπορεί κάθε φορά να παρατείνει τον παραπάνω χρόνο ως πέντε μήνες, αν η ανάγκη διακοπής εξακολουθεί να υπάρχει. Η διακοπή διατάσσεται με τον όρο της συνεχούς παραμονής και νοσηλείας του καταδίκου στο νοσηλευτικό ίδρυμα που έχει οριστεί. Για την εξασφάλισή της μπορεί το δικαστήριο να επιβάλλει και οποιονδήποτε άλλον όρο.

5. Αντίγραφο της απόφασης επιδίδεται στον κατάδικο και στον διοικητικό διευθυντή του νοσηλευτικού ιδρύματος που έχει οριστεί. Η διακοπή της εκτέλεσης της ποινής αρχίζει από την ημέρα που ο κατάδικος εισάγεται στο ίδρυμα. Για την εισαγωγή ή μεταφορά συντάσσεται έκθεση, που την υπογράφουν ο παραπάνω διευθυντής (ή ο αναπληρωτής του), ο κατάδικος και το όργανο που μετέφερε τον κρατούμενο.

6. Ο κρατούμενος τιμωρείται με φυλάκιση μέχρις ενός έτους αν παραβεί με πρόθεση οποιονδήποτε όρο που του είχε τεθεί, οπότε και παύει αυτοδικαίως η ισχύς της απόφασης που διέταξε τη διακοπή της ποινής. Με την ίδια ποινή τιμωρείται επίσης ο διοικητικός διευθυντής του νοσηλευτικού ιδρύματος, αν με πρόθεση παρέλειψε να ειδοποιήσει χωρίς χρονοτριβή τον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών για κάθε διακοπή της νοσηλείας του καταδίκου και για κάθε εξοδό του από αυτό ή αν σε οποιαδήποτε στιγμή εναντιώθηκε στη διενέργεια ελέγχου για τα παραπάνω στο ίδρυμα. Αν οι πράξεις αυτές τελέστηκαν από αμέλεια, ο δρoστής τιμωρείται με φυλάκιση έως έξι μηνών.

7. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις, αν η διακοπή που έχει διαταχθεί κατά τις παρ. 2-4 δεν μπορεί να αποτρέψει ανήκεστη βλάβη της υγείας ή κίνδυνο της ζωής και αν η αποτροπή αυτή μπορεί πραγματικά να επιτευχθεί με την κατ' οίκον νοσηλεία, το δικαστήριο έπειτα από αίτηση του καταδίκου μπορεί για τον σκοπό αυτό να διατάξει να διακοπεί η εκτέλεση της ποινής. Κατά τα άλλα εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 3 και 4 αυτού του άρθρου.

8. Ο εισαγγελέας διατάσσει την εκτέλεση της ποινής που διακόπηκε, μόλις λήξει ο χρόνος της διακοπής ή της παράτασης.

9. Την κατά το άρθρο αυτό διακοπή της ποινής διατάσσει: α) στην περίπτωση της παρ. 1 στοιχ. α' και δ' του προηγούμενου άρθρου ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης της ποινής, και β) στην περίπτωση της παρ. 2 του παρόντος άρθρου το τριμελές πλημμελειοδικείο του τόπου έκτισης της ποινής, γ) στην περίπτωση της παρ. 7 το τριμελές εφετείο, στην περιφέρεια του οποίου εκτίεται η ποινή.

10. Αν μετά τη διακοπή της ποινής πρόκειται να εκτελεστεί κατά του καταδικασθέντος στερητική της ελευθερίας ποινή, για πράξεις που τελέστηκαν πριν την διακοπή, τότε δεν χωρεί εκτέλεση αυτών, μέχρι να εκλείψει ο λόγος της διακοπής.

Άρθρο 558. - Ένδικο μέσο. Κατά των αποφάσεων των δικαστηρίων που είναι αρμόδια για την αναβολή ή την διακοπή της ποινής δεν επιτρέπεται ένδικο μέσο, εκτός από την περίπτωση του άρθρου 555, κατά την οποία επιτρέπεται μόνο το ένδικο μέσο της έφεσης κατά τους γενικούς ορισμούς. Κατά της διάταξης του εισαγγελέα που είναι αρμόδιος σύμφωνα με το άρθρο 557 παρ. 9 περ. α' επιτρέπεται σε αυτόν που έκανε την αίτηση να προσφύγει στο δικαστήριο όπου υπηρετεί ο εισαγγελέας. Στο δικαστήριο αυτό μπορεί και ο εισαγγελέας να παραπέμψει την αίτηση, αν αμφιβάλλει ή διστάζει να αποφασίσει για μία από τις περιπτώσεις της αρμοδιότητάς του. Για την προσφυγή του αιτούντος και την αμφιβολία ή τον δισταγμό του εισαγγελέα το δικαστήριο αποφασίζει αμετάκλητα.

Άρθρο 559. - Εγγύηση για την αναβολή της ποινής. Στις περιπτώσεις β' και γ' του άρθρου 556 εκείνος που διατάσσει την αναβολή μπορεί να υποχρεώσει αυτόν που καταδικάστηκε στην καταβολή χρηματικής εγγύησης ή και στην άμεση εξόφληση των δικαστικών εξόδων και της χρηματικής ποινής που τυχόν επιβλήθηκε ταυτόχρονα. Μόλις λήξει ο χρόνος που ορίστηκε για την αναβολή, εκείνος που καταδικάστηκε έχει υποχρέωση να εμφανιστεί στον εισαγγελέα για να εκτίσει την ποινή και μόλις εμφανιστεί του επιστρέφεται η εγγύηση. Διαφορετικά, αυτή περιέρχεται στο δημόσιο με απόφαση του δικαστηρίου όπου υπηρετεί ο επιφορτισμένος με την εκτέλεση της απόφασης εισαγγελέας (άρθρο 549 παρ. 1 και 2). Κατά της απόφασης αυτής επιτρέπεται σε αυτόν που καταδικάστηκε μόνο το ένδικο μέσο της έφεσης σύμφωνα με τις γενικές για αυτήν διατάξεις.

Άρθρο 560. - Εκτέλεση της ποινής που έχει αναβληθεί ή διακοπεί. 1. Η εκτέλεση της ποινής που έχει αναβληθεί ή διακοπεί αποφασίζεται από το δικαστήριο ή τον εισαγγελέα που έχουν αρμοδιότητα για τη χορήγησή τους, αμέσως μόλις παύσουν να υπάρχουν οι λόγοι που οδήγησαν στην αναβολή ή στη διακοπή ή μόλις περάσει η καθορισμένη διάρκειά της.

2. Ο χρόνος της αναβολής ή της διακοπής της ποινής δεν υπολογίζεται στη διάρκειά της, εκτός από την περίπτωση του άρθρου 555 παρ. 1.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΜΦΙΒΟΛΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΗΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Άρθρο 561. - Αμφιβολίες για την ταυτότητα του καταδικασμένου. 1. Αν προκύπτουν αμφιβολίες ως προς την ταυτότητα εκείνου που έχει συλληφθεί για να εκτίσει ποινή ή εκείνου που δραπέτευσε από τις φυλακές, ενώ την εξετίει, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου όπου έγινε η σύλληψη εξετάζει εκείνον που έχει συλληφθεί και ενεργεί κάθε έρευνα ή εξέταση χρησιμη για την βεβαίωση της ταυτότητας. Αν ο εισαγγελέας βεβαιωθεί ότι αυτός που έχει συλληφθεί δεν είναι το πρόσωπο που καταδικάστηκε, διατάσσει με αιτιολογημένη διάταξη την άμεση απόλυσή του. Αν έχει δισταγμούς ή αν αυτός που έχει συλληφθεί επιμένει ότι δεν είναι το πρόσωπο που καταδικάστηκε ή εκείνος που δραπέτευσε, ο εισαγγελέας προκαλεί απόφαση του δικαστηρίου πλημμελειοδικών όπου υπηρετεί και αυτό εφαρμόζει, αν υπάρχει περίπτωση, το άρθρο 77.

2. Αν αυτός εναντίον του οποίου γίνεται η εκτέλεση έχει το ονοματεπώνυμο του καταδικασμένου που αναγράφεται στην απόφαση, δεν είναι όμως εκείνος που κατηγορήθηκε ότι τέλεσε την αξιόποινη πράξη για την οποία επακολούθησε καταδίκη και ο οποίος έχει στην πραγματικότητα άλλο ονοματεπώνυμο, ο κατά την προηγούμενη παράγραφο εισαγγελέας προκαλεί απόφαση του κατά το άρθρο 145 παρ. 2 αρμόδιου δικαστηρίου. Το δικαστήριο βεβαιώνει το γεγονός αυτό και διορθώνει το ονοματεπώνυμο του καταδικασμένου, το οποίο έχει αναγραφεί εσφαλμένα στην εκτελούμενη απόφαση, ή και άλλα στοιχεία της ταυτότητάς του (άρθρα 76 και 145 παρ. 2), με την προϋπόθεση όμως ότι ο πραγματικά ένοχος είχε κληθεί στην συζήτηση ύστερα από την οποία εκδόθηκε η καταδικαστική απόφαση, έστω και με το όνομα που εσφαλμένα είχε αναγραφεί σε αυτήν. Αν δεν είχε κληθεί, εφαρμόζεται υπέρ εκείνου που εσφαλμένα καταδικάστηκε η διάταξη της παρ. 1 αριθμ. 2 του άρθρου 525 για την επανάληψη της διαδικασίας και στο μεταξύ αναστέλλεται η εκτέλεση της σε βάρος του απόφασης.

Άρθρο 562. - Αμφιβολίες σχετικά με το είδος ή τη διάρκεια της ποινής. Κάθε αμφιβολία ή αντίρρηση του καταδικασθέντος σχετικά με την εκτελεστότητα της απόφασης και το είδος ή την διάρκεια της ποινής λύνεται από τον αρμόδιο κατ' άρθρο 549 εισαγγελέα, ο οποίος αποφαινεται αμελλητί με αιτιολογημένη διάταξη του. Σε περίπτωση αμφιβολίας του εισαγγελέα ή αντίρρησης του καταδικασθέντος επιλαμβάνεται το δικαστήριο των πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή.

Άρθρο 563. - Διαδικασία. Στις περιπτώσεις των άρθρων 561 και 562 ο καταδικασμένος κλητεύεται στο δικαστήριο σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 551. Κατά της απόφασης του δικαστηρίου επιτρέπεται στον εισαγγελέα και στον καταδικασμένο το ένδικο μέσο της αναίρεσης.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΠΟΙΝΩΝ

Άρθρο 564. - Πότε παύει η εκτέλεση της ποινής. Η εκτέλεση της ποινής που επιβλήθηκε παύει: α) αν πεθάνει ο καταδικασμένος β) αν απονεμηθεί χάρη.

Άρθρο 565. - Πότε εξαλείφεται η ποινή. Η ποινή που επιβλήθηκε εξαλείφεται: α) με την παραγραφή, σύμφωνα με όσα ορίζει ο ποινικός κώδικας και β) με την αμνηστία.

Άρθρο 566. - Πώς εφαρμόζονται η αμνηστία και η χάρη. Αρμόδιο για κάθε αμφιβολία ή αμφισβήτηση σχετικά με την αμνηστία ή τη χάρη που δόθηκε είναι το κατά το άρθρο 562 δικαστήριο, που δεν μπορεί να εξετάσει κανένα άλλο ζήτημα σχετικό με την κατηγορία, αν αυτό δεν είναι απολύτως αναγκαίο για την εφαρμογή του ευεργετήματος. Ο κατάδικος και ο εισαγγελέας μπορούν να ασκήσουν κατά της απόφασης του δικαστηρίου το ένδικο μέσο της αναίρεσης.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΤΕΡΗΤΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΠΟΙΝΗΣ

Άρθρο 567. - Ποιος και πώς ασκεί την εποπτεία. 1. Ο εισαγγελέας των πλημμελειοδικών του τόπου όπου εκτίεται η ποινή, ασκεί τις προβλεπόμενες στον κώδικα βασικών κανόνων για τη μεταχείριση των κρατουμένων αρμοδιότητές του και μεριμνά για την έκτιση της ποινής και την εφαρμογή των μέτρων ασφαλείας, σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα αυτού, του ποινικού κώδικα και των ειδικών νόμων για την εκτέλεση ποινών.

2. Για την άσκηση των κατά την παρ. 1 αρμοδιοτήτων του ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών επισκέπτεται τη φυλακή τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα. Κατά τις επισκέψεις αυτές δέχεται κρατούμενους που έχουν ζητήσει ακρόαση.

3. Στις φυλακές Πειραιώς (Κορυδαλλού), Θεσσαλονίκης (Διαβατών), Πατρών (Αγίου Στεφάνου) και Λάρισας, τις κατά τις παρ.

1 και 2 αρμοδιότητες ασκεί αντεισαγγελέας εφετών, επικουρούμενος από έναν εισαγγελέα πλημμελειοδικών, ο οποίος τον αναπληρώνει όταν δεν υπάρχει ή σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας του. Οι εισαγγελείς αυτοί ορίζονται για ένα έτος από εκείνους που υπηρετούν στις οικείες εισαγγελίες με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, στην οποία προβλέπεται ολική ή μερική απαλλαγή από τα λοιπά καθήκοντά τους και εγκαθίστανται στο σωφρονιστικό κατάστημα. Η θητεία τους μπορεί να παραταθεί για ένα ακόμη έτος.

ΕΝΑΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΠΟΙΝΙΚΟ ΜΗΤΡΩΟ

Άρθρο 568. - Οργάνωση Υπηρεσιών Ποινικού Μητρώου.

1. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθορίζονται: α) οι υπηρεσίες στις οποίες τηρείται το ποινικό μητρώο και ο τρόπος οργάνωσης, λειτουργίας και επιθεώρησής τους, β) ο τρόπος σύνταξης, θεώρησης, ταξινόμησης, εκκαθάρισης, καταστροφής και αντικατάστασης των δελτίων ποινικού μητρώου, γ) τα στοιχεία ταυτότητας που αναγράφονται στα δελτία ποινικού μητρώου και ο τρόπος εξακρίβωσής τους, δ) ο τύπος των αντιγράφων που εκδίδονται από το ποινικό μητρώο και κάθε λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή των άρθρων 568 έως 575, ε) η εφαρμογή μηχανογραφικού συστήματος στην τήρηση του ποινικού μητρώου.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, συστήνεται υπηρεσία Γενικού Ποινικού Μητρώου. Η υπηρεσία αυτή λειτουργεί παράλληλα με τις περιφερειακές υπηρεσίες ποινικού μητρώου και τηρεί δελτία ποινικού μητρώου για όλη την επικράτεια και το εξωτερικό, ανεξάρτητα από τον τόπο γέννησης του προσώπου το οποίο αφορά το δελτίο.

Άρθρο 569. - Τρόπος τήρησης του ποινικού μητρώου. 1. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής του μηχανογραφικού συστήματος κατά το άρθρο 568 παρ. 1 εδ. ε', το ποινικό μητρώο αποτελείται από δελτία.

2. Σε κάθε δελτίο ποινικού μητρώου αναγράφονται τα εξής:

α) τα στοιχεία της ταυτότητας που είναι αναγκαία για την εξατομίκευση του προσώπου στο οποίο αφορά το δελτίο και ιδίως το πλήρες ονοματεπώνυμο, το ονοματεπώνυμο γονέων, την ημερομηνία, την πόλη και το κράτος γέννησης, το φύλο, την ιθαγένεια ή τις ιθαγένειες, το τυχόν προηγούμενο ονοματεπώνυμο ή ψευδώνυμο, τον αριθμό και το είδος των εγγράφων ταυτοποίησης και τον αριθμό φορολογικού μητρώου. Αν πρόκειται για έγγαμο, αναγράφεται και το ονοματεπώνυμο του συζύγου.

β) οι ακόλουθες αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις ή βουλεύματα:

βα) κάθε απόφαση για κακούργημα ή πλημμέλημα για το οποίο έχει επιβληθεί ποινή στερητική της ελευθερίας ή χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, με τις παρεπόμενες ποινές και τα μέτρα ασφαλείας που έχουν επιβληθεί,

ββ) κάθε απόφαση με την οποία επιβάλλεται περιορισμός σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων,

βγ) κάθε απόφαση αλλοδαπού δικαστηρίου που ανακοινώθηκε επίσημα, αν αφορά πράξη που χαρακτηρίζεται από την ελληνική ποινική νομοθεσία ως κακούργημα ή πλημμέλημα,

βδ) κάθε απόφαση ή βούλευμα που απαλλάσσει τον κατηγορούμενο ως ανίκανο για καταλογισμό με τα αναπληρωματικά της κύριας ποινής μέτρα ασφαλείας, καθώς και κάθε απόφαση ή βούλευμα που απαλλάσσει τον κατηγορούμενο λόγω έμπρακτης μετάνοιας, εφόσον και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις η απειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών,

βε) αν έχει ανασταλεί η εκτέλεση ποινής στερητικής της ελευθερίας, γίνεται σχετική μνεία. Επίσης, γίνεται μνεία της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση κατέστη αμετάκλητη,

γ) ο χρόνος τέλεσης της αξιόποινης πράξης.

3. Στα δελτία ποινικού μητρώου εγγράφονται επίσης τα ακόλουθα στοιχεία:

α) η χάρη με άρση των συνεπειών της καταδίκης, η παρα-

γραφή της πράξης ή της ποινής με ειδικό νόμο, η αναστολή εκτέλεσης της ποινής υπό όρους με ειδικό νόμο, η απόλυση από τις φυλακές υπό όρο και η μεταβολή ή η άρση των μέτρων ασφαλείας που έχουν επιβληθεί, καθώς και οι αποφάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με τα άρθρα 550 και 551,

β) η χρονολογία και ο τρόπος απότισης της στερητικής της ελευθερίας ποινής που επιβλήθηκε για κακούργημα ή πλημμέλημα από δόλο, εφ' όσον είναι ανώτερη από τρεις μήνες,

γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.

Άρθρο 570. - Έννοια αντιγράφου ποινικού μητρώου. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των παρ. 1 και 3 του άρθρου 572, όπου ο νόμος προβλέπει την έκδοση και τη χορήγηση αντιγράφου οποιουδήποτε τύπου ή αποσπάσματος ποινικού μητρώου, παρέχεται αντίγραφο γενικής χρήσης.

Άρθρο 571. - Αντίγραφα ποινικού μητρώου. 1. Οι υπηρεσίες που τηρούν ποινικό μητρώο εκδίδουν από αυτό δύο τύπους αντιγράφων: α) το αντίγραφο δικαστικής χρήσης, β) το αντίγραφο γενικής χρήσης.

2. Στο αντίγραφο δικαστικής χρήσης καταχωρίζεται το περιεχόμενο όλων των δελτίων ποινικού μητρώου εκτός από εκείνα που έχουν παύσει να ισχύουν.

3. Στο αντίγραφο γενικής χρήσης καταχωρίζεται το περιεχόμενο όλων των δελτίων ποινικού μητρώου, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, εκτός από εκείνα:

α) που αναγράφουν χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας ή ποινή φυλάκισης έως έξι μήνες, μετά την πάροδο τριών ετών,

β) που αναγράφουν ποινή φυλάκισης πέραν των έξι μηνών ή ποινή περιορισμού σε ψυχιατρικό κατάστημα, μετά την πάροδο οκτώ ετών,

γ) που αναγράφουν κάθειρξη, μετά την πάροδο είκοσι ετών.

4. Οι προθεσμίες της προηγούμενης παραγράφου αρχίζουν από την απότιση της ποινής. Αν επήλθε μεταγενέστερη καταδίκη για πλημμέλημα ή κακούργημα, οι προθεσμίες αυτές αρχίζουν από την απότιση της νέας ποινής.

5. Η ποινή θεωρείται ότι αποτίθηκε και όταν: α) μετατράπηκε σε χρηματική, από την ημέρα καταβολής του ποσού της μετατροπής, β) χαρίστηκε, από την έκδοση του οικείου προεδρικού διατάγματος, γ) χορηγήθηκε απόλυση, από την επιτυχή πάροδο του χρόνου δοκιμασίας.

6. Αν η καταδικαστική απόφαση δεν εκτελέστηκε, οι πιο πάνω προθεσμίες αρχίζουν από την παραγραφή της.

7. Κατ' εξαίρεση, όταν πρόκειται για πρώτη καταδίκη ή για καταδίκη που αφορά: α) έγκλημα από αμέλεια ή β) έγκλημα με δόλο, για το οποίο ο νόμος απειλεί ποινή φυλάκισης μέχρι ένα έτος ή χρηματική ποινή, οι προθεσμίες που προβλέπονται εδ. α' έως και γ' της παρ. 3 του άρθρου αυτού μπορούν να συντηθούν στο μισό, με διάταξη του αρμόδιου κατά το άρθρο 575 εισαγγελέα πλημμελειοδικών, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου. Η σύντηξη παρέχεται, αν υπάρχει προσδοκία έντιμου βίου στο μέλλον.

8. Αν μαζί με την ποινή τη στερητική της ελευθερίας έχουν επιβληθεί παρεπόμενες ποινές ή μέτρα ασφαλείας, δεν καταχωρίζονται στο αντίγραφο γενικής χρήσης στις περιπτώσεις που η κύρια ποινή δεν καταχωρίζεται σύμφωνα με την παρ. 3.

9. Ο αρμόδιος για την έκδοση του ποινικού μητρώου υπάλληλος οφείλει να αναγράφει στο τριπλότυπο καταβολής της ποινής που έχει μετατραπεί σε χρηματική τα στοιχεία ταυτότητας και τον τόπο και ημερομηνία γέννησης του καταδικασμένου. Αντίγραφο του τριπλότυπου αυτού αποστέλλεται, στο γραμματέα ποινικού μητρώου του τόπου γέννησης του καταδικασμένου, καθώς και στην υπηρεσία που τηρεί το Γενικό Ποινικό Μητρώο. Σε περίπτωση αποφυλάκισης καταδίκου ο διευθυντής των φυλακών οφείλει να ενημερώνει για την αποφυλάκιση αυτήν τον γραμματέα ποινικού μητρώου του τόπου γέννησης του αποφυλακισμένου, καθώς και την υπηρεσία που τηρεί το Γενικό Ποινικό Μητρώο.

Άρθρο 572. - Έκδοση αντιγράφων δικαστικής και γενικής χρήσης. 1. Αντίγραφο ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης χορηγείται μόνο:

α) στον εισαγγελέα, τον τακτικό ανακριτή ή τον επίτροπο του στρατοδικείου, για δικαστική αποκλειστικά χρήση,

β) στους διευθυντές φυλακών και άλλων σωφρονιστικών ή θεραπευτικών καταστημάτων για κρατούμενο που με αμετάκλητη απόφαση εκτίει ποινή στερητική της ελευθερίας ή υποβάλλεται σε μέτρο ασφαλείας,

γ) στις αλλοδαπές αρχές που ασκούν ποινική δικαιοδοσία, εφόσον υπάρχει υποχρέωση δικαστικής συνδρομής,

δ) στις δημόσιες υπηρεσίες, πολιτικές, στρατιωτικές, στις εκκλησιαστικές αρχές, σε Ν.Π.Δ.Δ., σε οργανισμούς, σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας ή σε τράπεζες, μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία,

ε) στις αλλοδαπές πρεσβείες ή προξενεία που έχουν διαπιστευθεί στην Ελλάδα για όσους πρόκειται να μεταναστεύσουν,

στ) για το διορισμό δικαστικών λειτουργιών, εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων, οργάνων των Σωμάτων Ασφαλείας και των υποψηφίων για την εισαγωγή στις παραγωγικές σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, το οποίο αποστέλλεται απευθείας στο αρμόδιο όργανο.

2. Το δελτίο ποινικού μητρώου επισυνάπτεται υποχρεωτικά με ευθύνη του αρμόδιου γραμματέα σε κάθε δικογραφία για εγκλήματα αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου και άνω, μέσα σε σφραγιστό αδιαφανή φάκελο και αποσφραγίζεται μόνο μετά την απαγγελία της περί ενοχής απόφασης του δικαστηρίου, γενομένης ειδικής μνείας στα πρακτικά. Σε περίπτωση ασκήσεως εφέσεως κατά της καταδικαστικής απόφασης του δελτίο ποινικού μητρώου σφραγίζεται και πάλι με ευθύνη του γραμματέα της έδρας του εκδόντος την απόφαση δικαστηρίου, σε αδιαφανή φάκελο, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των ορισμών του προηγούμενου εδαφίου. Τα αυτά ισχύουν σε περίπτωση επανεκδίκασης της υπόθεσης κατ' ουσία μετ' ανάρρηση. Η παράβαση των ανωτέρω διατάξεων από το δικαστικό γραμματέα συνεπάγεται την πειθαρχική του ευθύνη.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μπορεί να ορισθεί ότι αντίγραφο ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης εκδίδεται και για διορισμό σε οποιαδήποτε άλλη δημόσια υπηρεσία ή σε οποιοδήποτε άλλο νομικό πρόσωπο του δημόσιου τομέα.

Άρθρο 573. - Καταστροφή δελτίων ποινικού μητρώου. 1. Τα δελτία ποινικού μητρώου παύουν να ισχύουν και αποκλείεται η χρησιμοποίησή τους για οποιοδήποτε σκοπό στις ακόλουθες μόνο περιπτώσεις:

α) όταν το πρόσωπο το οποίο αφορά η εγγραφή πεθάνει ή συμπληρώσει το 80ο έτος της ηλικίας του,

β) όταν η απόφαση, για την οποία έχει συνταχθεί δελτίο ποινικού μητρώου, ακυρωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση ή η πράξη αμνηστευθεί ή απονεμηθεί χάρη με ολική άρση των συνεπειών κατ' άρθρο 47 παρ. 2 του Συντάγματος, ή με ρητή διάταξη μεταγενέστερου νόμου, η πράξη παύει να είναι αξιόποινη ή για οιονδήποτε λόγο επέλθει οριστική παύση της ποινικής δίωξης,

γ) αν με την καταδικαστική απόφαση για την οποία έχει συνταχθεί δελτίο ποινικού μητρώου χορηγήθηκε αναστολή εκτέλεσης της ποινής, σύμφωνα με το άρθρο 99 ΠΚ, μετά την πάροδο πέντε ετών από τη λήξη του χρονικού διαστήματος της αναστολής, εφ' όσον η αναστολή δεν έχει αρθεί ή ανακληθεί,

δ) αν το δελτίο έχει συνταχθεί μετά από απόφαση που επιβάλλει σε ανήλικο ποινή περιορισμού σε σωφρονιστικό κατάστημα, πέντε έτη μετά την απότιση της ποινής με οποιοδήποτε τρόπο, εφόσον ο ελάχιστος χρόνος περιορισμού που έχει επιβληθεί δεν υπερβαίνει το έτος, και οκτώ έτη αν υπερβαίνει το έτος, εκτός αν στο διάστημα αυτό επέλθει νέα καταδίκη. Σε περίπτωση απόλυσης υπό όρους από το σωφρονιστικό κατάστημα, η πιο πάνω πενταετία ή οκταετία αρχίζει από τη συμπλήρωση του χρόνου δοκιμασίας,

ε) αν με την καταδικαστική απόφαση επιβλήθηκε χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας ή ποινή φυλάκισης μέχρι

ένα μήνα, για αδίκημα εκ δόλου ή δύο μήνες για αδίκημα εξ αμελείας, μετά την πάροδο δέκα ετών από την απότιση της ποινής με οποιονδήποτε τρόπο, εφόσον ο υπαίτιος δεν έχει καταδικαστεί πάλι για κακούργημα ή πλημμέλημα.

2. Οι υπηρεσίες που τηρούν ποινικό μητρώο, προβαίνουν κάθε έξι μήνες σε εκκαθάρισή του από τα δελτία που παύουν να ισχύουν σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου. Μετά την εξαμηνιαία περιοδική εκκαθάριση είτε καταστρέφονται τα ανίσχυρα δελτία είτε, στην περίπτωση εφαρμογής μηχανογραφικού συστήματος σύμφωνα με το άρθρο 568 παρ. 1 εδ. ε', διαγράφεται από τη μνήμη του ηλεκτρονικού υπολογιστή η ανίσχυρη εγγραφή.

3. Στις περιπτώσεις των εδ. α' έως και γ' της παρ. 1 τα δελτία ποινικού μητρώου καταστρέφονται αμέσως μόλις διαπιστωθεί η συνδρομή του σχετικού λόγου. Στις περιπτώσεις των εδ. δ' και ε' της ίδιας παραγράφου, τα δελτία ποινικού μητρώου καταστρέφονται κατά την πρώτη περιοδική εκκαθάριση μετά τη διαπίστωση της συνδρομής του σχετικού λόγου. Η καταστροφή διατάσσεται με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα.

Άρθρο 574. - Απαγόρευση ανακοίνωσης. 1. Υπάλληλος, ο οποίος λόγω των καθηκόντων του έχει πληροφορηθεί το περιεχόμενο δελτίων ποινικού μητρώου και το ανακοινώνει σε πρόσωπο που δεν δικαιούται να λάβει γνώση, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών έως δύο έτη. Ως ανακοίνωση θεωρείται και η χορήγηση αντιγράφου ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης αντί για αντίγραφο ποινικού μητρώου γενικής χρήσης.

2. Η σύνταξη ή καταχώριση δελτίων ποινικού μητρώου γίνεται μέσα σε τρεις μήνες κατ' ανώτατο όριο από την ημέρα που ανέκυψε η σχετική υπηρεσιακή υποχρέωση.

Άρθρο 575. - Αμφισβητήσεις - Διορθώσεις εσφαλμένων εγγραφών. 1. Κάθε αμφισβήτηση σχετική με τις διατάξεις του νόμου αυτού επιλύεται με διάταξη του εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου της γέννησης του ενδιαφερομένου και όταν πρόκειται για πρόσωπα που γεννήθηκαν στο εξωτερικό, του εισαγγελέα πλημμελειοδικών Αθηνών.

2. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί μέσα σε ένα μήνα από την επίδοση σε αυτόν της παραπάνω διάταξης να προσφύγει στο οικείο συμβούλιο πλημμελειοδικών, που αποφαινεται αμετάκλητα.

3. Το συμβούλιο πλημμελειοδικών αποφασίζει αμετάκλητα, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου ή του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, τη διόρθωση στο δελτίο ποινικού μητρώου είτε εσφαλμένης εγγραφής είτε των στοιχείων της ταυτότητας του προσώπου που αφορά το δελτίο. Αν η αίτηση διόρθωσης εσφαλμένης εγγραφής υποβάλλεται από τον ενδιαφερόμενο, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών οφείλει να ερευνήσει την βασιμότητά της με κάθε μέσο είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω ανακριτικού υπαλλήλου.

4. Μετά την έναρξη της λειτουργίας της υπηρεσίας Γενικού Ποινικού Μητρώου, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών του τόπου γέννησης του προσώπου που αφορά το δελτίο ποινικού μητρώου διαβιβάζει στην υπηρεσία Γενικού Ποινικού Μητρώου κάθε διάταξη ή βούλευμα που εκδίδεται ύστερα από αμφισβήτηση ή αίτηση διόρθωσης εσφαλμένης εγγραφής στο δελτίο ποινικού μητρώου.

ΔΕΚΑΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΞΟΔΑ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Άρθρο 576. - Προκαταβολή των εξόδων. 1. Το δημόσιο καταβάλλει κάθε δαπάνη που απαιτείται για να λειτουργήσει η ποινική δικαιοσύνη.

2. Οι μάρτυρες που αυτεπαγγέλτως κλητεύονται να εμφανιστούν σε δικαστήρια και σε ανακριτικές και εισαγγελικές αρχές, οι μάρτυρες που προσκαλούνται κατά το άρθρο 327 παρ. 2 να εμφανιστούν σε δικαστήριο που συνεδριάζει, εκείνοι που διορίζονται από τις ίδιες αρχές ως πραγματογνώμονες, διερμηνείς, φύλακες πραγμάτων που κατασχέθηκαν και μεσεγγυόχοι, έχουν δικαίωμα σε αποζημίωση και στα έξοδα γι' αυτήν τους την απασχόληση. Τα ποσά των αποζημιώσεων και των εξόδων και γε-

νικά οι προϋποθέσεις πληρωμής τους, καθώς και η διαδικασία για την αναγνώριση του δικαιώματος και της πληρωμής, καθορίζονται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών. Με τις ίδιες αποφάσεις μπορεί να τάσσεται αποκλειστική προθεσμία υποβολής των παραπάνω αξιώσεων, όπως επίσης και να ορίζεται ότι οι μάρτυρες που κατοικούν στον τόπο που πρέπει να εμφανιστούν, καθώς και σε απόσταση έως 30 χιλιόμετρα από αυτόν, δεν έχουν δικαίωμα ούτε σε αποζημίωση ούτε στα έξοδα.

3. Για την πληρωμή των δαπανών της λειτουργίας της ποινικής δικαιοσύνης και ιδιαίτερα για την πληρωμή των αποζημιώσεων και εξόδων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο μπορούν να υπάρχουν πάγιες προκαταβολές που ρυθμίζονται από τις διατάξεις της νομοθεσίας «περί δημοσίου λογιστικού».

Άρθρο 577. - Έξοδα σε βάρος των κατηγορουμένων που καταδικάστηκαν. 1. Κάθε κατηγορούμενος που καταδικάζεται σε ποινή καταδικάζεται ταυτόχρονα με την ίδια απόφαση και στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας.

2. Το ποσό των εξόδων ορίζεται με την καταδικαστική απόφαση.

Άρθρο 578. - Έξοδα σε περίπτωση απόρριψης ενδίκων μέσων, ενστάσεων και αιτήσεων. 1. Όταν η απόφαση απορρίπτει εξ ολοκλήρου την έφεση ή την αίτηση αναιρέσης ή επανάληψης διαδικασίας ή ακύρωσης της απόφασης (άρθρο 430) ή ακύρωσης της διαδικασίας (άρθρα 341 και 435), τα έξοδα επιβάλλονται σε καθέναν από εκείνους που άσκησαν το ένδικο μέσο ή την αίτηση.

2. Όταν με την απόφαση απορρίπτονται ενστάσεις ή άλλες αιτήσεις που υποβάλλονται από οποιονδήποτε διάδικο κατά τη διάρκεια της συζήτησης ποινικών υποθέσεων, δεν επιβάλλονται έξοδα.

Άρθρο 579. - Έξοδα σε περίπτωση που ανακαλείται η έγκληση.

1. Σε περίπτωση που ανακαλείται η έγκληση, εκείνος που την ανακαλεί καταδικάζεται με την ίδια απόφαση ή με το βούλευμα στα έξοδα της ποινικής διαδικασίας.

2. Η διάταξη του άρθρου 577 παρ. 2 εφαρμόζεται ανάλογα και σ' αυτή την περίπτωση.

Άρθρο 580. - Έξοδα σε βάρος εκείνων που έκαναν ψευδή έγκληση ή μήνυση.

1. Τα δικαστικά συμβούλια και τα ποινικά δικαστήρια, όταν αποφαινούνται για υποθέσεις όπου η δίωξη έγινε με έγκληση ή με μήνυση, επιβάλλουν τα δικαστικά έξοδα σε βάρος καθενός από εκείνους που έκαναν τη μήνυση ή την έγκληση, αν πειστούν ότι η μήνυση ή έγκληση ήταν εντελώς ψευδής και έγινε με δόλο ή βαριά αμέλεια ή ότι παραμορφώθηκαν με αυτήν δολίως τα πράγματα, ώστε να δοθεί στην πράξη βαρύτερος χαρακτηρισμός ή να συμπεριληφθούν στην δίωξη πρόσωπα εντελώς αμέτοχα στην αξιόποινη πράξη. Η απαλλαγή ή η επιβολή πρέπει ειδικά να αιτιολογείται.

2. Το ποσό των εξόδων που κατά την προηγούμενη παράγραφο επιβάλλεται σε βάρος καθενός από εκείνους που έκαναν ψευδή έγκληση ή μήνυση είναι ίσο με το ποσό που επιβάλλεται στον κατηγορούμενο που καταδικάζεται. Το ποσό των εξόδων που επιβάλλεται από το δικαστικό συμβούλιο είναι ίσο με εκείνο που επιβάλλεται από το αντίστοιχο δικαστήριο.

3. Η διάταξη του άρθρου 577 παρ. 2 εφαρμόζεται ανάλογα και σε αυτήν την περίπτωση.

4. Ο εισαγγελέας όταν αρχειοθετεί τη μήνυση (άρθρο 43) ή απορρίπτει την έγκληση (άρθρο 51) επιβάλλει τα δικαστικά έξοδα σε βάρος του μηνυτή ή του εγκλωστύου, αν πειστεί ότι η μήνυση ή η έγκληση ήταν εντελώς ψευδής και έγινε από δόλο. Το ποσό των εξόδων είναι ίσο με εκείνο που επιβάλλεται στον κατηγορούμενο που καταδικάζεται από το μονομελές πλημμελειοδικείο.

Άρθρο 581. - Προσφυγή του προσώπου που έχει ασκήσει τη μήνυση ή την έγκληση.

1. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ή το συμβούλιο που θα ασχοληθεί με την υπόθεση ερευνά αυτεπαγγέλτως και το κεφάλαιο της απόφασης ή του βουλεύματος που αφορά την καταδίκη στα έξοδα της δίκης εκείνου που έχει ασκήσει τη μήνυση ή την έγκληση.

2. Όποιος καταδικάστηκε στα έξοδα κατά το προηγούμενο

άρθρο, αν δεν υπήρξε περίπτωση εφαρμογής της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί να προσφύγει στο δικαστήριο ή στο συμβούλιο που τον καταδίκασε μέσα σε προθεσμία τριών ημερών από την επίδοση της απόφασης ή του βουλεύματος. Η προθεσμία αυτή παρεκτείνεται εξαιτίας της απόστασης κατά το άρθρο 166. Η προσφυγή ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις για την έφεση και δικάζεται χωρίς πρόσκληση εκείνου που την ασκεί, ο οποίος έχει δικαίωμα να παραστεί στη δίκη και να αναπτύξει προφορικά τις απόψεις του. Όταν πρόκειται για αποφάσεις του μικτού ορκωτού δικαστηρίου, αρμόδιο για την εκδίκαση της προσφυγής είναι το συμβούλιο εφετών με τριμελή σύνθεση.

3. Δικαίωμα προσφυγής δεν υπάρχει, αν το δικαστήριο ή το συμβούλιο, προκειμένου να καταδικάσει στα έξοδα, ακούσει ειδικά γι' αυτό το σκοπό τις απόψεις του καταδικασμένου. Η απόφαση που εκδίδεται για την προσφυγή, καθώς και η αναφερόμενη στην παρ. 1 αυτού του άρθρου, είναι αμετάκλητες ως προς την καταδίκη στα έξοδα.

4. Η πράξη αρχειοθέτησης με την οποία επιβάλλονται έξοδα μαζί με την επικύρωσή της από τον εισαγγελέα εφετών επιδίδονται στον μηνυτή. Ο μηνυτής ή ο εγκάλες στους οποίους επιβλήθηκαν έξοδα μπορούν να προσφύγουν στο συμβούλιο πλημμελειοδικών μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από την επίδοση της σχετικής πράξης αρχειοθέτησης ή της διάταξης μετά την επικύρωσή τους από τον εισαγγελέα εφετών.

Άρθρο 582. - Μερική καταδίκη στα έξοδα. 1. Το δικαστήριο ή το συμβούλιο στις περιπτώσεις των προηγούμενων άρθρων 577 έως 581 μπορεί να μειώσει το ποσό των εξόδων έως το μισό, αν κρίνει ότι λόγοι επιείκειας επιβάλλουν αυτή τη μείωση.

2. Η ύπαρξη λόγων επιείκειας πρέπει να αιτιολογείται ειδικά στην απόφαση ή στο βούλευμα.

Άρθρο 583. - Είσπραξη και βεβαίωση εξόδων. 1. Η διάταξη της απόφασης για την καταδίκη στα έξοδα είναι εκτελεστή από τότε που είναι εκτελεστική και η διάταξη για την ποινή. Σε κάθε άλλη περίπτωση η διάταξη της απόφασης ή του βουλεύματος για την καταδίκη στα έξοδα είναι εκτελεστή από τότε που αυτά γίνονται αμετάκλητα.

2. Το ανασταλτικό αποτέλεσμα από την άσκηση ενδίκων μέσων ή από την προθεσμία για την άσκησή τους επεκτείνεται και στη διάταξη για τα έξοδα.

3. Οι γραμματείς των ποινικών δικαστηρίων οφείλουν μέσα στον επόμενο μήνα από τότε που οι αποφάσεις ή τα βουλεύματα γίνονται αμετάκλητα, να βεβαιώσουν στο δημόσιο ταμείο τα ποσά των εξόδων που έχουν επιβληθεί και δεν έχουν ακόμα εισπραχθεί.

4. Με απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών ρυθμίζεται η διαδικασία για τη βεβαίωση και την είσπραξη των εξόδων. Για ορισμένες κατηγορίες από αυτά μπορεί αντί για τη βεβαίωση να καθορίζεται άλλος τρόπος είσπραξης.

5 Για την πληρωμή των εξόδων κατά δόσεις εφαρμόζονται οι διατάξεις της νομοθεσίας «περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων».

Άρθρο 584. - Επιστροφή των ποσών που καταβλήθηκαν. 1. Αν εκείνος που καταδικάστηκε κατέβαλε το ποσό των δικαστικών εξόδων που του επιβλήθηκε, έπειτα όμως ασκώντας ένδικο μέσο αθώωθηκε, ο εισαγγελέας του οικείου δικαστηρίου φροντίζει αυτεπαγγέλτως για την επιστροφή του ποσού που καταβλήθηκε. Το ίδιο ισχύει και αν συντρέχει περίπτωση επιστροφής μέρους του ποσού των εξόδων που καταβλήθηκε.

2. Το ποσό που κατατέθηκε από τον ίδιο τον καταδικασμένο ως εγγύηση για την προσωρινή απόλυσή του από τις φυλακές μπορεί, ύστερα από ειδική γραπτή δήλωσή του και παραίτησή του από τα ένδικα μέσα, να συμψηφιστεί με την οφειλή του για έξοδα. Το ίδιο ισχύει και για την εγγύηση που κατατέθηκε από τρίτον, ύστερα από γραπτή συναίνεσή του που μπορεί να προκύπτει και από το γραμμάτιο της εγγύησης.

3. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι οικείες διατάξεις «περί δημοσίων εσόδων και πληρωμής δαπανών του Κράτους».

4. Οι διατάξεις των παρ. 1 έως 3 αυτού του άρθρου αρχίζουν να εφαρμόζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Οικονομικών, η

οποία ρυθμίζει και τις λεπτομέρειες εκτέλεσής τους.

ΕΝΔΕΚΑΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 585. - Ο παρών Κώδικας Ποινικής Δικονομίας αρχίζει να ισχύει από την 1η Ιουλίου 2019.

Άρθρο 586. - Από την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καταργούνται: α) ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας που κυρώθηκε με το Ν. 1493/17.8.1950, όπως μεταγλωττίστηκε με το Π.Δ. 258/1986 και συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε με μεταγενέστερους νόμους, β) οι παρ. 1 έως και 8 του άρθρου 17Α Ν. 2523/1997, όπως ισχύουν, γ) το άρθρο 1, το άρθρο 2 παρ. 1, τα άρθρα 3, 4, 5 παρ. 2 και το άρθρο 7 Ν. 4022/2011 η παρ. 5 του άρθρου 2 Ν. 4022/2011 καταργείται μόνο κατά το μέρος που αφορά στον εισαγγελέα εγκλημάτων διαφθοράς, δ) κάθε άλλη διάταξη που υπάγει οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο στην ιδιάζουσα δωσιδικία της παρ. 6 του άρθρου 111 του καταργούμενου κώδικα ποινικής δικονομίας, ε) το άρθρο μόνο παρ. 3 Ν. 2243/1994, στ) τα εδάφια β' και γ' της παραγράφου 6 του άρθρου 111 Ν. 4055/2012 που αφορούν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εισαγγελικών και δικαστικών αρχών του Πειραιά για τα ποινικά αδικήματα ή εγκλήματα, που σχετίζονται με ναυτικές διαφορές ή διαπράχθηκαν σε ελληνικά πλοία ή σε πλοία με ξένη σημαία στο εξωτερικό ή σε ανοικτή θάλασσα, ζ) τα άρθρα 1 έως 9 Ν. 4312/2014, η) το άρθρο 65 Ν. 4356/2015 και θ) κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη που αναφέρεται σε θέματα που ρυθμίζει ο παρών Κώδικας Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 587. - 1. Οι παρ. 9, 9α και 10 του άρθρου 17Α Ν. 2523/1997, όπως ισχύουν, αφορούν στον εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος των άρθρων 33 και 34 του παρόντος κώδικα.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2, 3, 3Α, 4, 5 και 6, του άρθρου 5 παρ. 1 και του άρθρου 6 Ν. 4022/2011 εφαρμόζονται στα εγκλήματα του άρθρου 35 παρ. 3 του παρόντος κώδικα.

3. Η αρμοδιότητα του ανακριτή του άρθρου 2 παρ. 2 Ν. 4022/2011, ο οποίος ορίστηκε ήδη πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος κώδικα, εξακολουθεί μέχρι το πέρας της ανάκρισης, ακόμα και μετά συμπληρωματική παραγγελία του εισαγγελέα, έστω και αν αφορά σε εγκλήματα, που κατά τον κώδικα αυτό δεν υπάγονται πλέον στην αρμοδιότητά του.

4. Η διάταξη του άρθρου 65 Ν. 4356/2015 εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κώδικα υποθέσεις, στις οποίες έχουν ήδη ενταχθεί τα σχετικά αποδεικτικά μέσα.

Άρθρο 588. - 1. Όπου σε ειδικούς νόμους προβλέπεται δικαίωμα παράστασης πολιτικής αγωγής οι δικαιούμενοι παρίστανται μόνο προς υποστήριξη της κατηγορίας σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των άρθρων 63 επ. του παρόντος κώδικα.

2. Ειδικές διατάξεις που προβλέπουν δικαίωμα παράστασης προς υποστήριξη της κατηγορίας διατηρούνται σε ισχύ.

3. Αστικές αξιώσεις που έχουν εισαχθεί σε ποινικά δικαστήρια παραπέμπονται υποχρεωτικά ως ανεκκαθάριστες στα πολιτικά δικαστήρια, εκτός αν έχουν επιδικαστεί, οπότε ως προς αυτές εφαρμόζονται οι διατάξεις του καταργούμενου κώδικα ποινικής δικονομίας.

Άρθρο 589. - 1. Οι διατάξεις του παρόντος κώδικα εφαρμόζονται και στις αξιόποινες πράξεις που προβλέπονται από ειδικούς νόμους. Κατ' εξαίρεση το άρθρο 10 παρ. 1 και 2 Ν. 3213/2003 εξακολουθεί να ισχύει.

2. Υποθέσεις που, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κώδικα, εκκρεμούν ενώπιον του συμβουλίου εφετών κατά τις διατάξεις του εδαφίου γ' της παρ.1 του άρθρου 308 του καταργούμενου κώδικα ποινικής δικονομίας, άρθρου 3 του νόμου 4022/2011, ως ισχυε, καθώς και άλλων ειδικών νόμων που προέβλεπαν την κήρυξη της περάτωσης της κύριας ανάκρισης από το συμβούλιο εφετών, περατώνονται κατά τη διαδικασία που προβλεπόταν στις ανωτέρω καταργούμενες διατάξεις.

2. Αποφάσεις και βουλεύματα που εκδόθηκαν μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος κώδικα υπόκεινται στα ένδικα μέσα και στις διατυπώσεις άσκησής τους που προέβλεπε ο καταργούμενος κώδικας ποινικής δικονομίας και εκδικάζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κώδικα.

3. Κατά διατάξεων, που προβλέπονται στις παρ. 2 και 3 του άρθρου 51 του παρόντος κώδικα και έχουν εκδοθεί έως την έναρξη της ισχύος του, η προσφυγή ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του καταργούμενου κώδικα ποινικής δικονομίας.

Άρθρο 590. - 1. Υποθέσεις που εκκρεμούν σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας και σε οποιονδήποτε βαθμό συνεχίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κώδικα. Οι πράξεις της ποινικής διαδικασίας που τελέστηκαν όταν ίσχυαν οι διατάξεις που καταργούνται διατηρούν το κύρος τους.

2. Υποθέσεις, για τις οποίες μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος κώδικα έχει γίνει επίδοση κλητήριου θεσπίσματος ή κλήσης στον κατηγορούμενο, εκδικάζονται από το δικαστήριο στο οποίο έχουν εισαχθεί.

3. Κατ' εξαίρεση των οριζόμενων στην παρ. 2, υποθέσεις, για τις οποίες μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος κώδικα έχει γίνει επίδοση κλητήριου θεσπίσματος ή κλήσης σε κατηγορούμενο και έχουν παραπεμφθεί για εκδίκαση στο μονομελές εφετείο, το δικαστήριο αυτό διατηρεί την αρμοδιότητά του, εφόσον υπάρχει προσωρινά κρατούμενος και η δικάσιμος έχει προσδιοριστεί μέσα στους τελευταίους τρεις μήνες πριν από τη συμπλήρωση του ανώτατου ορίου προσωρινής κράτησης. Οι υπόλοιπες υποθέσεις, αποσύρονται και με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα εφετών, η οποία επιδίδεται στον κατηγορούμενο, προσδιορίζονται προς εκδίκαση στο τριμελές εφετείο. Για τις εκδιδόμενες μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος κώδικα αποφάσεις του μονομελούς εφετείου ισχύουν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 489 περ. ε' του παρόντος κώδικα όρια εκκλητού. Οι εφέσεις κατά των αποφάσεων του μονομελούς εφετείου εκδικάζονται από το τριμελές εφετείο.

4. Υποθέσεις, για τις οποίες μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα δεν έχει γίνει επίδοση κλητηρίου θεσπίσματος ή κλήσης στον κατηγορούμενο, παραπέμπονται, με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα, προς εκδίκαση στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κώδικα. Εάν έχει ήδη εκδοθεί παραπεμπτικό βούλευμα ή σύμφωνη γνώμη του προέδρου εφετών κατά το άρθρο 308Α του καταργούμενου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, για παραπομπή σε δικαστήριο κακοεργημάτων πράξεων που έχουν μετατραπεί σε πλημμελήματα σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου ποινικού κώδικα, η υπόθεση εισάγεται προς εκδίκαση στο τριμελές πλημμελειοδικείο. Για τη διατήρηση ή μη της τυχόν επιβληθείσας προσωρινής κράτησης αποφαιίνεται το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο.

5. Η κύρια ανάκριση επί υποθέσεων, οι οποίες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα εκκρεμούν σε αυτήν και αφορούν πράξεις, οι οποίες έχουν μετατραπεί σε πλημμελήματα σύμφωνα με τις διατάξεις του νέου Ποινικού Κώδικα, συνεχίζεται και περατώνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ.3 του άρθρου 308 του παρόντος Κώδικα.

Άρθρο 591. - Υποθέσεις που τιμωρούνταν ως πταίσματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του καταργούμενου ποινικού κώδικα και

ειδικών νόμων, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας και αν εκκρεμούν, τίθενται στο αρχείο με πράξη του αρμόδιου δημόσιου κατηγορού ή με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα, όπου αυτός είχε επιληφθεί.

Άρθρο 592 . - Από την ημέρα που αρχίζει να ισχύει ο παρών Κώδικας Ποινικής Δικονομίας οι παραπομπές σε άρθρα ή σε θεσμούς του καταργούμενου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, οι οποίες περιέχονται σε ειδικούς νόμους, θεωρούνται ότι γίνονται στις αντίστοιχες διατάξεις του παρόντος Κώδικα.

Άρθρο Δεύτερο Έναρξη Ισχύος

Ο παρών νόμος αρχίζει να ισχύει από την 1η Ιουλίου 2019.

Αθήνα,.....2019

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

1. ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	2. ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	4. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
4. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	6. Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
	7. Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ».

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ το Σώμα να εξουσιοδοτήσει το Προεδρείο για την υπ' ευθύνη του επικύρωση των Πρακτικών ως προς την ψήφιση στο σύνολο των παραπάνω νομοσχεδίων.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Συνεπώς το Σώμα παρέσχε τη ζητηθείσα εξουσιοδότηση.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δέχστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Μαυρωτάς): Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 15.17' λύεται η συνεδρίαση για αύριο, ημέρα Παρασκευή 7 Ιουνίου 2019 και ώρα 10.00', με αντικείμενο εργασιών του Σώματος, νομοθετική εργασία: μόνη συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Υγείας: «Κύρωση των επιμέρους συμβάσεων για τα Έργα V και V1 της από 06-09-2018 Σύμβασης Δωρεάς μεταξύ του Ιδρύματος "Κοινωνικό Φιλάνθρωπο Σ. Νιάρχος" και του Ελληνικού Δημοσίου για την ενίσχυση και αναβάθμιση των υποδομών στον τομέα της Υγείας».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ